DI TSVEY-FISIGE HAYE

Emile Zola

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

די

צוויי־פיסיגע חיה

(LA BETE HUMAINE)

פון

עמיל זאָלא

איבערזעצט פון

מ. זאַמעטקין

ארויסגעגעבען פון „פאָרווערטס"

1911

.1

אריינקומענדיג אין שטוב אריין, האָט רובאַ אוועקגעלעגט אויפ'ן טיש דאָס פּונט ברויט, אַ קוכען און אוועקגעשטעלט אַ פלאַש ווייסען וויין. אָבער אין דער פריה נאָך האָט די מומע וויקטאָריאַ, איידער זי איז אַוועק צו איהר פּאָסטען, אונטערגע־וואָרפען, קענטיג, אַזוי פיעל קוילען אין אויווען אריין, אַז ס'איז געווען אַ אונערטרעגליך שטיקענדע היץ. און דער ארויסהעלפער פון דעם סטאַנציאָן־מייסטער האָט געעפענט דאָס פענסטער און האָט זיך אָנגעשפּאַרט אויף די עלענבויגענס.

דאָס איז געווען אויף דעם סקווער אמסטערדאם, אין דעם לעצטען הויז, רעכטס, אין דעם הויכען הויז, וואו די ווערסט־אייזענבאַהן קאָמפּאַניע האָט געהאַט צימערען פאַר אייניגע פון איהרע אָנגעשטעלטע. דאָס פענסטער אין דעם פינפטען שטאָק, אין ווינקעל, אונטער דעם פוקלען מאַנסאַרד־דאַך, האָט ארויס־געקוקט אויף די געביידע פון באַהנ־האָף — דיעזע ברייטע גרוב, וואָס שניידט דורך דעם קוואַרטאַל „איראָפּ" און עפענט אויף פאַר'ן אויג אַ ווייטען האָריזאָנט, וועלכער האָט אין יענעם טאָג אין פעברואַר אויסגעזעהען נאָך גרעסער איבער דעם גרויסען הימעל, ווארים און פייכט, בעגאָסען מיט זונען־שטראַהלען.

אַנקעגען, פון יענער זייט סקווער, האָבען זיך אין די זונען־שטויב קוים ארויסגעזעהען די דונקעלע צומישטע געשטאַלטען פון די הייזער אויף דער גאַס דע־ראָם. לינקס, האָבען זיך אונטער די פאָרהאַנגען פון די מיט גלאָז בעדעקטע פּאַקהייזער געלאָזט זעהען די ריעזען גרויסע האַלב־זאַאַלען מיט זייערע פאַררויכערטע גלעזערנע ווענט; און מעהר פון אַלץ האָט זיך אין די אויגען געוואָרפען דאָס אונגעהייער גרויסע פּאַקהויז פון די גרויסע אייזענ־באַהנען, וואָס די פּאָסט־הויז און די הייצונג־געביידעס האָבען כמעט אָבגעזונדערט פון די אַנדערע קלענערע פּאַק־הייזער פון ארזשאַנטייל, ווערסייל און די אָרטיגע „גאַרטעל" באַהן; רעכטס

וויעדער געפינט זיך דער בריק דע ל׳איראָפּ; ווי אַן אייזערנער שטערן שניידט ער איבער די לאַנגע גרוב, וועלכע בעווייזט זיך ערשט עטוואָס ווייטער און פארציהט זיך ווייט־ווייט אַוועק ביז׳ן טונעל פון באַטיניאָל. אונטען, כמעט שוין גאָר אונטער׳ן פענסטער, פארנעמענדיג דעם גאַנצען גרויסען פלאַץ, ציהען זיך דריי דאָפּעל־וועגען, וועלכע קומען ארויס פון אונטער דעם בריק און טיילען זיך פאַנאַנדער און צושיידען זיך ווי אַ פאָכער, וואָס זיינע אונצעהלבארע מעטאַלישע פינגער ציהען זיך אַריין אין די וואָקזאַלען. די דריי טהורמס פון די רעלסען־קירעווער, נעבען די אַרקעס, האָבען אַרום זיך זייערע קליינינקע, יעצט הוילע, גערטענדלעך. אין דער מישענינע פון וואַגאָנען און לאָקאָמאָטי־ווען, וואָס האָבען פארנומען די ליניען, האָט אין דעם בלאַסען שיין פון טאָג געגלינצערט אַ גרויסער רויטער סיגנאַל־טאַץ.

געגען אַ מינוט איז רובאָ געווען פעראינטערעסירט אין דעם גאַנצען בילד, פערגלייכענדיג עס, אין געדאנקען, מיט זיין באהן־הויף אין האווער. יעדען מאָל, וואָס ער פלעגט אַזוי קומען קיין פאַריז אויף איין טאָג, און איינשטעהן ביי דער מומע וויקטאָריאַ, פלעגט איהם זיין ליעבע צו זיין פּראָפעסיאָן ניט לאָזען בלייבען ניט פעראינטערעסירט.

אין דעם הויף פון די הויפט־וועגען האָט דער אָנגעקומענער צוג פון מאַנט אויפגערודערט דעם פּאַסאַזשיר צוגאַנג. רובאָ האָט מיט די אויגען נאָכגעקוקט די מאַנעווורעס פון די קליינינקע בעדינענדע דאַמפּף־מאַשין, אויף דריי נידריגע דאָפּעל־רעדער, ווי זי צונעמט אויף שטיקלאַך דעם צוג און, בלאָזענדיג און פייפענדיג און שטאַרק בעשעפטיגט, פיהרט זי פונאַנדער די וואַגאָנעם און צושטעלט זיי אויף די זייטיגע רעלסען. אַ צווייטע דאַמפּף־מאַשין, זעהר אַ גרויסע, דער לאָקאָמאָטיוו פון שנעל־צוג, מיט צוויי מעכטיגע רעדער, איז זיך געשטאַנען איינער אַליין, ארויס־דוכענדיג פון קוימען אַ גרויסען שווארצען רויך, וואָס האָט זיך פּאַמעלאַך און גלייך געהויבען אין דער שטילער לופט. אָבער רובאָ׳ס גאַנצע אויפמערקזאמקייט איז געווען געווענדעט בלויז אויף דעם צוג, וואָס געהט אָב דריי אַ זייגער מיט פינף־און־צוואַנ־

ציג מינוט קיין קאַנן; דער צוג איז שוין געווען פול מיט פּאַ־סאַזשירען און האָט געוואַרט אויף איין לאָקאָמאָטיוו, וועלכען מ'האָט אָבער ניט געקענט זעהען, ווייל ער איז געשטאַנען פון יענער זייט בריק דע ל'אייראָפּ; רובאָ האָט בלויז געהערט, ווי דער לאָקאָמאָטיוו פאָדערט מען זאָל איהם לאָזען דעם וועג פריי, פּייפענדיג אָפט און ניט שטאַרק, ווי אַ מענש וואָס פערליערט דעם געדולד. מ'האָט צו איהם אַ געשריי געטהון, דער לאָקאָמאָ־טיוו האָט מיט אַ קורצען פּייף געענטפערט, אַז ער האָט פערשטאַנען דעם סיגנאַל. איידער ער האָט זיך אַ ריהר געטהון, איז מיט אַמאָל געוואָרען שטיל, און דערנאָך האָט ער געעפענט זיינע קלאַפּאַנעס, און דער דאַמפּף האָט זיך מיט אַ פאַרהילכענדע פּייפעריי אַ לאָז געטהון ביי דער ערד. רובאָ האָט בעמערקט, ווי דיעזער פאַנאַנדער־קריכענדער ווייסער דאַמפּף, ווי עפּעס שטי־קער שנעע, האָט איינגעוויקעלט דעם בריק און איז אַוועקגעפלויגען דורך די אייזערנע שטאַנגען. אַ גאַנצער ווינקעל פון סקווער איז פון איהם ווייס געוואָרען, און די צווייטע דאַמפּף־מאַשין האָט מיט איהר אַלץ גרעסער ווערענדען רויך אַלץ פאַרצויגען ווי מיט אַ צודעק. פון הינטען האָט זיך געהערט אַ פאַרהילכענדע, לאַנגע פּייפעריי, די געשרייען פון די בעפעהלע און דאָס שטויסען פון די דרעה־צירקלען. אַז ס'איז געוואָרען עטוואָס קלאָרער, האָט רובאָ, אין דער ווייטענס, דערזעהן איין צוג פון ווערסייל און אַ צווייטען פון אָטייל; זיי זיינען געגאַנגען איינער צו דעם אַנדערען, און האָבען זיך איבערגעשניטען דעם וועג, איינער גע־הענדיג אַרונטער און דער צווייטער אַרויף.

רובאָ האָט שוין געוואָלט אַוועק געהן פון פענסטער, ווען אימיצען'ס אַ שטימע האָט איהם אַ רוף געטהאָן ביים נאָמען. ער האָט זיך אַרויסגעבויגען פון פענסטער. ער האָט דערקענט אונ־טען אויפ'ן באַלקאָן פון פירטען שטאָק אַ יונגען מאַן פון אַ יאָהר דרייסיג, דעם אויבער־קאָנדוקטאָר, האַנרי דאָווערן, וועלכער האָט דאָ געוואָהנט צוזאַמען מיט זיין פאָטער, אַן אַרויסהעלפער פון דעם סטאַנציאָן־מייסטער פון די הויפּט־ליניען, מיט זיינע צוויי שוועסטער, קלאַראַ און סאָפיע, צוויי שעהנע בלאָנדינען, אַכטצעהן

און צוואנציג יאהר אלט. די צוויי שוועסטער האבען אין מיטען זייער אפטע פרעהליכקייט געפיהרט זייער באלעבאטישקייט אויף די זעקס טויזענד פראנק, וואס דער טאטע מיט'ן ברודער האבען פערדיענט. ס'האט זיך געהערט ווי די עלטערע לאכט, די אינגע־רע זינגט און די טראפישע פויגעלאך, פארשפארט אין זייער שטייגעלע, האבען קאנקורירט מיט זייער געזאנג.

— א, מוסיע רובא, איהר אין פאריז?... גאר פארגעסען, איהר האט דאך עפעס א קריעג מיט'ן סוב־פרעפעקט...

און וויעדער אנשפארענדיג זיך מיט זיינע עלענבויגענס אויפ'ן פענסטער, האט דער ארויסהעלפער פון דעם סטאנציאן־מייסטער דערצעהלט דעם יונגען מאן, אז ער איז היינט אין דער פריה, זעקס א זייגער און פערציג מינוט, ארויסגעפאהרען פון האוור מיט דעם שנעל־צוג. איהם האט ארויסגעפאדערט קיין פאריז דער בעפעהל פון דעם הויפט־פערוואלטער, און מ'האט איהם דא נישט קשה'דיג אנגעריבען די זייטען. — אבי, צום גליק, פון דער שטעלע ניט אבגעזאגט.

— און אייער פרוי? — האט האנרי געפרעגט.

די פרוי האט אויך געוואלט קומען צופאהרען עפעס אייג־קויפען. דער מאן האט אויף איהר געווארט אין דעם צימער, און דעם שליסעל פלעגט איהם די מומע וויקטאריא דערלאנגען יעדעס מאל, ווען ער פלעגט קומען. דא פלעגען זיי ליעב האבען צו עסען פרישטאק צוזאמען אונגעשטערט, און די פיינע מומע פלעגט בלייבען אונטען אויף איהר פאסטען, אין דעם טואלעט־זאל פיר דאמען. היינט האבען די מאן־און־פרוי בלויז עפיס איבערגעכאפט אין מאנט, ווייל זיי האבען בעשלאסען פריהער צו ענדיגען וואס זיי האבען בעדארפט. דער זייגער האט שוין אבער געקלונגען דריי און רובא איז געווען טויט־הונגעריג.

אוים העפליכקייט האט האנרי געפרעגט נאך עפיס.

—איהר בלייבט נעכטיגען אין פאריז

ניין, ניין! זיי פאהרען נאך היינט צוריק קיין האוור מיט דעם שנעל־צוג, וואס געהט אב זעקס אוהר דרייסיג. אויס־רוהען זיך? אודאי! מ'הייסט דיר קומען דורך א בעפעהל

בלויז דיך צו מאַכען וויסט און פינסטער און געה ווידער צוריק צו דער ארבייט.

געגען א מינוט זיינען ביידע בעאמטע געשטאַנען און זיך אַנגעקוקט, צושאָקלענדיג מיט די קעפּ. אָבער געהערט האָבען זיי שוין מעהר גאָרניט, ווייל א פאָרטע־פּיאַנאָ איז געוואָרען ווילד און האָט זיך צוגעוואַלדעוועט. ס'איז געווען קענטיג, אז ביידע שוועסטער האָבען געהאַקט צוזאַמען, לאַכענדיג אויפ'ן קול און דרייצענדיג די אויסלענדישע פויגעלאַך. און דער יונגער מאַן, וועמען עס איז אויך געוואָרען פרעהליך, האָט זיך פאַרנייגט און איז אַוועק צו זיך אויף די קוואַרטיר; דער ארויסהעלפער פון דעם סטאַנציאָן־מייסטער איז נאָך געשטאַנען א ווייל'ע און גע־קוקט אויף דעם באַלקאָן, פון וואַנען עס האָט זיך געהערט דיעזער גאַנצער יונגער טאַראַראַם.

אויפהויבענדיג די אויגען, האָט ער בעמערקט, אז דער לאַקאָמאָטיוו האָט פאַרמאַכט זיינע קלאַפּאַנעס און אז דער רעל־סען־קירעוועער האָט איהם דערלאַנגט דעם וועג קיין קאַן. די לעצטע שטיקער וויסען דאַמפּף זיינען זיך צוגאַנגען אין די וואָל־קענס שוואַרצען רויך, וואָס האָט פערפינסטערט דעם הימעל. רובאָ איז אויך אַוועק פון פענסטער אין שטוב אריין.

דערזעהענדיג אז דער זייגער מיט'ן קו־קו איז שוין צוואַנ־ציג מינוט נאָך דריי, איז רובאָ געוואָרען אונגעדולדיג.

דער טייוועל זאָל עס נעמען, איבער וואָס האָט סעווערינע זיך אזוי געקאָנט פאַרשפּעטיגען אז זי פאַלט נור אריין אין א מאַגאַזין עפּיס קויפען, קאָן זי זיך שוין פון דאָרט ניט ארויס־רייסען.

אביסעל שטילער צו מאַכען דעם הונגער, וואָס האָט איהם געצופּט אין מאָגען, האָט רובאָ זיך גענומען גרייטען צום טיש. דאָס גרויסע צימער מיט די צוויי פענסטער איז איהם געווען גוט בעקאַנט: די מעבעל פון נוס־האָלץ און דאָס בעט מיט'ן פאָרהאַנג פון ביליגע רויטע באַנוועלע מאַטעריע, דער בופעט מיט די פאַליצעס פאַר געשיער, דער קיילעכדיגער טיש און די נאָר־מאַנדער קליידער שאַפע, — דאָס אלעס האָט פון דעם געמאַכט

א צימער צום קאָכען און עסען און שלאָפען. רובאַ האָט ארויס־גענומען פון דעם בופעט סערוועטקעס, טעלער, גאָפּעל, מעסער און צוויי גלעזער. און פון די אלע זאכען האָט די זויבערקייט אזש געגלינצערט, און איהם האָט דאָס באַלעבאַטעווען אמוזירט, גלייך ווי ער וואָלט זיך געשפּיעלט אין מאכען מיטאָג, אָנקוועלענדיג פון די ווייסקייט פון דעם טישטוך און סערוועטעס; שטארק פערליעבט אין זיין פרוי, האָט ער געשמייכעלט בלויז פון דעם געדאַנק, ווי זי וועט זיך דאָס צולאכען, עפּענענדיג די טיהר. אָבער אַז ער האָט שוין אוועקגעלעגט דעם קוכען אויף א טעלער, און דאביי אוועקגעשטעלט די פלאַש ווײַן, איז ער מיט אמאָל געוואָרען אונרוהיג און האָט עפּיס גענומען זוכען מיט די אויגען. דערנאָך האָט ער האסטיג ארויסגענומען פון קעשענע צוויי פארגעסענע פּעקלאך, א קליין שאכטעל סארדינס און גראַען קעז.

דער זייגער האָט געקלונגען האַלב־פּיער. רובאַ האָט גע־שפּאַנט איבער׳ן צימער, צוהערענדיג זיך צו יעדען שאָרך אויף די טרעפּ. אזוי וואַרטענדיג און גאָרניט טהוענדיג, איז ער פארביי געגאַנגען דעם שפּיעגעל; ער האָט זיך אָבגעשטעלט און זיך בעקוקט. ער איז גאָרניט עלטער געוואָרען: אָט־אָט ווערט ער שוין א פיערציגער, אָבער דער העלל־רויטער קאָליר פון זיינע געקרייזעלטע האָאָר ווערט גאָרניט פארלאָשען. זיין באָרד, — רובאַ האָט זיך קיין מאָל ניט ראַזירט, — איז נאָך אַלץ געווען אזוי געדיכט און אַלץ נאָך מיט דעם גאָלדענעם קאָליר. רובאַ איז געווען פון מיטלען וואוקס, אָבער זעהר שטאַרק געבויט, און איהם אליין איז געפעלען זיין פיגור, זיין קאָפּ, עטוואָס צוגע־פלאַטשיגטער, זיין קליינער שטערן, זיין דיקער נאַקען, זיין לע־בעדיגער פּנים, אין וועלכען עס האָבען געלויכטען צוויי גרויסע לעבעדיגע אויגען. זיינע צונויפגעוואַקסענע ברעמען זיינען גע־ווען, ווי ביי אלע אייפערזיכטיגע, ווי איין שראַם אויף זיין שטערן; ער איז געווען פערהייראַט מיט א פרוי, מיט פופצעהן יאָהר אינ־גער פון איהם, און זיינע אָפטע בליקען צום שפּיגעל האָבען איהם בערוהיגט.

ס'האָבען זיך דערהערט טריט אויף די טרעפּ; רובאַ האָט זיך אַ וואָרף געטהון צו דער טיהר און זי אויפגעעפענט. דאָס אָבער איז בלויז געווען די צייטונגס־הענדלערקע, וועלכע איז געקומען פון באהן־הויף אַהיים, — איהר קוואַרטיר איז געווען דאָ נעבען. ער האָט צוריק פערמאַכט די טיהר; ער האָט איצט בעמערקט אויפ'ן בופעט אַ שאַכטעל, פאַרפּוצט מיט ים־שיסעלאַך. רובאַ האָט דאָס שאַכטעל גוט געקענט; דאָס איז געווען אַ געשאַנק פון סעווערינע איהר מומען וויקטאָריאַ, איהר אַם. ס'איז איהם געגנוג געווען אַ בליק צו טהון אויף דעם שאַכטעל, אַז ער זאָל פאַר זיך דערזעהען די גאַנצע געשיכטע פון זיין הייראַטה. אָט ווערט באַלד דריי יאָהר. רובאַ אַליין איז אַ געבאָרענער פון פּלאַססאַן, אין דרום־זייט, פון אַ טאַטען אַן ערד־אַרבייטער; ער האָט געדיענט און זיך דערדיענט צו די שניערלאַך פון אַ סערזשאַנט־מאַיאָר, האָט אַ שטיק צייט געאַרבייט ביים באַגאַזש אויף דעם באַהן־הויף אין מאַנט, און דערנאָך איז ער געוואָרען אויבער־באַגאַזש־מאַן אין באַראַנטען; דאָ האָט ער זיך בעקענט מיט זיין טהייערע פרוי; זי פלעגט אַהער קומען פון דואַנוויל נעמען דעם צוג צוזאַמען מיט מאַדמאַזעל בערטהאַ, די טאָכטער פון הויפּט־ריכטער, גראַנמאָרען. סעווערין אָברי איז געווען די אינגערע טאָכטער פון דעם גערטנער, וועלכער איז געשטאָרבען דינענדיג ביי די גראַנמאָרענס; אָבער דער הויפּט־ריכטער, איהר טויף־פאָטער און אָפּעקון, האָט פאַר איהר זעהר פיעל געטהון; ער האָט זי גענומען פיר אַ קאָמפּאַניאָנקע פיר זיין טאָכטער, און ביידע מיידלאַך געשיקט אין דעם זעלבען פּאַנסיאָן אין רואָן, — און זי אַליין, ענדליך, האָט אין זיך געהאַט אַזאַ נאַטירליכע שעהנקייט, אַז רובאַ האָט זיך אַ לאַנגע צייט בעגניגעט בלויז דער־מיט, וואָס ער האָט זי בעגערט פון וויטענס מיט די ליידענ־שאַפט פון אַ פּשוט'ען אַרבייטער צו אַ שעהנעם אַנטיקעל, וואָס איז פיר איהם צו טהייער. דאָס איז געווען די איינציגע ליעבע אין זיין לעבען. רובאַ וואָלט חתונה געהאַט מיט סעווערינען אפילו אָהן איין פּרוטה געלד, אַבי זי נור צו האָבען, און אַז ער האָט ענדליך זיך אָנגענומען מיט מוטה צו בעטען איהר האַנד,

האָט די ווירקליכקייט איבערשטייגט זיין טרוימען: ער האָט ניט נור געקראָגען סעווערינען און צעהן טויזענד פראַנק נדן, זאָנ־דערן דער הויפּט־ריכטער — יעצט שוין ניט מעהר, אָבער אין יענער צייט נאָך אַלץ אַ מיטגליעד פון דעם פּערוואַלטונגס־ראַטה פון די מזרח־אייזענבאַהן ליניען, האָט איהם נאָך גענומען אונטער זיין ספּעציעלע בעשיצונג. באַלד אויף מאָרגען, נאָך דער חתונה, האָט רובאָ בעקומען די שטעלע פון אַרויסהעלפער פון סטאַנציאָן־מייסטער אין האַוור. אמת, ער האָט זיך אַליין טאַקי ערוואָרבען אַ נאָמען אַלס גוטער אָנגעשטעלטער, — פּינקטליך, געוויסענהאַפט און אַ טהוער, אַפילו אַביסעל ניט זעהר קלוג, אָבער עהרליך. און אַט די אַלע טהייערע מעלות, מיט וועלכע עס לאָזט זיך גוט ערקלעהרען זיין שנעלער שטייגען צו דער הויכער שטילע און די ערפילונג פון זיין וואונש. אָבער רובאָ האָט בעסער דאָס געוואָלט אַלץ פאררעכענען אויף זיין ווייב׳ס חשבון: — ער האָט זי פאַרגעטערט.

אַז ער האָט אויפגעעפענט די שאַכטעל סאַרדינעס, האָט ער ענדליך פאַרלאָרען דאָס געדולד. מיט דער פרוי האָט ער אָב־גערעדט אויף דריי אַ זייגער. טאָ וואו קאָן זי זיין? זי וועט דאָך איהם ניט געהען איינרעדען, אַז אויף אַ פּאָאַר שיך קויפען מיט אַ זעקס העמדער האָט זי בעדאַרפט אַ גאַנצען טאָג. אַז רובאָ האָט זיך ווידער אַמאָל, פאַרבייגעהענדיג, אָבגעשטעלט פאַר׳ן שפּיגעל, האָט ער ביי זיך דערזעהען זיינע אָנגעשטעלטע ברעמען און אַ גרויסען טיעפען קנייטש אויפ׳ן שטערן. אין האַוור איז ער דאָס ווייב קיין מאָל ניט חושד געווען. אָבער אין פּאַריז האָט ער זיך פאָרגעשטעלט אַלערליי געפאַהרען, בעטרוג און שלעכטקייט. דאָס בלוט האָט איהם אַ זעץ געטהון אין געזיכט, און די פויסטען פון דעם געוועזענעם באַגאַזש־טרעגער האָבען זיך צוזאַמענגעדריקט, ווי ווען ער פלעגט איבעררוקען די וואַגאָנעס. ער איז געוואָרען ווי אַן אונזיניגע, קרעפטיגע חיה: ער וואָלט דאָס ווייב פערניכטעט אין אַזאַ אָנפאַל פון בלינדע רציחה.

סעווערינע האָט געעפענט די טיהר און איז שטעהען געבליבען אויפ׳ן שוועל, אַ פרישע, אַ ליכטיגע.

— אָט בין איך. און דו האָסט אודאי איבערגעטראכט, אז איך בין געה'רג'עט געוואָרען?

אין דעם גאנצען גלאַנץ פון איהרע פינף־און־צוואנציג יאָהר איז זי געוועזן אַ הויכע, דינע, בויגיגע, שמאָל־ביינערדיגע און דערצו ניט קיין מאָגערע. פון ערשטען בליק האָט סעוועריגע ניט אויסגעזעהען שעהן מיט איהר לאנגען פּנים, גרויסען מויל און בלענדענד ווייסע צייהנער; אָבער אז מען האָט זיך אין איהר מעהר איינגעקוקט, האָט זי בעצויבערט עפּיס מיט אַ מין בעזונדערע שעהנקייט, און מיט דעם מאָדנעם צויבער פון גרויסע בלויע אויגען, מיט געדיכטע שווארצע האָאָר.

דער מאַן האָט איהר אָבער ניט געענטפערט און אויף איהר געקוקט מיט זיין וואנדערענדען, ניט טרויעענדיג בליק, וועלכען זי האָט אזוי גוט געקענט; און די יונגע פרוי האָט ערקלעהרט:

— אָה, ווי איך בין עם געלאָפען!... שטעל זיך פאָר, ס'איז אין אָמניבוס פשוט געוועזן אונמעגליך צו געפינען אַ פּלאַץ. איך האָב אָבער ניט געוואָלט זיך אויסברייגגען אויף אַ דראָזשקע, בין איך געגאנגען צו פוס... זעה, ווי ס'איז מיר היים.

— הער נור, — האָט רובאָ געזאָגט מיט אַ שארפען טאָן, — דו ווערסט דאָך מיר ניט וועלען איינרעדען, אז דו קומסט דאָס ערשט פון דעם מאגאזין באָן־מארשע.

אָבער זי האָט זיך זאָפאָרט, ווי אַ קליין קינד, אַ וואָרף געטהאָן איהר מאַן אויפ'ן האלז און פארמאכענדיג איהם דאָס מויל מיט איהר שעהנינקער פולער האנד, האָט זי אויסגעשריען:

— דו שלעכטער, שלעכטער, שווייג!.... דו ווייסט דאָך, אז איך ליעב דיך!

און אין איהר האָט זיך געפיהלט אזא אָפענהערציגקייט, אזא צנועה'שע ריינקייט, גאָר אָהן שום קונצען, אז רובאָ האָט זי ליידענשאפטליך געדריקט אין זיינע אָרעמס.

זיינע חשד'ען פלעגען זיך שטענדיג אזוי אויסלאָזען. סעווערינע פלעגט מיט פרייד זיך אָבגעבען צו איהר מאַן'ס ליעבשאפט, ווייל זי האָט זעהר ליעב געהאט, מען זאָל זי לאַסטשען. דער מאַן האָט זי בעדעקט מיט זיינע קושען, זי איהם האָט אָבער ניט

געקושט, און דערפון נעמט זיך אין איהם עפּיס א ניט דייטליכע מורא. זי, דערוויי̃ל ערשט בלויז א דערוואקסענע פּאסיווע מיידעלע, האָט איהם געליעבט ווי א טאָכטער: די ליעבע פון דער פרוי האָט זי נאָך ניט געשפּיערט.

— הייסט עס, אז דו האָסט פּשוט ארומגעצופּט דעם גאנצען מאגאזין באָן־מארשע?

— ווי דען? אָט ווארט וועל איך דיר דערצעהלען.... אָבער לאָמיר פריהער אָבעסען. אָך, בין איך דאָס הונגעריג!... הערסט, גאָר פארגעסען.... כ׳האָב דאָך פאר דיר א פּרעזענטעלע. בעט: „גיעב מיר מיין פּרעזענטעלע“.

סעווערינע האָט איהם אריינגעלאכט אין פּנים אריין. זי האָט אריינגעלעגט די רעכטע האנד זיך אין קעשענע, וואו עס איז געווען עפּיס א זאך, וועלכע זי האָט אָבער ניט ארויסגענומען.

— זאָג זשע גיכער: „גיעב מיר אָפּ מיין פּרעזענטעלע“.

רובאָ האָט אויך גוטמוטהיג געלאכט. ענדליך האָט ער זיך בעשלאָסען:

—גיב מיר אָפּ מיין פּרעזענטעלע!

סעווערינע האָט דעם מאן געקויפט א מעסערל פאר דעם, וואָס ער האָט פערלוירען און וואָס ער בעקלאָגט שוין א וואָך צוויי. רובאָ איז געווען ענטציקט. דאָס נייע מעסערל, מיט די הענטעל פון עלפאנט־ביין און מיט דעם בליסטשענדען גרויסען קלינגעל, האָט איהם אויסגעזעהען פּשוט א פּראכט. און ער האָט עס טאָקי שוין בעניצט. סעווערינע איז געווען ענטציקט פון זיין פערגעניגען און האָט אויף שפּאָס געצוואונגען דעם מאן, ער זאָל איהר בעצאָהלען א סו, כדי זייער פריינדשאפט זאָל חלילה ניט איבערגעהאקט ווערען.

— קום עסען, קום עסען, — האָט זי ווידערהאָלט, — ניין, זעה, פארמאך נאָך ניט דאָס פענסטער, כ׳בעט דיך, ס׳איז מיר אזוי הייס!

סעווערינע איז צו איהם צוגעגאנגען צום פענסטער און האָט זיך אָבגעשטעלט אויף איינינע סעקונדען, זיך אָנגעשפּארט אויפ׳ן מאן׳ס אקסעל און האָט ארויסגעקוקט אויף דעם גרויסען סקווער

פון באַהנהויף. איצט איז זיך דער רויך שוין צוגאַנגען, און דער מעש־רויטער טאָץ פון דער זונן האָט זיך אַרונטער געלאָזט אין דעם טומאַן הינטער די הייזער אויף דער גאַס דע־ראָם. און אונ־טען האָט די מאַנעווירענדע דאמפף־מאַשינע שוין אין גאנצען אויסגעשטעלט דעם צוג קיין נאַנט, וועלכער האָט געדאַרפט אָבגעהן פיער אוהר פינף־און־צוואַנציג מינוט. די דאמפף־מאַ־שינע האָט דעם צוג אוועק געשטעלט אין וואָקזאַל, אונטער'ן שירם־דאַך, ביי דער פּלאַטפאָרמע פיר די פּאַסאַזשירען, וואו זיי געהען זיך אויפזעצען, און האָט זיך פון צוג אָבגעטשעפּעט. אָבער אין דער טיעף פון דעם הויף פון די „גאַרטעל" באַהן, וואו די וואַגאָ־נעם שטעהען, האָט זיך געלאָזט הערען יענער סאָרט קלאַפּעריי, פון וועלכען עס פערשטעהט זיך, אז מען טשעפּעט צו נאָך וואַ־גאָנעם, כדי גרעסער צו מאַכען דעם צוג. אויף די שיענעם איז געשאַנען שטיל אַ שווערער לאָקאָמאָטיוו פון אַן ערשט־אָנגעקו־מענעם פּאַסאַזשיר־צוג. דער מאַשיניסט און דער הייצער זיינען געווען שוואַרץ און פאַרשטויבט פון דעם וועג און דעם רויך. דער לאָקאָמאָטיוו אליין האָט אויך אויסגעזעהען עפּיס ווי מיעד, און האָט זיך געשטיקט, און האָט בלויז פון איין קלאַפּאַן ארויס־געלאָזט אַ דינענקען שנירעלע דאמפף. ער האָט בלויז געוואַרט דער וועג זאָל פריי ווערען, אַז ער זאָל קענען זיך אומקעהרען צוריק צו זיין סטאַנציאָן באַטיניאַל. דער רויטער סיגנאַל האָט אַ קנאַק געטהון און איז פערשוואונדען; דער לאָקאָמאָטיוו איז אַוועק.

— ווי פרעהליך זיי זיינען עס, די קליינינקע דאָווערנס! — האָט רובאָ געזאָגט, אַוועקגעהענדיג פון דעם פענסטער. — הערסט ווי זיי צימבלען עס אויפ'ן פּיאַנאָ?... כ'האָב ערשט וואָס גערעדט מיט האַנרי'ן; ער גריעסט דיר.

—צום טיש! צום טיש!— האָט סעווערינע געשריען. זי האָט זיך הונגעריג אַ כאַפּ געטהון צו די סאַרדינען. אָה, וואָס זי האָט איבערגעביסען אין מאַנט, האָט זי שוין לאַנג פערגעסען! איצט איז זי אין פּאַריז, און סעווערינע ווערט ווי בעזויפען; זי ציטערט אַזש פון דעם פערגניגען אַרומצושפּאַצירען אין די גאַסען; און

זי איז נאָך אין איין פיבער פון איהר איינקויפען אין דעם מאַגאַזין באָן־מאַרשע. יעדען פריהלינג פלעגט זי דאָרט אוועקלעגען יעדע פּרוטה, וואָס זי האָט אָנגעזאַמעלט אין ווינטער; דאָ איז איהר ליעבער געווען דער איינקויפען, און זי איז זיכער, אז דאָ שלאָגט זי זיך אַזוי אויס די הוצאות פון קומען קיין פּאַריז. און די יונגע פרוי האָט אין מיטען עסען ניט אויפגעהערט רעדען. אַ ביסעלע פאַרשעהמט און רויט ווערענדיג האָט זי, ענדליך, אויס־געזאָגט וויפיעל זי האָט אויסגעגעבען — מעהר פון דריי הונ־דערט פראַנק.

— צום טייוועל! — האָט אויסגעשריען דער איבערראַשטער רובאָ, — ניט שלעכט: פאַר דער פרוי פון אַן ארויסהעלפער פון אַ סטאַנציאָן־מייסטער פאַסט זיך דאָס טאַקי — אודאי!... דו ביזט דאָך געגאַנגען קויפען בלויז אַ פּאָאַר שיך און אַ האַלב טוץ העמדער?

— אָך, מיין ליעבער, ס'זיינען געווען אַלץ אַזוינע זאָנדער־באַרע מציאות!... אַ מחיה'דיג שטיקעלע זיידענס מיט פּאַסאָק־לאַך! און אַ הוט! — אַ וואונדער, אַ פאַנטאַזיע און שוין! היינט קליידלאַך.... מיט אויסגענעהטע פאַלדעלאַך.... און האַלב־אומזיסט. אין האָוור וואָלט איך פאַר יעדעם פיצעלע בעדאַרפט בעצאָהלען צוויי מאָל אַזוי פיעל... וואַרט, מ'וועט מיר נור צו־שיקען די זאַכען, וועסטו זעהן!

רובאָ האָט זיך ענדליך דאָך צולאַכט: גוט, אז סעווערינע איז אַזוי גליקליך און אַזוי חנ'עוודיג מיט איהר שעמעוודיגען ענטשולדיגען־זיך. און דערצו איז זייער, אויף שנעל געמאַכטער קאַלטער מיטאָג, אַזוי געשמאַק, און זיי זיינען אַליין אין צימער; דאָ האָבען זיי זיך געפיהלט פיעל בעסער ווי אין רעסטאָראַן. סעווערינע, וועלכע פלעגט תמיד טרינקען נור וואַסער, האָט זיך איצט פאַרגעסען און, אליין ניט בעמערקענדיג, האָט זי געטרונ־קען דעם ווייסען וויין. דאָס שאַכטעל סאַרדינס האָט זיך אויסגע־ליידיגט, און די יונגע מענשען האָבען זיך גענומען צום קוכען מיט דעם נייעם מעססער. און ס'איז געווען אַן אמת'ער תענוג, אַזוי גוט האָט דער מעססער געשניטען!

— נו, און דו ? וואָס הערט־זיך ביי דיר ? — האָט סעווערינע געפרעגט. דו מאַכסט מיך צום פלוידערען די גאַנצע צייט און אליין דערצעהלסטו מיר אַפילו אַ וואָרט ניט וואָס מיט דיר איז געוועזן ביים סוב־פּרעפעקט.

דאָ האָט זיך רובאָ גענומען דערצעהלען מיט אלע איינצעלהייטען, ווי דער הויפּט־פּערוואַלטער האָט איהם אויפגענומען. אָה, בלויז אַ פאָרמאַלען פאָרוואורף ! ער האָט זיך גוט פאַרטהיידיגט, דערצעהלט דעם גאַנצען אמת, ווי דער אויסגעפּוצטער פּראַנט, דער סובפּרעפעקט האָט אַלענפאלס געוואָלט זיך זעצען אין וואַגאָן ערשטע קלאַסע דוקא מיט זיין הונט, ניט קוקענדיג וואָס פאַר די יעגער מיט זייערע הינט איז אָבגעגעבען געוועזן אַ וואַגאָן צווייטער קלאַס און ווי דערפון איז עס געקומען פון אַ וואָרט צו אַ וואָרט, און וואָס זיי האָבען זיך געגענזייטיג גערופען. סוף כל סוף האָבען אלע העכערע בעאַמטע אַנערקענט, אַז גערעכט איז ער, וואָס ער האָט געצוואונגען דעם סוב־פּרעפעקט זיך בעגעהן לויט דעם געגעבענעם בעפעהל ; די גאַנצע שלעכטיגקייט איז דאָ געווען בלויז אין זיינע ווערטער : — „איהר וועט דאָ ניט אַלע מאָל באַלאַבאַטעווען“, — ווי ער האָט זיי יעצט אַליין איבערגעזאָגט. און מ'איז איהם באַלד חושד געווען, אַז ער איז אַ רעפּובליקאנער. די דעבאַטען, וואָס זיינען מיט א מאָל פאָרגעקומען שוין ביי די ערשטע זיצונגען אין יאָהר 1869, צוזאַמען מיט עפּיס אַן אומקלאָהרען מורא פאַר די קומענדע וואַהלען, האָבען שטאַרק בעאומרוהיגט די רעגירונג, און מען וואָלט איהם געווים פערשיקט אויף אַן ערגערען פּאָסטען, ווען דער הויפּט־ריכטער גראַנמאָרען נעמט זיך פאַר איהם ניט אָן. און אפילו אזוי שוין האָט ער ערשט גדאַרפט אונטערשרייבען אַן ענטשולדיגונגס־בריעף, וואָס דער הויפּט־ריכטער אליין האָט פאַרפאַסט און איהם געהייסען אונטערשרייבען.

סעווערינע האָט איהם איבערגעשלאָגען די רייד, אויסשרייענדיג :

— נו, וואָס ? בין איך אפשר ניט געווען גערעכט, וואָס איך האָב צו איהם געשריבען און האָב איהם היינט אין דער פריה

מיט דיר צוזאמען אָבגעשטאַטעט א וויזיט, איידער דו ביסט אוועק קריגען דאָס דייניגע פון דעם הויפּט־פּערוואַלטער? כ'האָב געוואוסט, אַז ער וועט אונז העלפען זיך ארויסדרעהען.

—יא, ער האָט דיך זעהר ליעב, — האָט רובאָ זיך אָבגערו־פען, — און ער האָט א גרויסען איינפלוס אין דער פּערוואַלטונג... אָבער בעטראַכט נור, וואָס האָט מען דערפון, וואָס מען איז א גוטער בעאַמטער. לויבען דיך, — אָה, דערצו זיינען זיי צו קארג! אפשר, האָב איך טאַקי ניט גענוג קיין אייגענע פּלענער און איינפּעלע, אָבער מיין אויספיהרונג, מיין ארבייט, מיין עהר־ליכקייט, — און אזוי אין אַלעמען! — נו; איז אָט וואָס, מיין טהייערע, וואָלסטו ניט געווען מיין פרוי, און גראַנמאָרען איז פריינדשאפט צו דיר וואָלט זיך פאַר מיר ניט אָנגענומען, וואָלט מען מיך ארויסגעשליידערט און מען וואָלט מיך פאַרשטופּט ער־גיץ אויף א פּיצענקע סטאַנציאָן.

סעוועריגע האָט זיך פאַרקוקט, פאַרטראַכט און האָט ארויס־געשעפּטשעט שטיל, ווי רעדענדיג צו זיך:

— אָה, געוויס; ער האָט א מאַכט, דער גראַנמאָרען!

זיי זיינען ביידע אנשוויגען געוואָרען; די יונגע פרוי איז געזעסען פאַרטראַכט, מיט אויסגעשטארטשעטע אויגען, און ניט נעהמענדיג א ביסען אין מויל אריין. זי האָט זיך, מסתמא, איצט דערמאָנט אָן איהר קינדהייט אין דעם שלאָס דואַנוויל, פּיער ליעגעס פון רואַן. סעוועריגע האָט איהר מאַמען ניט געדענקט. אַז איהר פאָטער, דער גערטנער אברי, איז געשטאָרבען, איז זי געגאַנגען אויף'ן דרייצעהנטען יאָהר; און דער הויפּט־ריכטער, שוין אַן אַלמן צו יענער צייט, האָט זיך גענומען זי צו ערציהען צוזאמען מיט זיין אייגענע טאָכטער בערטהא, אונטער דעם אויפ־זיכט פון זיין שוועסטער, מאַדאם באָנעהאָן, די אַלמנה פון אַן פאַבריקאַנט; דער שלאָס איז דאַן געווען איהרער. בערטהא איז געווען עלטער פון איהר מיט צוויי יאָהר און חתונה געהאַט האָט זי ערשט זעקס מאָנאַט נאָך איהר פאַר דעם שטאַאַטסראַטה לאַשענע אין רואַן, — א דאַרער, געלער מענשעל און ניט פון גרויסען וואוקס. פאַר א יאָהרען נאָך איז גראַנמאָרען נאָך גע־

ווען בראש פון דעם אָרטיגען געריכט, אָבער דערנאָך איז ער אַרויסגעטראָטען, האָבענדיג געהאַט אַ גלענצענדע קאַריערע. געבאָרען איז ער אין יאָהר 1804, און באַלד נאָך דעם יאָהר 1830 האָט ער בעקומען די שטעלע פון אַסיסטענט שטאַאַטס אַנוואַלט פריהער אין דין, דערנאָך אין פאָנטענבלאָ און נאָך שפּעטער אין פּאַריז; ענדליך איז ער אַליין געוואָרען שטאַאַטס אַנוואַלט אין טראָאַ, אַנוואַלד אין יוסטיץ־קאַמער אין רענן און ענדליך עלטער ריכטער ביים געריכט אין רואָן. ער האָט געהאַט אַ פּאַרמעגען פון עטליכע מיליאָן פראַנק און איז געווען אַ מיטגליעד פון גענעראַל ראַטה אין 1855, און אין דעם טאָג ווען ער איז אַרויס, האָט ער געקראָגען דעם אָרדען פון דעם עהרען־לעגיאָן. פון דעם טאָג אָן, וואָס סעווערינע געדענקט איהם, האָט ער איהר אויסגעזעהען תמיד דער זעלביגער גראַנמאָרען, ווי ער איז איצט: אַ ברייטער און קרעפטיגער, איז ער אָבער געוואָרען גרוי צו פריה, מיט די גאָלד־קאָליר פון אַ גרוי־געוואָרענעם בלאָנדין, מיט די זעלביגע האָאָר ווי אַ באַרשט, און געשאָרענע בערדעל, אָהן וואָנצעס, דער זעלביגער פיער־עקיגער פּנים, וואָס האָט אויסגעזעהען שטרענג איבער זיין גרויסען נאָז און איבער דעם האַרטען בליק פון זיינע בלויע אויגען. אין זיין בענעמען זיך מיט מענשען איז ער געווען, ווי אימער שטרענג — אַלע האָבען פאַר איהם געציטערט.

רובאָ האָט געמוזט אַ זאָג טהון העכער און האָט צוויי מאָל ווידערהאָלט:

— נו, וואָס האָסטו זיך אַזוי פאַרטראַכט.

סעווערינע האָט זיך אַ וואָרף געטהון ווי דערשראָקען אָדער פערוואונדערט.

— אַזוי זיך, פון גאָרנישט.

— וואָס עסטו שוין ניט. — ביסט שוין זאַט?

— דאָס גראָדע ניט!... וועסט באַלד זעהען!

און סעווערינע האָט אויסגעטרונקען איהר גלאָז ווייסען וויין, און האָט זיך גענומען דערענדיגען דאָס שטיקעל קובען, וואָס איז געווען ביי איהר אין טעלער. און פּלוצים ווערט אַ טאַראַראַם:

דאָס פּאָאָר פאָלק האָט אויפגעגעסען דעם גאַנצען פונטעל ברויט, און קיין שטיקעלע איז ניט געבליבען צום קעז ; און ענדליך האָבען זיי געהאַט פון וואָס צו לאַכען און געיואַלדעווען, און זיי האָבען אַלעס איבערגעזוכט און האָבען ענדליך ביי די מוהמע וויקטאָריא אין בופעט געפונען אַ שטיקעל אַלטגעבאַקענע ברויט. ניט קוקענדיג אויף דעם אָפענעם פענסטער, איז אין שטוב געווען היים, און די יונגע פרוי, וועלכע איז געזעסען מיט די פּלייצע צום אויוועז, האָט זיך אַ קאַפּעטשקע אויך ניט אָבגעקיהלט און האָט אויסגעזעהען נאָך מעהר ראָזאָווע און אויפגערעגט פון דעם אונערוואַרטעטען פרעהליכען צובייסען אין דעם צימער. פון דער מוהמע וויקטאָריא איז דער געשפּרעך ווידער אַרויף אויף גראַנמאָרענ'ען ; זי, וויקטאָריא, האָט אויך פאַר וואָס איהם צו זיין דאַנקבאַר, האָט זיך רובאָ דערמאָנט ; אַ פאַרפיהרטע מיידעל, איהר אייגען קינד געשטאָרבען, ווערט זי די אַם פון סעווערינע, וועלכע האָט איהר מוטער געקאָסט דאָס לעבען, און דערנאָך די פרוי פון אַ הייצער אויף אַ דאַמפף־מאַשין, דערנעהרט זי זיך איצט קוים מיט איהר געגעה אין פאַריז, ווייל איהר מאַן פאַרשאַלאַטאַנעוועט וואָס ער פאַרדינט ; פּלוצלונג בעגעגענט זי זיך מיט איהר זויג־טאָכטער און די פריהערדיגע קענטשאַפט לעבט ווידער אויף און זי בענוצט זיך אויך מיט די שטיצע און בעשיצונג פון גראַנמאָרענ'ען. אַ דאַנק איהם האָט זי איצט די שטעלע אויפצופאַסען די טואַלעט־צימערן פיר די פרויען־פּאַסאַזשירען, און קיין בעסערס דאַרף מען גאָרניט. איהר געהאַלט איז טאַקי בלויז הונדערט פראַנק אַ יאָהר ; אָבער פון די דאַמעס האָט זי איהרע טויזענד פראַנק און מעהר אַ יאָהר, אַ חוץ פרייע קוואַרטיר, — דאָס צימער, — און זאָגאַר הייצונג אויך. און די לאַגע איהרע אַליין איז אויך אַן אנגענעהמע ! און רובאָ האָט גענומען אויסרעכענען, אַז ווען פּעקע, איהר מאַן, וואָלט אַריינגעבראַכט זיינע צוויי־טויזענד אַכט הונדערט פראַנק געהאַלט אַ יאָהר אַלס הייצער און אויך דאָס וואָס ער קריגט אַ מאָל עקסטרא, אַנשטאַט דאָס צו פאַרשאַרלאַטאַנעווען אויף ביידע עקען פון דער באַהן־ליניע, וואָלט די פאַמיליע געהאַט מעהר ווי פיער טויזענד פראַנק אַ יאָהר, ד. ה.

צוויי מאָל אזוי פיעל ווי דער געהאַלט פון דעם ארויסהעלפער פון דעם סטאַנציאָן־מייסטער אין האוור.

— אמת, — האָט ער געזאָגט צום סוף רעדען, — אז ניט יעדע פרוי וואָלט געוואָלט בעדיענען אין די טואַלעט־צימערען פון די דאמען, אָבער קיין ארבייט איז קיין ערני־דערונג ניט.

דערווייל האָבען זיך דאָס פּאָאַר פאָלק געשטילט זייער הונ־גער, און האָבען שוין איצט געגעסען פּאַמעלאך, אָבשניידענדיג גאַנץ דיננינקע שטיקעלאך קעז, כדי זייער מאָלצייט זאָל לענגער געדויערען. זייער געשפּרעך האָט אויך גענומען ווערען לאַנג־זאַמער.

— און אָט וואָס, — האָט אויסגעשריען רובאָ. — כ׳האָב דיך גאָר פאַרגעסען צו פרעגען... פאַר וואָס האָסטו עפּיס ניט געוואָלט אָננעהמען די איינלאַדונג צו קומען אויף אַ צוויי דריי טעג אין דואנוויל ?

אין דיעזע מינוטען פון רוהיגען פערדייהען פון׳ם עססען האָט ער זיך דערמאָנט אָן זייער וויזיט אין דער פריה אין דעם האָטעל אויף דער גאַס דע ראָשע, נעבען דעם באַהן־הויף. רובאָ האָט ווידער דערזעהען דעם גרויסען שטרענגען קאַבינעט ; ער האָט נאָך געהערט ווי דער הויפּט־ריכטער האָט זיי ערקלעהרט, אז מאָרגען פאָהרט ער קיין דואנוויל. און דערנאָך — גלייך ווי דאָס וואָלט פּלוצים אַזאַ געדאַנק אין קאָפּ אריין — האָט ער זיי פאָרגעשלאָגען ארויסצופאָהרען מיט איהם צוזאמען נאָך היינט פאַרנאַכט, זעקס אוהר דרייסיג מיט׳ן שנעל־צוג און דערנאָך וועט ער אָבפיהרען זיין טויך־טאָכטער צו איהר שוועסטער, וועלכע רופט זיי שוין פון לאַנג. אָבער די יונגע סעוועריגע האָט איהם דערצעהלט אַלערליי תירוצים, פאַר וואָס זי קאָן כלומר׳שט ניט פאָהרען.

— ווייסטו גאָר וואָס, — האָט רובאָ פאָרטגעזעצט דעם גע־שפּרעך, — איך האָב דאָך גאָרניט געגען אַזאַ קורצע רייזע. דו וואָלסט דיר דאָרט געמעגט זיין ביז דאָנערשטאָג, און איך וואָלט שוין ווי עס איז ארויסגעקומען... אין אונזע לאַגע דאַרפען מיר אַזוינע וויכטיגע מענשען, — ניין, אפשר ? דו האָסט זיך ניט

בעדאַרפט ענטזאגען פון אַזאַ פריינדליכקייט, — און נאָך מעהר דערפאַר, וואָס דאָס האָט איהם קענטיג געקרענקט... כ'האָב דאָך די גאַנצע צייט געמאַכט צו דיר דו זאָלסט איינשטימען, — גיסט דו מיר גאָר אַ ציה פאַר'ן ארבעל... האָב איך שוין גערעדט פאַר דיין צד, אָבער כ'האָב דאָך עפּיס ניט פאַרשטאַנען... נו, טאקי, פאַר וואָס האָסטו זיך ענטזאַגט.

די אויגען האָבען ביי סעווערינע'ן גענומען אַרומלויפען פון אַנגסט, און זי האָט אונגעדולדיג זיך אַ קעהר געטהון.

— ווי קאָן איך עס דיך איבערלאָזען אליין ?

— דאָס איז ניט קיין גרויסער רעזאָן... זייט מיר זיינען פאַרהייראַטה, ביסטו אין די דריי יאָהר בלויז צוויי מאָל ארויסגעפאָהרען קיין דואַנוויל אויף אַ וואָך. קיין זאך שטערט איצט ניט דאָס צו טהון אַ דריטען מאָל

די שעמעוודיג אונרוהיגקייט פון די יונגע פרוי איז גרעסער געוואָרען; זי האָט גענומען קוקען אָן א זייט.

— און אַז מיר ווילט זיך אָבער פאָרט ניט. דו וועסט דאָך מיך ניט צווינגען איך זאָל טהון וואָס מיר איז אונאַנגענעהם.

רובאָ האָט צושפּרייט די הענט, ווי איינער זאָגט, אז צווינגען צווינגט ער זי גאָרניט, און האָט אָבער אָט וואָס געזאָגט :

— הער אויס... דו פאַרבאָרגסט עפּיס פון מיר... אפשר האָט דיך מאַדאַם באָנעהאָן שלעכט אויפגענומען, ווען דו ביסט דאָרט געוועןמיט אַ וויזיט ?

אַך, ניין ! מאַדאַם באָנעהאָן גאָר... זי נעהמט אימער זעהר גוט אויף. זי איז אַזאַ וואוילע, — אַ הויכע, אַ דיקליכע, מיט וואונדערליכע בלאָנדע האָאָר און נאָך אַ שעהנע, ניט קוקענדיג אויף איהרע פינף־און־פינפציג יאָהר ! מען זאָגט, אז זייט זי איז געוואָרען אַן אַלמנה — און זאָגאַר ווען דער מאַן האָט נאָך געלעבט אויך — איז איהר הארץ תמיד געוועןפאַרנומען. אין דואַנוויל האָט מען זי פאַרגעטערט ; פון דעם שלאָס האָט זי געמאַכט אַ וואונדערבאַרען ווינקעלע ; די גאַנצע געזעלשאַפט פון רואַן פלעגט זיין ביי איהר, און ספּעציעל די געריכטס־בעאַמטע;

עבען, טאַקי אין דער מאַגיסטראַטור האָט מאַדאַם באַנעהאַן גע־
האַט אַ סך פריינד.

— ווי באַלד אַזוי, זאָג זשע מיר דעם אמת, האָבען די לאַ־
שענעס דיך אויפגענומען קאַלט.

געוויס, בערטהאַ זייט איהר הייראַטה מיט לאַשענע'ן, איז
צו איהר שוין ניט געוועזן דאָס וואָס אַ מאָל. גוטהערציגער איז
זי חלילה ניט געוואָרען, די מיזעראַבעלע, ניכטסווירדיגע בערטהאַ
מיט'ן רויטען נאָז. אין רואַן האָבען די דאַמעס שוין צופיעל גע־
לויבט איהר פיינעם שטעלל — דערצו האָט טאַקי אַזאַ מאַן
ווי איהרער, — אַ מיאוסער, גראָביאַנסקער, און אַ קאַרגער, —
זי נור געקאָנט ערנידעריגען און ערגער מאַכען, אָבער צו איהר
פריהעריגער פריינדין איז בערטהאַ געוועזן פאָלקאָמען אנשטענדיג;
סעווערינע האָט אויף איהר ניט וואָס ברוגז צו זיין.

— קומט אויס, אַז דיר געפעלט ניט דער הויפט־ריכטער
אליין?

סעווערינע, וועלכע האָט די גאַנצע צייט געענטפערט מיט אַ
רוהיגע, געלאַסענע שטימע, האָט איצט פּלוצים אונגעדולדיג אויס־
געשריען.

— גאָר... וואָס דיר קומט אין קאָפּ אריין!...

און זי האָט ווייטער דערצעהלט מיט אַ מין נערוועזע, גע־
האַקטע שטימע.

דער הויפּט־ריכטער איז כמעט קיין מאָל אין דער היים ניטאָ.
ער איז זיך תמיד אין פּאַרק, אין פּאַוויליאָן, מיט אַ טיהר אין אַ
שמאָל, פּוסטע געסעל אריין. און קיינער ווייס ניט, ווען ער געהט
אַוועק און ווען ער קומט צוריק, צו דעם אלעמען, ווייסט נאָך זיין
שוועסטער קיין מאָל ניט אויף קלאָהר דעם טאָג ווען ער קומט צו
פאָהרען. ער נעהמט אַן עקיפּאַזש אין באַראַנטען, קומט אָן ביי
נאַכט אין דואַנוויל, און פאַרבלייבט טעג'ווייז אין זיין פּאַוויליאָן,
מיט קיינעם ניט אויסרעדענדיג אַ וואָרט. אָה, ער — ער שטערט
שוין דאָרט קיינעם ניט.

— איך זאָג דאָס נור דערפאַר, — האָט רובאָ געזאָגט, —
וואָס דו אליין האָסט מיר שוין אַ מאָל צוואַנציג דערצעהלט, אַז

ווען דו ביסט געווען א קינד, פלעגסטו אונערטרעגליך שטארק מורא האבען פאר איהם.

— אונערטרעגליך שטארק מורא האבען... אה, דו האסט תמיד ליעב צו מאכען גרעסער ווי דאס איז... דער אמת איז טאקי, אז ער פלעגט כמעט קיין מאל ניט לאכען און פלעגט תמיד קוקען מיט זיינע גרויסע אויגען אזוי שטרענג, אז א יעדער פלעגט ניט וועלענדיג אראפלאזען דעם קאפ פאר איהם. איך האב אליין בייגעוואהנט, ווי מענשען האבען פאר איהם געציטערט און ניט געקאנט אויסרעדען א ווארט, — אזוי שטארק האט עם אויף זיי געווירקט דאס וואס מען דערצעהלט ווי שטרענג און קלוג ער איז... אבער מיר האט ער קיין מאל ניט קיין שלעכט ווארט ניט געזאגט ; איך האב אימער עפים געשפיערט, אז ער פיהלט עפים צו מיר...

סעווערינע האט ווידער גערעדט לאנגזאמער ; איהרע אויגען האבען פארטראכט געבליקט ערגיץ אין דער ווייטען.

— כ׳געדענק, אז איך בין נאך געווען א קליין מיידעלע און האב זיך מיט מיינע חבר׳טעם געשפיעלט אין די אלעען פון פארק, פלעגען זיך אלע צולויפען, אז מ׳האט איהם נור דערזעהען, — זאגאר בערטהא אליין, זיין טאכטער, אויך ; זי האט שטענדיג מורא געהאט, ער זאל זיך אויף איהר ניט בייזערען. און איך בין זיך תמיד געבליבען שטעהען אויף׳ן ארט גאנץ רוהיג. ער פלעגט פארבייגעהען, און זעהענדיג מיך ווי איך שטעה עם מיט א פארריסענע צורה׳קעלע, פלעגט ער מיר לייכט קלאפען איבער׳ן באק... און דערנאך, אז איך בין געווארען א יאהר זעכצעהן, פלעגט בערטהא, ווען זי האט נור עפים געוואלט פועל׳ן ביים טאטען, מיך בעטען איך זאל עם איהם איבערגעבען. איך פלעג רעדען מיט איהם, ניט אראפלאזענדיג דעם קאפ, און פיהלענדיג, ווי זיינע אויגען נעהמען מיך דורך און דורך. אבער געשראקען האט עס מיר א האאר אויך ניט. איך בין געווען זיכער, אז ער וועט טהון אלעס וואס איך וויל!.. אה, איך געדענק, כ׳געדענק אלעס!.. אין גאנצען פארק דארטען איז ניטא אי איין בוימעלע, און ניט אי

איין קאָרידאָר אָדער צימער אין שלאָס, וואָס איך זאָל זיי ניט קאָנען זעהען מיט פארמאַכטע אויגען.

סעווערינע איז אנשוויגען געוואָרען; זי האָט פארמאַכט די אויגען; און איבער איהר אויפגערעגטען פארפלאַמטען פּנים איז אַריבער אַ ציטער פון דיזע ערינערונגען און פון דעם, וואָס זי האָט ארויסגעזאָגט אין דער הויך. געגען אַ מינוט איז זי גע־בליבען זיצען אָהן שום בעוועגונג, — בלויז איהרע ליפּען האָבען עטוואָס געציטערט, גלייך ווי ניט ווילענדיג האָט איהר אַ קאָנ־ווולסיע געצויגען פאר די מויל־ווינקלען.

— דער אַלטער איז אָהן אַ ספק געוועזען גוט צו דיר... — האָט רובאָ געזאָגט, פאררויכערענדיג זיין ליולקע. — ער האָט דיך ניט נור ערצויגען ווי אַ פריילייך, נור ער האָט נאָך גוט השגחה געגעבען אויף דיינע אָרימע פּאָאָר גראָשען, און אַז מיר האָבען חתונה געהאַט, האָט ער די סומע נאָך שעהן אויסגעפילט. איך רייד שוין ניט דערפון, אַז ער לאָזט דיר נאָך עפּיס איבער אין זיין צוואה — ער האָט׳ס מיר אַליין דערצעהלט.

— יאַ, — האָט סעווערינע ארויסגערעדט ווי אונטער די ציינער, — דאָס הויז אין קרוא־דע־מאָפרא און דאָס לאַנד דערצו, — דאָרט געהט דער אייזענבאהן. מיר זיינען אהין אַ מאָל ארויס־געפאָהרען אויף אַ וואָך... אָבער איך רעכען גאָרניט אויף דעם! די לאַשענעס בעמיהען זיך שוין, מסתמא, מיט אַלע כחות, אַז ער זאָל מיר גאָרניט איבערלאָזען. און איך וויל זאָגאר בעסער, אַז ער זאָל מיר גאָרניט איבערלאָזען, גאָר ניט!

די לעצטע ווערטער האָט סעווערינע ארויסגערעדט מיט אַזאַ האַסטיגקייט, אַז רובאָ האָט זיך פארוואונדערט, האָט ארויסגע־נומען די ליולקע פון מויל און האָט די פרוי אָנגעקוקט מיט אויס־געשטאַרטשעטע אויגען.

— ס׳אַ מאָדנע דו ביסט. מ׳זאָגט, אַז דער הופּט־ריכטער פארמאָגט מיליאָנען. און וואָס וואָלט טאַקי דאָ געווען אַזאַ חטא, ווען ער וואָלט אין זיין צוואה יאַ דערמאָנט זיין טויף־טאָכ־טער? קיינעם וואָלט דאָס ניט פארוואונדערט, און אונז וואָלט דאָס זעהר צונוץ געקומען.

פלוצים קומט איהם אין קאפ אריין א געדאנק, וואס מאכט איהם צום לאכען.

— צי האסטו אפשר גאר מורא, מ'זאל ניט מיינען, אז דו ביסט זיין טאכטער ?.. ווייסט דאך, פון דעם אלטען דערצעהלט מען זיך אן שעהנע מעשים, — קוק ניט וואס ער זעהט אויס אזוי קאלט ווי אייז. מ'זאגט, אז ווען זיין ווייב האט נאך געלעבט, האט ער אויך ניט דורכגעלאזט אי זיין גובערנאנטין אין הויז, און אפילו איצט האט דער אלטער חברה'מאן אויך ניט פיינט א יאג צו טהון זיך נאך פרויען... טא, גאטוניו מיינער, איז וואס, אז דו זאלסט שוין טאקי זיין זיינע א טאכטער !

סעווערינע האט זיך אויפגעהויבען מיט כעס, מיט א פלאַ־מענדען פנים, מיט איהרע דערשראקענע בלויע אויגען בליסטשענד אונטער די שווערע מאסע פון איהרע שווארצע האאר.

— זיין טאכטער ! זיין טאכטער !... כ'וויל ניט, אז דו זאלסט זיך דערמיט מאכען שפאס, — דו הערסט ! קאן איך דען זיין זיין טאכטער ? בין איך דען געראטען אין איהם ?... אבער — זאל שוין זיין גענוג ; לאמיר רעדען פון עפים אנדערש. איך וויל אין דואנוויל ניט פאהרען דערפאר... ווייל איך וויל בעסער פאהרען מיט דיר צוריק אין האוור.

רובא האט א נייג געטהון מיט'ן קאפ, און בערוהיגט די פרוי. נו גוט, גוט, אבי זי זאל זיך אזוי ניט ערגערען... ער האט זיך אונטערגעשמייכעלט, ער האט נאך קיין מאל ניט געזעהען סע־ווערינע'ן אזוי נערוועז. מסתמא האט דאס אויף איהר אזוי גע־ווירקט דער ווייסער וויין. אז זי זאל איהם אבער מוחל זיין, האט ער ווידער גענומען אין האנד דאס נייע מעסער און דאס בעטראכט מיט פערגעניגען, זארגפעלטיג דאס ווישענדיג, אום צו ווייזען, אז ס'איז שארף ווי א חלף, האט רובא זיך גענומען שניידען די נעגעל.

— ס'איז שוין א פיערטעל אויף פינף... — האט סעווערינע געזאגט, אבשטעלענדיג זיך פאר'ן זייגער מיט'ן קוקוק. — און איך האב נאך עפים צו בעזארגען... מ'דארף אויך א טראכט טהון פון אונזער צוג.

אָבער, ווי זי וואָלט עפּיס געוואָלט פריהער אין גאַנצען זיך בערוהיגען איידער זי נעהמט זיך אַביסעל אויפראַמען אין שטוב, איז די יונגע פרוי צו צום פענסטער און האָט זיך אָנגעשפּארט מיט די עללענבויגענס. דאָ האָט רובאָ אוועקגעלעגט דאָס מעסער, אוועקגעלעגט די ליולקע, און האָט זיך אויך אויפגעהויבען פון'ם טיש און איז צו צו זיין ווייב און זי שטיל ארומגענומען. ער האָט זי ארומגענומען פון הינטען מיט ביידע הענד, האָט זיין באָרד אָנגעשפּארט אויף איהר אַקסעל און צוגעלעגט זיין קאָפּ צו איהרען, זיי האָבען זיך ניט גערירט און האָבען ביידע געקוקט אין פענס־טער.

הינטען האָבען די קליינע מאַנעווּרירענדע דאַמפף־מאַשינען געהאַלטען אין איין דרעהען זיך היין און צוריק ; זיי האָבען זיך געטהון זייער ארבייט אָהן רעש, ווי גוטע, פלינקע בעל הבית'טעס, איינשטילענדיג דעם רויש פון די רעדער און בלויז ווען ניט ווען לייכט אונטערפייפענדיג ; איינע פון זיי האָט זיך א לאָז געטהון, איז ארונטער אונטער דעם בריק דע ל'אייראָפּ, און האָט געבראכט צופיהרען אויף די פרייע רעלסען די אָבגעטשעפּעטע וואַגאָנעס פון דעם טראוווילער צוג. און דאָרט פון יענער זייט בריק איז זי זיך פונאַנדערגעגאַנגען מיט א לאָקאָמאָטיוו, וועלכער איז אָקאָרשט גע־קומען פון דיפּאָ, מיט גלאַנצענדע מעשענע און שטאָהלענע אברים, ווי עפּיס אַן איינזאַמער רייזענדער, א פרישער און א פרעהליכער, וואָס לאָזט זיך אוועק אין ווייטען וועג אריין. דער לאָקאָמאָטיוו האָט זיך אָבגעשטעלט און האָט ביי דעם רעלסען־קירעווער, צוויי קורצע פייף טהוענדיג, געפאָדערט פרייען דורכגאַנג, און יענער האָט איהם גלייך איבערגעביטען די רעלסען צו א פאַלקאָמען פאר־טיגען צוג, וואָס איז געשטאַנען אין דער סטאַנציאָן פון די הויפּט באַהן־ליניען. דאָס איז געווען דער צוג קיין דיעפּ, וואָס געהט אָפּ פינף־און־צוואַנציג מינוט אויף פינף. די מענגע פּאַסאַזשירען האָבען זיך געאיילט ; ס'האָט זיך געהערט דאָס רוישען פון די רעדלעך פון די הענד־וועגעלאך צופיהרענדיג דעם באַגאַזש ; די ארבייטער האָבען איינע נאָך די אנדערע געשטופּט די פייער־פּאַ־נען אין די וואַגאָנעס. דער לאָקאָמאָטיוו מיט זיין קויל־וואָגען

האָט זיך מיט אַ פאַרשטיקטע קלאַפּעריי אָבגעשטעלט פאַר דעם צוג, און דער אויפּפּאַסער אויף די אַרבייטער האָט אַליין פאַר־דרעהט די שרויפען פון די קלאַמערס, וואָס האַלטען די וואַגאָנעס צוזאַמען. צו באַטיניאָל צו איז דער הימעל פאַרצויגען געוואָרען מיט וואָלקענס, גלייך ווי אַ גרויער רויך, וואָס פאַרשטעלט די הייזער, וואָלט זיך אַראָפּגעלאָזט אויף די באַהן־ליניעס, וואָס ציהען זיך ווי די שטעקעלאַך אין אַ פאָכער און אין דערווייטענס. אין דיעזער בין־השמשות׳דיגע דונקעלהייט האַלטען זיך אין איין אַרומדרעהען די פערשיעדענע צוגען, וואָס געהען צו דעם אומגעגענד אויף די אָרטיגע ליניעס. און איבער די פינסטערע דעכער פון די גרויסע געדעקטע וואָגזאַלען, איבער דעם פינסטער געוואָרענעם פאַריז, האָבען זיך צולאָזט די שטיקער רויט־געלגלען רויך.

— ניין־זשע, ניין, לאָז מיך געמאַך! — האָט סעווערינע געמורמעלט.

אָבער ניט ענטפערענדיג איהר אַ וואָרט, האָט רובאָ זי נאָך שטאַרקער געדריקט צו זיך; איהם האָט אויפגערעגט די וואַרעמקייט פון דעם יונגען קערפּער, וואָס ער האָט געהאַלטען אַרומגענומען אין זיינע אָרמס. סעווערינע האָט איהם ווי פאַרשכור׳ט, און ער איז שוין גענצליך געוואָרען אויסער זיך, ווען זי האָט זיך אויסגעבויגען כדי פון איהם זיך אויסצודרעהען. ער האָט זי אַוועקגעריסען פון דעם פענסטער, און מיט׳ן עללענבויגען דאָס פאַרמאַכט, זיינע ליפּען האָבען זיך געיאָגט נאָך סעווערינע׳ס ליפּען, און ענדליך זיך אין זיי ליידענשאַפטליך איינגעזאַפּט. רובאָ האָט זי געצויגען צום בעט.

— ניין, ניין, מיר זיינען דאָך ניט אין דער היים, — האָט זיך סעווערינע ביי איהם געבעטען, — זעה, כ׳בעט דיך, ניט דאָ, ניט אין ד ע ר שטוב!

זי איז אַליין אויך געווען ווי אַ פאַרשכור׳טע, צו־וואָרמט פון דעם עסען און דעם וועג און אויך זאַגאַר פון איהר פיבערהאַפטע יאָגעניש איבער די גאַסען אין פאַריז. די שטוב, צו פיעל אָנגעהייצט, דער טיש, אויף וועלכען עס האָבען זיך נאָך געוואַלגערט שטיקלאַך פון זייער פרישטיק, די אונערוואַרטעטע שטיקעל

רייזע, פון וועלכע ס'האט זיך געמאכט א פרעהליכע לוסט רייזע, — דאס אלעס האט איהר צוהיצט די בלוטען, האט זי אריינגע־וואָרפען אין א פיבער. און דאך האט זי ענטזאגט, האט זיך גע־ראנגעלט, אנכאפענדיג זיך מיט די הענט פאר'ן ווענטעל פון בעט, — געראנגעלט זיך מיט שרעק, אליין ניט זייענדיג בע־וואוסט פאר וואס דאס איז אזוי.

— ניין, ניין, — איך וויל ניט!

רובא, ברענענדיג ווי א פייער, האט ניט אפגעלאזט זייגע גרויסע, גראביאנסקע הענט; ער האט געציטערט; ער איז בערייט געווען זי צו צערייסען.

— נארעלע דו, ווער וועט וויסען! מיר וועלען דערנאך צוריק פארבעטען ווי געווען.

ווען ער פלעגט אין דער היים אין האוור זיין דעזשורנע, ביי נאכט, פלעגט זי איהם געוועהנליך צוליעב טהון, נאך מיטטאג. איהר אליין האט דאס געשענקט א קנאפען פערגעניגען, זי פלעגט אבער בערייט זיין איהם צוליעב צוטהון, איהם פריינדליך נאכ־געבען, אבי עס זאל איהם זיין אנגענעהם. אבער היינט, דא, איז רובא עפיס גאר בעזאנדערס געווען אויסער זיך, שפירענדיג אז סעווערינע אליין איז אויך אין איין פיעבער, אין גאנצען גע־פאנגען פון א פיזישע לײדענשאפט, וואס ער האט קיין מאל אין איהר פריהער ניט געמערקט. איהרע אויגען פון דעם קאליר פון דער קארנבלום האבען אויסגעזעהען טונקעלער איבער דעם שווארצען שאטען פון איהרע האאר; און איהרע פולע ליפען האבען געברענט אויף איהר אנגענעהם רונדען געזיכט; פאר איהם איז איצט געווען א פרוי, וואס ער האט נאך גאר ניט געקאנט. פאר וואס־זשע ענטזאגט זי זיך?

— אבער, זאג, פאר וואס ניט? מיר האבען דאך נאך געגוג צייט...

און דאן אין א מין אנגסטליכקייט און אין דעם שטרייט, וועלכער איז איהר אליין ניט געווען קלאהר, גלייך ווי זי אליין וואלט זיך ביז איצט ניט געקענט, האט סעווערינע אזוי שמערצ־ליך א געשריי געטהון, אז רובא איז געקומען צו זיך.

— ניין, ניין... לאָז מיך צורוה, איך בעט דיך !... איך ווייס אליין ניט — ווארום, אָבער נור דער געדאנק דערפון אליין ברענגט איצט אויף מיר ארויף אַ מורא... ס'איז ניט רעכט אזוי...

זיי זיינען ביידע אנידערגעפאלען אויפ'ן עק בעט. רובאַ האָט אַ פּיהר געטהון מיט'ן האנט איבער'ן פּנים, גלייך ווי ער וואָלט געוואָלט איינשטילען דעם פּערצעהרענדען פייער אין איהם, זעהענדיג, אז ער איז געוואָרען פערנינפטיג, האָט די יונגע פרוי זיך צערטליך אָנגעבויגען און האָט איהם אַ שטאַרקען קוש געגעבען אין דער באק, אום איהם צו צייגען, אז זי ליעבט איהם פּאַרט. געגען אַ מינוט זיינען זיי אזוי געזעסען, שווייגענדיג, וועלענדיג זיך בערוהיגען. רובאַ האָט אָנגענומען דער פרוי'ס לינקע האנט און זיך געשפּיעלט מיט דעם אלטען פינגערעל, — אַ גאָלדענע שלענגעל מיט אַ רובינענע קעפּעל, וועלכען סעווערינע האָט געטראָגען אויף דעם זעלבען פינגער ווי דאָס חופּה רינגעל. ער האָט שטענדיג געזעהען דאָס פינגערעל ביי איהר.

— מיין שלענגעל... — האָט סעווערינע אַ זאָג געטהון, אונבעוואוסטערהייט, ווי פון שלאָף, דענקענדיג, אז איהר מאן בעטראַכט דאָס פינגערעל, און פּיהלענדיג אַ געוואלדיגע נויטהיגקייט צו רעדען. — ער האָט עס מיר געשענקט אין קרוא־דע־מאַפּרא, ווען איך בין אלט געוואָרען זעכצעהן יאָהר.

רובאַ האָט מיט פערוואונדערונג אַ הויב געטהון דעם קאָפּ.

— ווער ?... דער הויפּט־ריכטער ?...

ווען דער מאן האָט אויף איהר אויפמערקזאם אַ קוק געטהון, האָט זיך סעווערינע ווי אויפגעכאַפּט. זי האָט דערפּיהלט, ווי איהרע באַקען האָט עס געגעבען אַ נעהם ווי מיט אַ קעלט ; זי האָט געוואָלט ענטפערען, אָבער זי האָט קיין ווערטער ניט געפונען ; זי איז געוואָרען ווי פערשטאַרצט.

— דו האָסט דאָך מיר שטענדיג געזאָגט, — האָט פּאַרטגעזעצט דער מאן : — אז דאָס פינגערעל האָסטו פון דיין מוטער.

דאָ וואָלט נאָך סעווערינע געקאָנט פערריכטען די איבריגע פּאָאַר ווערטער, וואָס האָבען זיך ביי איהר ארויסגעכאַפּט. עס

וואָלט איהר געווען גענוג זיך צו צולאַכען, מאַכען אַ מינע, אַז זי איז געווען צוטראָגען: אָבער זי האָט זיך פער׳עקשן׳ט, ניט בעהערשענדיג זיך, און ניט פערשטעהענדיג גאָרנישט.

— ניין, מיין פריינד, איך האָב דיר קיין מאָל ניט געזאָגט, אַז דאָס פינגערעל האָב איך פון מיין מוטער.

פלוצלונג האָט רובאַ איהר אַ קוק געטהון אין געזיכט און איז אויך בלאַס געוואָרען.

— וואָס! דו האָסט מיר קיין מאָל ניט געזאָגט? דו האָסט עס מיר צוואַנציג מאָל געזאָגט... איך זעה אויך קיין שלעכטס ניט אין דעם, וואָס דער הויפּט־ריכטער האָט דיר געשענקט דאָס פינגערעל, — ער האָט דיר דאָך פיעל אנדערע זאכען אויך געשענקט... אָבער ווארום האָסטו עס פערבאָרגען פון מיר? ווארום האָסטו מיר געזאָגט אַ ליעגען, דערצעהלענדיג פון דיין מוטער?

— איך האָב ניט געזאָגט פון מיין מוטער, מיין ליעבער... דו האָסט אַ טעות...

אזא מין איינגעשפּארטקייט האָט קיין זין ניט געהאַט. סעווערינע האָט פערשטאַנען, אַז זי בעגראָבט זיך, אַז איהר מאַן לעזט קלאָהר אין איהר זעעלע, זי האָט געוואָלט פאַרריכטען איהר פעהלער, צוריק כאַפּען די ווערטער, אָבער פאַרפאַלען: די יונגע פרוי האָט געפיהלט, אַז איהר פּנים מסר׳ט זי, און אַז זי איז זיך מודה געגען איהרע אייגענעם ווילען. אַ קעלט איז איהר אריין אין פּנים; נערוועזע קאָנוואולסיעס האָבען גע־צופּט איהרע ליפּען. און איהר מאַן, אַ דערשראָקענער, איז מיט אַ מאָל געוואָרען פלאַם־רויט, גלייך ווי דאָס בלוט האָט איהם געזאָלט ארויסשפּריצען פון די אָדערען; ער האָט סעווערינע׳ן אָנגעכאַפּט פאַר די הענט און אויף איהר אָנגעשטעלט די אויגען כדי אין איהר בלאָנדזשענדען בליק צו דערזעהען דאָס, וואָס זי האָט ניט געוואָלט ארויסזאָגען מיט׳ן מויל.

— גאָט, מיין גאָט! — האָט ער קוים געמורמעלט, — מיין גאָט, מיין גאָט!

סעווערינע האָט זיך דערשראָקען און האָט אָנגעבויגען דעם

קאפ, זיך צו פארשטעלען דאס פנים אוים מורא פאר א קלאפ. א קלייניניקער, ניט וויהדיגער, אונבעדייטענדער פאקט, איין פער־געסענער ליעגען וועגען דעם פינגערעל האט איהם ארויסגעזאגט דעם גאנצען אמת אין קורצע ווערטער. איין אייניציגע מינוט איז געווען גענוג דערצו. רובא האט זיין יונגע פרוי א שליידער געטהון אויפ'ן בעט און זי גענומען קלאפען מיט די פויסטען ווי נור ער האט געקאנט, אין די דריי יאהר האט ער זי מיט א פינ־גער ניט אנגעריהרט, און איצט האט ער זי געשלאגען, גע'ממית'ט ווי פארשכורט, ווילד, ווי א משוגענע בעסטיע מיט געזונטע הענט, וואס האט א מאל איבערגערוקט גאנצע וואגאנעס.

— אך, גאטוניו, מיין גאט ! אך, דו צולאזענע ! דו האסט מיט איהם געלעבט !... געלעבט !...

און מיט יעדען ווארט וואס ער האט אויסגעשפראכען, איז ער געווארען נאך מעהר ווילד אין כעס, און, מיט יעדען ווארט, האט ער זי געשלאגען נאך שטארקער גלייך ווי ער וואלט די ווער־טער געוואלט ארייגשלאגען אין איהר.

— וואס דער אלטער האט איבערגעלאזט!... אך, מיין גאט, מיין גאט !... אך, דו צולאזענע !.. האסט געלעבט מיט איהם !... געלעבט מיט איהם...

רובא'ן האט געשטיקט דער כעס ; עס איז איהם טרוקען געווארען אין האלדז און ער האט קיין ווארט שוין מעהר ניט געקאנט אויסרעדען. ערשט איצט האט ער דערהערט, אז סע־ווערינע, אהן כחות פון זיינע קלעפ, זאגט „נ י ט“. זי האט ניט געפונען קיין אנדער מיטעל ווי זיך צו ראטעווען, און זי האט געלייקענט נור כדי ער זאל זי ניט דער'הרג'ענען. און איהר געוויין און איהר ליגנערישע עקשנות, — דאס האט ביי רובא'ן גאר אוועקגערויבט דעם לעצטען טראפען פארשטאנד.

— זיי זיך מודה, דו האסט מיט איהם געלעבט...

— ניין, ניין !

ער האט זי גענומען אין זיינע ארמס. האט זי אויפגעהויבען און געהאלטען, אז זי זאל ניט קאנען פארגראבען אין בעט דאס

פנים, אוים מורא פאר איהם. ער האט זי געצוואונגען איהם קוקען אין די אויגען.

— זיי זיך מודה, האסט מיט איהם געלעבט.

אבער סעווערינע האט זיך ארויסגעגליטשט פון זיינע הענט, האט זיך א ריס געטהון און געוואלט לויפען צו דער טיהר. מיט איין שפרינג איז רובא געווען לעבען איהר מיט אויפגעהויבענע פויסטען; מיט א זעץ ווי פון א צו־ווילדעטען האט ער זי אני־דערגעווארפען אויף דר׳ערד, ביים טיש, איז צו צו איהר און זי אנגעכאפט פאר די האאר, זי זאל שוין ניט קאנען לויפען, געגען א מינוט זיינען זיי אזוי געלעגען אויף דער ערד, א פנים צו א פנים, און זיך ניט גערירט פון ארט. ס׳איז געווארען א שרעק־ליכע שטילקייט, און דא האבען זיך דערהערט דאס זינגען און לאכען פון די פרייליינס דאווערן, און זייער פיאנא האט צום גליק אזוי געקלאפט, אז מ׳האט ניט געקאנט דערהערען דעם גע־שלעג ביי די רובא׳ס. קלארא האט געזונגען קינדערשע ליעדע־לאך, און סאפיע האט איהר אקקאמפאנירט מיט אלע כחות אויפ׳ן פיאנא.

— זיי זיך מודה, האסט מיט איהם געלעבט...

סעווערינע האט שוין מעהר ניט געוואגט צו לייקענען, — האט זי גאר געשוויגען.

— אין גאטעס נאמען, זיי זיך מודה, אז דו האסט געלעבט מיט איהם, אדער איך שטעך דיר אריין א מעסער.

רובא וואלט זי דער׳הרג׳עט אויף טויט, — סעווערינע האט האט דאס קלאהר געמערקט אין זיינע אויגען. פריהער, בשעת׳ן פאלען, האט זי אויפ׳ן טיש בעמערקט דאס אפענע מעסער; און זי האט איצט אויך ווי געזעהן די בליסטשענדע שארף און איהר האט זיך געדוכט, אז דער מאן שטרעקט צו דעם אוים די האנד. און זי האט זיך מיט א מאל דערפיהלט אזוי מאט, די כחות זיינען איהר אויסגעגאנגען און זי האט געפיהלט, אז עס מוז נעמען א סוף אונבעדינגט.

— לאז מיך אפ!... ס׳איז אמת... יא...

און דא איז געשעהען עפים אזוינס, אבשטויסענדעס. איהר

מודה זיין זיך, וואס רובא האט אליין פון איהר ארויסגעריסען מיט געוואלד, האט איהם געטראפען ווי עפּיס א שרעק, עפּיס אונמעגליכעס. ס'האט אויסגעזעהען, ווי ער וואלט זיך גאר קיין מאל אזא ניעדעריגקייט ניט געקאנט פארשטעלען, ער האט אנגעכאפּט סעווערינען פאר'ן קאפּ, און האט מיט איהר קאפּ גענומען האקען אין פיסעל פון טיש. זי האט זיך געוואלט ארויסרייסען פון זיינע הענט, האט ער זי אנגעכאפּט פאר די האאר און זי געשלעפּט איבער'ן שטוב, אומוואָרפענדיג איינינע בענקלאך. און יעדעס מאל וואס די פרוי האט זיך געוואלט אויפהויבען, האט ער זי מיט'ן פויסט צוריק געשליידערט. רובא האט שוין כמעט ניט געקאנט אטהמען, ער האט פארקלעמט די צייהן, און ס'האט איהם אנגעגומען עפּיס א מין ווילדע, זינלאזע רציחה. דער טיש האט זיך אבגערוקט און דער אייזערנער אויוועז האט זיך שיער ניט איבערגעקעהרט. צום שפּיץ פון בופעט האבען זיך צוגעקלעפּט אין בלוט איינגעריכטע האאר.

אז זיי זייבען ענדליך געקומען צו זיך, צוזיווילדעטע און געשטיקטע פון דעם שרעק, און אויסגעמאטערטע פון די קלעפּ, די געגעבענען און די צוגענומענע, — האבען זיי זיך ווידער צוגעשלעפּט ביז צום בעט. סעווערינע האט זיך אלץ געוואלגערט אויף דר'ערד, רובא, זיצענדיג אויף אלע פיער און האלטענדיג זי ביי די ארמס. מאן און ווייב האבען קוים געאטהעמט. אונטען האט זיך נאך אלץ געהערט די מוזיק און ס'האט נאך אלץ געהילכט דער יונגער קלינגענדער געלעכטער.

רובא האט גראב אויפגעהויבען סעווערינע'ן און האט זי א ווארף געטהון אויפ'ן בעט, און זי צוקוועטשענדיג צום ווענטעל, שטעהענדיג אויף די קניע און צוהאלטענדיג דאס ווייב מיט דער האנד, האט ער ענדליך געקענט נעמען רעדען. ער האט זי שוין ניט געשלאגען, ער האט זי געמאטערט מיט פראגען, האבענדיג א געוואלדיגע דורשט געוואהר צו ווערען דעם אמת.

— אלזא, האסטו געלעבט מיט איהם, דו אויסגעלאסענע !...
זאג עס מיר, זאג עס מיר, דו האסט געלעבט מיט דעם אלטען...

און ווי אַלט ביסטו דאַן געווען ?... זאָג... זאָג... ביזט נאָך געווען אַ קליין מיידעל, נאָך גאָר אַ קליין מיידעל, גאָר גאָר אַ קליין מיידעלע, ניט אמת ?

מיט אַ מאָל האָט סעווערינע ארויסגעפּלאַצט מיט אַ געוויין; די טרערען האָבען איהר געשטערט צו רעדען.

— גאָט, מיין גאָט! האָט איהר אָבגענומען דער לשון ?... נו ? זאָג, נאָך אפילו קיין צעהן יאָהר ניט אַלט געווען, ווען דו האָסט אָנגעהויבען צו אונטערהאַלטען דעם אַלטען ?... אָט צו־ליעב וואָס האָט ער דיך אויפגעהאָדעוועט, — צוליעב זיין ניע־דערטרעכטיגקייט! נו, רעד שוין אַ מאָל... אָדער איך נעהם זיך ווידער אַמאָל צו דיר!

סעווערינע האָט געוויינט און האָט ניט געקענט ארויסרעדען קיין וואָרט; רובאָ האָט אויפגעהויבען די האַנד און האָט זי פאַרטומעלט מיט פרישע קלעפּ. ניט קריגענדיג קיין ענטפער האָט ער איהר דריי מאָל אָבגעלאָזען קלעפּ, אַלץ ווידערהאָלענ־דיג זיין פראַגע.

— ווי אַלט ביסטו געווען ? זאָג, דו אויסגעלאַסענע! זאָג שוין!...

— צו וואָס זיך ראַנגלען ? סעווערינע האָט געפיהלט, אַז איהר נשמה געהט שוין ארויס פון איהר. ער וואָלט פון איהר געקאָנט ארויסרייסען איהר האַרץ מיט זיינע גראָבע הענט פון אַ געוועזענעם וואָקזאַל ארבייטער.

דער פערהער האָט זיך געצויגען, זי האָט זיך אין אַלעמען מודה געווען, זי איז געווען אויף אַזוי פיעל דערשלאָגען פון שאַנ־דע און שרעק, אַז איהרע ווערטער, וואָס זי האָט געשעפּטשעט האָבען זיך קוים געהערט, און רובאָ, אַ געפּייניגטער פון דער אייפערזוכט איז אַזוי ווי בעזויפען געוואָרען פון זיינע לֵיידען, וועלכע זיינען אין איהם ארויסגערופען געוואָרען דורך דעם, וואָס זי האָט איהם דערצעהלט. ער האָט זיך ניט געקענט אָנזעטיגען, ער האָט זי געצוואונגען זיך אומצוקעהרען צו די איינצעלהייטען, און פּינקטליך בעשרייבען די פּאַסירונגען. צובויגענדיג דעם אויער צו דער אונגליקליכער׳ס ליפּען און ווערענדיג אַן אויסגע־

מאַטערטער פון דעם, אין וואָס זי האָט זיך מודה געווען, איז רובאַ געשטאַנען איבער איהר מיט אַן אויפגעהויבענעם פויסט, אַ פאַרטיגער זי אויפס־ניי צו שלאָגען, אויב זי זאָל נאָר ניט וועלען רעדען.

פאַר איהר האָט ווידער דורכגעשוועבט איהר פערגאַנגענ־הייט אין דואַנוויל, איהר קינדהייט, איהר יוגענד. איז דאָס אַלעס פאָרגעקומען אונטער די בוימער פון'ם גרויסען פּאַרק, אָדער אין די טונקעלע ווינקלען פון אַ קאָרידאָר אין שלאָס? הייסט עס, אַז דער הויפּט־ריכטער האָט שוין געטראַכט פון איהר נאָך דאַן, ווען נאָכ'ן גערטנער'ס טויט האָט ער זי גענו־מען צו זיך און זי ערצויגען צוזאַמען מיט זיין טאָכטער? עס האָט זיך געווים אָנגעפאַנגען נאָך דאַן, ווען די אַנדערע מיידעלאך פלעגען זיך צולויפען, ווען ער פלעגט אָנקומען, און זי פלעגט בלייבען און מיט אַ שמייכעלע, אויפהייבענדיג איהר מאָרדעלע, האָט זי געוואַרט, ער זאָל איהר אַ קלאַפּ טהון אין בעקעלע, און שפּעטער, ווען נור זי אַליין האָט געוואַגט צו רעדען צו איהם, ווען זי האָט אַלעס געקאָנט ביי איהם פועלען, איז דאָס אפשר טאַקי געווען, נור דערפאַר, ווייל זי איז געווען זיין ליעבהאַבעריז, און ער האָט זי אָבגעקויפט מיט די זעלבע ליעבליכקייטען, מיט וועלכע מען פערגוואַלטיגט דיענסטמיידלאך. — ער, דער זעלבער וואָס איז געווען אַזוי בייז און שטרענג צו אַלע אַנדערע? אַך, די לומפּעריי! דער אַלטער תרח האָט זי געצוואונגען איהם צו קושען ווי אַ זיידען, און האָט בעאָבאַכטעט ווי עס וואַקסט אונטער דאָס מיידעלע, פלעגט זיך אָן איהר אָנריהרען, האָט זיך יעדעס מאָל אַביסעל בעגנוצט מיט איהר, ניט האָבענדיג קיין געדולד צו וואַרטען ביז זי וועט צייטיג ווערען.

רובאַ'ן האָט עס געשטיקט.

— נו, ווי אַלט ביסטו דאַן געווען, ענדליך? זאָג, ווי אַלט?

— זעכצעהן און אַ האַלב יאָהר...

— ס'אַ ליעגען!

זאָגען ליעגען... מיין גאָט!... צו וואָס? סעוועריגע האָט

א קוועטש געטהון מיט די אקסלען, אונמעגכטיג פון מיעדקייט און שוואכקייט.

— און צום ערשטען מאל, וואו איז דאס פארגעקומען ?

— אין קרוא־דע־מאפרא.

געגען א מינוט האט רובא זיך געוואקעלט, זיינע ליפען האבען געציטערט און פון זיינע אויגען האבען געשפריצט געלע פונקען.

— איך פאדער, אז דו זאלסט מיר דערצעהלען, וואס ער האט זיך מיט דיר דאן ערלויבט ?

סעווערינע האט געשוויעגען ; דער מאן האט אויפגעהויבען דעם פויסט.

— דו וועסט מיר ניט גלויבען...

—ראָך, רעד.. ער האט דיר קיין שלעכטס ניט געקאנט טהון ?

יא ?

זי האט א שאקעל געטהון מיט'ן קאפ, אז ער האט געטראָ־פען. דאס איז שוין גוט. דאן האט ער זיך אנגעכאפט פאר דער סצענע, ער האט זי אין גאנצען געוואלט וויסען, פון אנפאנג ביז'ן סוף; און ער איז אנגעגאנגען מיט די אונמעגליכסטע פראגען, מיט דעם שמוציגסטען פערהער; סעווערינע האט מעהר ניט גע־עפענט איהרע ליפען: זי האט געלייקענט אדער ניט געלייקענט נור מיט א שאקעל פון קאפ. פיליכט וועט זיי ביידען לייכטער ווערען ווען זי וועט זיך אין אלעם מודה זיין. אבער רובא האט נאך מעהר געליטען פון די איינצעלהייטען, אין וועלכע סעווע־רינע האט געזעהען פערלייכטענדע אומשטענדען פיר איהר שולד. נארמאלע, ריכטיגע פערהעלטניסע וואלטען איהם וועניגער גע־פייניגט. אבער דיזע אויסגעלאסענהייט האט אין איהם אלץ אויפגעגליהעט, האט אין זיין קערפער אריינגעשטאכען און דאן געקירעוועט די פערגיפטעטע פייל פון אייפערזוכט. איצט קען ער שוין געווים מעהר ניט לעבען, — פאר זיינע אויגען וועט אי־מער שוועבען דאס העסליכע בילד.

פון זיין ברוסט האט זיך ארויסגעריסען א געוויין.

— אָ, גאָט, מיין גאָט ! אָ, גאָט מיין גאָט !... דאָס קען ניט בלייבען אזוי, ניין, ניין ! דאָס איז שוין צו פיעל !... דאָס קען אזוי ניט פערבלייבען !

פלוצלינג האָט ער אָנגעכאפּט סעווערינע'ן און האָט זי אַ שטארקען טרעסעל געטהון.

— ווארום זשע האָסטו, אויסגעלאָסענע, מיט מיר חתונה געהאַט ? ווייסטו דען ניט, אז עס איז געמיין מיך אזוי אָבּ־צונארען ? אין די געפּענגניסע איז דאָ גענוג גנב'טעס, ביי וועמען דער געוויסען איז פיעל ריינער... הייסט עס, אז דו האָסט מיך פעראכטעט, האָסט מיך ניט געליעבט ?... ווארום זשע האָסטו מיט מיר געהייראט ?

סעווערינע האָט געמאכט אן אונבעשטימטע בעוועגונג. האָט זי דאָס דען איצט ריכטיג געוואוסט ? זי איז געווען גליק־ליך, בעת זי האָט מיט איהם געהייראט, דענקענדיג צו מאכען אן ענדע צו דעם פערגאנגענעם. אָפט קומט אוים צו טהון דאָס וואָס מען וואָלט ניט געוואָלט טהון, ווייל דאָס איז נאָך פאָרט דער בעסטער אויסגאנג. ניין, געליעבט האָט זי איהם ניט ; זי האָט ניט געוואָלט זאָגען דעם מאַן, אז ווען ניט די געשיכטע וואָלט זי בשום אופן ניט געוואָרען זיין פרוי.

— דאָס האָט ער דיך געוואָלט פערזאָרגען, — ניט וואהר ? ער האָט געפונען אַ פּאַסענדע בהמה... ער האָט דיך געוואָלט פערזאָרגען אום דאָס זאָל קענען פּאָרטגעזעצט ווערען, ניט וואהר ? און איהר האָט פּאָרטגעזעצט אין צייט פון דיינע ביידע וויזיטען אהין, ניט וואהר ? צו ליעב דעם האָט ער דיך אהין גענומען ?

סעווערינע האָט ווידער אונטערשטיצט מיט אַ שאָקעל פון קאָפּ.

— און אויך צוליעב דעם האָט ער דיך איצט איינגעלאַ־דען ? דיעזע געמיינהייטען וואָלטען אָנגעהאַלטען אַהן אן ענדע ! און אז איך וועל דיך איצט ניט דערשטיקען, וועלען זיי ערשט אָנהאַלטען!

זיינע צונויפגעקרעמפּטע הענט זיינען שוין געווען פּאר־

טיג אַנצוכאַפּען סעווערינע'ן ביים האַלז, אָבער דאָס מאָל איז זי עמפּערט געוואָרען.

— ניט אמת, דו ביסט אונגערעכט. איך אַליין האָב זיך דאָך ענטזאַגט צו פאָהרען. דערמאַן זיך, אַז דו האָסט מיר אַזוי לאַנג אָנגערעדט, אַז איך בין אַזש בייז געוואָרען... דו זעהסט, איך האָב ניט געוואָלט — איך וואָלט שוין געווים קיין מאָל, קיין מאָל ניט בעשטאַנען דאַרויף!

רובאָ האָט געפיהלט, אַז די יונגע פרוי זאָגט דעם אמת, אָבער דאָס האָט איהם קיין פערלייכטערונג ניט געבראַכט. ער האָט געפיהלט אַן אונפערטראַגליכען וועהטאָג גראָדע ווי פון אַ מעסער, וואָס וואָלט שטעקען אין זיין ברוסט, ווייל מען האָט שוין ניט געקאָנט אומקעהרען דאָס, וואָס איז פאָרגעקומען צווישען איהר און דיעזען מאַן. ער האָט אונדענקבאַר געליטען פון זיין אונמעכטיגקייט צו מאַכען, אַז דאָס זאָל ווערען אַנדערש. נאָך ניט ארויסלאָזענדיג פון זיינע הענד סעווערינע'ן, האָט רובאָ צוגעבויגען זיין געזיכט צו איהר און, ווי אַ פער'כישופ'טער, האָט ער זיך אין איהר איינגעקוקט, גלייך ווי ער וואָלט אין דעם בלוט פון איהרע בלויע אַדערלעך געוואָלט געפונען דאָס, וואָס זי האָט איהם אויפגעדעקט. און אויסער זיך, ווי פון שלאָף, האָט ער געשעפּטשעט:

— אין קוראַ־דע־מאָפּראַ, אין רויטען צימער... איך קען דאָס צימער: דאָס פענסטער געהט ארויס אויף די רעלסען, אַ בעט שטעהט דאָרט אַנטגעגען פענסטער. הייסט עס, דאָרט... אין דיעזען צימער... איך פערשטעה, ווארום ער וויל אויף דיר אָבשרייבען דאָס הויז: דו האָסט עס פערדיענט. ער האָט געמעגט זאָרגען פאַר דיינע גראָשענס און דאַן דיר געבען נדן, — הו האָסט זיך עס גאַנץ גוט פערדיענט... אַ, ריכטער, אַ בעזיצער פון מיליאָנען, אַזאַ געאַכטעטער, געבילדעטער, גרויסער מאַן! אויף מיין וואָרט, ס'איז משוגע צו ווערען.... נו, זאָג מיר, און וואָס וועט זיין, אַז ער איז גאָר דיין טאַטע?

סעווערינע האָט זיך מיט שווערינקייט אויפגעהויבען פון פלאָץ. זי האָט דעם מאַן אָבגעשטופּט מיט אַ קראַפט, וואָס איז

געוועזן אונגעהייער פיר איהר שוואכען, פערפינסטערטען, בע־זיעגטען וועזען, און האט גענומען ליידענשאפטליך פראטעס־טירען:

— ניין, ניין, נאר ניט דאס! אלעס איבעריגעס, ווי דו ווילסט.... שלאג מיך, הרג'ע מיך, אבער דאס זאלסטו ניט זאגען! דו זאגסט א ליגען!

רובא האט אין זיין האנד איינגעהאלטען סעווערינע'ס האנד.

— דו ווייסט דען עפּיס? דו ביזט אזוי עמפּערט, ווייל דו אליין ביסט אין צווייפעל, צו איז ער ניט דיין טאטע.

די יונגע פרוי האט זיך גענומען ארויסרייסען די האנד, און רובא האט פלוצלונג בעמערקט דאס פערגעסענע פינגערל אויף איהר פינגער, — דאס גאלדענע שלענגעל מיט א רובינעווע קעפעל. ער האט עס אראבגעריסען פון איהר פינגער און אין א נייעם אנפאל פון כעס האט ער עס מיט'ן אבצאס צוטראטען אויפ'ן פאדלאגע, און האט גענומען שפּאנען איבער'ן צימער א שווייגענדער, א דערשלאגענער. סעווערינע האט זיך אנידער־געזעצט אויפ'ן עק בעט און גענומען אויפמערקזאם קוקען אויף'ן מאן מיט ברייט־געעפענטע אויגען. עס האט געהערשט א שרעק־ליכע שטילקייט.

רובא'ס כעס איז ניט איבערגעגאנגען. אויף א מינוט איז זיין צארן קלענער געווארען, אבער ווידער האט ער איהם אנגעכאפּט, ווי א מין שכרות, פערטרינקענדיג איהם מיט זיינע שרעקליכע וועלען, ביז דער קאפּ האט זיך איהם גענומען דרעהען. רובא האט אויפגעהערט זיך צו בעהערשען, האט זיך געווארפען ווי א ווילדער, און זיך אין גאנצען איבערגעגעבען צו דעם צור־יושעטען שטורם, וואס איז אויף איהם אנגעקומען, און האט זיך אונטערגעגעבען דער איינציגער בעדירפניס צו בעפרידיגען די בעסטיע, וואס האט געיושעט אין איהם. דאס איז געווען א ריין פיזישע, געוואלדיגע בעדירפניס, א מין דורשט נאך ראכע; ס'האט געפייניגט זיין קערפער, און וועט איהם ניט געבען קיין רוהע ביז ער וועט ניט שטילען די בעדירפנים.

ניט אבשטעלענדיג זיך, האט רובא מיט ביידע פויסטען זיך

געהאַקט אין קאָפּ אריין און מיט אַ געבראָכען האַרץ האָט ער געיאָמערט:

— וואָס טהוט מען?...

אויב ער האָט שוין דיעזע פּרוי ביז איצט ניט געטויטעט, וועט ער זי שוין ניט טויטען. זיין שוואכער כאַראַקטער, וועל־כער האָט זיך אויסגעדריקט אין דעם, וואָס ער האָט זי ניט דער׳הרג׳עט גלייך אויפ׳ן אָרט, האָט נאָך פערגרעסערט זיין כעס, ווייל דאָס איז דאָך טאַקי געווען אַ שוואכהייט פון כאַ־ראַקטער — ווייל עס הייסט דאָך, אַז איהם איז נאָך געווען טהייער דאָס פּנים׳על פון דיעזער אויסגעלאַסענער, וואָס ער האָט זי ניט דערוואָרגען. אָבער פערבלייבען מיט איהר קען ער דאָך אויך ניט. הייסט עס אַז ער מוז זי אַרויסטרייבען, אַרויסוואַר־פען אויף דער גאַס, אַז ער זאָל זי שוין קיין מאָל ניט אָנקוקען. און אַ נייער שטראָם פון שמערצען האָבען אַ כאַפּ געטהון רובאָ׳ן, ער האָט דערפיהלט אַן אונערטרעגליכע קלעמעניש פון דעם געדאַנק, אַז ער איז ניט פעהיג זאָגאַר אויף אַזאַ זאַך אויך. איז וואָס? קומט, הייסט עס, אוים זיך נאָך צופרידען צו שטעלען מיט אַזאַ געמיינהייט, מיט נעהמען זי מיט זיך קיין האַוור און ווייטער מיט איהר לעבען אין פריעדען, גלייך ווי ס׳האָט גאַרניט פּאַסירט? ניין, ניין, בעסער דער טויט, אַ טויט אויף ביידע, דאָ, באַלד!

עס האָט איהם אָנגעכאַפּט אַזאַ שרעק, אַז ער האָט אַזש אויסגעשריען אויפ׳ן קול:

— וואָס זאָל איך טהון!...

זיצענדיג אויפ׳ן בעט, האָט סעווערינע אַלץ נאָכגעקוקט דעם מאַן מיט גרויסע צושראָקענע אויגען. אין איהר רוהיגע פריינדשאַפט צו איהר מאַן ווי צו איהרען אַ חבר, האָט זי שוין דערשפּיערט אַ רחמנות אויף דעם מענשען, צוזעהענדיג זיינע ענדלאָזע יסורים. זי וואָלט איהם מוחל געווען, וואָס ער האָט זי געזידעלט און געשלאָגען, אָבער זי איז געווען צו צוטומעלט פון זיין משוגענעם צאָרן; זי איז נאָך אַלץ צו זיך ניט גע־קומען פון איבעררראשונג. זי, די שטילינקע, ווייך־הערציגע, וועל־

כע האָט נאָך אין דער יוגענד זיך אונטערגעגעבען צו דעם אַל־
טען, און האָט דערנאָך געהייראַט בלויז דערצו אַבי ס׳זאָל נעה־
מען א סוף ווי ס׳ניט איז, — זי האָט ניט געקענט בעגרייפען
אַזאַ מין ווילדען אָנפאַל פון איפּערזוכט פאַר חטאים פון אַמאָל,
אויף וועלכע זי האָט שוין לאַנג חרטה געהאַט. אין אמת׳ן ניט
זייענדיג דעמאָראַליזירט, ניט וויסענדיג נאָך פון קיין ליידענ־
שאַפטען, אין איהר האַלב־בעוואוסטזיניגען צושטאַנד פון אַ גוט
מיידעל און אַ צנועה, ניט קוקענדיג אויף אַלע איהרע זינד, האָט
זי בעטראַכט איהר מאַן, ווי ער וואַרפט זיך איבער׳ן שטוב אין
זיין ווילדע רציחה, ווי זי וואָלט פאַר זיך געזעהען אַ וואָלף, אַ
חיה פון אַן אַנדער וועלט. וואָס איז איהם אַזוינס? דאָס איז
דאָך ניט נור כעס. און מעהר פון אַלעם האָט זיך סעווערינע
געשראָקען דערפאַר, וואָס זי האָט אין איהם מיט אַמאָל דערזעהען
אַ חיה; דריי יאָהר צייט האָט זי דאָס בלויז געשפּיערט אין
איהם, פון זיין האַלב־פערשטיקטען רעוועז צייטענווייז, און איצט
איז די חיה אַראָפּ פון דער קעט, אַ צושווילדעטע און וויל זי
צורייסען. וואָס קען זי איהם זאָגען צו פערהיטען אַן אונגליק?
יעדעס מאָל, שפּאַנענדיג הין און צוריק, איז ראַבאָ פאַר־
ביינגעאַנגען נאָהענט צום בעט, פאַרביי סעווערינען. זי האָט ווי
געוואַרט, און ענדליך האָט זי זיך דערוואַגט צו זאָגען:
— הער מיך אויס, מיין פריינד....
אָבער ער האָט גאָרניט געהערט. ער האָט זיך אַ וואָרף גע־
טהון צום אַנדערען עק שטוב, ווי אַ שטרוי, וואָס דער שטורם
טראָגט.
— וואָס זאָל איך טהון? וואָס זאָל איך טהון?
ענדליך האָט סעווערינע איהם אָנגעכאַפּט פאַר דער האַנד
און איהם אָבגעשטעלט אויף אַ רגע.
— הער מיך אויס, מיין פריינד. איך האָב זיך דאָך אַליין
ענטזאָגט צו פאָהרען אַהין.... און איך וועל דאָך אַהין מעהר
קיין מאָל ניט פאָהרען, קיין מאָל ניט, קיין מאָל ניט! איך
ליעב דיך.
און די יונגע פרוי האָט גענומען האַלזען דעם מאַן, זי האָט

איהם אומגעאַרמט, אויסגעשטרעקט איהרע ליפּען צו איהם פיר א קוש. אָבער רובאָ האָט זי פון זיך אָבגעשטויסען מיט עקעל און איז אַנידער געפאַלען צום בעט.

— אַה, דו אויסגעלאַסענע !... איצט מאַכט דיר שוין ניט אויס.... און נאָר וואָס האָסטו מיר ענטזאַגט, האָסט מיך ניט געוואָלט קענען. און איצט... אדרבא... ווילסט מיך ווידער ארייננאַרען אין דיינע הענד, א ? אז דערמיט קאָן מען צובינדען א מאַנספּערזאָן, איז ער ריכטיג צוגעבונדען.... אָבער מיך וואָלט איצט געברענט א לעבעדיגען, ווען איך זאָל דיך אָנריהרען, — אַה, איך פיהל אז ווי א סם וואָלט מיר דאָס גע'שרפט'עט מיין בלוט.

רובאָ האָט געציטערט. דער געדאַנק צו זיין מיט זיין פרוי, זייערע ביידענ'ס קערפּערס אויסגעצויגען אויפ'ן בעט, האָט איהם מיט אמאָל א ברען געטהון ווי מיט א פלאַם-פייער. און דאָ, אין די ביטערע פינסטערקייט פון זיין נשמה, אין די טיעפעניש פון זיין בעשמוצט ליידענשאַפט, וואָס טהוט איהם אָן אזוינע שמערצען, איז פלוצים, ווי אַן אָפענע וואונד, אויסגעבויערט געוואָרען דער געדאַנק פון טויט.

— פאַרשטעהסטו, — האָט ער צו איהר געזאָגט, — כדי איך זאָל ניט קראַפּירען ווען איך זאָל לעבען מיט דיר, איז נויטיג אַז פריהער זאָל אַנלעגען מיט'ן קאָפּ יענער, דער אַנדערער דיינער.... איך מוז איהם פאַרניכטען.... איך מוז איהם פאַר־ניכטען !...

רובאָ'ס שטימע איז געוואָרען העכער ; איבערזאָגענדיג די ווערטער, איז ער ווי אויסגעוואַקסען. ער האָט זיך אויסגעגלייכט, גלייך אין דעם איז פאַר איהם געוועזען דער בעשלוס, וואָס האָט איהם בערוהיגט. ער האָט מעהר ניט גערעדט. ער איז לאַנג־זאַם צו צום טיש און האָט א קוק געטהון אויף דעם מעסער ; דאָס ברייטע אָפענע קלינגעל האָט געבליסטשעט. רובאָ האָט, ווי מעבאַניש, צוגעמאַכט דאָס מעסער און זיך עס אריינגעלייגט אין קעשענע, און, אָבלאָזענדיג די הענד, איז ער געבליבען שטעהן אויפ'ן אָרט פאַרטראַכט און קוקענדיג מיט די אויגען

ערגיץ אוועק ווייט. זיינע געדאנקען האָבען איהם געלעגט צוויי טיעפע קנייטשען אויפ'ן שטערן. כדי צו קענען צו עפּים זיך דערטראכטען, האָט רובאָ געעפענט דאָס פענסטער און ארויס־געשטרעקט דעם קאָפּ אין דער פרישער לופט פון אבענד. און סעווערינע, אַ דערשראָקענע, האָט זיך אויך אויפגעהויבען. זי האָט ניט געוואגט פרעגען אַ וואָרט, און האָט געטראכט וועגען דעם, וואָס עס טהוט זיך דאָרט, אין זיין פאר'עקשנ'טען קאָפּ, און זי האָט געווארט, אויך שטעהענדיג פאר דעם אָפענעם ברייטען הימעל.

ס'האָט גענומען ווערען פארנאכט. די הייזער האָבען זיך אין דער ווייטען אויסגעשטעלט ווי טונקעל שאטענס; דער גרויסער סקוועער ביים באַהן־הויף איז געוואָרען פול מיט וויאָ־לעטאָווען רויך. ספּעציעל ביי דער זייט פון באטיניאָל האָט די לאַנגע גרוב אויסגעזעהען ווי פערשאָטען מיט אש, אין וועלכע עס האָבען ווי גענומען אריינזינקען די שטאַנגען פון דעם בריקע ל'איראָפּ. פון דער זייט פון פּאַריז האָבען די לעצטע שטראה־לען פון דעם פארגעהענדען טאָג אָבגעשיינט אין די שויבען פון דעם גרויסען געדעקטען וואָקזאל. אָבער אונטען איז די פינ־סטערקייט געוואָרען אַלץ מעהר און מעהר געדיכט. וואו ניט וואו האָבען זיך גענומען ווייזען פונקען ליכט, און אויף די פּאַ־סאַזשיר־פּלאַטפאָרמען האָט מען אָנגעצונדען די גאַז־רערלאך. און פון דעם פונקט האָט געשיינט אַ העלע, ווייסע ליכט, — דאָס איז געווען דער לאָמפּ ביי דעם לאָקאָמאָטיוו פון'ם צוג, וואָס געהט קיין דיעפּ. די טירען זיינען שוין געווען פערמאכט, די וואַגאָנעם פול מיט פּאַסאַזשירען, און מ'האָט נור געוואַרט אויף דעם בעפעהל פון דעם דעזשורנעם ארויסהעלפער פון דעם סטאַציאָן־מייסטער איהם צו ריהרען אין וועג אַריין. ס'איז געוואָ־רען אַ טומעל: דער רויטער סיגנאל פון דעם רעלסען־קירעווער האָט פערמאכט דעם וועג, און אַ קליינע דאמפּף־מאַשין איז צוגעקומען אַוועקשלעפּען די וואַגאָנעם, וואָס זיינען דאָ על פּי טעות אַוועקגעשטעלט געוואָרען. אין די פינסטערניש, וואָס איז געוואָרען אַלץ געדיכטער, זיינען אויף די געפּלאָנטערטע פעדים־

אייזענבאהן היין און צוריק געגאנגען די דאמפף־מאשינען און זיך געדרעהט צווישען די שטיל־שטעהענדע וואַגאָנעס אויף די זייטיגע רעלסען. איין צוג איז געגאנגען אין ארזשאַנטייל, און אַ צווייטער — קיין סאַן־זשערמעין; און זעהר אַ גרויסער צוג איז אָנגעקומען פון שערבורג. סיגנאַלען האָבען זיך געוויזען עפטער, מ'האָט גענומען פייפען פון די לאָקאָמאָטיווען און פון די סיגנאַל טרומייטלאך; פון אלע זייטען האָבען זיך יעדע ווײלע בעוויזען פייערלאך, — רויטע, גרינע, געלע, ווייסע. פון אלעם איז געוואָרען איין צומישענעס אין די טונקעלהייט פון דעם פארגעהענדען טאָג; ס'האָט זיך אָבגעדוכט אַז אָט אָט וועט ווערען אַ צוזאמענשטויס; אָבער די צוגען זיינען זיך פארביי־געגאַנגען, פאַנאַנדערגעגאנגען און אוועקגעגאנגען מיט שטילע, וויכע בעוועגונגען, פארשווינדענדיג ערגיץ אין דער פינסטער. אָט געהט אָבער מיט אַמאָל אויס דאָס רויטע ליכט ביים דרעה־צירקעל, עס דערהערט זיך דער פייף פון דעם צוג קיין דיעפ, און ער גיט זיך אַ ריהר.

פון דעם בלאסען הימעל האָבען גענומען פאלען פיצינקע קאפעלאך רעגען. די נאַכט וועט אודאי זיין זעהר אַ פייכטע.

אַז רובאָ האָט זיך אומגעקעהרט, האָט זיין פנים אויסגעזעהען פינסטער און פאר'עקשנ'ט, גלייך ווי אויף איהם וואָלט ארויפ־געפאלען דער שאַטען פון דער קומענדער נאַכט. ער האָט שוין געהאַט זיין פּלאַן, ער האָט שוין געוואוסט וואָס צו טהון. ביי דעם אויסגעהענדען שיין פון טאָג, האָט ער אַ קוק געטהון אויפ'ן זייגער און געזאָגט אין דער הויך.

— פינף אוהר צוואַנציג....

רובאָ האָט זיך פערוואונדערט: בלויז איין שעה — קיין גאַנצע שעה ניט — און וואָס דאָ האָט זיך אָבגעטהון! איהם האָט זיך אָבגעדוכט, אַז זיי עסען זיך אַזוי איינער דעם אַנדערען שוין וואָכען לאַנג.

— זעקס אוהר צוואַנציג, — מיר האָבען נאָך צייט.

סעווערינע, ניט וואגענדיג ארויס צו רעדען אַ וואָרט, האָט ווייטער נאָכגעקוקט יעדע בעוועגונג פון איהר מאַן מיט איהרע

אונרוהיגע אויגען. זי האָט געזעהען, אַז ער זוכט עפּעס אין שאפע, און האָט געפונען פּאַפּיער, אַ פלעשעלע טינט, אַ פעדער.

— זעץ זיך; שרייב....

— צו וועמען?

— צו איהם.... זעץ זיך.

די יונגע פרוי האָט אינסטינקטיוו זיך אָבגערוקט פון בענקעל, נאָך ניט וויסענדיג וואָס אייגענטליך דער מאַן וויל פון איהר; אָבער ער האָט זי אָנגעכאַפּט און זי מיט געוואַלד אַ זעץ געטהון צום טיש מיט אַזאַ כח, אַז זי איז געבליבען ווי מיט צוועקעס צוגעשלאָגען.

— שרייב... „פאָהרט היינט אָבענד ארוים מיט'ן שנעלל־צוג זעקס אוהר דרייסיג און ווייזט זיך פאר קיינעם ניט ביז רואַן“.

סעווערינע האָט געהאַלטען דעם פעדער, אָבער די האַנד האָט איהר געציטערט; און ס'איז איהר געוואָרען נאָך שרעקליכער פון דעם אונפערשטענדליכען מיין, וואָס די צוויי אייגפּאַכע שורות האָבען געהאַט. זי האָט זיך דערוואגט אויפצוהויבען דעם קאָפּ און האָט מיט אַ געבעט אַרויסגעשעפּטשעט:

— מיין פריינד, וואָס ווילסטו טהון?... ערקלעהר מיר, איך בעט דיך...

רובאָ האָט איבערגעזאָגט אויף אַ קול און בעפעהלענד:

— שרייב, שרייב!

און קוקענדיג איהר גלייך אין די אויגען, אָהן כעס, אָהן זיעדעל ווערטער, אָבער מיט אַזאַ האַרטען ווילען, אַז עס האָט זי געדריקט, פערניכטעט, — האָט ער צוגעזעצט:

— דו וועסט באַלד זעהען, וואָס איך וויל טהון.... און הער, כ'וויל דו זאָלסט טהון דאָס זעלבע וואָס איך.... אויף אַזאַ'ן אופן וועלען מיר ביידע האָבען איין ציעל, און צווישען אונז וועט זיין עפּיס סאָלידעס.

רובאָ האָט זי געשראָקען; און זי האָט זיך נאָך געפּרופט זיין פעסט.

— ניין, ניין! איך וויל וויסען. איך וועל ניט שרייבען ביז איך וועל ניט וויסען.

ניט רעדענדיג, האָט רובאָ אָנגעכאַפּט סעווערינע'ס האַנד, איהר צערטליכע, קינדערישע האַנד, און זי פאַרקלעמט אין זיין אייזערנעם פויסט, ווי אין אַ שרויפשטיק, כמעט צורייבענדיג די פינגער. ער האָט געוואָלט, אַז צוזאַמען מיט דעם וועהטאָג זאָל איהר אין קערפּער אריין זיין ווילען אויך. סעווערינע האָט אַ געשריי געטהון אויפ'ן קול, און זי איז געוואָרען אונטערטהעניג, געבויגען. אין איהר בערייטקייט פון דעם אַלץ־נאָכגעבענדען כאַראַקטער, האָט זי, ווי פריהער גאָרניט וויסענדיג, בלויז גע־קאָנט איהם פאָלגען ווי אַ געצייג אין זיין האַנד — אַ געצייג פון ליעבע און — פון טויט.

— שרייב, שרייב!

און סעווערינע האָט מיט איהר צוועהטאָגטער האַנד קוים אָנגעשריבען.

— גוט ; ביסט אַ וואַוילינקע... — האָט רובאָ געזאָגט, איבערלעזענדיג דאָס צעטעלע, — און איצט ראַם צוריק אויף אין שטוב, מאַך זיך פערטיג.... איך וועל נאָך אריינקומען נאָך דיר.

ער איז געוועזען פאָלקאָמען רוהיג. ער האָט זיך פאַרריכט דאָס האַלז־טיכעל פאַר'ן שפּיגעל, אָנגעטהון דעם הוט און איז ארויסגעגאַנגען. סעווערינע האָט געהערט, אַז ער האָט פער־שלאָסען די טיהר און דעם שליסעל גענומען מיט זיך.

ס'איז געוואָרען אַלץ מעהר און מעהר נאַכט. געגען אַ מינוט איז די יונגע פרוי געזעסען אָהן שום בעוועגונג, אָנגעשטרענגט צוהערענדיג זיך צו יעדען שאָרך, וואָס האָט זיך געהערט פון יענער זייט טיהר. ביי דער שכנה, די צייטונגס־הענדלערקע, האָט זיך געהערט אַ פערשטיקטער, אונאויפהערענדער קוויטש: מסתמא האָט מען דאָרט פארשלאָסען אַ הינטעל. אונטען, ביי די דאָווערן'ס האָט דער פּאָרטעפּיאַן געשוויגען; איצט האָט זיך בלויז געהערט אַ פרעהליך קלינגעריי פון טעפּ און טעלער, —ביידע באַלעבאָסטעס האָבען זיך מתעסק געווען אין קיך: קלאַרא האָט געקאָכט „ראַגו" — אַ מין ראָסעל־פלייש מיט שאַרפע געווירץ, — און סאָפיע האָט אָנגעגרייט סאַלאַט. און די אויס־

געמאטערטע, צו־וועהטאָגטע סעווערינע, אין די אנגסט און שרעק פון דער קומענדער פינסטערער נאכט, האָט זיך צוגעהערט צו זייער געלעכטער.

זעקס אוהר פונפצעהן מינוט איז דער לאָקאָמאָטיוו פיר דעם האוור־צוג אַרויסגעקראָכען פון אונטער דעם בריק דע ל'איירָאפּ, איז צוגעגאנגען צו די וואגאָנעס, און מען האָט איהם צוגעטשעפּעט. ווייל די רעלסען זיינען געווען פערנומען מיט וואגאָנעס, האָט מען דעם צוג ניט געקענט צופיהרען צו די פּלאַטפּאָרמע פון די הויפּט־אייזענבאהן־ליניעס. ער האָט געווארט אונטער דעם אָפענעם הימעל, ביים ענד פון פּאַסאַזשיר'ס בריק, וועלכער האָט זיך אין דער פינסטער פון דעם טינט־שווארצען הימעל אויסגעלאָזט מיט אַ שמאָלינקע לאַנגע ערד־באַנק, וואו אַ רייהע פון גאַז־רערלאַך אויפ'ן טראָטואר האָט זיך ארויסגעוויזען ווי פונקען אין אַ טומאַן. דער רעגען האָט אויפגעהערט, אָבער איבער דעם גרויסען, אָפענעם פּלאַץ האָט זיך געטראָגען אַ קאַל־טער, נאַסער ווינט, וועלכען דער טומאַן האָט צוריק געיאָגט אַזש ביז די בלייכע פייערלאַך אין די הייזער אויף די גאַס דע ראָם. די גרויסע שטרעקע, פּאַרגאָסען פון נאַסקייט, האָט אויסגעזעהען טרויעריג און אונענדליך; בלויז דאָ און דאָרט האָבען זיך גע־זעהען בלוט־רויטע פייערלאַך און אָנגעשטעלטע גרויסע פינסטערע מאַסעס, — די לאָקאָמאָטיוון, וואגאָנעס, איינציגווייז און עט־ליכע צוזאמען, וואָס שטעהען שלעפעריג אויף די זייטיגע רעל־סען, און פון די טיעפעניש פון דעם אָקעאַן פון פינסטערקייט האָט זיך געהערט אַ רעש, דער געהאַקטער, פיבערשער אטהמען פון די ריעזען, דאָס פייפען, וואָס הילכט ווי די דורכדרינגענדע קולות פון פרויען, וואָס ווערען אַטאַקירט, און דאָס אונגעהייערע פילדערן פון די ווייטע סיגנאַל־טרומייטלאַך אין די ארומיגע גאַסען. עס האָט זיך דערהערט אַ בעפעהלענדער געשריי מ'זאָל צוטשעפּען נאָך אַ וואַגאָן. דער שטיל־שטעהענדער לאָקאָמאָטיוו פון דעם שנעל־צוג האָט דורך אַ קלאַפּאַן ארויסגעלאָזט אַ גרויסען שנור דאמפף, וועלכער האָט זיך געצויגען אַרויף אין דער פינ־סטער און איז זיך צוגאנגען אין גרויסע שטיקער, בענעצענדיג,

ווי מיט ווייסע טרערן, דעם ענדלאָזען טרויער־וואואל אי־בער'ן גאַנצען הימעל.

זעקס אוהר צוואַנציג מינוט זיינען אָנגעקומען רובאָ און סעווערינע. זי האָט נאָר וואָס אָבגעגעבען דעם שליסעל דער מומע וויקטאָריע, פארבייגעהענדיג די טואַלעט קאַבינעטען פיר דאַמען. רובאָ האָט זי ביסלעכווייז אונטערגעטריבען, ווי א מאַן, וואָס איילט זיך ווען די ווייב זאַמט זיך; דעם הוט האָט ער זיך פאררוקט ארונטער צום נאַקען, און איז געווען אונגעדולדיג און בייזלאַך; זי האָט זיך זעהר גוט ארומגעוויקעלט דאָס פּנים מיט איהר וואואל און האָט אויסגעזעהען זעהר מיעד און אונזי־בער. די פּיעלע פּאַסאַזשירען האָבען זיך געשטופּט אויף דער פּלאַטפאָרמע; רובאָ מיט דער פרוי האָבען זיך פארמישט אין דער מאַסע און זיינען געגאַנגען פון וואַגאָן צו וואַגאָן, זוכענדיג מיט די אויגען א ניט־פארנומענעם קופּע ערשטען קלאַס. אויף דער פּלאַטפאָרמע איז דערווייל געוואָרען לעבעדיגער; די טרע־גער האָבען צוגעשטופּט צום ערשטען וואַגאָן די אָנגעפּאַקטע באַגאַזש־וועגעלאַך; דער קאָנדוקטאָר האָט זיך בעמיהט צו געפינען פּלאַץ פאר א פאמיליע מיט א סך קינדערלאַך, דער דע־זשורנער ארויסהעלפער פון דעם סטאַנציאָן־מייסטער האָט אי־בערגעקוקט צו די וואַגאָנען זיינען גוט צוזאַמען געקעטעלט, צו־לייכטענדיג זיך מיט זיין סיגנאַל־לאַנטערן, כדי בעסער צו זעהן, צו אלעס איז ריכטיג און געזיכערט. רובאָ האָט ענדליך געפונען א פרייע קופּע, און האָט שוין געוואָלט הייסען סעווערינע'ן אריינגעהן אין וואַגאָן; ער האָט אָבער פּלוצים דערזעהען דעם אויפזעהער פון דער סטאַנציאָן, וואַנדאָרפין, שפּאַצירענדיג מיט זיין ארויסהעלפער דאָווערן. ביידע האָבען זיי זיך פארלעגט די הענד צוריק, און האָבען נאָכגעקוקט ווי מען קעטעלט צו א וואַגאָן, ער האָט זיך מיט זיי געגריסט; מ'מוז זיך אָבשטעלען און כאָטש זאָגען א וואָרט.

פריהער פון אלעמען, האָט מען גערעדט א פּאָר ווערטער וועגען דער געשיכטע מיט דעם סוב־פּרעפעקט, און ווי דאָס האָט זיך געענדיגט צופרידענשטעלענד פאר אלעמען. דערנאָך האָט

מען זיך צורעדט דערפון, וואָס האָט זיך דעם אין־דער־פריה גע־טראָפען אין האוור, ווי דער טעלעגראַף האָט דאָס געמעלדעט: אויף דעם לאָקאָמאָטיוו „ליזא“, וואָס פיהרט שבת און דאָנערש־טאג דעם זעקס־דרייסיג שנעל־צוג, האָט זיך צובראָכען דער טרייב־אייזען פונקט ביים אָנקומען אין דער סטאַנציע. דאָס פאַרריכטען האָט אויף צוויי טעג פערהאַלטען אין האוור דעם מאַשיניסט, זשאַק לאַנטיע, רובאָ'ס אַ לאַנדסמאַן, מיט זיין הייצער פעקע, מומע וויקטאָריא'ס מאַן. שטעהענדיג ביים טיערעל פון די קופּע, האָט סעווערינע זיך צוגעהערט, ניט אריינגעהענדיג אין וואגאָן, און איהר מאַן, וועלענדיג אויסזעהען גאַנץ מונטער, האָט גערעדט הויך און געלאַכט. ס'האָט זיך דערהערט אַ שטאַרקער רוק; דער צוג איז אָבגעשטופּט געוואָרען אויף עטליכע מעטר: דאָס האָט די דאַמפּף־מאַשינע אונטערגערוקט די פריהערדיגע וואַגאָנעס צו דעם צוגעגעבענעם נומער 293, כדי ס'זאָל זיין אַ בעזונדערע קופּע. דער יונגער דאָווערן — האַנרי, וועלכער איז געגאַנגען מיט'ן צוג אלס דער אויבערקאָנדוקטאָר, האָט דער־קענט סעווערינע'ן אונטער'ן וואוּאַל, און האָט זי פאַרהיט פון אַ קלאַפּ מיט'ן אָפענעם טיערעל פון וואַגאָן דערמיט, וואָס ער האָט זי האַסטיג אָבגעשטופּט אָן אַ זייט; מיט אַ שמייכעל האָט ער זיך דערנאָך ענטשולדיגט פריינדליך, דערצעהלענדיג איהר, אַז די קופּע איז ספּעציעל פיר איינעם פון דער אדמיניסטראַציע פון דער אייזענבאַהן קאָמפּאַניע, וועלכער האָט זיך געהייסען צו־קעטלען די קופּע ערשט אַ האַלב שטונדע פאַר'ן אָוועקגעהן פון'ם צוג. סעווערינע האָט זיך גאָר אָהן אַ פאַרוואָס אַ לאַך געטהון, — אַ נערוועזער, קורצער לאַכען, און דער ענטציקטער האַנרי איז אַוועק צו זיין פּאָסטען; ער האָט ניט איין מאָל זיך געטראַכט, אַז מיט סעווערינע'ן וואָלט מען געקאָנט פיין פיהרען אַ ליבע ליעבע.

ס'איז געווען זיעבען און צוואַנציג מינוט אויף זיעבען. ביז זעקס־דרייסיג איז געבליבען נאָך דריי מינוט. פּלוצים איז רובאָ, וועלכער האָט פון דער ווייטענס קיין אויג ניט אראָבגעלאָזט פון די טיהר פון דעם וואַרט־זאַאַל, ניט אויפהערענדיג רעדען מיט

דעם סטאַנציאָן־מייסטער, פון איהם אָבגעטראָטען און איז צו צו סעווערינע׳ן. אָבער דער וואַגאָן האָט זיך אָבגערוקט, און זיי זיינען אָבגעגאַנגען איינינע טריט צו דעם פרייען קופע; מיט דער פלייצע צו די איבעריגע פּאַסאַזשירען האָט רובאָ געאיילט דאָס ווייב און האָט זי מיט געוואַלד אריינגעזעצט אין וואַגאָן. און זי, אויפגערעגט אָבער פאָלגענדיג, האָט בלויז אינסטינקטיוו זיך אומגעקוקט צוריק צו זעהן, וואָס דאָ איז אַזוינס. עס האָט זיך בעוויזען אַ פאַרשפּעטיגטער פּאַסאַזשיר, וועלכער האָט אויפ׳ן האַנד געהאַט בלויז אַ פלעד־שאַל; דער הויכער קאָלנער פון זיין לאַנגען בלויען אויבעררא̇ק איז געוועזן אויפגעשטעלט, און די קאַנטען פון זיין הוט אַזוי אַראָבגערוקט איבער די אויגען, אַז קיין פנים האָט מען ניט געקאָנט זעהן, און ביי די טריפענדע שיין פון די גאַז־ברענער האָט זיך נור געוויזען אַ שטיקעל גרויע באָרד. און דאָך זיינען וואַנדאָרפ און דאָווערן צוגעגאַנגען, ניט קוקענדיג דאַרויף, וואָס דער רייזענדער האָט קענטיג געוואָלט בלייבען אונבעמערקט. זיי זיינען איהם נאָכגעגאַנגען. ערשט פאַרביי געהענדיג נאָך דריי וואַגאָנעס, האָט דער פּאַסאַזשיר זיך צו זיי פאַרנייגט לעבען דעם פיר איהם ספּעציעל אָנגעגרייטען קופּע, אין וועלכען ער איז האַסטיג אריין. דאָס איז געווען ער. סעווערינע איז אין ציטערניש אַנידערגעפאַלען אויף דער קאַנאַפּע. דער מאַן האָט איהר שמערצליך צוגעדריקט די האַנד, גלייך ווי דערמיט ווייזענדיג איהר זיין מאַכט און פרעהענדיג זיך אין דער זיכערהייט, אַז זיין פּלאַן וועט זיך איהם איינגעבען.

אין אַ מינוט אַרום וועט דער זייגער קלינגען האַלב זיעבען. דער צייטונגס־מאַן איז צו יעדען צוגעשטאַנען מיט זיינע צייטונגען, די פּאַסאַזשירען האָבען ארומגעשפּאַצירט אויף דער פּלאַטפאָרמע, דערהויכענענדיג זייערע פּאַפּיראָסען. ענדליך האָבען אַלע פערנומען זייערע פּלעצער; ס׳האָט זיך פוןביידע עקען צוגעהערט ווי קאָנדוקטאָרס מאַכען צו די טיהרלעך פון די וואַגאָנעס. רובאָ האָט מיט פאַרדרוס בעמערקט אין זיין קופּע, וועלכען ער האָט גערעכענט פון קיינעם ניט בעזעצט, עפּיס אַ טונקעלע פיגור אין ווינקעל פון וואַגאָן, — קענטיג אַ פרוי אין

טרויער, אַ שווייגענדע און אָהן בעוועגונג, און ער האָט זיך שוין ניט געקענט איינהאַלטען פון אַ בייזען אויסגעשריי, ווען די טירעל האָט זיך ווידער געעפענט און דער קאָנדוקטאָר האָט אריינגעשטופּט אין קופּע אַ פּאָארעל, — דער מאַן אַ דיקער און די פרוי אַ דיקע, — וועלכע האָבען זיך צוגעמאָסטשעט, שווער אטהר מענדיג. דער צוג האָט געזאָלט גלייך נעהמען געהן, ס'האָט ווידער גענומען קאַפּען אַ דריבנער רעגען, און די גרויסע פּינ־סטערע שטרעקע איז ווידער פערצויגען געוואָרען ווי מיט אַ טול, און יעדע ווײַלע זיינען אַלץ געגאַנגען די צוגען און האָבען אין די פינסטערניש געוויזען בלויז זייערע לייכטענדע שויבען, ווי אַ רייהע לויפענדע פענסטער. גרינע פייערלאַך האָבען זיך בעוויזען, איינציגע לאַנטערנעס האָבען צוגעפינטעלט אויף דר'ערד, און אויסער דעם, שוין מעהר גאָרניט, גאָרניט — בלויז איין ענדלאָזע פינסטערניש, אין וועלכע עס האָבען זיך געמערקט די שירם־דעכער פון דעם באַהן־הויף אין דעם שוואכען אָבשיין פון די גאַז־ברענערס. אַלעס איז געוואָרען פינסטער; אפילו דער גערויש האָט אויפגעהערט, — א חוץ דעם געפילדער פון די דאַמפּף־מאַ־שין, וועלכע האָט געעפענט די קלאַפּאַנס און האָט אַרויסגעלאָזט געדרעהטע וואָלקענס פון ווייסע פּאַרע, און א גאַנצער וואָלקען האָט זיך אויפגעהויבען און האָט זיך צושפּרייט ווי אַ פאַנטאַס־טישער ליילאַך, אויף וועלכען עס האָבען זיך מיט אַמאָל בעווי־זען, גאָט ווייס פון וואַנען, גרויסע פלעקען פון שווארצען רויך. און דער הימעל איז געוואָרען נאָך פינסטערער; פאררויכערטע וואָלקענס האָבען זיך געטראָגען איבער פּאריז, וועלכער איז געווען בעלויכטען ווי אין אַ שרפה.

דער דעזשורנער ארויסהעלפער פון דעם סטאַנציאָן־מייסטער האָט אויפגעהויבען זיין לאַנטערן, אַז דער מאַשיניסט זאָל זיך הייסען עפענען דעם וועג. און עס האָבען זיך דערהערט צוויי פייפען, און אין דער ווייטענס, ביי דעם רעלסען־קירעווער אויפ'ן פּאָסטען, איז דאָס רויטע פייערל מיט אמאָל אויסגעגאַנגען און ס'האָט זיך בעוויזען אַ ווייסע ליכט. שטעהענדיג אין דער טיהר פון דעם באַגאַזש־וואַגאָן, האָט דער אויבערקאָנדוקטאָר געוואַרט

אויפ'ן סיגנאל דער צוג זאָל זיך ריהרען, און ער האָט טאַקי באַלד דעם סיגנאל איבערגעגעבען. און ס'האָט זיך דערהערט נאָך א געצוויגענער פייף פון דעם מעכאַניק, וועלכער האָט געעפענט דעם רעגולאַטאָר אום צו לאָזען געהן דעם לאָקאָמאָטיוו. דער צוג האָט זיך גערירט. פון אָנהויב איז ער געגאַנגען קוים־קוים צו מערקען, און דערנאָך שנעלער; דער צוג איז ארונטער אונטער דעם בריק דע ל'איראָפּ און איז אריין אין באַטיניאָלער טונעל. איצט האָט מען בלויז געזעהען דריי ליכט, ווי דריי אָפענע וואונדען, וואָס הענגען ווי א דריי־עק אויף דעם לעצטען וואַגאָן. נאָך איניגע סעקונדען האָט מען זיי געקענט נאָכקוקען אין די ציטערענדע פינסטערקייט פון דער נאַכט. אָבער דער צוג איז אוועק און אוועק, און קיינער האָט שוין איהם מעהר ניט געקענט אָבשטעלען, ווי ער פליהט עס מיט אלע כחות. דער צוג איז פערשוואונדען.

2.

אין קרוא־דע־מאפרא, אין גאָרטען, איבערגעשניטען פון די אייזענבאַהן ליניע, איז געשטאַנען א הויז, א ביסעל אין א זייט, און אזוי נאָהענט צו די רעלסען, אז עס פלעגט ציטערען פון יעדען פאַרבייגעהענדען צוג. עס איז גענוג איין מאָל דאָ פאַרבייצופאָהרען, אז דאָס הויז זאָל זיך איינקריצען אין זכרון, און אלע פאַרבייפאָהרער קענען דאָס הויז, אָבער ווייסען וועגען דעם ווייסען זיי גאָרניט; ס'איז תמיד פארשלאָסען, ווי פון אלעמען פערלאָזען, מיט פערמאַכטע גרויסע לאָדענס, וואָס זיינען פון מעריב רעגען אזש גרין געוואָרען. דאָס איז אן אמת'ע וויסטעניש, און דערפון ווערט נאָך אומעטיגער דער פארוואָרפענער ווינקעל; אויף א מייל ארום און ארום איז דאָ קיין וואָהנונג ניטאָ.

דאָ שטעהט נאָך בלויז די שטוב פון וועכטער ביים שלאַגבוים, ביים וועג, וואָס שניידט דורך די רעלסען און געהט קיין דואַנוויל, וואָס איז פון דאַנען פינף קילאָמעטער ווייט.*) די שטוב

*) געגען א פיער ווערסט און צוויי־דריטעל.—דער איבערזעצער.

איז א נידריגע, מיט שפּאַלטען אין די וועגט, מיט א דאך פון ציגעל, וואָס זיינען שוין בעדעקט מיט מאָך; די שטוב זעהט אוים פאַרלאָזען, רחמנות'דיג; ארום איז א גערטענדעל פון טיש־גרינס, און איז ארומגערינגעלט מיט א פּלויט פון נידעריגע קוסטעס; אין גאָרטענדעל שטעהט א גרויסער ברונען, וועלכער איז כמעט אזוי הויך ווי די שטוב אליין. דער וועג שניידט איבער די ליניע צווישען די סטאַנציעס מאַלאָנעי און באַראַנטען. פּונקט אין מיטען, צו פיער קילאָמעטער פון ביידע,*) דער וועג אָבער ווערט זעהר זעלטען בענוצט, און דער אלטער, האַלב־צופוילטער שלאגבוים ווערט געעפענט בלויז פיר די שווערע וועגען, וואָס פיהרען שטיינער פון די בעקורער שטיין־גראָבענס, אין וואלד געגען א האַלבע ליגע**) פון דאנען. מען קען זיך גאָר ניט פאָרשטעלען קיין פאַרוואָרפענערען, קיין וויטערען ווינקעלע פון דער לעבעדיגער וועלט, ווי דאָ, ווייל פון דאנען ביז מאַלאָנע געהט א טונעל כמעט איבער דער גאנצע שטרעקע, און קיין באַראַנטען פאַהרט מען מיט א שמאָלענקע, שלעכט־אויפגעפּאַסטע, סטעזשקע ביי דער זייט פון דער באַהן־ליניע. בעזוכער קומען אהער זעלטען.

אין דעם טאָג, שוין געגען פאַרנאַכט, אין א שטילען, כמור־נעם וועטער, איז א רייזענדער פון באַראַנטען, וואו ער איז אראָפּ פון באַהן, שנעל געגאַנגען צו פוס אויף דעם שמאָלען וועג צו קרוא־דע־מאָפרא. די געגענד איז דאָ איין רייהע פון בערגלאך און טהאָלכלאך, און דער אייזענבאַהן שניידט די ניט גראדע געגענד מיט ארויסגעגראָבענע אָדער אָנגעשאָטענע ערטער. און אויף ביידע זייטען פון דער ליניע איז דער וועג דערפאר נאָך ערגער, ווייל ער ציהט זיך יעדע ווייל באַרג־אראָפּ און באַרג אָרויף. און דער איינדרוק פון וויסטקייט ווערט נאָך שטאַרקער; די מאָגערע, ווייסליבע ערד איז ניט בעאַרבייט; די בוימער זיינען ווי קליינינקע וועלדעלאך אויף די בערגלאך; אין די

---

*) כמעט דריי און דריי־פיערטעל ווערסט.—דער איבערזעצער.

**) א ליגע איז פיער ווערסט, 84 סאַזשען.—דער איבערזעצער.

שמאָלע טאָלכלאך פליעסען טייכעלאך, אונטער דעם שאטען פון ווידע־בוימער. די קרייד־בערגלאך בלייבען אָבער אין גאנצען נאקעט, און די פרוכטלאָזע זייטען פון די בערגלאך ציהען זיך איינע נאָך די אנדערע, וויסטע, הוילע, טויטע.

דער יונגער קרעפטיגער רייזענדער האָט זיך געאיילט, גלייך ווי ער האָט געוואָלט ווי שנעלער זיך אָבטראָגען פון דעם שטילען, טרויעריגען פארנאכט אין דער בייזער וויסטעניש.

אין דעם גאָרטען פון דעם וועכטער פון שלאגבוים האָט א מיידעל געצויגען וואסער פון ברונען. זי איז געוועזן א הויכע, שטארקע אכטצעהן־יעהריגע מיידעל, מיט בלאָנדע האָאָר, פולע ליפען און מיט גרויסע גרינלאך־אויסזעהענדע אויגען, מיט א נידעריגען שטערן אונטער א געדיכטען קאָפּ האָר. זי איז ווייט ניט געוועזן קיין שעהנע מיט איהרע געזונטע ריפען און געזונטע הענד ווי ביי א יונג, א פויער. אז זי האָט דערזעהן דעם מאַן, געהענדיג מיט דעם שמאָלען וועג, האָט זי גלייך אוועקגעשטעלט דעם עמער און איז אוועק צום טויער פון פּלויט.

— וואַרט, זשאַק! — האָט דאָס מיידעל אויסגעשריען.

ער האָט אויפגעהויבען דעם קאָפּ. ער איז געוועזן א מאַן פון א יאָהר זעקס־און־צוואנציג. אויך, ווי זי, פון הויכען וואוקס, א ברונעט און א שעהנער יונג, מיט א קיילעכדיגען, ריכטיג־געטאָקטען פּנים, וואָס נור די באַק־ביינער האָבען פארדאָרבען. ער האָט געהאט הארטע געקרייזעלטע האָר און געדיכטע שווארצע וואָנצעס, וואָס האָבען נאָך פארשטארקט די בלייכקייט פון זיין פּנים. לויט זיין פיינע הויט, ריין ראזירט אויף די באקען, וואָלט מען געקענט מיינען, אַז ער איז פון די פריצים, ווען ניט די איינגעקריצטע צייכענס פון דעם בעל־מלאכה — די געלע פלעקען אויף זיינע הענד פון א מאשיניסט, — הענד, וועלכע זיינען אָבער ביי אַלעם דעם געוועזן קליין און ווייך.

— גוט אבענד, פלאָרא, — האָט ער בלויז געזאָגט.

אָבער זיינע גרויסע שווארצע אויגען, וועלכע זיינען אין די שווארצאפּלען געוועזן ווי בעשפּרינקעלט מיט גילדערנע פינטעלעך, זיינען ווי פארלאָשען און פארצויגען געוואָרען. דער יונגערמאַן

האָט ארונטערגעלאָזען די אויגען און האָט זיך ווי פארשעמט אָבגעקערט מיט אַן אויפרעגונג, וועלכע איז כמעט געווען אַ שמערץ. זיין גאַנצער קערפּער זאָגאר האָט זיך אינסטינקטיוו צוריקגעהאלטען.

דאָס מיידעל איז געשטאַנען, ניט ריהרענדיג זיך, מיט איהרע אויגען אָנגעשטעלט דירעקט אויף איהם; זי האָט בעמערקט זיין ניט־ווילענדיגען ציטער, וועלכען ער האָט פון איהר געוועלט פערבאָרגען, און וועלכער פלעגט איהם שטענדיג אָנבאַפּען, ווען נור ער האָט דערזעהען אַ פרויענצימער. אויגענשיינליך האָט דאָס זי געקרענקט, און זי האָט זיך פארטראַכט. צו פארבאָרגען זיין אונרוהיגקייט, האָט זי זשאַק געפרעגט צו איהר מוטער איז אין דער היים, אָבוואָהל ער האָט אליין גוט געוואוסט, אַז די אַלטע איז קראַנק און קען ניט ארויסגעהן פון שטוב. די מיידעל האָט געענטפערט בלויז מיט אַ שאָקעל פון קאָפּ, האָט זיך אָבגערוקט אַ טריט, אַז ער זאָל קענען דורכגעהן, ניט אָנריהרענדיג זיך אין איהר און, מיט שטאָלץ אויפהויבענדיג דעם קאָפּ און ניט זאָגענדיג אַ וואָרט מעהר, האָט זי זיך צוריקגעקעהרט צום ברונען.

זשאַק איז איילענדיג איבערגעגאַנגען דעם גאָרטענדעל און איז צו צו די הייזעל. אין מיטען שטוב, — אַ גרויסע, גראַמע קיך, וואו מ'האָט געגעסען און מען איז געשלאָפען, איז געזעסען ביים טיש, אויף אַ שטרויענעם שטוהל, די מומע פאַזיע, ווי ער האָט זי גערופען פון קינדהוייז אָן; אַן אַלטער שאַל האָט איהר צוגעדעקט די פיס. זי איז געווען זיין טאַטענ'ס אַ שוועסטערקינד, פון דער פאַמיליע לאַנטיע, און זיין טויף־מוטער; זי האָט איהם ביי זיך געהאַט זייט ער איז נאָך געווען אַ זעקס־יעהריגער אינגעל, ווען זיין טאַטע און מאַמע זיינען אַמאָל אַוועקגעפאָהרען קיין פאַריז און זיינען שוין צוריק ניט געקומען. און ער איז געבליבען אין פּלאַססאַן, וואו ער איז דערנאָך אריין אין די דאָרטיגע „שולע פון קונסט און האַנדווערק". זשאַק האָט צו זיין מומען געפיהלט אַ ווארימע דאַנקבארקייט און פלעגט זאָגען, אַז ער דאַרף איהר דאַנקען וואָס ער איז געוואָרען אַ מענש. אַז

ער איז געוואָרען אַן ערשטע קלאסע מאשיניסט ביי דער מזרח אייזענבאהן קאָמפּאַניע, נאָך דעם ווי ער האָט אָבגעדינט צוויי יאָהר אויף דער אָרלעאַנער ליניע, האָט ער זיך מיט אמאָל דער־וואוסט, אַז זיין טויף־מוטער האָט געהייראט א צווייטען מאָל, פאר דעם וועכטער פון דעם שלאַגבוים, מיט׳ן נאָמען מיזאר, און איז מיט איהרע צוויי טעכטער פאַריאָגט געוואָרען אהער אין די ווילדע מקומות פון קרוא־דע־מאַפראַ. אָבוואָהל מומע פאזיע איז געוועזען ניט עלטער ווי פינף־און־פערציג יאָהר, האָט זי — די געוועזענע שעהנהייט, הויך און גראַד — אויסגעזעהען ווי א זעכציג־יעהריגע זקנה, מאָגער, געל און תמיד ציטערענדיג פון קעלט.

— ווי! דו זשאק? — האָט זי אויסגעשריען מיט פרייד, — אָך, מיין ליעבער זונעלע; ס׳אַן אַנגענעהמע איבערראַשונג.

דער יונגערמאַן האָט איהר א קוש געטהאָן אין באַק, און האָט ערקלערט, אַז ער האָט מיט אמאָל געקריגען צוויי ניט פער־לאַנגטע פרייע טעג; אין זיין ראַמפּף־מאַשין „ליזא“ האָט גע־פּלאַצט דער טרייב־שטאַנג, און אַזוי ווי דאָס פערריכטען וועט מוז־זען נעהמען ניט וועניגער ווי א גאַנצען טאָג, וועט ער ערשט קאָ־נען פיהרען דעם שנעל־צוג מאָרגען פאַרנאַכט זעקס אוהר פיערציג. און ס׳האָט זיך איהם פערוואָלט קומען צו־גאַסט צו זיין טויף־מאַ־מע; ער וועט דאָ איבערנעכטיגען און וועט אַרויספאָהרען פון באַראַנטען מיט׳ן צוג ערשט זיעבען אוהר זעקס־און־צוואַנציג אין דער־פריה. זשאַק האָט אין זיינע הענט געהאַלטען די בלאַסע, אויסגעמאָגערטע הענט פון זיין מומע און האָט דערצעהלט, ווי איהר לעצטער בריעף האָט איהם בעאונרוהיגט.

— אָה, אמת, מיין אינגעלע!... ס׳איז שלעכט, זעהר שלעכט, זעהר שלעכט!... ווי פיין דאָס איז פון דיר, וואָס דו האָסט באַלד פערשטאַנען, אַז איך וויל דיך זעהען. איך וויים דאָך אָבער ווי שטאַרק דו ביזט צוגעבונדען, האָב איך אַלץ ניט געוואַגט דיך צו בעטען קומען צו פאָהרען. נור דו ביזט שוין דאָ, און מיר איז אַזוי פרעהליך אויפ׳ן האַרצען... אַזוי פרעהליך!

די קראַנקע איז אַנשווינגען געוואָרען און האָט אַ צושראָ־קענעם בליק געטהון אין פענסטער. אין דעם אָנפאַלענדען פאַר־נאַכט האָט מען געקאָנט זעהען מיזאר'ן, איהר מאַן, שטעהן איבער'ן וועג פאר דער באַהן ליניע אויף זיין פאָסטען אין איי־נעם פון יענע גוט־בעקאַנטע קליינינקע הילצערנע שטיבעלאַך, וועלכע מ'שטעלט אויס אויף יעדע פיער־פינף קילאָמעטער ביי דער ליניע און וועלכע מען פעראייניגט דורך טעלעגראַף אפּאַ־ראַטען, כדי מ'זאָל בעסער קאָנען פיהרען די צוגען. זיין ווייב, און שפעטער־צו פלאָרא אויך, האָבען געוואַכט ביים שלאַג־בוים, און מיזאר איז געוואָרען אַ וועג־סיגנאַליסט.

ווי אוים מורא, אַז דער מאַן זאָל דערהערען, האָט די קראַנקע גענומען רעדען שטילער און האָט מיט אַ ציטער גע־זאָגט:

— איך בין זיכער, אַז ער גיט מיר סם...

זשאַק איז איבערראַשט געוואָרען פון איהרע ווערטער; זיינע אויגען האָבען אויך אַ בליק געטהון צום פענסטער און זיינען ווידער פערצויגען געוואָרען מיט דעם מאַדנעם וואָלקענדעל, וואָס פערדונקעלט זייער גלאַנץ און די גילדערנע פונקען פון די שווארצאַפּעל.

— אָה, מומע פאַדיע, וואָס רעדט איהר... — האָט ער גע־מורמעלט, — מיזאר זעהט דאָך אויס אַזאַ שוואַכער און אַזאַ שטילער מענש...

אַ צוג קיין האוור האָט געזאָלט באַלד פאַרבייגעהן, און מיזאר איז אַרוים פון זיין שטיבעלע, כדי דערנאָך צו פאַר־מאַכען דעם וועג. ער האָט איבערגערוקט דעם רעלסען־שטאַנג און עס האָט זיך ווידער בעוויזען דער רויטער סיגנאַל; ־דער־ווייל האָט איהם זשאַק בעטראַכט. דאָס איז געוועזן אַ קורצינקער מענשעל, אַ דאַרינקער, מיט שיטערע האאר אויפ'ן קאָפּ און אין באָרד, עפּעס אָהן אַ קאָליר, מיט אַ מיזעראַבלען, אויסגע־מאַטערטען פּנים. דערצו נאָך איז ער געוועזן אַ שווייגענדער, אַ רוהיגער, ווי אַ שאָטען, און לאַקייסקי אונטערלעקענדיג צו די עלטסטע. מיזאר איז אָבער באַלד צוריק אריין אין שטיבעלע

אום ביי זיך אין בוך צו פערשרייבען די צייט, ווען דער צוג איז פאַרביי געגאַנגען, און אַ דריק צו טהון צוויי עלעקטרישע קנעפּלאַך: — איין קנעפּעל צו לאָזען וויסען דעם סיגנאַל־שטי־בעלע נאָך איהם, אַז אַ צוג קומט אָן, און דאָס צווייטע קנעפּעל — צו לאָזען וויסען דאָס סיגנאַל־שטיבעלע הינטער איהם, אַז דער וועג איז ווידער פריי.

— אַך, דו קענסט איהם ניט, — האָט די מומע פאַזיע געענטפערט. — איך זאָג דיר, אַז ער גיט מיר איין עפּעס אַ צרה... איך, וואָס איך בין געוועזן אַזוי קרעפטיג, וואָס וואָלט איהם געקאָנט אויפעסען אַ לעבעדיגען, — און איצט גריזשעט ער מיך, דערגעהט ער מיר די יאָהר, דער גאָר־ניט, דער טויגע־ניכטס!

— ס'האָט זי ווי אָנגעכאַפּט אַ פיעבער פון פערשטיקטע שנאה און כעס, און זי האָט אויסגעגאָסען איהר ביטער האַרץ, און זיך געפרעהט, וואָס ענדליך האָט זי אימעצען, וואָס הערט זי אויס. וואו איז געוועזן איהר פערשטאַנד, אַז זי איז געגאַנגען און האָט חתונה געהאַט מיט אַזאַ שטיק שטימעניש, אָהן אַ פרוטה, אַ קאַרגער, און זי איז עלטער פון איהם מיט פינף יאָהר, און האָט צוויי טעכטערלאַך, איינע זעקס יאָהר און די אַנדערע אַכט יאָהר אַלט? צעהן יאָהר שוין זייט זי האָט עס בעוויזען אַזאַ גרויסע חכמה, און איין שעה איז ניט פערלאָפען פון דער צייט. אַך, זי דאַרף קיין חרטה ניט האָבען; אַ לעבען אין ליידען, פאַרשיקט אַהער אין דעם אייז־ווינקעל פון צפון, וואו מ'ווערט דערפראָרען, און ס'איז אומעטיג כאָטש שטאַרב אַוועק, אָהן אַ לעבעדיגען מענשען מיט וועמען צו רעדען אַ וואָרט, אפילו אַ שכנה ניט אויף אַ רפואה. מיזאַר איז פריהער געוועזן אַן אַרבייטער ביי לעגען רעלסען, און איצט קריגט ער צוועלף הונדערט פראַנק אַלס וועג־סיגנאַליסט; זי אַליין האָט פון אָנהויב גענומען פינפציג פראַנק פאר אויפפאַסען דעם שלאַג־בוים; איצט איז פלאָרע אויף דעם פּאָסטען. און דאָס איז דיר דיין גאַנצע געגענוואַרט און די צוקונפט, אָהן אַ שום שטיקעל האָפענונג. און דאָ וועסטו זיכער לעבען און קראַפּירען אין

דער גרוב, טויזענד מייל פון א לעבעדיגען נפש. אָבער וואָס די מומע פאַזיע האָט איהם דערצעהלט, איז געווען בלויז דאָס, וואָס זי האָט נאָך געהאַט אַ שעהן ביסעל טרייסט, איידער זי איז קראַנק געוואָרען; דאָס פלעגט אויסקומען דאַן, ווען דער מאַן איז געווען אויף דער אַרבייט ערגעץ אויף די ליניע און זי איז געבליבען אין דער היים מיט איהרע טעכטער אַכטונג צו געבען אויף דעם שלאַגבוים. זי האָט נאָך דאַן געהאַט אויף דער גאַנצער ליניע צווישען רואן און האוור אַ נאָמען פון אַזאַ שעהנהייט, אַז די אויפפּאַסער פון דעם וועג פלעגען זי אימער בעזוכען, פאַרבייפאָהרענדיג. מ'האָט זיך זאָגאַר איבער איהר געקריגט. און זאָגאַר אויפפּאַסער פון אַן אַנדער ליניע פלעגען שוין אויך אָפט קומען, כדי צו פערדאָפּלען די וואַך. דער מאַן האָט איהר קיין מאָל ניט געשטערט; ער האָט פאַר יעדען צו־גלייך געהאַט דרך־ארץ, און פלעגט זיך שטילערהייט געהן דורך די טיהר, אַריין און אַרויס, קומען און געהן, און קיינער האָט איהם גאָר ניט בעמערקט. אָבער יענע גוטע צייט איז שוין לאַנג אַוועק, און איצט זיצט זי דאָ, גאַנצע וואָכען, מאָ־נאַטען, אויף דעם שטוהל, איינע אַליין, פיהלענדיג, אַז די כחות געהען איהר אויס פון שעה צו שעה.

— איך זאָג דאָך דיר, — האָט זי צום סוף ווידער אַמאָל געזאָגט, — ער האָט זיך גענומען צו מיינע יאָהרען, און ער וועט מיך פערמאַטערן, — קוק ניט, וואָס ער איז אַזאַ קליי־נינקער.

אַ שאַרפער קלאַנג פון אַ גלאָק האָט זי פּלוצים ווידער געצוואונגען אַרויסצוקוקען אין דרויסען מיט איהר אונרוהיגען בליק. דאָס איז געווען אַ סיגנאַל צו איהם, אַז אַ צוג געהט קיין פאַריז, און דער ווייזער פון דעם סיגנאַל־אַפּאַראַט, וואָס איז געשטאַנען פאַר'ן פענסטער, האָט זיך אויך אַ רוק געטהאָן אין דער זעלבער ריכטונג. מיזאַר האָט אָבגעשטעלט דעם גלאָק, איז אַרויס פון שטיבעלע צו וואָהרענען וועגען דעם קומענדען צוג מיט צוויי מאָל פייפען פון זיין טרומייטעל. אין דער אייגענער מינוט האָט פלאָרע גענומען אַרונטערלאָזען דעם שלאַג־בוים, און

איז געבליבען שטעהן האַלטענדיג אין דער הויך דעם פלאַג אין זיין לעדערנעם ציכעל. מ'האָט געהערט, ווי דער צוג, אַ קוריערסקער, קומט אָן מיט אַ שטורם, וואָס ווערט אַלץ גרעסער; דערווייל האָט מען דעם צוג ניט געזעהען, ווייל דער וועג פערדרעהט זיך דאָ; דער צוג איז פאַרבייגעפלויגען ווי אַ דונער, מיט אַ שטורם, גלייך ווי אָט רייסט ער אַרונטער די שטוב. פלאָרע האָט זיך ווידער גענומען צו איהר טיש-גריינס, און מיזאַר האָט פריהער פערמאַכט דעם וועג הינטער'ן צוג און האָט זיך גענומען עפענען דעם וועג אַרויף; ער האָט געוואָלט איבערדרעהען דעם דרעה-צירקעל, כדי צו בעהאַלטען דעם רויטען סיגנאַל; ווייל אַן אַנדער קלינגעריי, צוזאַמען מיט אַ נייער אָנווייזונג פון דעם רעלסען-אַפּאַראַט האָט איהם צו-וויסען געגעבען, אַז ביי דעם פּאָדערשטען פּאָסטען איז מיט פינף מינוט פריהער פאַרביי געגאַנגען אַן אַנדער צוג. מיזאַר איז צוריק אַריין אין סיגנאַל-שטיבעלע געבען די סיגנאַלען צו ביידע פּאָסטען, און צו פערשרייבען די צייט פון דעם פאַרבייגעגאַנגענעם צוג; און דערנאָך האָט ער ווייטער געוואַרט. און אַזוי איז זיך געגאַנגען די אַרבייט, אימער און שטענדיג די זעלביגע, גאַנצע צוועלף שטונדען; דאָ האָט ער געלעבט, דאָ האָט ער געגעסען, קיין צייט ניט האָבענדיג איבערצולעזען דריי געדרוקטע שורות; אפילו קיין איינציגער געדאַנק האָט, דאַכט זיך, ניט פערבלאָנדזשעט אין זיין ווי אַ היטעל צוקער שפּיציגען קאָפּ.

זשאַק, וועלכער פלעגט אָפּט מאַכען שפּאַס מיט זיין טויפמוטער, וואָס זי פלעגט אָנמאַכען אַזאַ פאַרוויסטונג צווישען די וועג-אויפפּאַסער פון די ליניע, האָט זיך איצט ניט געקאָנט איינהאַלטען פון אַ שמייכעל, ווען ער האָט איהר געענטפערט:

— ס'קאָן אַודאי זיין, אַז ער איז אייפערזיכטיג.

אָבער פאַזיע האָט מיט פעראַכטונג אַ ציה געטהון מיט דעם אַקסעל, און אַ שמייכעל האָט געגען איהר ווילען אַ פונקעל געטהון אין איהרע בלאַסע אָבגעשוואַכטע אויגען.

— אַך, מיין זונעלע... וואָס רעדסטו דאָרט? אייפערזיכ־

טיג גאָר? ער? איהם האָט דאָס קיין מאָל ניט געאַרט, כל זמן ס'האָט זיין בייטעל ניט אָנגעריהרט.

אַ וויילע ארום האָט די קעלט זי ווידער אַ כאַפּ געטהון, און זי האָט ווייטער געזאָגט:

— ניין, ניין; דאָס האָט איהם ניט געקימערט. איהם אַרט נור געלט. וואָס ביי אונז האָט אָנגעמאַכט די שנאה, פערשטעהסטו מיך, איז גאָר עפּעס אנדערש: איך האָב איהם ניט געוואָלט געבען די טויזענד פראַנק, וואָס איך האָב פאר־אַ־יאָהרען בעקומען פון טאַטען ירושה. און ער האָט זיך געגומען אויף מיין קאָפּ, און ס'איז מיר ניט וואויל בעקומען, און איך בין טאַקי קראַנק געוואָרען... און איך בין שוין פון יעמאָלט אָן צו זיך קיין מאָל ניט געקומען, — טאַקי, פון יעמאָלט אָן.

דער יונגער מאַן האָט פערשטאַנען; און אַז ער האָט אַ טראַכט געטהון פון דער ליידענדער פרוי'ס פינסטערע געדאַנקען, האָט ער זיך נאָך אַמאָל געפּרופט זי דערפון אָבצורעדען און זי בערוהיגען. אָבער זי האָט בלויז געענטפערט מיט אַ שאָקעל פון'ם קאָפּ, ווי אַ מענש וואָס מען קען שוין ניט איבעררעדען. און זשאַק האָט צום סוף געזאָגט:

— נו, אויב איהר ווילט מאַכען אַ סוף צו אייערע ליידען, איז דאָך עס גאַנץ לייכט: גיט איהם אוועק די טויזענד פראַנק.

זי איז אַזש אויפגעשפּרונגען פון אויפרעגונג ביי דיעזע ווערטער, און קומענדיג אַביסעל צו זיך, האָט זי אויסגעשריען מיט כעס:

— מיינע טויזענד פראַנק!... ניעמאָלס! בעסער קראַפּירען... אַה, כ'האָב עס גוט בעהאַלטען, דאָס געלט; גוט בעהאַלטען! די שטוב מעג מען איבערקעהרען, אָבער דאָס געלט געפינען — ניעמאָלס!... ער, דער לומפּ, האָט שוין גענוג איבערגעקעהרט די שטוב! איך הער ביי נאַכט, ווי ער קלאַפּט אויס די וואַנט, צי האָב איך עס וואו בעהאַלטען. זוך, זוך! קיין זאַך גיט מיר ניט אַזוי די כחות צו ליידען, ווי דער פערגניגען צו זעהן זיין אַראָבגעלאָזטע מאָרדע... מיר וועלען זעהן, ווער וועט

מען: ער מיך, צי איך איהם. איך היט זיך; איך פארזוך איצט קיין זאך ניט, צו וואס ער האט זיך צוגעריהרט. און אזוי וועל איך מסתמא די כפרה ווערען, — אבער מיינע טויזענד פראנק וועט ער פארט ניט האבען! זאלען זיי בעסער ליעגען אין דר'ערד!

זי איז צוריקגעפאלען צום שטוהל, אן אויסגעמאטערטע און דערשראקענע פון א פרישען פייף פון דעם טרומייטעל. מיזאר, שטעהענדיג אויף'ן שוועל פונ'ם סיגנאל־שטיבעלע, האט איצט געווארענט וועגען א צוג, וואס געהט קיין האוור. ניט קוקענדיג אויף איהר עקשנות, מיט וועלכע זי האט זיך בעשלאסען דעם מאן ניט אבצוגעבען איהר ביסעל ירושה, האט זי פאר איהם מורא געהאט — די פערבארגענע מורא איז דאס געווען וואס דער ריעז האט פאר א פליגעלע וואס עסט איהם אויף, — אן אימער שטייגענדע מורא.

דער צוג איז געגאנגען פון פאריז. פון וואנען ער איז ארויסגעגאנגען צוועלף אוהר פינף־און־פיערציג, און איז אונטערגעקומען פון דערווייטענס מיט א געשטיקטען רויש. ס'האט זיך געהערט ווי ער קומט ארויס פון דעם טונגעל, און דוכעט נאך שווערער אויף'ן פרייען פעלד. און אט דונערט ער מיט זיינע רעדער, און פליהט פארביי מיט זייגע וואגאנעס, ווי א מעכטיגער שטורם־ווינד.

זשאק האט געקוקט אין פענסטער און ער האט געזעהען ווי עס לויפען פארביי איינע נאך די אנדערע די פיער־עקיגע שויבען, אין וועלכע עס זעהען זיך די געזיכטער פון די פאסאזשירען. וועלענדיג אביסעל צושטערען די פינסטערע געדאנקען פון זיין טויף־מוטער, האט ער געזאגט אויף שפאס:

— מומע, איהר בעקלאגט זיך, אז איהר זעהט דא קיין לעבעדיגען הונט אויך ניט אין דער ווילדעניש... און אט: — א גאנצע וועלט מיט מענשען!

פון אנהויב האט זי ניט פערשטאנען און האט זיך פערוואונדערט:

— א וועלט מיט מענשען, — וואו? אך, דו מיינסט די

פארביירייזענדע, וואס קומט מיר ארויס, מ'קען זיי ניט, מ'וויים זיי ניט!

ער האט ווייטער געשפאסט.

— מיך קענט איהר דאך און זעהט מיך דאך אפט, ווען איך פאהר דא דורך.

— דיך — אמת: דיך קען איך. און איך וויים די מינוט, ווען דיין צוג געהט דא פארביי, און איך קוק שוין אויף דיר ארוים מיט דיין לאקאמאטיוו. אבער ס'א פליה דו גיסט! — ס'א מין פליהען! נעכטען האסטו צו אונז א מאך געטהון מיט דער האנט, — אזוי; און איך האב דיר אפילו ניט געקאנט ענטפערען. ניין, ניין, — דאס הייסט ניט זעהען זיך מיט מענשען.

און דאך האט זי זיך אביסעל פערטראכט פון דעם גע־דאנק פון די טויזענדער מענשען, וואס די צוגען פיהרען דא טאג־טעגליך פארביי פאר איהרע אויגען אהין און צוריק, אין דער גרויסער שטילקייט פון איהר איינזאמקייט; און זי האט אויפגעהויבען איהרע אויגען צו דעם אייזענבאהן־וועג, איבער וועלכען די נאכט האט זיך שוין גענומען פארשפרייטען.

אז זי איז נאך געווען געזונט, און פלעגט קענען פריי ארומגעהן, און פלעגט שטעהן ביים שלאג־בוים, מיט'ן פלאג אין דער האנט, פלעגט זי קיין מאל פון אזוינע זאכען ניט טראכ־טען, אבער זינט זי איז געווארען קראנק און זיצט גאנצע טעג אויפ'ן בענקעל, און האט פון קיין שום זאך ניט צו טראכטען, אחוץ איהר פארשטיקטען קאמפף מיט איהר מאן, קומען איהר אין קאפ אריין אלץ אזוינע צומישטע געדאנקען, זאגאר קוים פארשטענדליכע. און מעהר פון אלץ איז איהר דאס אויסגעקור־מען עפעם אזוי מאדנע צו לעבען א פערוואָרפענע אין די טיע־פעניש פון דיעזער וויסטעניש, און קיין איינצעלנע נשמה איז ניטא מיט וועמען זיך אויסצורעדען דאס הארץ — און דאך פלי־העז דא פארביי, טאג און נאכט, אהן אן עק, טויזענדער מענער און פרויען, געטראגען מיט דעם שטורם־ווינד פון די צוגען, וואס צוטרייסלען די שטוב. און זי איז געווען זיכער, אז די

גאַנצע וועלט פאָהרט דאָ פאַרביי, ניט נור פון פראַנקרייך, זאָנ־דערן פון אויסלאַנד אויך: מענשען קומען דאָ פון די ווייטעס־טע מדינות, ווייל קיינער קאָן היינט ניט איינזיצען אין דער־היים, און באַלד וועט פון אַלע נאַציאָנען, ווי מ׳זאָגט, ווערען איין נאַציאָן. דאָס הייסט פּראָגרעס, און אַלע מענשען וועלען זיין ברידער און וועלען זיך צוזאַמען קייקלען אַהין, אין דעם לאַנד פון מילך און האָניג. זי האָט זיך געפּרוּפט זיי איבערצור־צעהלען, די מענשען, אונגעפעהר, לויט די צאָהל וואַגאָנעס; זי האָט אָבער ניט געקאָנט, ס׳איז געווען זעהר פיעל וואַגאָנעס. אָפט מאָל פּלעגט זיך איהר אָבדוכטען, אַז זי דערקענט פּנים׳ער, — איינער מיט אַ בלאָנדע באָרד, — געוויס, אַן ענגלענדער; יעדע וואָך פאָהרט ער קיין פּאַריז; — און אַ קליינינקע ברו־נעטקע, וועלכע פאָהרט דאָ פאַרביי רעגעלמעסיג, מיטוואָך און שבת. אָבער עס טראָגט זיי אַוועק ווי אַ שטורם־ווינד, און ווער קאָן עס זיין זיכער, אַז דאָס זיינען טאַקי די ריכטיגע פּנים׳ער: אַלע געזיכטער ווערען דאָ ווי צוגאַנגען, צומישט, און זעהען אויס אַלע ווי איינער, און ווערען פערשוואונדען איינער אין דעם צווייטען. דער שטורם רייסט זיך פאַרביי, און בלייבען בלייבט פון איהם גאָרנישט. און דאָס טרויעריגסטע פון אַלעם דעם איז דער געדאַנק, אַז פון די אַלע פּאַסאַזשירען, וואָס פאָהרען דאָ פאַרביי אימער און שטענדיג, פון דעם גאַנצען וואוילטאָג און פון די גאַנצע אויגענשיינליכע פערמעגליכקייט זייערע, ווייס קיינער ניט פון דיזער גאַנצער איילענדיגער מאַסע, וואָס דאָ טהוט זיך אָפּ, אין דעם פערוואָרפענעם גרוב, וואו דער מאָרד יאָגט זיך נאָך דער אָרימער קראַנקער, — און זאָל איהר דער מאַן אין איין שעהנע נאַכט מאַכען אַ סוף, וועלען די צור־גען זיך ווייטער פאַרביילויפען כמעט נעבען איהר טויטען קער־פּער, און קיינער וועט אפילו קיין חשד ניט האָבען וועגען דעם פערברעכען, וואָס איז אָבגעטהון געוואָרען אין די איינזאַמע שטוב.

פאַזיע איז געזעסען, קוקענדיג אין פענסטער, פאַרטראַכט, און זי האָט ווידער גענומען רעדען פון דעם, וואָס זי האָט אַליין

ערשט געפיהלט צו אונדייטליך, אז זי זאָל דאָס קאָנען ריכטיג אויסדריקען.

— אודאי, א פיינע ערפינדונג, — וואָס איז צו טענה'ן! מ'פאָהרט שנעלער, מ'ווייסט מעהר... אָבער די ווילדע חיות בלייבען ווילדע חיות, און טראַכט איך אויס נאָך בעסערע מאַשינעס, אָבער מיט זיי, ווי אָהן זיי, וועלען נאָך תמיד זיין, ווי געוועזן, די ווילדע חיות.

זשאַק האָט ווידער צוגעשאָקעלט מיט'ן קאָפּ, אז ער איז מיט איהר איינפערשטאַנען. ער האָט גענען א מינוט שוין זיך פארקוקט אין פענסטער אויף פלאָרע'ן, ווי זי האָט אויפגעהויבען דעם שלאַג־בוים דורכצולאָזען א וואָגען, אַנגעלאָדען מיט צוויי אונגעהויער גרויסע שווערע שטיינער. דער וועג איז געוועזן בענוצט כמעט נור פון דעם שטיין־האקער פון בעקור, אזוי אז די גאַנצע נאַכט פלעגט דער שלאַג־בוים זאָגאַר זיין פארשלאָסען, און זעהר זעלטען פלעגט זיך טרעפען, אז דאָס יונגע מיידעל פלעגט מוזען אויפשטעהן עפענען ביי נאַכט. בעמערקענדיג ווי זי רעדט אזוי מיט דעם פוהרמאַן, א קליין־וויקסיגען יונגען ברונעט, ווי מיט א גוטען בעקאַנטען, האָט ער אויסגעשריען:

— זעהט נור! קאַביש איז מסתמא קראַנק, וואָס זיין שוועסטערקינד לואי פיהרט זיין וואָגען?... אָרימער קאַביש, — זעהט איהר איהם אָפט, טויף־מוטער.

זי האָט אויפגעהויבען די הענט, ניט רעדענדיג א וואָרט, און האָט שווער אָבגעזיפצט. אָן אמת'ע טראַגעדיע האָט זיך דאָ אָבגעשפּיעלט דעם לעצטען הערבסט, און ס'האָט איהר געקאָסט א שעהן ביסעל געזונט. איהר טאָכטער לואיזעטע, די אינגערע, וועלכע האָט געדיענט ביי מאַדאַם באָנעהאָן, אין לואַנוויל, איז איין מאָל אין דער נאַכט געקומען צולויפען א דערשראָקענע, כמעט פון זינען, צו איהר טהייערען פריינד קאַביש, אין זיין שטיבעלע, וואָס שטעהט אין מיטען געדיכטען וואַלד, דאָרט איבערצוקומען איהרע לעצטע מינוטען: ס'האָבען זיך געטראָגען קלאַנגען, אז שולדיג איז דער הויפּט ריכטער גראַנמאָרען;

אָבער קיינער האָט דאָס ניט געוואַגט צו זאָגען אין דער הויף. די מוטער אַליין זאָגאַר, וואָס זי האָט שוין גאָר גוט געוואוסט, וואָס ס'איז פאָרגעקומען, האָט אויך ניט ליעב געהאַט צו רעדען דערפון. אָבער צום סוף האָט זי פאָרט געזאָגט:

— ניין, קאַביש ווייזט זיך מעהר ניט; ער איז געוואָרען ווי אַן אמת'ער וואָלף אין וואַלד... אָרימע לואיזעטע; אַזאַ גוטינקע, אַזאַ ווייסינקע, שעהנינקע. זי האָט מיך אמת ליעב געהאַט; זי וואָלט מיך ריכטיג איצט אָבגעהיט, — ניט ווי פלאָרע... מיין גאָט, איך בעקלאָג זיך ניט, אָבער ביי איהר פעהלט עפּעס אין קאָפּ, — האַלט שטענדיג אין איין טראַכטען, ווערט פערפאַלען שטונדען לאַנג; דערצו איז זי נאָך שטאָלץ און אַ בעס'ניצע... ס'איז טרויעריג, זעהר טרויעריג.

צוהערענדיג זיך צו איהרע ווערטער, האָט זשאַק אין דער זעלבער צייט געקוקט, ווי דער שווערער וואַגען קריכט איצט ארויף אויף די באַהן־ליניע. די רעדער האָבען זיך אָבער פערטשעפּעט אָן די רעלסען; און דער פוהרמאַן האָט געמוזט קנאַקען מיט דער בייטש און פלאָרע אַליין האָט געמוזט שרייען, אונטערטרייבענדיג די פערד.

— אי־אי־אי, — האָט דער יונגער מאַן אויסגעשריען, — מעהר פעהלט ניט אַז איצט זאָל אָנקומען אַ צוג; ס'וואָלט דאָ געוואָרען אַ שעהנער קאָך.

— אָה, מעגסט זיך פערלאָזען, — האָט מומע פאַזיע געזאָגט. — פלאָרע איז זיך אפילו צייטענווייז אַזוי מאָדנע עפּעס, אָבער זי ווייס וואָס זי האָט צו טהון; זי געהט אַרום מיט אָפענע אויגען... דאַנקען גאָט, פינף יאָהר שוין, אַז ביי אונז האָט קיין אונגליק ניט פּאַסירט. אַמאָל איז מען דאָ איבערגעפאָהרען אַ מאַן, איהם צושניטען אויף צווייען. און ביי אונז איז בלויז אַ קוה גע'הרג'עט געוואָרען; דער צוג איז איבער איהר שיער ניט אַראָפּ פון די רעלסען. אַך, אַ רחמנות אויף די בהמה'לע... דעם קערפּער האָט מען געפונען דאָ, און דעם קאָפּ אַזש ביים טונעל. אָבער ווען פלאָרע איז דאָ, מעג מען רוהיג שלאָפען.

דער פוהרמאַן איז ענדליך אַריבער דעם וועג, און מ'האָט

געהערט ווי עס דערווייטערט זיך אַלץ דאָס קלאַפּען פון די רע־דער. און די קראַנקע האָט זיך ווידער אומגעקעהרט צו איהרע שטענדיגע געדאַנקען וועגען געזונט, — פון איהר אייגען געזונט און פון דעם געזונט פון אנדערע אויך.

— און דו? פיהלסטו זיך איצט שוין אין גאַנצען געזונט? געדענקסט דאָך, צווישען אונז גערעדט, וואָס דו פלעגסט ביי אונז ליידען און די דאָקטוירים האָבען ניט געקענט פערשטעהן דיין קרענק.

אַן אנגסטליכע אונרוהיגקייט האָט זיך בעוויזען ביי זשאק'ן אין די אויגען.

— איך פיהל זיך זעהר גוט, מומע.

— ווירקליך! אַלצדינג דיר איבערגעגאַנגען: האָסט שוין מעהר ניט דעם וועהטאָג, וואָס פלעגט דיר עגבערן דעם קאָפּ הינטער די אויערען? און קיין פיעבער מיט אַמאָל זאָל דיך אָנכאַפּען — שוין אויך ניט? און דיין מעלאַנכאָליע, וועלכע פלעגט דיך אָנכאַפּען? ווי דו פלעגסט עס לויפען פון מענשען, ווי אַ ווילדע חיה אין איהר נאָרע.

וואָס מעהר זי האָט גערעדט, אַלץ אונרוהיגער איז ער גע־וואָרען; און ענדליך האָט איהם אָנגעכאַפּט אַזאַ אויפרעגונג, אַז ער האָט איהר איבערגעשלאָגען מיט אַ שאַרפען געשריי.

— איך פערזיכער אייך, אַז איך פיהל זיך זעהר גוט... ס'איז מיר שוין אַלעס איבערגעגאַנגען — אַלעס.

— טאַקי בעסער אַזוי, מיין זונעלע, טאַקי בעסער... מיר קאָן דאָך ניט בעסער ווערען דערפון, וואָס דיר זאָל ערגער ווערען. און אַחוץ דעם, אין דיינע יאָהרען דאַרף מען זיין גע־זונט. אַך, דאָס געזונט! וואָס נאָך דאַרף דען דער מענש!... דו ביסט טאַקי אַ גוטינקער, וואָס דו ביסט צו מיר געקומען מיך זעהען; דו וואָלסט דאָך אין דער צייט געווען געקאָנט זיך אונ־טערהאַלטען ערגעץ וואו אַנדערש. עסט היינט מיט אונז, אַ? בלייב נעכטיגען אויך: וועסט שלאָפען אויפ'ן בוידעם, אין אַ קעמעריל, נעבען פלאָרע'ס.

— און איצט האָט אַ סיגנאַל פון טרומייטעל איהר ווי־דער אַמאָל איבערגעשלאָגען די רעד.

ס'איז געוואָרען נאַכט; און אַז זיי האָבען זיךביידע אומ־געקערט צום פענסטער, האָבען זיי שוין קוים געקאָנט זעהן ווי מיזאַר רעדט עפּעס מיט אַ מאַן. ס'האָט געקלונגען זעקס אַ זייגער. מיזאַר האָט איבערגעגעבען דעם פּאָסטען דעם צווייטען וועג־סיגנאַליסט, וועלכער איז איהם געקומען איבערנעהמען די הענט. דאָס איז געווען דער נאַכט־וואַכמאַן. מיזאַר ווערט ענד־ליך פריי; צוועלף שטונדען איז ער אָבגעשטאַנען אין דעם הילצערנעם שטיבעלע וואָס איז געווען מעבלירט בלויז מיט איין קליין טישעלע אונטער דער ברעט פון די אַפּאַראַטען, אַ בענקעל און אַן אויווען, וועלכער איז געווען אַזוי אָנגעהייצט, אַז מיזאַר איז געצוואונגען געווען כמעט די גאַנצע צייט צו האַל־טען אָפען די טיהר.

— שוין! ער געהט שוין אַהיים, — האָט די מומע פאַזיע געמורמעלט, וויעדער געפאַנגען פון איהר מורא.

דער געמעלדעטער צוג איז געקומען, — זעהר אַ שווערער, זעהר אַ לאַנגער און מיט אַ גערויש, וואָס איז געוואָרען אַלץ העכער און העכער. און דער יונגער מאַן האָט זיך געמוזט צו־בויגען צו דער קראַנקער, צו קאָנען הערען וואָס זי זאָגט; איהר מיזעראַבלע לאַגע פון שרעק האָט איהם גערירט און ער האָט זי געוואָלט טרויסטען.

— הערט מיך אויס, מומע: אויב ער האָט טאַקי בייזע געדאַנקען, וועט דאָס איהם אפשר אָבהאַלטען, אַז ער וועט ווי־סען, אַז איך בין דאָ אויך פערמישט... עס וואָלט ניט שלעכט געווען איהר זאָלט מיר פאַרטרויען די טויזענד פראַנק.

אָבער זי איז אויפגעשפּרונגען מיט אַ געשריי פון פּראָ־טעסט.

— מיינע טויזענד פראַנק! ניט דיר און ניט איהם!... איך זאָג דיר, איך וויל בעסער פריהער קראַפּירען.

אין דיעזער מינוט איז דער צוג פאַרביי ווי אַ שטורם־ווינט, פאַריאָגענדיג אַלעס וואָס איז איהם געשטאַנען אין וועג.

די שטוב האָט געציטערט, ווי אין שטורם. דיעזער צוג וואָס איז געגאַנגען קיין האָוור, איז געווען פול מיט פּאַסאַזשירען, ווייל אויף מאָרגען, זונטאג, האָט דאָרט געדאַרפט זיין א יום־טוב, — מ׳האָט אראָבגעלאָזט א נייע שיף. ניט קוקענדיג אויף די שנעל־קייט, האָט מען דורך די בעלויכטענע שויבען פון די טיהרען געקאָנט זעהן די געפּאַקטע קעפּעס אין די וואַגאָנעס, מיט רייד־העם קעפּ, איינע לעבען די אַנדערע, און א יעדע בלויז אין פּראָפיל. די וואַגאָנעס זיינען געפלויגען איינע נאָך די אַנדערע, און זיינען פערשוואונדען. ס׳א וועלט! נאָך א מאַסע מענשען פליהט פאַרביי; נאָך א מאַסע, אָהן אַן ענד, אוועק מיט דעם רויש פון די רעדער, מיט דעם פייפען פון די לאָקאָמאָטיוועןן, און קלינגען פון די זויגערס און דעם טיק־טאַק פון דעם טעלעג־ראַף! ס׳האָט אויסגעזעהען, ווי עפּעס א גרויסער קערפּער, א ריעזיגעס וועזען, האָט זיך צולעגט איבער דער ערד, מיט׳ן קאָפּ אין פּאַריז, מיט דער פלייצע אויסגעצויגען איבער דער גאַנצער ליניע, און די הענד און די פיס זיינען אין האָוור און אין אַנ־דערע גרויסע איינטריטס־שטעדט, און די אברים פון דער בריאה פערשפּרייטען זיך אין אַלע וויטערע צווייגען. און אַזוי געהט עס זיך, עס שטרעבט מעכאַניש, בעזיעגענד, אַהין און צוריק, מיט מאַטעמאַטישע פּינקטליכקייט, צו דער מיגוט, און עס וויל ניט וויסען, וואָס עס ווערט פון דעם מענשען, פון ביידע זייטען וועג, — מענשען, וואָס קיינער ווייס זיי ניט, אָבער זיי לעבען דאָך אין זייערע אייביגע ליידענשאַפטען, אין אייביגען פּער־ברעכען.

אין שטוב אַריין איז די ערשטע געקומען פלאָרע. זי האָט אָנגעצונדען א לאָמפּ, א קליינינקען קעראָסין־לעמפּעל, אָהן אַן אבאַזשור, און האָט׳ם צוגעטראָגען צום טיש. קיין וואָרט האָט קיינער ניט אַרויסגערעדט; זי האָט קוים א בליק געטהון צו זשאַק׳ן, וועלכער איז געשטאַנען ביים פּענסטער. אויפ׳ן אויוועןן האָט זיך געוואַרעמט א טעפּעל קרויט. דאָס יונגע מיידעל האָט דאָס דערלאַנגט צום טיש, ווען מיזאַר איז ענדליך געקומען.

מיזאַר האָט זיך גאָר ניט פערוואונדערט, ווען ער האָט

אין שטוב דערזעהען דעם יונגען מאַן. אפשר האָט ער איהם געזעהען אָנקומען; נייגעריג איז ער יעדענפאַלס ניט געווען, און ער איז צו זשאַק'ן ניט צו מיט קיינע פראַגעס: — אַ דרוק די האַנט, קורצע עטליכע ווערטער, און שוין. זשאַק האָט אַליין אומגעפרעגט, געמוזט ווידער אַ מאָל דערצעהלען די גאַנצע געשיכטע פון דעם צובראָכענעם טרייב־אייזען, און זיין בעשלוס צו קומען צו גאַסט צו דער מומען, און דאָ איבערנעכטיגען. מיזאַר האָט שטילערהייט צוגעשאָקעלט מיט'ן קאָפּ, ווי איינער זאָגט, אַז דאָס איז אַלעס פיין און גוט; און מ'האָט זיך געזעצט צום טיש, און מ'האָט געגעסען. שטיל, ניט געאיילט און ניט גערעדט. פאַזיע, וועלכע האָט פון ביי טאָג אָן ניט אַראָפּגעלאָזט אָן אויג פון טעפּעל, האָט זיך ניט ענטזאַגט פון אַ טעלער קרויט. אָבער אַז איהר מאַן האָט זיך אויפגעהויבען איהר צו דערלאַנגען איהר אייזען־וואַסער, וואָס פלאָרע האָט איהר פערגעסען צו געבען, — אַ גראַפין וואַסער פולל מיט צוועקעס,— האָט זי זיך צו דעם ניט געוואָלט צוריהרען. אָבער מיזאַר, אַ מאָגערער און שרעקעדיגער, געפּלאַגט פון אַ שלעכטען הוסט, טרייסלענדיג זיך, האָט, דאַכט זיך, גאָרניט בעמערקט איהרע אנגסטליכע בליקען, מיט וועלכע זי האָט איהם נאָכגעקוקט די מינדעסטע בעוועגונג זיינע. אַז זי האָט זיך געהייסען דערלאַנגען אַ ביסעל זאַלץ, — וואָס איז אויך ניט דערלאַנגט געווען צום טיש, — האָט ער איהר בעמערקט, אַז זי וועט חרטה האָבען, וואָס זי געברויכט אַזוי פיעל זאַלץ, און אַז זאַלץ שאַדט איהר; ער האָט זיך אָבער אויפגעהויבען און איהר דערלאַנגט אין אַ לעפּעלע אַ לעק זאַלץ, און זי האָט דאָס דוקא צוגענומען, ווייל זאַלץ, האָט זי געגלויבט, רייניגט פון אַלעס. דערנאָך האָט מען זיך צורעדט, וואָס ס'איז שוין עטליכע טעג אַזוי וואַרם און דערפון וואָס אין מאַראָם איז אַ צוג אַראָב פון די רעלסען. און זשאַק איז ענדליך געקומען צום שלום, אַז זיין מומע האָט זיך בלויז איינגערעדט שלעכטע חלומות, ער האָט קיין בייזעס ניט בעמערקט אין איהר מיזעראַבלען מאַן, מיט די בלאַנדזשענדע אויגען, וואָס האָט אַזוי דרך ארץ פאַר יעדען. מ'האָט פער־

בראכט מעהר ווי א שטונדע. אונטער דער צייט, איז פלארע צוויי מאל ארויסגעגאנגען אויף א מינוט, אז ס'האט זיך דער־הערט דער סיגנאל פון טרומייטעל. די באהן איז פארביי געלאָ־פען, און דערפון האבען זיך די גלעזער געטרייסעלט אויפ'ן טיש; אבער קיינער פון זיי האט דאס אפילו ניט בעמערקט.

עס האט זיך נאך א מאל דערהערט א בלאז פון דעם טרו־מייטעל, און פלארע, וועלכע האט שוין אבגעראמט די זאכען פון טיש, איז שוין דאס מאל צוריק ניט געקומען. זי האט אי־בערגעלאזען ביים טיש איהר מאמען מיט די צוויי מענער ביי א פלעשעל עפעל־בראנפען, און זיי זיינען אלע דריי געבליבען ביים טיש נאך א האלבע שעה. מיזאר האט עפעס געגען א מינוט אנגעשטעלט זיינע אויגען מיט א פארשענדען בליק אויף איין ווינקעל אין שטוב, און האט זיך באלד אויפגעהויבען, זיך אָנ־געטהון דאס היטעל און מיט א פשוט'ען „גוטע נאכט" איז ער זיך ארויסגעגאנגען פון שטוב. ער האט ליעב געהאט צו געהן צו די קליינינקע טייכלאך, ניט ווייט פון דער היים, וואו עס זיינען געווען אויסגעצייכענטע אאל־פיש, און וואו ער האט פאר־ווארפען זיינע נעצען. פאר'ן שלאף פלעגט ער שטענדיג געהן געוואהר ווערען צו זיי.

אז ער איז נאר ארויס פון שטוב, האט פאזיע א בעדיי־טונגספאלען בליק געטהון צו איהר זשאק'ן.

— נו, וואס מיינסטו איצט? האסטו זיך געמערקט, ווי ער האט געזוכט מיט די אויגען אין יענעם ווינקעל? איהם איז אריינגעפאלען דער געדאנקען, אז איך האב דארטען בעהאלטען מיין אוצר, אונטער דעם טאפ פוטער... אה, איך קען איהם שוין! איך בין זיכער, אז היינט ביי נאכט וועט ער שוין אי־בערקעהרען דעם טאפ מיט'ן קאפ אראפ, זוכענדיג.

ס'האט איהר ארויסגעשלאגען א שוויים, און א פיבער האט געווארפען מיט איהרע גליעדער.

— נא, זעה אליין, — ס'הערט ניט אויף. ער האט מיך פאר'סמ'ט; ס'איז מיר ביטער אין מויל, גלייך ווי איך וואלט געקייט אלט קופער. און גאט איז מיין עדות, אז איך נעהם פון

זיין האַנט קיין שום זאַך ניט. פאַר אַ טרונק וואַסער דאַרף איך מורא האָבען... היינט פיהל איך זיך עפּעס זעהר שלעכט; איך וועל זיך בעסער געהן צולעגען. זיי מיר געזונט, זונעלע; דו דאַרפסט דאָך אָבפאָהרען זיעבען אוהר זעקס־און־צוואַנציג — פאַר מיר איז דאָס נאָך צו פריה. דו וועסט דאָך מסתמא קומען צו אונז נאָך אַמאָל, אַ יאָ? לאָמיך האָפען אַז דו וועסט מיך נאָך געפינען אַ לעבעדיגע.

זשאַק האָט איהר געמוזט העלפען אַריינגעהן אין איהר צימער, וואו זי האָט זיך געלעגט און, אַ פערמאַטערטע, אַנשלאָ־פען געוואָרען. אַז ער איז געבליבען איינער אַליין האָט ער זיך אַ ווײַלע געשלאָגען מיט דער דעה, צי זאָל ער אויך ניט בעסער אַרויפגעהן שלאָפען אויפ'ן בוידעם און זיך אויסציהען אויפ'ן זאַק שטרוי, וואָס וואַרט דאָרט אויף איהם. אָבער ס'איז נאָך אפילו קיין אַכט אַ זייגער ניט געוועזען, — צייט גענוג נאָך זיך אויסצושלאָפען; און ער איז אויך אַרויסגעגאַנגען פון שטוב, לאָ־זענדיג ברענען די קליינע קעראָסין לאָמפּ אין די ליידיגע, שלאָ־פענדע הויז, וואָס האָט זיך פון צייט צו צייט געטרייסעלט פון דעם פּלוצלונגען רויש פון אַ פאַרבייגעהענדען באַהן.

אין דרויסען איז זשאַק ערשטוינט געוואָרען, ווי וואַרם די לופט איז, ס'וועט געוויס רעגענען. איבער גאַנצען הימעל האָט זיך געצויגען איין גרויסער, מילך־ווייסער וואָלקען און די פולע לבנה, — זעהען האָט מען זי ניט געקאָנט, — ווי דערטרונקען אין דעם וואָלקען, האָט געפאַרבט דעם הימעל מיט אַ רויטליכען אָבשיין. און אויף דער ערד האָט זשאַק דייטליך געמערקט דאָס פעלד, דער געגענד אַרום, די בערגלאַך, די בוימלאַך, וועלכע האָ־בען אויסגעזעהען ווי שוואַרצע פלעקען אין דעם רוהיגען, גראָדען ליכט פון דעם שטילען נאַכט־לייכטער. ער איז אַרומגעגאַנגען דאָס קליינע גערטענדיל. דערנאָך האָט ער זיך בעשלאָסען צו געהן מיט'ן וועג קיין דואַנוויל, ווייל דער באַרג אַרויף איז דאָ ניט אַזוי שלעכט, אָבער אַז ער האָט דערזעהען דאָס איינזאַמע הויז אויף יענער זייט אייזענבאַהן־ליניע, שטעהענדיג מיט אַ זייט, האָט עס איהם אַ ציה געטהון צו געהן אַהין. דער שלאָג־

בוים איז שוין געווען פאַרמאַכט, און זשאַק איז פון גערטענדיל אַרויס דורך'ן טיהרעל אין פלויט, און איז אַריבערגעגאַנגען דעם באַהן־וועג. דאָס הויז האָט ער גוט געקאָנט. ער פלעגט עס אימער זעהן יעדען מאָל, וואָס ער פלעגט דאָ פאַרבייפליהען אין זיין טרויסלענדיגען און רוישענדען לאָקאָמאָטיוו. דאָס הויז האָט איהם עפּעס געצויגען צו זיך, ער אַליין האָט ניט געוואוסט פאַר וואָס, אָבער מיט אַ געמישטען געפיהל, אַז אַ שייכות מיט זיין לעבען איז דאָך דאָ עפּעס דאָ. יעדעם מאָל האָט זשאַק געפיהלט צוערשט אַ מורא, אַז ער וועט דאָס הויז שוין מעהר ניט זעהן, און דערנאָך אַ מין פערדרוס, אַז דאָס שטעהט נאָך אַלץ אויפ'ן אָרט. קיין איין מאָל האָט ער ניט געזעהען, אַז אין דעם הויז זאָל מען עפענען אַ טיהר אָדער אַ פענסטער, אַלעם וואָס מ'האָט דערצעהלט פון דעם הויז איז געווען בלויז דאָס, אַז ס'איז דאָס אייגענס פון דעם הויפּט־ריכטער גראַנמאָרען.

און היינט, ביי נאַכט, האָט איהם אָנגעחאַפּט אַן אונבעקעמפּבאַרער ווונש צו צוגעהן נאָהענטער, טאָמער וועט ער עפּעס געוואָהר ווערען.

אַ לאַנגע צייט איז זשאַק געשטאַנען אין מיטען וועג, מיט'ן פּנים צו די גראַטעס פון טויער. ער האָט זיך געשטעלט אויף די שפּיץ פינגער, אָדער איז אָבגעטראָטען אויף אייניגע שריט אַבי בעסער צו זעהן. דער אייזענבאַהן־וועג, דורכשניידענדיג דעם גאָרטען, האָט ביים הויז אָבגעטהיילט בלויז אַ שמאָלען בלומענגאָרטען, אַרומגענומען מיט אַ וואַנט; אָבער פון הינטען איז געווען אַ גאַנץ גרויסער שטיק פּלאַץ, אָבגעצאַמט בלויז מיט אַ פלויט פון בוימלאָך. דאָס הויז האָט אויסגעזעהען פערלאָזען און וויסט און פינסטער, אונטער דעם רויטליכען אָבשיין פון דער פייכטער נאַכט. און ער האָט שוין געוואָלט אַוועקגעהן, פיהלענדיג ווי איהם געהט איבער אַ ציטער איבער'ן לייב, ווען ער האָט פלוצים בעמערקט אַ לאָך אין פלויט, און ניט דורכקריעכען וואָלט געווען אַ פּשוטע פייגהייט. און דער געדאַנק האָט איהם געצוואונגען דורכצושטופּען זיך. דאָס האַרץ האָט איהם געקלאַפּט. ער איז אַרומגעגאַנגען אַרום אַ קליינע האַלב־צופאַלענע בלומען־

הייזעל; מיט אמאָל בעמערקט ער אַ שאטען שטעהט אין טיהר. ער האָט זיך אָבגעשטעלט.

— דו גאָר? — האָט ער אויסגעשריען, אַז ער האָט דער־קענט אַז דאָס איז פּלאָרע. — וואָס טהוסטו דאָ?

זי איז אויך געווען ניט וועניג ערשטוינט. אָבער זי האָט זיך בערוהיגט.

— זעהסט דאָך, — האָט זי איהם געענטפערט, — איך נעהם דאָ שטריק... אַ באַרג שטריק האָט מען דאָ איבערגעלאָזט, און עס ווערט פון זיי אַ תל, און קיינער האָט פון זיי קיין הנאה ניט. מיר וועלען זיי זעהר צונוץ קומען. איך דאַרף שטריק יעדען טאָג. קום איך אמאָל און נעהם.

און ווירקליך, זיצענדיג אויף דער ערד, מיט אַ גרויסע שער אין דער האַנט, האָט פּלאָרע פונאַנדער געקניפּט די פערפּלאָנ־טערטע שטריק און, אַז אַ קניפּ האָט זיך ניט געלאָזט אויפבינדען, האָט זי איהם צוהאַקט מיט די שער.

— און דער אייגענטהימער? — האָט דער יונגער מאַן געפרעגט. — קומט ער דען קיין מאָל ניט אהער?

זי האָט זיך צולאַכט.

— אָה! נאָך דעם סקאַנדאַל מיט לואיזעט, מעגסטו שוין זיין זיכער, אַז דער הויפּט־ריכטער וועט דעם שפּיץ נאָז זיינעם ניט ווייזען אין קרוא־דע־מאָפראַ. נישט קשה, איך מעג מיר רוהיג נעהמען די שטריקלאָך.

ער האָט געשוויגען; איהם האָט בעאונרוהיגט די טראַגישע געשיכטע, וואָס זי האָט דערמאָנט.

— און דו? גלויבסט עס אַלצדינג, וואָס לואיזעט האָט דערצעהלט; דו גלויבסט טאַקי אַז ער האָט זי געוואָלט פער־גוואַלטעווען, און אַז זי האָט זיך מיט איהם געראַנגעלט און האָט זיך אַליין דאַביי פערוואונדעט.

פּלאָרע האָט אויפגעהערט צו לאַכען, איז מיט אמאָל גע־וואָרען בייז און האָט אויסגעשריען:

— לואיזעט האָט קיין מאָל קיין ליגענס ניט געזאָגט, און קאַביש אויך ניט... קאַביש איז מיין פריינד.

— דיין געליעבטער אפשר אויך ?

— ער ! אָה, ניין ! איך וואָלט בעדאַרפט זיין אַ שעהן ביי־סעל צולאָזען... ניין, ניין ; ער איז מיין פריינד ; איך האָב ניט קיין געליעבטע, און וויל ניט האָבען.

זי האָט אויפגעהויבען איהר קרעפטיגען קאָפּ : איהרע גע־דיכטע בלאָנדע האאר האָבען זיך געקרייזעלט גאַנץ נידריג ביי איהר אויף׳ן שטערן ; און פון איהר גאַנצען וועזען, שטאַרק און בעוועגליך, האָט זיך געלאָזט פיהלען אַ ווילדע ווילענס־ענערגיע. אין די אַרומיגע געגענד האָט זיך שוין געלאָזט הערען פון איהר ווילדער קראַפט. מ׳דערצעהלט זיך אָן געגנוג פון איהרע העל־דענטהאַטען : מיט איין שלעפּ האָט זי אראָבגעריסען אַ קאַרעטע פון וועג, ווען דער באַהן האָט געזאָלט אָנלויפען. פון באַראַנטען איז באַרג אראָב געלאָפען אַן אָבגעקעטעלטער וואַגאָן, ווי אַ בייזע צו־ווילדעטע חיה, און גלייך אַנטקעגען אַ שנעל־צוג, און זי האָט דעם וואַגאָן אָבגעשטעלט. און די אַלע בעווייזע פון איהר קראַפט האָבען ערשטוינט אַ יעדען, און די מאַנספּערזאָנען האָבען זי זעהר שטאַרק געוואָלט, נאָך מעהר דערפאַר, וואָס מ׳האָט פון אָנהויב געמיינט, אַז מ׳האָט צו איהר געקאָנט לייכט צוקומען, ווייל זי איז תמיד אַרומגעלאָפען אין די פעלדער, ווען זי האָט נאָר געהאַט אַ שטיקעל פרייע צייט, שטענדיג זיך אויס־געקליבען די פערוואָרפענסטע ווינקעלאַך, און זיך בעהאַלטען אין די גריבער, מיט די אויגען אַרויף צום הימעל, אָהן אַ וואָרט, אָהן אַ בעוועגונג. אָבער די מאַנסבילען, וואָס האָבען זיך נור דערוואַגט צו וועלען זיין די ערשטע, האָבען שוין פערזאָגט אַ צווייטען מאָל. זי האָט ליעב געהאַט שטונדען לאַנג זיך צו באָדען אין די טייכלאַך אין דער אומגעגענד. אַ חברה אינגלאַך, מיט איהר אין איין עלטער, איז געפעלען דער פּלאַן זיך אונטערצו־גנב׳ענען קוקען, ווי זי באָדט זיך. זי האָט איינעם געפּאַקט, און אַפילו ניט בעמיהענדיג זיך אַרויפצוכאַפּען אויף זיך דאָס העמד, האָט זי איהם אַזוי גוט דערלאַנגט, אַז פון יעמאָלט אָן האָט איהר קיינער שוין מעהר ניט נאָכגעקוקט. ענדליך, איז נאָך דאָ אַ קלאַנג וועגען עפּיס אַ פאַל וואָס זי האָט געהאַט מיט אַ רעלסען־

קירעווער פון די דיעפ אבטיילונג, פון יענער זייט טונעל: איי־נער מיט'ן נאמען אזיל, א יונג פון א יאהר דרייסיג, אן עהרליכער מאן, וועלכען זי האט, דאכט זיך, זאגאר געגעבען האפנונג א שטיקעל צייט, האט זיך אמאל ערלויבט מיט איהר צופיעל, מיינענדיג, אז זי וויל זיך איהם איבערגעבען, — האט זי איהם מט איין זעץ פון א שטיק האלץ שיער ניט דער'הרג'עט אויף טויט. זי איז געוועזן ריין און א קריעגס־פרוי, און האט פער־אכטעט א מאנסביל — און דערפאר זיינען טאקי אלע געוועזן זיכער, אז דער קאפ איז ביי איהר א צודרעהטער.

הערענדיג איהר ערקלעהרונג, אז זי וויל ניט האבען קיינע געליעבטע, האט זשאק זיך ווייטער געזאגט אויף שפאס.

— הייסט עס, פון דיין פארטיע מיט אזיל איז געווארען גארניט? מ'האט מיר דערצעהלט, אז יעדען טאג לויפסטו זיך מיט איהם זעהן אויף יענער זייט טונעל.

זי האט א ציה געטהון מיט דעם אקסעל.

—נו, אודאי!.... א פארטיע.... ניט אנדערש.... דער טונעל — ער איז איין פערגעניגען: — צוויי מיט א האלבען קילאמעטר פליהסטו אין דער פינסטערניש, און דו ווייסט אז דו קאנסט צושניטען ווערען פון'ם באהן, אויב דו קוקסט ניט מיט אפענע אויגען.... וואלסט געדארפט הערען ס'א געוואלד די צוגען מאכען דארט אין טונעל.... אבער אזיל איז מיר שוין נמאס געווארען. און א חוץ דעם — איך וויל איהם ניט.

— ווילסטו, אלזא, אן אנדערען.

— אה, כ'וויים ניט... אך, עהרען ווארט, אז ניט!

פלארע האט זיך ווידער צולאכט, און אום בעסער צו בעהאלטען איהר שעהמעוודיגקייט, האט זי זיך גענומען צו איהרע שטריק אויפפלאנטערען א קניפ, אין וועלכען זי האט אבער ניט געקענט געפינען דעם עק. און דערנאך, אלץ ניט אויפהויבענדיג דעם קאפ, גלייך ווי זי וואלט עס געוועזן שטארק פארטהון אין דער ארבייט, האט זי געפרעגט:

— און דו, האסטו איינע, א געליעבטע?

איצט איז שוין זשאק געווארען ערנסט. זיינע אויגען האַ־

בען גענומען ארומבלאָנקען און ער האָט זיך אָבגעקעהרט און זיך פארטראכט, קוקענדיג ערגיץ ווייט אין דער פינסטערער נאכט, ער האָט געענטפערט קורץ:

— ניין.

— אזוי, — האָט זי פארטגעזעצט, — מ'האָט מיר טאקי דערצעהלט, אז דו פארהאסט פרויען. און א חוץ דעם, איך קען דיך דאָך ניט ערשט פון נעכטען און כ'האָב פון דיר ניט געהערט קיין פריינדליך וואָרט.... זאָג, פארוואָס?

ער האָט געשוויגען. זי האָט אוועקגעלעגט דעם שטריק מיט'ן קניפ און האָט איהם אָנגעקוקט.

—האָסטו טאקי קיינעם ניט ליעב, א חוץ דיין מאשין? מ'לאכט דאָך פון דיר, ווייסטו? מ'דערצעהלט, אז דו האלסט זי אין ריינינגען און רייבען, גלייך ווי דו ווילסט קיינעם א גלעט ניט טהון, א חוץ איהר, דיין מאשין.... איך זאָג עס דיר וויל איך בין דיר א פריינד.

און זשאק האָט זי איצט ווידער אָנגעקוקט אין דעם בלאסען שיין פון דעם פארוואָלקענטען הימעל. און ער האָט זיך אָן איהר דערמאָנט, ווען זי איז נאָך געווען א קליינינקע, — נאָך יעמאָלט שוין ווילד און פאר'עקשנ'ט, — ווי זי פלעגט זיך איהם כאפען האלזען, ווי ער פלעגט נור קומען, אזוי ווילד איז געווען די ליידענשאפט פון דער מיידעלע. און דערנאָך, אז ער פלעגט זי שוין ניט זעהען אָפט, פלעגט ער יעדעס מאָל, וואָס זיי פלעגען זיך בעגעגענען, בעמערקען, ווי זי וואקסט אונטער; אָבער זי פלעגט זיך איהם אליץ ווארפען אויפ'ן האלז, און דער פייער פון איהרע גרויסע קלאָהרע אויגען פלעגען אליץ מעהר און מעהר איהם שטעלען אין פערלעגענהייט. יעצט איז פלאָרא שוין געווען א דערוואקסענע, — א פראכט, און בעצויבערענד, — און, אָהן צווייפעל, ליעבט זי איהם. שוין פון לאנג, נאָך פון איהר קינדהייט אָן. און דאָס הארץ האָט איהם גענומען קלאַפען, — פלוצים האָט ער מיט אמאָל דערפיהלט, אז זי וואַרט נור אויף איהם, און דאָס בלוט פון זיינע אָדערן האָט איהם א האק געטהון אין קאָפ און ער האָט דערפיהלט גרויס אַנגסט;

און אויף דער הייסער מינוט האט ער געוואלט אנטלויפען פון שרעק... אך, שטענדיג ווערט ער אוים מענש דערפון... ער דער־פיהלט בלוט.

— וואס שטעהסטו? — האט זי געזאגט; — זעץ זיך.

און ער האט ווידער ניט געוואוסט, וואס צו טהון. אבער די פיס האבען זיך איהם מיט אמאל אליין אונטערגעהאקט. און בעזיעגט פון זיין הארץ בענקעניש ווידער צו פרובען צו ליעבען, האט ער זיך אראפגעלאזט אויף א קופע שטריק לעבען איהר. ער האט ניט ארויסגערעדט א ווארט; ס'איז איהם טרוקען גע־ווארען אין האלז. יעצט האט זי, — די שטאלצע, די שווייגענ־דע, — געפלאפלעט אהן אן אויפהער, מאכענדיג זיך פרעהליך און פערטומלענדיג זיך אליין.

— זעהסטו, די מאמע האט נאריש געהאנדעלט, וואס זי האט התונה געהאט מיט מיזאר'ן. גלאט וועט דאס איהר ניט אבלויפען... איך מיש זיך ניט; יעדער האט זיך אייגענע צרות; ניין, אפשר? און אחוץ דעם, הייסט מיר די מאמע זיך געהען לעגען שלאפען, ווען איך זאג איהר נור א ווארט. טא זאלל זי זיך אליין אויסדרעהען... איך לעב מיר אין דרויסען. אבער איך טראכט מיר וואס וועט שפעטער זיין... אך, ווייסטו, כ'האב דיך דאך געזעהען פארבייפליהען היינט אין דער פריה אויף דיין מאשין — אן אין יענע קוסטעם בין איך געזעסען און ארויסגע־קוקט! אבער דו קוקסט זיך קיין מאל ניט אום... און אמאל וועל איך דיר דערצעהלען פון וואס איך טראכט, אבער ניט איצט. — שפעטער, ווען מיר וועלען שוין אויף דער אמת'ן זיין גוטע פריינד.

זי האט ארויסגעלאזט די שער פון די הענט, און זשאק, נאך אלץ ניט רעדענדיג א ווארט, האט זי גענומען פאר ביידע הענט. ענטציקט, האט זי די הענט ניט צוגענומען. און דאך, אז ער האט זיי צוגעטראגען צו זיינע פארברענטע ליפען, האט זיך אין איהר בעליידיגט איהר רייניליכקייט. ביים ערשטען ריהר פון דעם מאנסביל, האט זיך אין איהר דערוועקט די קעמפפערין, א שטרענגע, אן אונבעזיעגטע.

— ניין, ניין! לאָז מיך געמאַך, לאָז אָפּ... זייט רוהיג, לאָמיר רעדען... מענער זיינען אַלע אַזוי... אַך, איך זאָל דיר איבערדערצעהלען, וואָס לואיזעט האָט מיר דערצעהלט, דעם לעצטען טאָג, ווען זי איז געשטאָרבען, ביי קאַביש'ן אין דערהיים!... איך האָב נאָך פון פריהער גענוג געוואוסט פון דעם הויפּט־ריכטער; איך פלעג אָפּט זעהען, ס'אַ געמיינהייטען דאָ פלעגען זיך אָבטהון, ווען ער פלעגט אַהער ברענגען זיינע יונגע מיידלאָך... איינע, וועלכע קיינער איז גאָר ניט חושד, האָט ער חתונה געמאַכט.

זשאַק האָט ניט געהערט און ניט געוואוסט וואָס זי דערצעהלט איהם. ער האָט זי מיט אַמאָל אַרומגעכאַפּט מיט ווילדקייט און זי גענומען קוסען. ביי איהר האָט זיך אַרויסגעריסען אַ לייכטער געשריי, אָדער בעסער געזאָגט, אַ מין זיפץ, אַ שטילער, פון האַרצען, אין וועלכען ס'האָט זיך געהערט די אַנערקענונג פון איהר ליעבע, אַזוי לאַנג פערבאָרגען. אָבער זי האָט זיך פאָרט געראַנגעלט, — — אפילו געגען איהר אייגענעם געפיהל, — — פשוט אַזוי, בלויז צוליעב איהר אינסטינקט צו קעמפפען. זי האָט איהם בעגערט, אָבער זי האָט זיך דאָך געראַנגעלט געגען איהם, אוים דער בעדירפניס צו ווערען בעזיעגט. ניט אויסרעדענדיג אַ וואָרט, שפּאַרענדיג אַ ברוסט געגען אַ ברוסט, קוים כאַפּענדיג דעם אָטהעם, האָבען זיי זיך אָנגעשטרענגט מיט אַלע כחות איינער דעם אַנדערן אומצוואַרפען. איין מינוט, דאַכט זיך, איז פלאָרע געווען שטאַרקער פון איהם, און זי וואָלט איהם טאַקע אומגעוואָרפען: — אַזוי האָט ער עס זיך צוקאָכט; ער האָט זי אָבער אָנגעכאַפּט פאַר'ן גאָרגעל. דער קאָרסאַזש האָט אויף איהר געפּלאַצט, און עס האָבען זיך בעוויזען איהרע צוויי בריסט, שטייפע און אָנגעשטרענגטע פון דעם ראַנגלען זיך און מילך־ווייסע, זאָגאַר אין די האַלב־טונקעלהייט פון דער נאַכט. פלאָרע איז אַנידערגעפאַלען אויף דער פלייצע, אַ בעזיעגטע, אַ צופרידענע. אָבער ער, קוים אָפּדוכענדיג, איז געבליבען שטעהן, קוקענדיג אויף איהר אנשטאַט זי אָנצוגרייפען. ס'האָט איהם גאָר אָנגעכאַפּט אַ מין רציחה, אַ בלוטדורשטיג־

קייט, און ער האָט גענומען זוכען מיט די אויגען אַ געוועהר, אַ שטיין, אירגענד וואָס, אַבי עפּעס מיט וואָס זי צו דער'הרג'ענען. זיין בליק האָט בעגעגנט די שער, בליטשטשענדיג אין די קופּע שטריק. ער האָט האַסטיג אַ כאַפּ געטהאָן די שער, און ער וואָלט די שער איהר אריין געשטאָכען אין איהר נאַקעטען האַלז, צווישען די צוויי ווייסע בריסט; אָבער מיט אַ מאָל איז איהם אַריבער אַ סקרוף, און ער איז געקומען צו זיך; ער האָט אַ שליידער געטהון די שער און איז אַנטלאָפען אַ צוטומעלטער.

און ער איז געלאָפען אין דער טרויעריגער נאַכט. ער איז שנעל ארויפגעלאָפען אויף אַ בערגעל, און זיך באַלד אַראָפּגעלאָזט אין טהאָלכעל. אונטער זיינע פיס האָבען זיך געקייקעלט די שטיינ־דעלאַך, און ער האָט זיך געשראָקען פאַר זיי; האָט ער זיך גע־נומען לינקס, צו די קוסטעס, און, אָנלעגענדיג אַ שטיק וועג, איז ער אַרויסגעקומען אויף אַ גלאַטען, הויכען וויסטען שטיק פלאַץ אין דער רעכטער האַנט. פון דאַנען איז ער ווייטער האַס־טיג אַרונטער געלאָפען און איז אָנגעקומען צו דער אייזענבאַהן ליניע: אַ צוג איז אונטערגעקומען, סאָפּענדיג און רוישענדיג; אָבער דער צושראָקענער יונגער מאַן האָט גאָר ניט פערשטאַנען פון אָנפאַנג. הערסט! דאָס פאָהרען דאָך דאָ פאַרביי די אַלע מאַססען מענשען, אַן ענדלאָזער שטראָם מענשען — און ער איז איינער אַליין, אָהן אַן אָטהעם.

און ער איז ווייטער געלאָפען: געקלעטערט באַרג אַרויף, געפלויגען באַרג אַראָב, אָבער איצט איז פאַר זיינע אויגען די גאַנצע צייט געוועזן די אייזענבאַהן־ליניע אונטען, אין דער גע־שניטענער לאַנגער גרוב, וועלכער האָט זיך געצויגען דורך טהאָ־לען און אָנגעשטעלטע ערד־בענק, וואָס האָבען, ווי ריעזיגע באַ־ריקאַדען פערשטעלט דעם האָריזאָנט. די גאַנצע ווילדע געגענד, געלעבערט פון טהאָלען, האָט אויסגעזעהען ווי איין פלאַנעטער פון פאַרמאַכטע וועגען אָהן אַן אַרויסגאַנג, און זשאַק האָט זיך נעבאַך געוואָרפען אַהין און אַהער אין די פינסטערע אומעדיגקייט פון די וויסטעניש.

אַ צייט האָט ער שוין אַזוי אַרומגעבלאָנדזשעט צווישען די

בערגלאַך; פּלוצים דערזעהט ער פאַר זיך אַן ערעפענונג, —
דאָס שווארצע גרויסע מויל פון דעם טונעל. אַ צוג איז אין איהם
אריין אין דיעזער מינוט און איז איינגעשלונגען געוואָרען, ווי
אין דער ערד אריין, און נאָך איהם איז געבליבען בלויז אַ לאַנ־
גער ציטער, פון וועלכען די ערד האָט זיך געטרייסעלט.

זשאַק האָט ניט געקענט איינשטעהן אויף די פיס: ער איז
אַנידערגעפאַלען, מיט'ן פּנים צו דער ערד, אין גראָז, און ס'האָט
איהם אָנגעכאַפּט אַ קאָנוואולסיווער געוויין. אָה, גאָט! האָט זיך
טאַקי צו איהם אומגעקעהרט זיין שרעקליכע חולאת, פון וועלכע
ער האָט זיך שוין אויסגעהיילט, ווי ער האָט געהאָפט? אָט
האָט ער דאָך נור וואָס געוואָלט דערשטעכען דאָס מיידעל?
הרג'ענען אַ פרוי! דיעזער וואונש האָט איהם געבויערט דעם
מח פון זיין יוגענד אָן. און די ליידענשאַפט איז געוואָרען אַלץ
שטאַרקער, הייסער... הרג'ענען אַ פרוי! ווי אַנדערע אינגלאַך,
ווען זיי קומען אין די יאָהרען, בעגעהרען די פרוי, אַזוי האָט ער
געהאַט דעם בעגעהר צו הרג'ען אַ פרוי! זיך אַליין קאָן ער
דאָך ניט נאַרען: — די שער האָט ער דאָך אַ כאַפּ געטהאָן טאַקי
נור מיט דעם צוועק זי אַריינצושטעכען אין איהר לייב, אַזוי ווי
ער האָט נור דאָס לייב דערזעהען, — איהרע ווייסע, הייסע
בריסט. און ניט דערפאַר האָט ער זי געוואָלט שטעכען, וואָס
זי האָט זיך מיט איהם געראַנגעלט, — אָה, ניט דערפאַר! —
זאָנדערן פשוט אַזוי, פאַר פאַרגעניגען, ווייל ס'האָט איהם
עפּעס געצויגען דערצו, און געצויגען מיט אַזאַ מאַכט, אַז ווען
ער וואָלט זיך נאָך איצט ניט אָנגעהאַלטען מיטביידע הענט אָן
די גראָז, וואָלט ער זיך צו איהר אומגעקעהרט, דאָרט, אַהין, האַס־
טיג לויפענדיג זי צו דערווערגען. זי — די פלאָרע, — מיין
גאָט! — וועלכע איז אויסגעוואַקסען געוואָרען פאַר זיינע אוי־
גען, — דאָס ווילדע קינד, וועמענס טיעפע ליעבע צו איהם
ער האָט ערשט היינט דערשפּיערט... זשאַק'ס איינגעקרעמפּטע
פינגער האָבען זיך איינגעגראָבען אין דער ערד נאָך שטאַרקער,
און דאָס האַרץ האָט איהם שיער ניט געפּלאַצט פון געוויין; אַ
געוואַלדיגע האָפנונגסלאָזיגקייט האָט איהם געדריקט די ברוסט.

ער האָט זיך בעמיהט זיך צו בערוהיגען, האָט געוואָלט זיך אָבגעבען א חשבון. מיט וואָס איז ער ניט ווי אַלע מענשען צוגלייך? דיעזע פראַגע האָט ער זיך אָפט געשטעלט נאָך אין פּלאַססאַן, ווען ער איז נאָך געווען א אינגעל. אמת, זיין מאַמע, זשערוועזע, איז נאָך געווען זעהר יונג, ווען זי האָט איהם געהאַט; זי איז אַלט געווען בלויז פינפצעהן יאָהר מיט א האַלבען; איז ער אָבער שוין געווען דער צווייטער; דעם ערשטען, קלאָד'ן, האָט זי געבאָרען צו פיערצעהן יאָהר, און ניט איינער פון זיינע ברידער, ניט קלאָד, און ניט עטיאען, וועלכער איז געבאָרען געוואָרען שוין נאָך איהם, האָט אויגענשיינליך ניט געליטען דערפון, וואָס זייער מוטער האָט זיי געהאַט אַזוי יונג און זייער פאָטער, לאַנטיע, איז געווען פון איין עלטער מיט איהר, — נאָך גאָר א אינגעל, א שעהנער, איבער וועלכען די אָרימע זשערוועזע האָט, מסתמא, פערגאָסען גענוג טרערען, — אַזוי שלעכט איז ער געווען צו איהר. און אפשר האָבען זיי ביידע אויך געליטען פון עפּעס א חולאת, און האָבען אָבער קיינעם ניט אויסגעזאָגט, ספּעציעל דער עלטערער ברודער, וועלכער איז כמעט פערצעהרט געוואָרען פון אַזאַ אונגעהייערען דורסט צו ווערען א מאַהלער, אַז מ'האָט איהם געהאַלטען כמעט פיר האַלב משוגע, האַלב זשעניע. און איבערהויפּט איז זייער גאַנצע פאַמיליע עפּעס געווען ניט מיט אַלעמען, — יעדען האָט עפּעס געפעהלט. און ער אַליין האָט אויך אין זיך אָפּט געמערקט אַזאַ מין מום, וואָס איהם איז געקומען בירושה: און אין געזונד איז ער גראָד געווען גאַנץ שטאַרק; — דאָס וואָס ער פלעגט אמאָל זיין אַזוי מאָגער, איז דאָך דאָס געווען בלויז פאַר בושה און אנגסט, טאָמער כאַפּט איהם ווידער אָן די קליפּה. און מיט אמאָל פלעגט ער דערפיהלען, ווי ער פערליערט זיך, האָט איבער זיך קיין דעה ניט, און עפּעס ווערט אין איהם ווי געשפּאָלטען, געעפענט; און זיין „איך" פערלאָזט איהם עפּעס ווי אין א מין טומאַן, וואָס האָט איהם אַלעם פערפינסטערט. און ער איז שוין ניט געווען ער; איבער איהם האָבען שוין געוואַלדעוועט זיינע אייגענע מוסקולען, — עפּעס א מין צורייצטע חיה איז אין איהם דערוועקט

געוואָרען... טרינקען טרינקט ער ניט; ער האָט זיך אפילו ניט ערלויבט א גלעזעלע שנאפס, ווייל ער האָט בעמערקט, אז דער מינדעסטער טראָפּען אלקאָהאָל רויבט איהם זיין פערשטאנד. און זשאק איז געקומען צום שלום, אז דאָס צאָהלט ער פרעמדע שולדען, פאר די שכרות פון זיינע עלטערן און עלטערנ'ס על־טערן, פאר גאנצע דורות פון שכורים, פון וועלכע ער האָט בירושה די שלעכטע בלוט אין זיינע אָדערן, דעם סם אין זיין בלוט און די ווילדקייט, וועלכע ציהט איהם אין די געדיכטע וועל־דער, ווי די וועלף, וואָס פערצוקען פרויען.

זשאק האָט זיך אָנגעשפּארט אויף'ן עללענבויגען און גע־טראכט און געקוקט אויף דעם שווארצען מויל פון טונעל, און פלוצים האָט דער געוויין איהם ווידער א טרייסעל געטהאָן פון קאָפּ ביז'ן די פיס; ער איז ווידער געפאלען צו דער ערד, קייקלענדיג זיך און שרייענדיג פאר וועהטאָג. זי, פלאָרע'ן, פלאָ־רע'ן, האָט ער דאָס געוואָלט הרג'ענען! דיעזער געדאנק האָט איהם ניט אָבגעלאָזט, — דער אונערטרעגליכער, שטעכענדיגער געדאנק, גלייך ווי ער וואָלט די שער אליין אריינגערוקט אין אייגענעם לייב. קיינע ערקלעהרונגען האָבען איהם ניט געהאָל־פען; ער האָט זי געוואָלט הרג'ענען, און ער וואָלט זי נאָך איצט דער'הרג'עט, ווען ער זאָל זי נאָך אמאָל געפינען אויף דעם זעלבען פלאץ. דאָרט, מיט איהר צושפּיעלטע ליעף, מיט איהר נאקעטע ברוסט...

זשאק האָט גוט געדענקט, ווי אזוי די קראנקהייט זיינע האָט איהם א כאפּ געטהאָן דאָס ערשטע מאָל, ווען ער איז נאָך קיין זעכצעהן יאָהר ניט אלט געווען. איין מאָל, אין אָבענד, האָט ער זיך געשטיעפּט מיט זיינע א פריינטעל, א מיידעלע, אינגער פון איהם מיט א יאָהר צוויי; זי איז עפּעס אומגעפאַ־לען, האָט ער דערזעהען איהר נאקעטען פוס און ער האָט זיך צו איהר א וואָרף געטהאָן. ער האָט אויך געדענקט, ווי מיט א יאָהר שפּעטער האָט ער אָבגעשארפט זיין מעסער, כדי דאָס אריינצושטעכען אין האלז פון אן אנדער מיידעלע, א בלאָנדינע, א קליינינקע, וועלכע פלעגט יעדען טאָג פארבייגעהן פאר זיין

טיהר. דאָס מיידעלע האָט געהאַט זעהר אַ פולען האַלז, זעהר אַ ראָזאָווען, און זשאַק האָט זיך שוין אָבגעקליבען דאָס אָרט, וואו זי שטעכען — אַ געבורט־פלעק אונטער׳ן אויער. און נאָך, און נאָך אַזוינע פינסטערע עראינערונגען, אַ גאַנצע רייהע שרעקליכע חלומות! — און אַלץ אַזוינע פרויען, צו וועלכע ער האָט זיך צוגעריהרט מיט זיין אונערוואַרטעטען בעגעהר זיי צו הרג׳ענען, — פרויען, וועלכע ער האָט בעגעגענט אין גאַס, — פרויען, וועל־כע זיינען צופעליג געווען זיינע שכנות, — ספּעציעל איינע, ערשט פון דער חתונה, וועלכער ס׳איז אויסגעקומען צו זיצען לעבען איהם אין טעאַטער: — זי האָט זעהר פיעל געלאַכט, און זשאַק האָט געמוזט ענטלויפען פון טעאַטער, אַז ער זאָל זי ניט דערשטעכען. און געקענט האָט ער זיי קיינעם ניט, — טאָ ווי אַזוי־זשע האָבען זיי איהם געקאָנט אַריינטרייבען אין אַזאַ רציחה? און יעדעס מאָל פלעגט דאָס טאַקי איהם אָנכאַפּען פּלוצלונג, מיט אַמאָל, אַן אָנפאַל פון ווילדע רציחה, עפּעס אַ מין בעגעהר זיך נוקם צו זיין אַן אימעצען פאַר אַלטע, אַמאָליגע עולות, וועלכע ער האָט שוין לאַנג, לאַנג פערגעסען... קאָן דאָס ווירקליך זיין, אַז דאָס קומט איהם בירושה פון לאַנגע־דורות צוריק, פאַר דעם שלעכטס, וואָס די פרוי האָט אָנגעטהון דעם מאַן, — פון דעם כעס אויף איהר, וואָס איז פון דור־דורות אי־בערגעגאַנגען פון זכר צו זכר נאָך פון דער צייט, ווען די נקבה האָט איהם צום ערשטען מאָל בעשווינדעלט נאָך אין די טיעפעניש פון דער הויל? און ביי יעדען אָנפאַל פון זיין קרענק, האָט ער דערצו נאָך געפיהלט אַ בעדירפנים זיך צו ראַנגלען מיט דער נקבה, כדי זי בייצוקומען און זי בעהערשען, — אַ מין אוננאַ־טירליכע בעדירפנים אַ טויטע זי אַרויפלעגען זיך אויף די פּליי־צעס, ווי דער יעגער, וואָס האָט עפּעס געפאַנגען און דערפאַר בעלאַנגט דאָס צו איהם אויף אייביג. דער קאָפּ פלעגט זיך איהם שפּאַלטען פון די אַלע פראַגעס, אויף וועלכע ער האָט קיין ענטפער ניט געקאָנט געפינען — דערפאַר ווייל ער איז אונוויסענד, האָט ער געמיינט, דערפאַר, וואָס דער מח אַרבייט ביי איהם ניט ווי געהעריג, און עס האָט איהם געמאַטערט פון די האַרץ־קלעמע־

נש, וואָס דער מענש פיהלט, ווען ער ווייס, אז ער איז ניט דער בעל הבית איבער זיינע אייגענע האנדלונגען, און די אורזאכע דערפון בעגרייפט ער ניט.

און ווידער איז פארבייגעפלויגען א צוג מיט זיינע בליס־טשענדע פייערלאך, און האט זיך צולאזט מיט א גערויש פון א דונער און איז פערשוואונדען געוואָרען אין דער טיעפעניש פון טונעל.

זשאק איז אויפגעשפרונגען, ער האט זיך אָנגעטהון א מיה אויסצוזעהען רוהיג, צו שטילען זיין געוויין, גלייך ווי איהם וואָלט געקאָנט דערהערען די פארבייפליהענדע, אונבעקאנטע, גלייכגילטיגע מאססע מענשען. ווי פיעל מאָל פלעגט ער נאך אזא אָנפאל פון זיין קרענק זיך שרעקען פון קלענסען שאָרך, ווי א פערברעכער! רוהיג און גליקליך האט זיך זשאק נור געפיהלט ביי זיין לאָקאָמאָטיוו, איינער אליין אָבגעטהיילט פון דער גאנצער וועלט. ווען די מאשין זיינע פלעגט איהם טראָגען מיט א משוגענע שנעלקייט אין דעם גערויש פון דעם רודער, בשעת ער האט געהאלטען די האנט אויף דעם רעדעל, וואָס ענ־דערט דעם גאנג פון צוג, מיט'ן קאָפּ און הארצען ארייגעטהון אין די סיגנאלען אויף'ן וועג, האט ער פון קיין שום זאך ניט געטראכט און מיט די פולע לונגען אין זיך אריינגעאטהעמט די פרישע לופט, וואָס שוועבט איהם ענטקעגען. אט פאר וואָס זשאק האט אזוי ליעב געהאט זיין מאשין, — גלייך ווי זי וואָלט געווען זיינע א שטילינקע געליעבטע, וואָס שענקט איהר נור דיין גליק. אז ער האט געענדיגט די „שולע פון קונסט און האנד־ווערק", האט ער, ניט קוקענדיג אויף זיין בעדייטענדע ענטוויק־לונג, זיך אויסגעקליבען די פראָפעסיאָן פון מאשיניסט אויף'ן באהן, צוליעב די איינזאמקייט און די פארטומלענדע ארבייט, וואָס ביי אזא'ן ארט לעבען פאָדערט זיך, און ער האט דאביי קיין שום געפיהל פון עהרגייץ ניט געהאט ; אין די ערשטע פיער יאָהר האט ער זיך ערוואָרבען דעם נאָמען פון אן ערשטע־קלאסע מעכאניקער און האט שוין פארדיענט צוויי טויזענד אכט הונדערט פראנק א יאָהר, און צוזאמען מיט דעם, וואָס ער האט

אָבגעשפּאָרט פון הייצונג און מאַשין־פּעטס, פלעגט ער האָבען איבער פיער טויזענד פראַנק א יאָהר און האָט גאָר קיין בעסערס ניט פערלאַנגט. זשאַק האָט געזעהען, ווי זיינע קאַמעראַדען צוויי־שען די אַרבייטער פון צווייטען און דריטען קלאַס, וואָס די קאָמ־פּאַניע פלעגט צונעהמע אלס לעהרנער, האָבען כמעט אלע חתונה געהאַט מיט אַרבייטערינען, ניט קיין בעדייטענדע פרויען, וועל־כע פלעגען זיך בעווייזען בלויז פאַר'ן אָבפאָהרען מיט קאָשעק־לאָך שפּייז אין די הענד; זיינע מעהר עהרגייציגע חברים בע־זאָנדערס די, וואָס האָבען געענדיגט די שול, האָבען שוין גע־וואַרט ביז זיי ווערען אַליין סטאַציאָן־מייסטערס, און דאַן וועלען זיי חתונה האָבען, אָבזוכענדיג זיך עפּעס א בורזשואַזקע, א פריילייַן אין א הוט. אָבער זשאַק'ן — וואָס ער ענטלויפט פון פרויען, — וואָס געהט דאָס איהם אָן? ער וועט קיין מאָל ניט חתונה האָבען; דעם גאַנצען לעבען וועט ער פאַרברייגנען ביים לאָקאָמאָטיוו, און ער וועט פליהען און פליהען, איינער אַליין, פליהען שטענדיג אָהן אַן אויפהער. זיינע עלטסטע האָבען איהם געהאַלטען פאַר א זעהר גוטען מאַשיניסט, וואָס טרינקט ניט און לויפט ניט נאָך די פרויען, און בלויז די קאַמעראַדען, וואָס האָ־בען ליעב א הוליאַנקע, פלעגען אָבלאַכען פון זיין אויפפיהרונג; אַנדערע פון זיינע בעקאַנטע פלעגט ער עפּעס בעאונרוהיגען מיט זיין אָפטע מעלאַנכאָליע, ווי ער געהט אַרום, רעדט צו קיינעם ניט, די אויגען צו דער ערד, און דאָס פּנים שוואַרץ. זשאַק האָט א טראַכט געטהאָן ווי פיעל שטונדען ער איז אָבגעזעסען אין זיין צימער אין דער גאַס דע־קאַרדינעי, פון וואַנען עס זעהט זיך אַרויס די סטאַנציע דעי־באַטיניאָל, וואָהין עס געהערט זיין לאָ־קאָמאָטיוו! דאָרט פלעגט ער פאַרברענגען זיין פרייע צייט, א פאַרשפּאַרטער, ווי א מאָנאַך אין זיין צעללע, זוכענדיג דעם שלאָף, ליגענדיג מיט'ן פּנים אין קישען, אפשר וועט ער פערגעסען זיין חולאת.

מיט אַן אנשטרענגונג האָט זיך זשאַק געוואָלט אויפהויבען. ווי קומט ער אהער, דאָ אין גראָז אין דער וואַרעמער, טומאַנער ווינטער נאַכט? די אומגעגענד איז געווען פערצויגען מיט א

פינסטערניש, בלויז אין הימעל האט זיך געמערקט א שיין; דער לייכטער טומאן האט אויסגעזעהען ווי א דאך פון ניט דורכזיכ־טיגע גלאז, וואס האט פון דער בעהאלטענער שיין פון דער לבנה אויסגעזעהען געלבלאך. דער שווארצער האריזאנט האט געדרע־מעלט אין א טויטען שטילשטאנד. אבער, שוין צייט! ס'איז שוין, אודאי, ניין א זייגער. דאס בעסטע איז צו געהן אהיים און זיך לעגען שלאפען.

אבער פלוצים האט זיך זשאק'ן מיט אנגסט פארגעשטעלט, ווי ער קומט עס אהיים צו די מיזאר'ס, געהט ארויף אויף די טרעפ אויף'ן בוידעם, לעגט זיך אוועק אויף די שטרוי, לעבען פלארע'ס צימער, און פון איהר טהיילט איהם אפ בלויז א דינע הילצערנע ווענטעל. זי וועט דארט שלאפען; ער וועט הערען, ווי זי דוכעט. ער האט זאגאר געוואוסט, אז פלארע פארשליעסט קיין מאל ניט די טיהר; ער וועט צו איהר קאנען אריינגעהן. א גרויסע ציטערניש האט איהם אנגעכאפט פון דאס ניי, אז ער האט זיך פארגעשטעלט דאס מיידעל, אן אויסגעטהוענע, צוהיצט אין איהר שלאף, און מאט... און דער פירכטערליכער געוויין האט איהם ווידער געווארפען פון די פיס. ער האט זי געוואלט הרג'ענען!... גאט!... זשאק'ן האט עס געשטיקט פון'ם גע־דאנק, אז אט געהט ער באלד און הרג'עט פלארע'ן... אין איהר בעט, גלייך ווי ער קומט נור אהיים. ער איז שיער פון זינען אראפ. וואס מאכט דאס אוים וואס ער האט ביי זיך קיין גע־וועהר ניט? ס'איז נאך גאנץ ווענינ, וואס ער האט מורא פאר זיך אליין, און פארשטעלט זיך דעם קאפ מיט ביידע הענט. דאס וועט איהם ניט העלפען! ער האט געפיהלט, אז ער אליין וועט דאס גאר ניט ועלען, אז דער דערוועקטער זכר־בעסטיע, וואס איז אין איהם, וועט עפענען די טיהר און וועט זי דערשטיקען, דאס מיידעל, פשוט ווייל אין איהם איז דא אזא הערשענדער אינסטינקט פון גוואלדטהאטען און ווייל ער מוז זיך נוקם זיין פאר אמאל....

ניין! ניין! בעסער די גאנצע נאכט ארומצובלאנקענען זיך

איבער די געגענד איידער צו קומען אהיים, אהין. און זשאק איז אויפגעשפּרונגען און איז ווייטער געלאָפען.

און ווידער איז ער געלאָפען אַ פוללע האלבע שעה איבער די פינסטערע פעלדער, גלייך ווי איהם וואָלטען נאָכגעיאָגט גאַנצע פּעק צורייצטע חיות. ער איז געקראָכען אויף די בערגלאַך; ער האָט זיך אַראָבגעלאָזט אין די שמאָלע טהאָלכלאַך. צוויי קליינינקע טייכלאַך האָבען זיך איהם באַגעגענט, איינער נאָכ'ן אַנדערן. זשאַק איז אַריבער געגאַנגען די טייכלאַך, און האָט זיך פאַרנעצט ביז'ן גאַרטעל; אייניגע געדיכטע בוימלאַך האָבען איהם פאַרשטעלט דעם וועג, און ער איז דערפון געווען אויסער זיך. ער האָט געהאַט נור איין אייגציגען געדאַנק, — געהן וואָהין די אויגען וועלען איהם טראָגען, ווייט, ווייט, אוועק, פון זיך אליין צו ענטלויפען, ענטלויפען פון דער ווילדער חיה רעה, וועלכע ער האָט אין זיך אליין געפיהלט. אָבער די חיה אין איהם קאָן ניט בעזיעגט ווערען, און לויפט אויך אזוי שנעל. זיעבען מאָנאַט שוין ווי זשאק האָט זיך געמיינט, אַז ער איז שוין פּטור געוואָרען דערפון, און האָט געלעבט ווי אַלע מענשען לעבען... און איצט פאַנג אָן נאָך אַמאָל, ווידער פון אָנהויב, ראַנגלען זיך געגען זיך אליין, אַז דו זאָלסט ניט בעפאַלען די ערשטע פאַרבייגעהענדע פרוי, וואָס דו זעהסט.

אָבער די אַרום און אַרום הערשענדע טיעפע שטילקייט און די פאָלקאָמענע איינזאַמקייט פון דעם אָרט האָט איהם אביסעל בערוהיגט. ער האָט זיך פערטראַכט אויך פון אַזא לעבען, אַזוי שטיל און אָבגעזונדערט, ווי די טרויעריגע געגענד, וואו ער בלאָנדזשעט אַזוי אַרום, ניט בעגעגענדיג ניט אי איין לעבעדיגען נפש. אַליין דאָס ניט האָבענדיג בעמערקט, האָט ער מסתמא ערגעץ וואו פאַרקירעוועט, ווייל ער איז צוגעקומען צו די באַהן־ליניע פון די אַנדערע זייט; ער האָט געמוזט אַרומגעהן אין אַ ברייטען האַלב־צירקעל, פון אויבען איבער'ן טונעל, צווישען די בערג־זייטען, וואָס זיינען פערוואַקסען מיט קוסטעס. זשאַק האָט זיך אומגעקעהרט צוריק, פיהלענדיג אַן אומרוהיגען כעס אויף זיך אַליין, וואָס ער איז ווידער צוגעקומען אַזוי נאָהענט

צו מענשען. און ער האָט געוואָלט אין קורצען איבערשניידען דעם וועג צו יענער זייט בערגעל; ער האָט פארבלאָנדזשעט און איז אויסגעקומען פאר דעם אייזענבאהן־פלויט, פונקט ביים ארויס־גאנג פון דעם טונעל, ניט ווייט פון דעם שטיקעל פעלד, וואו ער איז ערשט געוועזן און האָט געוויינט. אַן אויסגעמאַטערטער, האָט זיך זשאַק אָבגעשטעלט. פלוצלונג דערהערט זיך דערווייל נאָך אַ שוואַכער, אָבער מיט יעדער סעקונדע אַלץ שטאַרקערער גערויש פון אַן אָנקומענדען צוג, וואָס אײַלט זיך אַרויס פון אונטער דער ערד. דאָס האָט איהם אָבגעהאַלטען. דאָס איז געווען דער שנעל־צוג קיין האַוור, וועלכער איז אַרויס פון פאַריז זעקס אוהר דרייסיג, און וועלכער געהט דאָ פאַרביי ניין אוהר פינף און צוואַנציג: דעם צוג פלעגט זשאַק פיהרען יעדע צוויי טעג.

זשאַק האָט געזעהען, ווי דאָס שוואַרצע מויל פון דעם טונעל איז מיט אַ מאָל געוואָרען ליכטיג, ווי אין אַן אויוועןן, וואו דאָס האָלץ צוברענט זיך. אַ מינוט שפּעטער איז אַרויסגעפלויגען דער לאָקאָמאָטיוו, פאַרבלענדענדיג די אויגען מיט זיין גרויסען קיי־לעכדיגען אויג — דעם פאָדערשטען לאַנטערן, — וואָס האָט זיך אַריינגעריסען אין דער אויסערליכער פינסטערניש און האָט אָנגעצונדען די רעלסען, ווי צוויי פייערדיגע ווירעם. אָבער דער שד איז אַוועק ווי אַ פייל פון'ם בויגען, און די וואַגאָנעם האָבען גענומען זיך יאָגען נאָך איהם; אין די פייערעקיגע שויבען אין די טיהרען האָבען זיך געזעהען די פערשיעדענע קער־פּעם געפּאַקט מיט פּאַסאַזשירען; אָבער דאָס אַלעס האָט אַ בליאַסק געטהאָן מיט אַזאַ שנעלקייט, אַז דאָס אויג האָט איי־גענטליך ניט געקענט מערקען וואָס עס האָט געזעהען.

און דאָ האָט זשאַק גאַנץ דייטליך בעמערקט אין איין סעקונדע דורך די ליכטיגע שויבען פון אַ קופּע, ווי אַ מאַן האָט אַנידערגעוואָרפען אַן אַנדערן אויף די קאַנאַפּע און האָט איהם אַריינגעזעצט אַ מעסער אין האַלז אַריין, אין דער זעלבער צייט איז עפּעס אַ שוואַרצע מאַסע, אפשר אַ דריטע פּערזאָן און אפשר נור אַ שטיק באַגאַזש, געלעגען מיט די גאַנצע געוויכט דעם געשטאָכענעם אויף די פיס, וועלכע האָבען זיך געוואָרפען

ווי אין קאָנוואולסיעס. דער צוג איז שוין אַוועק און איז פערשוואונדען ערגעץ לעבען קרוא־דע־מאָפּרא, ניט אַרויסווייזענדיג זיך אין דער פינסטער מיט מעהר גאָר ניט, ווי מיט דעם רויטען דרייעק, — די דריי רויטע פייערלאַך אויף'ן לעצטען וואַגאָן.

ווי אַ צוגעשמידעטער צום פּלאַץ, האָט דער יונגערמאַן נאָכגעקוקט דעם צוג, דער רויש פון וועלכען איז ענדליך שטיל געוואָרען אין די טויטע שטילקייט פון די פעלדער. האָט ער ריכטיג געזעהען? איצט האָט זשאַק שוין אַליין געצווייפעלט; ער איז שוין ניט געווען זיכער, אַז דאָס איז ווירקליך געווען אַזוי, וואָס האָט איהם ווי אַ בליץ אַ בליאַסק געטהון אין די אויגען. ניט אַי איין געזיכטסצוג פון די צוויי טהיילנעהמער אין דער דראַמע האָט זיך איהם ניט איינגעקריצט אין זכרון. די דונקעלע מאַססע איז וואהרשיינליך געווען אַ קאָלדרע פון אונטערוועגענס, און זי איז אַרויפגעפאַלען אויף דעם קערפּער פון דעם גע'הרג'עטען. און דאָך האָט זיך זשאַק'ן געדוכט, אַז ער האָט געזעהען אונטער די געדיכטע האאר אַ פיינעם, בלאַסען זייט פון געזיכט. אָבער דאָס איז געווען ווי צומישט, און איז אַוועק ווי אַ חלום. בלויז איין מינוט איז דער זייט פּנים איהם ווי געשטאַנען פאר די אויגען אין זיין זכרון און איז אָבער באלד אין גאַנצען פערשוואונדען געוואָרען. וואהרשיינליך איז דאָס אַלעס געווען בלויז אַן אָנשטעל פון זיין אייגענעם מח. און דאָס בלוט איז אין איהם פערגליווערט געוואָרען. און דאָס איז איהם אויסגעקומען אַזוי אויסערגעוועהנליך, אַז ער האָט צום סוף בעשלאָסען, אַז דאָס איז בלויז אַ האַליוצינאַציאָן, וואָס איז איהם געקומען פון די יסורים פון דעם היינטיגען שרעקליכען אָנפאַל פון זיין קרענק.

כמעט נאָך אַ גאַנצע שטונדע האָט זיך זשאַק אַזוי אַרומגעשלעפּט, דער קאָפּ פול מיט אַנגסטליכע געדאַנקען. ער איז געווען צובראָכען. די נערווען זיינע זיינען אָבגעשוואַכט און עס וואַרפט איהם אַ שטאַרקע אינערליכע קעלט אַנשטאַט די פריהערדיגע היץ. גאָר ניט בעוואוסטזיניג האָט ער זיך אומגעקעהרט צוריק אין קרוא־דע־מאָפּרא. אַז ער איז צוגעקומען צו דער שטוב פון

דעם וועג־סיגנאַליסט, האָט ער בעשלאָסען ניט אַריינצוגעהן, זאָנדערן זיך צו לעגען שלאָפען אונטער אַ וועטער־דאַך ביי איינע פון די ווענט. אָבער פון אונטער דער טיהר האָבען זיך אַרויס־געריסען פּאַסען שיין, און ער האָט אונבעטראַכט אַ שטופּ געטהון די טיהר. אַן אונערוואַרטעטע סצענע האָט איהם אָבגעשטעלט אויף דער שוועל.

אין ווינקעל איז געשטאַנען איבערגעקעהרט דאָס טעפּעל פּור־טער, און מיזאַר, שטעהענדיג מיט אַלע פיער אויף דער ערד, דער ברענענדיגער לאַנטערן לעבען איהם, האָט מיט'ן פויסט, פאַרשענד, לייכט געקלאַפּט אין וואַנט, עפּעס זוכענדיג. זשאַק'ס שטעהן בלייבען האָט איהם גאָר ניט צומישט, און ער האָט גאַנץ רוהיג ערקלעהרט אויף דעם געוועהנליכסטען אופן:

— די שוועבעלאַך האָבען זיך צושאָטען.

צוריקשטעלענדיג דאָס טעפּעל פּוטער אויפ'ן אָרט, האָט מיזאַר צוגעזעצט:

— איך בין געקומען נעמען דעם לאַנטערן, ווייל אויפ'ן וועג אַהיים, האָב איך דערזעהען אימיצען צולעגט אויף די רעל־סען... מיר האָט זיך אָבגעדוכט, אַז דער מאַן איז טויט.

זשאַק איז פון אָנפאַנג געוועזען ערשטוינט צו זעהען, ווי מיזאַר זוכט דעם אוצר פון מומע פאַזיע; דאָס האָט איהם זאָ־פאָרט געוויזען, אַז איהרע בעשולדיגונגען זיינען ריכטיג. אָבער די ידיעה וועגען דעם טויטען קערפּער אויף דער באַהן־ליניע האָט איהם אַזוי איבערראַשט, אַז ער האָט פערגעסען אָן די גאַנצע דראַמע, וואָס שפּיעלט זיך אָפּ אין דעם קליינינקען פערוואָרפע־נעם הייזעל. די סצענע אין קופּע, ווי איין מענש הרג'עט דעם אנדערן — איז איהם ווידער מיט אַמאָל אַריבער אין געדאַנקען.

— אַ מאַן אויף די רעלסען... וואו איז ער? — האָט ער געפרעגט, ווערענדיג בלאַס.

מיזאַר האָט געוואָלט אָנהויבען דערצעהלען דערפון, ווי ער האָט געכאַפּט צוויי פיש און ווי ער האָט זיך מיט זיי געאיילט אַהיים, אָבער וואָס זאָל ער גאָר זיין אָפּגעהערציג מיט אַזאַ

יונגען שנעק! און ער האָט בלויז אַן אונבעשטימטען מאַך גע־
טהון און האָט געענטפערט:

— דאָרט... געגען אַ פינף הונדערט מעטער פון דאַנען...
מ'דאַרף צוגעהן זעהן, כדי צו זיין זיכער.

אין דיזען מאָמענט האָט זיך זשאַק צוגעהערט: איבער
זיין קאָפּ האָט זיך דערהערט אַ פערשטיקטער רויש. ער איז גע־
ווען אַזוי צורודערט, אַז ער האָט אַ ציטער געטהון.

— ס'איז גאָר ניט, — האָט געזאָגט דער אַלטער, — פּלאַ־
רע פּאָרעט זיך דאָרטען.

און ווירקליך, דער יונגערמאַן האָט דערקענט דאָס טופּען
פון צוויי באָרוויסע פיס איבער'ן פּאָדלאָגע. עס ווייזט אויס, אַז
זי האָט געוואַרט אויף איהם, און האָט זיך צוגעהערט דורך דער
האַלב־אָפענער טיהר.

— איך געה מיט אייך... האָט ער געזאָגט. — און איהר
זייט זיכער, אַז ער איז טויט?

— איך ווייס? עס האָט זיך מיר אַזוי אויסגעוויעזען. מיט'ן
לאַנטערן וועלען מיר שוין זעהן בעסער.

— אָבער ווי דענקט איהר? ס'איז אַ צופאַל, צי ניט
וואָהר?

— עס קען אודאי זיין עפּעס אַ נאַר וואָס האָט זיך געלאָזט
צושניידען, אָדער גאָר אַ פּאַסאַזשיר, וואָס איז אַרויסגעשפרונגען
פון אַ וואַגאָן.

זשאַק האָט אַ ציטער געטהון.

— קומט שנעל! קומט שנעל!

נאָך קיין מאָל האָט ער ניט געפיהלט אַזאַ מין דורשט צו
זעהען און זיך איבערצייגען. בשעת זיין חבר איז זיך געגאַנגען
איבער'ן וועג, אָהן שום אויפרעגונג, וואַרפענדיג מיט'ן לאָמפּ,
וועלכער האָט בעלויכטען די רעלסען מיט אַ ווייכער ליכטיגקייט,
איז זשאַק, אונגעדולדיג פון דיזער לאַנגזאַמקייט, געלאָפען
פאָראויס. דאָס איז געווען ווי אַ מין פיזישער דורשט, יענער
אינערליכער פייער, וואָס צווינגט די פאַרליעבטע זיך צו איילען
קומען צו דער מינוט זיך זעהען מיט זייערע געליעבטע. ער האָט

זיך טאקי געשראָקען פאר דעם, וואָס ערוואַרטעט איהם דאָר־טען, אָבער ס'האָט איהם געטראָגען אהין מיט דער קראַפט פון אַלע זיינע מוסקולען. אז ער איז ענדליך צוגעלאָפען און האָט זיך שיער ניט אָנגעשטויסען אָן די שוואַרצע מאססע, אויסגע־צויגען איבער'ן אייזענבאַהן־וועג, איז ער געבליבען שטעהן, ווי א צוגעשמידטער, און ס'איז איהם אריבער א ציטער פון קאָפ ביז די פיס. אָבער ריכטיג זעהען האָט ער ניט געקאָנט, און זיין פערדרוס האָט ער אויסגעלאָזט צו מיזאר'ן זידלענדיג איהם וואָס ער איז געבליבען הינטערוויילעכץ אויף מעהר ווי א דרייסיג טריט.

— אָבער, אין גאָטעס נאָמען! ריהרט זיך! אויב ער זיפעט נאָך, וועלען מיר איהם אפשר קאָנען העלפען.

מיזאר איז זיך געגאַנגען ווי אַלע מאָל, גאַנץ רוהיג און קאַלטבלוטיג, אונטערשאָקלענדיג זיך אין גאַנג. אז ער איז צוגע־קומען, האָט ער אויפגעהויבען די לאַנטערנע איבער דעם טויטען קערפּער, און געזאָגט:

— ווייס איך וואָס! שוין; אָבגעדראַוועט!

דער טויטער, וועלכער איז אָהן צווייפעל ארויסגעפאַלען פון א וואַגאָן, איז געבליבען ליגען אויפ'ן בויך, מיט'ן פנים צו דער ערד, ביי א פינפציג סענטימעטער פון די רעלסען; מ'האָט בלויז געקאָנט זעהן זיין קאָפּ געדיכטע האאר, ווי א גרויע היי־טעל. זיינע פיס זיינען געווען צושפּרייט; די לינקע האַנט האָט ער געהאַלטען אויף די ברוסט; די רעכטע איז געווען ווי צובראָכען. דער טויטער איז געווען זעהר גוט געקליידעט אין א פיינעם פאַלטאָ פון בלויען שטאָף, עלעגאַנטע שיך, טהייערע וועש. אויף'ן קערפּער זיינען ניט געווען קיינע אַנדערע סימנים פון וואונדען א חוץ א שטראָם בלוט פון'ם האלז, וואָס האָט פאר־נעצט דעם קאָלנער פונ'ם העמד.

— א בורזשוא; מ'האָט איהם שוין אָבגעדריענט, — האָט מיזאר רוהיג בעמערקט, נאָך דעם ווי ער האָט איניגע סעקונדען זיך איינגעקוקט אין דעם מת.

און וועגדענדיג זיך צו זשאַק'ן, וועלכער איז געשטאַנען ווי אַ צומישטער, אַ דערשלאָגענער, האָט ער געזאָגט:

— מ'טאָר זיך ניט צוריהרען, — ס'איז פערבאָטען... איהר בלייבט דאָ, און לאָזט קיינעם ניט צו, און איך לויף קיין באַראַנטען צו וויסען געבען דעם סטאַנציאָן־מייסטער.

ער האָט אויפגעהויבען דעם לאַנטערן, און גענומען זוכען מיט די אויגען דעם נומער אויף דעם נאָהענטסטען מייל־צייכען.

— גוט; פּונקט 153.

און אַנידערשטעלענדיג דעם לאַנטערן אויף דער ערד, לעבען דעם קערפּער, איז ער זיך אַוועקגעגאַנגען מיט זיין ניט איילענדיגען גאַנג.

זשאַק איז געבליבען אַליין; ער האָט זיך ניט גערירט, קיין אויג ניט צוגענומען פון דעם צוצוקמען, טויטען קערפּער, וועלכער איז קוים געווען בעלויכטען פון דעם אונדייטליכען שיין פון דעם ליכטעל ביי דער ערד. און ער?... די אויפרעגונג, וואָס האָט איהם אַהערצו געטריבען, דער שרעקליכער מאַגנעט, וואָס האָט איהם דאָ צוגעהאַלטען, — דאָס איז אַלעם געווען איינגעשלאָסען אין דעם איין וועהפּולען געדאַנק, וואָס האָט איהם דורכגענומען זיין גאַנצען לייב און לעבען; — יענער, דער מאַן מיט'ן מעסער אין דער האַנט, — יענער האָט געוואַגט! ער האָט געוואַגט צו ערפילען זיין בעגעהר צו מאָרדען! אַך, נור ניט זיין קיין פייגלינג, נור ניט מורא האָבען, — און ער האָט זיך בעפרידיגט און אריינגעשטאָכען דאָס מעסער! און ער? איהם מאַטערט דער וואונש שוין גאַנצע צעהן יאָהר....

אין זיין פיבערשען צושטאַנד, האָט זשאַק עפּעס געשפּירט אין זיך אַ געפיהל פון פעראַכטונג צו זיך און בעוואונדערונג פון יענעם, וואָס האָט געוואַגט; און מעהר פון אַלעמען, האָט ער געפיהלט דאָס בעדירפניס דאָס גוט צו זעהען, אַ דורשט אָנצוזעטיגען די אויגען מיט דעם בילד פון די געשאָכטענע פיגור, די צובראָכענע קוקלע אָדער אַ שטיק אונגיצליכע שמאַטע, וואָס איין האַק פונ'ם מעסער האָט געמאַכט פון אַ מענשען. דאָס, פון וואָס ער, זשאַק, האָט בלויז געוואַגט צו טרוימען, דאָס האָט

אן אַנדערער געוואַגט צו טהון ; און דער פועל יוצא ליגט דאָ פּאָר זיינע אויגען. און אויב ער זאָל הרג'ענען, וואָלט אויך אזא קערפּער געלעגען אויף דער ערד... דאָס הארץ האָט איהם גע־קלאַפּט, שיער ניט געפּלאַצט, און דער דורשט צו בעגעהן א מאָרד האָט זיך ביי איהם צוהיצט ווי דער ליידענשאַפטליכסטער בע־געהר, — אזוי האָט אויף איהם געווירקט דאָס בילד פון דעם טראַגישען טויט. ער האָט א שפּאַן געטהון נאָהענטער צום טויטען אויף איין טריט, ווי א נערוועזע קינד לערנט זיך ניט מורא צו האָבען.

יא, ער וועט וואַגען ! ער וועט אויך וואַגען, אַז ס'וועט האַלטען דערביי !

אָבער א גערויש פון הינטער זיינע פּלייצעס האָט איהם געצוואונגען אָבצושפּרינגען אָן א זייט. א צוג איז אָנגעקומען : אין זיין טיעפע פּארטראַכטקייט האָט זשאַק פריהער גאָר ניט געהערט. און עס וואָלט איהם צוריבען אויף שטיקלאַך, ווען ניט דער הייסער דאַמפּף און דאָס גוואַלדיגע קלאַפּען פון דעם לאָקאָ־מאָטיוו, — דאָס האָט איהם געראַטעוועט. דער צוג איז פאַרביי אין א שטורם פון רויש, פון רויך און פלאַם. אויך דער צוג איז געווען געפּאַקט ; דער שטראָם פּאַסאַזשירען איז נאָך אַלץ גע־גאַנגען קיין האַוור, צוליעב דעם מאָרגענדיגען יום־טוב, און אין וואַגאָן האָט זיך א קינד צוגעפּלעטשט דאָס נעזעל צום פענסטער ארויסקוקענדיג אויף די פינסטערע פעלדער ; מ'האָט געקענט זעהען די זייטען־פּנים'ער פון אייניגע מאַנספּערזאָנען : א יונגע פרוי האָט אויפגעהויבען דאָס פענסטער און ארויסגעוואָרפען א פּאַפּיער פון פּוטער און צוקער. דער צוג יום־טוב'דיג פּאַ־סאַזשירען איז זיך אוועק ווייט, אפילו קיין חשד ניט האָבענדיג אַז זיינע רעדער האָבען כמעט אָנגעריהרט א מת. און דער טויטער קערפּער ליגט זיך אַלץ אויפ'ן פּנים, קוים־קוים בעלויכטען פון'ם לאַנטערן, אין די טרויעריגע שטילקייט פון דער נאַכט.

און דאָ פּארגלוסט זיך זשאַק'ן זיך איינצוקוקען אין דער וואונד, כל זמן קיינער איז נאָך ניט געקומען. ער האָט אָבער אי־בערגעטראַכט : אז ער זאָל אָנריהרען דעם קאָפּ פון דעם קער־

פער, וועט מען נאָך אפשר דערקענען. ער האָט אויסגערעכענט, אז מיזאר קאָן זיך ניט אומקעהרען צוזאַמען מיט דעם סטאַנציאָן־מייסטער פריהער ווי דריי פערטעל שעה. די צייט איז זיך דערווייל ניט געשטאַנען, און זשאק האָט געטראַכט פון מיזאר'ן דעם געבאָך'ל, — אזא שוואַכינקער, אזא רוהיגער, — און ער, מי־זאר, האָט אויך געוואגט, הרג'ענענדיג אויף דעם שטילסטען אופן, — דורך סם. ס'איז אַלזאָ לייכט צו הרג'ענען! א יעדער הרג'עט!....

זשאק איז צו א טריט נאָהענטער צום טויטען. ער מוז זעהען די וואונד. און דאָס האָט איהם אזוי געברענט, גלייך ווי געגליהטע נאָדלען וואָלטען געווען אין זיין קערפער, אבי צו זעהען ווי דאָס איז געטהון געוואָרען, וואָס רינט דאָרט ארויס; צו זעהען די רויטע וואונד! ווען ער זאָל פּאַמעליך צוריקלע־גען דעם קאָפּ, וועט מען דאָך ניט דערקענען. ער האָט זיך אָבער געשראָקען נאָך פאר אַן אנדער זאַך, וואָס ער האָט אַליין ניט געוואוסט, און וואָס האָט איהם אַלץ צוריקגעהאַלטען — די מורא צו זעהען בלוט! יעדעס מאָל און ביי יעדען פאַל האָט זיך ביי איהם דער בעגעהר געמישט מיט דער מורא. און דאָך, וואָלט ער געווען איינער אַליין נאָך איין פיערטעל שעה, וואָלט ער זיך בעשלאָסען. אָבער א לייכטער רויש האָט איהם אויפגעוועקט.

דאָס איז געווען פלאָרע; זי איז געשטאַנען לעבען איהם און האָט אויך געקוקט. זי איז אויך געווען נייגעריג צו זעהען וואָס דאָ האָט פּאַסירט; אז ס'האָט זיך נור געהערט, אז מ'איז איבערגעפאָהרען א בהמה אָדער א מענש איז צושניטען געוואָ־רען פון א צוג, איז זי באלד געלאָפען אהין. אז פלאָרע האָט דערהערט וועגען דעם אומגליק, האָט זי זיך אָנגעטהון און איז געקומען צולויפען: זי האָט געוואָלט זעהען דעם טויטען. און נאָך דעם ערשטען בליק, האָט זי זיך ניט צוריקגעהאַלטען, — ניט זי. אָנבויגענדיג זיך, האָט זי מיט איין האַנט אויפגעהויבען דעם לאַנטערן, און מיט דער אנדערער האָט זי דעם טויטען אויפגעהויבען דעם קאָפּ.

— היעט זיך: — מ'טאָר ניט! — האָט זשאַק געמור־מעלט.

אָבער זי האָט נור פערצויגען מיט די אַקסעל, און ס'האָט זיך בעוויזען דער קאָפּ, — אין דעם געלען שיין פון דעם לאַנטערן, אַ קאָפּ פון אַן אַלטען מאַן, מיט אַ גרויסע נאָז, מיט בלויע אויגען פון אַ בלאָנדין, — די אויגען ברייט געעפענט. אונטער'ן באָרד איז געווען אַ שרעקליכע אָפענע וואונד, אַ טיעפער שניט, וואָס האָט איבערגעהאַקט דעם גאָרגעל, — אַ שניט מיט אַ ריס, ווי מ'וואָלט דאָס אַריינגעשטאָכענע מעסער אויסגעקירעוועט מיט דער וואונד. דאָס בלוט האָט פארנעצט די גאַנצע רעכטע זייט ברוסט. אין דער לינקער האנט, אין אַ קנאָפּ־לעכעל פון דעם אויבעררעק, האָט געשטעקט אַ קאָמאַנדירסקע ראָזעטקע; דאָס האָט איצט אויסגעזעהען ווי אַ שטיק פארגליווערטע בלוט.

פלאָרע האָט אַ לייכטען געשריי געטהון פון פערוואונדע־רונג.

— זעהט נור... ס'איז דאָך דער אַלטער!

זשאַק איז צוגעגאַנגען און האָט זיך אויך אַריבערגעבויגען איבער דעם קערפּער כדי בעסער צו זעהען; זייערע קעפּ האאר האָבען זיך איינע אָן די אַנדערע אָנגעריהרט. דער יונגער מאַן האָט קוים געאָטהעמט; ער האָט זיך גאָר ניט געקאָנט אָנזע־טיגען מיט דעם בילד און, אונבעוואוסטזיניג האָט ער גע־חזר'ט:

— דער אַלטער... דער אַלטער...

—ס'איז ער, ער; דער אַלטער גראַנמאָרען, דער הויפּט־ריכטער.

נאָך איין מינוט האָבען זיי בעקוקט דאָס בלאַסע פּנים, דאָס אויסגעקרימטע מויל, די גרויסע דערשראָקענע אויגען. דערנאָך האָט זי אָבגעלאָזט דעם קאָפּ, וועלכער האָט שוין אָנגעהויבען ווערען טויט־שטייף און קאַלט: דער קאָפּ איז צוריקגעפאַלען צו דער ערד, פערשטעלענדיג די וואונד.

— שוין! וועסט זיך שוין מעהר ניט שפּיעלען מיט מייד־לאך, — האָט זי געזאָגט נאָך שטילער. — מסתמא האָט מען

זיך עס מיט איהם אָבגערעכענט פאר איינע פון זיי... אַך, מיין אָרימע לואיזעט! אָה, דער שוויין! אַ מצוה אויף איהם!

און אַ שטיק צייט האָבען זיי ביידע געשוויגען. פלאָרע האָט צוריק אַנידערגעשטעלט דעם לאַנטערן און האָט געוואַרט, ווארפענדיג אויף זשאַק'ן גע'גנב'עטע בליקען: און ער, שטעהענ־דיג פון דער אַנדערער זייט מת, האָט זיך ניט גערירט, ווי אַ צומישטער, ווי אַ דערשלאָגענער דערפון וואָס ער האָט געזעהען. ס'האָט שוין געזאָלט זיין אַרום עלף. אַ געוויסע שעמעוודיגקייט, נאָך דער סצענע פון דעם אויף־דער־נאַכט, האָט איהר ניט דער־לאָזט אָנצוהויבען רעדען די ערשטע.

ס'האָט זיך דערהערט ווי מען רעדט; זי האָט זיך צוגע־הערט; דאָס איז געווען איהר שטיעף־פאָטער, וועלכער האָט געבראַכט צורופען דעם סטאַנציאָן־מייסטער. ניט ווילענדיג, מ'זאָל זי זעהען דאָ, האָט זי זיך מיט אַמאָל בעשלאָסען:

— וועסט קומען נעכטיגען? —

ער האָט אַ ציטער געטהון; איין סעקונדע האָט ער זיך קענ־טיג געשלאָגען מיט דער דעה, און ענדליך האָט ער זיך אָנגענומען מיט כח; אין גרויס אַנגסט האָט ער געענטפערט:

— ניין, ניין!

פלאָרע האָט זיך קיין ריהר ניט געטהון; זי האָט נור אַראָפּ־געלאָזט איהרע שטאַרקע הענט — אָפּהענטיג ווי אין גרויסע יסורים. און ווי זי וואָלט זיך עפּעס געוואָלט ענטשולדיגען פאַר איהר פריהעריגען ווידערשטאַנד, האָט זי איהם שטיל און מיט מילדקייט איבערגעפּרעגט:

— דו וועסט, הייסט עס, ניט קומען? כ'וועל דיך שוין היינט מעהר ניט זעהען?

— ניין, ניין!

ס'האָט זיך געהערט, ווי די שטימעס קומען נעהענטער. און ניט דערלאַנגענדיג איהם די האַנד אַ דרוק צו טהון, ווייל ס'האָט אויסגעזעהען אַז ער האָט זיך אומישנע אוועקגעשטעלט פון דער אַנדערער זייט פון דעם טויטען קערפּער, און זאָגאַר איהם ניט צו־וואַרפענדיג מיט'ן קאָפּ דעם אַלטען, גוט־ברידערליכען אַדיע

פון זייערע קינדער־יאָהרען, איז זי זיך אוועקגעגאַנגען, און איז פערשוואונדען געוואָרען אין דער פינסטערניש, מיט גוואַלד איינ־האַלטענדיג דעם אָטהעם, גלייך ווי איינצוהאַלטען אַ געוויין.

גלייך נאָך דעם זיינען אָנגעקומען דער סטאַנציאָן־מייסטער, מיזאַר און צוויי אַרבייטער. דער סטאַנציאָן־מייסטער האָט אויך דערקענט דעם טויטען: ווירקליך דער הויפּט־ריכטער גראַנמאָ־רען, וועלכען ער האָט געקענט, ווייל יענער פּלעגט שטענדיג אַראָפּקריכען אויף זיין סטאַנציאָן, ווען ער פּלעגט נור פאָהרען צו דער שוועסטער, מאַדאַם באָנעהאָן אין דואַנוויל.

דער טויטער קערפּער האָט געדאַרפט בלייבען ליעגען, וואו ער איז געלעגען; מ'האָט איהם בלויז צוגעדעקט מיט אַ מאַנ־טעל, וואָס איינער פון די אַרבייטער האָט מיטגענומען. אַן אַנדער אָנגעשטעלטער האָט געכאַפּט אין באַראַנטען דעם עלף־אַזייגער צוג, אום צו וויסען צו געבען דעם קעניגליכען פּראָקוראָר אין רואַן. אָבער ערוואַרטען דעם פּראָקוראָר האָט מען ניט געקאָנט פאַר פינף אָדער זעקס אַ זייגער אין דער פריה, ווייל מיט איהם דאַרפען נאָך קומען דער אונטערזוכונגס ריכטער מיט זיין סעקע־טער, און אַ דאָקטאָר. דערווייל האָט דער סטאַנציאָן־מייסטער אוועקגעשטעלט אַ וואָך: אַ גאַנצע נאַכט איינער דעם אַנדערן איבערנעהמענדיג די הענט, זאָל מען שטעהן לעבען טויטען מיט אַ לאַנטערן.

זשאַק איז דאָ נאָך געבליבען, אַ שטיק צייט, שטיל און דער־שלאָגען. ער האָט געדאַרפט געהן קיין באַראַנטען זוכען אויף דער סטאַנציע עפּיס אַ דעבעל, אונטער וועלכען זיך צו צושפּאַ־רען ביז זיעבען אוהר צוואַנציג אין דער פריה, ווען עס געהט אָב אַ צוג קיין האַוור. און דאָ האָט ער זיך דערמאָנט אָן דעם אונ־טערזוכונגס־ריכטער, און דאָס האָט איהם בעאונרוהיגט, גלייך ווי ער וואָלט זיך געהאַלטען פאַר אַ שותף אין דעם מאָרד. זאָל ער דערצעהלען וואָס ער האָט געזעהן, ווען דער שנעל־צוג איז פאַרביי געלאָפען? ער האָט פון אָנפאַנג בעשלאָסען טאַקי אַלעס צו דערצעהלען, ווייל ער האָט דאָך ניט וואָס מורא צו האָבען. און, אַ חוץ דעם, איז דאָך דאָס קלאָהר זיין פפליכט. אָבער דער־

נאָך האָט ער זיך איבערגעלעגט: צו וואָס דאַרף ער עס? קיין וויכטיגען פאַקט ווייס ער דאָך סאַי ווי סאַי ניט אויף קלאָהר, און וועגען דעם מערדער אליין וועט ער דאָך אויך ניט וואַגען צו דערצעהלען אירגענד וועלכע איינצעלהייט, פּאָזיטיוו און פּינקט־ליך. ס'וועט דאָך פּשוט זיין נאַריש, זיך אריינצומישען אין דער געשיכטע, פאַרליערען צייט און זיך אויפרעגען און קיינעם דאַ־מיט קיין טובה ניט טהון. ניין, ניין! ער וועט ניט רעדען! און ער איז זיך ענדליך אוועקגעגאנגען; ער האָט זיך אָבער צוויי מאָל אומגעקעהרט אַ קוק טהון אויף די שוואַרצע מאַסע, ווי דער טויטער האָט אויסגעזעהן אויף דער ערד, אין דעם ציר־קעל געלע שיין פון דעם לאַנטערן. אַ שניידענדע קעלט האָט זיך מיט אַ מאָל אַראָפּגעלאָזט פון דעם פאַרדונקעלטען הימעל צו דיעזער פערלאָזענער וויסטעניש און אויף די פרוכטלאָזע בערג־לאַך. נאָך צוויי צוגען זיינען אוועקגעגאנגען, איינער איז אָנ־געקומען פון פאַריז, זעהר אַ לאַנגער, און זיי האָבען זיך איינער דעם אַנדערן אָבגעטראָטען דעם וועג, ווען, אין זייער געוואַלדיגע מעכאַנישע מאַכט, זיינען זיי זיך פאַרביי געגאַנגען, אַ יעדער צו זיין ווייטען ציעל, אין דער צוקונפט, און פאַרבייגעהענדיג האָבען זיי כמעט אָנגעריהרט דעם האַלב אָבגעשניטענעם קאָפּ פון אַ מענשען, וואָס אַן אַנדער מענש האָט געקוילעט.

3.

אויף מאָרגען, זונטאַג, פאַרטאָג, האָבען אַלע שטאָדט־זייגערס אין האַוור געשלאָגען פינף, ווען רובאָ איז געקומען אויף דער סטאַנציע זיך שטעלען צו דער אַרבייט, ס'איז נאָך געוועזען אמת נאַכט; אָבער פון ים האָט דער ווינט געגומען בלאָזען שטאַרקער, און דאָס האָט צוטריעבען דעם טומאַן, וואָס האָט איינגעוויקעלט די אַרומיגע בערגלאַך, וואָס ציהען זיך פון סענט־אַדרעס ביז די פעסטונג אין טורנוויל; אין מערב זייט, איי־בער'ן ים, איז שוין אַ פּאָס הימעל געוואָרען ליכטיג, און די לעצ־טע שטערן האָבען דאָ צוגעפינטעלט.

אין וואָקזאַל האָבען נאָך אַלץ געברענט די גאַז־רערלאַך,

וועלכע האָבען אויסגעזעהן בלאַס אין די נאַסקייט פון דעם קאַלטען פריה־מאָרגען. דאָ איז געשטאַנען דער ערשטער צוג, וואָס איז געגאַנגען קיין מאָנטיוויליע. די ארבייטער האָבען זיך לעבען איהם געפּאָרעט אונטער די אויפזיכט פון דעם דעזשורנעם אַרויסהעלפער פון סטאַנציאָן־מייסטער. די וואַרט־זאַאַלען זיינען נאָך געווען פאַרמאַכט, די טיהרען צו, און אויף די פּלאַטפּאָרמעס זיינען נאָך קיין פּאַסאַזשירען ניט געווען; די סטאַנציע האָט נאָך צוגעדרימעלט.

אַז רובאָ איז אַרויסגעגאַנגען פון זיין קוואַרטיר, אויף׳ן אויבערשטען עטאַזש, איבער דעם פּאַססאַזשירסקען וואָקזאַל, האָט ער דערזעהן דעם קאַססיר׳ס־פּרוי, מאַדאַם לעבלע, אין מיטען צענטראַלנעם קאָרידאָר, אין וועלכען עס זיינען געווען די טיהרען צו די קוואַרטירען פון אַלע בעאַמטע. שוין זייט פיעלע וואָכען, ווי דיעזע מאַדאַם שטעהט עס אויף פאַרטאָג, ווייל זי וויל פּאַקען מאַדאַמואזעל גישאָן, וואָס איז בעשעפטיגט אין קאַנטאָר; זי איז זי חושד, אַז זי איז צו גוט מיט דעם סטאַנציאָן־מייסטער, דאַבאַדי. אָבער פּאַקען האָט זי אין דער גאַנצער צייט קיינעם ניט געפּאַקט: — אפילו ניט אַ שאָרך, אַפילו ניט אַ שאַטען. און זאָגאַר היינט פאַרטאָג, איז זי האַסטיג צוריק אַריין צו זיך אין שטוב; אָבער איבעראַשט איז זי געוואָרען בלויז פון דעם וואָס זי האָט גאָר בעמערקט ביי די רובאָ׳ס אין די דריי סעקונדען, וואָס ער האָט געעפענט און צוגעמאַכט די טיהר; —אין עס־צימער איז געשטאַנען סעווערינע, די שעהנינקע, — שוין אין די קליידער, אין די שיך, און פאַרקאַמט. — זי, סעווערינע, וואָס פלעגט זיך אימער וואַלגערען אין בעט ביז ניין אוהר; און דערפאַר האָט מאַדאַם לעבלע געמוזט אויפוועקען מ׳סיע לעבלע און איהם דערצעהלען די אויסערגעוועהנליכע שטיקעל נייעס. נעכטען, איז דאָס פּאָאָר פּאָלק געגאַנגען שלאָפען ביז ס׳איז געקומען דער שנעלל־צוג פון פּאַריז, עלף אוהר פינף, ווייל זיי האָבען נעבאך זעהר שטאַרק געוואָלט וויסען, מיט וואָס רובאָ׳ס געשיכטע מיט׳ן סוב־פּרעפעקט האָט זיך דאָרט געענדיגט, אָבער דערפון, ווי די רובאָ׳ס האָבען זיך געהאַלטען, האָט מען זיך גאָר־ניט געקאָנט

אַנשטויסען ; זייערע פּנים'ער זיינען געווען ווי תמיד ; און אומזיסט האָבען מאדאם לעבלע און מ'סיע לעבלע זיך שטאַרק צוגעהערט ; ביי די שכנים האָט זיך ניט געהערט אַפילו אַ שאָרך; קאָנטיג, אַז זיי זיינען באַלד איינגעשלאָפען זעהר שטאַרק: מ'קאָן זיך דענקען, אז מסתמא איז זיי זייער זיין אין פּאַריז ניט איבריג גוט אויסגעפאַלען ; ווען ניט, צו וואָס דאַרף סעווערינע אויפשטעהען אַזוי פריה. דער קאַסיר האָט געפרעגט, ווי דאָס פּנים איז געווען ביי סעווערינע'ן, און מאַדאַם לעבלע איז געוואָרען אַ בעשרייבערקע : אַ זעהר שטרענג פּנים, זעהר בלאַס ; איהרע בלויע אויגען האָבען שטאַרק געשיינט אונטער די שוואַרצ־קייט פון איהרע האָאַר ; געשטאַנען שטיל, אָהן אַ בעוועגונג — אַט, אַ וואַהרע נאַכט־וואַנדערין... מ'וועט שוין אַלעס געוואָהר ווערען ביז פאַרנאַכט.

ז אין וואָקזאַל האָט רובאָ דערוויסט זיין קאָלעגע מולען, וועלכער האָט געדאַרפט אַרבייטען ביי נאַכט, און רובאָ האָט איהם איבערגענומען די הענט ; אָבער מולען האָט זיך מיט איהם אַרומגעדרעהט נאָך אייניגע מינוטען, און מיט איהם גע־שמועסט, דערצעהלענדיג פערשיעדענע קלייניגקייטען, וואָס האָ־בען נעכטען פּאַסירט : — מ'האָט געכאַפּט אַ פּאָאַר קליינע גנבים אין דער מינוט ווען זיי האָבען שוין געזאָלט אַריינקריכען אין די אַרבייטער צימער ; דריי אַרבייטער האָט מען גוט גע־געבען פאַר ניט היטען די רעגעלען ; ביים צונויפשטעלען פון דעם צוג קיין מאָנטעווילע, איז ביים צוזאַמען־קעטלען פון די וואַגאָנעס צובראָכען געוואָרען דער קעטעל־אייזען. רובאָ, האָט מיט אַ רוהיגען פּנים, געלאַסען אויסגעהערט : — ער איז בלויז געווען אַביסעל בלייך, — מסתמא פון מיעדקייט, און דאָס האָט זיך אויך געמערקט אין דעם, וואָס ס'איז איהם געווען בלוי אונ־טער די אויגען. מולען האָט שוין געענדיגט דערצעהלען, און רובאָ האָט איהם נאָך אַלץ אָנגעקוקט מיט אַ פראַגע אין די אויגען, גלייך ווי ער האָט געוואָלט הערען פון עפּיס נאָך. אָבער קיין נייעס איז שוין מעהר ניט געווען. רובאָ האָט אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ און געקוקט צו דער ערד.

אזוי געהענדיג איבער די פלאטפארמע, זיינען זיי ביידע צו ביז'ן ענדע וואקזאל, — ביז צו דעם ארט, הייסט עס, וואו עס געפינט זיך אין דער רעכטער האנט דער שטאל פיר די וואַגאָנעס, וואס זיינען אנגעקומען נעכטען, און וועלען ווידער ארויסגעהן ערשט מיט א טאג שפּעטער. רובא האט אויפגעהויבען דעם קאפּ, און זיינע אויגען האבען מיט א מאל דערזעהן דעם וואגאן ערשטע קלאס, נומער 293, וועלכער האט געהאט א בעזונדערע קופּע, בעלויכטען מיט דעם ציטערנדען ליכט פון א גאז־רערעל. מולען האט מיט א מאל אויסגעשריען:

— אך, כ'האב גאר פארגעסען!

רובא'ס בלאסער פּנים איז מיט א מאל געווארען רויט, און ער האט ניט געקאנט איינהאלטען אין זיך א לייכטער ציטער.

— כ'האב פארגעסען, — האט מולען ווידערהאלט. — ד ע ם וואגאן, זעהט איהר, טארט איהר ניט ארויסשיקען, — שטעלט איהם הייגט ניט אריין אין דעם שנעל צוג פון זעקס אוהר פיערציג.

נאך א קורצבען שווייגען, האט רובא ענדליך געפרעגט מיט א גאנץ נאטירליכען טאן:

— אזוי? וואס איז עפּיס?

— ס'איז אריין א בעשטעלונג פיר א קופּע אויף היינט אבענד. און ווער קאן וויסען, אפשר וועלען מיר קיין אנדערע פרייע קופּע ניט האבען, איז געבליבען, אז מיר זאלען דערווייל פארהאלטען די וואס מיר האבען.

— נו, נאטירליך, — האט רובא געענטפערט, ניט אראפּלאזענדיג זיין פארשענדען בליק פון דעם וואגאן, איהם איז אין קאפּ פלוצלינג אריין אן אנדער געדאנק, און ער איז מיט א מאל געווארען בייז:

— ווי געפעלט דאס אייך! זעהט, כ'בעט אייך, ווי די פוילאקעס רייניגען עס אביסעל! אויף דעם וואגאן איז דא שטויב דאכט זיך פון א גאנצע וואך.

— אה, אן אלטע געשיכטע! — אז א צוג קומט אן נאך עלף ביי נאכט, קאנט איהר זיין זיכער, אז די וואגאנעס בלייבען

שוין אזוי, — האָט מולען בעמערקט. — א דאנק נאָך, אז מ'קוקט זיי באָטש דורך. דאָ ניט לאַנג האָט מען אין א וואַגאָן איבערגעלאָזט א פּאַסאַזשיר, וועלכער איז אנשלאָפען געוואָרען אויף א באַנק, און ערשט, אז ס'איז געוואָרען טאָג, האָט ער זיך אָנגעכאַפּט.

ענדליך האָט מולען, קוים איינהאַלטענדיג א גענעץ, געזאָגט, אז ער געהט שלאָפען. אָבער פּלוצים איז ער געוואָרען אזוי בייגעריג, אז ער האָט זיך אומגעקעהרט.

— גאָר פאַרגעסען! — דער עסק מיט'ן סוב-פּראָפעקט האָט זיך דאָך שוין געענדיגט, א?

— אָה, יאָ; ניט אומזיסט געפאָרען; כ'בין צופריעדען.

— בעסער אזוי; אודאי... געדענקט־זשע: — נומער 293 בלייבט דאָ.

און רובאָ איז געבליעבען איינער אליין; ער איז לאַנגזאַם צוגעגאַנגען צו דעם וואַרטענדען צוג קיין מאַנטעווויל.

די וואַרט־זאַאַלען זיינען שוין געוועזען אָפען; ס'האָבען זיך בעוויזען עטליכע פּאַסאַזשירען, איניגע יעגער מיט זייערע הינט, א צוויי־דריי קרעמער מיט די פאַמיליעס, וועלכע האָבען געוואָלט זיך בענוצען דערמיט, וואָס ס'איז זונטאָג, — אָבער, אין אַלגעמיין, איז געווען א קליינער עולם. אז דער ערשטער צוג פון טאָג איז ארויסגעפאָהרען, האָט שוין רובאָ ניט געטאָרט פאַרליערען קיין צייט; ער האָט גלייך געמוזט צוזאַמענשטעלען דעם פּאַססאַזשיר צוג, וואָס געהט ארויס פינף אוהר פיערציג קיין דואַן אין פּאַריז. און אזוי ווי אזוי פריה פאַר טאָג, איז נאָך במעט קיינער ניט געקומען צו דער ארבייט, האָט ער, אלס דער ארויסהעלפער פון דעם סטאַציאָן־מייסטער, אויף זיך גענומען זעהר פיעל וואָס צו בעזאָרגען, רובאָ האָט געענדיגט איבעררוקען די וואַגאָנעס; מ'האָט זיי שוין ארויסגעפיהרט פון די שטאַלען, און מ'האָט זיי שוין אויסגעשטעלט אויף די רעלסען ביי דער פּאַסאַזשיר פּלאַטפאָרמע. און דאָ האָט רובאָ געדאַרפט אוועק אין זאַאַל השגחה געבען אויף די בילעטען און אויף דעם צונעמען פון'ם באַגאַזש ביי די פּאַסאַזשירען. איינער, אן אָנגע־

שטעלטער, האָט עפּיס זיך געשפּאַרט מיט אייניגע סאָלדאַטען, און רובאָ האָט זיך געמוזט אריינמישען. און איהם איז אויס־געקומען כאָטש זיך צורייסען אויף שטיקער אין דעם געפּילדער, אין דעם טונקעלען וואַקזאַל, אין דער צוג־לופט, צווישען אַן עולם פּאַסאַזשירען, וואָס האָבען געציטערט פון קעלט און זיינען ערשט פון שלאָף. און ער איז ניט געווען אין אַ גוטע שטימונג, און האָט קיין מינוט צייט ניט געהאַט אַ טראַכט צו טהון. אָבער דער פּאַסאַזשיר צוג איז ענדליך אַרויסגעגאַנגען, און דער וואַק־זאַל איז געוואָרען לעדיג. רובאָ איז האַסטיג אַוועק צום דרעה־צירקעל פון דעם וועג־סיגנאַליסט, זיך אָנצופרעגען צו אַלעם איז מיט חסד, וואָרים ס'האָט געזאָלט אָנקומען אַ צוג דירעקט פון פּאַריז, און דער צוג האָט זיך אַביסעל פאַרשפּעטיגט. דער־נאָך איז ער געווען דאַביי, ווי די פּאַסאַזשירען זיינען אַרונטער־געקראָכען, האָט אָבגעוואַרט ביז די אָנגעקומענע פּאַסאַזשירען זיינען זיך צופאָהרען אין די קאַרעטעס פון די האָטעלען, וועל־בע האָבען דאָ געוואַרט אויפ'ן וואָקזאַל לעבען דער ליניע בלויז פון יענער זייט וואַנט מיט גראַטעס, און ערשט איצט האָט רובאָ זיך געקאָנט אָברוהען אַ מינוט, — דער וואָקזאַל איז געוואָרען שטיל און לעדיג.

ס'האָט געקלונגען זעקס.

רובאָ איז זיך לאַנגזאַם אַראָפּגעגאַנגען פון דער פּאַסאַזשיר פּלאַטפּאָרמע אונטער דעם גלעזערנעם דאַך; אַז ער איז אַרויס־געקומען אונטער דעם פרייען הימעל, האָט ער אויפגעהויבען דעם קאָפּ און האָט זיך אָבגעזיפצט פון פערלייכטערונג; ער האָט בעמערקט, אַז עס נעמט שוין טאָגען. דער ווינט פון'ם ים האָט שוין געענדיגט צוטריבען דעם טומאַן; ס'איז געוואָרען דער קלאָהרער פריהמאָרגען פון אַ זונענדיגען טאָג. רובאָ האָט גע־קוקט אין צפון זייט, צום ענגואַווילער באַרג, צו די בוימער אויף דעם בעערדונגס פעלד, וועלכע האָבען בעקומען עפּיס אַ וויאָלעט קאָליר געגען דעם אויסגעבלאַסטען הימעל; אומקעהרענדיג זיך מיט'ן פּנים קיין דרום און מעריב זייט, האָט ער נאָך בעמערקט איבער'ן ים אייניגע שטיקלאַך אָבגעריסענע ווייסע וואָלקענס,

וועלכע זיינען די לעצטע נאָך געשוואומען אין הימעל; און אין מזרח זייט איז דער גרויסער מויל פון דעם סענט־טייך געווען אָנגעצונדען מיט דעם ניי־געבאָרענעם פארטאָג. מיט אַן אונבעוואוסטע בעוועגונג האָט רובאַ אראָבגענומען דאָס היטעל פון קאָפּ, ווי ער וואָלט זיך געוואָלט קוויקען מיט די פרישע ריינע לופט. דאָס בילד איז איהם אזוי גוט בעקאנט; די גרויסע שטרעקע מיט דער מאסע וואָקזאַל־געביידעס; לינקס, די פּלאַטפאָרם פאר די פּאסאזשירען, דער דעפּאָ פיר די לאָקאָמאָטיווען, און רעכטס, די גאנצע עקספּעדיציאָן, די שטאָדט אַליין, — דאָס אַלעס האָט איהם, דאכט זיך, בערוהיגט, איהם צוריקגעקעהרט צו זיינע טאָג־טעגליכע בעשעפטיגונגען, תמיד און בעשטענדיג די זעלביגע. און איבער דער גאַס שארל־לאַפּיט, פון יענער זייט, האָבען זיך געזויכערט די גרויסע קוימענעס פון די פאבריקען; און גרויסע בערג קוילען האָבען זיך געזעהן אין די קוילען־קראַמען ארום דעם פארבויטען ברעג באַסאַן. פון דאָרט האָט זיך שוין געהערט א גערויש. און דאָס פייפעריי פון די וואַגאָנעס מיט סחורות, און דאָס אויפוואכען און גערוך פון דעם ים, וואָס דער ווינט ברענגט, — דאָס אַלעס האָט רובאַ'ן דערמאָנט, אז היינט איז א יום־טוב, ווייל מ'לאָזט אראָפּ א שיף, און מאסען מענשען וועלען זיך דאָ שטופּען דאָס צו זעהן.

אַז ער איז צוריק אריינגעקומען אין וואָקזאַל, האָט ער דערזעהן ווי די ארבייטער שטעלען צונויף דעם שנעל־צוג אויף זעקס אוהר פיערציג; איהם האָט זיך דאַביי אָבגעדוכט, אַז די לייטע האָבען אהער אריינגענומען דעם וואַגאָן 293 אויך; און פון זיין גוטען מוטה, וואָס דער פרישער מאָרגען האָט איהם פערשאַפט, איז מיט א מאָל געוואָרען אַן אונערוואַרטעטער כעס.

— ריהרט מיר ניט אָן דעם וואַגאָן 293, דער רוח זאָל אייך נעמען! זאָל ער שטעהן וואו ער שטעהט! ערשט ביי נאכט געהט ער היינט אוועק.

דער עלטערער ארבייטער, וועלכער האָט געדאַרפט זעהן, אַז דער צוג זאָל גוט צוזאמען געשטעלט ווערען, האָט איהם ערקלעהרט, אַז דעם וואַגאָן רוקט מען בלויז איבער כדי צו צוקור־

מען צום צווייטען וואגאָן, וואָס שטעהט הינטער דעם. אָבער רובאַ האָט זיך ניט געלאָזט רעדען; ער איז געווען צוקאָכט גאָר אָהן אַ פאַרוואָס.

— אך, איהר בהמות! איך זאָג דאָך אייך! — ריהרט ניט!

אַז ער האָט אָבער ענדליך יאָ פערשטאַנען, וואָס דאָ קומט איינגענטליך פאָר, האָט ער זיך נאָך מעהר צוקאָכט, שילטענדיג דעם ענגען וואָקזאַל, וואו מען קאָן אפילו אַ וואגאָן ניט אויס־קירעווען. ווירקליך, דער וואָקזאַל איז טאַקי געווען צו קליין און צו ענג פיר האוור; דאָס איז געווען איינער פון די ערשטע וואקזאַלען, וואָס די באַהן האָט געבויעט, און ער האָט זיך שוין אויסגעדיענט מיט זיינע אַלטע שטאַלען פון אַלטע קלעצער, מיט דעם שלעכט בעלויכטענעם הענג־דאַך פון האָלץ און צינק, מיט אַלע זיינע אַלטע, פינסטערע געביידעס מיט אָבגעפאַלענע קאַלך פון די ווענט.

— ס׳אַ שאַנדע! ב׳פערשטעה גאָר ניט ווי די קאָמפּאַניע האָט די גאַנצע חורבה נאָך ניט ארונטערגעריסען!

די אַרבייטער האָבען מיט פאַרוואונדערונג זיך צוגעהערט צו די רעד פון דיעזען מאַן, וועלכער איז שטענדיג געווען אַזאַ שטרענ־גער אָבהיטער פון די דיסציפּלין. רובאַ האָט דאָס בעמערקט, און איז מיט אַ מאָל אנשוויגען געוואָרען; און אַ שווייגענדער, אַן איינגעהאַלטענער, האָט ער ווייטער געקוקט ווי מ׳רוקט אי־בער די וואַגאָנעס. אויף זיין שטערן האָט זיך בעוויזען אַ ביי־זער קנייטש, און זיין קיילעכדיגער, רויטער פּנים מיט׳ן האַרטען רויטען בערדעל האָט גענומען אויסזעהען ווי ביי איינעם מיט אַ שטאַרקע ווילענס־קראַפט.

איצט איז שוין רובאַ ווידער געוואָרען פאָלקאָמען קאַלט־בלוטיג. ער האָט זיך גענומען בעזאָרגען דעם שנעל־צוג זעהר פּינקטליך, אליין דורכקוקענדיג יעדעס פּיצעלע. דאָס צוזאַממען־קעטלען פון די וואַגאָנעס איז איהם ניט געפעלען, און ער האָט געהייסען זיי בעפעסטיגען פאַר זיינע אויגען. אַ דאַמע מיט צוויי טעכטער, זיין פרוי׳ס אַ בעקאַנטע, האָט געבעטען מ׳זאָל

זי אַריינפיהרען אין דעם פרויען־אבטהיילונג. און איידער רובאָ האָט דערלאַנגט דעם סיגנאַל זיך צו ריהרען, האָט ער נאָך אמאָל גוט איבערגעקוקט, צו אלצדינג איז אין אָרדנונג, און אז דער צוג האָט שוין גענומען געהען, האָט ער איהם א שעהן ביסעל נאָכ־געקוקט מיט דעם בליק פון א מאַן, וואָס איין מינוט נור ווען ער איז פארטראכט, קאָן דאָס מענשען קאָסטען זייערע לעבענס.

אָבער ער האָט באַלד נאָך דעם שוין געמוזט אריבערגעהן אויף יענער זייט באהן־ליניע, כדי אויפצונעהמען דעם צוג פון רואַן, וועלכער איז אין דער צייט אַריינגעקומען אין וואקזאַל. אין דעם צוג איז אויך געוועזן דער פּאָסט־בעאַמטער, מיט וועלכען ער פלעגט זיך יעדען טאָג דורכרעדען וועגען די לעצטע נייעס. אין רובאָ'ס שווערען טאָג אַרבייט איז דאָס געוועזן דער איינצעלנער פרייער מאָמענט זיך אָבצורוהען א פיערטעל שטונדע ; ער האָט געקאָנט פריי איבערכאַפּען דעם אָטהעם, ווייל קיין ארבייט איז איהם באַלד ניט געלעגען אויפ'ן קאַרג. און אויך היינט, ווי אַלע מאָל, האָט ער פארדויכערט א פּאַפּיראָס און זיך פרעהליך געשמועסט מיט זיין פריינד.

דערווייל איז שוין געוואָרען אמת טאָג. די גאַז־רערלאך האָט מען פארלאָשען אונטער דעם גלעזערנעם הענג־דאך, וועל־כער האָט אָבער דורכגעלאָזט אזוי ווייניג ליכט, אז אין וואקזאַל איז נאָך אַלץ געוועזן טונקעל ; אָבער דער גרויסער שטיק הי־מעל איבערן דאַך האָט שוין געברענט מיט דעם פלאַם פון פריה־מאָרגען ; דער גאַנצער האָריזאָנט איז געוואָרען ראָזאָווע, און אַלעס האָט זיך אַרויסגעזעהן זעהר קלאָהר אין די לויטערע לופט פון דעם שעהנעם ווינטער אין־דער־פריה.

געוועהנליך, פלעגט דער סטאַנציאָן־מייסטער דאַבאַדי קו־מען אכט א זייגער אין דער פריה, און זיין אַרויסהעלפער פלעגט איהם קומען ענטקעגען מיט זיין ראַפּאָרט. דאַבאַדי איז געוועזן א שעהנער, פיין געקליידעטער ברונעט ; ער פלעגט זיך בענע־מען ווי אַ רייכער קאָממערסיאַנט, וואָס איז פארטהון אין זיינע געשעפטען. און ווירקליך, ער פלעגט זיין גאַנץ צופריעדען, אז אַנדערע זאָלען זיך אָבגעבען מיט די פּאַסאַזשיר־צוגען, און ער

אליין פלעגט זיין צייט, הויפטזעכליך, פארברענגען ביי די שי־
פען און וואגאָנעס מיט די סחורות, האָבענדיג שטענדיג פאר־
בינדונגען מיט די גרויסע קאָממערסאַנטען פון האוור און פון
דער גאנצער וועלט, היינט האָט ער זיך אביסעל פארשפּעטיגט ;
רובאָ האָט שוין צוויי מאָל געעפענט די טיהר פון די קאָנטאָר,
און האָט איהם אָבער ניט געטראָפען. אויף׳ן טיש איז אפילו
די אָנצייגע פון טאָג נאָך ניט אויפגעעפענט געוועז. רובאָ׳ס
אויג האָט בעמערקט א דעפּעשע צווישען די בריעף. ער איז גע־
בליעבען שטעהן ווי א פאר׳כישוף׳טער ; ער האָט זיך ניט גע־
קאָנט אָברייסען פון דער טיהר, ניט ווילענדיג ווארפענדיג אויף
דעם טיש האסטיגע בליקען.

ענדליך, צעהן מינוט שפּעטער איז געקומען מ׳סיע דאבאדי.
רובאָ האָט זיך צוגעזעצט, ניט רעדענדיג א וואָרט ; ער האָט
געוואַרט יענער זאָל עפענען די דעפּעשע. אָבער דער סטאציאָן־
מייסטער האָט זיך גאָרניט געאיילט ; ער האָט געוואָלט ארויס־
ווייזען זיין אויפמערקזאמקייט צו זיין העלפער, ווייל ער האָט פון
איהם געהאלטען.

— און, געוויס, איז עס אייך אין פאריז צוגעגאנגען ווי
געוואונשען ?

—יא, מ׳סיע, איך דאנק אייך.

דאבאדי האָט ענדליך געעפענט די דעפּעשע ; אָבער
געלעזען האָט ער זי נאָך ניט ; ער האָט בלויז געשמייכעלט צו
זיין ארויסהעלפער : רובאָ׳ס שטימע האָט געקלונגען ווי פאר־
שטיקט, ווייל ער האָט זיך איינגעשטרענגט איינצוהאלטען דאָס
נערוועזע ציטערען פון זיין אונטערסטע ליפּ.

— עס פרעהט אונז זעהר אייך דאָ ווידער צו זעהן.

— און איך, מ׳סיע, בין זעהר צופריעדען מיט אייך ווייטער
צו זיין.

און אז מ׳סיע דאבאדי האָט זיך ענדליך גענומען צו דער
דעפּעשע, האָט רובאָ איהם נאָכגעקוקט ; א לייכטער שוויים
האָט איהם ארויסגעשלאָגען אויפ׳ן פּנים ; ער האָט געשוויגען,
ער האָט ביי דאבאדי׳ן אָבער ניט בעמערקט די ערוואַרטעטע

אויפרעגונג; יענער האט גאנץ רוהיג איבערגעקוקט די דעפע־שע, און זי א ווארף געטהון צווישען אנדערע פאפירען: — מסתמא, בלויז א געוועהנליכע ראפארט פון דער באהן־ליניע. דערנאך האט ער זיך גענומען צו זיינע אנצייגע פון טאג, און רובא, ווי געוועהנליך, האט גענומען איהם דערצעהלען וועגען אלעס, וואס האט פאסירט ביי נאכט און פאר טאג. אבער היינט האט רובא זיך ניט געקאנט דערמאנען, וואס דער נאכט־ ארויס־העלפער האט איהם דערצעהלט פון די גנבים, וואס מ'האט גע־כאפט אין די ארבייטער צימערען. דער סטאנציאן־מייסטער האט מיט איהם גערעדט נאך א פאאר ווערטער, און האט איהם ענדליך, מיט א מאך מיט'ן האנט אבגעלאזט, ווייל אין דער מינוט זיינען אריינגעקומען צוויי אנדערע ארויסהעלפער, וואס שטעהען ביים פראכט אין די שיפען און וואגאנעס. זיי זיינען אויך גע־קומען אבגעבען א ראפארט, זיי האבען אויך געבראכט א נייע דעפעשע, וואס איינער פון די אנגעשטעלטע ביי די פראכט־שיפען האט זיי איבערגעגעבען.

— איהר קאנט זיך געהען, — האט דאבאדי געזאגט, אז ער האט דערזעהן, אז רובא איז געבליבען שטעהן ביי דער טיהר.

אבער רובא האט אלץ געווארט קוקענדיג אויף דאבאדי מיט זיינע פאנאנדערגעעפענטע אויגען. ער איז אוועקגעגאנגען ערשט ווען די צווייטע דעפעשע איז אויך אראפגעווארפען געווארען אויפ'ן טיש מיט דערזעלבער גלייכגילטיגער האנד. געגען א מינוט איז רובא ארומגעגאנגען אונטערן העננ־דאך אונענט־שלאסען, פארטראכט. ס'איז שוין געווען פינף־און־דרייסיג מי־נוט אויף נייו: איצט קומט שוין קיין צוג ניט ביז דעם פאַ־סאזשיר צוג פון נייו אוהר פופציג. געוועהנליך פלעגט ער בע־נוצען די שעה ארומצוקוקען דעם וואקזאל. און רובא האט זיך געשלעפט איייניגע מינוט, אליין ניט וויסענדיג וואוהין די פיס טראגען איהם. ער האט ענדליך אויפגעהויבען דעם קאפ. פאר איהם איז געווען דער וואגאן נומ. 293; און ער האט זיך מיט א מאל א קירעווע געטהון און איז אוועק אין דעפא פון די לאָ־קאמאטיוון, אבוואהל ער האט דארט ניט געהאט וואס צו טהון.

די זון האָט זיך שוין אויפגעהויבען הויך איבער'ן האָריזאָנט, און א שטויב ווי פון גין־גאָלד האָט געשוועבט אין דער בלאָ־סער לופט. אָבער רובאָ האָט אפילו ניט בעמערקט דעם שעהנעם פריהמאָרגען; ער האָט זיך געאיילט ווי איינער וואָס איז זעהר בעשעפטיגט; ער האָט אין זיך געוואָלט שטילען די אנגסטען פון ווארטען און ווארטען.

פלוצים דערהערט ער אימיצענס א קול:

— גוט מאָרגען, מ'סיע רובאָ! האָט איהר געזעהען מיין פרוי?

דאָס איז געווען פעקע, דער הייצער ביי זשאק'ן אויף'ן לאָ־קאָמאָטיוו, א מאן פון א יאָהר דריי־און־פיערציג, א געזונטער; א פרעהליכער, א מאָגערער, גוט געבויט, מיט א פנים, וואָס איז געווען פאררויכערט פון רויך און פלאם. זיינע גרויע אויגען אונטער דעם קליינעם שטערן און זיין גרויסער מויל מיט די שפּי־ציגע באק־ביינער האָבען געהאלטען אין איין שמייכלען, ווי ביי איינעם, וואָס האָט ליעב א לעב צו טהון.

— ווי? איהר גאָר? — האָט רובאָ איבערגעפרעגט, פאר־וואונדערט, און האָט זיך אָבגעשטעלט. — אך, יא; מיט אייער לאָקאָמאָטיוו האָט זיך עטוואָס געטראָפען, — גאָר פארגעסען... און איהר פאָהרט ארויס ערשט היינט אויף דער נאכט... גע־רוהט א גאנצען טאָג... גוט, אה?

— אודאי, גוט, — האָט פעקע געענטפערט: ער האָט זיך נאָך ניט אויסגעניכטערט פון די נעכטיגע הוליאנקע.

געבאָרען אין א דערפעל ניט ווייט פון רואן, איז פעקע נאָך אלס א יונגעל אוועק אין דיענסט צו די אייזענבאהן קאָמפּאניע, אָנקומענדיג אין די אבטהיילונג, וואו מ'שטעלט צונויף די מאָ־שינען. שפּעטער, ווען ער איז אלט געוואָרען דרייסיג יאָהר, איז איהם זיין ארבייט נמאס געוואָרען און ער האָט געוואָלט ווע־רען א הייצער, כדי שפּעטער צו קאָנען ווערען א מאשיניסט; אין דער זעלבער צייט האָט ער אויך חתונה געהאט מיט וויק־טאָריע; זי איז מיט איהם געווען פון איין דאָרף. אָבער די יאָהרען זיינען זיך געגאנגען, און פעקע איז אלץ געווען דער זעל־

בער הייצער, און ס'איז איהם קיין מאל ניט בעשערט געווען צו ווערען א מאשיניסט ; ער האט זיך ניט גוט אויפגעפיהרט, איז געווען צולאזען, האט געטרונקען און זיך געיאגט נאך פרויען. צוואנציג מאל וואלט מען איהם שוין געווען נעגעבען דעם וועג, ווען ניט די בעשיצונג פון הויפט־ריכטער גראנמארען, און מען וואלט זיך אויך דערוייל ניט צוגעוואהנט צו זיינע גרויסע עבירות, דערפאר וואס ער איז געווען זעהר גוטמוטהיג און זעהר א געניטער אלטער ארבייטער. ער פלעגט ווערען אמת ווילד, נור ווען ער איז געווען שיכור, ווייל שיכור'ערהייט פלעגט ער ווערען א וואהרע חיה רעה, פון וועלכען מ'האט געמעגט ערוואר־טען אל־דאס־בייז.

— און מיין ווייבעל האט איהר געזעהן ? — האט ער ווידער אמאל געפרעגט, מיט א ברייטען שמייכעל, וואס האט איהם צוריסען דאס מויל.

— ווי דען ? געוויס, האבען מיר זי געזעהן, — האט גע־ענטפערט דער ארויסהעלפער פון סטאנציאן־מייסטער. — מיר האבען זאגאר געגעסען פרישטיק אויף אייער קווארטיר... כ'לע־בען, פעקע, איהר האט א פיינע פרוי ! און איהר טהוט א גרויסע נארישקייט, וואס איהר זיינט איהר ניט טריי.

פעקע האט זיך נאך מעהר פאנאנדערגעלאכט.

— נו, וואס דען ? אבער זי וויל דאך אליין, אז איך זאל זיך אונטערהאלטען.

דאס איז געווען וואהר. וויקטאריא איז געווען עלטער פון איהם מיט צוויי יאהר. זי איז געווארען זעהר דיק און א שווער מענש, און פלעגט איהם אליין אפט מאל שטופען איין קעשענע א הונדערט סו, אז ער זאל זיך געהן זוכען פארגעניגען אנדערש־וואו. זיין אונטרייהייט צו איהר האט זי קיין מאל ניט גע־ארט צו שטארק, ווייל ער האט פון דער נאטור ליעב געהאט א שטיף צו טהון. און יעצט האט זיך זייער לעבען ריכטיג איינ־געשטעלט.

— פעקע האט געהאט צוויי פרויען, צו איין פרוי ביי די צוויי וואקזאלען, וואו ער פלעגט אנקומען און ארויספאהרען ;

איין פרוי אין פּאַריז, ווען ער פלעגט דאַרפען נעכטיגען, און איין פרוי אין האַוור צו פאַרוויילען די צייט, וואָס ער פלעגט דאָרט מוזען זיין ביז׳ן צווייטען צוג. מוהמע וויקטאָריא האָט געלעבט זעהר בערעכענט, איז זאָגאַר געווען אַ קאַרגע פאַר זיך; אָבער צו פּעקע׳ן האָט זי זיך געהאַלטען ווי אַ מאַמע; זי האָט אַלצ־דינג געוואוסט, און פלעגט אָפּט מאָל זאָגען, אַז זי וויל ניט, אַז ער זאָל זיך מיט איהר דאַרפען שעהמען פאַר דער אַנדערער, אין האַוור, און זי פלעגט פאַר יעדען אָוועקפאָהרען איהם גוט איבער־קוקען די וועש, ווייל זי וואָלט עס ווירקליך זעהר געקרענקט, ווען די צווייטע וואָלט געמיינט, אַז זי גיט ניט גוט אַכטונג אויף זייער מאַן.

— דאָס איז קיין תירוץ ניט, — האָט רובאָ געענטפערט. — ס׳איז ניט פיין פון אייך. מיין פרוי, ווייסט איהר, פערגעטערט איהר אָם, און זי וועט אייך דערפאַר גוט אָנלערנען.

אָבער ער איז מיט אַ מאָל אנשוויגען געוואָרען, און ער האָט דערזעהן אַרויסגעהן פון דער טיהר, לעבען וועלכע זיי זיינען גע־שטאַנען, אַ הויכע, דאַרע פרוי. דאָס איז געווען פּילאָמענע סאָ־וואַניאַ, די שוועסטער פון דעם סטאַנציאָן־מייסטער, — פּעקע׳ס קעבס־ווייב שוין אין האַוור באַלד אַ יאָהר. ער מיט׳ן ווייב זיי־נען דאָ, קענטיג, געשטאַנען הינטערן טיהר און גערעדט, ווען פּעקע האָט זיך פון איהר אָבגעטהיילט אַ רוף צו טהון דעם אַרויסהעלפער. זי האָט נאָך אויסגעזעהן גאַנץ יונג, ניט קוקענ־דיג אויף איהרע צוויי־און־דרייסיג יאָהר, הויך, ביינערדיג, מיט אַ פלאַכע ברוסט, אַ דאַרע און אויסגעצערט פון איהר בעשטענדיגע לוסט; זי האָט געהאַט אַ לאַנגען קאָפּ, מיט פאַרפלאַמטע אוי־גען — דעם קאָפּ פון אַ מאָגערע, הירזשענדע קליאַטשע. מ׳האָט אויף איהר געזאָגט, אַז זי טרינקט. אַלע אָנגעשטעלטע פון דעם וואָקזאַל זיינען מיט איהר געווען אין די קליינע הייזקע, וואו איהר ברודער האָט געוואָהנט נעבען דעם דעפּאָ פון די לאָקאָמאָ־טיווען: זי האָט דאָס הויז געהאַלטען זעהר ניט ריין. איהר ברודער, אַליין פון די אָווערן פּראָווינץ, אַן עקשן, און אַ שטרענ־גער אָבהיטער פון די דיסציפּלין, זעהר געשעצט פון זיינע עלטס־

טע, האט ניט איין מאל דערפאר געהאט צרות פון זיין שוועס־טער, ער האט זאגאר שיעור זיין שטעלע ניט פארלוירען. און יעצט דולדעט מען זי שוין אויך צוליעב איהם; און ער דול־דעט פון איהר צוליעב פאמיליען פפליכטע, — דאך א שוועס־טער; אבער דאס שטערט איהם ניט, אז ער כאפט זי מיט אי־מיצען, איהר גוט אנצוברעכען די ביינער, און אזוי ברוטאל, אז זי בלייבט אפט ליגען, כמעט טויט. פילאמענע און פעקע הא־בען זיך זעהר גוט געפאסט; זי האט, ענדליך, זיך געפיהלט צו־פריעדען מיט די ליעבשאפט פון דעם ווילדען טרינקער; ער, ווידער, וואס האט געהאט אזא פעט ווייב, איז געווען זעהר צופריעדען, וואס זי איז אזוי דאר, ערקלערענדיג מיט א געלעב־טער, אז איצט דארף ער שוין מעהר ניט זוכען; און בלויז סע־ווערינע, וועלכע האט דאס גערעכענט פאר איהר פפליכט צו די מוהמע וויקטאריא, האט זיך צוקריגט מיט פילאמענע'ן, וועלכע זי האט, אוים איהר נאטירליכע גדלות, געוואלט אויסמיידען און ניט געוואלט גריסען.

— אלזא, פעקע, זיי געזונד! — האט פילאמענע ארוים־גערעדט מיט חוצפה, — איך געה מיר אוועק, וויל מ'סיע רובא וויל דיר זאגען מוסר פון זיין ווייב'ס וועגען.

דער גוטמוטהיגער פעקע האט נאך אלץ געלאכט.

— וואס לויפסטו? ער שפאסט דאך.

— ניין, ניין! איך דארף אבטראגען צוויי אייער פון מיינע היהנער; כ'האב זיי צוגעזאגט מאדאם לעבלע.

פילאמענע אומישנע דערמאנט דעם נאמען, ווייל זי האט געוואוסט פון די שטילע קאנקורענץ צווישען דער פרוי פון דעם קאסיר און די פרוי פון דעם סטאנציאן־העלפער, און זי האט זיך געמאכט כלומר'שט חבר מיט איינער כדי צו קרענקען די צווייטע, אבער זי איז נאך אלץ ניט אוועקגעגאנגען, ווייל זי איז מיט א מאל פאראינטערעסירט געווארען, דערהערענדיג ווי דער הייצער פרעגט וואס ס'הערט זיך מיט'ן סוב־פרעפעקט.

— שוין געענדיגט? איהר זיינט צופריעדען, מ'סיע רובא? ניין?

— זעהר צופריעדען.

פעקע האָט א ביטרען וואונק געטהון.

— אָה, איהר דארפט ניט זיין אונרוהיג, וואָרים, פאר־שטעהט איהר, אז מ'האָט אזא גרויסען צד... אָה איהר ווייסט דאָך וואָס איך מיין. מיין פרוי האָט ער אויך שוין געטהון ניט איין טובה.

דער סטאַנציאָנס־העלפער האָט איהם איבערגעשלאָגען זיין אָנצוהערעניש אויף דעם הויפּט־ריכטער גראַנמאָרען, איבער־פרענענדיג מיט א מאָל :

— איהר פאָהרט, אלזאָ, ערשט היינט אבענד ?

יא ; „ליזע'ן" וועט מען פארריכטען ; דער טרייב־שטאַנג וועט פערטיג ווערען... און איך וואַרט נור אויף מיין מאַשיניסט ; ער איז זיך דורכגעגאַנגען, איהר קענט איהם, — זשאַק לאַנטיע ? ער איז מיט אייך פון איין פּראָווינץ.

איין מאָמענט איז רובאָ געשטאַנען, ניט ענטפערענדיג א וואָרט, פארטראַכט.

— זשאַק'ן לאַנטיע ? צי איך קען איהם ? ווי זאָל איך אייך זאָגען ? אזוי זיך : — גוט מאָרגען, גוט יאָהר, בעקאַנט האָבען מיר זיך אייגענטליך ערשט דאָ ; ער איז דאָך יונגער פון מיר, און אין דערהיים, אין פּלאַססאַן, האָב איך איהם קוים זוען געזעהען, פאר א יאָהרען הערבסט האָט ער מיין פרוי עפּיס געטהון א געפעליגקייט, ביי די שוועסטער קינדער, אין דיעפּ.... א פעהיגער יונג, ווי איך הער.

ער האָט גערעדט האַסטיג, ניט איבערלעגט. פּלוצים נעמט ער געהען.

— א גוטען טאָג, פעקע... איך מוז נאָך א קוק טהון וואָס דאָרט טהוט זיך.

און פּילאָמענע איז זיך באַלד אויך אוועקגעגאַנגען מיט איה־רע לאַנגע שפּאַן ווי א קליאַטשע ; אָבער פעקע איז געבליבען שטעהן, מיט די הענד אין די קעשענעס, און אָנקוועלענדיג פון דעם ליכטיגען פריה־מאָרגען, ווען ער מעג זיך ארומגעהען ליי־דיג ; ער האָט זיך בלויז פארוואונדערט, וואָס דער סטאַנציאָן־

אַרויסהעלפער האָט זיך בענוגענט בלויז מיט אַ קוק אין דעם וואַגאָן־שטאַל און איילט זיך שוין צוריק. ער פטר'ט דאָס היינט אָפּ צו שנעל ! וואָס זוכט ער דאָרט ?

ס'האָט געקלונגען פונקט ניין, ווען רובאָ איז ווידער אַריין אין דעם וואָקזאַל. ער איז צוגעגאַנגען ביז'ן סוף, ביז דעם פּאָסט־הויף, האָט אַ זוך געטהון, און, קענטיג, ניט געפינען, וואָס ער האָט געזוכט, און זיך ווידער האַסטיג אומגעקעהרט. און ער איז אַריין אין די פּאַרשיעדענע קאָנטאָרען, איינע נאָך די אַנדערע. אין דער צייט, איז די סטאַנציאָן געוועזן שטיל און פּוסט ; בלויז איין רובאָ האָט זיך דאָ געדרעהט, ווערענדיג אַלץ מעהר און מעהר נערוועז, ווי איינער, וואָס ווייסט, אַז אַן אונגליק מוז איהם טרעפען, און ער וויל, אַז ס'זאָל איהם שוין ענדליך טרעפען ווי אַם שנעלסטען, ווייל ער האָט שוין פּאַרלאָרען די געדולד. און רובאָ קאָן ניט איינשטעהען אויף אַן אָרט, און די אויגען קאָן ער איצט שוין ניט אָברייסען פון דעם זייגער... פונקט ניין... פינף מינוט אויף צעהן... געוועהנליך פלעגט ער אַרויף געהען צו זיך אָבעסען פרישטאג ניט פריהער ווי צעהן אַ זייגער, נאָך דעם ווי דער צוג פון ניין אוהר פינפציג פלעגט אָבגעהען. און פּלוצים האָט ער געכומען געהען צו זיך אויף די קוואַרטיר ; ער האָט זיך דערמאָנט אָן סעווערינע'ן ; זי, איינע אַליין אין שטוב, וואַרט דאָך, מסתמא, אויך.

פונקט אין דער מינוט האָט מאַדאַם לעבלע געעפענט פי־לאָמענע'ן די טיהר ; זי איז געקומען צו איהר, אַזוי, אָהן אַ הוט, מיט צוויי אייער אין די הענד. זיי זיינען זיך געשטאַנען אין הויפּט־קאָרידאָר, און רובאָ האָט געמוזט אַריינגעהען אין שטוב אונטער דעם פייער פון זייערע בליקען. דעם שליסעל האָט ער געהאַט ביי זיך, ווען ער האָט זיך געאיילט צו עפענען די טיהר : אָבער די צוויי פרויען האָבען דאָך דערזעהען ווי סעווערינע זיצט אין עסס־צימער אויף אַ שטוהל, מיט די הענד אויף די קניע און דאָס פּנים בלאַס און ווי פאַרשטיינערט, מאַדאַם לעבלע האָט אַריינגעפיהרט פילאָמענען צו זיך, און זיך מיט איהר פאַרמאַכט אין שטוב און איהר דערצעהלט, אַז זי האָט שוין אייגענטליך גע־

זעהען דאָס זעלבע נאָך אין־דער־פריה: — הייסט עס, אַז די מעשה מיט'ן סוב־פּרעפעקט איז ניט גלאַט. הויבט זיך גאָר־ניט אָן. און פילאָמענע, דערצעהלט איהר, אַז זי איז דאָך גע־קומען בלויז דערפאַר, וואָס זי האָט געבראַכט אינטערעסאַנטע נייעס; און זי האָט איבערדערצעהלט, וואָס זי האָט געהערט פון מ'סיע רובאָ. האָבען זיי ביידע איצט שוין ניט געוואוסט וואָס זיך צו טראַכטען. און אַזוי איז זיך קיין סוף ניט געווען צו זייערע רעדערייען, יעדעס מאָל, וואָס זיי זיינען זיך צונויפגעקו־מען.

— מ'האָט איהם דאָרט אָבגעצוואָגען פון קאָפּ ביז די פיס, — ווי איהר זעהט מיך לעבען, מיין ליעבינקע... זיי וועלען זיך קוים איינהאַלטען אויף דער שטעלע.

— אַך, מאַדאַם, אַז מיר זאָלען נור פון זיי קאָנען פּטור ווערען.

די פיינדשאַפט צווישען די לעבלעס און די רובאָ'ס איז אַרויסגעקומען איבער די קוואַרטיר, און איז געוואָרען וואָס אַ טאָג אַלץ ביטערער. דער גאַנצער צווייטער עטאַזש, איבער די וואַרט־זאַאַלען פיר די פּאַסאַזשירען, איז געווען צוטהיילט אויף דירות פיר די בעאַמטע, און דער צענטראַלנער קאָרידאָר — ווי אַ וואָהרער קאָרידאָר אין אַ האָטעל, — געל געפאַרבט און בעלויכ־טען פון אויבען, — האָט צוטהיילט דעם עטאַזש אויף צוויי דייהען דירות, מיט טיהרען אין די רעכטע און אין די לינקע האַנד. די פענסטער פון די דירות אין די רעכטע האַנד זיינען געווען אין הויף אַריין, אין וועלכען עס זיינען געווען עטליכע אַלטע בוימער, און פון דאָרטען האָט זיך געצויגען אַ וואונדער־שעהנעס בילד ביז צו דעם ענגוואַווילער באַרג; אָבער די פענסטער — קליינע, האַלב־קיילעכדיגע — פון די דירות אין דער לינקער האַנד, זיי־נען געווען גלייך אויף דעם שירם־דאַך פון וואָקזאַל, און מיט זיינע פערשטויבטע שויבען און זייטען פון צינק האָט ער נור פאַרשטעלט דעם האָריזאָנט. קיין פרעהליכערע צימערען, ווי אין די ערשטע דירות, דאַרף מען גאָרניט: דער הויף איז שטענדיג לעבעדיג, די בוימער גרין, און היינט די פּראַכטפאָלע פעלדער!

אין די אנדערע דירות האט מען טאקי געקאנט אויסגעהען פון אומעט, אין די שטענדיגע האלב פינסטקערייט, מיט'ן פארשטעל־טען הימעל ווי אין א געפענגנים. אין די גוטע דירות האבען גע־וואהנט דער סטאנציאן־מייסטער, זיין ארויסהעלפער מולען, און די לעבלעס; און אין די פינסטערע האבען געוואהנט די רובא'ס, און אויך די מאדמואזעל גישאן, וואס האט געארבייט אין קאנ־טאר; א חוץ דעם זיינען דא נאך געווען דריי צימערען, וואס מ'האט געהאלטען פיר די קאנטראלערען פון באהן. ס'איז אבער צו בעמערקען, אז ס'האט זיך תמיד אזוי געפיהרט, אז די צוויי ארויסהעלפער האבען געהאט זייערע קווארטירעס איינע לעבען די אנדערע. ווי־זשע קומען די לעבלעס אהין? פאר רובא'ן האט דא געדינט אן אלמן, אהן קינדער, און ער האט געוואלט צוליעב טהון מאדאם לעבלע און האט איהר אבגעטראטען זיין קווארטיר. אבער פאר וואס זאל איצט די קווארטיר צוריק ניט זיין רובא'ס דעם סטאנציאן־ארויסהעלפער'ס? איז דאס גערעכט, אז ער זאל וואהנען אין די פינסטערע דירה, ווען ער האט א רעכט צו דער ליכטיגערע? כל זמןביידע פאמיליעס האבען צווישען זיך געלעבט אין פריעדען, האט סעווערינע נאכגעגעבען דער שכנה, וועלכע איז עלטער פון איהר מיט א יאהר צוואנציג, ניט קיין געזונטע דערצו און א פעטע, וואס פלעגט קוים קאנען איבער־כאפען דעם אטהעם. און די ריכטיגע מלחמה האט זיך טאקי ניט אנגעפאנגען ביז פילאמענע האט ניט אנגעפיהרט א מיאוסע רכילות צווישען די צוויי ווייבער.

— מיינט איהר אפשר, — האט פילאמענע געזאגט צו מאדאם לעבלע, — אז זיי האבען אייך אין פאריז ניט אונטער־געשטעלט א פיסעל און געפאדערט, מ'זאל אייך ארויסווארפען פון די קווארטיר — זיינען זיי יא די ריכטיגע מענשען צו טהון אזא זאך... כ'האב אליין געהערט, אז זיי האבען געשריעבען א לאנגען בריעף צום דירעקטאר, פאדערענדיג זייערע רעכטע.

מאדאם לעבלע האט קוים געקאנט ארויסרעדען א ווארט פון כעס:

— די לומפען... איך בין זיכער אז זיי ווילען נאך איבער־

רעדען די קאָנטאָרטשיצע זי זאָל האַלטען מיט זיי ; צוויי וואָכען שוין, אז זי דערקענט מיך ניט כמעט.... אויך מיר א פּריץ'טע... ניט־קשה, איך וועל זי שוין פּאַקען.

און מאַדאַם לעבלע האָט גענומען רעדען שטיל, דערצעהלענדיג דעם סוד, אז מאַדמאָזעל גישאָן געהט יעדע נאַכט צו דעם סטאַנציאָן־מייסטער. זייערעביידע טיהרען זיינען פּונקט איינע קעגען די אנדערע. מ'סיע דאַבאַדי איז אן אַלמן, האָט אן ערוואַקסענע טאָכטער, וועלכע איז תמיד אין פּאַנסיאָן, און ער האָט עם דאָ בעזעצט די דרייסיג־יעהריגע בלאָנדינקע, וועלכע האָט שוין פאַרלאָרען איהר פרישקייט, א שווייגענדע און א דארע, און א בויגיגע ווי א שלאַנג. זי איז, דאַכט זיך, אַמאָל געוועזען א לעהרערין. און פּאַקען זי איז אונמעגליך, — זי גליטשט זיך אזוי שטיל אריין דורך די קלענסטע שפּארינעלאך. זי אַליין איז — אויך מיר א פּאַרשוין ! אָבער אז זי איז צו א גוטע שוועסטער מיט דעם סטאַנציאָן־מייסטער, איז זי שוין א גרויסע פּערזענליכקייט, און אז מען זאָל זי פּאַקען מיט איהר סעקרעט, קאָן מען זי האָבען אין די הענד.

— אָה, סוף כל סוף, וועל איך אויסגעפינען ! — האָט מאַדאַם לעבלע פאָרטגעזעצט, — איך וועל קיינעם ניט לאָזען מיך אויפעסען א לעבעדיגע.... דאָ זיינען מיר, און דאָ בלייבען מיר. עהרליכע מענשען האַלטען מיט אונז ; ניין אפשר, מיין ליעבענקע ?

דער אמת איז אז די גאַנצע סטאַנציאָן האָט זיך געקאָכט איבער דער מלחמה צווישען די צוויי קוואַרטירעס. און מעהר ווי ערגיץ וואו האָט מען זיך געקאָכט אין דעם קאָרידאָר. און בלויז דער אַנדערער ארויסהעלפער, מולען, איז זיך געוועזען גלייכגילטיג ; ער איז געוועזען צופרידען צו וואָהנען אין א ליכטיגע דירה, מיט זיין קליין ווייבעלע, — א שטילע און שוואַכע פרוי, וואָס מ'האָט אין ערגיץ ניט געזעהען און וועלכע פלעגט איהם יעדע צוואַנציג חדשים שענקען א קינדעלע.

— און אין בעסטען פאַל, — האָט פילאָמענע ערקלעהרט, — אז זיי האַלטען זיך נאָך אפילו יא ווי איינער ביים שאַרף פון א

מעסער, זיינען זיי דאָך אַלץ ניט אויפ׳ן פערד. אָבער היט זיך: זיי האָבען ווער ס׳זאָל זיך פאר זיי אָננעהמען.

זי האָט נאָך אַלץ געהאַלטען די צוויי אייער, און זי האָט זיי איהר, ענדליך, דערלאַנגט: פרישע אייער; ערשט היינט אין דער פריה געלעגט. און די אַלטע לעבלע האָט איהר ניט געקאָנט גענוג אָנדאַנקען.

— ס׳איז גוטינקע איהר זיינט! איהר מאַכט דאָך מיך פאר אַ גאַשערין.... קומט אריין עפּטער, זיך דורכשמועסען. איהר ווייסט דאָך: מיינער איז שטענדיג ביי דער קאַססע. און מיר איז דאָ אַזוי אומעטיג, ווי אַ פארשלאָסענע, מחמת די פיס טהוען מיר וועה! וואָס וועט פון מיר ווערען ווען די לומפּען זאָלען מיר אַוועק רויבען די דירה אויך.

אַז זי איז מיט פילאָמענע׳ן ענדליך ארויס פון שטוב, האָט זי זיך צוגעשטעלט אַ פינגער צו די ליפּען.

— שאַט! לאָמיר זיך צו הערען!

און זיי זיינען ביידע געבליבען שטעהן אין קאָרידאָר. פינף לאַנגע מינוט זיינען זיי אַזוי געשטאַנען, זיך ניט ריהרענדיג און איינהאַלטענדיג דעם אָטהעם. זיי האָבען אָנגעבויגען די קעפּ און אָנגעשטעלט די אויערען אויפ׳ן עסס־צימער פון די רובאָס. אָבער קיין איינציגער שאָרך האָט זיך פון דאָרט ניט געהערט; ס׳איז געווען שטיל ווי אין קבר. און ענדליך, מורא האָבענדיג, אַז מען זאָל זיי דאָ ניט דערזעהען, האָבען זיי זיך געזעגענט מיט אַ נייג פון קאָפּ, אָבער ניט רעדענדיג אַ וואָרט. פילאָמענע איז זיך אַוועק אויף די שפּיץ פינגער, און מאַדאַם לעבלע האָט שטיל צוגעמאַכט די טיהר, אַז מ׳האָט אפילו ניט געקאָנט הערען ווי דער שלאָס האָט זיך פאַרהאַקט.

ביין אוהר צוואַנציג איז שוין רובאָ ווידער אַמאָל ארונטער־געקומען אין וואָקזאַל. ער האָט אַכטונג געבען, ווי מען שטעלט צונויף דעם צוג פיר ניין אוהר פונפציג; אָבער, ניט קוקענדיג אויף די אָנשטרענגונג פון זיין ווילענס־קראַפט, האָט ער געמאַכט מיט די הענד מעהר ווי אַלע מאָל, געטופּעט מיט די פיס, און אַלע ווייל אויסגעדרעהט דעם קאָפּ אַ בליק צו טהון פון איין

עק פּלאַטפֿאָרמע ביז'ן אַנדערען. אָבער ניטאָ קיין נייעס.... די הענד האָבען ביי איהם געציטערט.

און פּלוצים, ווי ער קוקט זיך אום וואַרפֿענדיג זיינע בליקען צוריק אויף דער פּלאַטפֿאָרמע, דערהערט ער לעבען זיך דאָס קול פֿון איינעם פֿון די טעלעגראַפיסטען, ווי ער זאָגט, קוים אָבדוכענ־דיג:

— מ'סיע רובאָ, ווייסט איהר ניט וואו ס'איז דער מ'סיע סטאַנציאָן־מייסטער און דער מ'סיע וואַך־קאָמיסאַר? כ'האָב פּאָר זיי דעפּעשען, און איך לויף שוין אַרום צעהן מינוט....

און רובאָ האָט זיך אומגעדרעהט, אָבער מיט אַזאַ מורא'דיגע אַנשטרענגונג פֿון זיין גאַנצען וועזען, אַז ס'האָט זיך ביי איהם אויפֿ'ן פּנים אפילו אין איין מוסקול ניט אַ ריהר געטהון. זיינע אויגען האָט ער אַנגעשטעלט אויף די צוויי דעפּעשען ביים טעלע־גראַפיסט אין די האַנד, און דאָס מאָל האָט רובאָ פֿערשטאַנען, לויט ווי יענער איז געווען צוקאָכט, אַז ענדליך איז געקומען דער מאָמענט.

— מ'סיע דאַבאַדי איז דאָ נור וואָס געווען, — האָט עו־רוהיג אויסגערעדט, און ער האָט, דאַכט זיך, קיין מאָל זיך ניט געפֿיהלט אַזוי קאַלטבלוטיג און מיט אַזאַ קלאָהרען פֿערשטאַנד, ווי יעצט, אין זיין יעצטיגע אַנשטרענגונג זיך צו ראַטעווען. איצט ווייסט ער, אַז ער קאָן זיך אויף זיך פֿאַרלאָזען!

— זעהט נור, — האָט ער בעמערקט, — אָן געהט ער דאָך, מ'סיע דאַבאַדי.

און ווירקליך, דער סטאַנציאָן־מייסטער איז געקומען פֿון דעם פּראַכט וואָקזאַל. אַז ער האָט נור אַ קוק געטהון אויף די דעפּעשע, האָט ער אויסגעשריען:

— מ'האָט דערהרג'עט אַ מענשען אויף די באַהן... דאָס טעלעגראַפירט מיר דער קאָנטראָלער פֿון רואַן.

— ס'הייסט? — האָט רובאָ איבערגעפֿרעגט: — גע'הרג'עט איינעם פֿון די אָנגעשטעלטע?

— ניין! ניין! אַ רייזענדער, אין אַ קופּע.... דעם קערפּער האָט מען געפֿונען כמעט ביים מויל פֿון דעם טונעל ביי מאַלאָנעי,

ביים מייל־צייכען 153.... און דער אונגליקליכער איז איינער פון די אדמיניסטראציאָן, דער הויפּט־ריכטער גראַנמאָרען.

און רובאָ האָט זיך פערוואונדערט.

—דער הויפּט־ריכטער! אַך! אָרימע פרוי מיינע! ווי זי וועט דאָס נעבאַך טרויערען!

זיין געשריי האָט געקלונגען אזוי נאַטירליך און אזוי רחמנות׳דיג, אַז דאַבאַדי האָט זיך אויף אַ רגע אָבגעשטעלט.

— אַך, ווירקליך, איהר האָט דאָך איהם געקענט. פיינער מאַן, ניין?

און אַ קוק טהוענדיג אויף די צווייטע דעפּעשע צום וואַך־קאָמיסאַר, האָט ער געזאָגט:

— דאָס טעלעגראַפירט אַחדאי דער אונטערזוכונגס־ריכטער,

— מסתמא מכח איינינע פאָרמאַליטעטען... און ס׳איז ערשט ניין אַחהר פינף־און־צוואַנציג, און, נאַטירליך, איז מ׳סיע קאַש נאָך ניטאָ..... זאָל מען שנעל אָוועקלויפען אין די קאפּע די־קאַמערס, אויף דעם בולוואר „נאַפּאָלעאָן“, דאָרט טרעפט מען איהם זיכער.

אין פינף מינוט אַרום איז געקומען מ׳סיע קאַש צוזאַמען מיט׳ן ארבייטער, וועלכען מ׳האָט נאָך איהם געשיקט. מ׳סיע קאַש איז געווען אַן אויסגעדיענטער אָפיציר; אויף זיין פּאָסטען דאָ, אויף דער סטאַנציאָן, האָט ער געקוקט בלויז ווי אַ מין אָברוה, — פלעגט ער קיין מאָל ניט קומען פאר צעהן אַ זייגער, אַ קוק טהון און צוריק אין קאפע. די מורא׳דיגע געשיכטע האָט מען איהם געבראַכט צווישען צוויי פּאַרטיען פּיקעט, און ער איז געוואָרען איבעראשט, ווייל די אונטערזוכונגען, וואָס זיינען איהם אריינגעפאלען אין די הענד, זיינען געווען געוועהנליך געווען פון קנאַפּע ערנסטקייט. אָבער די יעצטיגע דעפּעשע קומט טאַקי פון דעם אונטערזוכונגס־ריכטער פון רואַן; אמת, די דעפּעשע קריגט ער ערשט צוועלף שטונדען נאָך דעם, ווי מ׳האָט געפונען דעם טויטען קערפּער; בעווייזט דאָס נור, אַז דער אונטערזוכונגס־ריכטער פון רואַן האָט צו אַלעם ערשטען טעלעגראַפירט קיין פּאַריז אָנצור־פרעגען ביים דאָרטיגען סטאַנציאָן־מייסטער, אין וואָסער צור־שטאַנד דער אונגליקליכער איז ארויסגעפאָהרען פון פאַריז. און

ערשט דערנאָך, אַז ער האָט שוין אויסגעפונען דעם נומער פון דעם וואַגאָן, האָט ער טעלעגראַפירט אַהער צום וואָך־קאָמיסאַר, ער זאָל דאָ גוט אונטערזוכען די קופּע פון דעם וואַגאָן נומער 293, אויב דער וואַגאָן געפינט זיך נאָך אין האָוור. און באַלד איז מ׳סיע קאָש, וועלכער איז צוערשט געוואָרען בייז וואָס מ׳האָט איהם אומזיסט געשטערט, געוואָרען שטאַרק ערנסט מיט אַמאָל — ווי דאָס האָט זיך טאַקי ריכטיג געפּאַסט צו די אויסערגע־וועהנליכע וויכטיגקייט פון דעם פאַל.

— אָבער, — האָט ער אויסגעשריען, ווערענדיג פּלוצים שטאַרק אונרוהיג, טאָמער וועט חלילה אַזאַ וויכטיגע אונטער־זוכונג איהם אַרויספאַלען פון די הענד, — דער וואַגאָן דאַרף דאָך דאָ שוין איצט ניט זיין; מ׳האָט איהם געזאָלט אַרויסשיקען נאָך היינט אין דער פריה.

און בערוהיגט האָט איהם קיין אַנדערער ווי רובאַ אַליין, מיט זיין רוהיגען טאָן.

— ניין, ניין; איהר האָט אַ טעות.... מ׳האָט בעשטעלט אַ קופּע אויף היינט אָבענד, און דער וואַגאָן איז נאָך דאָ, אין שטאַל.

און ער האָט זיך געלאָזט געהן פאַראויס; און דער סטאַנ־ציאָן־מייסטער און וואָך־קאָמיסאַר נאָך איהם. דערווייל האָט זיך פאַרשפּרייט די נייעס, און די סטאַנציאָן־ארבייטער האָבען שטילערהייט איבערגעלאָזט די אַרבייט און זיינען זיי נאָכגעגאַנגען, און אין די טיהרען פון די פערשיעדענע קאָנטאָרען האָבען זיך בעוויזען פיעלע אַנגעשטעלטע און זיינען אויך צוגעקומען איינער נאָכ׳ן אַנדערען. און ס׳איז באַלד געוואָרען אַ שעהנער עולם.

אַז מען איז צוגעקומען צום וואַגאָן, האָט מ׳סיע דאַבאַדי אַרויסגעזאָגט אין דער הויך זיין געדאַנק:

— מ׳האָט דאָך נעכטען ביי נאַכט איבערגעקוקט דעם וואַגאָן. ווען ס׳וואָלטען נאָך געוועז סימנים, וואָלט מען עס מיר דאָך דערלאַנגט אין רעפּאָרט.

— מיר וועלען באַלד זעהן, — האָט געענטפערט מ׳סיע קאָש.

ער האָט געעפּענט דאָס טירעל, און איז אריין אין קופּע, און אין דעם זעלביגען מאָמענט, האָט ער, זיך פארגעסענדיג, אויסגעשאָסען מיט אַ זידלעריי:

— אַך, צו׳ן אַלע די רוחות! מ׳וואָלט געמעגט שווערען, אַז מ׳האָט דאָ געקוילעט אַ חזיר!

ווי אַ הויך פון ווינד איז אויף אַלעמען ארויף אַ פּחד; אַלע האָבען געוואָלט זעהען און האָבען אויסגעשטרעקט די העלזער; און מ׳סיע דאבאדי, וועלכער איז געשטאַנען פאָראויס, האָט זיך ארויפגעשטעלט אויפ׳ן ערשטען טרעפּעל: רובאָ איז געשטאַנען הינטער איהם; ניט צו זיין אַנדערש ווי די אנדערע, האָט ער זיך אויך אויסגעצויגען צו קאָנען בעסער זעהן.

אין קופּע האָט זיך ניט געמערקט קיינע אונאָרדנונג. די פענסטער זיינען געווען פערמאַכט; אַלעס איז געווען אויפ׳ן אָרט. בלויז אַ שרעקליכער גערוך האָט זיך געפיהלט פון דער אָפענער טיהר; און אויף איין קישען, אין מיטען, איז געווען אַ שטיק שווארצע פארגליווערטע בלוט, אַזוי גרויס און דיק, אַז דערפון האָט, ווי פון אַ קוואַל, ארויסגערונען אַ שטראָם בלוט, און האָט זיך צוגאָסען איבער׳ן טעפּיך. אויף די געוואַנט פון די געבעטע באַנק איז געווען פארטריקענטע בלוט, און ווייטער גאָרניט, — גאָרניט, אַ חוץ דעם שווערען גערוך און דעם בלוט.

מ׳סיע דאבאַדי איז געוואָרען מלא רציחה.

— ווער האָט דאָס נעכטען גערארפט בעקוקען דעם וואַגאָן, אַה? ברענגט זיי מיר אַהער!

די בעדינער זיינען געווען דאָ, צווישען די נייגיעריגע; זיי זיינען געווען פול מיט אַלערליי תירוצים: ס׳איז געווען ביי נאַכט, — האָט מען דען געקאָנט ריכטיג זעהען? זיי האָבען אַלצדינג איבערגעטאַפּט מיט די הענד, און זיי האָבען זיך געשוואָרען, אַז קיין גערוך האָבען זיי אויך נעכטען ניט געפיהלט.

דערווייל האָט מ׳סיע קאָש, שטעהענדיג אין וואַגאָן, זיך עפּיס פארצייכענט מיט אַ בליישטיפט אין זיין נאָטיץ־ביכעל, כדי צו קענען דערנאָך מאַכען דעם רעפּאָרט. ער האָט צוריק גערופען רובאָ׳ן. ער איז מיט איהם געווען גוט־פריינד, און

פלעגט אפט מיט איהם רויכערען א פאפיראס, שפאצירענדיג איבער דער פלאטפארמע, אין די פרייע צייט.

— מ׳סיע רובא, קומט דאך אהער; איהר קאנט מיר העלפען.

רובא האט פארזיכטיג אריבערגעשפאנט איבער די בלוט אויף דעם טעפיך, כדי ניט אריינצוטרעטען מיט די פיס.

— טהוט א קוק אונטער דעם אנדערן קישען, — האט קאש געזאגט, — זעהט צו איז עפּיס ניטא.

רובא האט אויפגעהויבען דעם קישען, געזוכט, פארזיכטיג טאפּענדיג מיט די הענד און מיט׳ן בליק פון איינעם, וואס איז ניט מעהר ווי נייגעריג.

— ניטא גארניט!

בלויז איין פלעק אויף דעם טוך פון דער פלייצע פון די געבעטע באנק האט איהם אבגעשטעלט; און ער האט דאס אנגעוויזען דעם וואך־קאמיסאר. דער פלעק זעהט דאך אויס ווי דער צייכען פון א פינגער? ניין, זיי זיינען ביידע איינפערשטאנדען, אז דאס איז בלויז א שפּריטץ בלוט.

דערווייל איז זיך אנגעלאפען א גאנצער עולם; אלע האבען געוואלט זיין ביי די אונטערזוכונג, פיהלענדיג, אז דא איז עפּעס געשעהן א פערברעכען. מ׳האט זיך געשטופּט הינטער די פלייצעס פון דעם סטאנציאן־מייסטער, וועלכער איז געשטאנען אויפ׳ן טרעפּעל, ווייל ס׳האט איהם, ווי א דעליקאטען מענשען, געעקעלט.

פלוצים זאגט ער אין דער הויך.

— זאגט נור, מ׳סיע רובא, איהר זייט דאך געוועזן אין דעם זעלבען צוג.... ניין? זייט איהר דען ניט אנגעקומען מיט׳ן שנעלצוג נעכטען אויף דער נאכט? אפשר קאנט איהר עפּעס עדות זאגען, הא?

— טאקי! איהר האט רעכט! — האט אויסגעשיירען דער קאמיסאר, — האט איהר זיך עפּיס געמערקט.

געגען א דריי, און אפשר פיער סעקונדען האט רובא געשוויגען. אין דער מינוט האט ער זיך אנגעבויגען, בעקוקענדיג דעם

טעפיך. אָבער ער האָט זיך גלייך אויפגעהויבען און געענטפערט מיט זיין געוועהנליכע, עטוואָס גראָבע, שטימע:

— אודאי, אודאי! לאָמיך איך דערצעהלען.... מיין פרוי איז געפאָהרען מיט מיר. אויב מיינע ווערטער דארפען פערשריבען ווערען אין פּראָטאָקאָל, וויל איך בעסער אז מען זאָל אראָפּרופען מיין פרוי, אז טאָמער געדענק איך עפּיס ניט אַזוי ריכטיג, זאָל זי מיך דערמאָנען.

מ'סיע קאָש האָט אויך געזאָגט, אז דאָס איז ריכטיג אַזוי, און פּעקע איז צוגעלאָפען צו זיי בעטען מ'זאָל איהם שיקען אָבזוכען מאדאם רובאָ. ער איז אוועק מיט גרויס שטאָלץ; איצט איז ער געוואָרען אַ וויכטיגע פּערזאָן. פּילאָמענע, וועלכע איז צוגעקומען צוזאמען מיט פּעקע'ן, האָט איהם נאָכגעקוקט מיט די אויגען, אין כעס, וואָס ער האָט זיך דאָס אונטערגענומען. אָבער דאַ האָט זיך דערזעהען מאדאם לעבע, וועלכע האָט זיך געאיילט מיט אלע כחות, ווי איהרע געשוואָלענע קראַנקע פיס האָבען זי גור געקענט טראָגען, און זי האָט זיך אַ לאָז געטהון צו איהר, איהר העלפען; און ביידע פרויען האָבען אויפגעהויבען זייערע הענד צום הימעל און גענומען אַך'ען און אָך'ען, ווערענדיג אויסער זיך פון אזא שוידערליכען פערברעכען. געוואוסט האָט מען נאָך דערווייל גאָרניט, אָבער עס זיינען שוין ארום אלערליי קלאנגען, וועלכע מען האָט אויפגענומען מיט צושראָקענע פּנים'ער און קולות. און איבערשרייענדיג אלעמען, האָט פּילאָמענע דערצעהלט — וואָס קיינער האָט איהר ניט דערצעהלט — אז זי ווייסט זיכער, אויף איהר עהרען־וואָרט, אז מאדאם רובאָ האָט אליין געזעהען דעם מערדער.

פּעקע האָט געבראכט צופיהרען מאדאם רובאָ, און ס'איז מיט אמאָל געוואָרען שטיל.

— אָט געהט זי! — האָט אַ מורמעל געטהון מאדאם לעבלע, — אויסגעפּוצט ווי אַ פּרינצעסין, — גאָרניט ווי דאָס ווייב פון אַ סטאַנציאָן־ארויסהעלפער. נאָך פּאַרטאָג איז זי שוין געווען צוגעקאַמט און איינגעשנורעוועט אין קאָרסעט — כאָטש נעהם און געה צו גאַסט.

סעווערינע איז געגאנגען מיט רוהיגע, קורצע טריט. זי האט געדארפט געהן ביז די ענדע פון די פלאטפארמע, אונטער די נייגעריגע בליקען פון די אנוועזענדע; און זי האט ניט פארלארען דעם מוטה; זי האט בלויז געהאלטען איהר טיכעלע ביי די אויגען פון גרויס טרויער, ווייל זי האט שוין געהערט, ווער דער ערמארדעטער איז געווען. אנגעטהון אין א קלייד פון שווארצע וואל, און זעהר עלעגאנט, האט זי, דאכט זיך, שוין געטראגען טרויער נאך איהר וואהלטהעטער. איהרע געדיכטע שווארצע האאר האבען געגליעצערט אין דער זון, ווייל זי האט זיך אפילו די צייט ניט גענומען זיך אנצוהיעלען דעם קאפ, ניט קוקענדיג אויף די קעלט. איהרע בלויע אויגען, — אזוינע שטילע, טרויעריגע און בענעצט מיט טרערען, — האבען ביי יעדען ארויסגערופען מיטלייד צו איהר.

— זי מעג אודאי וויינען, — האט פעלאמענע געזאגט מיט א האלב מויל, — יעצט וועט מען זיי שוין ארויסרוקען, ווען זייער גוטער גאט איז אבגעשטארבען.

אז סעווערינע איז צוגעקומען צו דער אפענער טיהר פון די קופע, — און דער גאנצער עולם דערוייל ניט אראפלאזענדיג קיין אויג פון איהר, — זיינען מ'סיע קאש און רובא ארויסגעגאנגען פון דעם וואגאן; און רובא האט באלד גענומען דערצעהלען, וואס ער ווייסט.

— ניין אפשר, מיין טייערע, נעכטען אין דער פריה, גלייך ווי מיר זיינען נור אנגעקומען אין פאריז, זיינען מיר אוועק געגאנגען צו מ'סיע גראנמארען.... ס'האט שוין געמוזט זיין א פערטעל אויף צוועלף, ניין?

זי האט פון איהם קיין אויג ניט אראפגעלאזען, און האט נאכגעזאגט מיט א שטילע שטימע:

— יא, א פערטעל אויף צוועלף.

און פלוצים האבען איהרע אויגען דערזעהען דעם שווארצען פארבלוטיגטען קישען, און ס'האט זי אנגעכאפט א מין ספאזמע, און א טיעפער געוויין האט זיך ארויסגעריסען פון איהר האלז.

און דער סטאַנציאָן־מייסטער, אויפגערעגט און גערי‌הרט, האָט זיך אריינגעמישט.

— מאַדאַם, אויב איך איז שווער דאָס צוצוזעהען.... מיר פערשטעהען איך, אין אייער טרויער....

— אָה, בלויז צווי ווערטער, — האָט דער קאָמיסאַר אונ־טערגעכאַפּט, — און מיר וועלען פרוי רובאָ לאָזען געהן אהיים.

רובאָ האָט זיך געאיילט ווייטער צו דערצעהלען.

— נון, אַלזאָ, ווי מיר האָבען גערעדט פון פערשיעדענע זאַכען, האָט אונז מ'סיע גראַנמאָרען געזאָגט, אז ער דאַרף זיין אין דואַנוויל, ביי זיין שוועסטער, און פאָהרט ארויס מיט אַ טאָג שפּעטער.... ער שטעהט מיר ווי פאַר די אויגען, נעבען זיין שרייב־טיש. איך זיץ, אַ שטייגער דאָ, און דאָ זיצט מיין פרוי.... ניין אפשר, מיין טייערע, האָט ער ניט געזאָגט, אז ער פאָהרט ארויס מאָרגען אין דער פריה?

— יאָ, מאָרגען אין דער פריה.

מ'סיע קאַש, וועלכער האָט געהאַלטען אין פערצייכענען מיט זיין בליישטיפט, האָט מיט אַמאָל אויפגעהויבען דעם קאָפּ.

— ווי, אַ טאָג שפּעטער אין דער פריה? ער איז דאָך גאָר ארויסגעפאָהרען דעם זעלבען טאָג, פאַרנאַכט!

— אָט לאָמיך אייך דערצעהלען! — האָט געענטפערט רובאָ. — אז ער האָט אָבער דערהערט, אז מיר פאָהרען צוריק דעם זעלבען טאָג, פאַרנאַכט, האָט ער פּלוצים איבערגעטראַכט און געזאָגט, אז ער וועט אויך פאָהרען מיט דעם זעלבען שנעל־צוג, וואָס מיר, אויב מיין פרוי זאָל מיט איהם וועלען פאָהרען ווייטער ביז דואַנוויל, וואו זי קאָן בלייבען צו גאַסט אויף עטליכע טעג ביי זיין שוועסטער, וועלכע איז שוין געקומען אהיים. אָבער מיין פרוי האָט אַזוי אויך געהאַט געגוג זאָס צו בעזאָרגען, און האָט זיך ענטזאָגט.... האָסט דאָך ענטזאָגט, סעווערינע?

— יאָ, כ'האָב איהם ענטזאָגט.

— זעהט איהר, ער איז געווען זעהר פריינדליך צו אונז.... דערנאָך האָט ער זיך פעראינטערעסירט מיט מיר; ער האָט

אונז בעגלייט אזש ביז דער טיהר פון זיין קאבינעט.... ניין, אפשר טהייערע? —

— יא, ביז דער טיהר.

— און מיר זיינען טאקי ארויסגעפאהרען דעם זעלבען פארנאכט.... איידער מיר האבען זיך געפונען א פלאץ אין אונ־זער קופע, האב איך דערוויייל גערעדט מיט מ'סיע וואנדראפ, דעם סטאנציאן־מייסטער. און איך האב זיך גאר ניט געמערקט. מיך האט בלויז געערגערט, וואס איך האב געמיינט, אז מיר זיינען אליין אין דער קופע, — און אין ווינקעל, זעה איך, זיצט גאר א פרעמדע דאמע, וואס איך האב פריהער ניט בעמערקט, און דערצו נאך, שוין פאר'ן ארויספאהרען, קומען אריין נאך צוויי פערזאן, עפּיס א פאר פאלק. ביז רואן האב איך מעהר שוין גאר־ניט געזעהען בעזאנדערס.... אבער אין רואן גופא, ווען מיר זיי־נען ארויסגעגאנגען אויף די פלאטפארמע זיך אביסעל אויסצו־גלייכען די גליעדער — וועמען דערזעהען מיר? — מ'סיע גראנמארען, בלויז דריי אדער פיער וואגאנעס פון אונזערען. ער שטעהט אין טיהר פון זיין קופע, מיר זיינען ערשטוינט גע־ווארען. „סטיטש, שייך! ווי קומט איהר אהער, מ'סיע הויפט־ריכטער? גארניט ערווארטעט!.... אונז האט זיך אפילו ניט גע'חלום'ט אז מיר פאהרען מיט דעם זעלבען צוג“..... ערקלעהרט ער אונז, אז ער האט בעקומען א דעפעשע.... און דא א פייף, און מיר איילען זיך שנעל אריין אין קופע, וואו, לאמיר אייך זאגען, איז שוין קיינער ניט געווען, ווייל די אנדערע פאסאזשירען זיינען אראפגעקראכען אין רואן, — און געבענקט האבען מיר נאך זיי אודאי ניט.... און דאס איז אלעס; מעהר איז, דאכט זיך, גאר־ניט געשעהן; — אה, מיין טייערע, מעהר גארניט?

— ניין, מעהר גארניט.

זיינע ווערטער, וואס ער האט דערצעהלט, האבען געמאכט א שטארקען איינדרוק אויף די אנוועזענדע, אבוואהל דאס איז אלעס געווען אזוי איינפאך. אלע האבען געוואלט ריכטיג פער־שטעהן, און אלע האבען געהערט מיט אפענע מיילער. דער

קאמיסאר האט אויפגעהערט צו שרייבען, און האט אויסגעדריקט די אלגעמיינע פערוואונדערונג, פרעגענדיג:

— איהר זייט זיכער, אז קיינער איז ניט געווען אין די קופע מיט מ׳סיע גראנמארען.

— אה, דאס איז שוין אבסאלוט זיכער!

און דעם עולם האט אנגעכאפט א ציטער. פון דעם סעקרעט, וואס זיי האבען דא געהערט, האט אויף יעדען א בלאז געטהון מיט אזא פחד, אז יעדען איז אריבער א סקרוך איבער׳ן לייב. אויב דער הויפט־ריכטער איז געווען איינער אליין, טא ווער־זשע האט איהם געקענט ערמארדען און דאן ארויסווארפען פון קופע, דריי ליעגעס ווייטער, איידער דער צוג האט זיך ערגייץ וואו ווידער אבגעשטעלט?

אלע האבען געשוויגען. בלויז פילאמענע׳ס בייזע צונג האט געזאגט:

— ווי געשיקט זיך דאס?

רובא האט דערפיהלט אז אלע קוקען אויף איהם; און ער האט אויפגעהויבען דעם קאפ, פארריסען די בארד ארויף, און האט אויף איהר אויך א קוק געטהון, ווי איינער זאגט: „טאקי, ווי געשיקט זיך דאס?“ לעבען פילאמענע׳ן האט ער בעמערקט פעקע׳ן און מאדאם לעבלע, און זיי האבען אויך פאררריסען די קעפ. אלע אויגען האבען זיך אנגעשטעלט אויף איהם; מ׳האט געווארט אויף נאך עפּיס; מ׳האט אויף איהם געקוקט, גלייך ווי אויף זיין פערזאן וואלט מען געקאנט בעמערקען עפּיס אן איינצעלהייט, וואס ער האט פארגעסען און וואס וואלט אבער געקאנט ערקלערען די גאנצע געהיימנים. אין די בליקען פון דעם עולם איז ניט געווען קיין זכר פון איהם צו בעשולדיגען, בלויז אונגעהייערע נייגיעריגקייט; אבער איהם האט זיך אבגעדוכט, אז ער מערקט אין זייערע אויגען עפּיס א שטיקעלע חשד, א צווייפעל, וואס קען נאך ווערען א זיכערהייט איבער די מינדעסטע קלייניגקייט.

— אויסערגעוועהנליך! — האט געמורמעלט מ׳סיע קאש.

— אָבער טאַקי גאָר אויסערגעוועהנליך! — האָט מיט איהם איינגעשטימט מ׳סיע דאַבאדי.

און דאָ האָט זיך רובאָ בעשלאָסען.

— און איך בין אויך זיכער, אַז דער שנעל־צוג, וועלכער שטעלט זיך אין ערגיץ ניט אָפּ צווישען רואַן און באַראַנטען, איז אויך געגאַנגען מיט זיין געוועהנליכע שנעלקייט, און איך האָב קיין שום בעזאָנדערע זאַך ניט בעמערקט!.... איך זאָג עס, ווייל אַזוי ווי איך האָב נור דערזעהען, אַז מיר זיינען אַליין און אַז קיינער איז מיט אונז ניטאָ אין קופּע, האָב איך געעפּענט דאָס פענסטער און פאַררויכערט אַ פּאַפּיראָס, און איך האָב גוט גע־זעהען, ווי דער צוג לויפט, כ׳האָב גוט געהערט יעדען רויש זיי־נעם... און אַז מיר זיינען אָנגעקומען קיין באַראַנטען, האָב איך אויף דעם פּאַסאַזשיר פּלאַטפאָרמע דערזעהען מ׳סיע בעסיער, דעם סטאַנציאָן־מייסטער, וואָס האָט פון מיר איבערגענומען מיין שטעלע, און איך האָב איהם אַ רוף געטהון און מיר האָבען גערעדט אַ פּאָר ווערטער, און ער האָט זיך אַרויפגעשטעלט אויף דעם טרעפּעל פון וואַגאָן און מיר געדריקט די האַנד... אַ יאָ, מיין טהייערע? מ׳קאָן רופען מ׳סיע בעסיער און איהם פרעגען, ער וועט דאָס אויך זאָגען.

סעווערינע, נאָך אַלץ בלייך און ווי פאַרשטיינערט, איהר דעליקאַטער פּנים איינגעהוילט אין טרויער, — האָט אויך דאָס מאָל אונטערשטיצט די ווערטער פון איהר מאַן.

— יאָ, ער וועט דאָס אויך זאָגען.

און פון איצט אָן קאָן שוין קיין בעשולדיגונג קיין זינן ניט האָבען, כל זמן די רובאָס האָבען זיך ווידער אַרויפגעזעצט אין רואַן, אין זייער קופּע, און אין באַראַנטען האָט זיך מיט זיי געגריסט אַ פריינד. דער אָנבליק פון אַ חשד, וואָס רובאָ האָט געמיינט, אַז ער זעהט ביי אַלעמען אין די אויגען, איז מיט אַמאָל אַוועק: דערפאַר איז זייער פערוואונדערונג געוואָרען נאָך גרע־סער, די געשיכטע האָט גענומען ווערען אַלץ אַ גרעסערע און גרעסערע געהיימניס.

— הערט, — האָט זיך אָבגערופען דער קאָמיסאַר, — זייט

איהר זיכער, אַז אויף דער סטאַנציע אין רואן האָט קיינער ניט געקאָנט אריין אין מ׳סיע גראַנמאָרען׳ס קופּע, נאָך דעם ווי איהר זיינט אַוועק צו זיך אין וואַגאָן.

ס׳איז קענטיג געווען, אַז אַזאַ פראגע האָט רובאָ ניט פאַר־אויסגעזעהען, און דאָס ערשטע מאָל אין דער גאַנצער צייט איז ער געוואָרען צומישט; קיין אָנגעגרייטען ענטפער האָט ער ניט געהאַט. ער האָט אַ בליק געטהון אויפ׳ן ווייב אונטערגעשלאָסען.

— אָה, איך דענק עס ניט.... מ׳האָט צוגעמאַכט די טיהרען, אַ פייף געטהון, און מיר האָבען קוים, קוים צייט געהאַט אריינ־צוכאַפּען זיך אין אונזען וואַגאָן.... און אַ חוץ דעם איז דאָס געווען אַ פּריוואַט קופּע, האָט דאָך קיינער ניט געקאָנט אריינגעהן, — אַזוי דוכט זיך מיר....

זיין פרוי׳ס בלויע אויגען זיינען מיט אַמאָל אַזוי גרויס געוואָרען און האָבען זיך אַזוי אויסגעסטאַרטשעט, אַז ער האָט זיך דערשראָקען פאַר זיינע אייגענע רעד.

— און אפשר, — זיכער בין איך ניט, — האָט ער גע־וואָלט דרעהען צוריק, — אפשר האָט אימיצער דאָך געקאָנט אריין אַהין.... ס׳איז געווען אַזאַ שטופּעניש.

און וואָס ווייטער ער האָט דערצעהלט, אַלץ דייטליכער איז איהם אין קאָפּ געוואָרען דער נייער תירוץ, און זיין שטימע איז געוואָרען קלאָהרער.

— איהר ווייסט דאָך אין האָוור האָט געזאָלט זיין דער גרוי־סער פעסט, און דער עולם איז געפאָהרען מאַסענווייז... מיר האָבען זיך פשוט געמוזט ארומרייסען מיט פאַסאַזשירען פון צווייטען און זאַגאר פון דריטען קלאַס, זיי זאָלען זיך ניט אריינ־רייסען אין אונזער קופּע.... און דערצו איז נאָך די סטאַנציע קנאַפּ וואָס בעלויכטען; מ׳האָט גאָרניט געקאָנט זעהען; מ׳האָט זיך געשטופּט, מ׳האָט געשריען, און ס׳איז געווען אַ קאָך ביים ארויספאָהרען.... און אויף מיין וואָרט, ווייסט איהר, ס׳קען דאָך אודאי זיין, אַז ניט געפינענדיג אַ פּלאַץ פאר זיך אָדער זאַגאר בע־נוצענדיג זיך מיט די שטופּעניש, האָט זיך אימיצער אריינגעכאַפּט אין די קופּע אין דער לעצטער מינוט.

און זיך ווענדענדיג צו זיין פרוי האָט ער געזאָגט.

— ניין, אפשר, מיין טהייערע? ס'האָט דאָך אזוי גע־קאָנט זיין.

סעווערינע, א צובראָכענע, האַלטענדיג דאָס טיכעל ביי די אויגען, האָט ווידערהאָלט:

— געוויס, ס'האָט אזוי געקאָנט זיין.

דאָס איז שוין געווען עפּיס א שטיקעלע אָנווייזונג. אָבער ניט דער קאָמיסאַר און ניט דער סטאַנציאָן־מייסטער האָבען ניט ארויסגעזאָגט זייער געדאַנק. זיי האָבען זיך בלויז אָנגעקוקט מיט א בעדייטענדען בליק. צווישען עולם האָט זיך אויך דער־פיהלט עפּיס א ריהר; מ'האָט פארשטאַנען אז דערמיט איז די אונטערזוכונג דערוויילע געענדיגט; און יעדען האָט זיך גע־וועלט ארויסזאָגען א מיינונג; און יעדער האָט געהאַט זיין ער־קלעהרונג, און פערשיעדענע מיינונגען האָבען גענומען ארומגעהן אין עולם. אויף א שטיקעל צייט האָט מען, דאַכט זיך, גאָר פערגעסען אָן דער סטאַנציע, אַלע אָנגעשטעלטע זיינען געווען ביים וואַגאָן, פארטהון אין דער דראַמע. און אַלע זיינען געווען ערשטוינט, ווען אין זואָקזאַל האָט זיך אריינגערוקט דער צוג פון ביין אוהר אַכט־און־דרייסיג. מ'האָט גענומען לויפען, עפענען די וואַגאָנעס; און ס'איז ארויס א שטראָם פּאַסאַזשירען. די נייגעריגע זיינען, פון דעסטוועגען, געבליבען שטעהען ארום דעם קאָמיסאַר, וועלכער, אַלס א מאַן, וואָס האָט ליעב גרויס פּינקט־ליכקייט, איז נאָך אמאָל אריין אין קופּע בעקוקען די פארבלו־טיגטע קישען.

פּעקע, וועלכער האָט געמאַכט מיט די הענד, רעדענדיג צו פילאָמענע און מאַדאַם לעבלע, האָט דערזעהען זיין מאַשיניסט, זשאַק לאַנטיע, וועלכער איז אַראָפּגעקראָכען פון דעם צוג און איז געבליבען שטעהן, בעטראַכטענדיג די פאַרזאַמעלטע. פּעקע האָט צו איהם געמאַכט מיט די הינד. אָבער יענער האָט זיך ניט גע־ריהרט. ענדליך האָט זשאַק זיך בעשלאָסען און איז צוגעגאַנגען.

— וואָס איז? — האָט ער געפרעגט זיין הייצער.

ער האָט ביי קיינעם ניט בעדאַרפט פרעגען, און ס'איז איהם

אין קאָפּ ניט געקראַכען די אַלע מעשיות וועגען דעם מאָרד און וואָס מ'איז זיך דאבייי משער. איהם האָט גאָר איבערראשט און שטארק אויפגערעגט, וואָס ער איז דאָ ארייגגעפאַלען גלייך צו דער אונטערזוכונג און האָט זיך ווידער אָנגעשטויסען אויף די קופּע, וואָס האָט איהם אַ שווינדעל געטהון פאַר די אויגען, פארבייפליהענדיג אין די פינסטערניש. ער האָט אויסגעשטרעקט דעם קאָפּ און אַ קוק געטהון אויף דעם שטיק צוגעקלעפּטע בלוט אויפ'ן קישען; און ווידער האָט ער פאַר זיינע אויגען געזעהען די סצענע פון מאָרד און, ספּעציעל, דערנאָך, ביים טונעל, דעם מת, צולעגט לעבען די אייזענבאהן־ליניע, מיט דעם צושניטענעם האַלז...

ער האָט זיך אָבגעקעהרט, און ער האָט דערזעהען רובאָ'ן מיט דער פרוי. פּעקע האָט דערווייל ניט אויפגעהערט איהם צו דערצעהלען וואָס דאָ האָט זיך אָבגעטהון, און מיט וואָס די רובאָ'ס זיינען פארמישט אין דער געשיכטע, זייער ארויספאָהרען פון פאריז אין דעם זעלבען צוג מיט דעם ערמאָרדעטען, און ווי דער אונגליקליכער האָט מיט דעם פּאָר פּאָלק גערעדט אַ פּאָר ווערטער אין רואַן. רובאָ'ן האָט זשאַק געקענט, און זינט ער פיהרט דעם האַוור צוג, דריקען זיי זיך אָפט די הענד. די פרוי האָט ער געקענט פון ווייטענס, און ווי אַלע אַנדערע פרויען, פלעגט ער זי אויך אויסמיידען איבער די שרעקליכע קליפּה אין איהם. אָבער איצט האָט זי איהם גערירהרט מיט איהר געוויין און בלאַסקייט, מיט די שטילע צושראָקענהייט פון איהרע בלויע אויגען אונטער די מאַססע שווארצע האָר. ער האָט פון איהר קיין אויג ניט אראָפּגעלאָזט און האָט זיך פארטראכט און איבער־ראַשט האָט ער זיך געפרעגט, ווי קומט זי אהער, ער און די רובאָס, און ווי אַזוי האָבען די פּאַסירונגען זיי דאָ צונויפגעצ־פיהרט פאַר די פארבלוטיגטע קופּע, — זיי קומענדיג ערשט נעכ־טען פון פאריז, ער אָקאָרשט אָנקומענדיג אהער פון באַראַנטען.

— אָה, כ'וויים, כ'וויים! — האָט ער ארויסגעזאָגט אין דער הויך, איבערשלאָגענדיג דעם הייצער. — איך בין דאָך דאָרט אַליין געווען, ביים טונעל, נעכטען ביי נאַכט, און איך האָב,

דאכט זיך, עפּיס בעמערקט ווען דער צוג איז פאַרבייגעלאָפען.

ס'איז געוואָרען אַ קאָפּ. מ'האָט איהם אַרומגערינגעלט פון אַלע זייטען. און ער אַליין איז דער ערשטער געוואָרען איבער־ראַשט און דערשראָקען פון זיינע אייגענע ווערטער. ער האָט געציטערט. ווער האָט איהם געשלעפּט פאַר'ן צונג? ער אַליין האָט דאָך ביי זיך אָבגעמאַכט צו שווייגען. ער האָט אַזוי פיעל גוטע גרינדע ניט צו ריידען! און דאָך זיינען די ווערטער, גאָר אָהן זיין וויסען, איהם אַרויס פון מויל, ווען זיינע אויגען האָבען זיך פאַרקוקט אויף דער פרוי. זי האָט האַסטיג צוגענומען דאָס טיכעל פון איהרע פערוויינטע אויגען כדי זיי אָנצושטעלען אויף איהם. די אויגען זיינען ביי איהר געוואָרען נאָך גרעסער.

דער קאָמיסאַר האָט זיך האַסטיג צוגערוקט.

— וואָס? וואָס האָט איהר געזעהען?

און זשאַק, אונטער סעווערינע'ס אָנגעשטרענגטען בליק, האָט דערצעהלט, וואָס ער האָט געזעהען: — דעם פאַרמאַכטען קופּע, בעלויכטען און פליהענד מיט'ן פולע שנעלקייט אין דער נאַכט, און דעם אָנבליק פון די געזיכטער פון די צוויי מענער, איינער אומגעוואָרפען און דער צווייטער מיט אַ מעסער אין דער האַנד.

שטעהענדיג לעבען ווייב האָט רובאָ זיך איינגעהערט, קוּ־קענדיג אויף זשאַק'ן מיט זיינע גרויסע, טאַנצענדיגע אויגען.

— קאָנט איהר, הייסט עס, דערקענען דעם מערדער? — האָט דער קאָמיסאַר געפרעגט.

— אָה, ניין; דאָס גלויב איך ניט.

— איז ער געגאַנגען אין אַ פּאַלטאָ אָדער אַ בלוזע?

— ווי קאָן איך עס אייך זאָגען? בעדענקט נור: אַ צוג געהט מיט די שנעלקייט פון אפשר אכציג קילאָמעטער!*) געה זעה!...

סעווערינע האָט, געגען איהר אייגענעם ווילען, אַ קוק גע־טהון צו רובאָ'ן: און ער האָט נאָך געהאַט די גבורה צו זאָגען:

*) ביי אַ 75 ווערסט אַ שעה. — דער איבערזעצער.

— און ווירקליך, ווער האָט עס גאָר אזא שארף אויג?

— ס'מאכט ניט, — האָט מ'סיע קאָש בעמערקט, — מיר האָבען דאָ סאי ווי סאי וויכטיגע פאקטען. דער אונטערזוך־ כונגס־ריכטער וועט אייך שוין העלפען קלאָהרער ווערען אין דעם גאנצען פּלאָנטער.... מ'סיע לאָנטיע און מ'סיע רובאָ, זאָגט מיר ריכטיג ווי אייערע נעמען לייגען זיך אוים, מ'זאָל אייך קאָנען פּינקטליך רופען אין געריכט אריין.

שוין, געענדיגט. דער נייגעריגער עולם איז זיך בּיסלעכווייז צוגאנגען, און די געוועהנליכע ארבּייט אויף דער סטאנציע איז זיך אוועק איהר גאנג. רובאָ האָט זיך דער ערשטער געמוזט צואיילען צום צוג, וועלכער געהט אָפּ ניין אוהר פונפציג; איינינע פּאסאזשירען האָבען שוין פארנומען זייערע פּלעצער. ער האָט זשאק'ן א שטארקען דרוק געטהון די האנד, — שטארקער ווי אלע מאָל. זשאק'ן איז אויסגעקומען צו געהן מיט סעווערינע'ן; פאר איהם זיינען געגאנגען מאדאם לעבלע, פילאָמענע און פּעקע, און האָבען געהאלטען אין איין שושקען איינע צו די אנדערע; זשאק האָט גערעכענט, אז ער מוז אונטערפיהרען די יונגע פרוי איבער די גאנצע לענג פון די פּלאטפאָרמע ביז די טרעפּ פיר די אנגעשטעלטע; וואָס מיט איהר צו רייד עדן האָט ער ניט געהאט; ס'האָט איהם אָבער עפּיס געצויגען צו איהר, גלייך ווי צווישען זיי וואָלט שוין געווען עפּיס א פערבּינדונג.

דערווייל איז דער טאָג געוואָרען אלץ פרעהליכער; די העלע זון איז בּייגעקומען דעם טומאן פון אין־דער־פריה און דער בּלויער הימעל איז געווען קלאָהר. און דער ווינט פון'ם ים, וועלכער האָט זיך פארשטארקט זייט דעם צופּלוס, האָט אריינגעהויכט מיט א פרישקייט פון זאלץ.

ביים געזעגענען זיך מיט איהר, האָט זשאק ווידער בּעמערקט דעם בּליק פון איהרע אויגען, — א שטילער, צושראָקענער, בּע־ טענדער בּליק; און ס'האָט איהם גענומען טיעף פאר'ן הארצען.

ס'האָט זיך דערהערט א לייכטער פייף; רובאָ האָט עס געגעבען דעם צוג דעם סיגנאל. דער לאָקאָמאָטיוו האָט געענט־ פערט מיט א געצויגענעם פייף, און דער צוג פון ניין אוהר

פונפציג האָט זיך א ריהר געטהון און איז אַזוּעק שנעלער און שנעלער און איז פערשוואונדען אין דער ווייטענס, בליסטשענד אין די גילדערנע שטויב־שטראַהלען פון דער זון.

4.

אויף דער צווייטער וואָך אין מאָנאט מערץ האָט מ'סיע דע־גיזעי, דער אונטערזוכונגס־ריכטער, ווידער צו זיך אַרויסגערופען אייניגע וויכטיגע עדות אין דעם מאָחר פון גראַנמאָרען'ען, זיי זאָלען קומען צו איהם אין קאַבינעט אין דער יוסטיץ־קאַמער פון רואַן.

דריי וואָכען שוין, זינט די גראַנמאָרען טראַגעדיע האָט אָנ־געמאַכט א שרעקליכען גערודער. ס'האָט אויפגעריהרט רואַן, אויפגערייצט פּאַריז, און די אָפּאָזיציאָנס־צייטונגען, וועלכע האָ־בען אָנגעפיהרט א שטאַרקען וואהל־קאַמפּף געגען די אימפּערסקע רעגיערונג, האָבען זיך דערמיט בענוצט ווי מיט א גוט שטיקעל געוועהר. די אַלגעמיינע וואהלען זיינען שוין געווען נאָהענט, און די גאַנצע פּאָליטיק איז געווען פול מיט זיי, און דאָס האָט דעם קאַמפּף געמאַכט נאָך היציגער. אין דעפּוטירטען קאַמער זיינען פאָרגעקומען זעהר שטורמישע זיצונגען; ביי איינע האָט מען שטאַרק דעבאַטירט וועגען די רעכטע און פול־מאַכט פון די צוויי דעפּוטירטע צו די פּערזאָן פון קייזער אַליין; און ביי אַן אַנדער זיצונג האָט מען אַטאַקירט ביטערליך די פינאַנץ־פּער־וואַלטונג פון דעם פּרעפעקט פון סעין און געפאָדערט די ער־וועהלונג פון א מוניציפּאַל־ראַטה. און דאָ נעהמט נאָט און שיקט זיי צו די גראַנמאָרען טראַגעדיע; די אַגיטאַציע איז שטאַרקער געוואָרען; קלאַנגען זיינען ארומגעגאַנגען די אויסערגעוועהנליכ־סטע; און די צייטונגען זיינען יעדען טאָג ארויס מיט נייע סברות, אָבער אַלע שעדליכע פיר די רעגיערונג. פון איין זייט האָט זיך געהערט, אז דער ערמאָרדעטער, אַן אָפטער אריינגעהער אין די טיולעריע,*) אַן אַלטער מאַגיסטראַט־ריכטער, קאָמאַנדיר

*) דער פּאַלאַץ פון די פראַנצויזישע קעניגע אין דער מאָנאַרכישער פראַנקרייך. — דער איבערזעצער.

פון עהרען־לעגיאָן, און בעזיצער פון א פארמעגען, וואָס האָט די ווערטה מיליאָנען, איז גאָר אין אמת'ן געווען א שמוציגער שאַר־לאַטאַן; און פון דער אַנדערער זייט האָט מען בעהויפּטעט, אַז אַזוי ווי די פאָרשונג האָט דערווייל נאָך צו גאָרניט געפיהרט, איז אין דעם קיינער ניט שולדיג ווי נור די פּאָליציי אַליין, צו־זאַמען מיט די מאַגיסטראַטור־ריכטער. און מ'האָט איינפאַך חוזק געמאַכט פון דעם געהיימניספּולען מערדער, וואָס מען קאָן גאָרניט אויפזוכען. אין די אַלע אַטאַקעס איז טאַקי געווען אַ שטיקעל אמת,— און דאָס איז דער רעגיערונג געקראָכען טיעף אין דערביינער.

און מ'סיע דעניזעי האָט שוין גאָר געפיהלט די שווערע פעראַנטוואָרטליכקייט, וואָס איז געלעגען אויף זיינע פּלייצעס, און ער האָט זיך נאָך מעהר פארקאָכט דערפאר, וואָס ער אַליין איז געווען אַ מאַן מיט אַן אַמביציאָן, און האָט שוין לאַנג גע־וואַרט אויף אַזאַ וויכטיגע פאָרשונג, אַז ער זאָל קענען פאר דער וועלט ארויסווייזען דעם פולען גלאַנץ פון זיין טיעפזיניגקייט און ענערגיע, וואָס ער אַליין זאָגט, אַז ער פאַרמאָגט. דער זוהן פון אַ נאָרמאַנדישען בהמה־הענדלער, האָט ער געענדיגט אלס יוריסט אין קאַען, און האָט ערשט אין א צייט ארום בעקומען זיין פּאָסטען אין די מאַגיסטראַטור, און האָט זיך מיט גרויס שוועריגקייט ארויפגעארבייט, ווייל ער קומט ארויס פון דאָרף און ווייל זיין טאַטע איז דערצו נאָך אָרים געוואָרען. ער האָט צוערשט גע־דיענט אין בערניי, דיעפּ און האַווער, און ערשט אין צעהן יאָהר האָט ער זיך דערדיענט צום פּאָסטען פון קייזערליכען פּראָקוראָר אין פּאָן־אָדעמער. נאָך דעם איז ער אָנגעקומען אין רואַן אלס אסיסטענט־פּראָקוראָר; אין פערלויף פון גאַנצע אכטצעהן יאָהר איז ער געווען דער אונטערזוכונגס־ריכטער. און ער איז שוין אַלט געוואָרען פונפציג יאָהר. ניט האָבענדיג קיין אייגענע פאר־מעגען, און מיט אַ חשק, וואָס זיינע אָרימע פארדיענסטען האָבען ניט געקענט בעפרידיגען, האָט ער זיך אַזוי פארבראַכט די יאָהרען אין דער מאגיסטראטור מיט זיינע קליינע שכירות, — א קלאָגע־דיגע לאַגע, מיט וועלכע עס קאָנען צופרידען בלייבען נור די אונ־

פעהיגע; די פעהיגע אָבער פערשעלטען זיך די יאָהרען און ווארטען בלויז אויף די געלעגענהייט זיך צו פארקויפען. און ער האָט געהאט א שכל, און געקאָנט פערשטעהן, און איז געווען זאָגאר עהרליך, און האָט ליעב געהאט זיין פּראָפעסיאָן, און האָט אָנגעקוואָלען פון זיין פּול־מאכט, וועלכע האָט איהם אין זיין געריכטס־קאמער געלאָזט געוועלטיגען איבער יענעמ'ס פרייהייט. בלויז זיינע אייגענע אינטערעסען האָבען איהם איינגעצוימט זיין ליידענשאפט; ער האָט אזוי שטארק געגארט צו בעקומען אן אָרדען און א פּאָסטען אין פּאריז, אז ער האָט זיך בלויז די ערשטע צייט ערלויבט דעם פערגעניגען צו זוכען דעם הוילען אמת אין דיעזער מאָרד־געשיכטע; אָבער ער האָט שנעל דערפיהלט, אז ער קאָן דאָ אָנכאפּען אזא העכט, אז אין די גרויסע פענסטער וועט מען איהם דערפאר אפשר שוין קיין מאָל ניט לאָזען אויפהויבען דעם קאָפּ.

דער אמת איז, אז מ'סיע דעניזעי האָט בעצייטענס געקראָגען א וואונק פון דער הויך; נאָר גאָר ביים אָנהויב פון די אונטערזוכונג האָט איהם זיינער א פריינד געגעבען די עצה, ער זאָל זיך בעסער, איידען וואָס ווען, ווענדען אין פּאריז צום יוסטיץ־מיניסטער. און אין פּאריז האָט ער געהאט א לאַנגען געשפּרעך מיט דעם גענעראל־סעקרעטער, מ'סיע קאמיע־לאמאָט, — א וויכטיגע פּערזענליכקייט, ביי וועמען אין די הענד עס ליעגען אלע גוטע און הויכע שטעלעס, און וועלכער שטעהט זאָגאר ניט ווייט פון דעם קייזערליכען האָף אין די טיולערי.

דער גענעראל סעקרעטאר איז געווען א שעהנער מענש; ער האָט אויך אָנגעפאנגען פון דער שטעלע פון אן אסיסטענט פּראָקוראָר; אָבער זיין שעהנע פאמיליע און זיין ווייב האָבען זיך פאר איהם מטריח געווען און פאר איהם אויסגעבעטען דעם טיטול פון גרויס־בעאמטען פון עהרען־לעגיאָן און קייזערליכען דעפּוטאַט. די מאָרד געשיכטע איז אליין פון זיך איהם געקומען צו די הענד. דער קייזערליכער פּראָקוראָר פון רואן האָט עפּיס דערשמעקט, אז דאָ קען עפּיס שטעקען אין דעם מאָרד־פּראָצעס, וואו דער ערמאָרדעטער איז געווען אן אלטער ריכטער פון דער מאגיסטראטור, און ער האָט זיך בעסער פריהער גוט אָנגעפרעגט ביים

מיניסטער אין פּאַריז, און דער מיניסטער האָט דאָס נאַטירליך איבערגעגעבען זיין גענעראַל־סעקרעטער. און דאָ לאָזט זיך אויס אַזאַ מעשה: דאַרף מ׳סיע קאַמיע־לאַמאַט זיין מיט דעם ער־מאָרדעטען גראַנמאָרען שול־חברים, אַבוואָהל דער הויפּט־ריכטער איז געווען עלטער פון איהם מיט עטליכע יאָהר, און זיי זיינען עד־היום געבליבען אַזוי נאָהענט בעפריינדעט, אַז דער גענעראַל־סעקרעטער האָט איהם זעהר גוט געקענט, — זאָגאַר מיט אַלע זיינע חטאים. און ער האָט פון דעם טראַגישען טויט פון זיין פריינד גערעדט מיט אַ טיעפע בעדויערונג, און ער האָט שטאַרק פיר מ׳סיע דעניזעי אַרויסגעוויזען אַ הייסען וואונש אַז דער שול־דיגער זאָל געפּאַקט ווערען. אָבער ער האָט פון איהם אויך ניט געוואָלט פאַרבאָרגען דעם פאַקט, אַז אין די טיולעריע פּיהלט מען זיך געקרענקט פון די צו ווילדע קלאַנגען, און ער וואָלט איהם געראַטען צו האָבען אַ ביסעלע טאַקט.

בקצור, דער אונטערזוכונגס־ריכטער דעניזעי האָט פער־שטאַנען, אַז איילען דאַרף מען זיך ניט, און אַז ס׳איז אַ סך גלייכער גאָרניט אַנצוהויבען אָהן די צושטימונג פון אויבען. ער איז זאָגאַר צוריק געקומען קיין רואַן מיט דער זיכערהייט, אַז דער גענעראַל סעקרעטאַר האָט פון זיין זייט אויך אַרויסגעשיקט אייגענע אַגענטען זיי זאָלען פאַר איהם אויספאָרשען די זאַך. מ׳האָט געוואָלט אויסגעפינען דעם ריכטיגען אמת, כדי איהם בעסער צו קאָנען פאַרבעהאַלטען, אויב ס׳וועט זיין נויטיג.

דערווייל איז אַוועק אַ טאָג נאָך אַ טאָג, און מ׳סיע דעניזעי, ניט קוקענדיג אויף זיין וואונש צו האָבען גערולד, איז געוואָרען אַלץ מעהר און מעהר געקרענקט פון די שטעך־ווערטלאַך פון די פּרעסע. אַ חוץ דעם האָט זיך אין איהם אויפגעכאַפּט דער שפּיאָנסקער אינסטינקט, וואָס שמעקט אַרום מיט דער נאָז, ווי אַ גוטער הונט. אין איהם האָט זיך צוברענט דער וואונש צו געפינען דעם ריכטיגען וועג, צו ערהווערבען זיך דעם נאָמען, אַז ער איז געווען דער ערשטער דאָס צו דערשמעקען, און דערנאָך, אויב מען זאָל איהם אַזוי בעפעהלען פון אויבען, צו מאַכען אַ שווייג. און נאָך אַלץ וואַרטענדיג אויף אַ בריעף פון דעם מיניסטער,

אָדער אַ ראטה, אָדער בלויז אַזוי עפּיס אַ צייכען, — און יענער האָט זיך אָבער ניט געאיילט צו שרייבען, — האָט ער זיך ערנסט גענומען צו דער אויספאָרשונג. צוויי אָדער דריי ארעסטען האָט ער זאָגאר געהייסען מאַכען, אָבער אויף גאַנץ שוואכע בעווייזע. און פּלוצלונג, לעזענדיג די צוואה פון הויפּט־ריכטער גראַנמאָרען, געפינט ער אַ בעשטעטיגונג פון אַ חשד, וואָס ער האָט געהאַט פון אָנהויב אָן: — די רובאָס קאָנען אודאי זיין שולדיג. אין דער צוואה זיינען געווען פערשידענע אונערוואַרטעטע פונקטען, און איינער אַזאַ פונקט איז געווען, אַז סעווערינג'ן לאָזט ער אי־בער דאָס הויז און די לאַנד, וואָס רופט זיך קרוא־דע־מאַפּרא. מ'סיע דעניזעי האָט שוין פון לאַנג געוואָלט דערגעהן דעם צוועק פון דעם מאָרד, און דאָ איז אַלעס מיט אַמאָל געוואָרען קלאָהר: — די רובאָ'ס האָבען געוואוסט פון דער צוואה און האָבען דער־הרג'עט זייער וואָהלטהעטער, כדי איהם שנעלער צו קאָנען ירש'ענען. און דאָס האָט זיך איהם געלעגט אויפ'ן שכל נאָך מעהר דערפאַר, וואָס מ'סיע קאמיע־לאַמאָט האָט איהם דער־צעהלט עפּיס מאָדנע זאַכען פון די מאַדאַם רובאָ, וועלכע ער האָט נאָך געקאָנט ווען זי האָט מיידעלוויז געוואָהנט ביים הויפּט־ריכטער גראַנמאָרען אין הויז. אָבער, דעם ריכטיגען אמת גע־זאָגט, ווי אונמעגליך דאָס קומט אָבער אויס פון אַ מאָראַלען און מאַטעריאַלען שטאַנדפּונקט! און וואָס מעהר ער האָט ווייטער געזוכט אין דעם זינן, אַלץ מעהר און מעהר האָט ער זיך אָנגע־שטויסען אויף פאַקטען, וועלכע האָבען איהם אין גאַנצען צוקלאַפּט זיין האָפנונג אויף אַ קלאַסיש־פיין־דורכגעפיהרטע געריכטס־אונ־טערזוכונג. און ווידער איז אַלץ טונקעל, — דאָס הויפּט צענטר ליכט, דער צוועק פון דעם מאָרד, וואָס זאָל אַלעס ערקלעהרען — דאָס פעהלט.

און מ'סיע דעניזעי האָט געהאַט נאָך אַן אָנווייזונג, וועלכע ער האָט אויך פון זינען ניט ארויסגעלאָזט, — דאָס איז געווען רובאָ'ס אייגענע בעמערקונג וועגען דעם מאַן, וועלכער האָט אין די שטופּעניש פאַר'ן ארויספאָהרען זיך געקאָנט אריינכאַפּען אין דער קופּע. דאָס מיינט מען דעם בעריהמטען לעגענדאַרי־

שען מערדער, וואָס קיינער קאָן ניט געפינען, און פון וואָס די אַלע אָפּאָזיציאָנס־צייטונגען מאַכען אַזוי פיעל שפּאַס. פריהער פאַר אַלעמען האָט דער אונטערזוכונגס־ריכטער געוואָלט אויסגע־פינען, ווי ער זעהט אויס, דער געהיימניספולער מאַן, וואָס האָט זיך אויפגעזעצט אין רואַן און האָט געמוזט ארונטערקריכען אין באַראַנטען. אָבער קיין געגויעס האָט ער ניט אויסגעפונען: איינינע עדות האָבען גאָר אין גאַנצען געלייקענט די מעגליכקייט, אַז אימיצער האָט זיך געקאָנט ארייגרייסען אין קופּע מיט געוואַלד; אַנדערע, ווידער, האָבען זיך איינע דעם אַנדערן ווי־דערשפּראָכען. און די אָנווייזונג וואָלט צו קיין גוטען ניט געפיהרט, ווען דער וועג־סיגנאַליסט, מיזאַר, וואָלט אַלס עדות ביי דער אונטערזוכונג זיך ניט אויסגערעדט וועגען די טראַגישע פּאַסירונג פון קאַביש און לואיזעט, — דאָס אונשולדיג קינד, וואָס דער הויפּט־ריכטער האָט פאַרגוואַלדעוועט, און וועלכע איז דערנאָך געקומען שטאַרבען צו איהר גוטען פריינד קאַביש. פאַר דעם אונטערזוכונגס־ריכטער איז דאָס געווען ווי אַ בליץ פון הימעל: אין אַ מאָמענט האָט ער ביי זיך אין געדאַנקען שוין געזעהען דעם קלאַסיש־אויסגעאַרבייטען בעשולדיגונגס־אַקט. אַלעס איז געווען ווי צוגעמאָסטען: — דער ביטערער כעס געגען דעם ערמאָרדעטען, וואָס דער שטיין־ברעכער האָט אויף איהם געהאַט, און אויך דאָס, וואָס קאַביש איז שוין איין מאָל געווען בעשולדיגט אין מאָרד, און זיין איצטיגער תירוץ, אַז ער האָט גאָר אויפ'ן באַהן ניט געקענט זיין אין יענער צייט, און דאָס ריכטיג צו בעווייזען האָט ער קיין מעגליכקייט ניט. און זייענדיג ספּע־ציעל ענערגיש, האָט דער אונטערזוכונגס־ריכטער געהייסען אַרעסטירען קאַביש'ן, ביי נאַכט, אין דער שטיל, אין זיין שטיבעלע אין וואַלד, — אַ מין בעהעלטעניש פון אַ ווילדע חיה, — וואו מ'האָט טאַקי געפונען אַ פּאָאָר הויזען פאַרפּלעקטע אין בלוט; און מ'סיע דעניזעי האָט שטאָלצירט און זיך געפרעהט, וואָס ער און ניט קיין אַנדערער האָט געהאַט די פיינע נאָז צו דערשמעקען, ווער ס'איז דער ריכטיגער מערדער. ער האָט זיך דאַביי אָבער ניט געלאָזט לייכט פּערפיהרען פון זיין געדאַנק וועגען דעם שטיין־

ברעכער, און ער האָט נאָך אַלץ די רובאָ׳ס ניט אויסגעלאָזט פון אויג. ער האָט געוואָלט זיין זיכער. און דערפאר האָט ער אין אַ געוויסען טאָג געלאָזט רופען צו זיך אין קאבינעט אייניגע עדות, וועלכע זיינען שוין פריהער אויסגעפרעגט געוואָרען, באַלד אויף מאָרגען נאָכ׳ן מאָרד.

דער קאבינעט פון דעם אונטערזוכונגס־ריכטער איז געווען אין אַן אַלט, פאַרלאָזען הויז, אין דער גאס „זשאַן־ד׳אַרק", וואָס איז מיט איין וואַנט צוגעשטאַנען צו דעם אַלטען פּאַלאַץ פון די אַמאָליגע נאָרמאַנדישע הערצאָגען, און וואו עס איז איצט געווען דער געריכטס־קאַמער, וואָס האָט אַזוי מיאוס אויסגעזעהען איבער דער אַלטער חורבה לעבען זייט. דער קאבינעט איז געווען אַ גרויס צימער, אויפ׳ן ערשטען עטאַזש, און די זונן האָט אהין געקאָנט צו־קומען אַזוי ווייניג, אַז אין ווינטער האָט מען שוין דריי אַ זייגער ביי טאָג געדאַרפט אָנצינדען אַ לאָמפּ. די ווענט זיינען געווען בעצויגען מיט אַלטע אָבגעקראָכענע, גרינע שפּאַליער; דאָס מע־בעל איז אין גאַנצען בעשטאַנען בלויז פון צוויי געבעטע שטוה־לען, פיער ביינקלאַך, אַ קאָנטאָרקע פיר דעם אונטערזוכונגס־ריכטער, אַ טישעל פיר זיין סעקרעטאר; אַ זייגער פון שווארצען מאַרמעל־שטיין איז געשטאַנען אויפ׳ן קאַמין צווישען צוויי בראָנ־זענע וואַזעס. הינטער דער קאָנטאָרקע איז געווען אַ טיהר צו אַן אַנדער צימער, וואו דער ריכטער פלעגט אָפט בעהאַלטען די יעניגע פּערזאָנען, וועלכע ער האָט געוואָלט האָבען צו דער האַנד ביים פערהער. און ביים הויפּט־איינגאַנג איז געווען אַ טיהר גלייך אין אַ גרויסען קאָרידאָר אריין, וואו עס זיינען געשטאַנען בענק און וואו עס האָבען געוואַרט די גערופענע עדות.

האַלב צוויי זיינען שוין דאָ געווען די רובאָס, אָבוואָהל גערופען האָט מען זיי בלויז אויף צוויי אַ זייגער. זיי זיינען גע־קומען צופאָהרען פון דאָרף, און האָבען קוים זיך גענומען די צייט אָבצועסען ערגיץ אין אַ קליינעם רעסטאָראַן אין גראַנד־ריע. זיי זיינען ביידע געווען געקליידט אין שווארצען; ער אין אַ לאַנגען ראָק, זי אין אַ זיידען קלייד, ווי אַן אמת׳ע דאַמע; זיי האָבען אויסגעזעהען מיעד, ערנסט און טרויעריג, גלייך ווי ביי

זיי וואָלטען געשטאָרבען זייערע עלטערן. זי איז געזעסען אויף אַ באַנק און געשוויגען, און זיך ניט גערירט; און ער, פאַרלעגט די הענד פון הינטען, האָט זיך געהאַלטען אויף די פיס, לאַנגזאם שפּאַנענדיג הין און צוריק פאַר איהרע אויגען. אלע ווייל האָבען זיך זייערע בליקען בעגעגענט, און זייער פאַרבאָרגענע אַנגסט האָט ווי אַ שאַטען בעדעקט זייערע שווייגענדע געזיכטער. גראַנמאָרען׳ס צוואה האָט זיי טאַקי דערפרעהט, און זיי אויך איבערגעשראָקען אין דער זעלבער צייט. דעם ערמאָרדעטען׳ס יורשים — און ספּעציעל זיין טאָכטער — זיינען געוועזען אויפגעבראַכט, וואָס לויט דער צוואה איז כמעט אַ העלפט פון זיין גרויסען פערמעגען אָבגעזאָגט געוואָרען אויף פיעלע זייטיגע זאַכען, און זיי האָבען בדעה געהאַט פאַרצונעהמען די צוואה געריכטליך; און מאַדאַם דע־לאַשענע, גערייצט פון איהר מאַן, איז געוועזען ספּעציעל געגען איהר אַמאָליגע פריינדין, סעווערינע, אויף וועלכע זי האָט געהאַט זעהר געפעהרליכע חשד׳ען. און דערצו איז נאָך רובאָ׳ן אַרויף אויפ׳ן געדאַנק אַ זאַך, וועלכע ער האָט פריהער גאָר אין זינען ניט געהאַט: דעם בריעף, וואָס ער האָט געצוואונגען זיין פרוי צו שרייבען צו גראַנמאָרענ׳ען, אַז ער זאָל אַרויספאָהרען יענעם אבענד, — דעם בריעף קאָן מען דאָך נאָך געפינען צווישען זיינע פּאַפּירען, אויב ער האָט איהם ניט פערברענט, און מ׳קען נאָך דערקענען סעווערינע׳ס האַנדשריפט. גליקליכערווייזע, איז אוועק אַ טאָג און אַ טאָג, און פון קיין בריעף איז קיין שפּור ניטאָ, — מסתמא שוין אויף דער וועלט ניטאָ. אָבער ביי יעדען נייעם וויזיט צום אונטערזוכונגס־ריכטער, פלעגט עס זיי אריינוואַרפען אין אַ קאַלטען שוויס, אָבוואָהל האַלטען האָבען זיי זיך געהאַלטען ריכטיג, ווי אמת׳ע יורשים און עדות.

דער זייגער האָט געקלונגען צוויי, און זשאַק איז שוין אויך אָנגעקומען. ער איז געקומען פון פּאַריז, און רובאָ איז גלייך צו צו איהם און דערלאַנגט די האַנד זעהר פריינדליך.

— אָה, איהר אויך? אייך שלעפּט מען אויך?... ס׳אַ פּערדרוס דאָס איז! און די גאַנצע טרויעריגע געשיכטע איז גאָר אָהן אַ׳ ענד!

דערזעהענדיג סעווערינע'ן, וועלכע איז נאך אלץ געזעסען ווי א פארשטיינערטע, איז זשאק געבליבען שטעהן אויפ'ן ארט. צוויי וואכען שוין ווי רובא בעגעגענט איהם מיט אלערליי פריינדליכ־קייטען, ווען ער קומט נור אין האוור אלע צוויי טאג. איין מאל האט ער איהם איינגעלאדען צו זיך עסען פרישטאג, און זשאק האט געפיהלט, אז איהם כאפט אן א ציטער אין די אנוועזענהייט פון די יונגע פרוי, און ער האט זיך געשראקען. וועט ער ידען אויך זי בעגערען? און דאס הארץ האט איהם געקלאפט, און ס'האט איהם געבריהט אין די הענד בלויז פון איין קוק אויף איין פאר־סעקעל ווייסע לייב, וואס האט זיך געזעהען ביי איהר האלז איבער'ן אויסגעשניטענעם קאלנער פון איהר קלייד. און ער האט ביי זיך פעסט בעשלאסען צו ווייכען פון איהר.

— און וואס רעדט מען עפיס וועגען דעם אין פאריז? — האט רובא געפרעגט; — קיין נייעס ניט, מין הסתם. ניין, ווי דען? אז מען ווייסט גארניט און מ'וועט גארניט וויסען.... אט איז מיין פרוי, גיט איהר אב איהר גאט־העלף.

ער האט איהם א ציה געטהון, און זשאק האט געמוזט צוגעהן צו סעווערינע'ן און זי בעגריסען; זי האט אויף איהם געקוקט מיט איהר שעמעוודיגען שמייכעל פון א דערשראקען קינד. זשאק האט זיך בעמיהט מיט איהר צו רעדען פון זייטיגע זאכען, און דער מאן און די פרוי האבען פון איהם קיין אויג ניט אראפ־גענומען, גלייך ווי זיי וואלטען זיך בעמיהט איבערצולעזען זיינע פארבארגענע געדאנקען, זיינע אונדייטליכסטע חשד'ען, פאר וועלכע ער האט אליין זיך געשראקען. פאר וואס איז ער צו זיי אזוי קאלט? פאר וואס וויל ער, דאכט זיך, גאר ווייכען פון זיי? האט ער זיך אפשר דערמאנט, וואס ער האט דאן גע־זעהען? האט מען זיי היינט אפשר גאר גערופען צום אונטער־זוכונגס־ריכטער, ווייל מען וויל זיי צוזאמפברענגען מיט זשאק'ן אויג אויף אויג? ער איז דער איינציגער עדות, פאר וועמען זיי שרעקען זיך; און זיי וואלטען איהם עפיס געוואלט אריבערציהען אויף זייער זייט, איהם צובינדען צו זיך מיט אזא נאהענטע

פריינדשאפט, אז ער זאָל גאָר קיין מוטה ניט האָבען עדות צו זאָגען געגען זיי.

רובאָ, א געפּלאַנטער, האָט זיך ניט געקענט איינהאַלטען און ער האָט וויעדער פּאַרפיהרט א געשפּרעך, און אַלץ דערפון.

— אפשר ווייסט איהר פּאַרט, צו וואָס מען האָט אונז היינט געדופען? אפשר איז פּאָרט דאָ עפּיס נייעס?

זשאַק האָט גלייכגילטיג א מאַך געטהון מיט דער האַנד.

— ס'איז עפּיס אַרומגעגאַנגען א קלאַנג אויף דער סטאַנציע, ווען איך בין אָנגעקומען. מ'רעדט פון אן ארעסט.

די רובאָ'ס זיינען געוואָרען ערשטוינט, אויפגערעגט, דער־שראָקען. ווי הייסט, אן ארעסט? זיי האָבען פון קיינעם קיין איינציגען וואָרט ניט געהערט. שוין אימיצען ארעסטירט, צי מ'וועט ערשט אימיצען ארעסטירען? זיי האָבען איהם באַ־וואָרפען מיט פראַגען, אָבער ענטפערן האָט ער זיי קנאַפּ געהאַט וואָס.

אין דיעזער מינוט האָט זיך אין קאָרידאָר דערהערט, אז מען געהט. סעוועדינע האָט זיך אומגעקוקט.

— אָט איז בערטהאַ מיט איהר מאַן, — האָט זי ארויסגע־מורמעלט.

און ווירקליך, דאָס זיינען טאַקי געווען די לאַשענע'ס. זיי זיינען זיך מיט גרויסקייט פאַרביי געגאַנגען פאַר די רובאָ'ס; מאַדאַם לאַשענע האָט אפילו א קוק ניט געוואָלט טהון אויף איהר געוועזענע חבר'טע.

און א ידינער האָט זיי ביידען גלייך אריינגעפיהרט צום אונ־טערזוכונגס־ריכטער אין קאַבינעט.

— אַך, וואָס מאַכט דאָס אויס? — האָט רובאָ געזאָגט, — מיר מוזען האָבען געדולד. מיר וואַרטען שוין גוטע צוויי שעה... זעצט זיך דאָך!

און ער האָט זיך אַליין אַנידערגעזעצט נעבען סעוועדינע'ן, ביי דער לינקער זייט, און מיט א צייכען פון דער האַנד האָט ער זשאַק'ן איינגעלאַדען זיך זעצען נעבען איהר אויף דער רעכ־טער זייט. אָבער זשאַק איז געגען א סעקונדע נאָך אַלץ געשטאַ־

נען. אָבער אַז ער האָט בעמערקט אויף זיך איהר שטילען, שרעק־קעדיגען בליק, האָט ער זיך צוגעזעצט אויף דער באַנק. צווישען די צוויי מענער האָט זי אויסגעזעהען אַזוי שוואַך! אויף זשאַק׳ן האָט זי געמאַכט דעם איינדרוק פון אַ געהאַרכזאַמע צערטליכע פרוי, און איהר שטילע וואָרימקייט האָט איהם אין דער צייט פון זייער לאַנגען וואַרטען פאַמעלאַך אין גאַנצען איינגעהילט.

ביי מ׳סיע דעניזעי אין קאַבינעט האָט מען זיך שוין גע־קאָנט נעמען צו די אונטערזוכונג.

דערהוויל האָט זיך שוין אָנגעזאַמעלט אַ מאַסע מאַטעריאַל, פאַרשריבען אויף עטליכע בינטעלאַך פאַפּיער, וואָס זיינען געוועזן צונויפגעבונדען מיט בלויע בענדער. מ׳האָט אַלץ געוואָלט נאָכ־שפּירען דעם ערמאָרדעטען פון דער מינוט אָן, ווען ער איז ארויס־געפאָהרען פון פאַריז. מ׳סיע וואַנדאָרפ, דער סטאַנציאָן־מייס־טער, האָט אַלעם ריכטיג דערצעהלט, ווי דער שנעל־צוג איז ארויס־געפאָהרען זעקס אוהר הרייסיג, ווי מ׳האָט אין דער לעצטער מי־נוט ערשט צוגעקעטעלט דעם וואַגאָן מיט׳ן נומער 293, ווי ער האָט מיט רובאַ׳ן גערעדט אַ פּאָר ווערטער, און רובאַ איז אריין צו זיך אין וואַגאָן אַביסעל פריהער ווי דער הויפּט־ריכטער איז אָנגעקומען, און ענדליך, ווי גראַנמאָרען איז אריין צו זיך אין קופּע, איינער אַליין: — קיינער איז דאָרט פּאָזיטיוו ניט געווען. נאָך איהם האָט מען אויסגעהערט דעם קאָנדוקטאָר, האַנרי דאָ־ווערן, צי ער ווייסט עפּעס דערפון, וואָס האָט פּאַסירט אין די צעהן מינוט, וואָס דער צוג שטעהט אין רואַן. האָט ער אָבער געענטפערט, אַז ער ווייסט גאָרניט פּאָזיטיוו. ער האָט געזעהען ווי רובאַ האָט גערעדט מיט דער פרוי, נעבען זייער קופּע; ער געדענקט אויך גאַנץ גוט, אַז זיי זיינען אריין צוריק צו זיך אין וואַגאָן, און דער אויפּפּאַסער האָט זאָגאר צוגעמאַכט דאָס טירעל; אָבער זיכער איז ער ניט, ווייל אויף דער סטאַנציע איז געווען אַזאַ שטופּעניש און אַזוי פינסטער! און אַז מ׳האָט איהם געפרעגט, צי עס איז מעגליך געווען, אַז אין דעם מאָמענט, ווען דער צוג האָט שוין גענומען געהן, זאָל אַ מאַן, — דער בעריהמטער גע־היימניספולער מערדער, — זיך קאָנען אריינכאַפּען אין קופּע,

האָט ער ערקלעהרט, אַז מעגליך איז אפשר יא, אָבער ניט וואהר־שיינליך; דאָך האָט שוין אַזוינס פּאַסירט אויף דער סטאַנציע צוויי מאָל, ווי ער געדענקט. די אנדערע בעשעפטיגטע אויף דער סטאַנציע אין רואַן, האָבען אויף די פראגעס וועגען די זעלבע פּונקטען געגעבען אַזוינע צומישטע ענטפערס, וואָס איינער האָט ווידערשפּראָכען דעם אַנדערען, און אנשטאָט אַריינצוברענגען מעהר ליכט, האָבען זיי דעם פּלאָנטער נאָך מעהר פארדרעהט. בלויז איין פּונקט איז דאָ דערוויזען געוואָרען גאַנץ קלאָר, און נעמליך, דער פּאַקט, אַז רובאָ, זייענדיג אין וואַגאָן, האָט געדריקט די האַנד פון דעם באַראַנטענער סטאַנציאָן־מייסטער, וועלכער איז געשטאַנען אויפ׳ן טרעפּעל; און דער סטאַנציאָן־מייסטער, מ׳סיע בעסיער, האָט אויפ׳ן פּארהער אליין געזאָגט, אַז ס׳איז טאַקי אַזוי געווען, און ער האָט נאָך צוגעלעגט, אַז זיין קאָלעגע איז גע־ווען איינער אַליין מיט זיין פרוי, און זי איז געזעסען אויף די געבעטע באַנק פון וואַגאָן האַלב־ליגענדיג, ווי אַ מענש וואָס כאַפּט אַ דרעמעל.

אַ חוץ דעם האָט מען אויפגעזוכט זאָגאר די פּאַסאַזשירען, וועלכע זיינען ארויסגעפאָהרען פון פּאַריז אין דעם זעלבען וואַגאָן מיט די רובאָס. די דיקע דאַמע און דיקער הערר זיינען אָנגע־קומען צו שפּעט, אין דער לעצטער מינוט; זיי זיינען בעל־הבתים פון פּטי־קוראָן, און האָבען ערקלעהרט, אַז זיי זיינען גלייך אנשלאָפען געוואָרען און ווייסען גאָרניט; די דאַמע, ווי־דער, אין שווארצען, וועלכע איז זיך געזעסען אין איהר ווינקעל ווי אַ שטומע, איז עפּיס ווי אַ שאַטען צונישט געוואָרען, און מ׳האָט זי בשום אופן ניט געקאָנט אָבזוכען. אויסער זיי, האָט מען גערופען נאָך עדות, — שוין דאָס קליינוואַרג, — וועלכע האָבען בלויז געהאָלפען ריכטיג אויסגעפינען די פּאַסאַזשירען, וואָס זיינען אַראָבגעקראָכען אין באַראַנטען, ווייל דער אונבע־קאַנטער האָט דאָך געמוזט אַראָפּקריכען אויף דער סטאַנציע; מ׳האָט נאָכגעצעהלט אלע בילעטען, אָבגעזוכט און אויסגערע־כענט אלע פּאַסאַזשירען, אַ חוץ איינעם, אַ הויכען חברה־מאַן, דער קאָפּ אַרומגעבונדען מיט אַ בלויע טיכעל; איניגע האָבען

געזאָגט אז ער איז געווען אָנגעטהון אין אַ פּאַלטאָ, און איינינגע, — אז נור אין א בלוזע; וועגען דעם איין מאן, וואָס איז אוועק ווי אַ חלום, זיינען אָבגעגעבען געוואָרען דריי הונדערט מיט צעהן ערקלעהרונגען, וועלכע האָבען זיך אַזוי ווידערשפּראָכען, אַז זיי האָבען זיך איינע די אַנדערע גאָר אין גאַנצען מבטל געווען.

אַ חוץ דעם איז דאָ געווען נאָך אַ פּלאָנטער מיט די גע־ריכטיליכע פּאַפּירען. ערשטענס, דער פּראָטאָקאָל, וואָס איז אָנ־געשריבען געוואָרען פון דעם סעקרעטער, וואָס דער קעניגליכער פּראָקוראָר און דער אונטערזוכונגס־ריכטער האָבען מיט זיך גע־בראַכט צום אָרט פון דעם פאַרברעכען; אין דעם פּראָטאָקאָל זיינען מיט איינצעלהייטען געווען בעשריבען די אייזענבאהן־ליניע, וואו מען האָט געפונען דעם קערפּער, ווי אַזוי דער גע־הרג'עטער איז דאָרט געלעגען. און ווי ער איז געווען אָנגעטהון, און וואָס מען האָט ביי איהם געפונען אין די קעשענעס, און ווי אַזוי מ'האָט דערפון פערשטאַנען ווער ער איז; און צווייטענס, קומט דער פּראָטאָקאָל פון דעם דאָקטאָר, וועלכען מ'האָט אויך אַהין געבראַכט; דאָ ווערט מיט וויסענשאַפטליכע ווערטער בעשרי־בען מיט אַלע איינצעלהייטען די וואונד אין האַלז, די איינציגע וואונד, — אַ מורא'דיגער שניט וואָס איז געמאַכט געוואָרען מיט אַ שאַרפען אינסטרומענט, — אַ מעסער, אָהן צווייפעל; און דריטענס זיינען געווען נאָך אַנדערע פּראָטאָקאָלען און נאָך אַנ־דערע דאָקומענטען, ווי מ'האָט דעם טויטען קערפּער געבראַכט צופיהרען קיין רואַן אין אַ שפּיטאָל, און ווי לאַנג ער איז דאָרט געלעגען, ביז ער האָט אָנגעהויבען צו פוילען מערקווירדיג שנעל, און מען האָט איהם געמוזט אָבגעבען זיינע קרובים. און אין דעם גאַנצען באַרג פּאַפּירען און שרייבאַכץ איז געווען בלויז אַ פּאָר ריכטיגע פּונקטען. ערשטענס, האָט מען ביי דעם ערמאָר־דעטען אין די קעשענעס ניט געפונען זיין זייגערל און ניט זיין קליינעם פּאָרטפעל, אין וועלכען עס זיינען געווען צעהן־באַנק־בילעטען צו טויזענד פראנק יעדער, — וואָס דער הויפּט־ריכטער גראַנמאָרען איז שולדיג געווען זיין שוועסטער, מאַדאַם באָנעהאָז, וועלכע האָט געוואַרט אויף די סומע געלד. ס'האָט זאָגאר אויס־

געזעהען, אַז דער מאָרד איז בעגאַנגען געוואָרען צוליעב רויב; איז אָבער ביים טויטען אויפ׳ן פינגער געווען אַ רינגעלע מיט אַ גרויסען בריליאַנט, און דאָס האָט מען ניט געריהרט. און דער־פון האָט מען זיך גענומען ווייטער מאַכען אַ גאַנצען ים סברות. צום אונגליק, האָט מען די נומערען פון די באַנק־בילעטען ניט געוואוסט; אָבער זיין זייגערל האָט מען גוט געקאַנט; דאָס איז געווען זעהר אַ גרויסער זייגער, מיט אַ רעמאָנטואַר, מיט דעם הויפּט־ריכטער׳ס איניציאַלען אויסגעקריצט ווי אַ מאָנאָגראַם אויפ׳ן דעקעל, מיט׳ן נומער פון דער פאַבריק אויפ׳ן ווערק, — נומער 2516. און ענדליך דאָס געוועהר, וואָס דער מערדער האָט בענוצט, דאָס מעסער, האָט מען אין ערגעץ ניט געפונען, אַבוואָהל געזוכט האָט מען אין דער ברייט און אין דער לענג, אויף דער באַהן־ליניע, צווישען די קוסטעס, אַרום און אַרום, אין די פעלדער און אומעטום, וואו דער מערדער האָט דאָס גור גע־קאָנט אַוועקוואַרפען; דער מערדער האָט דאָס מעסער, געוויס, געמוזט פאַרבעהאַלטען ערגיץ אין אַ לאָך צוזאַמען מיט׳ן זייגערל און מיט די באַנק־בילעטען. מ׳האָט בלויז געפונען, אַ הונדערט מעטער פאַר דער באַראַנטענער סטאַנציע, דעם רייזע־שאַל פון דעם געהרג׳עטען, וואָס דער מערדער האָט אַוועקגעוואָרפען, וויל דאָס וואָלט שוין געווען צו אַ געפעהרליכער סימן; דער רייזע־שאַל איז געווען פאַרשריבען אַלס איינער פון די דערווייזענדע זאַכען.

אַז מ׳סיע לאַשענע מיט דער פרוי זיינען אַריינגעקומען, איז מ׳סיע דעניזעי געשטאַנען ביי זיין קאָנטאָרקע און האָט איבער־געקוקט די ערשטע ערקלעהרונגען פון דעם עדות, וואָס זיין סעק־רעטער האָט פאַר איהם אָקערשט אויפגעזוכט אין די פּאַפּירען. דער אונטערזוכונגס־ריכטער איז געווען אַ קליין מענשעל און אַ דיקינקער, אין גאַנצען ראַזירט און שוין אַביסעל גרוי. זיינע גראָבע באַקען זיינען געווען בלאַס, און האָבען קיין מינע קיין מאָל ניט געוויזען, און אויך אַזוי זיינען געווען זיינע שווערע אויגען־הייטלאַך, וועלכע האָבען שטענדיג האַלב־פאַרמאַכט זיינע גרויסע, ליכטיגע אויגען. אָבער זיין גאַנצע פלינקייט און פאַרשטענדליכ־

קייט, וואָס ער אַליין האָט געגלויבט אַז ער פאַרמאָגט, האָט זיך ספּעציעל דייטליך אַרויסגעוויזען בלויז אין זיינע ליפּען, — די ליפּען פון אַן אַקטיאָר, וואָס קאָנען אויסדריקען די געפיהלע, וואָס מען בעשטעלט, — אונגעהייער בעוועגליכע ליפּען, וועלכע פּלעגען זיך צוזאַמען ציהען, ווען דער מאַן פּלעגט דערשמעקען עפּיס בעזאָנדערעס. מ׳סיע דעניזעי איז אָבער צו זיין אונגליק געווען צו איבערגעשפּיצט, און דאָס פּלעגט איהם אָפט בעגראָ־בען; ער פּלעגט שטענדיג וועלען אריינגנאַרען דעם געזונטען פערשטאַנד אין דעם פּשוט׳ען אמת, און זיין אידעאַל איז געווען צו מאַכען פון זיין מלאכה אַ מין אַנאַטאָמיע פון דער נשמה, אַ מין וויטען בליק ווי ביי אַ נביא, וואָס קען דאָס הארץ. און דאָך קיין נאַר איז ער ניט געווען.

מ׳סיע דעניזעי האָט אַרויסגעוויזען אַ סך העפליכקייט צו מאַדאַם לאַשענע, ווייל ער איז אויך געווען דער וועלט־מענש פון דער מאַגיסטראַטור, וועלכער פּלעגט זיין אַן אָפּטער אריינגעהער אין די געזעלשאַפט פון רואַן און אומגעגענד.

— מאַדאַם, ביטע, זעצט זיך!

און ער האָט איהר אַליין צוגערוקט אַ שטוהל. זי איז געווען אַ יונגע פרוי, אַ בלאָנדינקע, אַ דאַרע, ניט קיין סימפּאַטישע און ניט קיין שעהנע; זי איז געגאַנגען אין טרויער. אָבער מיט דעם מ׳סיע דע־לאַשענע איז ער געווען בלויז העפליך, זאָגאַר קאַלט; דע־לאַשענע איז אויך אַ בלאָנדין; ער איז אַ קרענקליכער און אַ נידעריגער. צו זעקס און דרייסיג יאָהר, איז ער שוין געווען אַ מיטגליעד פון געריכטס־ראַטה און האָט שוין געהאַט אַן אָרדען; אָבער געקומען איז דאָס איהם נור צוליעב דעם איינפלוס פון זיין שווער און די פערדיענסטען פון זיין טאַטען, וועלכער איז אויך געווען אַ מאַגיסטראַט און איז דער רעגיערונג צוניץ געקומען אין פערשיעדענע זאַכען; און דערפאַר איז ביי דעם אונטערזוכ־בונגס־ריכטער דעניזעי אין די אויגען דע־לאַשענע געווען בלויז אַ ביישפּיעל פון די בעאַמטע, אָהן אייגענע פעהיגקייט און שטאַרק בלויז מיט די גרויסע רעקאָמענדאַציעס אָדער זייער עשירות, — אומפעהיגע חברה, וועלכע רוקען זיך אַרויס בלויז צוליעב זייערע

טאַטעס און זייער פאַרמעגען. אָבער ער, פון אָרימען שטאַנד, אָהן פּראָטעקציע, האָט נעבאך אימער און שטענדיג געמוזט בויגען דעם רוקען, ווי איינער וואָס קייקעלט אַ שטיין באַרג־אַרויף. און דעניזעי האָט שוין גאָר געוואָלט ווייזען דעם מ׳סיע דע־לאַשענע זיין גוואַלדיגע מאַכט ביי זיך אין קאַבינעט, זיין פולע דעה, וואָס ער האָט איבער יענעמס פרייהייט, זאָגאַר אויף אזוי פיעל, אַז איין וואָרט זיינער איז גענוג צו פערוואַנדלען אַן עדות אין אַ בעשולדיגטען און איהם הייסען אַרעסטירען, אויב איהם, דעניזעי׳ן, זאָל נור אָנקומען אזא פאַנטאַזיע.

— ענטשולדיגט מיר, מאַדאַם, — האָט דער אונטערזוכונגס־ריכטער פאָרטגעזעצט, — איהר וועט מיר ענטשולדיגען וואָס איך דאַרף אייך נאָך ווייטער פּלאַגען מיט דיעזער טרויעריגער פּאַסירונג. איך בין זיכער, אַז איהר זיינט אויך אַזוי גערן, ווי מיר, קלאָהר צו מאַכען די גאַנצע טראַגעדיע, אַז דער שולדיגער זאָל בעצאָהלען פאַר זיין פערברעכען.

ער האָט אַ וואונק געטהון צו זיין סעקרעטאַר, אַ הויכען יונגען מאַן, אַ דאַרען און אַ געלען, און די אונטערזוכונג האָט זיך אָנגעפאַנגען.

אָבער פון די ערשטע פּאָר פראַגען, וואָס מ׳האָט געשטעלט זיין פרוי, האָט מ׳סיע דע־לאַשענע זיך געוואָלט אַריינמישען. ער האָט געוואָרט מען זאָל איהם דערלאַנגען אַ שטוהל, און האָט געמוזט זיך עס אַליין נעמען. ער האָט אויסדערצעהלט זיין ביטער הארץ געגען זיין שווער׳ס צוואה. קאָן מען דאָס בעגרייפען? גענומען און אָבגעשריבען אויף אַלערליי זאַכען כמעט אַ העלפט פון זיין פאַרמעגען, — אַ פערמעגען פון דריי מיליאָן זיעבען־הונדערט טויזענד פראַנק! און פיר וועמען? פיר פערזאָנען וואָס קיינער קאָן אפילו ניט, און פיר אַלערליי פרויען! זאָגאַר עפּיס אַ בלומען־הענדלערקע, וואָס פאַרקויפט פיאַלקעס אונטער אַ טויער אין דער גאַס דע ראָשער — זי האָט ער אויך ניט פאַרגעסען אין זיין צוואה! דאָס געהט ניט! ער, מ׳סיע דע־לאַשענע, וואַרט נור, אַז די קרימינאַל אונטערזוכונג זאָל זיך ענדיגען, און

דאַן וועט ער שוין געפינען אַ מיטעל ווי צו קאַסירען אַזאַ אונ־מאָראַלישע צואה!

און ער האָט דאָס אַלעס ארויסגערעדט מיט צונויפגעפּרעס־טע צייהנער, ארויסווייזענדיג ס'אַ גרויסער נאַר ער איז, און אַ פּראָווינציאַל, און אַ לײדענשאַפטליכער עקשן, און אַ קאַרגער. און מ'סיע דעניזעי האָט האַלב־פאַרמאַכט זיינע קלאָהרע אויגען, און האָט איהם בעטראַכט, דעם נפש, און זיינע ליפּען האָבען אויסגעדריקט פעראַכטונג און קנאה צו דיעזען טויגעניכטס, וואָס צוויי מיליאָן קאָנען ניט בעפריידיגען, און וועלכער וועט אמאָל נאָך טראָגען די פּורפּורנע ריכטער קליידער, אַלץ צוליעב זיין געלד.

— מיר שיינט, מיין הערר, — האָט ער ענדליך געזאָגט, — אַז איהר האָט אַ טעות. די צואה קאָן מען ניט ערקלעהרען ניט גילטיג, סיידען ווען מעהר ווי אַ העלפט פון דעם פאַרמעגען איז אַזוי צוטהיילט געוואָרען. אָבער דאָס איז דאָ ניט דער פאַל.

און ווענדענדיג זיך צו זיין סעקרעטער, האָט ער געפרעגט:

— זאָגט נור, לאָראַן, איהר האָט די אַלע רעדערייי ניט פארשריבען, האָף איך.

לאָראַן האָט דערויף אַ לייכטען שמייכעל געטהון, ווי איי־נער וואָס פארשטעהט אַן עסק.

— אָבער, איך האָף דאָך, — האָט מ'סיע דע־לאַשענע גע־ענטפערט מיט ביטערקייט, — אַז קיינעם וועט דאָך עס, ענדליך, ניט קומען אויפ'ן זינען, אַז איך וועל די רובאָ'ס לאָזען האָבען קרוא־דע־מאָפּרא. אַזאַ פּרעזענט צו דער טאָכטער פון אַ משרת! פאַר ווען? פאַר וואָס? און ווען עס זאָל זיך דערצו נאָך ארויס־ווייזען, אַז זיי האָבען זיך בעטהייליגט אין דעם פארברעכען....

מ'סיע דעניזעי האָט זיך ווידער גענומען צו דער אונטער־זוכונג.

— ווירקליך? איז דאָס אייער מיינונג?

— ווי דען? אויב זיי האָבען נור געוואוסט פון דער צואה, זיינען זיי דאָך געווען פאַראינטערעסירט אין דעם טויט פון'ם שווער, נעבאָך.... מערקט איך, צווישען אונז גערעדט, אַז זיי

זיינען געווען די לעצטע פערזאָנען, וואָס האָבען מיט איהם גע־רעדט..... און יעדענפאלס זעהט דאָס עפּיס אויס גאָר ניט גלאַט.

דאָס האָט אביסעל צוקלאַפּט דעם אונטערזוכונגס־ריכטער'ס נייע היפּאָטהעזע, און אונגעדולדיג, האָט ער זיך געווענדעט צו בערטהא'ן.

— און איהר, מאדאם, האלט איהר אייער אמאָליגע פריינ־דין פעהיג צו בעגעהן אזא פערברעכען?

איידער איהם צו ענטפערען, האָט זי פריהער אַ קוק געטהון אויפ'ן מאַן. אין די עטליכע מאָנאַט פון זייער פארהייראטען לעבען האָבען זיי זיך געגענזייטיג איבערגעגעבען זייער שלעכט־קייט פון כאַראַקטער און האַרט־הערציגקייט, און זיי זייַנען נאָך געוואָרען ערגער. איינער דעם אַנדערען האָט נאָך מעהר פאַר־דאָרבען; און דער מאַן האָט בערטהא'ן אַזוי אַנגעדרייצט אויף סעווערינע'ן, אַז זי וואָלט זי בדאי באַלד געהייסען איינזעצען, אבי נור צוריק צו קריגען דאָס הויז.

— מיין גאָט, מיין הערר, — האָט זי ענדליך געזאָגט, — פון וועמען רעדט איהר דאָ? זי איז שוין געווען אַ שלעכטע, ווען זי איז נאָך געווען אַ קינד.

— אַזוי גאָר? איהר בעשולדיגט זי, אלזאָ, אַז זי האָט זיך שלעכט אויפגעפיהרט נאָך אין דואַנוויל?

— אָה, ניין, מיין הערר! מיין פאָטער וואָלט דאָס ניט געדולדעט.

און אין איהר אויסגעשריי האָט זיך דערפיהלט דער פּראָ־טעסט פון די ציערליך־מאַניערליכע צדקניות, פון דער פרומער בורזשואַזקע, וועלכע האָט קיין מאָל ניט געזינדיגט, און שטאָל־צירט דערמיט, וואָס זי איז איינע פון די ערשטע צנועות אין רואַן און ווערט איבעראל אויפגענומען און רעספּעקטירט.

— אָבער, — האָט זי ווייטער געזאָגט, — ווען מ'האָט די געוואָהנהייטען פון לייכטזיניגקייט און צולאָזענהייט.... און ענד־ליך, מיין הערר, פיעלע זאַכען האָב איך אמאָל געהאלטען פאַר אונמעגליך, און היינט צו טאָג קומען זיי ביי מיר אויס גאַנץ מעגליך....

און מ'סיע דעניזעי האָט ווידער אַמאָל אַרויסגעוויזען אַ מינע פון אונגעדולדיגקייט. איצט איז איהם אין זינען ניט געלעגען נאָכצופאָרשען די רובאָ'ס, און יעדער איינער וואָס האָט איהם געוואָלט פיהרען אויף דעם וועג, איז דערמיט אַליין געווען זיין געגנער, וואָס צווייפעלט אין זיין גרויסע טיעפזיניגקייט.

— מען מוז דאָך דאָס אָבער קאָנען בערעכענען, — האָט ער אויסגעשריען. — מענשען ווי רובאָ הרג'ענען ניט אַזאַ מאַן ווי אייער פאָטער, כדי גיכער אַרויסצוקריגען די ירושה.... וואָלטען מיר כאָטש געהאַט עפּיס אַן אָנווייזונג, אַז ער האָט זיך געאיילט, וואָלט איך שוין געפונען גענוג שפּורען פון זייער דורשט צו באַזיצען און בענוצען דאָס אייגענטהום. ניין, דער מאָטיוו איז ניט גענוגענד... דאָ מוז מען האָבען עפּיס אַן אַנדער צוועק צו בעגעהן דעם מאָרד, — און מיר זעהען איהם ניט, און איהר אַליין קאָנט דאָס אונז אויך ניט אָנווייזען. און ענדליך, בעטראַכט נור די פאַקטען; זעהט איהר דען אַליין ניט די מאַטעריעלע אונמעגליכקייט דערפון?.... קיינער האָט רובאָ'ן ניט געזעהען אַריינגעהן אין קופּע; איינער פון די אָנגעשטעלטע פערזיכערט אונז זאָגאר, אַז די רובאָ'ס זיינען אַריין צוריק אין זייער וואַגאָן. און אין באַראַנטען זיינען זיי אין זייער אייגענע קופּע זיכער געווען, — מוזען מיר, הייסט עס, דענקען, אַז זיי זיינען אַריבערגעגאַנגען פון זייער וואַגאָן אין דעם וואַגאָן פון דעם הויפּט־ריכטער, וואָס איז געווען פון זיי דריי וואַגאָנעס ווייט, בלויז אין די עטליכע מינוט צווישען די סטאַנציעס, און דער צוג איז געפלויגען מיט דער גרעסטער שנעלקייט. לעגט זיך אייך דאָס אויפ'ן שכל? איך האָב אויסגעפרעגט די מאַשיניסטען, די קאָנדוקטאָרען, און אַלע ביז איינעם האָבען מיר ערקלעהרט, אַז נור אַ געניטער מענש וואָלט אַזאַ זאַך געקאָנט טהון, אי דאָס ווען ער איז זעהר ענערגיש און זעהר קאַלטבלוטיג.... די פרוי רובאָ, אַלזאָ, האָט דאָס פּאָזיטיוו ניט געקאָנט בעווייזען. טאָ האָט דער מאַן געמוזט ריזיקירען איינער אַליין.... און צו וואָס? צו הרג'ענען זייער וואָהלטהעטער, וועלכער האָט זיי נאָר וואָס אַרויסגעשלעפּט פון אַ צרה?.... ניין, ניין; בשום אופן ניט!

אייער היפּאָטהעזע האַלט ניט אויס די מינדעסטע פּראָבע: מען מוז זוכען עפּיס אנדערש... זעהט איהר: — ווען אַ מאַן וואָלט זיך ארויפגעזעצט אין רואַן און וואָלט אראָבגעקראָכען ביי דער ערשטער סטאַנציע, — אַ מאַן, וואָס האָט ערשט ניט לאַנג פאַר דעם געשוואָרען צו הרג'ענען....

און מ'סיע דעניזעי האָט זיך צולאַזט... ער האָט זיך ווידער אָנגעכאַפּט אָן זיין בייע מיינונג, און וואָלט אפשר אָנגערעדט מעהר ווי מען דאַרף..... האָט זיך אָבער פּלוצים געעפענט די טיהר און דער דיענער האָט אריינגעשטעקט דעם קאָפּ. אָבער מעלדען האָט ער נאָך קיינעם ניט געקאָנט, ווייל אין דער זעלבער מינוט האָט זיך בעוויזען אַ האַנד, איינגעצויגען אין אַ הענדשקע, און די טיהר האָט זיך מיט אַמאָל אָן עפּען געטהון. אין צימער איז אריין אַ דאַמע, אַ בלאָנדינקע, אין זעהר עלעגאַנטע טרויער־קליידער, נאָך אַ שעהנע, ניט קוקענדיג אויף איהרע פונפציג און מעהר יאָהר, אַ הויכע און פולע, אקוראַט ווי אַ געטין, וואָס עלטערט זיך.

— דאָס בין איך, מיין טייערער הערר ריכטער, — האָט זי געזאָגט, — כ'האָב זיך אביסעל פאַרזאַמט, אָבער איהר וועט דאָך מיר ענטשולדיגען, ניט וואהר? דער וועג איז איינפאַך אונמעגליך. די דריי ליעגעס פון דואַנוויל ביז רואַן זיינען היינט ווי אָן אַנדער מאָל זעקס!

מ'סיע דעניזעי האָט זיך אויפגעהויבען פון אָרט, ווי אַן אמת'ער קאַוואַליער.

— ווי פיהלט איהר זיך, מאַדאַם, די גאַנצע וואָך?

— אָה, זעהר גוט.... און איהר אַליין, מיין טייערער הערר ריכטער? האָט איהר זיך שוין בערוהיגט פון דעם שרעק, וואָס מיין קוטשער האָט אייך פאַרשאַפט? ער האָט זיך מיר אַליין מודה געוועזען, אז ער האָט אייך שיער ניט איבערגעקעהרט בלויז אַ צוויי קילאָמעטער פון'ם שלאָסס?

— אָה, ס'איז געוועזען ניט מעהר ווי אַ קלייניגקייט, און כ'האָב עס גלייך פאַרגעסען.... זעצט זיך, ביטע! איך מוז ווידער־האָלען וואָס איך האָב עבען געזאָגט מאַדאַם דע־לאַשענע: —

כ׳בעט ענטשולדיגונג, וואָס איך מוז ווידער אמאָל אויפריהרען אייער טרויער פון דיעזען שענדליכען פערברעכען.

— גוטער גאָט! אויב מען מוז, מוז מען!... גאָט־העלף, בערטהאַ; גאָט־העלף לאשענע!

דאָס איז געווען מאדאם באָנעהאָן, די שוועסטער פון דעם ערמאָרדעטען. זי האָט דער פּלימעניצע אַ קוש געטהון, און אַ דרוק געטהון די האַנד איהר מאַן.

צו דרייסיג יאָהר איז זי געוואָרען אַן אלמנה פון אַ פּאַברי־קאַנט, וועלכער האָט איהר בירושה איבערגעלאָזען אַ גרויס פער־מעגען: און אליין האָט זי אויך געהאַט איהר אייגענם די לאַנד און הייזער אין דואנוויל, נאָך דעם ווי זי האָט זיך צו־טיילט מיט איהר ברודער. און זי האָט געפיהרט זעהר אַ רייך און פרעהליכען לעבען, וואָס איז געווען פּארפילט, ווי מען דערצעהלט, מיט הערצליכע פּאַסירונגען; אָבער דעם אָנבליק האָט דאָס גע־מאַכט פון אַזאַ אָפען און קאָרעקטען אַרט לעבען, אַז זי איז גע־שטאַנען בראָש פון דער גאַנצער רואַנער העכערער געזעלשאַפט. איבער אַ צופאַל און אוים סימפּאַטי טאַקי אויך, האָט זי זיך מעהר ווי מיט אלעם פעראינטערעסירט מיט די מאַגיסטראַטור בעאַמטע; און פינף־און־צוואַנציג יאָהר שוין ווי מאַדאם באָ־נעהאָן נעמט אויף אין איהר שלאָסס אַ גאַנצען עולם יוריסטען, — די אלע הערען פון דעם געריכט אין פּאַריז, וואָס איהרע קאַרע־טעם פלעגען פיהרען און אָבפיהרען פון רואַן אין דעם שטענדיגען פרעהליכען טומעל פון איהרע אונטערהאַלטונגען. און ביז הייג־טיגען טאָג איז זי נאָך אלץ דיזעלבע, און מען דערצעהלט אויף איהר, אַז זי פיהלט אַ מוטער־ליעבע צו אַ יונגען בעאַמטען, דעם זוהן פון אַ מיטגליעד פון געריכטס־קאַמער, מיט׳ן נאָמען שאָמ־מעט: מאַדאם באָנעהאָן האָט זיך מטריח געווען, אַז דער זוהן זאָל קריגען אַ העכערע שטעלע, און דעם טאַטען האָט זי געהאַל־טען אין איין איינלאַדען און איז צו איהם געווען זעהר פריינדליך. אַ חוץ דעם, האָט זי נאָך געהאַט אַן אלטען בעקאַנטען, אויך פון געריכטס דעפּאַרטאַמענט, און ניט קיין פאַרהייראַטען, מיט׳ן נאָמען דעבאַזייל, דער ליטעראַט און פּאָעט פון דעם רואַנער

געריכט: זיינע שעהנע סאָנעטען האָט מען זאָגאר ניט זעלטען ציטירט. אין פערלויף פון א גאַנצע רייהע יאָהרען, איז פאַר איהם שטענדיג גרייט זיין צימער אין דואַנוויל. איצט איז ער שוין העכער זעכציג יאָהר אַלט, און ער פאָהרט נאָך אַלץ אין דואַנוויל אַלס אַן אַלטער בעקאַנטער, וואָס זיין רעוומאַטיזם ער־לויבט איהם ניט מעהר ווי בלויז ערינערונגען. און אָט אַזוי, איז מאַדאַם באָנעהאָן, א דאַנק איהר פריינדליכקייט, נאָך אַלץ די הערשערין, אַבוואָהל די עלטער קלאַפּט שוין אין טיהר; און אַלע זיינען געוועזען צופרידען; און בלויז ערשט פאַר־א־יאָהרען ווינטער האָט זיך בעוויזען א קאָנקורענטין צו איהר, — מאַדאַם לעבוק, דעם האַטה־געבעד׳ס פרוי, א הויכע ברונעטקע, פון א יאָהר פיער־און־דרייסיג, וועלכע איז טאַקי געוועזען זעהר א שעה־נע; אַלע געריכטס־בעאַמטע זיינען געוועזען איהרע אָפטע געסט. און אין די געוועהנליכע פרעהליכקייט פון מאַדאַם באָנעהאָן׳ס לעבען איז דאָס געוועזען דער טרויעריגער שטיקעל וואָלקען.

— אַלזאָ, מאַדאַם, — האָט מ׳סיע דעניזעי געזאָגט, — אויב איהר וועט מיר ערלויבען, וועל איך איך שטעלען איניגע פראגען.

דער פערהער פון די דע־לאַשענע׳ס האָט זיך געענדיגט, אָבער דער אונטערזוכונגס־ריכטער האָט זיי נאָך ניט געוואָלט אָב־לאָזען; זיין קאַבינעט, — דער קאַלטער און פינסטערער — איז מיט אַמאָל געוואָרען דאָס עמפּפאַנגס־צימער פון געסט. דער פלעגמאַטישער סעקרעטאר האָט זיך ווידער גענומען פאַר דער פעדער.

— איינער פון די עדות האָט אונז געזאָגט, פאַרביי־געהענדיג, אַז אייער ברודער האָט בעקומען א דעפּעשע, אַז ער זאָל תכף־ומיד ארויספאָהרען קיין דואַנוויל.... אָבער מיר האָבען אַזאַ דעפּעשע אין זיינע פּאַפּירען ניט געפונען. האָט איהר דאָס אפשר איהם טעלעגראַפירט, מאַדאַם?

מאַדאַם באָנעהאָן איז געוועזען גאַנץ רוהיג און האָט זיך אונטערגעשמייכעלט; געענטפערט האָט זי אויף די פראגען מיט דעם טאָן פון א פריינדליכען געשפּרעך.

— איך האָב צו מיין ברודער ניט געשריבען; — כ׳האָב

איהם ערוואַרט, האָב געוואוסט, אַז קומען דאַרף ער, אָבער ווען אייגענטליך, דעם ריכטיגען טאָג, האָט ער מיר ניט צו־וויסען געגעבען. געוועהנליך פלעגט ער קומען גאָר אונטערוואַרטעטער־הייט און כמעט אַלע מאָל מיט דעם אבענד צוג. ער האָט זיך געהאַט אַ צימער פאַר זיך, אין פּאַוויליאָן, אין גאָרטען, און אָבגע־זונדערט, מיט אַ טיהר און אַ פענסטער הינטער־געסעל; און מיר האָבען אפילו זעלטען ווען געוואוסט, אַז ער איז דאָ. ער פלעגט געוועהנליך זיך דינגען אַ קאַרעטע אין באַראַנטען, און פלעגט זיך צו אונז בעווייזען ערשט אין דער פריה, ווי אַ שכן, אַ שטייגער, וואָס וואָהנט שוין דאָ פון לאַנג און איז בלויז גע־קומען מיט אַ וויזיט.... אָבער יענעם מאָל האָב איך אויף איהם געוואַרט, ווייל ער האָט מיר געדאַרפט ברענגען צו־פיהרען די סומע פון צעהן טויזענד פראַנק אויסצוגלייכען אונזערע חשבונות. מיין ברודער האָט ביי זיך געווים געהאַט די צעהן־טויזענד פראַנק. און דערפאַר רעכען איך טאַקי, אַז מ'האָט איהם ערמאָרדעט פשוט מיט'ן צוועק איהם צו בערויבען.

געגען אייניגע מינוט האָט דער אונטערזוכונגס־ריכטער ניט אונטערבראָכען דאָס שווייגען; אָבער, ענדליך, קוקענדיג מאַדאַם באַנעהאָן גלייך אין די אויגען, האָט ער זי געפרעגט:

— וואָס איז אייער מיינונג פון מאַדאַם רובאָ און איהר מאַן?

ניט ווילענדיג האָט זי אַ מאַך געטהון מיט דער האַנד ווי צו פּראָטעסטירען.

— אָה, ניין, מיין טייערער מ'סיע דעניזעי! כ'בעט אייך, געפעליגסט, לאָזט זיך ניט פאַרפיהרען; זיי זיינען עהרענהאַפ־טע מענשען.... סעווערינע איז תמיד געווען אַ ליעבליך מיידעלע, — זעהר אַ גוטע, זעהר אַ געהאָרכזאַמע, און דערצו נאָך טאַקי זעהר אַ שעהנינקע, — וואָס דאָס שאַדט קיין מאָל קיינעם ניט. מיין מיינונג איז — אויב איהר ווילט איך זאָל אייך זאָגען, וואָס איך דענק — אַז ניט סעווערינע און ניט איהר מאַן זיינען פעהיג צו טהון אַזאַ זאַך.

דער אונטערזוכונגס־ריכטער האָט צוגעשטימט צו איהרע ווערטער מיט אַ שאָקעל פון קאָפּ; ער האָט געוואָרפען בליקען

צו מאַדאַם דע־לאַשענע, ווי איינער, וואָס איז ארוים דער זיעגער. און זי האָט דאָס אָבער פאַרדראָסען און זי האָט זיך אריינ־געמישט מיט די רעד :

— אַך, מומע, איך דענק, אַז איהר זיינט צו ווייכהערציג!

און דאָ האָט מאַדאַם באָנעהאָן גענומען דערצעהלען מיט איהר געוועהנליכע אָפענהערציגקייט.

— לאָז געמאַך, בערטהאַ; וויים דאָך, אויף דעם פונקט וועלען מיר זיך קיין מאָל ניט אויסגלייכען.... זי איז געווען א פרעהליכע, און האָט ליעב געהאַט א לאַך צו טהון, און ס׳איז טאַקי גוט אזוי.... איך וויים שוין גאַנץ גוט, וואָס דו מיט דיין מאַן טראַכטען זיך פון איהר. אָבער — זייט מיר מוחל — אייער אייגען־נוץ האָט אייך פאַרדרעהט דעם קאָפּ, און איהר זיינט אזוי איבערראַשט, וואָס קרוא־דע־מאָפרא געהט איבער צו דער גוטער סעוועריגע, לויט דער צואה פון דיין פאָטער.... ער האָט זי ערצויגען, האָט איהר געגעבען נדן, האָט ער זי אויך, נאַטיר־ליך, דערמאָנט אין זיין צואה. זי איז דאָך ביי איהם געווען פאַר־רעכענט ווי אַן אייגענע טאָכטער כמעט... אַך, מיין טהייערע, געלד שפיעלט דאָך אזא קנאַפּע ראָלע אין דעם מענשען׳ס גליק!

ווירקליך, זייענדיג אימער רייך, איז מאַדאַם באָנעהאָן געווען גאַנץ אונאייגעננוציג. און מיט די עדעלקייט פון א פערגעטערטער פאַרשוין האָט זי געהאַנדעלט אזוי, ווי גלייך דער איינציגער צוועק פון לעבען וואָלט ביי איהר געווען שעהנקייט און ליעבע.

— רובאָ האָט דאָס גערעדט פון דער דעפּעשע, — האָט טרוקען בעמערקט מ׳סיע דע־לאַשענע. ער זאָל ניט געווען האָבען די דעפּעשע, וואָלט דער הויפּט־ריכטער דאָך ניט געקענט זאָגען, אַז ער האָט זי יא געקריגען. אָבער צו וואָס האָט רובאָ געזאָגט א ליגען?

— אָבער, — האָט מ׳סיע דעניזעט היציג אַ געשריי געטהון,

— דער הויפּט־ריכטער אליין האָט גאַנץ מעגליך געקאָנט אויס־טראַכטען דיעזע דעפּעשע אום צו ערקלעהרען זיין פּלוצליכע רייזע פאַר די רובאָ׳ס. לויט נאָך זייערע אייגענע עדות־זאָגען, האָט ער געזאָלט ארויספאָהרען ערשט אויפ׳ן צווייטען טאָג; און אזוי

ווי ער האָט זיך געפונען אין דעם זעלבען צוג מיט זיי, האָט ער דאָך געמוזט האָבען עפּיס אַן אויסרעד, אויב ער האָט זיי ניט געוואָלט זאָגען די אמת׳ע אורזאכע, וועלכע איז אונז אלע אונ־בעקאַנט; דאָך.... ס׳איז ניט וויכטיג; ס׳קאָן צו גאָרניט פיהרען.

עס איז ווידער געוואָרען שטיל. ווען דער ריכטער האָט פאַרטגעזעצט, איז ער געווען זעהר רוהיג און פאָרזיכטיג.

— איצט, מאַדאַם, געה איך איבער צו אַ זעהר דעליקאַטען פּונקט, און איך בעט אייך מיר צו ענטשולדיגען פאַר דעם סאָרט פראַגען. קיינער רעספּעקטירט ניט דעם אנדענקען פון אייער ברודער מעהר ווי איך.... מען זאָגט, אַז ער האָט געהאַט ליובאָוו־ניצעס ?

מאַדאַם באָנעהאָן האָט גענומען ווידער שמייכלען, מיט איהר אונענדליכער גוטמוטהיגקייט

— אַך ! מיין הערר, אין זיינע יאָהרען !... מיין ברודער איז גאַנץ יונג געוואָרען אַן אַלמן. איך האָב זיך קיין מאָל ניט ער־לויבט צו האַלטען פאַר שלעכט, וואָס ער האָט געהאַלטען פאַר גוט. ער האָט זיך געלעבט, ווי ער האָט געוואָלט, און איך האָב זיך ניט געמישט אין זיינע געשעפטען. איך וויים נור, אַז ער האָט אימער אָבגעהיט זיין שטאַנד, און ביז זיין ענדע איז ער געבליבען אַ מאַן פון דער בעסטער געזעלשאַפט.

בערטהאַ איז געווען ענטריסטעט, וואָס מען האָט אין איהר אַנוועזענהייט גערעדט פון ליובאָוו־ניצעס פון איהר פאָטער, און האָט אַראָבגעלאָזען די אויגען; און איהר מאַן, אויך אַזוי פער־שעהמט ווי זי, איז צוגעגאַנגען צום פענסטער און האָט זיך אויסגעדרעהט מיט דער פּלייצע.

— פערצייהעט מיר, אויב איך שטעל זיך אויף דערויף, — האָט געזאָגט מ׳סיע דעניזעי, — האָט ער ניט געהאַט קיין גע־שיכטעלע מיט אייער יונגענקע דיענסט מיידעל ?

— אַך, יאַ, מיט לואיזעטע׳ן.... אָבער מיין טייערער הערר ריכטער, דאָס איז געווען אַ פערדאָרבענע מיידעל, וועלכע האָט ביי פיערצעהן יאָהר שוין געהאַט פערהעלטניסע מיט אַ פער־

ברעכער, וואָס איז שוין אָבגעזעסען זיין שטראפע. נאָך איהר טויט האָט מען געוואָלט עקספּלואַטירען מיין ברודער. דאָס איז א געמיינהייט, איך וועל עס אייך דערצעהלען.

מאדאם באָנעהאָן איז, אָהנע צווייפעל, געווען ערנסט. אָבּוואָהל איהר איז גאנץ גוט בעקאַנט געווען דעם הויפּט-ריכטער'ס מאָראַל און זיין טראגישער טויט האָט זי גאָר ניט פערוואונדערט. דאָך האָט זי געפיהלט די נויטיגקייט צו פערטהיידיגען דעם הויכען שטאַנד פון דער פאמיליע. אין דיעזער אונגליקליכער געשיכטע מיט לואיזעטע'ן האָט זי געהאַלטען איהר ברודער פעהיג צו געלוסטען נאָך דער יונגינקער מיידעל, דאָך איז זי אָבער אויך געווען איבערצייגט אין דער פריהצייטיגער אויסגעלאַסענקייט פון דער מיידעל.

— שטעלט אייך פאָר א מיידעלע, אָ! אזא קליינינקע, אזא צאַרטע, א בלאָנדע און ראָזעווע ווי א מלאך'ל און א גוטענקע ווי א הייליגע, אז נור דער הימעל וואָלט געווען א פאסענדער פלאַץ פאר איהר.... אלזאָ, זי איז נאָך קיין פיערצעהן יאָהר ניט אַלט געווען, איז זי שוין געווען א גוטע שוועסטער מיט א מין בעסטיע, א שטיין-ברעכער מיט'ן נאָמען קאביש, וועלכער איז געזעסען פינף יאָהר אין געפענגנים פאר הרג'ענען א מענשען אין א שענק. דיעזער חברה-מאַן האָט געלעבט אין א ווילדען צושטאַנד, אויפ'ן ברעג פון דעם בעקור וואַלד, וואו זיין פאטער, וועלכער איז געשטאָרבען פון יסורים, האָט איהם איבערגעלאָזען א שטיבעלע פון קלעצער און ערד. ער האָט אויסגעניצט פאר זיך די פארלאָזענע שטיין גריבער, וועלכע האָבען אַמאָל, גלויב איך געליפערט א האַלב פון די שטיינער פאר'ן אויפבויען די שטאָדט רואַן. אָט אין דיעזער הייל איז עס די מיידעל געלאָפען צו איהר ווילדען-מענשען, פאר ווענמען אלע ארום און ארום האָבען אזוי געציטערט, אז ער האָט געמוזט וואָהנען גאנץ אליין, ווי א פערפעסטעטער. אָפט פלעגט מען זיי בעגעגענען צוזאמען, ארומבלאָנדזשענדיג אין וואַלד, זיך האַלטענדיג ביי די הענד, זי, אזא קליינינקע, און ער אזא גרויסער און ווילדער. אין קורצען, אַן אונגעהערטע אויסגעלאַסענהייט.... איך האָב זיך דאָס ערשט שפּעטער דערוואוסט.

איך האב לואיזעטע׳ן צו זיך גענומען כמעט אוים רחמנות, אום צו טהון א גוטע זאך. איהר פאמיליע, די מיזארס, וועמען איך האב געקענט אלס ארימע לייט, האבען זיך געהיט מיר צו דער־צעהלען, אז זיי האבען געמוזט שלאגען דאס מיידעל, אז זי זאל ניט לויפען צו איהר קאביש׳ן, אזוי שנעל ווי מ׳האט נור גע־עפענט די טיהר.... און דאן טאקי האט זיך געטראפען די גע־שיכטע. מיין ברודער, אין דואנוויל, האט ניט געהאט קיין בע־דיענער. לואיזעטע און נאך א פרוי פלעגען אויפראמען זיין דערווייטערטען פאווילאן. איין מארגען, ווען זי איז אהין אוועק אליין, איז זי פערשוואונדען געווארען. מיין מיינונג איז, אז זי האט שוין פון לאנג געטראכט צו אנטלויפען, פיעלייכט האט זי איהר ליעבהאבער אבגעווארט און האט זי אוועקגעפיהרט צו זיך.... אבער דאס שרעקליכסטע איז געווען דאס, וואס אין א פינף טעג ארום, איז ארויס א קלאנג איבער לואיזעטע׳ס טויט, מיט איינצעלהייטען פון מיין ברודער׳ס פערזוך זי צו פערגוואל־דיגען אונטער אזעלכע שרעקליכע צושטענדע, אז דאס קינד, א צומישטע, איז אנטלאפען צו קאביש׳ן, און איז געשטארבען פון געהירן־ענטצינדונג. וואס האט פאסירט? עס זיינען ארויס אזוי פיעל קלאנגען, אז מען האט ניט געקאנט דערגעהן דעם אמת. איך, פון מיין זייט, גלויב, אז לואיזעט, וועלכע איז טאקי גע־שטארבען פון אן ענטצינדונג, ווייל א דאקטאר האט דאס בע־שטעטיגט, איז געשטארבען אן אפפער פון עפים אן אונפאר־זיכטיגקייט, אן אפפער פון די נעבכט אונטער׳ן פרייען הימעל, פון דעם ארומשלעפען זיך אין די זומפען.... איהר וועט ניט גלויבען, מיין ליעבער הערר ריכטער, אז מיין ברודער זאל זיין פעהיג צו מאטערען דיעזע מיידעל, ניט וואהר? דאס וואלט הייסען אונגע־הייער, שרעקליך!

מ׳סיע דעניזוי האט אויפמערקזאם אויסגעהערט דיעזע ער־צעהלונג, זייענדיג ניט דאפיר און ניט דאגעגען. מאדאם באנעהאן איז אביסעל ווי צומישט געווארען, אבער זי האט באלד דרייסטיג געזאגט:

— מיין גאט! איך וויל דא ניט זאגען, אז מיין ברודער

האט ניט געמאכט קיין פערזוך מיט איהר שפאס צו האבען.... ער האט געליעבט יוגענד, ער איז אליין אויך געווען זעהר פרעהליך, ניט קוקענדיג אויף זיין שטרענגען אויסזעהען. לאמיר צוגעבען, אז ער האט זי אפילו ארומגענומען.

ביי דיעזע ווערטער איז ביי דעם פאר־פאלק דע־לאשענע עמפערט געווארען זייער געפיהל פון פרומע מאנירליכקייט.

— א טאנטע, טאנטע!

אבער זי האט נור א ציה געטהון מיט די אקסלען: צו וואס זאל מען זאגען ליגען פאר'ן געזעץ?

— ער האט זי א קוש געטהון, פיעלייכט א קיצעל געטהון, — דאס איז נאך קיין פערברעכען ניט... און וואס מאכט מיך דענקען אזוי, איז דאס, וואס די קלאנגען קומען ניט פון דעם שטיין־ברעכער. לואיזעט, ווייזט אויס, איז געווען א פערברעכערישע ליגנערין, און זי האט עס אזוי צובלאזען דיעזע געשיכטע, נור צוליעב דעם, קען זיין, אז זי זאל פערבלייבען ביי איהר ליעבהאבער. זי האט זי אזוי צובלאזען, אז די בעסטיע האט זוירקליך געגלויבט, אז מען האט זיין ליובאווניצע געטויטעט.... ער איז איינפאך פון זינען אראפ פון כעס און האט ערקלעהרט אין אלע שענקען, אז ווי באלד דער הויפט־ריכטער קומט איהם נור צו די הענד וועט ער איהם קוילען ווי א חזיר....

דער ריכטער, וועלכער האט ביז איצט געשוויגען, האט זי שנעל אונטערבראכען:

— הא ער דאס געזאגט? קענען דאס עדות אונטערשטיצען?

— א! ליעבער הערר, איהר וועט געפינען עדות ווי פיעל איהר וועט ווילען.... אלענפאלס, איז דאס זעהר א טרויעריגע געשיכטע, מיר האבען געהאט גענוג יסורים. צום גליק האט מיין ברודער'ס לאגע אין דער געזעלשאפט איהם געשטעלט העכער פון אלע חשד'ן.

מאדאם באנעהאן האט ענדליך פערשטאנען וואסער שפור מ'סיע דעניזעי האט געזוכט; זי איז אונרוהיג געווארען, און האט בעשלאסען צו זיין מעהר איינגעהאלטען מיט איהרע רעד,

און האָט גענומען איהם אויסצופרעגען. ער איז אויפגעשטאַנען, זאָגענדיג, אַז ער וויל שוין מעהר ניט מיסברויכען די טרויעריגע גוטסקייט פון דער פאַמיליע. אויף זיין בעפעהל האָט דער סעקרעטאר פאָרגעלעזען די אויסזאַגונגען פון די עדות, איידער זיי האָבען זיך גע'חתמ'עט. דיעזער פערהער איז געווען אַזוי זויבער פערפאַסט און אַזוי גוט אָבגערייניגט פון אונניצליכע און קאָמפּראָמעטירענדע ווערטער, אַז מאַדאַם באָנעהאָן, מיט דער פען אין דער האַנד, האָט אַ וואָרף געטהון אַ גנעדיגען בליק אויף דיעזען לאַראַן, דעם מאָגערען, דעם ביינערדיגען, אויף וועלכען זי וואָלט אַן אַנדערס מאָל קיין קוק ניט געטהון.

דערנאָך, ווען דער אונטערזוכונגס־ריכטער האָט זי, איהר פּלעמעניצע און פּלעמעניק באַגלייט צו דער טיהר, האָט זי איהם געדריקט די האַנד.

— צום שנעלען ווידערזעהן, ניט וואהר? איהר ווייסט דאָך, אַז איהר וועט אימער זיין אַ געווינשטער גאַסט אין דואַנוויל.... איך דאַנק אייך זעהר, איהר זייט איינער פון מיינע בעסטע טרייע פריינדע.

איהר שמייכעלע האָט געטראָגען אַ שלייער פון טרויער, אָבער איהר פּלעמעניצע איז קאַלט אַרוים געגאַנגען פריהער און האָט נור אַ לייכטען שאָקעל געטהון מיט'ן קאָפּ.

ווען מ'סיע דעניזעי איז געבליבען איינער אַליין, האָט ער אַ מינוט זיך אָבגערוהט. ער איז געשטאַנען און האָט נאָכגעדענקט. די געשיכטע האָט איהם אָנגעהויבען ווערען קלאָהר. אָרימער מ'סיע דעניזעי!... ס'איז קיין פראַגע ניט, אַז גראַנמאָרען איז דאָ בעגאַנגען אַ טוואַלד־טהאַט: — דער אַלטער, ווי אַלע ווייסען, איז געווען פעהיג אויף אַזאַ זאַך. און דערפאַר איז די אונטערזוכונג געוואָרען זעהר אַן איידעלע זאַך, און ער האָט זיך אַליין פערשפּראָכען צו פערדאָפּלען זיין פּאָרזיכטיגקייט, ביז עס וועלען ניט אָנקומען די ערוואַרטע אינסטרוקציאָנען פון דעם מיניסטער־אבטיילונג. דאָך האָט ער שוין טריאומפירט. ענדליך האָט ער דעם פערברעכער שוין געפּאַקט.

אַנידער זעצענדיג זיך אויף זיין פּלאַץ, געבען זיין קאָנ־טראָקע, האָט ער אַ קלונג געטהון צום טיהר־וועכטער.

— פּיהרט אַריין הערר זשאַק לאַנטיע.

די רובאָ'ס זיינען געזעסען אויף דער באַנק אין קאָרידאָר. זייערע געזיכטער זיינען געווען שטייף און ווי פארשלעפּערט פון געדולדיגען וואַרטען; אָבער אַ נערוועזער ציטער איז אָפט אי־בערגעפלויגען איבער זיי. די שטימע פון דעם דיענער, וואָס האָט אויסגערופען זשאַק'ס נאָמען, האָט זיי ווי אויפגעוועקט און זיי האָבען אַ לייכטען ציטער געטהון. זיי האָבען איהם בעגלייט מיט זייערע ברייט־געעפענטע אויגען, ביז ער איז פערשוואונדען אונטער דעם ריכטער'ס טיהר. און ווידער האָבען זיי געוואַרט, בלאַסע און שווייגענדע.

דיעזע גאַנצע געשיכטע האָט שוין זייט דריי וואָכען, גע־מאַכט זשאַקען עפּיס אונרוהיג, גלייך ווי עס וואָלט גאָר געווען אַ מעגליכקייט, אז עס זאָל איהם עפּיס קומען דערפאַר. דאָס איז געווען נאַריש, ווייל ער האָט זיך ניט געפיהלט שולדיג אין קיין זאַך, אפילו ניט אין שווייגען; דאָך פלעגט ער אימער אַריינקומען צום ריכטער עפּיס מיט דעם לייכטען ציטער פון'ם פערברעכער, וואָס שרעקט זיך טאָמיר איז זיין פערברעכען שוין אויפגעדעקט; און ער האָט זיך פערטיידיגט געגען די פראַגען; האָט גוט אויפגעפּאַסט אויף זיך, אום ער זאָל ניט אָנרעדען קיין איבריגעס. ער האָט דאָך אויך געקענט הרג'ענען: האָט מען דען דאָס ניט געקאָנט זעהען אין זיינע אויגען? דיעזע אויפ־פאָדערונגען פון דעם געריכט זיינען איהם געווען זעהר אונאַנגע־נעהם, זיי האָבען איהם אויפגערעגט, און ער האָט זיך שוין גע־וואונשען, ווי ער פלעגט זאָגען, אז מען זאָל איהם אויפהערען מא־טערען מיט דער גאַנצער געשיכטע, וואָס האָט מיט איהם גאָר ניט וואָס צו טהון.

דאָך, היינט האָט מ'סיע דעניזעי בלויז געפאָדערט די בע־שרייבונג ווי דער מערדער זעהט אויס. זשאַק איז געווען דער איינציגער עדות, וואָס האָט געזעהען דעם מערדער, און בלויז ער אליין האָט געקאָנט געבען גענויע סימנים. אָבער ער האָט

ניט אָבגעוווייכט פון זיינע ערשטע ווערטער ; ער האָט ווידער אַמאָל ערקלעהרט, אז די סצענע פון דעם מאָרד האָט ביי איהם אין מח איבערגעלאָזט א בילד קוים אויף איין מאָמענט, בלויז אַזאַ שנעלע פאָרשטעלונג, אז ביי איהם אין זכרון איז דאָס גע־בליעבען ווי עפּיס אָהן א פאָרמע און בלויז אבסטראקט : — א מאַן קוילעט אַן אנדערען, — און דאָס איז אלעס. אין פער־לויף פון א האלבע שעה האָט דער אונטערזוכונגס־ריכטער זיך שטאַרק פאַר־עקשן'ט און איהם געפּלאָגט אלץ מיט דער זעלבער פראַגע אין פערשיעדענע פאָרמען : — איז דער מערדער א הוי־כער אָדער א ניעדריגער ? מיט א באָרד צי אָהן א באָרד ? לאַנגע האָאָר אָדער קורצע ? ווי איז ער געווען אָנגעטהון ? פון וואָסער קלאַסע מענשען האָט ער אויסגעזעהען ? און זשאַק, א בעאונרוהיגטער, האָט געגעבען אלץ ניט קיין בעשטימטע ענט־פערס.

— און, ענדליך, — האָט מ'סיע דעניזעי פלוצלינג געפרעגט, קוקענדיג איהם גלייך אין די אויגען, — אז מ'זאָל אייך ווייזען דעם מערדער, וואָלט איהר איהם דערקענט ?

זשאַק האָט ניט ווילענדיג אראָפּגעלאָזט די אויגען ; איהם איז געוואָרען ניט פרעהליך פון דעם ריכטער'ס בליק, וואָס האָט איהם, דאכט זיך, געלעכערט דעם שאַרבען, און זיין געוויסען האָט אין דער הויך איבערגעפרעגט :

— דערקענט ?... יאַ... אפשר.

אָבער זיין מאָדנע מורא פאַר א מין אונבעוואוסט־זיניגע מיטווירקונג אין דעם פאַרברעכען האָט איהם זאָפאָרט געצוואונ־גען זיך צו האלטען פאַר זיין סיסטעם פון אונדייטליכע ענטפערס.

— און דאָך... אפשר ניט ; איך גלויב ניט, אז איך וואָלט ווען עס איז געוואָנט צו בעהויפּטען מיט זיכערהייט. בעדענקט אייך נור ! אכציג קילאָמעטער א שעה — אַזאַ שנעלקייט !

און מיט אַן האַפּנונגסלאָזען מאַך מיט'ן האַנד האָט דער אונטערזוכונגס־ריכטער איהם געהייסען אריינפיהרען אין א צוויי־טען צימער און אויסוואַרטען, טאָמיר וועט ער איהם דאַרפען. פלוצלינג האָט ער אָבער איבערגעטראַכט.

— זעצט זיך ; רוהט זיך אָפּ.

און ער האָט ווידער אָנגעקלונגען און געהייסען דעם דיענער:

— רופט אריין דעם הערען און מאדאם רובאָ.

ווען זיי זיינען נאָך געווען אויף דער שוועל האָבען זיי שוין בעמערקט זשאק׳ן, און זייערע אויגען זיינען געוואָרען פול מיט אנגסט. האָט ער אויסגעזאָגט ? האָט מען זיי אריינגערופען אום זיי צו שטעלען מיט איהם אויג אויף אויג ? זייער גאַנצע זיכערהייט האָט זיי פארלאָזען, ווען זיי האָבען איהם דערזעהען. און זייערע שטימען האָבען זאָגאר געקלונגען עטוואָס דיקלאך, ווען זיי האָבען געענטפערט אויף די ערשטע פראגעס. צום גליק האָט זיי מ׳סיע דעניזעי בלויז איבערגעפרעגט, וואָס זיי האָבען שוין געזאָגט ביי דעם ערשטען פערהער, און זיי האָבען בלויז בעדארפט ווידערהאָלען די זעלבע ענטפערים, כמעט וואָרט פאר וואָרט, און ער האָט זיי אויסגעהערט, ניט אויפהויבענדיג דעם קאָפּ און ניט קוקענדיג אויף זיי.

און פלוצים קעהרט ער זיך מיט אמאָל אום צו סעווערינע׳ן, מיט די ווערטער :

— מאדאם, איהר האָט אין דעם ערשטען פארהער געזאָגט דעם וואך־קאָמיסאר, וועלכער האָט מיר צוגעשיקט זיין פּראָטאָ־קאָל, אז לויט אייער מיינונג, איז אין רואן א מאַן אריין אין קפּוע אין דעם מאָמענט, ווען דער צוג האָט זיך גערירט.

דאָס האָט איהר ווי דערלאַנגט איבער׳ן קאָפּ, צו וואָס רעדט ער דאָס איבער ? וויל ער זי דאמיט אריינגנארען ? וויל ער מיט איהרע אַלטע ערקלעהרונגען איהר שטעבען די אויגען און זי אליין בעשולדיגען ? און זי האָט א האסטיגען פראגענדען בליק גע־טהון אויף איהר מאַן, וועלכער האָט זיך פּאָרזיכטיג אריינגע־בּישט.

— איך גלויב ניט, מיין הערר, אז מיין פרוי האָט זיך אויס־געדריקט מיט אזא זיכערהייט.

— ענטשולדיגט... ווען איהר האָט בלויז אָנגעצייגט אויף די מעגליכקייט פון אזא פאַל, האָט די מאדאם געזאָגט : —

„זיכער איז ער געקומען"... נון, מאדאם, וויל איך וויסען, צו האָט איהר געהאט ספּעציעלע גרינדע דאָס צו זאָגען.

סעווערינע איז געוואָרען נאָך מעהר אונרוהיג. זי האָט גע־פיהלט, אז אויב זי וועט זיך ניט היטען מיט איהרע רייד, וועט ער זי, א וואָרט פאר א וואָרט, צווינגען זיך מודה צו זיין. און שווייגען האָט זי אויך ניט געטאָרט.

— אָה, ניין, מיין הערר, קיינע גרינדע... איך האָב דאָס געזאָגט בלויז אויף דעם גרונד פון איינפאכען שכל, ווייל אין אמת'ן קאָן מען זיך דאָס אנדערש ניט ערקלעהרען.

— האָט איהר, הייסט עס, דעם מאן ניט געזעהען, — קאָנט איהר אונז וועגען איהם גאָרניט דערצעהלען?

— גאָרניט, מיין הערר, גאָרניט!

מ'סיע דעניזעי איז, דאכט זיך, אָבגעטראָטען פון דיעזען פּונקט פון דעם פאַרהער; אָבער, אז ער האָט זיך גענומען צו רובאָ, האָט ער זיך דערצו אומגעקעהרט.

— און איהר? — ווי האָט איהר עס געקאָנט ניט זעהען דעם מאן, אויב ער האָט זיך ווירקליך אריינגעכאפּט אין די קופּע, אז לויט נאָך אייערע אייגענע ווערטער ביי'ם ערשטען פאַרהער האָט איהר דאָך נאָך גערעדט מיט דעם ערמאָרדעטען, ווען דער באהן האָט שוין א פייף געטהון פאַר'ן געהען?

און דער סטאנציאָנס ארויסהעלפער איז סוף כל סוף גע־וואָרען א דערציטערטער פון דיעזע איינגעשפּארטקייט פון דעם פרעגענדען, און ער האָט זיך אנגסטליך געשלאָגען מיט דער דעה, צו זאָל ער לייקענען, אז ער האָט דעם מאן געזעהען, צו זאָל ער, פאַרקעהרט, זיך האַלטען ביי דאָס פריהעריגע. אויב עס זיינען שוין דאָ בעווייזע געגען איהם, קאָן די בעהויפּטונג מיט דעם אונבעקאנטען מעהר קיין קיום ניט האָבען; און ס'קאָן איהם נאָך ערגער זיין. און ער האָט אליין ניט געוואוסט, ווי זיך צו האַלטען, און ער האָט לאַנג געטראכט און צום סוף דאָך געגעבען אונקלאָהרע ענטפערס.

— ס'איז ווירקליך א שאדע, — האָט מ'סיע דעניזעי בע־מערקט, — וואָס אייערע עראינערונגען זיינען אזוי ניט דייטליך;

אַלאַ ניט וואָלט איהר אונז געקאַנט העלפען צו מאַכען אַן ענד צו געוויסע חשד'ען, וואָס מיר האָבען אויף איינינע פערזאָנען.

און דאָס האָט זיך רובאָ'ן אויסגעוויזען פאַר אַזאַ דירעקטע אָנצוהערעניש, אַז ער האָט מיט אַ מאָל דערפיהלט אַ געוואַלדיגען בעגעהר פון זיך אָראָפּצו־וואַרפען יעדען חשד. איהם דוכט זיך שוין, אַז אָט־אָט פּאַקט מען איהם, און ער האָט גלייך אויף'ן אָרט בעשלאָסען וואָס צו טהון.

— ס'איז דאָך געוויסענס־פראַגע! און איהר פערשטעהט דאָך, אַז עס איז גאַנץ נאַטירליך ניט צו וועלען רעדען צו איבער־איילט. און אַז איך זאָל אייך זאָגען, אַז איך האָב ווירקליך גע־זעהען דעם מאַן...

ביים אונטערזוכונגס־ריכטער האָט זיך ניט ווילענדיג ארויס־געריסען אַ צייכען פון פרייד מיט נצחון, ווייל ער האָט ביי זיך בעשלאָסען, אַז דאָס האָט זיין פלינקייט רובאָ'ן געעפענט דאָס מויל. ער פלעגט זאָגען, אַז ער ווייסט פון ערפאַהרונג, ווי שווער דאָס איז פיר איינינע עדות צו דערצעהלען וואָס זיי ווייסען; און ער האָט ביי זיך בעשלאָסען, אַז די רובאָס מוזען איהם דער־צעהלען דעם אמת.

— זאָגט, אַלזאָ: — ווי זעהט ער אויס? קליין, גרוים? אַזוי הויך ווי איהר, אפשר?

— אָה, ניין, ניין, פיעל העכער... אַם וועניגסטען, אַזאַ געפיהל האָב איך, ווייל ס'איז דאָך טאַקי ניט מעהר ווי אַזאַ מין געפיהל... איך בין כמעט זיכער אַז כ'האָב דעם מאַן אָנגע־ריהרט מיט'ן אַקסעל, איילענדיג זיך צוריק צו מיין וואַגאָן.

— ציהט אויף, — האָט מ'סיע דעניזעי געזאָגט.

און אומקעהרענדיג זיך צו זשאַק'ן, האָט ער ביי איהם גע־פרעגט: —

— דער מאַן, וועלכען איהר האָט געזעהען מיט'ן מעסער אין דער האַנד, — איז ער געווען העכער פון מ'סיע רובאָ.

דער מאַשיניסט האָט שוין אָנגעהויבען צו ווערען אונגעד־דולדיג, ווייל ער האָט מורא געהאַט, אַז ער וועט פאַרשפּעטיגען דעם צוג אויף פינף אַ זייגער; ער האָט אויפגעהויבען דעם

קאָפּ און בעטראַכט רובאַ'ן ; איהם האָט זיך גאָר אָבגעדוכט, אַז ער האָט רובאַ נאָך קיין מאָל פריהער ניט געזעהען, און ס'האָט איהם פאַרוואונדערט, וואָס רובאַ איז גאָר אַ נידריגער, אַ קרעפּ־טיגער, מיט אַ מאָדנע זייט פּנים, וואָס ער האָט ערגיץ עפּיס יאָ געזעהען — אפשר גאָר אין חלום.

— ניין, — האָט ער געמורמעלט, — ניט העכער ; כמעט פון דעם זעלבען וואוקס...

אָבער געגען דעם האָט רובאַ מיט אמאָל העפטיג פּראָטעס־טירט.

— אָה, אַ סך העכער פון מיר, — מיט אַ גאַנצען קאָפּ, אם ווענינגסטען.

זשאַק איז געבליבען שטעהען, קוקענדיג אויף איהם מיט אויסגעשטאַרטשטע אויגען, און זיך וואונדערענדיג מעהר און מעהר. און רובאַ איז אונטער זיין בליק געוואָרען אַלץ אונרוהיגער און אונרוהיגער, גלייך ווי ער וואָלט עפּיס געוואָלט זיין עהנליך צו זיך אַליין. און זי, די פרוי, שיעור ניט אַ פאַרגליווערטע פון שרעק, האָט אויך קיין אויג ניט אראָפּגעלאָזט פון דעם יונגען מאַן'ס פּנים, וואו עס האָט זיך אָבגעשפּיגעלט די שטילע אַר־בייט פון זיין זכרון. ס'איז געוועזען קענטיג, אַז זשאַק האָט זיך פון דער ערשטער רגע פערוואונדערט וואָס רובאַ און דער מער־דער האָבען אין געוויסע פּונקטען דעם זעלבען אָנבליק ; און דערנאָך, האָט ער פּלוצים מיט אמאָל דערקאָנט, אַז רובאַ איז עס טאַקי דער מערהער, ווי ס'איז שוין ארויס אַ קלאַנג; און ער איז אין דער זעלבער מינוט געוואָרען ווי צוטומעלט פון דיעזע ענט־דעקונג ; ער איז געשטאַנען מיט אַן אָפען מויל, און מ'האָט ניט געקאָנט וויסען, וואָס ער וועט דאָ טהון, און ער אַליין האָט אויך ניט געוואוסט. איין וואָרט וועט ער רעדט גור ארויס, זיינען די מאַן און ווייב פאַרלאָרען. רובאַ'ס אויגען האָבען זיך בעגעגענט מיט זיינע, און איינער דעם אַנדערען האָט, דאַכט זיך, אריינגע קוקט אין דער נשמה. מ'האָט ניט גערעדט קיין וואָרט.

— הייסט עס, איהר קאָנט זיך ניט אויסגלייכען, — האָט מ'סיע דעניזעי זיך אָבגערופען — אויב ביי אייך קומט ער אויס

פיעל ניעדריגער, איז דאָס געווים דערפאַר, וואָס ער האָט זיך אָנ־געבויגען, ראַנגלענדיג זיך מיט זיין אָפּפער.

און ער האָט אויך געקוקט אויף דיביידע מענער. איהם איז גאָר אויף'ן געדאַנק ניט געקומען אויסצונוצען, וואָס די צוויי מענער שטעהען דאָ פאַר איהם פּנים לפּנים; און בלויז מיט דעם אינסטינקט פון זיין מלאָכה האָט ער עפּיס דערשמעקט, אין דער מינוט, אז דאָ פיהלט זיך ערגיץ דער אמת. זאָגאַר זיין זי־בערהייט וועגען קאַביש'ן האָט זיך געוואַקעלט. האָבען די לאַשע־נעס פּאַרט געהאַט רעכט? און די שולדיגע זיינען דאָך געגען אַלע וואַהרשיינליכקייטען, קיין אַנדערע ווי נור דער עהרליכער בעאַמטער און זיין יונגע פרוי, די שטילענקע!

— דער מאַן האָט זיך ניט געראַזירט, ווי איהר? — האָט ער געפרעגט רובאַ'ן.

און רובאַ האָט עס געהאַט די גבורה צו ענטפערען, און זיין שטימע האָט דאַביי אַפילו אַ ציטער ניט געטהון:

— ניט געראַזירט? ניין, ניין! ער האָט גאָר קיין באָרד ניט געהאַט, גלויב איך.

זשאַק האָט פאַרשטאַנען, אז אָט וועט מען איהם אויך פרעגען די זעלבע פראַגע. וואָס זאָל ער זאָגען? ער האָט געמעגט שווערען, אז דער מערהדער האָט געהאַט אַ באָרד. און אין דער אמת'ן, וואָס פאַר אַן אינטערעס האָט ער אין די לייטע? פאַר וואָס זאָל ער ניט אויסזאָגען דעם גאַנצען אמת? אָבער, אז ער האָט אַוועקגענומען די אויגען פון דעם מאַן, האָט ער בעגעגענט דעם בליק פון דער פרוי, און ער האָט אין דעם בליק איהרען דער־זעהען אַזאַ הייסען געבעט, אַזאַ בערייטקייט איהם צו בלייבען טריי ביז'ן טויט אַריין, אַז ס'האָט איהם ווי פערמישט די גע־דאַנקען. און איהם האָט אָנגעכאַפּט דער אייביגער ציטער זיינער:

— ליעבט ער זי דען? איז זי דען די פרוי, וואָס ער וועט קאָנען ליעבע, ווי אַלע ליעבען, אָהן דעם שוידערליכען וואונש זיך צו קיהלען אין איהר בלוט? און, אין דעם מאָמענט, האָט איהם עפּיס אַזאַ מין זאָנדערבאַרער געגען־אַנגריף פון זיינע אַלטע יסורים צומישט די רעיונות, און איהם האָט זיך אָבגעדוכט, אז זיין זכרון

ווערט פארטונקעלט און ער דערקענט שוין ניט דעם מערדער אין רובאָ. דאָס בילד פון מאָרד איז איהם געוואָרען אונקלאָהר, און ס'האָט איהם גענומען א צוויפעל און זאָגאַר ביז אזא גראד, אז ס'האָט איהם שמערצליך באנג געטהון וואָס ער האָט ניט גע־שוויגען.

מ'סיע דעניגעי האָט איהם געשטעלט די פראגע:

— האָט דער מאן געטראָגען א באָרד, ווי מ'סיע רובאָ?

און ער האָט איהם עהרליך געענטפערט:

— מיין העהר, דעם אמת געזעהן, קאָן איך אייך ניט זאָגען. איך זאָג דאָך אייך, ס'איז דורכגעפלויגען אזוי שנעל. איך ווייס ניט; איך וויל גאָרניט זאָגען פאָזיטיוו.

אָבער מ'סיע דעניזעי האָט זיך איינגע'עקשן'ט; ער האָט געוואָלט מאכען אן ענד צו דעם חשד געגען רובאָ'ן. ער האָט פאר־וואָרפען מיט פראגעס דעם מאשיניסט און רובאָ'ן, און האָט פון דעם סטאַנציאָן־ארויסהעלפער ארויסגעקראָגען א פאָלקאָמענע בע־שרייבונג פון דעם מערדער, — א הויכער, א געזונטער, אָהן א באָרד, אין א בלוזע — פונקט דער געגענזאץ פון רובאָ'ן אליין; פון זשאַק'ן האָט ער אָבער ניט מעהר געקאָנט ארויסדריקען ווי איינצעלנע ווערטער, אונבעשטימטע ענטפערס, וואָס האָבען בלויז געלאָזט רובאָ'ס בעשרייבונג אין פולער קראַפט. און דער ריכטער איז סוף כל סוף געקומען צוריק צו זיין ערשטער מיינונג: יעצט איז ער אויף דעם ריכטיגען וועג; די בעשרייבונג, וואָס דער עדות מאכט פון דעם מערדער, איז אזוי פינקטליך, אז יעדע נייע איינצעלהייט, האָט נאָך פארשטאַרקט די זיכערהייט. און דאָס פאָאָר פאָלק, ווען מ'האָט אזוי אומזיסט בעשולדיגט, וועט מיט זייערע שלאַגענדע אויסזאַגונגען העלפען אָפּהאַקען דעם קאָפּ פון דעם שולדיגען.

— געהט ארויס אהער, — האָט ער געזאָגט צו די רובאָס און זשאַק'ן, אָנווייזענדיג זיי אויף דעם צווייטען צימער, ווען זיי האָ־בען זיך אונטערגעשריעבען אויף זייער אויסזאָגונגען; — וואַרט ביז איך וועל אייך רופען.

און ער האָט גלייך געהייסען אריינפיהרען דעם ארעסטירטען.

און מ'סיע דעניזעי איז געווען אזוי גליקליך, אז דער גוטער מוטה זיינער האָט איהם אונטערשטופּט צו זאָגען צו זיין סעקרעטאר:

— לאָראַן, מיר האָבען איהם!

די טיהר האָט זיך געעפענט, און צוויי זשאַנדאַרען האָבען אַריינגעפיהרט א געזונטען יונג פון א פינף־און־צוואַנציג ביז דרייסיג יאָהר אַלט. א צייכען פון ריכטער — און די צוויי זשאַנדאַרען האָבען זיך צוריקגעצויגען, און קאָביש איז געבליבען שטעהן איינער אַליין אין מיטען צימער, א צומישטער, א צו־ווילדעטער, ווי א פּאַריאָגטער הירש. ער איז געווען א יונג, מיט א געזונטען קאָרק, מיט גרויסע קולאַקעס, א בלאָנדער, מיט זעהר א העלע הויט, מיט א שיטער בערדעל, — קוים עטליכע געלע, געקרייזעלטע, זיידענע פעדעמלאַך האָאָר. זיין שטאַרק געזיכט און זיין נידריגער שטערן האָבען אָנגעוויזען אויף די ווילדקייט פון אַן אונענטוויקעלטען נפש וואָס מאַכט ניט קיין לאַנגע שהיות; אָבער אין זיין גרויס מויל און אין זיין ברייטער נאָז, ווי ביי א גוטען הונט, האָט זיך געמערקט אי צערטליכקייט, אי איבערגעבענהייט. געפאַנגען האָט מען איהם אין דער פריה אין זיין שטיבעלע. אָבגעריסען פון זיין היים אין מיטען וואַלד, א צורייצטער פון די בעשולדיגונגען, וועלכע ער האָט ניט פאַרשטאַנען, און א דערשראָקענער, מיט זיין צוריסענע בלוזע, האָט ער אויף זיך שוין געטראָגען דעם שטעמפּעל פון א פערדעכטיגען אַרעסטאַנט און בייזען באַנדיט, וואָס די געפענגנים לעגט אַרויף אפילו אויף די עהרליכסטע מענשען. ס'האָט שוין גענומען ווערען נאַכט, אין צימער איז געווען פינסטער, און דער אַרעסטאַנט האָט זיך געהאַלטען אין שאָטען; מיט א מאָל ברענגט דער דיענער אריין א גרויסען לאָמפּ, אָהן אַ באַזשור, און א העלע שיין האָט בעגאָסען דאָס פּנים פון דעם יונג. ער איז שטעהן געבליבען, אָהן בעוועגונג.

און מ'סיע דעניזעי האָט אויף איהם גלייך אָנגעשטעלט זיינע קלאָהרע אויגען, מיט די אַראָפּגעלאָזטע אויגען־הייטלאַך. גערעדט האָט ער צו איהם ניט; דאָס איז געווען דער ערשטער אַנגריף, אָהן ווערטער, פריהער צו פּרופען זיין מאַכט, פאַר דער

מלחמה, — א ווילדע, חיטרע מלחמה, פול מיט הינטערוויילאכץ און שפיצלאך און מאראַלע פייניגונג. דיזער יונג איז דער שול־דיגער, און מיט איהם מעג מען אלעס טהון ; ער האָט קיין רעכטע מעהר, בלויז דאָס רעכט זיך מודה צו זיין.

דער פערהער האָט זיך אָנגעפאנגען זעהר לאנגזאם.

— ווייסט איהר אין וואָס פיר א פארברעכען מען בעשולדיגט אייך ?

קאַביש'ן האָט כמעט געוואָרגען זיין מאכטלאָזער כעס, און ער האָט ווי אַרויסגעקרעכצט.

— געזאָגט האָט מען מיר ניט. אָבער קיין צווייפעל האָב איך אויך ניט ; — מ'האָט דערפון גענוג געפלאפּעלט.

— האָט איהר געקענט דעם מ'סיע גראַנמאָרען ?

— יא, יא, — כ'האָב איהם שוין גראָד געקענט, גוט גע־קענט !

— א מיידעל, מיט'ן נאמען לואיזעט, אייערע א ליובאָוו־ניצע, האָט זיך פארדונגען פאר א דיענסט ביי מאדאם מאָנעהאָן ?

דער שטיין־ברעכער איז געוואָרען אויסער זיך פון רציחה. פון כעס האָבען זיך ביי איהם די אויגען אזש אָנגעצונדען.

— צום טייפעל ! די וואָס זאָגען עס, זיינען געמיינע ליג־נער, לואיזעט איז מיר ניט געווען קיין ליובאָווניצע.

דער אונטערזוכונגס־ריכטער האָט איהם בעטראַכט מיט ניי־געריגקייט, ווי ער ווערט דאָס בייז, און עטוואָס אָבווייכענדיג פון דירעקטע פראַגען, האָט ער צו איהם געזאָגט :

— איהר זייט א גרויסער כעס'ניק ; איה זיינט שוין איין מאָל פאר'משפּט געוואָרען צו פינף יאָהר זיצען פאר הרג'ענען א מענשען, אז איהר האָט זיך מיט איהם צוקריעגט.

קאַביש האָט אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ. דאָס איז געווען זיין בזיון, — דאָס זיצען אין געפענגניס. און ער האָט געמורמעלט :

— דער מאַן האָט דער ערשטער אויפגעהויבען די האנד... און געזעסען בין איך נור פיער יאָהר ; איין יאָהר האָט מען מיר געשענקט.

— אלזא, איהר בעהויפטעט, אז דאס מיידעל לואיזעט איז ניט געווען אייער ליובאָווניצע?

און קאביש האט ווידער א מאל פארקלעמט זיינע קולאקעס, אָבער עטוואס שפּעטער האט ער גענומען רעדען אין א שטילע, גע־בראָכענע שטימע:

— פאַרשטעהט דאָך, אַז זי איז דאן נאָך געווען ניט מעהר ווי אַ קינד, נאָך קיין פיערצעהן יאָהר ניט, ווען איך בין ארויס פון געפענגניס... דאן האבען פון מיר אלע געוויינט, מיט שטיי־נער וואָלט מען מיך פאַרוואָרפען. און זי, — אין וואלד פלעג איך זי שטענדיג בעגעגענען; זי פלעגט פון מיר ניט לויפען; זי פלעגט צו מיר רעדען א וואָרט, און איז צו מיר געווען אזוי גוט, — אָה, אזוי גוט!... און מיט דער צייט זיינען מיר זיך אזוי געוואָרען בעפריינדעט. מיר פלעגען זיך האלטען פאר די הענד, און מיר פלעגען אזוי שפּאצירען. ס'איז אונז געווען גוט, אזוי גוט, — יעמאָלט... אודאי האָב איך פון איהר געטראכט, — אז זי וועט אונטערוואקסען... וועד זאגט אייך דען, אז ניט? איך בין ארומגעגאנגען ווי צו מישט, — אזוי האָב איך זי גע־ליעבט. און זי מיך אויך. און דער סוף דערפון וואָלט אודאי געווען, ווי איהר זאגט אליין; האט מען זי אָבער פון מיר צוגע־נומען; זי איז אוועק דיענען אין דואנוויל, ביי יענער דאמע... און א מאָל, אויף דער נאכט קום איך אהיים פון דער שטיין־גרוב: זי זיצט פאר דער טיהר, ווי האלב פארריקט, און אזוי צו'הרג'עט, אַז זי האט אזש געברענט פון היץ־פיעבער. צו איהרע עלטערען האט זי ניט געוואגט זיך אומצוקעהרען; איז זי געקומען צו מיר שטארבען... אָה, דער טייפעל! דער חזיר'ינע, — כ'האָב איהם בעדארפט באלד געהן דערשטעכען!

דער אונטערזוכונגס־ריכטער האט צונויפגעצויגען זיינע דיי־ניגקע ליפען: — איהם האט איבערראשט די אויפריכטיגע ערנסט־קייט פון דעם מאן. פאָזיטיוו, מיט אזא חברה מאן דארף מען זיין פארזיכטיג: דער בחור איז א פיעל מעהר געפעהרליכער געגנער, ווי מ'האט געקענט ערווארטען.

— אָה, מיר איז בעקאנט די גאנצע שרעקליכע געשיכטע,

וואָס איהר און די מיידעל האָבען אויסגעטראַכט. מערקט אייך אָבער, אַז דער גאַנצער לעבען פון מ'סיע גראַנמאָרען בעווייזט, אַז ער שטעהט העכער פון אייערע בעשולדיגונגען.

אַ צומישטער, מיט אויסגעסטאַרטשעטע אויגען, מיט ציטער־רענדע הענד, האָט דער שטיין־ברעכער קוים אַרויסגעזאָגט:

— וואָס? אַה? וואָס זאָגט איהר האָבען מיר אויסגע־טראַכט?... יענע דערצעהלען ליגענס און אונז בעשולדיגט מען, אַז מיר זאָגען ליגענס!

— אַה, וואָס מיינט איהר זיך אַזוי תמ'עוואַטע? איך האָב שוין גענומען אויפ'ן פערהער מיזאַר'ן, — דער וואָס האָט חתונה געהאַט מיט דער מוטער פון אייער ליובאָווניצע. איך וועל איהם אייך ברענגען אַהער, אויב נויטיג, וועט איהר זעהן, וואָס ער טראַכט פון אייערע מעשות.... און נעהמט אייך גוט אין אַכט, וואָס איהר רעדט דאָ... מיר האָבען עדות, מיר ווייסען אַלעס, — זאָגט בעסער אויס דעם אמת, — וועט פאַר אייך זיין בעסער.

דאָס איז געווען דעם אונטערזוכונגס־ריכטער'ס געוועהנליכע טאַקטיק — אַנצולאָזען אַ שרעק, אַפילו ווען ער האָט אין אמת'ן גאָרניט געוואוסט און האָט קיין עדות אויך ניט געהאַט.

— וועט איהר מיר געהן אָבלייקענען, אַז איהר אַליין האָט פאַר מענשען געשריען, אַז איהר וועט דערשטעכען מ'סיע גראַנ־מאָרען?

— אַה, דאָס יאָ. דאָס האָב איך געזאָגט, און איך האָב עס טאַקי געמיינט אויך. די האַנד האָט זיך ביי מיר אויף דעם אַליין געהויבען.

און מ'סיע דעניזעי האָט זיך ווידער פערוואונדערט; ער איז אַזש אַנשוויגען געוואָרען. ער האָט ערוואַרטעט, אַז דער בע־שולדיגטער וועט אַלעס לייקענען. און דאָ געה! יענער איז זיך גאָר אַליין מודה. וואָס פאַר אַ מין שפּיצעל שטעקט דאָ? און ער האָט מורא געהאַט, צו איילט ער זיך דאָ ניט צופיעל, און ער האָט זיך גענען אַ מינוט פאַרטראַכט און דערנאָך מיט אַמאָל אַ פרעג געטהון:

— וואס האט איהר געטהון אין דער נאכט פון דעם 14טען אויף דעם 15טען פעברואר ?

— כ'האב זיך געלייגט שלאפען ארום זעקס אזייגער... איך בין עפעס ניט געווען מיט אלעמען, און מיין קוזען, לואי, האט מיר זאגאר געטהון די טובה און האט פיר מיר אבגעפיהרט א וואגען שטיינער קיין דואנוויל.

— ריכטיג; אייער קוזען האט מען טאקי געזעהען מיט'ן וואגען איבער פאהרענדיג די באהן־ליניע, ביים שלאג־בוים. אבער אז מיר האבען אייער קוזען גענומען אויפ'ן פארהער, האט ער אונז בלויז דערצעהלט איינס: — אז איהר האט זיך מיט איהם געשיידט ארום מיטאג צייט, און אז נאך דעם האט ער אייך מעהר שוין ניט געזעהען.... בעווייזט־זשע מיר, אז איהר זיינט געווען אין בעט זעקס א זייגער.

— איהר רעדט דאך עפעס גאר נארישע רעד: — דאס קאן איך אייך ניט דערווייזען. איך וואהן אין א הויז איינער אליין, אין וואלד. איך בין געווען אין דער היים, ווי איך דערצעהל אייך, און מעהר וויים איך ניט.

און דא האט מ'סיע דעניזעי זיך בעשלאסען צו דערלאנגען דעם קנאק הגדול — דאס הייסט, רעדען גלייך, ווי אלעם ווייסט ער שוין. דאס פנים זיינס האט זיך מיט אמאל צונויפגעצויגען ווי מיט פעסטע ענטשלאסענהייט, און די ליפען האבען געשפיעלט די ראלע:

— טא לאמיך זשע אייך דערצעהלען, וואס איהר האט גע־טהון דעם 14טען פעברואר אויף־דער־נאכט... דריי א זייגער האט איהר זיך אין באראנטען ארויפגעזעצט אויפ'ן באהן צו פאהרען קיין רואן, — צו וואס פיר א צוועק, האט די אונטערזוכונג דער־וויל נאך ניט ענטדעקט. אייער פלאן איז געווען צוריק צו פאה־רען מיט דעם פאריזער צוג, וואס קומט אן אין רואן דריי מינוט אויף צעהן; איהר זיינט דאן געווען צווישען דעם עולם פאסא־זשירען אויף דער פלאטפארמע, און פלוצים האט איהר דערזעהען מ'סיע גראנמארען אין זיין קופע. מערקט אייך, אז איך גיב גערן צו, אז קיין פאראויסגעזעצטען פלאן האט איהר ניט געהאט,

אַז דער געדאַנק פון מאָרד האָט איך דאַן אָנגעכאַפּט גאָר פּלוצים... און איהר האָט זיך אין די שטופּעניש אריינגעכאַפּט אין זיין קופּע; איהר האָט אָבגעוואַרט ביז דער צוג איז אריין אין טונעל ביי מאַלאָנע; אָבער איהר האָט שלעכט אויסגעמער־קירט די צייט, און דער צוג איז שוין ארויס פון טונעל, ווען איהר האָט דערלאַנגט דעם שטאָך מיט׳ן מעסער.... דערנאָך האָט איהר אַרויסגעוואָרפען דעם טויטען קערפּער, זיינט אַראָבגע־קראָכען אין באַראַנטען, אַרויסוואַרפענדיג פאַר דעם די רייזע קאָלדרע.... — אָט וואָס איהר האָט געטהון יענע נאַכט.

די גאַנצע צייט האָט ער אַן אויג ניט אַראָבגעלאָזט פון קאַביש׳ן און האָט גוט נאָכגעשפּיערט דעם מינדעסטען שאַטען אויף זיין יונגען ראָזעווען פּנים; און ער איז געוואָרען שטאַרק ברוגז ווען, דער בעשולדיגטער, וואָס האָט איהם פון אָנהויב אויס־געהערט זעהר אויפמערקזאַם, האָט זיך צום סוף גוט צולאַכט.

— וואָס דרעהט איהר אַ מח?.... אַז איך וואָלט איהם גע־שטאָכען, וואָלט איך אייך געזאָגט.

און קאַביש האָט נאָך צוגעזעצט, שוין אַביסעל רוהיגער:

— געטהון האָב איך עס ניט; כ׳האָב עס בעדאַרפט טהון... און, מיין גאָט! דאָס טהוט מיר נאָך באַנג ביז היינטיגען טאָג.

און מ׳סיע דעניזעי האָט פון איהם מעהר גאָרניט געקאָנט אַרויסרייסען. אומזיסט האָט ער איהם דערלאַנגט די פראַגען און זיך צוואַנציג מאָל ווידער און ווידער אומגעקעהרט צו די זעלבע פּונקטען, אויף אַלערליי אופנים. ניין! און ניין! ניט ער, ניט קאַביש! קאַביש האָט נור געצוויגען מיט די פּלייצעס און געזאָגט, אַז דאָס איז אַליין נאַרישע רעד. ביים אַרעסט האָט מען איבערגעקעהרט זיין שטיבעלע, אָבער געפונען האָט מען גאָרניט, ניט קיין וואַפע, ניט די באַנק־בילעטען און ניט דאָס זייגערל; מ׳האָט אָבער יאָ געפונען אַ פּאָאָר הויזען פערפלעקט מיט שטיקלאַך פערגליווערטע בלוט — אַ פערניכטענדער בעווייז! און קאַביש האָט זיך ווידער צולאַכט: — נאָך איין שעהן מעשה׳לע, — גאָר: — ער האָט געכאַפּט אַ וועווערקע אין נעץ, זי געקוילעט און דערפון זיינען ביי איהם פארשמירט די הויזען!

און דאָ האָט שוין דער אונטערזוכונגס־ריכטער פערלאָרען דעם קאָפּ, — אין די יאָגעניש נאָך דעם פאַרברעכער זיינען די אַלע פאַרדרעהטע אויבער־שפּיצלאַך פון זיין פּראָפעסיאָן געפאַלען אויף די קניע פאַר דעם פּשוט'ן אמת. דער אונענטוויקעלטער קאַביש, וואָס האָט גאָר ניט געקענט אָנפיהרען אַ מלחמה מיט הינטערפּיסלאַך און וועלכער האָט זיך מיט אַן אונבעזיעגבאַרע קראַפט געהאַלטען פאַר זיין „ניין" און אָבער „ניין", — דער קאַביש האָט איהם געמאַכט אויסער זיך, ווייל דער מ'סיע דעניזעי איז געווען זיכער, אַז דאָס איז ער, דער שולדיגער, און דערפאַר איז ער געוואָרען מעהר און מעהר אין כעס פון יעדען „ניין" וואָס קאַביש האָט געזאָגט בלויז אוים ווילדע עקשנות און פאַלשקייט. אָבער ער מוז איהם צווינגען זיך מודה זיין.

— אַלזאָ, לייקענט איהר?

— גאַנץ געוויס, אַז דאָס איז פאַרט ניט געווען איך... וואָלט איך דאָס געטהון, — אַ וואָלט איך מיט דעם שטאָלצירט און איך וואָלט ניט געלייקענט.

מיט אַן אונערוואַרטעטע שנעלע בעוועגונג האָט זיך מ'סיע דעניזעי אויפגעהויבען, איז צו צו דער טיהר פון דעם צווייטען קליינעם צימער און זי אַליין געעפענט, און האָט אריינגערופען זשאַק'ן.

— דערקענט איהר דיעזען מאַן?

— איך קען איהם, — האָט דער מאַשיניסט געענטפערט פערוואונדערט, — כ'האָב איהם אַמאָל געזעהען ביי די מיזאַרס.

— ניין ניט דאָס... צו דערקענט איהר ניט אין איהם יענעם מאַן אין די קופּע... דעם מערדער?

און מאָמענטאַן איז זשאַק געוואָרען פאַרזיכטיג. און אַ חוץ דעם האָט ער אין איהם טאַקי ניט דערקענט דעם מערדער. יענער האָט איהם אויסגעזעהען קירצער, טונקעלער. ער האָט דאָס שוין געוואָלט זאָגען, האָט ער זיך אָבער צוריקגעהאַלטען, ניט וועלענדיג געהן צו ווייט, און ער האָט געענטפערט אונדייטליך:

— כ'וויים ניט איך קאָן אייך ניט זאָגען.... גלויבט מיר, מ'סיע, איך וויים ניט.

און מ'סיע דעניזעי ניט לאַנג וואַרטענדיג, האָט גלייך גע־הייסען אַריינרופען די רובאָס. און ער האָט זיי געשטעלט די פראַגע:

— דערקענט איהר דיעזען מאַן?

קאַביש האָט די גאַנצע צייט געשמייכעלט. ער האָט זיך ניט פערוואונדערט, ווען ער האָט זאַגאַר מיט אַ לייכטען נייג פון קאָפּ געגריסט סעווערינע'ן, וועלכע ער האָט נאָך געקענט, ווען זי איז געווען אַ קליין מיידעלע און האָט געוואָהנט אין קרואַ־דע־מאָפּראַ. אָבער זי און איהר מאַן האָבען שיער ניט געקריגען הארצקלאַפּעניש, ווען זיי האָבען איהם דערזעהען. זיי האָבען מאָמענטאַן פאַרשטאַנען: דאָס איז געווען דער אַרעסטירטער, פון וועלכען זשאַק האָט זיי דערצעהלט, — דער בעשולדיגטער, צוליעב וועלכען מ'פיהרט עם דעם יעצטיגען פאַרהער. און רובאָ'ן האָט שיער אַ שלאָג ניט געטראָפען, ווען ער האָט דערקענט ווי עהנליך דער יונג איז צו דעם אויסגעטראַכטען מערדער, לויט רובאָ'ס בעשרייבונג, — דעם היפּך צו זיך אליין. דאָ איז, נאַ־טירליך, געווען ניט מעהר ווי אַ צופאַל, אָבער רובאָ'ן האָט דאָס אַזוי בעאונרוהיגט, אַז ער האָט אַזש ניט געוואוסט וואָס צו זאָגען.

— נו, אַלזאָ, דערקענט איהר איהם?

— מיין גאָט, הערר ריכטער, איך זאָג אייך נאָך אַמאָל: — דאָס איז בלויז געווען אַזאַ געפיהל ביי מיר... דער מאַן האָט זיך אָן מיר בלויז אָנגעריהרט... קיין צווייפעל ניט, ער איז אַזוי הויך ווי יענער, און ער איז אַ בלאָנדין, און טראָגט ניט קיין באָרד...

— דערקענט איהר איהם, אַלזאָ?

דער אַרויסהעלפער פון דעם סטאַנציאָן־מייסטער האָט זיך געפיהלט געדריקט; ער האָט געציטערט פון אַ שטילען אינערלי־בען קאַמפּף. אָבער דער אינסטינקט פון זעלבסט־בעהיטונג האָט איבערגעוואָגען.

— זיכער קאָן איך אייך ניט זאָגען. אָבער ער איז אַודאי עהנליך, זעהר עהנליך; געוויס.

און דאָ האָט קאַביש גענומען שילטען; וואָס מאַכען זיי ־אָ איהם משוגע מיט זייערע מעשות! און אַזוי ווי ער איז דאָך

ניט דער מערדער, ווייל ער זיך געהן אהיים. דאָס בלוט האָט איהם א האק געטהון אין קאָפּ; ער האָט גענומען קלאַפּען מיט די פויסטען, און איז געוואָרען אזוי שרעקליך, אז די ארייננערן־ פענע זשאַנדאַרען האָבען איהם געמוזט ארויספיהרען. אָבער מ׳סיע דעניזעי, זעהענדיג דעם צאָרן און דאָס וואַרפען זיך פון די אטאַקירטע חיה, וואָס שפּרינגט אין דער לופטען, האָט זיך געפרעהט מיט זיין נצחון. יעצט איז ער שוין איבערצייגט; יעצט מעג ער דאָס שוין ארויסווייזען.

— האָט איהר בעמערקט זיינע אויגען? איך, זעהט איהר, דערקען זיי אין די אויגען... אָה, ער איז שוין א פארטיגער; מיר האָבען איהם שוין!

די רובאָס האָבען זיך ניט געריהרט, נור זיך איבערגעבליקט. נו, איז וואָס? אבי זיי זיינען נצול געוואָרען, שוין אַן ענד, כל זמן דאָס געזעץ האָט שוין געפונען דעם שולדיגען. זיי זיינען טאַקי געווען אביסעל דערשלאָגען, דאָס געוויסען האָט זיי טאַקי געביסען פאר דער ראָלע, וואָס די פאַקטען צווינגען זיי דאָ צו שפּיעלען. אָבער זייער פרייד האָט געשטילט זייערע געוויסענס־ ביסע, און האָט זיי פארטומעלט די נשמה, און זיי האָבען גע־ שמייכעלט צו זשאַק׳ן, און האָבען מיט פערלייכטערונג געווארט מ׳זאָל זיי שוין ארויסלאָזען אויף דער פרייער לופט, אז דער אונטערזוכונגס־ריכטער זאָל זיי שוין הייסען געהן, אלע דריי צוזאמען.

קומט אריין דער דיענער און דערלאַנגט מ׳סיע דעניזעי א בריעף.

מ׳סיע דעניזעי איז האסטיג צו צו זיין קאָנטאָרקע און זיך גענומען לעזען מיט אויפמערקזאמקייט, גאָר פארגעסענדיג אַן די דריי עדות. דאָס איז געווען א בריעף פון דעם מיניסטער, ראטהענדיג איהם, ער זאָל האָבען געדולד צו וואַרטען, איידער ער געהט ווייטער אַן מיט דער אונטערזוכונג. און ס׳איז געווען קענטיג, אז וואָס אין בריעף איז געשטאַנען, האָט איהם פער־ שטערט זיין פרייד, ווייל דאָס פנים איז איהם ביסלעכווייז גע־ וואָרען קאַלטער און ס׳איז ווידער געוואָרען פינסטערליך און

פארשטיינערט. איינמאָל האָט ער אויפגעהויבען דעם קאָפּ און א קוק געטהון אויף רובאַ'ן, גלייך ווי דאָס, וואָס ער האָט געלעזען, האָט איהם אָן זיי דערמאָנט. און די רובאָס האָבען גלייך אָנגע־וואָרען זייער קורצע פרייד, און זיי זיינען ווידער געוואָרען אונ־רוהיג. פאר וואָס האָט ער עפּיס אויף זיי א קוק געטהון? האָט מען אפשר אין פאריז דאָך געפונען די דריי שורות, וואָס זי האָט דאָן געשריבען — די דריי פינסטערע שורות, וועלכע לאָזען זיי ניט לעבען? סעוועריגע האָט גוט געקענט מ'סיע קאַמיע־לאַמאָט, ווייל זי פלעגט איהם אָפט זעהען ביים הויפּט־ריכטער גראַנמאָרען, און זי האָט אויך געוואוסט, אז איהם האָט מען איבערגעגעבען צו ברענגען אין אָרדנונג דעם ערמאָרדעטען'ס פּאַפּירען. און רובאַ'ן האָט עס ביטערליך באַנג געטהון, וואָס ער האָט ביז אהער נאָך ניט געשיקט דאָס ווייב קיין פאריז צו מאכען איינינגע ניצליכע וויזיטען, און יעדענפאַלס זיך אויסגעבעטען ביי דעם גענעראַל סעקרעטער א שטיקעל פּראָטעקציע, טאָמער זאָגט איהם די קאָמפּאַניע אָפּ פון דער שטעלע צוליעב די שלעכטע קלאַנגען, וואָס געהען איצט וועגען איהם ארום. און זיי האָבען ביידע איצט קיין אויג ניט אראָפּגעלאָזט פון דעם אונטערזוכונגס־ריכטער, פּיהלענדיג, ווי זייער אַנגסט ווערט אַלץ גרעסער, וואָס ערנסטער עס ווערט דעם ריכטער'ס פּנים; איהם האָט דער בריעף, קענטיג, געערגערט, ווייל דער גאַנצער טאָג ארבייט זיינער איז דורך דעם געוואָרען צו נישט.

ענדליך האָט מ'סיע דעניזעי אַוועקגעלעגט דעם בריעף; געגען א מינוט איז ער געווען פערטראַכט, קוקענדיג אויף די רובאָ'ס און אויף זשאַק'ן. און, אונטערגעבענדיג זיך צו זיין שלים מזל, האָט ער זיך אַליין געזאָגט אין דער הויך:

— זאָל זיין! מיר וועלען נאָך זעהן; מיר וועלען דאָס נאָך אונטערזוכען.... איהר מעגט זיך געהן.

אָבער אז די דריי פּערזאָנען זיינען שוין געווען ביים ארויס־גאַנג, האָט ער זיך פאַרט ניט געקאָנט איינהאַלטען פון דעם וואונש אויסצוגעפינען און קלאָהרער צו מאכען דעם וויכטיגען פּונקט, וואָס האָט איהם געשטערט זיין גאַנצע נייע השערה

ניט קוקענדיג דארויף, וואָס מען ראטה איהם פון אויבען דערוויילי גאָרניט צו טהון אליין, אייידער ער פרעגט זיך פריהער אָן.

— ניין, איהר ציהט נאָך אויף א ווײלע, — האָט ער גע־זאָגט צו זשאַק'ן; — איך דארף אייך נאָך עפּיס פרעגען.

די רובאָס זיינען געבליבען שטעהן אין קאָרידאָר. די טיהר איז געווען אָפען, אָבער זיי האָבען זיך ניט געקאָנט ריהרען פון אָרט; עפּעס האָט זיי דאָרט פערצאמט דעם וועג — דאָס איז געווען די מורא פאר דעם, וואָס עס קומט איצט פאָר ביים אונ־טערזוכונגס־ריכטער אין קאבינעט, די איינפאכע פיזישע אונמעג־ליכקייט אוועק צו געהן, ניט וויסענדיג וואָס מ'האָט דאָ ווידער געפרעגט ביי זשאַק'ן. זיי האָבען זיך געדרעהט אהין און צוריק, און געשטאַנען אויפ'ן איין אָרט, פּיהלענדיג, אַז די פיס זיינען ביי זיי ווי אונטערגעהאקט. און זיי האָבען זיך ווידער אראָב־געלאָזט אויף דער באנק, וואו זיי זיינען שוין פריהער אָבגעזעסען און געווארט שטונדען לאנג; זיי זיינען געזעסען ווי דערשלאָ־גענע און האָבען געשוויגען.

אַז דער מאשיניסט איז ארויס פון דעם קאבינעט, האָט רובאָ זיך קוים געקאָנט אויפהויבען.

— מיר האָבען אויף אייך געווארט: מיר ווע́לען צוזאמען געהן צו דער סטאַנציע.... נו, וואָס וויל ער?

אָבער זשאַק האָט אוועקגעדרעהט דעם קאָפּ, א צומישטער, גלייך ווי ער האָט געוואָלט אויסמיידען דעם בליק, וואָס סעווע־רינע האָט געוואָרפען אויף איהם.

— אָה, ער ווייסט קנאַפּ וואָס; ער פּלאָנטערט זיך, — האָט ער ענדליך געזאָגט. — איצט האָט ער מיך גאָר געפרעגט, צו איז דער מאָרד ניט בעגאנגען געוואָרען פון צוויי צוזאמען. אין האוור האָב איך זיי דערצעהלט, אַז איך האָב עפּיס געזעהען א שוואַרצע מאסע ליעגען אויף די פיס פון דעם אַלטען; האָט ער מיך איצט וועגען דעם אויסגעפרעגט... ער מיינט, דאכט זיך, אַז דאָס איז בלויז געווען די רייזע־קאָלדרע... און ער האָט געהייסען אריינברענגען די קאָלדרע און האָט נור געוואָלט, איך זאָל איהם זאָגען, צו איך דערקען עפּיס... מיין גאָט! יא, ס'איז אפשר גע־

ווען נור אַ קאַלדרע.

די רובאַ׳ס האָבען געציטערט. מ׳האָט שוין דערשמעקט! איין וואָרט פון דעם יונגען מאַן, און זיי זיינען פארלאָרען... און ער ווייסט זיכער. ער וועט ענדליך, אויסזאָגען.

און אַלע דריי, — די פרוי צווישען די צוויי מענער, — האָבען, ניט רעדענדיג, פארלאָזט די יוסטיץ־קאמער; אז זיי זיינען שוין ארויס אין גאַס, האָט רובאַ געזאָגט:

— אָט וואָס, קאָלעגע: — מיין פרוי וועט די טעג דארפען זיין אין פאַריז עפּיס צו פארזאָרגען. כ׳לעבען, ס׳וואָלט געווען זעהר פיין פון אייך איהר צו העלפען ווען זי וועט עפּיס דארפען.

5.

עלף אוהר פופצעהן, פונקט צו דער מינוט, האָט דער סיגנאַל־פּאָסט אויף דעם בריק „דע־לא־אייראָפּ" דערלאַנגט צוויי פייף, אז דאָס הייסט, אז דער שנעל־צוג פון האַוור איז שוין ארויס פון דעם באטיניאָלער טונעל; און באַלד האָבען זיך די סיגנאַל־ צירקלען א דרעה געטהון און דער צוג איז אריין אין דער סטאנציע, פייפענדיג יעדע סעקונדע, קרעכצענדיג און קריצענדיג מיט די צייהנער פון זיינע צוים־קעטען; ס׳האָט פון איהם געקאַפּעט פון נעץ פון דער שלאַגס־רעגען, וואָס האָט ניט אויפגעהערט צו־ געהען פון רואן אָן.

די קאָנדוקטאָרס פון דעם צוג האָבען נאָך קיין צייט ניט גע־ האַט צו עפענען די טהירלאַך פון די וואַגאָנעס, ווען איינער פון די וואַגאָנעס האָט זיך געעפענט, און סעווערינע איז האסטיג אראָפּגעשפּרינגען אויף דער פּלאטפאָרמע נאָך איידער דער צוג האָט זיך אָבגעשטעלט. איהר וואַגאָן איז געווען דער לעצטער, און זי האָט זיך געאיילט צוצוקומען צו דעם לאָקאָמאָטיוו, שטופּענדיג זיך צווישען די פּאסאזשירען, וועלכע זיינען אין דער צייט שוין אויך ארויס פון די וואַגאָנעס, מיט זייערע קינדערלאַך און באגאזש. זשאק איז געשטאנען ביי דער מאַשין, אויף׳ן טרעפּעל, ווארטענ־ דיג אויף א פרייען וועג אין דעפּאָ; און פעקע האָט דערווייל מיט א שמאטקע געווישט די מעש ביי דער מאַשין.

— אלזאָ, בלייבט עס אזוי, — האָט זי געזאָגט, שטעלענדיג זיך אויף די שפּיץ פינגער. — פונקט דריי אוהר וועל איך זיין אויף דער גאַס קארדינע, און איהר וועט אזוי פריינדליך זיין און מיך פאָרשטעלען אייער שעף, איך זאָל איהם קאָנען פערזענליך דאַנקען.

רובאָ האָט עס אויסגעטראכט דעם אויסרעד, אז זי דאַרף דאַנקען דעם דעפּאָ־מייסטער פון באַטיניאָל פאר א עפּיס א שמי־קעל טובה פון א מאָל, און אויף דעם אופן האָט זי געדאַרפט אָנקו־מען צו די פריינדליכקייט פון דעם מאַשיניסט, ווערען מיט איהם נאָהענטער בעקאַנט און ווירקען אויף איהם.

אָבער זשאַק, פאַרשוואַרצט פון די קוילען, פאַרנעצט פון דעם רעגען, אין אויסגעמאַטערטער פון רעגען און פון ווינד, האָט אויף איהר א שטייפען בליק געטהון, און איהר ניט געענטפערט. דעם מאַן איהרע האָט ער ניט געקאָנט ענטפערען בשעת'ן ארויספאָהרען פון האוור; און דער געדאַנק, אז ער וועט דאַרפען זיין מיט איהר איינער אליין האָט איהם ניעדערגעשלאָגען, ווייל יעצט האָט ער שוין געוואוסט, אז ער וועט דורשטען נאָך איהר.

— אלזאָ, בלייבט עס אזוי? — האָט זי ווידערהאָלט, שמייכ־לענדיג מיט איהר שטילען לאַסטשענדען בליק, ניט קוקענדיג אויף איהר פערוואונדערונג, וואָס ער איז אזוי שמוציג, אז זי האָט זיך אַזש געמיאוסט און האָט איהם קוים געקאָנט דערקאָנען,

— ווי זאָגט איהר? מעג איך זיך אויף אייך פאַרלאָזען?

און אזוי ווי זי איז נאָך אלץ געשטאַנען אויף די פינגער, האָט זי זיך געוואָלט מיט דער האַנד, פאַרצויגען אין א הענדשקע, אָנהאַלטען פאַר די אייזערנע הענטעל; פּעקע האָט זי פריינד־ליך געווארענט.

— היט זיך, איהר וועט זיך אויסשמירען.

און דאָ האָט זשאַק שוין געמוזט ענטפערען. און ער האָט געענטפערט מיט א ברוגז'ען טאָן: —

— גוט; אין דער גאַס גאַרדינע... דער פאַרפלוכטער רע־גען זאָל מיך כאָטש ניט צונעצען ביז גאַר. ס'א חזיר'שער וועטער! סעווערינע'ן האָט גריהרט זיין מיזעראַבלער אויסזעהען, און

זי האָט געזאָגט, גלייך ווי געליטען האָט ער נור פון איהרעטווענען.

— אך, ווי איהר האָט זיך אָנגעמאַטערט און מיר איז געווען אזוי גוט !... ווייסט איהר, כ׳האָב דאָך פון אייך געטראכט, ווען כ׳בין געווען אויסער זיך אויף דעם רעגען... און איך בין דאָך געווען אזוי צופריעדען פון דעם געדאנק, אז איהר פיהרט מיך אָפּ אין דער פריה, און אויף־דער־נאכט וועט איהר מיך צוריק אָב־פיהרען, מיט׳ן שנעל־צוג !

אָבער איהר ליעבליכע גוט־ברידערשאפט, אזא צערטליכע, האָט איהם גאָר נאָך מעהר בעאונרוהיגט. און איהם איז מיט א מאָל געוואָרען גרינגער, ווען אימיצער האָט געגעבען דעם בעפעהל : — „צוריק !" ער האָט האסטיג א ציה געטהון דאָס הענטעל פון דעם פייפער און דער הייצער האָט האסטיג אָבגעשטופּט די יונגע פרוי.

— דריי א זייגער !

— יא, דריי א זייגער !

און דער לאָקאָמאָטיוו האָט גענומען געהען ; סעווערינא האָט די לעצטע פארלאָזען די פאסאזשיר פּלאטפאָרמע.

אין דרויסען, אין גאס ד׳אַמסטערדאַם, האָט זי געוואָלט פונאנדערעפענען איהר רעגען־שירם ; האָט זי אָבער מיט פערגעניגען בעמערקט, אז עס רעגענט שוין ניט. זי איז צוגעגאנגען ביז צו דעם סקוועהר די האַוור, האָט זיך ווי איבערלייגט געגען א מינוט און בעשלאָסען גלייכער באלד אריינגעהן עפּעס אָבעסען. ס׳איז געווען פינף־און־צוואנציג מינוט אויף צוועלף, און זי איז אריינגעגאנגען אין א רעסטאָראַן אין עק קווארטאל פון דער גאס סען־לאזאר, און האָט זיך געהייסען דערלאנגען א פיינקוכען און א קאָטלעט. געגעסען האָט זי פּאַמעלאך ; זי האָט זיך ווידער פארטראכט דערפון וואָס מאַטערט זי שוין ציים אייניגע וואָכען ; איהר פּנים איז געוואָרען בלאַס און אנגסטליך ; און האָט פארלאָרען דעם שמילען, חן׳עוודיגען שמייכעל איהרען.

א טאָג פאר דעם און צוויי טעג נאָך דעם פארהער אין רואן האָט רובאָ בעשלאָסען, אז עס ווערט שוין גאָר געפעהרליך ווייטער צו ווארטען און ער האָט דאָס ווייב אַוועקגעשיקט קיין פאריז

אויף אַ וויזיט צו מ׳סיע קאמי־לאַמאַט, אָבער ניט אין דעם האָף פון מיניסטעריום, זאָנדערן צו איהם אַ היים, אין גאַס דע ראָשע, וואו ער האָט געוואָהנט איינער אליין אין די צווייטע הויז צו גראַנמאָרען׳ס. זי האָט געוואוסט, אז זי וועט איהם טרעפען אין דער היים איינס אַ זייגער, און זי האָט זיך ניט געדאַרפט איילען; זי וועט בעסער זיך אָנגרייטען, וואָס איהם צו זאָגען, בעמיהענדיג זיך צו טרעפען, וואָס ער וועט איהר פרעגען, כדי זי זאָל דערפון דערנאָך ניט ווערען ביי זיך צומישט. מיט אַ טאָג פריהער האָט נאָך עפּיס אזוינס פּאסירט, וואָס האָט זי אונטערגעאיילט צו פאָהרען קיין פּאַריז: זיי האָבער דערהערט פון די רעדערייען, וואָס זיינען אָנגעגאַנגען אויף די סטאַנציאָן, אז מאַדאַם לעבלע און פילאָמענע דערצעהלען אומעטום, אז די קאָמפּאַניע וועט רובאָ׳ן אָבזאָגען פון דער שטעלע, ווייל ער האָט זיך דאָ מיאוס פאַרדרעהט; און דאָס ערגסטע איז, אז מ׳האָט וועגען דעם אַ פרעגעטהון ביים סטאַנציאָן־מייסטער מ׳סיע דאַבאַדי, האָט ער ניט געזאָגט, אז ניט, — וואָס דאָס האָט דעם קלאַנג צוגעגעבען נאָך מעהר וויכטיגקייט. ס׳איז, אלזאָ געוואָרען נויטיג, זי זאָל וואָס שנעלער זיין אין פּאַריז זיך צו פאַרטהיידיגען און צו בעטען די פּראָטעקציאָן פון אַזאַ מעכטיגע פּערזענליכקייט, ווי ס׳איז פיר זיי אמאָל געוועזען דער הויפּט־ריכטער. אָבער הינטער דער בקשה, וועלכע איז געווען אַ גוטער תירוץ צו קומען מיט אַ וויזיט, איז געווען בעהאַלטען אַ וויכטיגערע אורזאַכע, די ברענענדע, טיעפע דורשט געוואָהר צו ווערען, — אַ דורשט, וועלכע שטופּט אָפט דעם פאַרברעכער זיך בעסער אליין צו מסר׳ן, איידער צו בלייבען אין צווייפעל. דאָס האָט זי גאָר אַראָפּגענומען דעם קאָפּ, ספּעציעל איצט, אז זיי האָבען דערשפּירט, פון זשאַק׳ס רעד, אז ס׳איז געווען נאָך אַ צווייטער מערדער. זיי האָבען זיך געמאַטערט פון צווייפעל, צו האָט מען געפונען איהר צעטעלע, צי וויסט מען די פאַקטען; פון מינוט צו מינוט האָבען זיי ערוואַרטעט, אז אָט זוכט מען זיי, אָט כאַפּט מען זיי. און זייער מאַטערניש איז זיי געוואָרען אזוי אונערטרעגליך, אז דער מינדעסטער פאַקט וועגען זיי איז געווען אזוי מורא׳דיג גרויס אין די אויגען, אז זיי האָבען

שוין בעסער געוואָלט זעהען א סוף דערפון, איידער אזא אונענד־ליכע ציטערניש... זאָל שוין זיין וואָס עס וויל זיך, אבי וויסען, אבי ניט ליידען אזוי.

סעווערינע האָט אָבגעגעסען, זייענדיג אזוי צוטראָגען, אז זי האָט זיך ווי אויפגעכאפּט פון שלאָף, אז זי איז גאָר אין א רעס־טאָראַן. א יעדער ביסען איז געווען ביטער און האָט זיך איהר געשטעלט אין האלז; און די קאַפּע האָט זי ניט געקאָנט טרינ־קען. און אָבוואָהל געגעסען האָט זי זעהר לאַנגזאם, איז ערשט געווען קוים א פיערטעל אייף איינס, ווען זי איז ארוים פון׳ם רעס־טאָראַן. נאָך גאנצע דריי־פיערטעל שעה צו ווארטען! און זי, וואָס האָט אזוי געליעבט פּאריז און האָט אזא פערגניגען געהאט פריי ארומצוגעהען אויף די טראָטוארען, יעדעס מאָל וואָס זי פלעגט האָבען די זעלטענע געלעגענהייט צו קומען אין שטאָדט, — זי האָט זיך איצט געפיהלט א צושראָקענע, א פערלאָרענע און אונגעדולדיג שוין צו מאכען א סוף און צו אנטלויפען. די טראָ־טוארען האָבען זיך שוין אויסגעטריקענט; א ווארעמער ווינד האָט שוין צוטריבען די וואָלקענס.

זי האָט זיך גענומען מיט דער גאַס טראָנשע, און איז צוגע־קומען ביז צום בלומען־מארק דע־לאַ־מאדעלין, — דאָס איז געווען איינער פון יענע מארק־טעג אין מאָנאט מערץ, ווען די בלאַסע טעג פון דעם געענדיגטען ווינטער ווערען ווי בעדעקט מיט די אלערליי געבראכטע בלומען. א האלבע שעה האָט זי זיך ארומגע־דרעהט אין דעם דאָזיגען פריהלינג פאר דער צייט, א צוטראָגענע פון איהרע אונקלאָהרע געדאנקען, טראכטענדיג פון זשאק׳ן, ווי פון א שונא. מיט וועלכען מען מוז זיך איבערבעטען. זי האָט זיך צופאנטאזירט, אז זי איז שוין געווען אין דער גאָס דע ראָשע, ביי מ׳סיע קאמי־לאָמאָט, און האָט שוין דאָ אלעס געפועלט, און איצט דארף זי זיך נור פארזיכערען, אז דער זשאק זאָל שווייגען. און דאָס איז געווען א שווערע זאך, און זי האָט זיך געדרעהט דעם קאָפּ, און איהר האָבען זיך פאָרגעשטעלט אלץ אַזוינע ראָ־מאַנטישע פּלענער. אָבער דער טראכטען האָט זי קיין מיה ניט געקאָסט, און זי ניט געשראָקען, זאָנדערן זי זאָגאר ווי פאמעלאך

בערוהיגט... פּלוצים האָט זי דערזעהן אַ זייגער אויף אַ קלייט אין מאַרק: — ס׳איז שוין געווען צעהן מינוט אויף צוויי. און דעם וויזיט האָט זי נאָך ניט געמאַכט; די וואָהרע ווירקליכקייט האָט איהר אַ קלעם געטהון, און זי איז מיט האַסטיגע טריט אַוועק אין די גאַס דע־ראָשע.

די וואָהנונג פון מ׳סיע קאַמי־לאַמאָט איז געווען אויפ׳ן עק פון די גאַס דע־ראָשע און פון די גאַס דע־נאַפּל. סעווערינע האָט געמוזט פאַרבייגעהען פאַר די וואָהנונג פון גראַנמאָרען׳ען, וועל־כע איז געווען וויסט, שטיל, מיט פאַרמאַכטע לאָדען. זי האָט אויפגעהויבען די אויגען, און גענומען געהען שנעלער. זי האָט זיך דערמאָנט, ווי זי איז דאָ געווען צום לעצטען מאָל. דאָס הויז איז איהר געשטאַנען פאַר די אויגען — גרויס, שרעקליך. זי איז אָבגעגאַנגען איניגע טריט ווייטער; אינסטינקטיוו האָט זי זיך אומגעקוקט צוריק, ווי איינער וואָס איהם יאָגט זיך נאָך אַ גאַנ־צער עולם. און זי האָט דערזעהן, איבער׳ן וועג, דעם אונטער־זוכונגס־ריכטער פון רואַן, מ׳סיע דעניזעי, קומענדיג מיט איהר אין דער זעלבער ריכטונג. זי האָט זיך דערשראָקען. האָט ער, דער ריכטער, אפשר בעמערקט, ווי זי האָט אַ בליק געטהון אויף דעם הויז? אָבער ער געהט זיך גאַנץ געלאַסען. סעווערינע האָט גענומען געהען נאָך לאַנגזאַמער און, אז ער האָט זי איבערגעיאָגט, איז זי איהם נאָכגעגאַנגען אין גרויס אנגסט. און ס׳האָט איהר אַ האַק געטהון אין האַרצען, ווען זי האָט דערזעהען, אז ער איז צו צום עק־הויז פון דער גאַס דע נאַפּל און האָט אָנגעקלינגען ביי מ׳סיע קאַמי־לאַמאָט.

און אַ פּחד האָט איהר גענומען פאַר׳ן האַרצען. איצט, ווי וועט זי דאָס זיך דערוועגען אויף אריינצוגעהען אהין;

און זי האָט זיך אומגעקעהרט און איז אַוועק מיט דער גאַס ד׳עדינבורג, ביז זי איז צוגעקומען צום בריק דע ל׳איראָפּ, דאָ האָט סעווערינע זיך ערשט אַביסעל בערוהיגט. און ניט וויסענ־דיג, וואָס איצט צו טהון און וואוהין צו געהן, אַ צומישטע, האָט זי זיך אָנגעשפּאַרט אָן איינע פון די פּאַרענצעס און האָט אַרונ־טער געקוקט, צווישען די אייזערנע שטאַנגען, בעטראַכטענדיג די

גרויסע שטרעקע פון דער סטאנציע, וואו עם האבען געהאלטען אין איין ארומדרעהען זיך פיעלע צוגען. און זי האט נאכגעקוקט מיט איהרע צושראקענע אויגען די לויפענדע וואגאנעס, און דער גע־דאנק איז איהר דערוויילן ניט ארוים פון קאפ, אז דער ריכטער איז געווים געקומען צו פאהרען וועגען דעם מארד, און די צוויי מענער זיצען איצט און רעדען פון איהר, און איהר שיקזאל ווערט בע־שלאסען פיעלייכט אין דיעזער מינוט. און יעדע פיצעלע האפנונג איז אוועק פון איהר, און ס'האט זי אנגעכאפט דער שרעקליכער וואונש זיך בעסער אנידער צוווארפען אונטער די רעדער פון א לויפענדען צוג איידער זיך אומצוקעהרען אין די גאס דע־ראשע. און אט קומט טאקי ארוים א צוג פון אונטער דעם ענג־דאך פון איינעם פון די הויפט־וואקזאלען, און דער צוג רוקט זיך צו צו איהר און געהט ווייטער אונטער דער בריק, וואו זי שטעהט, און רויכט איהר אריין אין פנים א ווארימען וואלקען פון ווייסען דאמפף. און דא האט זי פלוצים דערזעהען, אז איהר גאנצער קומען קיין פאריז איז ארויסגעווארפען, און זי האט זיך פארגעשטעלט די שרעקליכע אנגסט, וואס זי וועט מיט זיך פון דאנען ארויספיהרען, אויב זי וועט ביי זיך ניט האבען די גבורה זיכער עפים געוואהר צו ווע־רען, אז ס'האט איהר גענומען פולע פינף מינוט איידער זי האט ווידער געפונען איהר פריהעריגען מוטה. די לאקאמאטיוון הא־בען געפייפט ; און זי האט נאכגעקוקט איין קליינע וואקזאל־מאשין, וועלכע האט געהאלטען אין פונאנדערנעמען אן ארטיגען צוג. און אביסעל ווייטער, ארויף לינקס, האט זי דערזעהן, ווען זי האט אויפגעהויבען די אויגען, דער מומע וויקטאריא'ס פענס־טער, איבער די פאסט־געביידע, אין דעם אויבערשטען עטאזש, — דאס פענסטער, וואו זי איז דאן געשטאנען מיט איהר מאן, פאר דער עקעלהאפטער סצענע, פון וועלכע ס'איז ארויסגעקומען זייער גאנצער אונגליק. און זי האט זיך דערמאנט אן איהר גרויסע סכנה, און ס'האט זי אנגעכאפט אזא שארפער וועהטאג, אז זי האט מיט א מאל דערפיהלט, אז זי איז בערייט אויף אלעס, אבי אן עק זאל עס נעמען...

א קלאנג פון די סיגנאל־רעהרלאך און אן אונגעהויערער רויש

האָט זי פאַרטויבט, און אַ געדיכטער רויך האָט פאַרשטעלט דעם האָריזאָנט, איינהילענדיג דעם גרויסען העלען הימעל פון פּאַריז. און זי האָט זיך ווידער אומגעקעהרט צו דער גאַס די ראָשע, געהענדיג אהין, ווי צו איהר זעלבסט־מאָרד: פּלוצלינג האָט זי גענומען געהען שנעלער, זיי זאָלען זיך דערווייל חלילה פון דאָרט ניט צוגעהען, און זי וועט קיינעם ניט טרעפען.

אַז סעווערינע האָט ענדליך אָנגעריהרט דאָס קנעפּעל פון דעם גלאָק, האָט זי ווידער אָנגעכאַפּט די מורא. אָבער דאָ האָט דער דיענער זי שוין אַריינגעפיהרט אין וואַרטונגס־זאַאל און איהר געפרעגט איהר נאָמען. דורך די האַלב־אָפענע טיהר, האָט זי גאַנץ דייטליך געהערט דעם לעבהאַפטען געשפּרעך פון צוויי מענער: און באַלד איז געוואָרען שטיל, מיט אַ מאָל, ווי אין אַ קבר. און זי האָט שוין מעהר ניט געהערט, בלויז, ווי עס האַקט איהר אין די שלייפען; און זי האָט זיך געטראַכט, אַז דער אונטערזוכונגס־ריכטער איז נאָך מסתמא דאָרטען, און אַז מען וועט זי דאָ לאָזען וואַרטען אַ שעהן ביסעל און אַז דאָס וואַרטען נעמט איהר אַרויס די נשמה. פּלוצים, גאָר מיט אַ מאָל, אַן איבערראַשונג: — דער דיענער האָט זי אַ רוף געטהון און זי אַריינגעפיהרט אין קאַבינעט. געוויס, איז דער ריכטער נאָך דאָ; ער מוז דאָ זיין ערגיץ הינטער דער פּאָרטיערע.

דאָס צימער איז געוועזן אַ גרויסער אַרבייטס־קאַבינעט, מיט אַ דיקען דעק אונטער די פיס און מיט שווערע פּאָרטיערעס, און אַזאַ פאַרמאַכטער און שטרענגער, אַז קיין פּיפּס האָט זיך פון דרויסען ניט געהערט. און דאָך זיינען דאָ געוועזן בלומען, — בלאַסע רויזען, און אַ בראָנזענעם קאַשיקעל. און אין דעם האָט זיך אַרויסגעוויזען דעם מאַן'ס גוסט פיר דאָס ליעבליכע — אַ מעלה, וואָס ער האָט געוואָלט פאַרבאָרגען הינטער זיין שטרענגקייט. דער בעל־הבית אליין איז געשטאַנען אין מיטען צימער, זעהר קאָרעקט איינגעשנורעוועט אין זיין ראָק; זיין מאָגערער פּנים, מיט עטוואָס גרויע באַקענבאַרדען, האָט אויך אויסגעזעהען שטרענג אָבער נאָך אַלץ שעהן, און דער גאַנצער פאַרשוין האָט אויסגעזעהען ווי אַ פיינער מאַן פון דער הויכער געזעלשאַפט, אָב־

וואָהל ער האָט זיך געהאַלטען מיט דעם גאַנצען אָפּיציעלען שטאָלץ פון א בעאַמטען, אין דער האַלב דונקעלהייט פון דעם קאַבינעט האָט ער אויסגעזעהען גאַנץ גרויסווירדיג.

אַז זי איז אריין אין קאַבינעט, האָט זי באַלד דערפיהלט די ווארעמע לופט אָנגעפילט מיט פּערפומען; זי האָט קיינעם פאר זיך ניט געזעהען אחוץ מ'סיע קאַמי־לאַמאט, וועלכער האָט אויף איהר געקוקט. ער האָט זי ניט געלאַדען זיך זעצען, און האָט בכיון געשוויגען, ווארטענדיג, אַז זי זאָל אומגעפרעגט ערקלערען צו וואָס זי איז געקומען, די פּויזע איז דערפון געוואָרען נאָך לענ־גער; און אין איהר שרעקליכען געפאהר, האָט זי, פאַרקעהרט דורך א געוואַלדיגע ענטקעגענווירקונג, זיך געניצליך בעהערשט, ווערענדיג רוהיג און זעהר קאַלטבלוטיג.

— מ'סיע, — האָט זי געזאָגט, — איהר וועט מיר ענטשול־דיגען, וואָס איך נעהם מיר די פרייהייט זיך צו פאַרלאָזען אויף אייער גוטסקייט. איך איז בעקאַנט דעם שרעקליכען פאַרלוסט, וואָס איך האָב געליטען, און אין מיין יעצטיגע שלעכטע לאַגע האָב איך געוואַגט צו דענקען, אַז איהר וועט אונז ניט פאַרלאָזען און איהר וועט אונז אויך שענקען אַביסעל פּראָטעקציע, ווי דאָס פלעגט טהון אייער פריינד און אונזער בעשיצער, וועלכען מיר האָ־בען פאַרלאָרען.

זי האָט דאָס אַלעס ארויסגערעדט מיט א פאָלקאָמען ריכטי־גע שטימע, לויט איהר איינגעבאָרענעם קונסט פון ווייבליכע צבוע'אַטסטוואָ, ניט איבערטרייבענדיג ניט איהר טרויער און ניט איהר געבעט. און מ'סיע קאַמי־לאַמאַט האָט שוין געמוזט זי איינלאַדען זיך זעצען — מיט א מאַך פון זיין האַנד; רעדען האָט ער צו איהר נאָך אַלץ ניט גערעדט; ער האָט זיך אַליין אויך געזעצט און האָט ווייטער געוואַרט. און זי האָט ווייטער גערעדט אַנזעהענדיג, אַז זי מוז עס בעסער ערקלערען.

— איך נעהם מיר די ערלויבניס אויפצופרישען אייער זכרון, דערמאָנענדיג אייך, אַז איך האָב געהאַט די עהרע אייך צו זעהען אין דואַנוויל. אַך, ס'א גליקליכע צייטען דאָס זיינען דאַן געוועזען פיר מיר!... יעצט זיינען געקומען די שלעכטע צייטען, און א

חוץ אייך, מ'סיע, האָב איך קיינעם ניט, און איך בעט אייך אין נאָמען פון איהם, — וואָס מיר האָבען פאַרלאָרען. איהר, וואָס איהר האָט איהם אזוי געליעבט, זעצט פאָרט זיין גוטסקייט, און זייט צו מיר, וואָס ער איז מיר געווען.

ער האָט זי אויסגעהערט ; ער האָט זי בעטראַכט ; און אַלע זיינע חשד'ען זיינען אַבגעשוואַכט געוואָרען, — אזוי נאַטירליך איז זי געווען, אזוי בעצויבערענד אין איהר טרויער און איהר געבעט. דאָס צעטעלע, וואָס ער האָט געפינען צווישען גראַנמאָרען'ס פּאַפּירען, — די צוויי שורות אָהן אן אונטערשריפט, — איז ער געווען זיכער, האָט געמוזט זיין פון איהר און ניט פון קיין אַנדערען : ער האָט עפּיס געוואוסט פון איהרע פערהעלטניסע צום הויפּט־ריכטער. און איהר יעצטיגער וויזיט האָט איהם נאָך מעהר איבערצייגט. און ער האָט אונטערבראָכען זיין געשפּרעך מיט דעם אונטערזוכונגס־ריכטער, בלויז נור צו בעשטעטיגען זיין זיכערהייט. אָבער ווי קאָן מען עס זי האַלטען פאַר שולדיג, אז מ'זעהט, ווי זי איז אזוי שטיל און אזוי רוהיג ?

און קאַמי־לאַמאָט האָט זיך געוואָלט די זאַך קלאָהר מאַכען, מיט זיין שטרענגען בליק אויף איהר, האָט ער זי געפרעגט.

— רעדט דייטליכער, מאַדאַם... איך געדענק אייך שוין זעהר גוט, און איך פאַרלאַנג גאָר קיין בעסערס ניט ווי צו קאָנען זיין ניצליך פיר אייך, אויב קיין אָבהאַלט וועט דאָ ניט זיין.

און סעווערינע האָט איהם זעהר קלאָהר איבערגעגעבען אַלע אייגצעלהייטען, פאַר וואָס איהר מאַן קאָן נאָך פאַרליערען די שטעלע. ערשטענס איז מען איהם שטאַרק מקנא, וואָס ער האָט זיך אזוי שעהן דערדיענט און האָט ביז דאָ ניט לאַנג געהאַט אזא טהייערע פּראָטעקציע. אָבער איצט, אז קיין בעשיצער האָט ער שוין ניט. האָבען זיינע שונאים זיך אָנגענומען מיט נייעם מוטה און בעמיהען זיך נאָך מעהר. קיין נעמען וועט זי, פון דעסטוועגען, ניט דערמאָנען ; און וועט איינהאַלטען איהר שפּראַך אין געוויסע גרענצען, אָבוואָהל דאָס געפאַהר איז גרויס ; אָבער אז ס'איז שוין געקומען אזוי ווייט, אז זי האָט געמוזט פאָהרען קיין פּאַריז, איז דאָס נור אויס פאָלקאָמענער איבערצייגונג, אז אָבלע־

גען אויף שפּעטער טאָר מען שוין ניט. ווער ווייס וואָס: מאָר־
גען קאָן שוין אויך זיין צו שפּעט. שטיצע און טרויסט בעט זי
זאָפאָרט. און די אַלע איהרע רייד האָט זי אונטערשטיצט מיט
אַזוי פיעל לאָגישע פאַקטען און ריכטיגע אורזאַכען, אַז ס'האָט
זוירקליך אויסגעזעהען, אַז מיט איהר קומען האָט זי קיין אַנדער
צוועק גאָר ניט געקאָנט האָבען.

מ'סיע קאמי־לאַמאָט האָט בעטראַכט איהר פּנים ביז דעם
מינדעסטען קוים בעמערקזאַמען ציטער פון איהרע ליפּען. פּלוּ־
צים דערלאַנגט ער איהר דעם ערשטען זעץ איבער'ן מח.

— אָבער פאַר וואָס זאָל גאָר די באַהן־קאָמפּאַניע וועלען
אָבזאָגען אייער מאַן? וואָס קאָן זי פאַרט האָבען עפּיס ווינכטי־
געס געגען איהם?

זי האָט פון איהם אויך קיין אויג ניט אַראָפּגעלאָזט, בעמער־
קענדיג די מינדעסטע קנייטשעלע פון זיין פּנים, און אַלץ טראַכ־
טענדיג, צי ער האָט געפינען דאָס צעטעלע; און ניט קוקענדיג
אויף די אונשולדיגקייט פון אַזאַ פראַגע, איז אין איהר מיט א מאָל
אַריין די איבערצייגונג, אַז דאָס צעטעלע געפינט זיך ערגיץ דאָ.
אין דעם צימער; און ער ווייסט אַלעס, און וויל איהר בלויז
אונטערשטעלען א פאַסטקע, ווייל איהם ווילט זיך זי אויספּרוּ־
בירען, צי וועט זי האָבען דעם מוטה, זיך מודה צו זיין אין דער
אמת'ער אורזאַכע פאַר וואָס איהר מאַן זאָל פערליערען די שטע־
לע. און דערצו נאָך האָט ער צו שטאַרק בעטאָנט זיינע ווערטער,
און זי האָט דערפיהלט, אַז זיינע בלאַסע מיעדע אויגען קוקען איהר
אַריין אין דער טיעפעניש פון איהר נשמה.

אָבער מוטהיג געהט זי ענטקעגען דעם געפאַהר.

— אַך, מיין גאָט, מ'סיע, — ס'איז דאָך עטוואָס שרעקליי־
כעס: — אונז בעשולדיגט מען, אַז מיר האָבען ערמאָרדעט אונזער
וואָהלטהעטער! — צו ליעב די מיזעראַבלע ירושה. ס'איז אונז
ניט שווער געוועזן צו בעווייזען אונזער אונשולד. אָבער, עס
בלייבט דאָך שטענדיג איבער עפּיס א חשד פון אַזוינע בעשולדי־
גונגען, און די קאָמפּאַניע האָט, אָהן צווייפעל, מורא פאַר א סקאַנ־
דאַל.

און ער איז ווידער א מאָל איבערראַשט געוואָרען, און צו־מישט געוואָרען פון אַזאַ אָפּענהערציגקייט, און נאָך מעהר פון דעם טאָן, ווי זי רעדט עס ווי פון הארצען. דערצו נאָך האָט איהם סעווערינע, וועלכע איז איהם פון ערשטען בליק אויסגעקומען אַ גאַנץ געוועהנליכע פּארשוין, יעצט אויסגעזעהען גאָר צוציהענד, מיט די ליעבליכע ווייבליכקייט פון איהרע בלויע אויגען אונטער די שעהנע שווארצע האָאר איהרע. און ער האָט זיך דערמאָנט אָן זיין פריינד גראנמאָרען, ווי אַן אייפערזיכטיגער אין זיין בע־וואונדערען די יונגע פרוי: ווי קומט ער, צום טייוועל, אַזאַ'ן אַלטער, שטענדיג צו האָבען אַזוינע ווייבעלאַך, ביז'ן טויט אריין, אין דער צייט וואָס ער, יונגער פון איהם מיט צעהן יאָהר, מוז זיך שוין אָבזאָגען פון אַזוינע שפּיעלכלאַך, כדי אין גאנצען ניט צו פאַרשווענדען זיין ביסעל כח? זי איז דאָך ווירקליך זעהר בע־צויבערענד, זעהר פיין; און ער האָט ביי זיך ניט געקאָנט איינ־האַלטען זיין שמייכעל פון דעם ליעבהאָבער פון דער קונסט, אָב־וואָהל היינט צו טאָג איז ער שוין אליין אין דעם ניט פאראינטע־רעסירט, — ער, דער שטרענגער בעאמטער, מיט זיין קאַלטען גרויס־ווירדיגען אויסזעהען, בעלעסטיגט פון אַזאַ'ן אונאַנגענעהמע געשיכטע.

אָבער סעווערינע, מיט די געוואגטקייט פון דער פרוי, וואָס פיהלט איהר קראפט, האָט אונפאָרזיכטיג בעמערקט: —

— אַזוינע מענשען ווי מיר, הרג'ענען ניט צוליעב געלד. אַ פּיעל וויכטיגער אורזאַכע וואָלט דאָ בעדארפט זיין, און ס'איז אָבער ניט געוועזן.

ער האָט זי אָנגעקוקט; ער האָט בעמערקט אַ ציטער אין די ווינקלען פון איהר מויל. יאָ, זי איז דאָס! איצט ווייס ער שוין, זיכער, און בעמערקענדיג, אַז ער האָט אויפגעהערט צו שמייכלען, און האָט נערוועז צוזאמענגעדריקט די ליפּען, האָט סעווערינע באַלד פערשטאַנען, אַז זי האָט זיך פערראַטהען. זי האָט דערפיהלט אַזאַ מין שוואכקייט, ווי אַלע איהרע קרעפטען וואָלטען זי פערלאָזען. פון דעסטוועגען איז זי געבליבען זיצען אויפ'ן שטוהל גלייך ווי פריהער, זי האָט געהערט, אַז דער טאָן

פון איהר שטימע איז גראדע אזוי רוהיג, ווי פריהער, און אז זי רעדט גראדע דאס, וואס נעהעריג איז. דער געשפרעך האט אנגעהאלטען, אבער איינער פון דעם צווייטען האט שוין גאר ניט געקאנט געוואהר ווערען; וואס די ווערטער זאלען ניט געוועו זיין, אבער גערעדט האבען זיי נור דערפון, וואס זיי האבען ניט ארויסגעזאגט. ער האט איהר בריעף, זי האט איהם געשריבען, דאס האט מען געקאנט ארויסזעהען אפילו פון זייער שווייגען.

— מאדאם, — האט ער ענדליך געזאגט, — איך ענטזאג זיך ניט פאר אייך זיך צו בעמיהען פאר די קאמפאניע, אויב איהר פערדיענט זיך ווירקליך מען זאל זיך מיט אייך אינטערעסירען. גראדע היינט אבענד ערווארט איך דעם הויפט פון דער קאמ־פאניע.... צוליעב אן אנדער געשעפט.... אבער איך דארף האבען אייניגע אויסקינפטע. אט ווארט! שרייבט מיר אן דעם נאמען, די יאהרען און די שטעלע פון אייער מאן, — און ענדליך אלץ, וואס קען מיך בעקאנט מאכען מיט אייער לאגע.

און ער האט צו סעווערינע׳ן צוגערוקט א קליין טישעל, און האט אויפגעהערט אויף איהר צו קוקען, אום ער זאל זי ניט צופיעל איבערשרעקען. זי האט א ציטער געטהון: ער האט געוואלט א מוסטער פון איהר האנדשריפט, אום עס צו פערגליי־כען מיט דעם צעטעלע. געגען א מינוט האט זי פערצווייפעלט געזוכט אן אויסרעד, אום זיך דערפון צו ענטזאגען, אבער זי האט זיך באלד בערעכענט: צו וואס? ער ווייסט דאך שוין אלץ איינס. און מען קען דאך אימער קריגען איהרע אייניגע גע־שריבענע ציילען.... אהן א שום אויסערע אויפרעגונג, גאנץ איינ־פאך, האט זי אנגעשריבען, וואס מען האט פון איהר געפאדערט. שטעהענדיג הינטער איהר האט קאמי־לאמאט באלד דערקענט איהר האנדשריפט, וועלכע איז געוועזן אביסעל מעהר לענגליך, ניט אזוי א צוטרעסעלטע ווי אין דעם צעטעל. ער האט זיך ניט געקענט אבוואונדערען אויף די אונערשראקענהייט פון דיעזער קליינע־קער פרוי; איצט, ווען זי האט אויף איהם שוין ניט געקוקט, האט ער אויף זיינע ליפען וויעדער געהאט דעם שמייכעל פון א מאן, אויף וועלכען שעהנהייט האט נאך עפיס א ווירקונג, אבער

וועלכער איז פון ערפאהרונג גלייכגילטיג צו יעדע זאך. אין דער ווירקליכקייט לוינט זיך גאָר ניט די מיה צו זיין וואהרהאפט. ער האָט נור געזוכט אָבצוהיטען די געזעלשאפטליכע אָרדנונג, צו וועלכע ער האָט געדיענט.

— אַלזאָ! מאדאם, גיט דאָס מיר איבער, איך וועל אָנ־קלויבען אויסקינפטע, און וועל זיך בעמיהען צו טהון אלעס, וואָס פון מיר העגגט אָב.

— איך בין אייך זעהר דאנקבאר, גנעדיגער הערר! אַלזאָ, איהר וועט שוין העלפען מיין מאן, מעג איך עס שוין בעטראכ־טען ווי בעשלאָסען?

— אַך, ניין! איך פערשפרעך גאָר ניט... איך מוז נאָך זעהען, בעדענקען...

און ווירקליך, ער האָט זיך נאָך געקוויינקעלט, ער האָט נאָך ניט געוואוסט ווי זיך צו בעגעהן מיט דעם פאָר פאָלק.

סעווערינע'ן האָט פארקלעמט ביים הארצען ביים געדאנק, אז זי איז אין זיין מאכט, און אז ער קען זי רעטען אָדער פערניכטען. זי האָט ניט געוואוסט די רעזאָנען, וועלכע קענען ווירקען אויף דעם ערשטען אָדער דעם צווייטען בעשלוס.

— אַך! מיין הערר, בערעכענט נור אונזער מאטערניש... איהר וועט דאָך מיך ניט לאָזען אוועקפאָהרען, ניט געבענדיג מיר עפּיס א פערזיכערונג.

— צום בעדויערען, מאדאם! איך קען גאָר ניט טהון. ווארט אויס.

ער האָט זי לייכט געדוקט צו דער טיהר. סעווערינע האָט זיך געלאָזט געהן, א פערצווייפעלטע, און אויפגערעגטע, פארטיג אלעס צו דערצעהלען. זי האָט געפיהלט א שטארקע נויטיגקייט איהם צו צווינגען קלאָהר ארויס צו זאָגען, ווי ער דענקט מיט זיי צו האנדלען. אום נאָך צו פערבלייבען א מינוט, און האָפענ־דיג אויסצוגעפינען ווי זיך אויסצודרעהען, האָט זי א געשריי געטהון:

— איך האָב גאָר פערגעסען, איך האָב געוואָלט אייך פרע־

גען אן עצה וועגען דער אונגליקליכער צואה.... דענקט איהר אז מיר וואָלטען זיך געדארפט אָבזאָגען פון דעם געשאנק?

— דער געזעץ איז מיט אייך, — האָט ער פאָרזיכטיג גע־ענטפערט. — דאָס ווענדט זיך שוין ווי מען קוקט אויף דער זאַך און ווי די אומשטענדען זיינען.

זי איז שוין געשטאַנען אויף דער שוועל, אָבער זי האָט נאָך געמאכט די לעצטע בעמיהונג:

— מיין הערר, איך בעט אייך, לאָזט מיך אזוי ניט אוועק געהן, זאָגט מיר צו מעג איך האָבען א האָפנונג.

אליין ניט וויסענדיג, האָט זי אָנגעכאַפּט זיין האנד. ער האָט די האנד אוועקגענומען. אָבער זי האָט אויף איהם געקוקט מיט איהרע שעהנע אויגען, וועלכע זיינען געווען פול מיט הייסען געבעט, און ער איז ווייכער געוואָרען.

— נו! קומט אריין ארום פינף א זייגער, פיעלייכט וועל איך אייך האָבען עפּיס צו זאָגען.

זי איז אוועקגעגאנגען; זי האָט פערלאָזען דאָס הויז נאָך מעהר בעאונרוהיגט ווי ווען זי איז געקומען. די לאגע איז קלאָהרער געוואָרען, און איהר שיקזאל איז נאָך געווען אונבע־שטימט;— פיעלייכט וועט מען זיי באלד ארעסטירען, ווי אזוי דערלעבט מען ביז פינף א זייגער? פּלוצלונג האָט זי זיך דער־מאָנט אָן זשאק׳ן, און ווען זי האָט גאָר געהאט פערגעסען: נאָך איינער, וואָס קען זי פערניכטען, ווען מען זאָל זי ארעסטירען! און אָבוואָהל עס איז ערשט געווען האלב דריי, האָט זי זיך דאָך געאיילט און איז געגאנגען איבער ראָשע גאס צו דער גאס קארדינע.

ווען קאמי־לאמאָט איז איבערגעבליבען אליין, איז ער צור־געגאנגען צו זיין קאָנטאָרעל. זייענדיג א נאָהענטער צו טיולערי, וואוהין זיין בעשעפטיגונג אלס גענעראל־סעקרעטאר פון דעם יוסטיץ־מיניסטעריום פלעגט איהם כמעט יעדען טאָג ברענגען, און זייענדיג כמעט אזוי מעכטיג ווי דער מיניסטער אליין, ווייל, ער פלעגט דורכפיהרען די געהיימניסטע בעפעהלען, האָט ער גוט געוואוסט אויף ווי פיעל דיעזע גראַנמאָרען געשיכטע האָט גע־

שטאָכען די העכערע ספערען. די אָפּאָזיציאָנס פּרעסע האָט גע־האַלטען אין איין ליאַרעמען; איינינע האָבען בעשולדיגט די פּאָליציי, אַז זי איז אַזוי בעשעפטיגט מיט פּאָליטישען שפּיאָנירען, אַז זי האָט קיין צייט ניט צו געפינען די מערדער. אַנדערע האָ־בען געהאַלטען אין איין נאָכזוכען אין דעם לעבען פון דעם הויפּט ריכטער, געבענדיג אַנצוהערען, אַז ער האָט געהערט צום הויף, וואו עס האָט געהערשט די נידריגסטע אויסגעלאַסענהייט. דיע־זער ליאַרם האָט ווירקליך אָנגעהויבען צו ווערען געפעהרליך, וואָס נעהענטער עס איז געקומען צו די וואַהלען. דארום האָט מען דעם געגעראַל־סעקרעטער אויסגעדריקט אַ פאָרמעלען וואונש, אַז ער זאָל ווי עס איז און ווי אם שנעלסטען מאַכען אַן ענדע צו דיעזער געשיכטע. דער מיניסטער האָט אויף איהם ארויפגעלעגט די דעליקאטע אויפגאבע, און אָט פון איהם אַליין האָט איצט אָבגעהאנגען אויף זיין איינענער פעראנטוואָרטליכקייט אָנצור־נעמען איינעם אָדער אַן אַנדערען בעשלוס. דאָס האָט מען גע־דאַרפט גוט בעקלעהרען, ווייל קאַמי־לאַמאָט איז געוועזן זיכער, אַז אין פאַל פון אַ דורכפאַל, וועט ער דער איינציגער דאָס דער־פיהלען אויף זיינע ביינער.

נאָך אַלץ טראַכטענדיג, האָט ער געעפענט די טיהר צום צווייטען צימער, וואו דעניזעי האָט געוואַרט, און האָט זיך פון דאָרט געהאַט צוגעהערט צום געשפּרעך, און האָט אויסגעשריען:

— איך האָב אייך געזאָגט. אַז אומזיסט בעשולדיגט מען דיעזע לייטע.... דיעזע פרוי טראַכט בלויז פון דעם, אַז מען זאָל איהר מאַן ניט אָבזאָגען. זי האָט ניט ארויסגעלאָזען קיין איין פערדעכטיגעם וואָרט.

דער געגעראַל־סעקרעטער האָט ניט באַלד געענטפערט. פאַרטראָגען, אָנבליקענדיג דעם אונטערזוכונגס־ריכטער, דאָס גראָבע געזיכט און די דיגע ליפּען, פון וועלכען עס האָבען איהם איבערראַשט, האָט ער יעצט זיך פאַרטראַכט פון דער מאַגיסטראַטור, פון וועלכע ער איז אין דער שטיל און אין דער אמת'ן געוועזן דער הויפּט, און ער האָט זיך אַליין געוואונדערט, וואָס זי איז נאָך אַזוי ווירדיג אין איהר אָרמוטה און זאָגאַר אַזוי

גוט ענטוויקעלט אונטער דעם פּראָפעסיאָנעלען יאָך. אָבער דער דעניזעי, מיט זיינע שווערע הויט־ברעמען און מיט זיין גרויסע מיינונג פון זיך, איז אזוי שרעקליך פאר'עקשנ'ט, ווען איהם דוכט זיך נאָר אויס, אז ער האָט עס דערטאַפּט דעם אמת ביי די פּיס....

— איהר בעשטעהט, אַלזאָ, אויף אייערען, — האָט מ'סיע קאמי־לאַמאַט געזאָגט: — דער שולדיגער איז ביי אייך אַלץ דער קאַביש.

מ'סיע דעניזעי האָט זיך פערוואונדערט.

— נו, געוויס... אַלעס איז געגען איהם. איך האָב דאָ פּאר אייך שוין אויסגערעכענט אַלע בעווייזע— קלאסישע בעווייזע, לאָמיך אייך מעלדען, — און ס'פעהלט אי איינע ניט.... איך האָב גוט נאָכגעזוכט, צו האָט ער ניט געהאַט קיין ארויסהעלפערין אין דעם מאָרד, — עפּעס א פרוי אין די קופּע, ווי איהר האָט מיר געגעבען אָנצוהערען. אַזוי האָט דאָס געזאָלט אויסקומען, — לויט די ערקלעהרונג פון אַ מאַשיניסט, — אַ מאַן וואָס האָט געזעהען די סצענע פון מאָרד; אָבער, אַז איך האָב דעם מאַן גוט אויסגעפרעגט, האָט ער בלויז זיך געהאַלטען ביי זיינע ערשטע ווערטער, און ער האָט זאָגאַר דערקענט די רייזעקאָלדרע, אלס די שווארצע מאַסע, וואָס ער האָט דערמאָנט.... נו, יאָ. זיכער: — קאַביש איז דער שולדיגער, און נאָך מעהר: — אויב ניט ער, קאָן שוין אויף קיינעם קיין חשד גאָר ניט זיין.

ביז אַהער האָט דער גענעראַל־סעקרעטער זיך אָבגעהאַלטען פון צו ווייזען איהם דעם געשריבענעם בעוויז, וואָס ער האָט ביי זיך געהאַט. און איצט, אַז דער אונטערזוכונגס־ריכטער איז געווען אַזוי זיכער, האָט ער זיך נאָך וועניגער געאיילט איהם אויפצו־ווייזען דעם אמת, צו וואָס פיר אַ צוועק נעמען און צער־שטערען דעם פאַלשען שפּור ביי דער אונטערזוכונג, אַז דער ריכ־טיגער שפּור קאָן נאָך פיהרען צו פיעל אונאַנגענעהמערע זאַכען? דאָס דאַרף מען זיך ערשט נאָך גוט איבערלעגען.

— מיין גאָט, — האָט ער געענטפערט מיט זיין שמייכעל פון איינעם, וואָס איז מיעד, — איך בין בערייט צוצוגעבען, אַז

איהר האט דערשמעקט דעם אמת... איך האב אייך אהער בלויז איינגעלאדען אום מיט אייך צוזאמען קלארער צו מאכען איינינע זויכטיגע פונקטען. מיר האבען דא אן אויסערגעוועהנליכען פאל, וועלכער האט שוין בעקומען א פאליטישע בעדייטונג, ווי איהר אליין פערשטעהט עס דאך, — ניין מיר וועלען דא, וואר־שיינליך, מוזען האנדלען אלס פארשטעהער פון דער רעגיערונג.... לאמיר זיך נור ניט נארען, אבער דעם אמת: — לויט אייערע אונטערזוכונגען איז די מיידעל, קאביש'ס ליובאווניצע, דאך גע־ווען פערגוואלטיגט, אה?...

דער אונטערזוכונגס־ריכטער האט געמאכט א מינע פון גרויס טיעפזיניגקייט, און די אויגען זיינע האט ער האלב פאר־דוקט אונטער די הויט־ברעמען.

— נו, ס'פראגע! איך זאל מיר דענקען, אז דער הויפט־ריכטער האט דא אבגעטהון ניט קיין שעהנע זאכען, און ביים געריכט וואלט זיך דאס ארויסגעוויזען.... דערצו דארף מען ניט פערגעסען, אז די פערטהיידיגונג זאל אריינקומען אין די הענד פון אן אהוואקאט פון דער אפאזיציע, קאן מען ערווארטען א בארג סקאנדאליעזע געשיכטעלעך — זיי פעהלען ביי אונז ניט, אזוינע געשיכטעלאך!

דער מ'סיע דעגיזעי איז גאר ניט געווען אזא נאר, ווען ער פלעגט נאר ארויסקריכען פון די רוטינען פון זיין פראפעסיאן און פלעגט פערגעסען אויף א מינוט ס'א מאכט און א געוואלדיגען וויטען בליק ער האט. און ער האט פערשטאנען, צו וואס מ'האט איהם גערופען ניט דירעקט אין יוסטיץ־מיניסטעריום, זאנדערן אהער, אין פריוואט וואהנונג פון דעם גענעראל־סעקרעטאר.

— און, ענדליך, — האט ער ווייטער געזאגט, זעהענדיג אז יענער עפענט ניט דאס מויל, — ס'וועט דאך מוזען אויסקומען א גאנץ אומפאסענדע געשיכטע.

מ'סיע קאמי־לאמאט האט בלויז א נייג געטהון מיט'ן קאפ; ער האט געהאלטען אין איבערלעגען ביי זיך אין גדאנקען די מעגליכע רעזולטאטען, ווען משפט'ען זאל מען דארפען די רובאס.

זיכער, ווי דער טאָג, אז ווען רובאָ וועט פאַרקומען פאַר׳ן גע־ריכט, וועט ער אַלעס דערצעהלען, ווי זיין פרוי איז דעמאָראַליזירט געוואָרען, ווען זי איז נאָך געווען אַ קינד, און אויף די שפּעטערע פערהעלטניסע זייערע, און ווי זיין איפערזוכט און רציחה האָט איהם געטריבען צו בעגעהן דעם מאָרד; און דאָ האנדעלט זיך שוין ניט בלויז פון עפּיס אַ דיענסט־מיידעל און פון אַ געוועזענעם אַרעסטאַנט, זאָנדערן רובאָ, דער אָנגעשטעלטער אויף די איי־זענבאהן־ליניע, און זיין שעהנע פרוי, וועלען דאָ אריינשלעפּען אַ היבש ביסעל מענשען פון די העכערע בורזשואַזיע און פון די אייזענבאהן־קאָמפּאַניע, און, נאָך אַלעמען, ווער קאָן עס וויסען, ווי טיעף מ׳קאָן נאָך אריינקריכען מיט אַזאַ חברה־מאַן ווי דער הויפּט־ריכטער!... ווער וויים, אין וואָס פיר אַן אונערוואַרטעטען זומפּ מ׳קאָן נאָך דאָ אריינפאַלען. אַך, ניין, ניין! די געשיכטע מיט די רובאָס, די ריכטיגע מערדער, איז נאָך פיעל שמוציגער. ניין; ער טאָר דאָס ניט דערלאָזען, — ער מוז עס פאַרשטיקען. אויב שוין יאָ אַ גריכט, טאָ זאָל מען שוין בעסער אָנהאַלטען די אונטערזוכונג פון דער אונשולדיגען קאַביש.

— איך נייג זיך אויף צו אייער מיינונג, — האָט ער ענד־ליך געזאָגט צו מ׳סיע דעניזעי; — דעם אמת געזאָגט, זיינען ווירקליך דאָ גענוג סברות געגען דעם שטיין־ברעכער, אָנגעמענדיג אַז ער האָט געהאַט גוטע אורזאַכען צו זוכען ראכע.... אָבער, אַך, ווי טרויעריג דאָס איז, מיין גאָט! און ס׳אַ זומפּ מיר וועלען עס דאָרפען איפּריהרען!... געוויס, געוויס, דאָרף דער געריכט זיין גלייכגילטיג צו די מעגליכע רעזולטאַטען און שטעהען העכער פון די אינטערעסען....

גענענדיגט האָט ער ניט; ער האָט נור אַ מאַך געטהון מיט דער האַנד; און דער אונטערזוכונגס־ריכטער, ניט רעדענדיג אַ וואָרט, האָט געוואַרט אויף די בעפעהלע, וואָס ער האָט דער־שמעקט פון ווייטענס. כל זמן מ׳האָט נור אָנגענומען זיין אידעע און אנערקענט זיין טיעף־זיניגקייט, איז ער שוין געווען בערייט אויפצואָפּפערען די פאָדערונגען פון גערעכטיגקייט אויף דעם מזבח פון רעגיערונגס־נויטווענדיגקייט. אָבער דער גענעראַל־

סעקרעטאר, וועלכער האט געוועהנליך גאנץ פלינק אבגעארבייט אזוינע מינים זאכען, האט זיך יעצט אונטערגעאיילט און האט אויף אין דער גיך אבגעכאפט, ווי ער גיט עפעס א בעפעהל.

— אין קורצען, עס ווערט פערלאנגט א „ניטא קיין בעווייזע“... זעהט, אז ס'זאל אלעס ארויסקומען גלאט.

— פארדאן, מיין הערר,— האט מ'סיע דעניזעי געענטפערט, — די געשיכטע איז שוין ניט מעהר ביי מיר אין די הענד, — דא האנדעלט זיך וועגען מיין געוויסען.

און באלד אויפ'ן ארט האט מ'סיע קאמי־לאמאט א שמייכעל געטהון מיט זיין ליעבליכען, העפליכען און קארעקטען שמייכעלע, מיט וועלכען ער האט זיך אויסגעלאכט, דאכט זיך, פון דער גאנצער וועלט.

— נו, געוויס, און דערפאר ווענדע איך זיך טאקי נור צו אייער געוויסען. איהר וועט זיך געווים אויסקלייבען דעם וועג, וואס אייער געוויסען וועט אייך אנווייזען, און איך בין זיכער, אז איהר וועט געגוי אבוועגען אלעס געגען דעם און פאר דעם. אז געווינען זאל די עפענטליכע מאראל און די ריכטיגע אידעען... איהר ווייסט אליין, און נאך בעסער פון מיר, אז אמאל איז בעסער איינצונעהמען דאס שלעכטע כדי אויסצומיידען דאס ערגערע... און ענדליך ווענדען מיר זיך צו אייך נור ווי צו א גוטען בירגער, ווי צו אן עהרען־מאן. און קיינער וויל אייך גאר ניט שטערען אייער זעלבסטשטענדיגקייט, און דערפאר זאג איך טאקי, אז איהר זיינט דער גאנצער בעל־הבית איבער דער גאנצער אונטערזוכונג, ווי דאס געזעץ פאדערט עס אויך.

זייענדיג זעהר גייציג נאך זיין אונבעגרענצטע מאכט, ספעציעל ווען ער האט דיעזע מאכט געוואלט מיסברויכען, האט דער אונטערזוכונגס־ריכטער געשלונגען יעדע פראזע, צופרידען צושאקלענדיג מיט'ן קאפ.

— און א חוץ דעם, — האט דער גענעראל־סעקרעטאר פארטגעזעצט, רעדענדיג מיט נאך מעהר געטאקטע פיינקייט, אזוי אז ס'האט אזש געשמעקט מיט איראניע, — ווייסען מיר דאך צו וועמען מיר ווענדען זיך. שוין ניט פון היינט אן האלטען

מיר אייער טהעטיגקייט אין אויג, און איך מעג זיך ערלויבען אייך צו מעלדען, אז ס׳זאל זיך נור מאכען א וואקאנסיע אין פאריז, שיקען מיר גלייך נאך אייך.

מ׳סיע דעניזעי האט ניט ווילענדיג א ציטער געטהון. ווי! אז ער זאל זאגאר טהון וואס מען פערלאנגט פון איהם, הייסט עס, ווערט זיין זיסע האפנונג, זיין טרוים צו וואהנען אין פאריז נאך אלץ ניט ערפילט? אבער מ׳סיע קאמי־לאמאט האט גלייך פערשטאנען און צוגעזעצט:

— אייער פאסטען אין פאריז איז שוין געזיכערט... ס׳איז בלויז א פראגע פון צייט... און אט וואס, אז איך האב שוין יא אנגעהויבען צו דערצעהלען פון חדר, לאמיך שוין אויך האבען דעם פערגעניגען אייך צו לאזען וויסען, אז דעם קומענדען פונפצעהנטען אויגוסט ווערט איהר פרעזענטירט מיט אן ארדען.

און דער אונטערזוכונגס־ריכטער האט זיך פארטראכט געגען א מינוט. ער וואלט בעסער געוואלט א העכערע שטעלע, וואלט דאס איהם אריינגעבראכט, האט ער אויסגערעכענט, ארום הונדערט און זעכציג פראנק א מאנאט מעהר געהאלט, — וואס דאס וואלט איהם זעהר צונוץ געקומען אין זיין אנשטענדיגען ארימען שטאנד, ווי ער לעבט, און ער וואלט זיך געקאנט בעסער אויסקליידען און זיין גוטע מעלאניע וואלט זיך אביסעלע אונטערגעפאשעט, וואלט זי זיך ווייניגער געקריעגט. אבער אן ארדען איז דערוויייל אויך ניט שלעכט, דערצו האט ער דאך נאך א פערשפרעכען, און ער, וואס ער וואלט זיך ניט פארקויפט, וואס איז ערצויגען געווארען אין די עהרליכע טראדיציאנען פון דעם מיטעלמעסיגען ריכטער־קלאס, — ער האט זיך גלייך געלאזט פארפיהרען בלויז פון א האפנונג, בלויז פון עפּים אן אונקלאהרען פארשפרעכען, אז די רעגיערונג וועט איהם א טובה טהון. די ריכטערשע פראפעסיאן איז פונקט אזא מלאכה, ווי יעדע אנדערע, און דער ארימער דעניזעי האט געפיהרט א געמאטערטען לעבען, ווארטענדיג אויף א העכערע שטעלע, ווי א הונגעריגער בעטלער, וואס איז שטענדיג בערייט צו בויגען דעם רוקען פאר די, וואס האבען די מאכט.

— איך בין זעהר געריהרט, — האָט ער געמורמעלט, — בעמיהט זיך דאָס צו מעלדען דעם הערר'ען מיניסטער.

און ער האָט זיך אויפגעהויבען, פיהלענדיג אז איצט וועלען אלע ווייטערע רעד זיי ביידען נור מאכען אונבעקוועם. די אויגען זיינען ביי איהם ווי פארלאָשען געוואָרען, דאָס פּנים ווי פארשטיינערט געוואָרען, און ער האָט, צום שלום, געזאָגט:

— הייסט עס, איך וועל אָבשליסען די אונטערזוכונג, ניט אויסלאָזענדיג פון זינען די אלע אייערע שוועריגקייטען. נאַטיר־ליך, אויב מיר וועלען דאביי ניט אויסגעפינען קיינע אבסאָלוט זיכערע בעווייזע געגען קאַביש'ן, איז אודאי גלייכער גאָר אין גאַנצען ניט צו ריזיקירען מיט דעם אונגיצליכען סקאנדאל פון א פּראָצעס אין געריכט... דערוויילע איז גלייכער איהם ארויס צו לאָזען, און איהם ווייטער גוט נאָכשפּירען.

און שוין ביים ארויסגעהן, אויפ'ן שוועל, האָט דער גענעראל־סעקרעטאר צוגעלעגט נאָך א שטיקעלע פיינקייט:

— מ'סיע דעניזעי, מיר פערלאָזען זיך פּאָלקאָמען אויף אייער גרויסען טאקט און אייער הויכע עהרליכקייט.

און אז ער איז געבליבען איינער אליין ביי זיך אין קאַבינעט, האָט זיך איהם שטארק פערוואָלט, — וואָס איצט איז דאָס שוין געווען גאָר נוצלאָז, — פארגלייכען די האנדשריפט אויפ'ן בלעטעל, וואָס סעווערינע האָט דאָ פאר זיינע אויגען אויפגעשריבען, מיט דעם צעטעלע אָהן אַן אונטערשריפט, וואָס ער האָט געפונען צווישען די פּאַפּירען פון דעם הויפּט־ריכטער גראַנמאָרען. די האנדשריפט איז געווען פּאָלקאָמען דיזעלבע, און דאָס זאָרגעפעל־טיג צוריק פארשלאָסען, ווייל ער האָט דאָך דעם אונטערזוכונגס־ריכטער דערפון קיין איינציג וואָרט ניט דערמאָנט, טאַקי דער־פאר, וואָס דאָס קאָן נאָך אמאָל ווערען א גוט שטיקעל געוועהר, און פאר איהם איז ווידער אויפגעשטאַנען די פיגור פון דער קליינינקער ווייבעלע, — אזא דעליקאַטע און דאָך אזא שטארקע אין איהר נערוועזען אָבלייקענען, — און ער האָט מיט גוטמוטהיגע איראָניע א ציה־געטהון מיט די פּלייצעס: — אַך, די פרויען, — זיי קאָנען אלעס...

צוואנציג מינוט פאר דריי איז סעווערינע אריינגעקומען צו פריה אין די גאס קארדינע, זיך צו טרעפען מיט זשאק'ען אויף דעם בעשטימטען פלאץ. ער האט דא געוואהנט אין א קליין, שמאל צימערל אויף א העכערען עטאזש אין א גרויסע הויז, וואו ער פלעגט בלויז קומען איבערנעכטיגען; און צוויי מאל א וואך פלעגט ער שלאפען אין האוור צווישען דעם שנעל־צוג פון ביי־נאכט און דעם שנעל־צוג אין דער־פריה. דאס מאל איז ער אבער געווען אזוי צובראכען פון מיעדקייט און אזוי פארנעצט פון רעגען, אז ער איז ארויף צו זיך אין שטוב און זיך צוגעלעגט אויפ'ן בעטעל. אויף אזא'ן אופן, וואלט סעווערינע אויף איהם געקאנט ווארטען און ווארטען; האבען זיך אבער צום גליק צושלאגען א פאר פאלק, און ס'איז געווארען א געפילדער ביי די שכנים, — א מאן האט געשלאגען זיין ווייב, — און זשאק האט זיך אויפגעכאפט. ער האט זיך ארומגעוואשען און איבערגעטהון, אין זעהר א שלעכטען מוטה; ער האט זי דערקענט, ווי זי שטעהט אונטען אויפ'ן טראטואר און קוקט ארויף צו זיין פענ־סטער אונטער'ן דאך.

— ענדליך, זיך דערוואַרט! — האט זי אויסגעשריען, אז זי האט איהם דערזעהען פאר'ן טויער פון הויז. — איך האב שוין געמיינט, אז איך האב אייך ניט ריכטיג פערשטאנען.... איהר האט דאך מיר דייטליך געזאגט, — עק פון די גאס סאריר...

און ניט ווארטענדיג אויף זיין ענטפער, האט זי אויפגעהויבען די אויגען צו דעם הויז:

— דא וואהנט איהר, אלזא?

ער האט אייגענטליך בכיון איהר געהייסען קומען אהער, כמעט צו זיין טיהר, ווייל די דעפא, וואו זי האט מיט איהם בעדארפט געהן, איז געווען כמעט איבער'ן וועג. אבער פון איהר פראגע איז איהם געווארען ניט אנגענעהם, טאמער וויל זי איהר גוט־ברודערשאפט טרייבען אזוי ווייט, אז זי קאן איהם נאך בעטען איהר ווייזען זיין צימער, וואס איז געווען אזוי ארים מעבלירט און אזוי ניט אין ארדנונג, אז ער האט זיך אזש גע־שעהמט.

— אָה, איך וואָהן דאָ ניט, — האָט ער געזאָגט, — איך קום נור אמאָל אריין. אָבער לאָמיר זיך צוזאַמען, ווייל דער שעף קען נאָך אוועקגעהן.

און ווירקליך, אז זיי זיינען צוגעקומען צו דעם קליינעם הייזעל, וואו דער שעף האָט געוואָהנט, הינטער דעם דעפּאָ אויף דער סטאַנציע, האָבען זיי איהם שוין דאָרט ניט געטראָפען; און אומזיסט האָבען זיי איהם געזוכט, געהענדיג פון איין באַהן־שטאָל צום אַנדערען; אומעטום האָט מען זיי געזאָגט זיי זאָלען קומען האַלב פינף אין שאָפּ, וואו מען פאַרריכט די מאַשינען, וועלען זיי איהם געוויס טרעפען.

— גוט. מיר וועלען קומען, — האָט סעווערינע ערקלערט.

זיי זיינען אַרויסגעגאַנגען און זי איז ווידער געווען איינע אַליין מיט זשאַק'ן אין גאַס.

— אויב איהר זיינט ניט פאַרנומען, — האָט די יונגע פרוי צו איהם געזאָגט, — ווערט איך ניט אַרען מיר זאָלען אויס־וואַרטען ביידע צוזאַמען?

ער האָט איהר ניט געקאָנט אָבזאָגען; ניט קוקענדיג אויף די פאַרשטיקטע אונרוהיגקייט, וואָס זי האָט איהם פאַרשאַפט, האָט זי אָבער אויך געהאַט פאַר איהם אזאַ שטאַרקען צויבער און אזאַ צוציהענדען, אַז זיין גאַנצער געמאַכטער רוגז, הינטער וועלכען ער האָט זיך געוואָלט בעהאַלטען, איז זיך צוגאַנגען אונטער איהרע ליעבליכע בליקען. זי, מיט איהר אויסגעצויגענע פיגור, אַ שרעקעדיגע, האָט געקאָנט ליעבען מיט די טרייהייט פון אַ הונט, וועלכען מ'האָט קיין האַרץ אַפּילו ניט אַ זעץ צו טהון.

— געוויס, אַליין וועל איך אייך דאָ ניט אָבלאָזען, — האָט ער געענטפערט שוין מיט אַזאַ אָנגעב'ברוגז'טען טאָן. — מיר דאַר־פען דאָך פאַרווילען בלויז איין שטונדע.... ווילט איהר אריינ־געהן אין אַ קאַפע?

זי האָט צו איהם אַ שמייכעל געטהון, צופרידען, וואָס ער רעדט ענדליך פריינדליך צו איהר, און זי האָט פרעהליך אויס־געשריען:

— אָה, ניין, ניין! איך וויל זיך ניט פאַרשפאַרען אין

שטוב.... לאָמיר בעסער מיט אייך שפּאַצירען, געאָרמט, אין גאַס, וואו איהר ווילט נור.

און זי האָט איהם אליין גענומען געאָרמט, גאַנץ ליעבליך.

און איצט, אַז ער איז שוין מעהר ניט געווען פאַרשמיערט פון'ם וועג, האָט ער איהר אויסגעזעהען זעהר אַנשטענדיג. זיין אויסזעהען פון אַ וואָהלהאַבענדען בעאַמטען, זיין שטאָלצע פריי־הייט אין די קערפּערליכע בעוועגונגען, וואָס קומט געוועהנליך פון דער געוואָהנהייט צו דער פרישער לופט, און פון דעם טעגלי־כען קאַמפּף מיט געפאַהרען, האָבען איהם צוגעגעבען אַ בורזשוי־אַזען אויסזעהען. זי האָט גאָר פריהער ניט בעמערקט, אַז ער איז אַזאַ שעהנער יונג; אַ רונדע געזיכט, מיט רעגעלמעסיגע געזיכטס־ציעגע, טונקעלע וואָנצען אויף דער ווייסער הויט. נור זיינע לויפענדע אויגען, אָנגעשאָטען מיט גאָלדענע פינטעלאַך, און וועלכע האָבען זיך אַלץ אַוועק געקעהרט פון איהר, האָבען זי בעאונרוהיגט. אויב ער מיידעט אויס איהר צו קוקען גלייך אין געזיכט, קאָן הייסען, אַז ער וויל זיך ניט פערבינדען, אום ער זאָל קענען האַנדלען ווי איהם געלוסט זיך, אפילו געגען איהר? און סעווערינע, וועלכע איז געווען געפּייניגט דורך דער אונזיכערהייט, אין וועלכער זי האָט זיך איצט געפונען, און וועלכע עס האָט אָנגעכאַפּט אַ ציטער יעדעס מאָל ווען זי האָט אַ טראַכט געטהון פון די ראָשע גאַס, וואו איהר לעבען איז געשטאַנען אין קאָן, האָט פון איצט אָן געהאַט איין ציעל: — דער מאַן, אויף וועמעס אָרעם זי האָט זיך איצט אָנגעשפּאַרט, זאָל געהערען צו איהר, צו איהר אַליין, און אַז ווען זי וועט אויפהויבען דעם קאָפּ, זאָלען זיינע אויגען אַריינקוקען טיעף אין איהרע אייגענע, דאַן וועט זי איהם בעהערשען. זי האָט איהם גאָר ניט געליעבט, זי האָט אַפילו ניט געדענקט דערפון. זי האָט זיך איינפאַך בעמיהט, אַז ער זאָל ווערען איהרע אַ זאַך, אום זי זאָל פאַר איהם ניט מורא האָבען.

איינינע מינוטען זיינען זיי געגאַנגען שווייגענדיג צווישען דעם שטענדיגען שטראָם פון דורכגעהער, וועלכער פּילט אָן די־זען בעפעלקערטען קוואַרטאַל. איינינע מאָל האָבען זיי געמוזט

פארלאָזען דעם טראָטואר און דורכגעהן די גאס צווישען די וואגאָנעס. דאן זיינען זיי צוגעקומען צום באטינאָל סקווער, וועלכער איז כמעט אַ לעדיגער אין דיעזע צייט פון יאָהר. אָבער דער הימעל, וועלכער איז אָבגעוואַשען געוואָרען פון דעם פריה־מאָרגענדיגען רעגען, איז געווען פון אַ זעהר אנגענעהמע בלוי־קייט; און פון די ווארימקייט פון דער מערץ זון האָבען די קנאָפּסען פון ביימלאַך געגומען ארויסשפּראָצען.

— אפשר וואָלטען מיר אריינגעגאנגען? — האָט סעווערינע געפרעגט. — דער קאָפּ דרעהט מיר פון די פיעלע מענשען.

זשאַק אליין האָט אויך געוואָלט אהין אריינגעהן, דערווייל נאָך אונבעוואוסט פון דעם וואונש צו זיין נעהענטער צו איהר און ווייט פון די מענגע מענשען.

— אהין, אָדער ערגיץ אנדערש, — האָט ער געענטפערט, — קומט אריין.

לאנגזאם האָבען זיי שפּאצירט איבער די לאָנקעס צווישען די נאַקעטע ביימער. אייניגע פרויען האָבען געשפּאצירט מיט איינגעוויקעלטע קינדער, און דורכגעהער האָבען איילענדיג דורכ־געשניטען דעם גאָרטען אום צו מאכען דעם וועג קורצער. זיי זיינען אריבער געגאנגען דעם טייכעל און האָבען זיך אויפגעהויבען בען צווישען די פעלזען; זיי זיינען צוריק ארונטער און האָבען זיך ארומגעדרעהט צווישען די געדיכטעניש פון די סאָסנעס, וועמעס נאָדלען האָבען אין דעם גלאנץ פון דער זון געהאט אַ טונקעלע גרינקייט. און אין דיעזען איינזאמען ווינקעל איז גע־שטאנען אַ באנק, דערוויימערט פון די בליקען; זיי האָבען זיך אנידער געזעצט, ביידע אויף איין מאָל, גלייך ווי זיי האָבען זיך פריהער צוזאמען גערעדט.

— עס איז פאָרט אַ שעהנער טאָג, — האָט זי געזאָגט נאָך אַ קליינער פויזע.

— יא, — האָט געענטפערט זשאַק, — די זון איז שוין ווידער דאָ.

אָבער זייערע געדאנקען זיינען ניט געווען ביי דעם. זשאַק, וועלכער פלעגט אנטלויפען פאר פרויען, האָט געטראכט פון די

אומשטענדען, וואס האבען איהם צוזאמען געפיהרט מיט דיעזער. אט זיצט זי, זי ריהרט זיך אן אין איהם, וועט פיעלייכט פאר־ כאפען זיין גאנץ לעבען, און ער האט ניט אויפגעהערט זיך צו וואונדערן. זייט דעם לעצטען פערהער אין רואן, האט זשאק ניט געצווייפעלט, אז דיעזע פרוי איז געווען א מיטשולדיגע אין דעם מארד פון קרוא־דע־מאפרא. ווי אזוי? צוליעב וועלכע אומשטענדען? א ליידענשאפט אדער עפּיס אן אינטערעס האט זי געטריבען דאצו? — זשאק האט זיך געשטעלט דיעזע פראגען, אבער ער האט זיי ניט געקענט פערענטפערען צופרידענשטעלענד. דאך, האט ער אין זיין קאפּ פארט אויפגעבויט א געביידע: א גייציגער, גרויזאמער מאן, וואס וויל ווי אם שנעלסטען קריגען די ירושה; די מורא אז די צואה זאל ניט געענדערט ווערען זיי צו שאדען; און עס קאן גאר זיין, אז ער האט געוואלט צו־ בינדען צו זיך זיין פרוי מיט א בלוטיגען טהאט. און ער האט זיך ניט געקאנט אברייסען פון דער טראגעדיע, יעדער טונקעלער ווינקעל פון וועלכער עס האט איהם אינטערעסירט און געצויגען צו זיך, אבוואהל דעם קלארען אמת האט ער ניט געזוכט. איהם האט אויך ניט געלאזט רוהען דער געדאנק, אז ס'איז זיין פליכט צו דערצעהלען פאר'ן געריכט אלעס וואס ער ווייסט. און איצט, דא אויף דער באנק, אזוי נאהענט צו איהר, אז ער האט אויף זיך געפיהלט די ווארימקייט פון איהר קערפּער, האט איהם דער דאזיגער געדאנק ניט געלאזט רוהען.

— ס'איז נור צו בעוואונדערען, — האט ער געזאגט, — ווי מען קאן עס אין מאנאט מערץ זיצען דרויסען, ווי זומער.

— אח, — האט זי געזאגט, — ווען די זון שיינט, דער־ פיהלט מען עס גלייך.

און זי, פון איהר זייט, האט זיך געטראכט, אז דער יונג מוז זיין ניט אנדערש, ווי א פשוט'ע בהמה, אז ער זאל זיך ניט אנשטויסען, אז זיי זיינען עס די שולדיגע. זיי האבען זיך צופיעל אנגעשלאגען אן זיין פריינדשאפט; זאגאר איצט, דא אויף דער באנק, דריקט זי זיך צו איהם צו שטארק. און זיי האבען ווידער געשוויגען, בלויז פון צייט צו צייט איבערווארפענדיג זיך מיט

אַ קורצע פּראַזע, און זי האָט געטראַכט: פון וואָס טראַכט ער? און זייערע בליקען האָבען זיך בעגעגענט, און אין זיינע אויגען האָט זי דערזעהען, אַז אָט נעהמט ער און פּרעגט זי, צי איז זי דאָס ניט געווען די שווערע שווארצע מאַסע, וועלכע ער האָט געזעהען ארונטערדריקען די פּיס פון דעם ערמאָרדעטען. וואָס טהוט מען? וואָס זאָגט מען עפּיס אזוינס, אַז דאָס זאָל זיי פארקניפּען מיט אַן אונצערשטערבארען קניפּ?

— אין דער פריה איז היינט געווען זעהר קאַלט אין האָוור, — האָט זי געזאָגט.

— און היינט דער רעגען, וואָס האָט אונז דורכגענעצט. — האָט ער געזאָגט.

און אין דער מינוט איז סעווערינע'ן פּלוצים אריין אין קאָפּ אַ געדאנק. זי האָט דאָס ניט בעטראַכט; זי האָט זיך ניט בעד־רעכענט; ס'איז איהר אַריין אין קאָפּ, ווי אַן אינסטינקטיווער געפיהל פון ערגעץ אין טונקעלסטע טיעפעניש פון איהר הארץ און פערשטאַנד; וואָרום, וואָלט זי נור איין טראכט געטהון, וואָלט זי ניט גערעדט אַ וואָרט. אָבער געפּיהלט האָט זי, אַז ס'איז גוט אַזוי וואָס זי וויל זיך פאר איהם אויסרעדען, אַז דערמיט וועט זי איהם פאנגען.

און זי האָט איהם שטיל גענומען פאר דער האנד, און אויף איהם אַזאַ בליק געטהון....

די געדיכטע גרינע בוימער האָבען זיי פארשטעלט פון די פארבייגעהער אין די ארומיגע גאַסען; בלויז פון וויטענס האָט זיך צו זיי דערטראָגען דער רויש פון די פארביי פּאָהרענדע עקי־פּאַזשען, וועלכער האָט שוין אַזוי ניט געהילכט אויף דעם איינ־זאמען, פון דער זון פארגאָסענעם סקווער. אויף דעם עק פון דער אַלעע האָט זיך געשפּיעלט, איינער אַליין, אַ קינד, מיט אַ לאָפּעטקעלע, אָנשיטענדיג זאַמד אין זיין העמערעל.

און אָהן שום פאָררעדעס, גלייך, פון הארצען, האָט זי איהם שטיל געפרעגט:

— איהר רעכענט מיך פאר די שולדיגע?

ער האָט א לייכטען ציטער געטהון, און ער האָט איהר אריינגעקוקט אין די אויגען.

— יא.

זיין שטימע איז אויך געווען אזוי שטיל און אויפגערעגט.

און זי האָט איהם זיין האַנד, וואָס זי האָט פון איהר האַנד ניט ארויסגעלאָזט, א דרוק געטהון נאָך פעסטער, נאָך ענגער, אָבער ענטפערען האָט זי גלייך ניט געענטפערט; זי האָט דער־פיהלט, אז ס'איז זיי ביידען אריבער א ציטער, און דער ציטער ווערט איינער.

— איהר האָט א טעות; איך בין ניט שולדיג.

און געזאָגט האָט זי דאָס, ניט אז ער זאָל איהר גלויבען, נור אז ער זאָל וויסען, אז פאר דער וועלט דארף מען אזוי זאָגען. דאָס האָט זיך אין איהר אזוי מודה געווען א פרוי, וואָס זאָגט „ניין" און וויל, אז „ניין" זאָל עס בלייבען אויף אייביג און אייביג.

— איך בין ניט שולדיג.... איהר זאָלט מיך שוין מעהר ניט ערגערען, דענקענדיג, אז איך בין שולדיג.

און זי האָט זיך געפיהלט אזוי גליקליך, וואָס זשאַק'ס אויגען האָבען זיך טיעף איינגעקוקט אין איהרע. קיין צווייפעל ניט: ער זעהט, אז זי איז בערייט זיך אין גאנצען פאר איהם אויפ־צואָפּפערן, וואָרים, האָט זי זיך דערמיט דען ניט איבערגעגעבען צו איהם? און אז ער זאָל זי פאָדערען, ווי וועט זי איהם קאָנען ענטזאגען? און זיי זיינען פארבונדען געוואָרען דאָ, יעצט, מיט א באַנד, וואָס מ'קאָן שוין ניט צעררייסען: זאָל ער איצט געהן דערצעהלען; איצט איז ער איהרער, ווי זי איז זיינע. איהר מודה־זיין־זיך האָט זיי ביידע פעראייניגט.

— איהר וועט מיך שוין מעהר ניט ערגערען, איהר גלויבט מיר?

— יא, איך גלויב אייך, — האָט ער געענטפערט מיט א שמייכעל.

צו וואָס זאָל ער זי ברוטאַל צווינגען יעצט צו רעדען פון דער שרעקליכער געשיכטע? שפּעטער צו, וועט זי איהם אמאָל

אליין אלצדינג דערצעהלען, ווען זי וועט דערפיהלען א בעדירפניס דערצו. און איהם האט באמת געריהרט, די ארט ווי זי האט זיך מודה געווען, איהם גארניט זאגענדיג און איהם בערוהיגענד. דאס איז איהם אויסגעקומען אזוי אונענדליך צארט. זי איז דאך אזא דעליקאטע, און פארטרויט איהם אזוי, מיט איהרע שטילע, בלויע אויגען. און זי האט איהם אויסגעזעהען אזוי ווייבליך, אזוי איבערגעבען און בערייט זיך צו אונטערוואַרפען, אום צו גע־פינען דאס גליק! אבער וואס איהם האט בעצוייבערט מעהר פון אלצדינג איז געווען די זיכערהייט, אז איצט, ווי זיי האלטען זיך עם אזוי ביי די הענד און זיי קוקען זיך איין איינער אין די אנ־דערע, פיהלט ער אין זיך ניט זיין קליפה, זיין שרעקליכען פיבער צו וועלען בעגערען דאס לעבען פון דער פרוי, צו וועלכער ער ווערט נאהענט. א חוץ איהר, האט ער זיך צו קיין אנדער פרוי ניט געקאנט צוריהרען סאידען ס'האט זיך אין איהם דערוועקט דער דורסט נאך מארד, דער שרעקליכער בעגער צו דערווארגען זי. און זי וועט ער אפשר קאנען ליעבען, ניט דענקענדיג פון מארד....

— איהר ווייסט גוט, אז איך בין אייער פריינד און אז איהר האט פאר מיר ניט וואס מורא צו האבען, — האט ער איהר געזאגט אויפ'ן אויער. — איך וויל גארניט וויסען פון אייערע געשעפטען, זאל זיין ווי איהר ווילט אייך. פערשטעהט איהר מיך? טהוט מיט מיר ווי איהר ווילט.

ער האט זיך אזוי נאהענט צוגערוקט צו איהר געזיכט, אז ער האט אויף זיינע וואנצעס דערפיהלט איהר ווארעמען אטהעם. היינט אין דער פריה נאך וואלט ער דערפאר געציטערט, אויס מורא פאר זיין בארבארישע תולאת. וואס־זשע האט דא אזוינס פאסירט, וואס ער איז יעצט אזוי רוהיג און פיהלט בלויז די מחיה'דיגע מיעדקייט, גלייך ווי ער וואלט אויפגעשטאנען פון א קרענק? דער פארדאכט, אז זי איז דאס די מערדערין, איז איצט געווארען א זיכערהייט; און זי איז ביי איהם אין די אוי־גען דערפאר גאר אויסגעוואקסען, גאר אן אנדערע, אהן א גלייכען צו זיך. עס קאן דאך נאך אויך זיין, אז זי האט ניט נור גע־

האַלפּען אין מאָרד, זאַנדערן האָט אַליין דערלאַנגט דעם טויט־קלאַפּ. ניין; ער איז זאָגאר זיכער אין דעם, גאָר אָהן שום בעד־ווייזע. און דעריבער איז זיין סעווערינע ביי איהם איצט ווי א הייליגע, וואָס שטעהט העכער פון אַלע איבערלעגונגען, און צו וועלכע עס ציהט איהם מיט אַזא ציטערענדע אנגסט.

און זיי האָבען זיך ביידע אַזוי איצט פרעהליך געשמועסט, ווי צוויי פערליעבטע אין די ערשטע טעג פון דער ליעבע.

— איהר מוזט מיר געבען די אַנדערע האַנד אויך, איך זאָל זי אָנוואַרעמען.

— אָה, ניין; ניט דאָ; מ׳זעהט דאָך.

— ווער? מיר זיינען דאָך אַליין.... און אז מ׳זעהט, איז אויך קיין אונגליק ניט. פון זאָגען ווערט מען ניט טראָגען.

— איך מיין אויך אַזוי!

און זי האָט פרעהליך געלאַכט פון גליק, וואָס זי איז געוועזען. געליעבט האָט זי איהם ניט — דעם יונגען מאַן; אין דעם איז זי, דאַכט זיך, זיכער. און אויב זי האָט זיך איהם פאַרשפּראָכען, האָט זי איצט שוין געטראַכט פון מיטלען, ווי איהם ניט צו בעצאָהלען. ער זעהט אויס אַ גוטער, ער וועט זי ניט פּלאָגען, און ס׳וועט שוין אויסקומען גוט.

— הייסט עס, אַזוי בלייבט עס: — מיר זיינען גוטע פריינד, קאַמעראַדען און קיין פערדעכטיגעס איז אין דעם פיר קיינעם ניטאָ, — אפילו ניט פיר מיין מאַן.... דערוויל לאָזט מיר אָפּ די האַנד און קוקט אויף מיר ניט אַזוי, אַז ניט קאָנען אייך די אויגען נאָך חלילה אָנהויבען וועה טהון.

אָבער ער האָט ניט אַרויסגעלאָזט איהרע דעליקאַטע פינגער פון זיינע הענד: זעהר שטיל, האָט ער אויסגעמורמעלט:

— איהר ווייסט, איך ליעב אייך.

אין אַ מאָמענט האָט זי זיך לויז געריסען מיט אַ ליכטען שטופּ. זי האָט זיך אויפגעהויבען; ער איז נאָך געבליבען זיצען.

— דאָס הייסט זיך אביסעל נאַריש געמאַכט! — האָט זי געזאָגט, — זיצט רוהיג, מ׳געהט.

און ווירקליך, אַן אַם מיט אַ קליין קינד שלאָפענד ביי איהר

אויף די הענד, איז געגאַנגען צו זיי צו. און אַ קליין מיידעלע איז פאַרביי געגאַנגען זעהר אַ צוטראַגעגנע. די זון האָט זיך ארונטערגעלאָזט, בעגיסענדיג דעם האָריזאָנט מיט וויאָלעטאָווע וואָלקענס, און די זונען־שטראַהלען האָבען זיך פאַנאַנדער געלאָזט איבער די וואַסערלאָך און האָבען ארונטער געבליאסקעט פון די גרינענדע שפּיץ בוימער ווי טראָפּען גין־גאָלד. און דער רויש פון די עקיפּאַזשען איז אויך ווי פאַרשטומט געוואָרען אויף דער מינוט. אויף אַ שטאָדט־זייגער, דאָ דערביי, האָט געקלונגען פינף.

— אַך, מיין גאָט, — האָט סעווערינע אויסגעשריהען, — פינף אוהר, און איך מוז נאָך זיין אין די גאַס דע־ראָשע!

און איהר פרייד איז איהר פאַרשטערט געוואָרען; און זי האָט ווידער דערפיהלט דעם שרעקען פאַר דעם, וואָס קאָן נאָך זיין, וואָס זי ערוואַרטעט דאָרט: — און זי האָט זיך דערמאָנט, אַז גערעטעט איז זי נאָך ניט. זי איז מיט אַמאָל געוואָרען בלייך; די ליפּען האָבען איהר געציטערט.

— איהר האָט אָבער געוואָלט זעהען דעם סטאַנציאָן־מייסטער? — האָט זשאַק איבערגעפרעגט; ער האָט זיך אויפגעהויבען פון דער באַנק און געוואָלט זי נעמען געאָרמט.

— אָבער וואָס קאָן איך טהון? ס'מוז בלייבען אויף אַן אַנדערס מאָל.... הערט מיך אויס, מיין פריינד. איהר קאָנט מיר איצט מעהר ניט העלפען; לאָזט מיך געשווינט געהען אין וועג. איך דאַנק אייך נאָך אַמאָל. אַ דאַנק אייך פון גאַנצען הארצען.

זי האָט איהם געדריקט די האַנד. זי האָט זיך געאיילט.

— שוין? ווען זעהען מיר זיך ווידער? אין באַהן?

— יאַ, אין באַהן.

און זי איז אוועק מיט שנעלע טריט, און זי איז באַלד פערשוואונדען צווישען די בוימער פון דעם סקווער. זשאַק האָט זיך גענומען, לאַנגזאַם, מיט'ן וועג צו דער גאַס קאַרדינע.

ביי מ'סיע קאַמי־לאַמאָט אין דער היים איז נור וואָס געווען

דער הויפט פון דער מערב ליניע פון דער אייזענבאהן־קאָמפּאַניע, און ער האָט מיט איהם געהאַט אַ לאַנגען געשפּרעך. אַרויסגע־רופען צום גענעראַל סעקרעטאַר כלומרשט צוליעב עפּיס אַנדערש, האָט ער סוף כל סוף ערקלעהרט, ווי דיזעז גראַנמאָרען געשיכטע איז דער קאָמפּאַניע זעהר ניט אַנגענעהם. ערשטענס, האָט מען אין די צייטונגען גענומען זיך בעקלאָגען, אַז אויפ׳ן באַהן איז מען ניט זיכער אפילו, אַז מ׳פאָהרט ערשטע קלאַסס. און, צוויי־טענס, זיינען אַלע אָנגעשטעלטע פערמישט אין דעם; אויף איי־ניגע בעאַמטע איז זאָגאר דאָ אַ חשד, שוין ניט רעכענענדיג רו־באָ׳ן, וועלכער איז שוין פאַדרעהט און וועלכען מ׳קאָן ׳נאָך אַרעסטירען — איז ניט היינט, מאָרגען. און ענדליך, די מיאוסע קלאַנגען וואָס געהען אַרום וועגען דעם הויפּט־ריכטער, און ער איז געוועזען אַ מיטגליעד פון דעם פערוואַלטונגס־ראַטה ביי דער באַהן־אַדמיניסטראַציע — דאָס בעשמוצט דאָך דעם פערוואַלטונגס־ראַטה אַליין אויך. און אַזוי געהט זיך דאָס: — אַ פאַרברעכען פון עפּיס אַן אונוויכטיגען סטאַנציאָנס־אַרויסהעלפער, עפּיס אַ געמיינע, לומפּיגע, מיאוסע געשיכטע פאַרכאַפּט דעם גאַנצען קאָמפּליצירטען מעכאַניזם, אַריינציהענדיג דעם גאַנצען געוואַל־דיגען געשטעל פון אַ גרויסער אייזענבאַהן־טהעטיגקייט און דער־גרייכט אַזש ביז די העכסטע אַדמיניסטראַציע. און דער קלאַפּ פּיהלט זיך זאָגאר נאָך העכער, אַזש אין מיניסטעריום, און בע־דראָהט דעם שטאַאַט אַליין אין דעם יעצטיגען פּאָליטישען גע־טומעל. דער מאָמענט איז אַ קריטישער! דער גרויסער גע־זעלשאַפטליכער קערפּער קאָן נאָך פון דעם מינדעסטען פיעבער אין גאַנצען צופאַלען ווערען! און דערפאַר, אַז מ׳סיע קאַמי־לאַמאָט האָט דערהערט פון זיין גאַסט, אַז די קאָמפּאַניע האָט נאָך אין דער פריה בעשלאָסען אָבצוזאָגען רובאָ׳ן פון זיין שטעלע, האָט ער זיך זאָפאָרט געשטעלט געגען דעם.

— ניין, ניין! דאָס וואָלט געווען דער גרעסטער פעהלער, דאָס וואָלט נור נאָך מעהר אויפגעריסען דאָס מויל דער פּרעסע, אויב איהר וואָלט זיך נור פאַרגלוסט אַרויסצושטעלען רובאָ׳ן אַלס אַ פּאָליטישען קרבן. און עס וואָלט גענומען קראַכען פון

דעם נידריגסטען ביז'ן העכסטען, און איין גאָט וויים, וואָס פאר אַן אונאַנגענעהמע זאכען ס'קאָנען נאָך דאָ אויפגעדעקט ווערען אי אונטען, אי אויבען! דער סקאנדאל ציהט זיך שוין אזוי אויך צו לאנג, און מ'דארף דערפון מאכען אַ סוף ווי אם שנעל־סטען! און דער הויפּט פון דער אייזענבאהן, איצט אַן איבער־צייגטער, האָט זיך אונטערגענומען צו בעשיצען רובאָ'ן, אַז מען זאָל איהם זאָגאר ניט איבערפיהרען פון האוור אויף אַן אַנדער סטאנציע. און זאָלען אַלע זעהען, אַז אין דער קאָמפּאַניע זיי־נען ניטאָ קיין אונעהרליכע מענשען. און אַזוי בלייבט עס. די זאַך מוז זיך אַזוי ענדיגען צו גוטען.

אַז סעווערינע, קוים אַטהעמענדיג, איז מיט אַ שטאַרק קלאַ־פּענדיג הארץ אריין אין דעם שטרענגען קאַבינעט פון אין דער גאַס די ראַשע, האָט מ'סיע קאמי־לאַמאָט, פאר וועמען זי איז יעצט געשטאַנען, זי געגען אַ מינוט בעטראַכט, ניט רעדענדיג אַ וואָרט; איהם איז געווען אינטערעסאַנט צו זעהען, ווי זי שטרענגט זיך אָן זיך צו מאַכען רוהיג. און דעם אמת געזאָגט, איז זי איהם געווען ווירקליך סימפּאַטיש, די דעליקאַטע פּער־ברעכערין, מיט איהרע בלויע אויגען.

— נון, מאַדאַם....

און ער איז געבליבען שטעהן, אום זיך צו שפּיעלען מיט איהרע אַנגסטען אַ פּאָר סעקונדען נאָך מעהר. אָבער זי האָט צו איהם אויפגעהויבען אַזאַ טיעפען בליק, און מיט אַזאַ מוראַ־דיגע בעדירפניס צו וויסען אַלעס, האָט זי זיך אַזוי אויסגע־שטרעקט צו איהם, אַז איהם האָט אָנגענומען אַ רחמנות.

— נון, מאַדאַם; איך האָב געזעהען דעם הויפּט פון דער אַדמיניסטראַציע פון דער ליניע, און כ'האָב גע'פּועל'ט, אַז אייער מאַן בלייבט אויף זיין שטעלע.... אַלעס איז שוין אָבגעמאַכט.

סעווערינע איז שיער ניט געבליבען אין אונמאַכט פון צו פּיעל פרייד, וואָס איז איהר מיט אַמאָל פאַרלאָפען איבער די נשמה. איהרע אויגען זיינען פול געוואָרען מיט טרערען, און זי האָט ניט געקענט רעדען; זי האָט נור געשמייכעלט.

און ער האָט ווידערהאָלט די ווערטער, בכיון איבער'חזר'ענ־

דיג די זעלבע פראזע, אז זי זאָל גוט פערשטעהן זיין ריכטי־
גען מיין.

— אלעס איז שוין אָבגעמאכט.... איהר מעגט זיך רוהיג
פאָהרען צוריק אין האוור.

סעווערינע האָט גוט פערשטאַנען, וואָס ער מיינט; ער
האָט איהר געזאָגט, אַז מען וועט זי ניט ארעסטירען, אז מען
שענקט זי דאָס מאָל. און ניט נור וועט רובאָ אָנהאלטען די שטע־
לע, זאָנדערן די גאנצע טראגעדיע מוז פערגעסען ווערען, מוז ווי
אין דער ערד אריין. מיט אַן אינסטינקטיווע בעוועגונג פון לאסקע,
ווי א שעהן שטוב־הינטעלע, וואָס דאנקט און לאסטשעט זיך, האָט
סעווערינע אַ כאַפּ געטהון זיינע הענד, זיי געקושט און זיי דער־
נאָך צוגעדריקט צו איהרע באַקען. און דאָס מאָל האָט ער פוז
איהר זיינע הענד ניט צוריק געריסען; איהם האָט גערירט
די בעצויבערענדע צערטליכקייט פון אזא דאנקבארקייט.

— איינס נור, — האָט ער געזאָגט, בעמיהענדיג זיך ווידער
צו ווערען שטרענג, — געדענקט עס גוט און פיהרט זיך גוט אויף.

— אָה, מיין הערר!

אָבער ער האָט געוואָלט זיי ביידען האלטען אין זיינע הענד,
אין דעם מאן אין די פרוי. און ער האָט איהר געגעבען אַן אָנצור־
הערעניש וועגען דעם צעטעלע.

— פערגעסט נור ניט, אַז דער פּראָטאָקאָל געפינט זיך דאָ,
און אַז ביי דאָס מינדעסטע פון אייער זייט, קאָן די גאנצע גע־
שיכטע ווידער פּאָרגענומען ווערען.... און פריהער פאר אלעס,
זאָגט אָן אייער מאן ער זאָל זיך ניט מישען אין פּאָליטיק. דאָ
געהט ביי אונז קיין רחמנות ניט אָן! איך וויים גאנץ גוט, אַז ער
האָט זיך שוין איין מאָל קאָמפּראָמענטירט; מ'האָט מיר דער־
צעהלט פון זיינע היציגע ווערטער צום סוב־פּרעפעקט; און אַ
חוץ דעם איז ער גאָר אַ רעפּובליקאַנער, זאָגט מען, — דאָס איז
שוין גאָר מיאוס.... בקיצור, זאָל ער האָבען שכל, אלא ניט, נעה־
מען מיר און שאפען איהם פּשוט אָפּ, פערשטעהט איהר?

סעווערינע איז קוים איינגעשטאַנען; זי האָט געגארט צו

זיין אין דרויסען, צו קאנען פאנאנדערלאזען זיך מיט איהר גרויסע פרייד, וועלכע האט זי דא געשטיקט.

— מ'סיע, מיר וועלען אייך פאלגען; מיר וועלען טהון, וואס איהר וועט וועלען.... ווי און וואו — ס'מאכט ניט אויס; איהר דארפט אונז נור בעפעהלען: — איך בין אייערע.

און ער האט ווידער א שמייכעל געטהון מיט זיין מידען שמייכעל און מיט צוגעגעסענע פערטראכטונג, ווי א מאן, וואס האט שוין גענוג פערזוכט פון דעם הבל הבלים.

— אה, איך מיסברויך ניט, מאדאם; כ'מיסברויך מעהר ניט.

און ער האט איהר אליין געעפענט די טיהר פון דעם קאבינעט. און ביי די טרעפ האט זי זיך צו איהם נאך צוויי מאל אומגעקעהרט, מיט איהר שטראהלענדען געזיכט און איהם אלץ גערדאנקט.

אין גאס די ראשע איז סעווערינע אוועק ווי צומישט. זי האט שפעטער בעמערקט, אז זי האט זיך געגומען מיט דער גאס ארויף, גאר אהן א צוועק. און זי האט זיך אומגעקעהרט און געלאזט געהן אראפ. אריבערגעהענדיג אין מיטען גאס צוטראגענערהייט, ניט טראכטענדיג אז מ'קאן זי איבערפאהרען. זי האט זיך געגוויטיגט סתם אין בעוועגונג, — געהן, טהון, שרייען... זי האט אבער ענדליך פערשטאנען, פארוואס מ'איז זיי מוחל געוועזן, און זי האט זיך אליין געכאפט ביי די ווערטער: —

— זעהסטו!... זיי ציטערען דאך גאר אליין. ניטא וואס מורא צו האבען זיי זאלען ווידער אויפהויבען די גאנצע געשיכטע... איך בין געוועזן א שעהן שטיק נארעלע, וואס איך האב זיך גאר אזוי פיעל געפלאגט... ס'איז דאך קלאהר... אך, ס'א גליק! געראטעוועט, געראטעוועט, געראטעוועט אין דער אמת'ן, דאס מאל!... עה, נישט קשה; מיין מאן וועל איך נאך גוט אנשרעקען, זאל ער זיך האלטען א ביסעל שטילער. ניצול געווארען!... ס'א גליק! ס'א גליק!...

אז זי האט פערקירעוועט אין גאס סעינט־לאזאר, האט זי

דערזעהען אויף דעם זייגער ביי א יוּאוועליר אין קראם, אז ס'איז געווען צוואנציג מינוט פאר זעקס.

— אט וואס; — איך וועל זיך טראקטירען מיט א גוטען מיטאג. כ'האב נאך גענוג צייט.

און סעווערינע האט זיך אבגעקליבען דעם פיינסטען רעס־טאראן, געגענאיבער דעם וואקזאל. און זי האט זיך אוועקגע־זעצט, איינע אליין, לעבען א קליין וויים טישעלע. געגען א פענ־סטער פון געשליפטע שפיעגעל־גלאז, און האט מיט פערגניגען ארויסגעקוקט אין דרויסען. זי האט זיך געהייסען דערלאנגען א פיינעם מיטאג: אויסטריצעס, דעם עק פון א קאמבאלא, און א פיערטעל געפרעגעלטע היהנדעלע. דערמיט וועט זי זיך אם ווע־ניגסטען בעצאהלען פאר איהר שלעכטען פריהשטיק. זי האט געגעסען אויף ביידע באקען, האט זיך מחיה געווען מיט דער גער־שטענער ברויט און האט זיך געהייסען דערלאנגען נאך א נאש־שעריי — א געבעקס אויף שמאנט. און אז זי האט פארטרונקען מיט קאווע, האט זי זיך גענומען אײלען, ווייל ס'איז איהר גע־בליבען בלויז איינינע מינוט צו נעהמען דעם עקספרעס־צוג.

אז זשאק איז אוועק פון איהר, איז ער צוערשט אוועק צו זיך אהיים זיך איבערטהון אין זיינע ארבייטס־קליידער; און איז דערנאך גלייך אוועק אויפ'ן וואקזאל, וואו ער פלעגט גע־וועהנליך קומען ניט פריהער ווי א האלבע שעה פאר'ן ארויספאה־רען. ער האט זיך געוועהנליך פערלאזט אויף פעקע'ן, אז ער זאל בעקוקען דעם לאקאמאטיוו פאר'ן ארויספאהרען, אבוואהל דער הייצער פלעגט אפטער זיין שכור ווי ניכטער. אבער יענעם טאג האט ער ביי זיך געשפירט עפעס אזא צערטליכקייט, און ס'האט איהם אנגענומען אזא אונבעוואוסטזיניגע זארגפעלטיגקייט, אז ער האט אליין געוואלט גוט איבערקוקען יעדעס פיצעלע אין דער מאשין; און נאך מעהר דערפאר, וואס אין דער פריה נאך, אויפ'ן וועג פון האוור, האט זיך איהם אבגעדוכט, אז די מאשין פארברויכט צו פיעל פארע לויט די ארבייט ביים געהן פאמעלאך.

אין די גרויסע פארמאכטע סטאנציאן־שטאלען, שווארץ פון רויך און קוים בעלויכטען דורך די הויכע פארשטויבטע פענסטער,

איז געווען, צווישען די אנדערע אָנגעגרייטע מאַשינען, אויך זשאַק'ס לאָקאָמאָטיוו, צוגעשטעלט אויף די רעלסען פאָראויס, כדי צו קאָנען ארויסגעהן דער ערשטער. א וואָקזאַל־הייצער האָט שוין צולעגט א גוט־פייער, און די גליהענדע שטיקלאך קוילען זיינען געפאַלען ארונטער אין דעם פייער־גרוב אונטער'ן מאַשין.

דאָס איז געווען א שנעל־צוג לאָקאָמאָטיוו, אַן עלעגאַנטער און מעכטיגער, מיט צוויי פּאָאַר אקסען, מיט גרויסע דאָך לייכטע רעדער, געקעטעלט מיט שטאָהלענע טרייב־אָרעמס און מיט א מעכטיגער ברוסט און לאַנגע, קרעפטיגע ריפּען, — איין שטיק לאָגיק און אויסגערעכענטקייט, וואָס איז די אמת'ע שעהנקייט פון די שטאָהלענע בעשעפעניש, — בקיצור, די פּינקטליכקייט אין דער מאכט. און ווי אַלע אַנדערע מאַשינען פון דער מערב־אייזענבאַהן קאָמפּאַניע, האָט זשאַק'ס לאָקאָמאָטיוו א חוץ א נומער נאָך געהאַט א צו־נאָמען נאָך דער סטאַנציע ליזאָן, וואָס איז אויף'ן וועג פון קאָטענטען. אָבער זשאַק האָט אוים ליעבע צו זיין מאַשין פארקירצט ליזאָן אויף דעם ווייבערשען נאָמען „ליזא", וועלכען ער פלעגט זאָגאר אויסרעדען מיט ליעבשאַפט.

און ס'איז טאַקי אמת: ער האָט זיין מאַשין ווירקליך ליעב געהאַט, זייט ער האָט זי דערקענט מיט פיער יאָהר צוריק. ער האָט געהאַט צו פיהרען גענוג אַנדערע מאַשינען אויך, אי שטילע, אי אונרוהיגע, אי געהער, אי קריעכער, און זשאַק האָט גוט געזעהען, אַז יעדע איינע פון די מאַשינען האָט זיך געהאַט איהר אייגענעם כאַראַקטער, און אייניגע פון זיי זיינען טאַקי געווען גרויסע טויגעניכטסען, ווי פּשוט'ע בשר־ודם'ניצעם; און דערפאַר טאַקי, אַז ער האָט שוין יאָ געליעבט זיין „ליזא'ן", איז דאָס ווירקליך געווען דערפאַר, וואָס זי האָט געהאַט די מעלות פון א זעלטענע פרוי. די מאַשין איז געווען א שטילינקע און האָט געפאָלגט, און זיך שנעל געריהרט, לייכט און רעגעלמעסיג אין גאַנג, איינגעהמענדיג פּאַרע זעהר גרינג. מ'האָט זיך אפילו גע־וואָלט איינרעדען, אַז אויב זי ריהרט זיך פון אָרט אַזוי לייכט, קומט דאָס איהר פון איהרע באַנדאַזשען ביי די רעדער און די אויסגעצייכענטע, פּינקטליך־געשניטענע באַלאַנס־שרויפען; און

דאָס וואָס זי נעהמט לייכט איין אַ סך פּארע, האָט מען ער־קלעהרט מיט די גוטסקייט פון די מעשענע רעהרלאַך און וואָס דער הייץ־אויוועו איז אזוי גוט געשטעלט; אָבער ער, זשאַק, ווייס בעסער. וואָרים האָט ער דען ניט געפיהרט קיין אַנדערע מאשינען, פּונקט אזוי געבויט ווי „ליזא“, און צוזאַמען געשטעלט פּונקט אזוי פּאָרזיכטיג? האָבען זיי דען אזוינע מעלות? די נשמה האָט זיי געפעהלט, דער יסוד פון דער פאבריקאציאָן, — אָט דאָס פּינטעלע, וואָס דער צופאַל שענקט אַ מאָל דעם בעל־מלאכה ביים שמיעדען די שטיקער און ביים צוזאַמען שטעלען די מאשין: איהר נשמה, איהר פּערזענליכקייט.

און ער האָט זיין „ליזא׳ן“ געליעבט מיט די דאַנקבארקייט פון אַ מאַן, דערפאַר וואָס זי געהט לייכט און שטעלט זיך אָפּ שנעל, ווי אַ גוטער שטארקער פערד; און ער האָט זי אויך גע־שעצט דערפאַר, וואָס אַ חוץ זיין געשטעלטען געהאַלט, האָט ער אָן איהר נאָך געגוג פּערדיענט אָן די קוילען, וואָס זי האָט איהם פּארשפּאָרט. און ער האָט צו דער מאשין קיין טענות ניט געהאַט, אחוץ וואָס זי האָט געפאָדערט צו פיעל שמיעראַכץ. ספּעציעל די צילינדערס: זיי פלעגען פּארצעהרען אונגעהייער פיעל בוימעל, אין זייער שטענדיגע דורשט, ווי אמת׳ע שכורים. אומזיסט האָט ער זיך בעמיהט, זי זאָל ניט זויפען אזוי פיעל; זי פלעגט באַלד אָנהויבען סאַפּען: אַ פּנים, ס׳איז אַ טעמפּעראַמענט אזוינער. און ער האָט געמוזט זיין צופרידען מיט איהר זויפערשע תאוה, ווי מען מאַכט זיך, אַ שטייגער, ניט זעהענדיג די שלעכטע זייטען פון מענשען מיט גוטע מעלות. און ער פלעגט בלויז אויף שפּאַס זאָ־גען צום הייצער, אַז זיין „ליזא“, ווי פיעלע שעהנע פרויען, האָט אויך ליעב אַ סך אייל.

דאָס צולייגטע פייער אין דער מאשין האָט זיך אָלץ פונאַנ־דער געברענט, און „ליזא“ האָט זיך אָלץ מעהר אָנגענומען מיט פּארע. און זשאַק איז דערוויייל ניט אָבגעטראָטען פון זיין לאָ־קאָמאָטיוו און איהם בעקוקט יעדעם פּיצעלע. ער האָט געוואָלט פערשטעהן, פאַר וואָס „ליזא“ האָט אין דער פריה אויפגעפּרע־סען מעהר שמיעראַכץ, ווי געוועהנליך. און ער האָט אין איהר

גאַרניט געפונען; יעדעס פּיצעלע איז געווען ווי געהעריג און האָט געבליטשטשעט, ווי אין די הענט פון אַ גוטען און פעהיגען מאשיניסט. ער האָט זי אימער געהאַלטען אין איין פּוצען, אין איין ווישען, אָהן אַן אויפהער. ספּעציעל נאָך אַ רייזע, פּונקט ווי מען ווישט אַרום די פערשוויצטע פערד נאָך אַ לאַנגען געיעג, פּלעגט ער זי גוט אָרומרייבען, ווייל זי איז נאָך געווען הייס און ס'איז לייכטער געווען פון איהר אַרויסצונעהמען די פלעקען שמוץ אָדער שוים. און זשאַק פּלעגט זיין „ליזאַ'ן" קיין מאָל ניט טריי־בען; ער פּלעגט זי אימער לאָזען געהן מיט איהר רעגעלמעסיגען גאַנג, בעמיהענדיג זיך קיין מאָל ניט צו פערשפּעטיגען, כדי זי שפּעטער ניט צו דאַרפען אונטערטרייבען. און זשאַק מיט „ליזאַ" זיינען געווען ווי אַ גוט פּאָאר פּאָלק, און אין פערלויף פון די פיער יאָהר, וואָס ער האָט זי געקאָנט, האָט ער געגען איהר אי איין מאָל ניט פאַרשריעבען אין די מאַשיניסטען־ביכער פון דעפּאָ אי קיין קלאַגע, ווי די אַנדערע מאַשיניסטען קאָליקעס, פוילענצער אָדער שכורים, וואָס בעקלאָגען זיך אימער אויף זייערע מאַשינען און פּאָדערען מ'זאָל זיי פאַררירכטען אַלע ווײַלע. אָבער יענעם טאָג איז זשאַק באמת געווען הערצליך ברוגז וואָס זי האָט אויפגעזויפט אַזוי פיעל אייל; און ער האָט געפיהלט עפּעס נאָך, עפּעס אַן אונזיכערהייט, אַן אונבעשטימטע און טיעפע, וואָס ער אַליין האָט נאָך ריכטיג ניט פאַרשטאַנען; עפּעס אַן אונרוהיג־קייט, אַ צווייפעל אין איהר, גלייך ווי ער קאָן זיך אויף איהר היינט ניט פערלאָזען און ער מוז זיך ערשט גוט פּאָרבערייטען, אַז זי זאָל זיך אויפ'ן וועג אויפפיהרען ניט שלעכט.

פּעקע איז נאָך אַלץ ניט געקומען, און זשאַק האָט איהם האָט גוט געגעבען, ווען יענער האָט זיך ענדליך בעוויזען, קוים ריה־רענדיג מיט די פיס און מיט'ן צונג, ווייל ער האָט מיט אַ גוטען ברודער עפּעס גענומען אין מויל אַריין. געוועהנליך האָבען זיך די צוויי מענער זעהר גוט פאַרטראָגען אין זייערע לאַנגע מיטאַר־בייטערשאַפט פון איין עק ליניע ביז די אַנדערע, אַרבייטענדיג שולטער צו שולטער, פערייניגט דורך די זעלבע טהעטיגקייט און די זעלבע געפאַהר. און אָבוואָהל זשאַק איז געווען אינגער

מיט א יאָהר צעהן, האָט ער זיך צו זיין הייצער געהאַלטען ווי אַן עלטערער, און פלעגט פאַרדעקען זיינע חסרונות, און פלעגט איהם זאָגאַר לאָזען שלאָפען א שעה, ווען יענער פלעגט שוין זיין צו שכור. און פעקע איז איהם דערפאַר געווען טריי ווי א הונט; דערצו איז ער נאָך געווען אַן אויסגעצייכענטער ארבייטער און א געניהטער אין זיין פאַך, ווען ער איז נור ניט געווען בעזויפען. און ער האָט אויך ליעב געהאַט „ליזאַ'ן“, און דאָס דאַרף מען ניט פאַרגעסען, איז געווען גענוג פיר גוטע פערשטענדעניס. זייביידע און די מאַשין זיינען געווען אַן אמת'ע גוטע פאַמיליע, אָהן שום קריעגעריי. און דערפאַר, אַז זשאַק האָט איהם אָבגעגעג־בען אזא ברוך־הבא, האָט זיך פעקע באמת'ן פערוואונדערט, און זיך נאָך דאָפּעלט פאַרוואונדערט, ווען ער האָט דערהערט זשאַק'ס ברוגז'ען צווייפעל געגען זייער „ליזאַ“.

— וואָס איך הער! זי לויפט דאָך ווי א וואַסער.

— ניין, ניין! איך בין עפּעס אונרוהיג.

און ניט קוקענדיג אויף דעם גוטען צושטאַנד פון יעדען פיצעלע, האָט ער ניט אויפגעהערט צו שאָקלען פערצוויי־פעלט מיט'ן קאָפּ. ער האָט א נעהם געטהון דאָס הענטעל, אויסצופּרו־בירען דעם קלאַפּאַן; איז אליין ארויף אויף'ן גאַניקעל און האָט אליין אריינגעגאָסען אייל אין די גלעזלאָך ביי די צילינדערס; און דער הייצער האָט דערוויל געפוצט דעם דאַמפף־קאַפּולעש ביים קעסעל, וואו עס האָט זיך קוים בעוויזען א פלעק זשאַווער. בקצור דאָס צינגעל ביים ווייזער האָט זיך ריכטיג גערוקט, און זשאַק האָט זיך געמענט פערלאָזען. דער אמת איז אָבער, אַז ביי איהם אין הארצען איז שוין געווען ניט נור „ליזאַ“ אליין. אַן אַנדער ליעבשאַפט איז דאָרט אויסגעוואַקסען, — דיעזע שוואַכינ־קע, צערטליכע בעשעפעניש, וואָס איז איהם דעם גאַנצען טאָג פאַר די אויגען, ווי ער זיצט מיט איהר אויף דער באַנק אין סקוועער, אזא ליעבענדע און שוואַכינקע, וואָס בעט זיך מ'זאָל זי בעשיצען און ליעבען! ווען ער פלעגט זיך אמאָל פערשפּעטיגען,— ניט איבער זיין שולד, — און פלעגט מוזען לאָזען דעם לאָקאָ־מאָטיוו געהן מיט א שנעלקייט פון גאַנצע אכציג קילאָמעטער,

פלעגט ער גאַרניט טראַכטען פון דער סכנה פיר זיינע פּאַסאַזשירען. און איצט אַז ער מוז צוריק אַהיים פיהרען קיין האוור די פרוי, וועלכע ער האָט אין דערפריה נאָך פיינט געהאַט און בעגלייט מיט פּאַרדרוס, — מוטשעט איהם גאָר דער געדאַנק און די מורא, אַז עפּעס זאָל זיך חלילה ניט טרעפען, און איהם דוכט זיך, אַז אָט איז זי, דורך זיין שולד, אַ פערוואונדעטע און אַ שטאַרבענדע אין זיינע אָרעמס. פון היינט אָן האָט ער שוין אויף זיך אַ ליעבע. און „ליזא", די פאַרדעכטיגע, וועט שוין מוזען זיך אויפפיהרען זעהר קאָרעקט, אויב זי וויל ניט פערלירען איהר נאָמען אַלס אַ גוטע לויפּערקע.

דער זייגער האָט געקלונגען זעקס. זשאַק און פּעקע זיינען אַרויף אויף'ן בריקעל, צווישען קויל־וואָגען און דעם לאָקאָמאָטיוו. זשאַק האָט מיט אַ סיגנאַל געהייסען פּעקע'ן אַ דרעה טהון דעם קלאַפּאַן, און אַ וואָלקען ווייסער רויך האָט אָנגעפילט דעם פאַררויכערטען מאַשין־שטאָל. און פאָלגענדיג דעם בעפעהל פון רעגולאַטאָר, וואָס דער מאַשיניסט האָט געעפענט, האָט זיך „ליזא" אַ ריהר געטהון און איז אַרויס פון דעפּאָ, און האָט מיט אַ פייף געבעטען אַ פרייען וועג. און זי האָט שוין געזאָלט אַריין אין באַטיניאָלער טונעל; אָבער לעבען בריק דע ל'אייראָפּ האָט זי געמוזט אָבוואַרטען; און ערשט ווען ס'איז געקומען די ריכטיגע צייט, האָט דער רעלסען־קירעוועער איהר דערלאַנגט דעם וועג צום שנעל־צוג פון זעקס אוהר דרייסיג, און צוויי וואָקזאַל־אַרבייטער האָבען „ליזא"'ן גוט פאַרקעטעלט מיט די וואַגאָנעס.

מ'האָט שוין געדאַרפט אַרויספאָהרען. ס'איז קוים געבליבען ניט מעהר ווי פינף מינוט, און זשאַק האָט זיך אַרויסגעבויגען אין פערוואונדערונג, וואָס ער זעהט ניט סעווערינע'ן אין דעם געדראַנג פון די פּאַסאַזשירען. ער איז געווען זיכער, אַז זי וועט פריהער צו איהם זיך בעווייזען, איידער זי וועט זיך אַריינזעצען. ענדליך האָט ער זי דערזעהען, כמעט לויפען, אַ פאַרשפּעטיגטע. און ווירקליך, זי איז אָבגעלאָפען די גאַנצע לענג וואַגאָנעס, ביז זי איז צו צום לאָקאָמאָטיוו, אַ פאַרפלאַמטע און מלא שמחה.

זי האָט זיך געשטעלט אויף די שפּיץ פינגער, האָט פאַרריסען דאָס פּנים, שמייכלענדיג.

— זייט רוהיג, כ׳בין דאָ!

און ער איז געווען גליקליך, וואָס זי איז דאָ; און ער האָט אויך געשמייכעלט.

— גוט גוט, אַזוי איז שוין גוט.

אָבער זי האָט זיך נאָך מעהר אויסגעצויגען און האָט איהם געזאָגט אין אַ שטילערען טאָן:

— מיין פריינד, איך בין צופרידען, זעהר צופרידען... איך האָב געהאַט אַ גרויסען שאַנס... אַלעס ווי געוואונשען.

און ער האָט פּאָלקאָמען פאַרשטאַנען; און עס האָט איהם זעהר הנאה געטהון. און זי האָט שוין געוואָלט לויפען צו איהר וואַגאָן. האָט זי זיך אָבער אומגעקערט און האָט אויף שפּאַס געזאָגט:

— זעהט־זשע. איצט היט מיר מיינע ביינער.

און ער האָט אויסגעשריען מיט אַ פריילינבען קול:

— אָה, אודאי! האָט קיין מורא ניט!

מ׳האָט שוין אָנגעהויבען פאַרמאַכען די טיהרלאַך פון די וואַגאָנעס. סעוועריגע האָט קוים צייט געהאַט אריינצוזעצען זיך. זשאַק האָט אויף דעם סיגנאַל פון׳ם הויפּט־קאָנדוקטאָר, אַ פייף געטהון, און דערנאָך אַ דרעה געטהון דעם רעגולאַטאָר. דער צוג איז אַוועק. פּונקט אַזוי ווי אויך אין מאָנאַט פעברואר ארויס דער טראַגישער צוג, אין דער זעלבער צייט, אין דעם זעלבען געטומעל פון דער סטאַנציע, מיט׳ן זעלבען גערויש און דעם זעלבען רויך. אָבער היינט איז נאָך געווען ליכטיג, דער פאַרנאַכט האָט זיך נאָך ניט אָנגעפאַנגען, און ס׳איז עפּעס אַזוי אונענדליך מילד. סעווערינע האָט ארויסגעשטעלט דעם קאָפּ און ארויסגעקוקט.

וואַרם געקליידעט אין הויזען און אַ בלוזע פון וואָלל, איז זשאַק געשטאַנען רעכטס ביים לאָקאָמאָטיוו, ניט אראָפּלאָזענדיג אַן אויג פון דעם וועג פאַר איהם און ארויסבויגענדיג זיך יעדע ווייַלע פון דעם שויץ־פענסטעריל, כדי בעסער צו קענען זעהן.

די אויגען זיינען איהם געווען בעשיצט מיט די געוועהנליכע ברילען אין טוכענע זייטען־דעקלאך, וועלכע ער האָט פאַרבונ־דען צוריק אויפ'ן קאָפּ אונטער'ן היטעל. דאָס שנעלע פאָהרען האָט איהם שטאַרק געטרייסעלט; ער האָט דאָס אָבער ניט בעמערקט; די רעכטע האַנט האָט ער ניט אַראָפּגענומען פון דעם טרייב־רעדעל צו רעגולירען דעם לויף פון דער מאשין, פונקט ווי דער שיף־פיהרער אויפ'ן ים האַלט דאָס רעדעל צו קירעווען; און ער האָט געפיהרט דעם צוג מיט א בעשטענדיגען, אָבוואָהל אונבעמערקזאמען דרעה פון דער האַנט, איינהאַלטענדיג אָדער פערגרעסערענדיג די שנעלקייט; און מיט דער לינקער האַנט האָט ער ניט אויפגעהערט צו שלעפּען דעם פייפער פאַר'ן צינגעל, ווייל דער וועג אַרוים פון פאַריז איז זעהר א שווערער, פול מיט סכנות. און ער האָט געפייפט ביי יעדען שלאַג־בוים, ביי יעדע סטאַנציע, ביי יעדען טונעל, ביי יעדען גרויסען קירעווע פון וועג. א רויטער צייכען איז איהם שטעהן געבליבען אין וועג, אז ס'האָט שוין געזאָלט ווערען נאַכט, און ער האָט לאַנג געפייפט, פאָדערענדיג א דורכגאַנג, און איז דאַרט פאַרבייגעפלויגען ווי א דונער. בלויז פון צייט צו צייט האָט ער א בליק געטהון אויף דעם מאַנאָמעטער, און האָט אונטערגעדרעהט דאָס קליינע רעדעל פון דעם אינזשעקטאָר, ווען נור די פאַרע האָט געפּרעסט ביז אויף צעהן קילאָגראַם; און גלייך אויפ'ן אָרט ווידער אָנשטעלענדיג דעם בליק אויף דעם וועג, האָט ער פון אויג ניט אַרויסגעלאָזט די מינדעסטע קלייניגקייט; ער איז געווען אזוי אריינגעטהון אין דעם, אז ער האָט קיין שום זייטיגע זאך גאָר ניט בעמערקט, — זאָגאַר דעם שטאַרקען ווינט, וואָס האָט געבלאָזען ווי א שטורם, האָט ער אויך ניט געמערקט. און אז דער מאַנאָמעטער האָט אָנגע־וויזען אויף צו ווייניג פאַרע, האָט ער געעפענט דאָס טיהרעל פון דעם קויל־אויווען, אויפהויבענדיג דאָס שטענגעל פון דעם קעסעל. און פעקע, צו דעם שוין צוגעוואָהנט, האָט גלייך פערשטאַנען און גענומען און צוקלאַפּט שטיקער קויל און זיי מיט דער לאָפּעטע אריינגעוואָרפען, פונאַנדערשאַרענדיג די קוילען, ווי א דינעם צודעק איבער דעם גאַנצען פייער־פּלאַץ צוגלייך. א שרעקליכע

היץ האָט זיי ביידען דערווייל געברענט די פיס, און אַז דאָס אויוועץ־טיהרעל איז צוריק פערהאַקט געוואָרען, האָט זיי ווידער דורכגענומען דער אייז־קאַלטער ווינט.

ס'איז געוואָרען נאַכט.

זשאַק האָט פערגרעסערט זיין פּאָרזיכטיגקייט. זעלטען ווען ער האָט געפיהלט, אַז זיין „ליזאַ“ פּאָלגט איהם אַזוי; זי איז געווען ביי איהם אין די הענט; ער האָט מיט איהר רעגיערט נאָך זיין וואונש, מיט די פּאָלקאָמענע מאַכט פון אַ מאָנאַרך; און דאָך איז ער אויף אַ האאר ניט געוואָרען וועניגער ברוגז אויף איהר, ווען ער האָט זי בעטראַכט ווי אַן אויסגעלערנטע ווילדע חיה, וואָס מען טאָר פון דעסטוועגען פון די הענט ניט אַרויסלאָזען. דאָרט, הינטער זיינע פּלייצעס, אין אַ וואַגאָן פון'ם צוג, וואָס פליהט מיט אַזאַ שנעלקייט, זעהט ער זי מיט איהר איידעלע פיגור, וואָס פערלאָזט זיך אויף איהם, און גלויבט איהם און שמייכעלט. און עס נעהמט איהם אָן אַ לייכטער ציטער, און זיין האַנט גרייפט פעסטער דאָס רעדעל צו רעגולירען דעם גאַנג פון דעם לאָקאָמאָטיוו, און שאַרפער דרינגט אַריין אין דער וואַקסענדע פינסטערניש זיין פאָרשענדער בליק, וואָס זוכט די רויטע סיגנאַלען. נאָך די צוויי־סטאַנציעס פון אַסניער און קאָלאָמב, האָט ער אַביסעל איבערגעכאַפּט דעם אָטהעם. ביז מאַנט איז אַלעם צוגעגאַנגען גלאַט; דער וועג איז געווען ווי אויף אַ אמת גלאַטע ברעטער, און דער צוג האָט זיך געקייקעלט זעהר לייכט. נאָך מאַנט האָט מען „ליזאַ'ן“ שוין געמוזט גוט אונטערטרייבען, ווייל עס איז געווען אַ שווערער בארג־ארויף כמעט פון אהאַלבער ליעגע. און דערנאָך קומט דער וועג־טונעל ראָלבואַ, צוויי מיט אַ האַלבען קילאָמעטער די לענג, אָבער עטוואָס באַרג־אַראָפּ; און דער לאָקאָמאָטיוו, ניט אייגגעהאַלטען פון זשאַק'ן, איז דאָס אָבגעלאָפען וועניגער ווי אין דריי מינוט, און איצט איז מעהר ניט געבליבען ווי בלויז איין טונעל, דער רואַלער, לעבען געיאָן, פון דער זייט סאָטעוויל, — די שרעקליכע סטאַנציע סאָטעוויל, וואו מ'איז אימער אין סכנה איבער דעם פּלאָנטער פון רעלסען און וועגען, דעם שטענדיגען געלאַף פון מאַ־

שינען, און די שטענדיגע שטערונגען. און יעדער טראָפּען כח זיינער איז איצט ביי איהם געווען אין די אויגען, וואָס זייגען אויף דער וואַך, און אין זיין האַנט, וואָס פיהרט דעם צוג. און „ליזאַ“, פייפענדיג און רויכערענדיג, איז פאַרבייגעפלויגען סאַטעוויל מיט אַלע כחות און האָט זיך ערשט אָבגעשטעלט ביי רואַן, פון וואַנען זי איז אַרויס שוין אַ ביסעל רוהיגער, אַרויפקריעבענדיג דעם וועג ביז צו מאַלאָנע, ניט געאיילט.

די לבנה איז אויפגעגאַנגען, זעהר אַ קלאָהרע, מיט אַ ווייסען שיין, און זשאַק האָט דערפאַר געקאָנט בעמערקען יעדען קוסט און זאָגאַר די שטיינער אויפ׳ן וועג, ניט קוקענדיג אויף דעם שנעלען גאַנג. און ביים אַרויסגאַנג פון טונעל פון מאַלאָנע, האָט זיך זשאַק בעאונרוהיגט פון אַ שאָטען פון אַ בוים, וואָס האָט זיך איהם געלעגט אויפ׳ן וועג, אין דער רעכטער האַנד, ווען ער האָט זיך בעסער איינגעקוקט; ער האָט דערקענט די געגענד, — דעם וויסטען ווינקעל. דאָס פעלד מיט די קוסטעס, וואו ער האָט געזעהען דעם מאָרד, די ווילדע, וויסטע געגענד איז פאַרבייגעלאָפען פאר זיינע אויגען: די בערגלאַך, איינער נאָכ׳ן אַנדערן, די פינסטערע שטיקער וואַלד, די גאַנצע ווילדע וויסטקייט. און באַלד האָט זיך בעוויזען קרואַ־דע־מאָפרא; אונטער דער שטילער לבנה־שיין שטעהט מיט אַ זייט דאָס איינזאַמע הויז, פינסטער און מורא׳דיג, פון אַלעמען פערגעסען און פערלאָזען, מיט די לאָדען שטענדיג פערמאַכט, און אַזוי שרעקליך מעלאַנכאָליש! און עפּעס אַליין ניט ווייסענדיג פאַר וואָס, האָט זשאַק היינט, מעהר ווי אַלע מאָל, געפיהלט, אַז עס האָט איהם פאַרקלעמט פאַר׳ן האַרצען, גלייך ווי עפּעס אַ קומענדער אונגליק.

און באַלד נאָך דעם האָבען זיינע אויגען דערזעהען גאָר אַן אַנדער פיגור. לעבען מיזאַר׳ס שטוב, אָנגעשפּאַרט ביים שלאַגבוים, איז געשטאַנען פלאָרע. די לעצטע צייט זעהט ער זי דאָ אַ יעדעם מאָל, וואַרטענדיג, נאָכשפּירענדיג. זי האָט זיך ניט געריהרט; זי האָט בלויז נאָכגעדרעהט דעם קאָפּ, איהם צו קאָנען וואָס מעהר נאָכקוקען אין זיין בליץ־שנעלען פליה. איהר הויכער געשטאַלט האָט זיך ווי אַ שוואַרצע פיגור בעוויזען אין דער ווײ־

סער שיין פון דער לבנה, און בלויז איהרע גאָלד־קאָלירטע האאר האָבען אָבגעשטראהלט אין דעם בלאסען גאָלד־שיין פון דעם הי־מעל־ליכט.

און זשאק האָט אונטערגעטריבען „ליזא׳ן" זי זאָל בעסער געהן דעם בארג־ארויף ביז מאָטטעווילל, און האָט זי געלאָזט אַ ביסעל אָבדוכען דעם גאַנצען גראדען וועג ביז באָלבעק און דער־נאָך פון סיינט־ראָמיין ביז הארפלער האָט ער זי ווידער אַ לאָז געטהון בארג־אראָפּ, — דער גרעסטער בארג־אראָפּ איבער דער גאַנצער ליניע, ווי דרייסיג מייל לענג, וואָס די לאָקאָמאָטיוועןלויפען איין ווי צוזאַמען מיט ווערט פּ זרד וואָס דערפּיהלען דעם שטאָהל. און צובראָכען און מיעד איז זשאק ענדליך אריין אויף דער סטאנציע אין האוור און מיט דעם דראנג און רויך פון דעם אָנגעקומענעם צוג איז סעווערינע, פאר׳ן אהיים געהן, צוגעלאָפען צו איהם, און מיט איהר פרעהליכער און צערטליכער שטימע געזאָגט:

— אַ דאנק. גוטע נאכט!

.6

עס איז אוועק אַ מאָנאט און אַלעס איז ווידער געוואָרען רוהיג אין רובאָ׳ס קווארטיער, וועלכע איז געווען אין דעם צוויי־טען גאָרען פון׳ם וואָקזאל, איבער די ווארט־זאאַלען פון די פּאַ־סאַזשירען. אי ביי זיי, אי ביי די שכנים אין קאָרידאָר, און אין דעם גאַנצען קליינעם וועלטיל פון בעאמטע, וואָס לעבען אויף די שטונדען, לויט די צוטהיילונג פון זייער ארבייטס־צייט האָט דאָס לעבען גענומען לויפען אזוי מאָנאָטאָן ווי פריהער. עס האָט אויסגעזעהען, אַז עס האָט גאָר ניט פּאסירט עפּעס אוננאָרמאַ־לעס אָדער שרעקליכעס.

די סקאַנדאַלעזע געשיכטע פון גראנמאָרען, וועלכע האָט גע־האָט אָנגעמאכט אַזאַ גרויסען רעש, האָט אָנגעהויבען פארגעסען צו ווערען, ווייזט אויס, צוליעב דער אונמעגליכקייט צו ענטדעקען דעם מערדער. פערהאַלטענדיג קאביש׳ן נאָך אַ צוויי וואָכען, האָט דער אונטערזוכונגס־ריכטער, דעניזעי, איהם ארויסגעלאָזט, וויל מען האָט ניט געקענט געפינען, ווי מען

דענקט, קיין מאָטיוו און קיין גענײגענער בעווייזע. עס איז זאָגאַר ערשיענען אַ פּאָליציי־פּערפֿאַסטע, ראָמאַנטישע לעגענדע פֿון אַ מערדער, וואָס מען קאָן ניט פֿאַנגען, אַ מין אונבעקאַנטער אַוואַנ־טיוריסט פֿון פֿערברעכען, וועלכער וואַקסט אויס אומעדום אין דער זעלבער צייט, און וועמען מען שרייבט צו אַלע פֿערברעכען, און וועלכער ווערט פֿערשוואונדען, ווי רויך, אַזוי באַלד ווי די אַגענטען ערשיינען נאָר. און די אָפּאָזיציאָנס־פּרעסע, וועלכע איז איצט געווען בעשעפֿטיגט מיט די אָנקומענדע וואַהלען, האָט זעלטען ווען אָבגעלאַכט פֿון דיעזער לעגענדע פֿון דעם מערדער. דאָס דריקען פֿון די הערשער, די געוואַלט פֿון די פּרעפֿעקטען האָ־בען טעגליך געליפֿערט גענוג מאַטעריאַל פֿיר ענטריסטעטע אַר־טיקלען. און אַזוי באַלד, ווי די גאַזעטען האָבען אויפֿגעהערט צו בעשעפֿטיגען זיך מיט דיעזער זאַך, האָט דאָס אויפֿגעהערט צו דיענען אַלס געגענשטאַנד פֿיר דער לײדעשאַפֿטליכער נייגעריג־קייט פֿון די מאַסען. און מען האָט שוין אַפּילו ניט גערעדט דער־פֿון.

אין דער פֿאַמיליע רובאָ איז צוריק געוואָרען רוהיג, ווייל די שווירינקייט, וואָס האָט געזאָלט אַרויסקומען פֿון גראַנמאָרען'ס צוואה איז גליקליך אויסגעמידען געוואָרען. דאָס פּאָר־פֿאָלק לאַ שענע האָבען געפֿאָלגט מאַדאַם באָנעהאָן'ס ראַטה, האָבען איינ־געוויליגט אויף דער צואה, מורא האָבענדיג אויפֿצוהויבען אַ סקאַנדאַל, און אויך דערפֿאַר, ווייל זיי זיינען ניט געווען זיכער אין די רעזולטאַטען פֿון דעם פּראָצעס. די רובאָס האָט מען אײ־בערגעגעבען די בעזיצונג, און שוין זייט אַ וואָך אַז מען האָט זיי געהאַלטען פֿאַר די אייגענטהימער פֿון קרואַ־דע־מאָפֿראַ, פֿון די הייזער, גערטנער, וואָס מען האָט געשאַצט אין אַ פֿיערציג־טויזענד פֿראַנק. זיי האָבען באַלד בעשלאָסען צו פֿערקויפֿען דאָס הויז פֿון אויסגעלאַסענהייט און בלוט, וועלכעס האָט זיי גע־שראָקען ווי אַ בייזער חלום, וואו זיי וואָלטען אַפּילו ניט גע־קענט איינשלאָפֿען, מורא האָבענדיג פֿאַר די געשפּענסטער פֿון דער פֿערגאַנגענהייט. זיי האָבען עס בעשלאָסען צו פֿערקויפֿען אין גאַנצען, ווי עס שטעהט און געהט, מיט'ן מעבעל, ניט פֿעררינ־

טענדיג עס און אפילו ניט ארומווישענדיג דעם שטויב. נור אזוי ווי אויף׳ן אָאוקציאָן וואָלט דאָס הויז ניט ארייגנעבראכט פיעל, ווייל ניט פיעלע וואָלטען געוואָלט וואָהנען אין אזא ווים־טעניש, האָבען די רובאָס בעשלאָסען צו וואַרטען אויף אַ בעלן און האָבען אויפ׳ן פּאסאד צוגעשלאָגען אַ גרויסען שיעלד, וואָס האָט געקענט געזעהען ווערען פון אַלע דורכלויפענדע צוגען. דיעזער אָנבאָט, אָנגעצייכענט מיט רויטע בוכשטאבען, דיעזער פערצוויי־פעלטער וואונש צו פערקויפען האָט נאָך פערשטאַרקערט דעם טרויער, וואָס האָבען ארויסגערופען די פערמאכטע לאָדען און דער גאָרטען, בעוואקסען מיט דערנער. און אזוי ווי רובאָ האָט זיך ענטשיעדען אָבגעזאָגט צו פאָהרען קיין קרוא־דע־מאָפּרא אום דאָרט צו מאכען די נויטיגע איינאָרדנונגען, האָט סעווערינע בע־שלאָסען אליין אהין אוועקצופאָהרען אין אַ נאָכמיטאָג. זי האָט איבערגעלאָזען די שליסעל ביי די מיזאר׳ן, און זיי אָנגעזאָגט צו צייגען דאָס הויז, אויב עס וועלען קומען קונים. דאָרט האָט מען זיך געקענט אנשטאַלירען אין צייט פון אַ צוויי שטונדען, ווייל דאָס הויז איז געווען פערזאָרגט מיט אַלעם נויטיגעם: אפילו וועש איז געווען אין די שאַפעס.

איצט האָט זיך שוין דאָס פּאָר פאָלק גאָר ניט בעאונרו־היגט, און די צייט איז זיך געלאָפען מיט דער מאָנאָטאָנער ער־ווארטונג פון דעם מאָרגענדיגען טאָג. דאָס הויז וועט מען אמאָל פערקויפען, זיי וועלען אוועקלעגען זייער געלט, און עס וועט זיין גוט. ענדליך האָבען זיי אָן זייער הויז פערגעסען און האָבען זיך געלעבט אזוי גלייך ווי עס וואָלט זיי שוין גאָר ניט בעשערט געווען צו פערלאָזען די דריי צימער וואָס זיי האָבען בעוואָהנט: אָן עסס־צימער, די טיהר פון וועלכען איז ארויסגעגאנגען גלייך אין קאָרידאָר אריין, אַ ציעמליך גרויס שלאָפצימער רעכטס, און אַ קליינינקע קיך, אָהן לופט, לינקס. זאָגאר דער דאך פון דעם וואָקזאל פאר זייערע פענסטער, דיעזער צינערנער דאך, וועלכער האָט ווי אַ געפענגניס־וואנט זיי פאַרשטעלט די גאַס, האָט ניט נור אויפגעהערט זיי אויפרעגען ווי פריהער, נור פערקעהרט,

פלעגט זיי גאָר בערוהיגען, פלעגט פערשטאַרקען דאָס געפיהל פון אונענדליכע רוהע, און פון איינשלעפענדער שטילקייט.

אָם וועניגסטענס זיינען ניטאָ פאַר די אויגען די שכנים, מען זעהט ניט קיינע שפּיאָנען, וועלכע שפּירען דיר נאָך; עס איז אָנגעקומען דער פריהלינג און דאָס פּאַר פּאָלק האָבען זיך נור בעקלאָגט אויף די שטיקענדע היץ און אויף דעם בלענדענדען בליאַסק פון דעם צין, וועלכער איז דערהיצט געוואָרען פון די ערשטע פריהלינגס־שטראַהלען פון דער זון. נאָך דער שרעקליכער ערשיטערונג, וועלכע האָט זיי געצוואונגען צו לעבען אין אַ שטענדיגען שרעק אין צייט פון צוויי מאָנאַטען, האָבען זיי זיך אָנגעזעטיגט מיט דיעזען שטילשטאַנד. עס האָט זיך אפילו ניט געלוסט אַ ריהר צו טהאָן זיך, זיי האָבען זיך געפרעהט, וואָס זיי ליידען ניט און ציטערען ניט. נאָך קיין מאָל איז רובאָ ניט גע־ווען אַזאַ געוויסענהאפטער און פּינקטליכער בעאַמטער: אין זיין וואָך פון טאָג־אַרבייט איז ער אַרויפגעגאַנגען אויף דער פּלאַט־פאָרמע פינף אוהר פאַר־טאָג; איז געקומען פריהשטיק עסען ערשט צעהן אוהר; איז ווידער געגאַנגען צו דער אַרבייט אום עלף אוהר, און איז שוין פערבליבען ביז עלף ביי־נאַכט; עס איז אויסגעקומען גאַנצע עלף שטונדען אַרבייט. אין צייט פון זיין נאַכט־אַרבייט, פלעגט רובאָ זיין בעשעפטיגט פון פינף אוהר אבענדס ביז פינף אין דער פריה. ער האָט זיך אפילו ניט בע־נוצט מיט זיין מיטאָג רוהע־שטונדע, און האָט געגעסען ביי זיך אין דער קאָנטאָר. און דיעזע שווערע אַרבייט האָט ער געטראָגען זאָגאַר מיט אַ מין פערגעניגען: זי איז איהם קענטיג געפעלען. ער האָט ניט אויסגעלאָזען קיין קלייניגקייט, אַלעס האָט ער גע־וואָלט זעהן, אַלעס מאַכען ווי גלייך ער וואָלט געפונען פערגע־סענהייט אין דער מיעדקייט, אַן אויפלעבונג אין דעם גלייכגע־וויכט פון דעם נאָרמאַלען לעבען.

סעווערינע, פון איהר זייט, פלעגט שטענדיג בלייבען איינע אַליין, פלעגט פערבלייבען אַן אַלמנה איין וואָך פון יעדע צוויי, און אַזוי ווי זי האָט אי אין דער ערשטער וואָך, אי אין דער צווייטער געזעהען דעם מאַן נור ביים פריהשטיק אָדער ביים מי־

טאג, האָט זי זיך לײדענשאַפטליך איבערגעגעבען צו דער ווירט־שאַפט. פריהער פלעגט זי זיך געוועהנליך אוועקזעצען מיט אַן ארבייט אין דער האנט, און האָט געהאסט די ווירטשאַפט. די אַלטע טאַנטע סימאָן האָט זיך דערמיט בעשעפטיגט און האָט בעדיענט פון ניין ביז צוועלף. אָבער זייט סעווערינע האָט זיך בערוהיגט, און זי האָט געקריגען די זיכערהייט, אַז זי וועט דאָ פערבלייבען, האָט זי ניט מעהר געטהון, ווי נור געראַמט און גערייניגט. זי האָט זיך ניט אוועקגעזעצט ,ביז זי האָט פריהער ניט איבערגעקעהרט די קוואַרטיער מיט'ן קאָפּ אַראָב. איצט האָ־בען שוין דאָס פּאָר פאָלק געקענט שלאָפען שטאַרק. אין זייערע זעלטענע צוזאַמענטרעפונגען, ביים עסען, און אויך ביי נאַכט, ווען זיי זיינען געשלאָפען צוזאַמען, פלעגען זיי קיין מאָל ניט אָנפאַנ־גען רעדען פון דער געשיכטע; זיי האָבען זי געהאַלטען אַלס געענדיגט, בעגראָבען.

איבערהויפּט סעווערינען האָט איצט דאָס לעבען אויסגעזע־הען זעהר אַנגענעהם. עס האָט זי ווידער אָנגענומען אַ מין פויל־קייט; די ווירטהשאַפט האָט זי ווידער איבערגעלאָזט צו דער טאַנטע סימאָן, ווי אַ פריילין, וואָס איז בעשאַפען געוואָרען נור פאַר עדעלע האנט־ארבייט. זי האָט זיך פערנומען מיט אַן אונ־ענדליכע ארבייט, — אַ גאַנצע אויסגעאַייקעלטע קאָלדרע, — וואָס האָט איהר געקאָנט קלעקען אויף'ן גאַנצען לעבען. אויפ־שטעהן פלעגט זי איצט גאַנץ שפּעט, און אַ צופרידענע צוואוואל־גערען זיך אַליין אין בעט, איינגעשלעפערט פון דעם קומען און אָבגעהן פון די צוגען, וואָס דאָס האָט איהר געוויזען די צייט ריכטיג ווי אַ זייגער. די ערשטע צייט נאָך דער חתונה, האָט דער גרויסער געטומעל פון דער סטאַנציע, דאָס פייפעריי פון די מאַ־שינען, דאָס קלאַפעריי פון די דרעה־צירקלען, דאָס אַלגעמיינע דונ־נערען, דאָס טרייסלען יעדע ווילע ווי אין אַן ערד־ציטערניש, וואָס האָט געוואָרפען מיט איהר און מיט'ן מעבעל אין שטוב — דאָס אַלעס האָט זי ווי בעווילדערט. אָבער שפּעטער האָט זי זיך צו דעם צוגעוועהנט, און דער רוישענדער און טרייסלענדער וואקזאל איז געוואָרען אַ טהייל פון איהר לעבען; און איצט האָט

דאס איהר זאגאר געמאכט פערגעניגען, און פון דעם געטומעל און ליארם איז איהר אייגענטליך געקומען איהר רוהע. ביז'ן פריה־שטיק האט זי זיך יעדען טאג ארומגעדרעהט איבער די צימערען, מיט פארלעגטע הענד, שמועסענדיג מיט דער דיענסט, און דער־נאך, דעם גאנצען לאנגען נאכמיטאג זיצט זי איצט ביים פענ־סטער פון עס־צימער, און איהר אייקלען ליעגט איהר מייסטענס אויף די קניע, און זי טהוט גארניט און איז צופרידען דערמיט. און אין די וואכען, ווען דער מאן קומט פון דער ארבייט פאר טאג, הערט זי איהם כראפען ביז אויף דער נאכט; און דעם אמת גע־זאגט, זיינען דאס געווען די בעסטע וואכען, און זי פלעגט איצט לעבען ווי פאר דער חתונה, איינע אליין פערנעהמענדיג דאס גאנ־צע בעט, און דערנאך טהוענדיג וואס איהר הארץ געלוסט, א פרייע דעם גאנצען טאג. ארויסגעהן געהט זי איצט זעלטען ווען ארויס. פון גאנץ האוור זעהט זי נור דעם רויך פון די פאבריקען ארום דעם וואקזאל, און די שווארצע וואלקענס רויך פארשטעלען איהר דעם הימעל איבער דעם צינערנעם דאך, וואס האקט איהר אפ דעם האריזאנט בלויז עטליכע מעטר פאר די אויגען. דארט, פון יענער זייט וואנט איז די שטאדט; דאס פיהלט זי שטענדיג; איהר איז סקוטשנע, וואס זי זעהט די שטאדט ניט; אבער סוף כל סוף האט זי זיך דערצו אביסעל צוגעוואהנט; די פינף זעקס טעפ מיט פערשיעדענע בלומען, וואס זי האלט אבגעהיט אויף די פענסטער, זיינען געווארען ווי איהר גארטען, וואס פארלייכ־טערט איהר איינזאמקייט. און זי פלעגט זיך אמאל א טראכט טהון, אז זי האט זיך פרש געווען פון דער וועלט און וואהנט אין טיעפען וואלד איינע אליין; א חוץ וואס רובא קומט אמאל אין די פרייע שטונדען און קריכט דורך דורכ'ן פענסטער, און דראפעט זיך ארויף ביז צום רוקען פון'ם צינערנעם דאך; און דאן רוקט ער זיך איבער ביז'ן ענדע און זעצט זיך ארויף אויפ'ן שפיץ פליגעל איבער דעם בולוואר „נאפאלעאן". דארט פלעגט ער זיך פאררויכערען די ליולקע, געגען דעם פרייען הימעל, און פלעגט ארונטערקוקען אויף די גרויסע שטאדט, צולעגט אונטער זיינע פיס, און וויטער אין דעם טאל בעזעצט מיט שיפען און א

וואלד הויכע מאסטעס, און נאָך ווייטער, אויף דעם גרויסען ים, בלאס־גרויען און אָהן א ברעג.

ס'האָט אויסגעזעהען ווי די זעלבע שלעפעריגקייט האָט פארכאַפּט די איבעריגע פאמיליעס, די שכנים פון די רובאָס. אין דעם קאָרידאָר, וואו עס האָט געוועהנליך גערוישט א גאנצער שטורם־ווינד פון פּלאָטקעס, איז מיט אמאָל אויך פארשלאָפען געוואָרען. אז פילאָמענע פלעגט קומען צו מאדאם לעבלע, האָט מען קוים וואָס געהערט דעם מורמעל פון זייער שטיל רעדען. זיי זיינען ביידע געווען איבערראשט דערפון, ווי די געשיכטע מיט די רובאָס האָט זיך געענדיגט; און איצט האָבען זיי פון דעם מ'סיע רובאָ גערעדט ניט אנדערש ווי מיט א בעליידיגענדען טאָן פון מיטלייד; ס'הייסט, ווי קומט ער אָנצוהאלטען די שטעלע; .. מסתמא איז זיין פרוי ניט גלאט אזוי אוים פרומ־קייט געפאָהרען אין פאריז; און יעדענפאלס האָט ער אויף זיך איצט א פלעק, און ער וועט זיך קיין מאָל ניט ריין־וואשען פון חשד'ען. און די קאסירשע איז שוין געווען זיכער, אז פון איצט אָן און ווייטער וועלען די רובאָ'ס שוין קיין מאכט ניט האָבען ביי איהר צו צונעהמען די קווארטיר, און זי האָט געגען זיי פאר־ריסען דעם קאָפּ, איז זיי פארביינגעזאנגען מיט שטאָלץ און זיי ניט געגריסט; און פילאָמענע'ן זאָגאר האָט זי אויך פון זיך דערווייטערט, און יענע פלעגט צו איהר קומען אלץ וועניגער און וועניגער, מערקענדיג אז מאדאם לעבלע איז עפּיס צו גרויס ביי זיך און צו סקוטשנע. דערפאר האָט מאדאם לעבלע, אום זיך צו געפינען אַן ארבייט, נאָך מעהר געזוכט אַן אינטריגע צווישען מאדמואזעל גישאָן און מ'סיע דאבאדי, דעם סטאנציאָן־מייסטער; אָבער געפונען האָט זי, נאָך אלעמען, גאָרניט. אין קאָרידאָר האָט זיך מעהר ניט געהערט ווי דאָס שטילע טרעטען פון איהרע וואָליקענע פאנטאָפעל. און אלעס איז ביסלעכווייז איינגעשלאָ־פען געוואָרען אין דעם קאָרידאָר; א גאנצער מאָנאט איז אוועק און ס'איז געווען שטיל און פריעדליך ווי אין א טיעפען שלאָף נאָך א געוואלדיגען שטורם.

אָבער ביי די רובאָס אין הויז איז געבליבען איין פונקט, —

א בעאונרוהיגענדער פונקט, פול מיט שרעק: דאס איז געווען איין ארט אין דעם פארקעט אין עס־צימער; און ווען זייער בליק פלעגט אמאל יא פאלען אויף דעם ארט, פלעגט זיי ווידער אנכאפען א שלעכטער געפיהל פון אנגסט. דאס איז געווען לינקס פון דעם פענסטער, דארט וואו זיי האבען ארויסגעריסען פון פארקעט א דעמבענע קלעצעל און דאס ווידער צוריקגעלעגט אויף'ן ארט ווי געווען, ווייל זיי האבען אונטער דעם בעהאלטען דאס זייגערל און די צעהן בילעטען צו טויזענד פראנק, וואס זיי האבען ארויסגענומען ביי דעם טויטען גראנמארען א חוץ זיין בייטעלע מיט א דריי הונדערט פראנק אין גאלד. דאס זייגערל און דאס געלד וואלט רובא ניט געווען גענומען, ווען ניט צו מאכען דעם אנשטעל פון רויב. קיין גנב איז ער ניט געווען, און ער וואלט בעסער געלעגען טויט־קראנק פון הונגער, ווי ער האט זיך אויסגעדריקט, איידער זיך צו בענוצען מיט איין סענטים פון דעם געלד אדער פארקויפען דאס זייגערל. דאס געלד פון דעם אלטען, וועלכעס האט בעשמוצט זיין פרוי, און וועמען ער האט בעצאהלט זיינס, — דאס געלד פון שמוץ און בלוט.... ניין! ניין! דאס איז ניט קיין ריין געלד, און קיין עהרליכער מענש קאן זיך צו דעם ניט צוריהרען! פון דעם הויז אין קורא־דע־מאפרא, וואס ער האט בעקומען אלס א געשאנק, האט ער אפילו ניט געטראכט; אבער דער פאקט, אז דעם ערמארדעטען האט ער בעזוכט, און פון איהם צוגענומען די געלד־בילעטען אין דעם עקעלהאפטען מאמענט פון דעם מארד, — דאס האט איהם געשווידערט, דאס האט אין איהם ערוועקט זיין געוויסען מיט א געפיהל פון שרעק און עקעל. און דאך האט ער ביי זיך ניט געפיהלט די גבורה די בילעטען צו פארברענען און אריין צו ווארפען דעם זייגער מיט'ן בייטעל אין ים אריין, אבוואהל פון זיכערהייטס וועגען האט איהם דעם שכל דאס געהייסען טהון, האט איהם אבער דאס הארץ ניט דערלאזט אזא תל מאכען פון אזא גוטס. ער האט אין זיך געפיהלט עפיס אן אונבעוואוסטזיניגען רעספעקט צו געלד, און ער וועט קיין מאל אזא סומע ניט פערניכטען. פון אנפאנג האט ער גאר קיין זיכער פלאץ פאר דעם שאץ ניט גע־

קאַנט געפינען ; און ער האָט דאָס זיך געלעגט צו קאָפּען. און דערנאָך האָט ער זיך געדרעהט אַ קאָפּ ווי צו געפינען אַנדערע זיכערע ערטער דאָס צו בעהאַלטען ; יעדען טאָג אַן אַנדער אָרט ; און פון דעם מינסטען שאָרך האָט ער געציטערט טאָמיר קומט עס די פּאָליציי ביי איהם זוכען אין הויז. זייט רובאַ קען זיך, האָט ער קיין מאָל זיך אַזוי ניט געדרעהט דעם מת. און ענדליך, ניט האָבענדיג מעהר קיין נייע פּלעצער און אויסגעמאַטערט פון די שרעקעניש, האָט ער אַמאָל אין דער פריה, אַז דאָס געלד איז דעם זייגער איבערגעלאָזט אויף דעם זעלבען אָרט, וואו ער האָט עס אַ טאָג פאַר דעם בעהאַלטען — אונטער'ן דעמבענע קלעצעל פון פּאַרקעט ; — און איצט קען ער דערצו זיך שוין ניט צו־ריהרען, פאַר קיין שום זאַך ניט אין דער וועלט, גלייך ווי דאָס וואָלט געווען אין אַ קבר, אין אַ גרוב פון טויט און שרעק, פול מיט מתים. זאָגאַר אין געהען האָט ער אויסגעווייכט דאָס אָרט ניט אַרויפצוטרעטען מיט אַ פוס ; ער האָט עפּיס געהאַט דאָביי אַ שלעכטען געפיהל, גלייך ווי מ'וואָלט איהם פון אונטען דער־לאַנגט אַ צופּ אין פוס. און סעווערינע פלעגט אויך נאָך מיטאָג, ווען זי פלעגט זיך זעצען ביים פענסטער, אָברוקען דאָס בענקעל, אַז איהר זאָל ניט אויסקומען צו זיצען פונקט איבער'ן מת, וואָס ליעגט ביי זיי אונטער די פּאָדלאָגע. רובאַ מיט'ן ווייב האָבען צווישען זיך דערפון ניט גערעדט ; זיי האָבען זיך אַלץ געוואָלט איינריידען, אַז זיי וועלען זיך צוגעוואוינען ; צום סוף האָבען זיי זיך נור מעהר געשראָקען, וואָס ער, דער מת, איז דאָ ביי זיי, און זיי פיהלען איהם אַלץ מעהר און מעהר מיט יעדע שטונדע. דאָ, ביי זיי, אונטער זייערע פיאַטעס. און דער פלאַגענדער גע־פיהל קומט אויס נאָך מעהר זאָנדערבאַר דערמיט, וואָס פאַר דעם מעסער האָבען זיי זיך גאָר ניט געשראָקען, — דעם שעהנעם נייעם מעסער, וואָס די פרוי האָט געקויפט און דער מאַן האָט אַריינגעשטאָכען אין האַלז אריין פון איהר ליעבהאָבער. דאָס מעסער האָבען זיי פּשוט אָרומגעוואַשען און עס איז זיך געלעגען אין אַ קעסטעל, און פרוי סימאָן פלעגט מיט איהם אַמאָל שנייי־דען ברויט.

דערצו נאך האט רובא אליין ארײנגעפיהרט אין זייער שטי־
לען לעבען גאר אן אנדער צרה, וועלכער איז פון טאג צו טאג
געווארען אלץ גרעסער, — ער האט נור געוואלט אז זשאק זאל
ביי זיי זיין אן אפטער אריינגעהער. לויט דעם גאנג פון זיין
ארבייט, האט דער מאשיניסט געמוזט זיין אין האוור דריי מאל
א וואך; מאנטאג פון האלב עלף אין דער פריה ביז צוואנציג
מינוט אויף זיעבען אויף דער נאכט; דאנערסטאג און שבת פון
פינף מינוט אויף צוועלף ביז פיערציג מינוט אויף זיעבען אין
דער פריה. און דעם ערשטען מאנטאג נאך סעווערינע'ס רייזע,
איז רובא צו איהם צוגעשטאנען:

— הערט נור, קאמעראד, איהר וועט דאך אונז ניט אבזאגען
עפּיס צו נעהמען אין מויל אריין ביי אונז.... צום טייוועל! איהר
זיינט געווען אזוי פריינדליך צו מיין פרוי, — לאזט מיר אייך
אבדאנקען.

און אין פערלויף פון'ם ערשטען מאנאט האט זשאק ביי
זיי געגעסען פריהשטיק צוויי מאל. ס'האט אויסגעזעהען, ווי
רובא, וועלכער האט זיך געקרענקט פון דעם שטענדיגען שווייגען,
וועז ער איז געווען ביים טיש איינער אליין מיט'ן ווייב, האט
עפּיס געפיהלט אן ערלייכטערונג, ווען מיט זיי איז געווען דער
גאסט. און רובא האט באלד געפונען וואס צו דערצעהלען, און
ער האט געפלוידערט און געזאגט וויצען.

— קומט דאך אפטער! איהר זעהט דאך, אז איהר שטערט
אונז גארניט.

איין מאל, א דאנערשטאג אויף דער נאכט, אז זשאק האט
זיך ארומגעוואשען פון וועג און האט געוואלט געהן שלאפען,
האט ער זיך אנגעטראפען מיט רובא'ן, וועלכער האט זיך ארומ־
געדרעהט ארום דעפא; און ניט קוקענדיג, וואס ס'איז שוין
געווען אזוי שפעט, האט רובא דאך ניט געוואלט געהן אליין
אהיים, און ער האט מיט זיך מיטגעשלעפּט דעם יונגען מאשיניסט
ביז דער סטאנציע, און דא האט ער איהם שוין פארשלעפּט צו
זיך. סעווערינע, וועלכע איז נאך געווען אויף, האט עפּיס גע־

לייענט. מ׳האָט געגומען צו גלעזלאַך, און מ׳האָט דערנאָך גע־שפּילט אין קאָרטען ביז נאָך האַלבע נאַכט.

און פון יענער צייט אָן זיינען דער פריהשטיק מאָנטאג אין דער פריה און דאָנערשטאָג און שבת אויף דער נאַכט געוואָרען ביי זיי א מין געוואָהנהייט. און אויב זשאַק האָט אמאָל פאַר־פעהלט, פלעגט רובאַ אליין איהם אָבזוכען און ברענגען צופּיהרען, מאַכענדיג איהם פאָרווירפע פאַר זיין נאַכלעסיגקייט. רובאַ איז געוואָרען מרה־שחורה׳דיגער, און פלעגט באמת אויפלעבען נור מיט זיין נייעם גוטען ברודער, דער זעלבער יונגען מאַן, וועלכער האָט איהם פריהער פאַרשאַפט אזוי פיעל אנגסט, און וועלכער האָט דאָך יעצט געדאַרפט זיין פאַר איהם ווי א פלאַג, אלס דער איינציגער עדות און לעבעדיגע ערינערונג פון די אלע שרעקען, וואָס ער האָט אזוי געוואָלט פערגעסען, — איז גאָר, פאַרקעהרט, געוואָרען א נויטוועגדיגקייט פאַר איהם, און טאַקי דערפאַר אפשר, וואָס וויסען האָט זשאַק געוואוסט, אָבער ער האָט ניט אויסגע־זאָגט. און דער סעקרעט בלייבט צווישען זיי, פּונקט ווי עפּיס א שטאַרקער באַנד, גלייך ווי זשאַק וואָלט דאָ מיטגעהאָלפען אין דעם פאַרברעכען. אָפט פלעגט רובאַ איהם אָנקוקען מיט א בע־דייטענדען בליק, און פלעגט איהם פּלוצלונג דריקען די האַנד מיט א מין ליידענשאַפט, וועלכע איז געווען שוין צו שטאַרק פיר דעם געוועהנליכען אויסדרוק פון פּשוט׳ע גוט־ברודערשאַפט.

דאָס וויכטיגסטע איז אָבער, וואָס זשאַק איז ביי די רובאַ׳ס אין דער פאַמיליע געווען א געוואונשטער גאַסט. סעווערינע אליין פלעגט איהם פרעהליך אויפנעהמען, ארויסלאָזענדיג א לייכטען געשריי, ווען ער פלעגט אריינקומען, ווי א פּרוי, וואָס כאַפּט זיך פרעהליך אויף פון שלאָף. און זי פלעגט באַלד אוועק לעגען פון די הענד אלעס, איהר אייקלען, איהר בוך, און פלעגט זיך, מיט רעד און געלעכטער, ארויסרייסען פון די גרויסע סקוטשנעקייט פון איהרע טאָג־טעג.

— אה, ווי פיין דאָס איז וואָס איהר זייט געקומען! כ׳האָב דערהערט דעם שנעל־צוג, האָב איך באַלד געטראַכט פון אייך.

אז ער פלעגט ביי זיי זיין צו פריהשטיק, איז דאָס ביי זיי

געווען אַ יום־טוב. זי האָט שוין געקענט זיין געשמאַק, און פלעגט אליין געהן איינקויפען, כדי צו קריגען פאר'ן גאַסט פרישע אייער; און דאבײַ איז זי געווען זעהר ליעבליך, ווי אַ גאַסט־פריינדליכע ווירטהין, וואָס געהמט אויף אַ פריינד פון הויז, און ער דאַרף דאָ ניט מערקען קיין אנדער זאַך ווי נור דעם וואונש צו זיין פריינדליך צו איהם און אַ בעדיר־פנים צו פארברייננגען אַ שטיקעל צייט.

— מאַנטאַג, פארגעסט ניט, קומט! מיר וועלען האָבען שמאַנט.

בלויז איינס: צום ענדע פון ערשטען מאָנאַט, וואָס ער איז ביי זיי געוואָרען אַן אָפטער גאַסט, איז דאָס פּאָאַר פאָלק צווישען זיך געוואָרען עפּיס מעהר פרעמד. זי האָט אַלץ מעהר און מעהר געהאַט פערגעניגען צו שלאָפען אַליין, און זי פלעגט אַלץ אויסמיידען איהר מאַן; און ער, וויעדער, וואָס ער איז געווען אַזוי ליידענשאַפטליך, אַזוי ברוטאַל די ערשטע צייט פון זייער פערהייראַטען לעבען, האָט זיך ניט בעמיהט זי אָנצוהאַלטען פיר זיך. ער האָט זי געליעבט אָהן שום דעליקאַטנעקייט, און זי האָט זיך איהם אונטערוואָרפען מיט די געדולדיגקייט פון דער געהאָרכזאַמער פרוי, מיינענדיג אַז אַזוי דאַרף צו זיין, אָבער אליין דערפון ניט שעפּענדיג קיין פערגעניגען. אָבער צייט דעם פארברעכען, איז איהר דאָס געוואָרען אבשטויסענד, גאָר אָהן אַ פארוואָס. זי האָט זיך דערפאר געשראָקען; דאָס פלעגט זי מאַכען נערוועז. איין מאָל ביי נאַכט, ווען דאָס ליכט האָט גע־ברענט, האָט זי מיט אַמאָל אַ געשריי געטהון: איהר האָט זיך אָבגעדוכט, אַז אין זיין רויטען, צורייצטען געזיכט, האָט זי איי־בער זיך דערזעהען דאָס פּנים פון דעם מערדער. און פון יעמאָלט אָן פלעגט זי תמיד ווערען אַ דערציטערטע און פלעגט דערשפּירען דעם געפיהל פון מאָרד, גלייך ווי ער וואָלט זי אַנידערגעשליידערט, האָבענדיג ביי זיך דאָס מעסער אין דער האנד. דאָס איז געווען נאַריש, אָבער דאָס הארץ האָט איהר געקלאַפּט פון שרעק. און רובאָ האָט זי אַלץ ווענינער און ווענינער געצוואונגען, דעם אמת געזאָגט, זי איז געווען צו אונרוהיג, און ער איז געווען אונצו־

פרידען. מיעדקייט, גלייכגילטיגקייט און די קאלטקייט, וואס קומט מיט די יאָהרען, האָט זיך אריינגעכאפּט אין זייער לעבען. געבראכט צו זיי פון דעם שרעקליכען קריזיס, צוזאמען מיט די פארגאָסענע בלוט, און ווען דאס מאן און ווייב פלעגט דאך אויסקומען צו שלאָפען אין איין בעט, פלעגען זיי זיך אָברוקען איינער פון׳ם אנדערען. און זשאק האָט געוויס נור געקאָנט ווייטער פונאנדערטרייבען די אָבגעזונדערטקייט פון דעם פּאָאָר פאָלק, ווייל מיט זיין קומען פלעגט ער זיי ארויסנעהמען פון דער איינזאמקייט, פון זיין אליין. ער פלעגט זיי בעפרייען איינעם פון אנדערען.

דערווייל האָט זיך רובאָ געלעבט אָהן געוויסענס־ביסע. ער האָט אייגענטליך נור מורא געהאט דערפאר, וואָס עס וועט איהם קומען, אויב מ׳וועט געוואָהר ווערען; און זיין גרעסטע מורא איז איצט אייגענטליך געווען ער זאָל חלילה ניט פארליערען די שטעל. יעצט האָט ער שוין אויף קיין שום זאך קיין חרטה ניט, און דאָך, ווען ער וואָלט איצט געדארפט ווידער אָנהויבען די גאַנצע טראגעדיע פון דאָס ניי, וואָלט ער די פרוי אפשר ניט אריינגעצויגען, ווייל פרויען שרעקען זיך באלד; און סעווערינען וועט ער איצט, דאכט זיך, אָנווערען, ווייל ער האָט איהר ארויפגעלעגט אויף דעם אקסעל צו אַ שווערע לאַסט. ער וואָלט געווען דער בעל־הבית איבער איהר ווי פריהער, ווען ער וואָלט זיך ניט געוועזן ארונטערגעלאָזט צו איהר ווי צו אַ קאמעראַד אין דעם שרעק און די קריגערייי פון דעם פארברעכען. אָבער איצט איז שוין פארפאלען; איצט בלייבט איהם נור זיך צו צופּאסען צו די אומשטענדען; און דערפאר טאקי דארף ער זיך ערשט ריכטיג בעמיהען ווידער צו געפינען די שטימונג, אין וועלכע ער איז געווען, ווען דאָס ווייב איז זיך איהם מודה געווען און דער מאָרד איז געוואָרען נויטיג ווי דאָס לעבען. דאן האָט זיך איהם געדוכט, אַז ער וואָלט גאָרניט געקאָנט לעבען, ווען ער וואָלט דעם אלטען ניט גע׳הרג׳עט. אָבער איצט, אַז דאָס פייער פון אייפערזוכט איז אויסגעגאנגען, און אַזוי אונערטרעגליך בריהט איהם שוין ניט, און דאָס הארץ ווערט איהם שוין פארקלעמט, גלייך ווי דאָס

בלוט וואָלט אין זיינע אָדערן פאַרגליווערט געוואָרען פון דעם פאַרנאָסענעם בלוט, — איצט איז איהם שוין ווייט ניט אַזוי קלאָהר די נויטיגקייט צו מאָרדען. ער איז שוין געקומען אַזוי ווייט, אַז ביי איהם איז שוין יעצט גאָר אַ פראַגע, צו ס'האָט אין גאַנצען די ווערטה געהאַט צו הרג'ענען. קיין חרטה איז דאָס אָבער ניט געווען, זאָנדערן גיכער אַ מין ענטטוישונג, אַ מין בערעכנונג, אַז אָפט טהוט דער מענש אונערלויבליכע זאַכען כדי צו זיין גליקליך, און אין אמת'ן האָט ער דערפון גאָרניט. און רובאָ, דער פלוידערער, איז געוואָרען אַ שווייגענדער, אַ צו־טראָגענער פון זיינע געדאַנקען, און אַלץ מעהר מרה־שחורה'דיג. און אַלע טאָג קריכט איצט רובאָ אַרויף אויף דעם שפּיץ פליגעל, כדי ניט צו בלייבען מיט'ן ווייב אויג אויף אויג נאָכ'ן עסען; און ער זיצט זיך אין דער הויך אויף דעם צינערנעם דאַך און די פרייע ברייטקייט הויכט אויף איהם, און אונדייטליכע פאַנ־טאַזיעס שלעפּערען איהם, און ער רויכערט אַ ליולקע נאָך אַ ליולקע און קוקט איבער'ן שטאָדט אַריבער צו די פּאַקעט־שיפען, וואָס פאַרשווינדען ענדליך ביים האָריזאָנט, אין דעם ווייטען ים.

איין אויף־דער־נאַכט האָט זיך אין רובאָ'ן מיט אַמאָל אויפ־געכאַפּט זיין אַמאָליגע ווילדע אייפערזוכט. ער איז געגאַנגען אָבזוכען זשאַק'ן אין דעפּאָ און ברענגענדיג איהם צופיהרען צו זיך נעמען אַ גלעזעלע, האָט ער אויף די טרעפּ בעגעגענט, אַרונ־טערקומענדיג, דעם אויבער קאָנדוקטאָר האָנרי דאָווערן. דער קאָנדוקטאָר איז עפּיס געווען אונרוהיג און האָט ערקלעהרט, אַז ער איז געווען ביי מאַדאַם רובאָ פרעגען וועגען עפּיס, וואָס זיינע שוועסטער האָבען איהם געשיקט. דער אמת איז אָבער, אַז שוין פאַר אַ שטיק צייט האָט ער אַלץ פאַרפאָלגט סעווערינע'ן, אין דער האָפנונג זי צו בעזיגען.

און אויף דער שוועל האָט רובאָ שוין אַ געשריי געטהון צום ווייב:

— וואָס איז ער געקומען אַהער, דער חברה מאַן? הערסט, ער רייצט מיך אויף...

— אָבער, מיין פריינד, ער איז בלויז געקומען נאָך א מוסטער צום אייקלען...

— צום אייקלען... שעהנע מעשות... וואָס מיינסטו, אז איך בין שוין א נאר, אז איך פערשטעה ניט צו וואָס ער קומט אהער?... און דו אליין, היט זיך די ביינער!

און ער האָט זיך געלאָזט צו איהר מיט אויפגעהויבענע פויסטען, און זי האָט אָבגעטראָטען און איז געוואָרען בלאַס, ערשטוינט פון אזא פלוצימדיגען אָנפאַל פון ליידענשאַפט אין די קאַלטע גלייכגילטיגקייט, ווי זיי לעבען איצט צווישען זיך. דערווייל, האָט ער זיך בערוהיגט, און ער האָט זיך געווענדעט צו זיין פריינד.

— ניט שלעכט, בנאמנות, א חברה לצים קריעכען צו יענעם אין שטוב אריין, גלייך ווי די פערהייראטע פרוי נעמט און ווארפט זיך זיי באלד אויפ׳ן האלז ארויף און דער האָך־ווירדיגער מאַן וועט זיך מאַכען ניט זעהענדיג! אין מיר קאָכט דאָס בלוט דערפון... גלויבט מיר, אין אזא פאַל איז ביי מיר לייכט צו דערווערגען דאָס ווייב אויפ׳ן אָרט! און זאָל מיר דער בחור אהער מעהר ניט קומען, אלא ניט וועט ער פון מיר כאַפּען... אָב־שייליך, א?

זשאַק׳ן איז די גאַנצע סצענע געווען זעהר אונאַנגענעהם, און ער האָט ניט געוואוסט, ווי זיך צו האלטען. מיינט מען דאָס איהם אליין, מיט דעם אָנפאַל פון צאָרן? וויל עס דער מאַן איהם געבען אן אָנצוהערעניש? אָבער ער האָט זיך באלד בערוהיגט, ווען רובאָ האָט גלייך פרעהליך געזאָגט:

— נארעלע, כ׳ווייס גאַנץ גוט, אז דו וואָלסט איהם ארויס־געשטופּט פון דער טיהר... געה ברענג די גלעזלאַך, און טרינק מיט מיט אונז.

און ער האָט זשאַק׳ן א קלאַפּ געטהון אין דער פּלייצע, און סעווערינע, א בערוהיגטע, האָט געשמייכעלט צו ביידע מענער.

אויף אזא׳ן אופן האָט רובאָ צונויפגעבראַכט זיין פרוי מיט זיין חבר אוים פריינדשאַפט, פּיעלייכט גאָר ניט דענקענדיג פון די מעגליכע פאָלגען. דיעזע פראַגע פון אייפערזוכט איז טאַקע

געוואָרען די וואַהרע אורזאַכע פון אַ פיעל אינטימערע נאָהענט־קייט, אַ געהיימער צערטליכקייט און בעהאַלטענעם צוטרויען צווישען זשאַק׳ן און סעווערינע׳ן; ווייל ער, זעהענדיג זי נאָך אַמאָל אויף מאָרגען, האָט ניט געקאָנט ניט בעדויערען זי, וואָס זי איז אַזוי ברוטאַליש בעהאַנדעלט געוואָרען, און סעווערינע האָט מיט טרערען אין די אויגען זיך בעקלאָגט אַז זי האָט געפונען זעהר ווענינ גליק אין איהר פערהייראַטען לעבען. פון דיעזען מאָ־מענט אָן האָבען זיי צווישען זיך געקראָגען אַ בעזונדערען פונקט פיר זייער געשפרעך און פריינדליכען מיטגעפיהל, און זיי האָבען זיך אָנגעפאַנגען צו פערשטעהן אָהן ווערטער. ביי יעדען בע־זוך האָט זשאַק מיט׳ן בליק געפרעגט ביי סעווערינע׳ן, צי זי האָט נייע אורזאַכען פיר ערגערניש. און זי האָט געענטפערט אויף דעם זעלבען אופן, מיט אַן איינפאַכער בעוועגונג פון די הויט־ברעמען. זיי פלעגען זיך דריקען די הענט אונטער׳ן מאַן׳ס פלייצע. זיי זיינען געוואָרען אַלץ געוואַגטער, זיי פלעגען זיך איינע די אַנדערע ערקלעהרען מיט׳ן לאַנגען דריקען די הענט; זייערע הייסע פינגער האָבען אויסגעזאָגט פון דעם וואַקסענדען אינטערעס, וואָס זיי האָבען געהאַט צו די קלענסטע עראייגניס פון זייער לעבען, זעלטען איז זיי געלונגען צו זעהען זיך אפילו אויף אַ מינוט אָהן רובאָ׳ן. ער פלעגט אימער זיין צווישען זיי אין דעם מעלאַנכאָלישען עסס־צימער; און זיי, ווידער, האָבען אָבער ניט געזוכט קיינע מיטלען איהם אויסצומיידען, ניט טראַכטענדיג אפילו אָבצומאַכען צווישען זיך וואו זיך צו בעגעג־נען ערגעץ אין אַן אָבגעזונדערטען ווינקעלע אין די טיפעניש פון דעם וואָקזאַל. דערווייל איז דאָס נאָך געווען בלויז אַן אמת׳ע פריינדשאַפט, אַ צערטליכע סימפּאַטיע, און רובאָ האָט זיי ניט געשטערט, ווייל אַ בליק, אַ דרוק פון דער האַנט, איז דערווייל געווען גענוג פיר זיי זיך צו פערשטעהן.

דאָס ערשטע מאָל ווען זשאַק האָט סעווערינען אַ זאָג גע־טהון אויף׳ן אויער, אַז ער וועט אויף איהר וואַרטען קומענדען דאָנערסטאַג, צוועלף ביי נאַכט, הינטער׳ן דעפּאָ, האָט דאָס איהר פערדראָסען און זי האָט פון איהם אַרויסגעריסען די האַנד. דאָס

איז געווען זיין פרייע וואָך, די וואָך פון נאַכט ארביים. איהר האָט דאָס שטאַרק געשראָקען — דער געדאַנק, אז זי וועט ארויסגעהן פון דערהיים זיך זעהען מיט דעם יונגען מאַן ערגעץ אין דער וויימען, אין א פינסטערען ווינקעל פון דער סטאַנציע. זי האָט עפּעס געפיהלט א שעמעוודיגקייט, וועלכע זי האָט פאַר דעם קיין מאָל ניט געפיהלט, — די מורא פון די אונשולדיגע מיידלאָך, וואָס דאָס הארץ קלאַפּט ביי זיי; און זי האָט זיך ניט נאָכגעגעבען באַלד אין אָנהויב, און ער האָט זי געמוזט בעטען כמעט גאַנצע צוויי וואָכען, איידער זי האָט ענדליך צוגעשטימט, ניט קוקענדיג, וואָס זי אליין האָט אזוי געגאַרט נאָך דיעזען שפּאַציער אין דער נאַכט.

ס'איז געקומען דער יוני מאָנאַט, און אויך די הייסע נעכט, וואָס דאָס ווינטעל פון דעם ים האָט קוים ערפרישט. דריי מאָל האָט ער שוין אויף איהם געוואַרט, האָפענדיג, אז זי וועט פאָרט קומען, אָבוואָהל זי האָט איהם ענטזאַגט. דעם אָבענד האָט זי נאָך אלץ געזאָגט, אז ניין; די נאַכט איז אָבער די לבנה ניט געווען, — א נאַכט פון א פאַרצויגענעם הימעל, אָהן א שטערן אונטער'ן צודעק פון ווארעמען טומאַן. און אזוי ווי ער איז זיך עס געשטאַנען אין שאָטען, האָט ער זי ענדליך דערזעהען, געקליידט אין שוואַרצען, געהענדיג מיט שטילע טריט. ס'איז געווען אזוי פינסטער, אז סעווערינע וואָלט זיכער פאַרביי געגאַנגען און איהם ניט בעמערקט, ווען ער וואָלט זי ניט ארומגעחאַפּט און איהר א קוש געטהון. זי האָט א לייכטען געשריי געטהון, א דערציטערטע. און מיט א געלעכטער האָט זי זיך באַלד צוגעדריקט מיט די ליפּען צו זיין מויל. און דאָס אלעס! זי האָט בשום אופן ניט געוואָלט זיך צוזעצען לעבען איינעם פון די ארומיגע שטאַלען אויף דער סטאַנציע. זיי האָבען ארומגעשפּאַצירט, זיי האָבען געשמועסט און זיך געדריקט איינער צום אַנדערען. פאַר זיי איז געווען די גרויסע שטרעקע, וואו עס געפינט זיך דער דעפּאָ מיט אלע זיינע פליגלען, צווישען די גאַס פראַנסוא־מאַזעליין און די גאַס ווערט, וועלכע שניידען איבער די אייזענבאַהן ליניע א יעדע מיט א בעזונדערען שלאַגבוים:

דאָס איז אַ מין גרויס שטיק פּלאַץ, וואָס איז אָנגעפּאַקט מיט אַלערליי געביידעס, מיט רעזערוואוארען, מיט וואסער־ציהער, מיט פיעלע זייטיגע רעלסען־וועגען; דאַ געפינען זיך אויך די צוויי גרויסע דעפּאָס פאר די לאָקאָמאָטיווען, דאָס הויז פון די סאָוואַניאַס, ארומגערינגעלט מיט אַ גערטענדיל, ניט גרעסער ווי אַ שטריימעל, און אויך די שעפּער וואו מען פאררינכט די מאַ־שינען, און דאָס וואַך־הויז, וואו עס שלאָפען די מאשיניסטען און זייערע הייצער, און ס'איז געווען זעהר, זעהר לייכט זיך דאַ צו בעהאַלטען, זיך ערגעץ צו פארשטעקען ווי אין טיעפען וואַלד, אין די פערוואָרפענע און פארפלאָנטערטע הינטער־געסלאַך. אין פערלויף פון אַ שטונדע האָבען זיי זיך דאָ מחיה געווען מיט זייער איינזאמקייט, און ס'איז זיי גרינגער געוואָרען אויף'ן הארצען פון זייערע פריינדליכע רעד, וואָס האָבען זיך ביי זיי שוין פון לאַנג אָנגעקליבען; זי האָט פון קיין זאַך ניט געוואָלט הערען, ווי לויטער פון פריינדשאַפט; זי האָט איהם זאָפאָרט ערקלערט, אַז זי וועט זיך איהם קיין מאָל ניט אָבגעבען, ווייל דאָס וואָלט געווען צו לומפּיש צו בעשמוצען זייער ריינע פריינדשאַפט, אויף וועלכע זי איז אַזוי שטאָלץ און וועלכע בעפרידיגט איהר זעלבסט־אַכטונג. דערנאָך האָט ער זי אָבגעפיהרט ביז דער גאַס „וואַרט“; זייערע ליפּען האָבען זיך ווידער צוזאַמען געטראָ־פען אין אַ שטאַרקען קוש. און זי איז אוועק אַהיים.

אין דיעזער זעלבער שטונדע, האָט רובאָ געדרימעלט אין אַן אַלטען לעדערנעם שטוהל אין דער קאַנטאָר פון די ארויסהעלפער פון דעם סטאַנציאָן־מייסטער און ער האָט געדאַרפט אויפשפּרינ־גען אַ מאָל צוואַנציג אין דער נאַכט, אַ צובראָכענער. ביז 9 אוהר אבענדס האָט ער געדאַרפט אָננעהמען און אוועקשיקען צוגען. הויפּטזעכליך האָט איהם פערשאַפט אומאַנגענעמליכקייטען דער ים־צוג: ער האָט אַליין געמוזט אויפפּאַסען אויף דעם מאַ־נעווּרירען, אויפ'ן צונויפקעטלען, און אויף די פּאַפּיערען פון דעם ארויסשיקען.

בשעת עס פלעגט ביי נאַכט אָנקומען דער שנעל־צוג פון פּאַריז און מען האָט איהם פאַנאַנדער געטשעפּעט, פלעגט רובאָ

עסען איינער אליין אויף אן עק פון טיש פון זיין קאנטאר; ער פלעגט עסען קאלטע פלייש צווישען צוויי שטיקלעך ברויט, וואס מען האט איהם געבראכט פון דער היים. דער לעצטער פאסאזשיר־צוג פון רואן פלעגט אנקומען צו דער סטאנציע א האלב איינס, און באלד נאך דעם פלעגט די פוסטע פלאטפארמע ווידער ווע־רען איינגעהילט אין א טיפע שטילקייט; עס האבען געברענט נור ווייניגע גאז־רעהרלאך, און די גאנצע סטאנציאן איז איינ־געשלאפען אין א מין ציטערנדע האלב־טונקעלהייט. פון דעם גאנצען פערסאנאל איז נור איבערגעבליבען צוויי אויפזעהער און פיער אדער פינף ארבייטער אונטער דעם בעפעהל פון דעם ארוים־העלפער פון דעם סטאנציאן־מייסטער. אבער אפילו זיי האבען אויך געכראפעט אויף וואס די וועלט שטעהט, איבער די בענק פון דעם וואך־שטיבעל; ; אבער רובא, וועלכער פלעגט זיי מוזען וועקען ביי דער קלענסטער אונרוהיגקייט, האט נור לייכט גע־דרעמעלט.

מורא האבענדיג, אז זיין מיעדקייט זאל איהם ניט איינ־שלעפערן פארטאג־צו, פלעגט ער אנשטעלען דעם וועקער אויף פינף אוהר. דאס איז געווען די צייט, ווען ער האט געמוזט אויפ־שטעהן צום ערשטען צוג פון פאריז. אבער צייטענווייז, אי־בערהויפט די לעצטע צייט, פלעגט רובא ליידען פון שלאפלא־זיגקייט, און ער האט ניט געקענט איינשלאפען און האט זיך אלץ געדרעהט אין זיין שטוהל. דאן פלעגט ער אויפשטעהן, געבען א געה ארום, פלעגט צוגעהן צום פאסט פון דעם רעלסען־קירעווער און דארט אבפלאפלען עטליכע מינוט. דער ברייטער טונקעלער הימעל, די ערהאבענע שטילקייט פון דער נאכט, האבען ביסלעכ־וויז בערוהיגט זיין פיבערישען צושטאנד. נאך א צוזאמענשטויס מיט רויבער, האט מען רובא'ן בעוואפענט מיט א רעוואלווער, און ער האט איהם אימער געטראגען ביי זיך אין דער קעשענע אן אנגעלאדענעם.

ער פלעגט אפט אזוי ארום מארשירען פאר־טאג, זיך אב־שטעלען ביי יעדען שארך און דאן פארטזעטצען דעם שפאציער מיט א מין אונבעשטימטען בעדויערן, וואס ס'איז איהם ניט

אויסגעקומען צו שיעסען. עס פלעגט איהם הנאה טהון, ווען עס האָט גענומען טאָגען, און עס האָט פון דער פינסטערניש אַרויסגעשוועבט דער בלאַסער אָבדרוק פון דער סטאַנציאָן. און איצט, ווען עס הויבט שוין אָן צו טאָגען אַ זייגער דריי, טהוט זיך רובאָ אַ וואָרף אויף׳ן געבעטען שטוהל און ווערט אַנטשלאָפען ווי אַ געהרג׳עטער, ביז דער וועק־זייגער רייסט איהם אויף אַ צושראָקענעם.

יעדע צווייטע וואָכען, דאָנערסטאַג און שבת, פלעגט סעווערינע אַרויסגעהן צו זשאַק׳ן; איין מאָל האָט זי איהם דערצעהלט, אַז איהר מאַן טראָגט מיט זיך אַרום אַ רעוואָלווער, און דאָס האָט זיי ביידען בעאונרוהיגט. אמת, רובאָ פלעגט אפילו קיין מאָל ניט צוקומען ביז׳ן דעפאָ. דאָך איז זייער שפאַציער געוואָרען עטוואָס געפעהרליך און דאָס האָט זיי נאָך מעהר בעצויבערט. דערצו האָבען זיי זיך נאָך געפונען אַ מחיה׳דיג ווינקעלע: הינטער דעם הויז פון די סאָוואַניאַס, אַ מין אַללעע צווישען די רייהען אונגעהייערע גרויסע אָנגעשאָטענע בערג קוילען פון ביידע זייטען, ווי אַ מין אָבגעשלאָסען געסעל אין אַ זאָנדערבאַרע שטעדטיל, מיט פיער־עקיגע פאַלאַסטען פון שוואַרצען מאַרמעלשטיין. דאָ זיינען זיי געווען באמת בעהאַלטען; ביי איין עק געסעל איז געווען אַ קאַמערעל פיר וועקצייג, מיט אַ מאַסע פוסטע זעק, ווי אַ קאַנאַפע, זעהר אַ ווייכע. אָבער אַמאָל, אין אַ שבת, ווען אַן אונערוואַרטעטער שלאַגס־רעגען האָט זיי געצוואונגען דאָרט זיך צו בעהאַלטען, האָט זי זיך ניט געוואָלט אפילו צוזעצען, און האָט זשאַק׳ן בלויז ערלויבט צו בעדעקען איהר געזיכט מיט אונענדליכע קושען, און זי האָט זיך דערמיט ניט געשעמט; זי האָט איהם ערלויבט זיך איינצוזויגען איהר אָטהעם בלויז ווי פון פריינדשאַפט וועגען. און אַז ער, צוהיצט פון דעם פייער, האָט געוואָלט זי נעהמען, האָט זי זיך פאַרטהיידיגט און האָט געוויינט, ווידערהאָלענדיג די זעלבע טענות. צו וואָס דאַרף ער איהר אָנטהון אַזאַ שמערץ? ס׳איז דאָך איהר אַזוי זיס איהם צו ליעבען, אָהן די אַלע געשלעכטליכע שמוץ!

סעווערינע איז אין דער אמת׳ן דאָך געבליבען ווי אַ ריין

קינד. נאָך דעם גאַנצען שמוץ וואָס זי האָט צו זעכצעהן יאָהר געליטען פון דעם אַלטען און די שפּעטערע פערגוואַלטיגונג פון איהר אייגענעם מאַן׳ס בעסטיאַלען אַפּעטיט! און זי איז נאָך יעצט געווען ווי אַן אונשולדיגע בתולה מיט איהר בעצויבערענדע שעמעוודיגקייט פון איהר ניט־בעוואוסטזיניגע ליידענשאַפט. און וואָס עס האָט זי אַם מייסטען געצויגען צו זשאַק׳ן, איז געווען זיין ווייכקייט. דאָס וואָס ער פּאָלגט זי און האַלט איין זיינע הענט, ווען זי ערלויבט זיי ניט צו וואַנדערען איבער איהר קערפּער, אַבשטופּענדיג זיי מיט איהרע שוואַכע הענט. דאָס ערשטע מאָל אין איהר לעבען האָט זי געליעבט. און דאָך האָט זי זיך ניט אָבגעגעבען, ווייל עס וואָלט אין דער אמת׳ן צושטערט איהר ליעבע באַלד צו בעלאַנגען צו איהר געליעבטען אויף דעם זעלבען שטייגער ווי די פריהעריגע צוויי מענער. איהר בעהאַלטענער וואונש איז געווען אויף אייביג צו שפּיערען דעם זיסען טעם, ווי אַמאָל, איידער מ׳האָט זי נאָך פערשמוצט, ווי אַ מיידעלע פון פונפצעהן יאָהר, וואָס האָט אַ טייערען פריינד מיט וועלכען זי קושט זיך אָהן אַן ענד ערגעץ הינטער אַ טיהר. און זשאַק, ווען ער איז ניט געווען צוקאָכט, האָט זיך איהר אונטערוואָרפען און איז געווען צופרידען נאָך ווייטער צו וואַרטען אויף דעם מאָמענט פון זיין גליק. ניט ווייניגער ווי סעווערינע אליין איז ער, דאַכט זיך, אויך ווידער געוואָרען אַ קליין אינגעל, און ער האָט ערשט איצט זיך אָבגעגעבען דער ליעבע, וועלכע איז פיר איהם ביז היינטיגען טאָג געווען אַזאַ שרעק. און ער האָט זי געפּאָלגט, און האָט צוריקגענומען די הענט, ווען זי פלעגט זיי איהם נור פאַר־האַלטען; אָבער בלויז דערפאַר, וואָס אין דער טיעפעניש פון זיין צערטליכקייט האָט ער אַלץ געשפּיערט אין זיך אַ שווערע מורא און אַ גרויסע אַנגסט, אַז מיט זיין ליעבע קאָן נאָך אין איהם אויפגעוועקט ווערען זיין קליפּה צו מאָרד. זי, וועלכע האָט שוין אַליין גע׳הרג׳עט... זי איז ביי איהם געוואָרען ווי די פאַנ־טאַזיע פון זיין ליעב־און־לעבען! און אויף איהם איז ווי געקומען אַ ישועה. און ער האָט מיט יעדען טאָג מעהר און מעהר געפיהלט, אַז ער איז גענעזען געוואָרען. האָט ער זי דען שטונדען־ווייז ניט

געהריקט צו איהר ברוסט? האָט ער זי דען ניט געקושט און גע־קושט, אריינזויגענדיג אין זיך איהר נשמה? און דאָך האָט זיך אין איהם ניט דערוועקט דער טייוועלשער וואונש זי צו דער־ווערגען אום זי צו האָבען. אָבער ער האָט נאָך אַלץ ניט געוואגט; ס'איז דאָך געווען אזוי זיס צו ווארטען, זאָל די ליעבע אליין זיי פעראייניגען, ווען ס'וועט קומען די צייט און עס וועט שוואך ווערען זייער ווילענס-קראפט און זיי וועלען זיך איינער דעם אנדערן פאַלען אין די אָרעמס.

און אזוי פלעגען זיך זייערע גליקליכע צוזאמענטרעפונגען פאָרקומען א טאָג און א טאָג, און זיי האָבען זיך אי איין מאָל ניט געלאָזט פערגעסען אי אויף איין מינוט ניט, און זיי פלעגען זיך שפאציערען אין דער פינסטערניש צווישען די רייהען בערג־קוילען, וועלכע פלעגען נאָך פינסטערער מאכען די נאכט ארום זיי.

אין א יולי־נאכט האָט זשאַק, אום ניט צו פערשפעטיגען קיין האוור צו דער ריכטיגער מינוט, עלף אוהר פינף, געמוזט אונטערטרייבען זיין „ליזאַ'ן", גלייך ווי זי וואָלט זיך אונטער־געפוילט אין דער שטיקענדער היץ. באלד נאָך רואן האָט גענומען דונערען און בליצען איבער דעם גאנצען טהאָל פון די סעין, אויף דער לינקער האנט; און יעדע וויילע האָט זשאַק'ן אָנגעכאפּט אַ אונרוהיגקייט, ווייל יענע נאכט האָט סעווערינע געדארפט ארויסקומען מיט איהם זיך זעהען. ער האָט מורא געהאט טאָמער וועט צו פריה ארויסזעצען מיט א שלאַגס־רעגען און זי וועט ניט קאָנען ארויסקומען. און אז איהם איז ענדליך געלונגען אריינ־צוקומען אין דער סטאנציע פאר'ן רעגען, איז ער געוואָרען אונ־געדולדיג וואָס די פאסאזשירען קלויבען זיך אזוי לאנג ארויס־צוקריעכען פון די וואגאָנעס.

רובאָ איז געווען אויף דער פלאטפאָרמע; ס'איז געווען זיין וואָך נאכט־ארבייט.

— צום טייוועל! — האָט ער געזאָגט מיט א געלעכטער, — וואָס איילט איהר אזוי זיך געהן לעגען... שלאָפט געזונט.

— א דאַנק.

און זשאַק האָט דערלאַנגט א פייף און א רוק געטהון דעם

לעדיגען צוג און איז אוועק צום דעפא. די צוויי העלפטען פון דער אונגעהייער גרויסער טיהר זיינען געווען פונאנדערגערוקט, און „ליזא“ איז אריין אין דעם לאקאמאטיוו־הייזעל, — א מין גאלעריי מיט צוויי רייהען רעלסען, א זיבעציג מעטר די לענג, וואו ס'האבען געקאנט אריין זעקס מאשינען. אינוועניג איז געווען גאנץ טונקעל; בלויז פיער גאז־ברענער האבען בעלויכטען די פינסטערניש, וועלכע זיי האבען, דאכט זיך, געמאכט נאך גרעסער מיט לאנגע, בלאנקענדע שאטענס; בלויז די העללע בליצען האבען זיך יעדע וויילע בעוויזען אויף דעם גלעזערנעם דאך און אין די הויכע פענסטער אין דער רעכטער און אין דער לינקער זייט. און אין'ם בליץ האט מען געקאנט, ווי אין דעם פלאם פון א שרפה, בעמערקען, די צוטראסקעטע אלטע ווענט, די פון רויך פארשווארצטע באלקענס, די גאנצע מיזעראבלע חורבה פון דער געביידע, וועלכע איז שוין פון לאנג צו קליין געווען. צוויי מאשינען זיינען דארט שוין געשטאנען, קאלטע, פערשלאפענע.

פעקע האט זיך גלייך גענומען אויסטרייסלען דאס פייער פון הייץ־אויוועו, און ער האט מיט אלע כחות געשאקעלט די אייזענס, און שטיקער געגליהטע קוילען האבען זיך אבגעריסען און זיינען ארונטערגעפאלען אין גרוב אונטער דעם לאקאמאטיוו.

— איך בין זעהר הונגעריג, כ'וועל געהן עפעס איבערבייסען, — האט ער געזאגט, — און איהר ווילט נישט ?

זשאק האט ניט געענטפערט. ניט קוקענדיג דארויף, וואס ער האט זיך געאיילט, האט ער אבער ניט געוואלט איבערלאזען זיין „ליזא“, איידער דאס פייער איז אין גאנצען אויסגעטרייסעלט און דער קעסעל אויסגעליידיגט. דאס איז געווען די טבע, די געוואהנהייט פון דעם גוטען מעכאניקער, און ער איז אויף דעם קיין מאל ניט עובר געווען. און ווען ער האט געהאט צייט, פלעגט ער פון איהר ניט אבטרעטען, ביז ער האט ניט בעטראכט און אויסגערייניגט יעדעס פיצעלע, ווי איינער שאנעוועט, א שטייגער, א געליעבטען הונט.

די וואסער פון קעסעל האט ארונטערגערונען אין גרוב אריין אין גרויסע שטראָמען, און ער האט בלויז געזאָגט:

— גיכער, גיכער.

א געוואלדיגער קנאק פון דעם דונער האט איהם איבערגע־שלאָגען די רעד. און דער הימעל האט זיך אָנגעצונדען און די הויכע פענסטער האבען זיך אזוי דייטליך בעוויזען, אז מ'האט געקאָנט איבערצעהלען זייערע פיעלע צובראָכענע שויבען. אין דער לינקער האנט איז ביי די ווערקשטאטען, וואו מען פאררוכט די מאשינען, געוועזן א בויגען אייזען, און דאָס האט אַזש גע־קלונגען פון גרויס ציטערניש, און די אלטע באלקענס אונטער'ן דאך האָבען גענומען קרעכצען.

— צום טייוועל! האט דער הייצער געמאכט א ברכה.

דער מאשיניסט האט האפנונגסלאָז א מאך געטהון מיט דער האנט. אן עק; — און נאך מעהר דערפאר, וואס אין דער מינוט האט אין דאך א זעץ געטהון א שלאגס־רעגען. דער האס־טיגער שטראָם וועט, דאכט זיך, באלד צוברעכען דעם גלעזערנעם דאך. אין דער הויך זיינען די שויבען מסתמא צובראָכען געוואָרען, ווייל דער רעגען איז מיט גרויסע טראָפּענס געפאלען אויף „לי־זא'ן". א ווילדער שטורם־ווינט האט זיך אריינגעריסען דורך די אָפענער טיהרען — די גאנצע אלטע חורבה וועט דאָס, דאכט זיך, צוטראָגען.

פעקע האט געענדיגט זיין ארבייט ביי דער מאשין.

— נו, זאָל שוין זיין! מאָרגען וועלען מיר שוין זעהען... איצט וועט שוין זיין גענוג צו פוצען...

און ער האט זיך אומגעקעהרט צו זיינע פריהערדיגע רעד:

— מ'דארף עפּעס איבערכאפּען... ס'א זין האט עס צו געהן שלאָפען, אז עס רעגענט אזוי!

און א קעלערעל איז טאקע געוועזן ניט ווייט — לעבען דע־פא, איבער'ן וועג; אָבער דאָס הויז, וואס די אייזענבאהן קאָמ־פאניע האט געהאלטען אויף נאכט־לעגער פיר די מאשיניסטען און די הייצער וואָס האָבען געמוזט בלייבען איבער נאכט אין האוור, איז געוועזן אין דער גאס פראנסוא — מאזעליען. און אהין

צוגעהן אין אזא מבול האָט מען געקאָנט פארנעצט ווערן ביז׳ן די ביינער.

זשאַק האָט זיך געמוזט בעשליסען צו פאָלגען פעקע׳ן, וועל־כער האָט דערוויייל גענומען דעם מאַשיניסט׳ס קאַשיקעל, גלייך ווי ער וואָלט איהם געוואָלט פארשפּאָרען די מיה אַליין דאָס צו טראָגען. ער האָט געוואוסט, אז אין קאַשיקעל איז נאָך געווען צוויי שטיק קאַלטע קאַלב־פלייש, ברויט און א פלאַש כמעט פול מיט וויין; און דאָס האָט איהם פשוט געמאַכט אפּעטיט.

דער רעגען איז שטאַרקער געוואָרען, און א פרישער קנאַק פון דונער האָט ווידער צוטרייסעלט די הייזקע. אז די צוויי מע־נער זיינען ארויס דורך א טיהרעלע, אין דער לינקער האַנט, וואָס פיהרט גלייך צום קעללער, איז שוין „ליזא" געווען קאַלט, און זי איז אנדרעמעלט געוואָרען, א פארלאָזענע, אין די פינ־סטערניש, וואָס בלויז די שטאַרקע בליצען האָבען דורכגעריסען, און אונטער די גרויסע טראָפּענס־רעגען, וואָס האָבען איהר גע־קלאַפּט אין די זייטען; לעבען איהר איז געשטאַנען א שלעכט־פערדרעהטער קראַן, און פון איהם האָט גערונען, און א שטראָם וואַסער האָט זיך צווישען איהרע רעדער געצויגען ביז׳ן גרוב אַריין.

אָבער פאַר׳ן עסען האָט זשאַק געוואָלט זיך פריהער אָרומ־וואַשען. אין קעלער איז שטענדיג געווען, אין א בעזונדער צי־מער, הייסע וואַסער אין א שיעסעל. ער האָט פון זיין קאַשיקעל ארויסגענומען א שטיקעל זייף און זיך אַרומגערייניגט די הענט און דאָס פּנים, פארשוואַרצט פון וועג; און אזוי ווי ער האָט זיך נאָך אָנגעגרייט, — ווי מען רעקאָמענדירט דאָס די מאַשינים־טען, — א ריינעם אַנצוג, האָט ער זיך איבערגעטהון פון קאָפּ ביז די פיס, ווי ער פלעגט דאָס איצט, פון סעווערינע׳ס וועגען, טהון יעדען אבענד, ווען ער פלעגט קומען אין האַוור. פעקע האָט שוין אויף איהם געוואַרט; ער האָט זיך נור אָבגעווישט די שפּיץ פינגער און דעם שפּיץ נאָז.

דאָס קעלעריל איז געווען בלויז א קליין צימער, געל גע־פארבט, און כמעט א ליידיגס, בלויז מיט איין אויווען אָנצו־

ווארעמען דאָס עסען און אַ טישעל אין מיטען, צוגעשלאָגען צו די פּאָדלאָגעס און, אנשטאט אַ טישטוך, פערדעקט מיט אַ בלאַט צינק.

—דאָס איז אַ ביסעל אַ פאַסקודנער רעגען! — האָט זשאַק אויסגעשריען, זיך זעצענדיג ביים פענסטער.

פּעקע האָט זיך געזעצט אויף אַ באַנק, לעבען טיש.

— עסען ווילט איהר ניט? — האָט ער געפרעגט.

— ניין, אַלטינקער, ענדיגט מיין ברויט און פליישׁ, ווי די הארץ גלוסט אייך... איך בין ניט הונגעריג.

און פּעקע האָט זיך ניט געלאָזט לאַנג בעטען; ער האָט זיך גענומען עסען, און האָט אויסגעלעדיגט דאָס פלעשעל. אָפט פלעגט ער האָבען אזא גוט מזל, ווייל זיין מאַשיניסט איז ניט געוועזען קיין גרויסער עסער; און ער האָט איהם נאָך מעהר גע־ליעבט אין זיין טרייהייט פון אַ הונט, ווייל עס פלעגט איהם אָפט פון איהם צופאלען אַן איבריגער ביסען. נאָך אַ קורצען שווייגען, האָט ער מיט אַ פול מויל געזאָגט צו זשאַק'ן:

— אַ רעגען? ווֶעמען אַרט דער רעגען, אז מיר זיצען דאָ בעשיצט? און אז ער זאָל ניט אויפהערען, איז אַ גוטע נאַכט אייך; איך האָב דאָ ניט ווייט פון דאַנען, וואו זיך צו צושפּאַרען.

און ער האָט זיך צולאַכט; ער האָט דאָס ניט געהאַלטען פאַר קיין סוד, זיינע פערהעלטעניסע צו פילאָמענע סאָוואַניא, און ער האָט דאָס געמוזט דערצעהלען זשאַק'ן, אז יענער זאָל זיך ניט וואונדערן, וואָס ער קומט אזוי זעלטען נעכטיגען אהיים, ווען ער געהט צו איהר. און אזוי ווי פילאָמענע האָט ביי איהר ברודער אין הויז פארנומען אַ צימער פאר זיך, אויף'ן ערשטען גאָרען, לעבען דער קיך, האָט ער בלויז געדארפט אָנקלאַפּען אין אין לאָדען; און ער פלעגט פשוט אריינקריכען דורך'ן פענסטער. און דורך דעם פענסטער, זאָגט מען, זיינען דורכגעגאַנגען אַלע אָנגעשטעלטע פון דער סטאַנציאָן. אָבער דאָס מאָל האָט זי זיך געהאַלטען פאַר פּעקע, וועלכער איז איהר, הפנים, געוועזען גענוג.

— אָה, ס'אַ טייוועל דאָס איז! ס'אַ טייוועל! — האָט זשאַק געמורמעלט מיט כעס, אז דער רעגען, וועלכער האָט שוין

געהאט אויפגעהערט, האט ווידער געגומען גיעסען ווי פון עמערס.

פעקע, וועלכער האט אויף'ן שפיץ מעסער געהאלטען דעם לעצטען ביסען פלייש, האט זיך ווידער גוטהארציג צולאכט.

— וואס־זשע, איהר זייט היינט עפעס אזוי בעשעפטיגט? — האט ער געזאגט, — הם! אונז ביידע, מיך און אייך, קאן מען שוין גארניט בעשולדיגען אז מיר קוועטשען די מאטראצען אויף אונזער קווארטיר אין פראנסוא־מאזעליען.

זשאק איז האסטיג אבגעשפרונגען פון פענסטער.

— וואס מיינט איהר?

— וואס זאל איך מייגען? זינט דעם פריהלינג קומט איהר אויף דער קווארטיר ניט פריהער פון מיר, — ארום צוויי־דריי א זייגער פארטאג.

מסתמא וויים ער עפעס; אפשר האט ער זיי געזעהען, זשאק'ן מיט איהר, ארומגעהן ביי נאכט. אין יעדען שלאף־אנ־שטאלט געהען די בעטלעך צו פארלאך: דאס בעטעל פון דעם הייצער לעבען דעם בעטעל פון דעם מאשיניסט; מען האט אלץ זיך בעמיהט וואס נאהענטער צוזאמענבינדען דאס לעבען פון די צוויי לייטע, וועלכע מוזען ארבייטען צוזאמען. און דערפאר איז קיין וואונדער ניט, וואס דער הייצער האט באלד בעמערקט די אויפפיהרונג פון זיין שעף, וועלכער איז תמיד געווען אזוי רעגעלמעסיג.

— מיר טהוט אפט וועה דער קאפ, — האט זשאק גע־ענטפערט, וואס איהם איז נור געקומען אין מויל אריין, — און מיר העלפט, וואס איך שפאציער ביינאכט.

אבער דער הייצער האט שוין געוואלט צוריק כאפען.

— אה, מיין דאגה! איהר זייט זיך א פרייער מענש!... איך זאג עס נור, אז איהר זאלט עפעס האבען א שטערונג, דארפט איהר זיך גאר ניט זשענירען און מיר זאגען. — אבי איך זאל נור קאנען, זאגט וואס איהר דארפט.

און אהן ווייטערע ערקלערונגען האט ער זיך ערלויבט צו נעהמען זשאק'ן פאר דער האנט און זי א שטארקען דריק טהון, איהם דערמיט צו ווייזען זיין איבערגעבענהייט. ער האט פאר־

נומען דאָס פּעטע פּאַפּיער וואו ס׳איז געווען איינגעוויקעלט דאָס פלייש, און האָט עס אַ שליידער געטהון; דאָס פּלעשעל האָט ער צוריק אַריינגעלעגט אין קאָשיקעל. — ער האָט דאָס אַלעס אָבגעראַמט, ווי אַ דיענער, וואָס איז געוואָהנט צו קערען און וואַשען. דער דונער האָט שוין אויפגעהערט, אָבער דער רעגען ניט.

— נו, — האָט ער געזאָגט, — געה איך מיר מיין וועג, און לאָז אייך אַליין.

— אָה, האָט זשאַק געענטפערט, — אַז עס רעגענט נאָך, וועל איך בעסער געהן אויף אונזער אונטער־ווענענס קוואַרטיר.

גלייך מיט׳ן דעפּאָ, אַ שפּאַן וויטער, איז געווען אַ שלאָף־צימער מיט מאַטראַצען, מיט פּאַרוסינענע ציכען, וואו עס פלעגען זיך די מענשען צולעגען, ניט אויסטהוענדיג זיך, ווען זיי פלעגט אויסקומען צו וואַרטען אין האַוור בלויז אַ דריי־פיער שעה. און ווירקליך, אַז ער האָט דערזעהען אַז דער הייצער איז פערשוואונדען געוואָרען אין דעם גוס־רעגען אויף דעם וועג צו דאָס הויז פון סאָוואַניא, האָט זשאַק זיך געוואַגט אַ לויף טהון צו דעם רוהע־צימער. אָבער לעגען האָט ער זיך ניט גלעגט. ער האָט זיך אָנגעלעהנט אָן דער אָפענער טיהר, ווייל אינווענינ איז געווען היים דערשטיקט צו ווערן. אין שטוב איז געלעגען אויס־געצויגען אַ מאַשיניסט, דאָס מויל אָפען, און האָט געחראָפּעט.

נאָך עטליכע מינוט זיינען אַזוי אוועק, אָבער זשאַק האָט נאָך אַלץ ניט אויפגעהערט צו האָפען. אין זיין רציחה געגען דעם אידיאָטסקען מבול, האָט זיך אין איהם נאָך מעהר צוהיצט דער נאַרישער וואונש צו געהן אַהין איינער אַליין, אַבי צו זיין דאָרט אפילו ווען סעווערינע זאָל ניט קומען. דאָס איז ביי איהם גע־וואָרען די בעדערפניש פון זיין גאַנצען וועזען, און ער האָט זיך טאַקי ניט איינגעהאַלטען און איז אַרויס אין רעגען, און ער איז צוגעגאַנגען צו זייער געליעבטען ווינקעלע, און האָט זיך אַרומ־געדרעהט אין דעם פאַרמאַכטען געסעל צווישען די צוויי רייהען אָנגעשאָטענע בערג קוילען. גרויסע טראָפּען זיינען איהם גע־פאַלען אויף׳ן פּנים און האָבען איהם פּאַרגאָסען די אויגען; און

ער איז אריין אין קאמער מיט'ן געציינ, וואו סעווערינע און ער האבען זיך שוין אמאל בעהאלטען. און איהם האט זיך אבגע־דוכט, אז אין דעם קאמעריל איז ער שוין ניט אזוי איינער אליין.

זשאק איז אריין אין די גדיכטע פינסטערניש פון דעם קע־מערעל ; צוויי לייכטע הענט האבען איהם ארומגענומען, און ווארעמע ליפען האבען זיך צוגעפרעסט צו זיין מויל. סעווערינע איז דאס געווען.

— מיין גאט ! איהר זייט געקומען !

— יא, — האט זי געענטפערט, — אז איך האב דערזעהען, אז עס ווערט א שטורם, בין איך אהערצו אוועקגעלאפען איידער ס'האט נאך אנגעהויבען רעגענען... אך, וואס האט איהר זיך אזוי געזאמט ?

זי האט שווער געאטהעמט ; ער האט זי קיין מאל נאך ניט געהריקט צו זיין ברוסט אזא אבגעשוואכטע ; זי האט זיך ארא־געגליטשט, און האט זיך אנידערגעזעצט אויף לעדיגע זעק, ווי אויף א ווייכע קאנאפע, וואס האט פארנומען א גאנצען ווינקעל. און ער, ניט ארויסלאזענדיג זי פון זיינע ארעמס, איז אומגעפא־לען לעבען איהר. זעהען האבען זיי זיך ניט געקאנט ; ס'האט זיך זיי ווי פארדרעהט די קעפ. און אלעס איז ארום זיי ווי פערשוואונדען געווארען.

ארויסגערופען פון זייערע הייסע קושען, איז דער ווארט „דו" זיי געקומען אין מויל אריין, און זייער הערצענס־בלוט האט זיך צוזאמען געמישט...

— דו האסט אויף מיר געווארט...

— אה, כ'האב אויף דיר געווארט, כ'האב אויף דיר גע־ווארט....

און גלייך נאך דעם, פון דער ערשטער מינוט, כמעט אהן ווערטער, האט זי מיט איהר אויפרעגונג איהם ווי געצוואונגען זי צו בעגעהרען. זי האט דאס ניט פאראויס געזעהען, זי האט אפילו ניט גערעכענט דארויף, אז זי וועט איהם היינט נאך זעהען. און אז זי האט איהם אין איהר אונערווארטעטען גליק דערזעהען, איז זי פלוצים אנגעכאפט געווארען פון אן אונווידער־

שטעהליכען וואונש צו זיין זיינע, ניט אויסרעכענענדיג, ניט איי־בערטראַכטענדיג. אזוי האָט עס געמוזט זיין, וויל אַנדערש האָט עס ניט געקאָנט זיין.

דער רעגען האָט נאָך מעהר געקלאַפּט אין דאַך פון דעם קעמערעל. דער לעצטער צוג פון פּאַריז איז אַנגעקומען אויף דער סטאַנציע, און איז זיך גלייך אַוועק זיין וועגס, פייפענדיג און קלאַפּענדיג, אַז די ערד האָט געציטערט.

אַז זשאַק האָט זיך אויפגעזעצט, האָט ער מיט פערוואונ־דערונג דערהערט, אַז עס גיעסט אַ רעגען. וואו איז ער דאַ? און בשעת׳ן אויפזעצען זיך, האָט ער מיט דער האַנד אַנגעטאַפּט לעבען זיך, אויף דער ערד, דאָס הענטעל פון אַ האַמער, וועלכען ער האָט נאָך דערפיהלט פריהער, בשעת ער איז אַנידערגעפאַלען אויף די זעק, און ווי אַ ים האָט איהם פערפלייצט אַ געפיהל פון גליק. ענדליך! סעווערינע איז געוועזן זיינע, און ער האָט ניט אויפגעהויבען דעם האַמער און האָט איהר ניט צושמעטערט דעם שאַרבען. זי איז געוועזן זיינע, און ער האָט זיך ניט בעדאַרפט ראַנגלען מיט זיין קליפּה, מיט זיין אינסטינקטיווען בעגעהר זי צו הרג׳ענען און זי אַוועקטראָגען אויף די פּלייצעס, אַ טויטע, ווי דער יעגער וואָס רייסט עפּעס ארוים ביי אַנדערע. ער פיהלט שוין מעהר ניט זיין דורשט נאָך ראַכע פאַר אַמאָליגע שלעכטס, וועלכע ער געדענקט שוין אייגענטליך ניט ריכטיג, דעם דורשט צו שטילען דעם צאָרן, וואָס האָט זיך פון זכר צו זכר אַנגעזאַ־מעלט ביי דעם מענער־געשלעכט זייט דעם ערשטען בעטרוג אין אַ פינסטערע הויל... ניין; דאָס וואָס זי, סעווערינע, איז זיינע, איז לויטער אַ תענוג; זי האָט איהם אויסגעהיילט פון זיין חולאת, וויל זי האָט זיך איהם פאָרגעשטעלט גאָר אַן אַנדערע, אַ מעכטיגע אין איהר שוואַכקייט, און שוין בעדעקט מיט דעם בלוט פון אַ מאָרד, וואָס דאָס איז פיר איהר ווי אַזאַ מין שרעק־ליכער פּאַנציר. זי איז העכער פון איהם — פון איהם, וואָס האָט דאָך נאָך גאָר ניט געוואַגט. און מיט אַ געפיהל פון צערט־ליכע דאַנקבאַרקייט, מיט׳ן וואונש צו ווערען מיט איהר עפּעס ווי איין נשמה, האָט ער זי ווידער גענומען אין זיינע אָרמס.

און סעווערינגע אליין איז אויך געווען גליקליך; זי האט זיך איהם אבגעגעבען און זי ווייס שוין ניט מעהר פון דעם אינערליכען קאמפף איהרען, וועלכען זי קאן גראד יעצט ניט בעגרייפען. צו וואס האט זי זיך געדארפט ענטזאגען אזא לאנגע צייט? זי האט דאך איהם פארשפראכען, האט זי געדארפט האלטען ווארט, און ספעציעל ווען דערפון האט געקאנט ארויסקומען נור פריידען און גליק. איצט פערשטעהט זי שוין, אז זי האט תמיד געדורשט נאך א שטיקעלע פרייד, זאגאר ווען איהר איז אנגענעהם געווען אבצואווארטען. איהר לייב און לעבען האבען בלויז געלעבט אין דעם בעגעהר פון ליעבע, — פאלקאמענע, אייביגע, — און בלויז א מין שוידערליכע הערצלאזיגקייט זיינען געווען די אלע פריהעריגע פאסירונגען, וואס האבען זי א צורשראקענע ארייגגעשליידערט אין דעם עקעלהאפטען לעבען. ביז אהער האט די וועלט געגען איהר געהאנדעלט מיט אונרעכט, זי בעפלעקט מיט שמוץ און מיט בלוט, גאר אהן רחמנות... און איהרע שעהנע בלויע אויגען, נאך עד היום אזוינע אונשולדיגע, האבען אין זיך דעם טראגישען בליק פון גרויס פחד אונטער איהר קאפ שווארצע האאר. און דאך, ניט קוקענדיג אויף אלעם דעם, איז זי געבליבען אן אמת כשר'ע פרוי, און צום ערשטען מאל אין איהר לעבען האט זי היינט דערקאנט א מאן, און דעם יונגען מאן, וועלכען זי האט פערגעטערט, ווינשענדיג זיך צו פערשמעלצען אין איהם, צו ווערען זיין קנעכט. זי איז זיינע; ער מעג מיט איהר טהון וואס ער וויל.

— אה, מיין טהייערער, נעהם מיך, האב מיך. איך פערלאנג נור וואס דו פערלאנגסט.

— ניין, ניין! מיין טהייערסטע; דו ביסט די הערשערין; און איך לעב נור דיך צו ליעבען, דיך צו פאלגען.

צוויי שעה זיינען אזוי אוועק. דער רעגען האט שוין לאנג אויפגעהערט; אויף דער סטאנציאן האט געהערשט א טיעפע שטילקייט, און בלויז פון ווייטען, אונדייטליך האט זיך געהערט א שטימע, קומענדיג פון דעם ים.

זיי זיינען נאך געווען אין די ארמס איינע ביים אנדערען,

ווען זיי זיינען פלוצלונג דערציטערט געוואָרען פון אַ שאָס; זיי זיינען אויפגעשפּרונגען. ס'האָט שוין געזאָלט אָנהויבען טאָגען; אַ בלאַסער פלעק האָט פערוויסט דעם הימעל, איבער דעם אויסגוס פון דער סעין. וואָס איז דאָס פאַר אַ שאָס? און זייער אונפאָרזיכטיגקייט, זייער נאַרישקייט דאָ זיך אַזוי לאַנג צו פערזאַמען, האָט זיי מיט אַמאָל, אין זייער האַסטיגע פאָרשטעלונג, שוין געוויזען איהר מאַן מיט'ן רעוואָלווער אין די הענט, יאָגענדיג זיך נאָך זיי ביידען.

— בלייב דאָ. וואַרט, איך וועל געהן אַ קוק טהון.

זשאַק איז פאָרזיכטיג צו ביז צו דער טיהר. און דאָ האָט ער אין דער נאָך אַלץ געדיכטער נאַכט געהערט דעם געלויף פון מענשען און האָט דערקענט רובאָ'ס קול, ווי ער טרייבט אונטער די וועכטער, שרייענדיג, אַז ס'איז געווען דריי גנבים און אַז ער האָט זיי אַליין געזעהען גנב'ען קוילען. שוין זייט עטליכע וואָכען, ווי עס געהט ניט איבער אַ נאַכט, אַז איהם זאָלען זיך ניט חלום'ען קיין גנבים. און היינט, האָט ער אין אַן אָנפאַל פון מורא, פלוצלונג אויסגעשאָסען אין דער פינסטער אָהן אַ ציעל.

— שנעל, שנעל! מיר טאָרען דאָ ניט בלייבען, — האָט דער יונגער מאַן געמורמעלט. — זיי געהען אַהער זוכען... ענטלויף!

און דאָ האָט זיי ווידער אָנגעכאַפּט זייער ליידענשאַפט און זיי האָבען זיך ווידער אומגעאָרמט, זיך געדריקט און געקושט. ענדליך איז סעווערינע אַוועק, מיט לייכטע טריט, איבערלויפענדיג די לענג פון דעפּאָ, פאַרשטעלט פון דער הויכער וואַנט; און ער האָט זיך אין דער שטיל בעהאַלטען צווישען די בערג קוילען. דעם אמת געזאָגט, וואָלט שוין באַלד אפשר געווען צו שפּעט, ווייל רובאָ האָט טאַקי געוואָלט אַריינקוקען אין קעמערעל מיט געציינג. ער האָט זיך געשוואָרען, אַז די גנבים מוזען דאָ זיין; די שיין פון די לאַנטערנעס פון די וואַכלייט האָבען גענומען טאַנצען אויף דער ערד: מ'האָט זיך געקריגט. און צום סוף זיינען אַלע צוריק אַוועק מיט דעם וועג צו דער סטאַנציע, אין כעס פון זייער אומזיסטע יאָגעניש.

זשאַק האָט זיך ענדליך בערוהיגט און האָט זיך שוין גע־לאָזט געהן אויף זיין נאַכטלעגער אין פראַנסוא־מאַזעליען; פּלוצים טרעפט ער אָן פּעקע׳ן; יענער האָט זיך נאָך געהאַלטען אין אַנטהון און האָט אימיצען געשאָלטען אין דער שטיל.

— וואָס איז אייך, מיין אַלטינקער?

— אָה, דער טייוועל! רעדט צו מיר ניט. די אידיאָטען האָבען מיט זייער געפּילדער אויפגעוועקט סאָוואַניא. האָט ער מיך געטראָפען ביי זיין שוועסטער. ער איז אַראָפּ אין איין העמד; כ׳האָב זיך קוים אָפּגעטראָגען דורך׳ן פענסטער... ציהט אויף! הערט נור...

ס׳האָבען זיך געהערט געשרייען און קוויטשערייען פון א פרוי, וועלכע מען שלאָגט, און דער געדיכטער קול פון א מאַנס־פּערזאָן האָט געשאָלטען.

— נו? דאָס איז ביי זיי. ער ברעכט איהר א ביין. זי איז דאָך שוין עפּעס א מענש פון צוויי־און־דרייסיג יאָהר, און אז ער כאַפּט זי, קאַטעוועט ער זי ווי א קליין מיידעל... אָה, מיין דאגה! וואָס האָב איך זיך צו מישען: ער איז איהר דאָך אַן אייגענער ברודער!

— און איך האָב דאָך געמיינט, — האָט זשאַק געזאָגט, — אַז מיט אייך אַארט איהם ניט, ער איז נור בייז, ווען ער טרעפט זי מיט אַן אַנדערן.

— אָה, ווער ווייס איהם? אייניגע מאָל מאַכט ער זיך ניט זעהענדיג. און א מאָל, פאַרשטעהט איהר מיך, קאַטעוועט ער זי... דאָס שטערט איהם אָבער ניט צו ליעבען די שוועסטער. זי איז זיין שוועסטער און ער וועט בעסער אַלעס פאַרליערען, איידער זיך פון איהר אָבזאָגען. ער וויל בלויז זי זאָל זיך גוט אויפפיהרען... מיין גאָט! היינט, דענק איך, איז געקומען איהר סוף.

די געשרייען האָבען אויפגעהערט, און עס האָט זיך בלויז געהערט דאָס קרעכצען און געוויין; די צוויי מענער זיינען זיך אַוועק זייער וועג. אין צעהן מינוט אַרום זיינען זיי שוין געשמאַק געשלאָפען, איינער לעבען אַנדערן, אין א קליינער שטוב, גע־פּאַרבט מיט געלען, און אויסגעמעבלירט מיט פיער בעטלאך,

פיער בענקלאך, א טיש, אויף וועלכען עס איז געשטאנען איין צינערנע שיסעל.

און פון דעם טאָג אָן פלעגען זשאק און סעווערינע פיהלען גרוים גליק, ווען זיי פלעגען נור זיין צוזאמען. ניט שטענדיג האָבען זיי ארום זיך געהאט די בעשיצונג פון א שלאגס־רעגען. דער אויסגעשטערענטער הימעל, די שיינענדע לבנה — דאָס האָט זיי געשטערט. און זיי פלעגען זיך בעהאלטען אין די געדיכטע שאָטענס, אָבזוכען די פינסטערע ווינקעלאך, וואו ס'איז געווען אזא מחיה זיך צו דריקען איינער צום אנדערען. און אין אויגוסט און סעפּטעמבער זיינען געווען אזוינע זיסע בעצויבערנדע נעכט, אז די צערטליכע פערליעבטע וואָלטען זיך אזוי פארזעסען ביז'ן העללען טאָג, ווען ניט דער טונעל ביי דער סטאנציע און דאָס פייפען פון די לאָקאָמאָטיווען פון דער ווייטענס וואָלטען זיי ניט צושיידט. זאָגאר די ערשטע אָקטאָבער פרעסטלאך האָבען זיי ניט אָבגעהאלטען. זי האָט זיך בלויז בעסער אָנגעטהון אין א גרויסען מאנטעל, אין וועלכען ער האָט זיך אויך געקענט א העלפט בעהאלטען. און זיי פלעגען זיך פארבאריקאדירען אין דעם קעמערעל מיט געצייג, ווייל זיי האָבען אויסגעפונען א מיטעל, ווי פון אינווענינ צו פארשפארען די טיהר מיט אן אייזערנעם שטאנג. און זיי האָבען זיך דאָ געפיהלט ווי ביי זיך אין דערהיים, אין די נאָוועמבער שטורמס, ווען די בייזע ווינטען האָבען אפשר געקאָנט אראָברייסען די שינדלען פון דאך, אָבער צו זיי האָט עס אפילו ניט געקאָנט צוקומען.

ער האָט כמעט פון דער ערשטער נאכט אָן געהאט דעם וואונש מיט איהר צו זיין אין איהר הויז, אויף איהר ענגער קוואַרטיר, וואו זי האָט איהם אויסגעזעהען גאָר אַן אנדערע און מעהר ווינשענסווערטהע, מיט איהר רוהיגען שיין פון באלעבאַטישע עהרליכקייט; אָבער זי האָט איהם שטענדיג אָבגעזאָגט, ניט אזוי אוים מורא פאר די שפּיאָנען אינ'ם קאָרידאָר, ווי אוים דעם לעצטען שטיקעל טוגענד, וואָס בעשיצט דאָס חתונה־בעט. אָבער איין מאָל, מאָנטאג ביי טאָג, ווען ער איז געקומען צום פריהשטאג, און דער מאן האָט זיך עפּיס פערזאמט איבער דעם

סטאנציאָן־מייסטער, האָט ער זי, אויף שפּאַס, צוגעטראָגען צום בעט, איינפאַך אויס נאַרישע געוואגטקייט, פון וועלכע זיי האָבען ביידע געלאכט; און זיי האָבען זיך ביידע פארגעסען. און פון יעמאָלט אָן האָט זי זיך שוין מעהר ניט געשטעלט דאגעגען; און זשאק פלעגט קומען צו איהר דאָנערשטאג און שבת, נאָך האלבע נאכט. דאָס איז געווען געוואלדיג געפעהרליך. זיי האָבען ניט געוואגט זיך א ריהר צו טהון, איבער די שכנים; און דערפון האָבען זיי געשפּיערט א דאָפּעלטע צערטליכקייט און נייע פריידען. און אָפּט כאַפּט זיי׳ אָן א חשק צו געהן שפּאצירען און אין די פינסטערע איינזאמקייט פון די קאלטע נאכט, ווי אנטלאָפענע חיות בלאנקענען זיי ארום אין דרויסען. אין דעצעמבער האָבען זיי זיך אזוי ארומגעליובעט אין א ביטערען פראָסט.

פיער מאָנאַט שוין, ווי זשאק און סעווערינע לעבען זיך אזוי אין זייער אלץ וואקסענדע ליעבע. זיי זיינען ביידע באמת געווען ווי אָבגעפרישט אין די ריינקייט פון זייערע הערצער, און זייער אונשולד, ווי איבערראשטע פון זייער ערשטע ליעבע און בעזויפטע פון די מינדעסטע לאסקע, און אין ביידע איז אלץ גרעסער געוואָרען דער וואונש זיך עפּיס מקריב צו זיין איינער פאר׳ן אנדערען, ווער וועמען עס וועט בעסער דיענען. ער האָט שוין מעהר גאָר קיין ספק ניט געהאט, אז ער איז נצול געוואָרען פון זיין שרעקליכע חולאת פון געבורט: — זינט ער קען זי, האָט איהם אי איין מאָל ניט געשראָקען דער וואונש צו מאָרד. קומט, אלזאָ, אויס, אז די פיזישע ליעבע קאָן אויף בעפרידיגען דעם וואונש צו טויטען? הייסט דאָס ־ען, אז בעגערען און מאָרדען איז איינס און דאָס זעלבע אין דער טונקעלע טיעפעניש פון דער מענשען־חיה? זשאַק האָט וועגען דעם ניט געטראכט; ער איז צו דעם געווען צו אונוויסענד, און ער האָט ניט געוואגט אריינצוקוקען אין דעם אָרון פון פחד.... אָפּטמאָל, אין איהרע ארמס, קומט׳ איהם אָן דער געדאנק דערפון, וואָס זי האָט געטהון, דער מאָרד, אין וועלכען זי האָט זיך איהם מודה געווען בלויז מיט איין בליק, אויף דער באנק אין דעם באטיניאָלער סקוועער; און איהם האָט זיך אפילו ניט געוואָלט וויסען די איינצעלהייטען. זי אָבער

האָט דאָס פארקעהרט, געפּלאגט אלץ מעהר און מעהר איהם צו דערצעהלען אין גאנצען. אז זי פלעגט איהם ארומנעהמען און דריקען צו זיך, פלעגט ער שוין גוט שפּירען, אז איהר דריקט און שטיקט איהר סעקרעט, און אז זי חלש׳ט אריינצודרינגען אין זיין הארצען, אום זיך גרינגער צו מאכען דערפון, וואָס עס ווערגט זי אזוי. און א ציטער פלעגט איהר דורך איהרע אלע גליעדער, און איהר שטיקען דעם האלז און זיך איהר אָבשטעלען אויף די ליפּען ווי א טיעפער זיפץ. און אָט, ווי ביי איינע אין קאָנוואול־סיעס, ווערט איהר שטימע ווי פארשטיקט, יעצט וועט זי שוין אָנהויבען דערצעהלען..... אָבער שנעל, מיט א קוש, פארמאכט איהר זשאק דאָס מויל, און שטארק בעאונרוהיגט, שרעקט ער זיך, אז זי זאָל זיך איהם מודה זיין. צו וואָס דארף מען אוועק־שטעלען צווישען זיי אָט דאָס אונבעקאנטע? קאָן מען דען זיכער זאָגען, אז דאָס וועט ניט ענדערען זייער גליק? און ער האָט געשפּיערט עפּיס א סכנה, און א סקרוך פלעגט איהם דורכ־נעהמען בלויז פון דעם איינעם געדאנק זיך מיט איהר צו צוריה־רען צו דער בלוטיגער געשיכטע. און זי האָט איהם, קענטיג, פער־שטאנען; און זי האָט זיך צו איהם אלץ מעהר געלאסטשעט, א ליעבענדע, א צערטליכע, וואָס איז בעשאפען געוואָרען נור צו ליעבען און געליעבט צו ווערען. און די ווילדעסטע ליידענ־שאפט גרייפט זיי דאן ווידער אָן, און זיי פלעגען אמאָל זאָגאר פערליערען דאָס בעוואוסטזיין, איינער ביים אנדערען אויפ׳ן האלז.

נאָך פון זומער אָן איז רובאָ שוין שווערער געוואָרען, און וואָס מעהר זיין פרוי האָט צוריקגעקראָגען די פרעהליכקייט און די פרישקייט פון צוואנציג יאָהר, אי[illegible] געעלטערט געוואָרען און אלץ מעהר אָנגעכמורעט. נאָך סעו[illegible]נע׳ם מיינונג, האָט ער זיך שטארק אומגעביטען פאר די לעצטע פיער מאָנאטען. רובאָ האָט נאָך אלץ, ווי פריהער, געדריקט זשאק׳ס האנד און איהם איינגעלאדען צו זיך, און פלעגט נור מונטער ווערען, ווען ער האָט איהם געזעהען ביי זיין טיש. אָבער דיעזע צושטרייאונג איז שוין ניט מעהר גענוג געווען פיר איהם, און גאנץ אָפט פלעגט

ער באַלד נאָכ'ן מיטאג ארויסגעהען מיט'ן אויסרעד, אז איהם שטיקט, און ער מוז ארוים אויף דער פרישער לופט. אָבער אין אמת'ן פלעגט איצט רובאַ בעזוכען אַ קאַפע אין דער גאַס „נאַפּאָ־לעאָן", וואו ער פלעגט זיך בעגעגענען מיט קאַש'ן, דעם אונטער־זוכונגס־קאָמיסאר. רובאַ האָט געטרונקען וועניג, עטליכע קעליש־קעלעך ראָם; אָבער ער האָט געקראָגען אַ לוסט צו קאָרטען, וועלכעס איז געוואָרען ביי איהם אַ ליידענשאַפט. ער פלעגט אויפלעבען און אין אַלעם פערגעסען נור ביים שפּיעלען, און פלעגט זיך פערטיעפען אין אונענדליכע פּאַרטיען פון פּיקעט. קאַש, וועלכער איז געווען אַ ליידענשאַפטליכער קאָרטיאָזשניק, האָט בעשלאָסען צו מאַכען די פּאַרטיען אינטערעסאַנט; און זיי האָבען גענומען שפּיעלען צו פינף פראַנק אַ פּאַרטי. פון יע־מאָלט אָן האָט רובאַ, צו זיין אייגענער פערוואונדערונג, ענטדעקט אין זיך אַ נייע מעלה; ער האָט דערפיהלט אַ מין פייער צו געלד, דער פייערשער פיבער וואָס פרעסט אויף דעם מענשען, און צווינגט איהם צוליעב די קאָרטען ריזיקירען מיט זיין לאַגע און זאָגאר מיט זיין לעבען.

דערווייל האָט נאָך רובאַ'ס בעשעפטיגונג דערפון גאָר ניט געליטען; ער פלעגט אוועקגעהן, ווי ער איז נור פריי געוואָרען, און אין די נעכט, ווען ער האָט ניט געדאַרפט זיין אויף, פלעגט ער אהיים קומען ניט פריהער ווי דריי—פיער אַ זייגער פאַר־טאָג. סעווערינע האָט זיך אויף דערויף גאָר ניט בעקלאָגט — זי האָט איהם נור פאַרוויירפע געמאַכט, פאַר וואָס ער קומט אהיים אַלץ מעהרער און מעהרער אָנגע'ברוגז'ט; דאָס איז געווען דערפאַר, ווייל איהם איז זעהר ניט געגאַנגען, ער האָט שוין אָנגעהויבען צו קריכען אין חובות אריין.

אַמאָל אין אבענד, איז צווישען סעווערינע'ן און רובאַ'ן ארויס די ערשטע קריעג. סעווערינע האָט נאָך ניט געהאַסט איהר מאַן: אָבער עס איז איהר שוין געווען שווער איהם איבערצוטראָגען, פיהלענדיג, אַז ער דריקט איהר לעבען: זי וואָלט געווען אַזוי פריי, אַזוי גליקליך, ווען ער וואָלט זי נור ניט געדריקט מיט זיין אנוועזענהייט! און אַ חוץ דעם האָט זי גאָר ניט געהאַט

קיין שום געוויסענביסע, וואס זי האט איהם גענארט. איז עס דען ניט זיין שולד? האט ער זי דען כמעט אליין ניט געבראכט דערצו? אין דיעזער לאנגזאמער צושיידונג האט זיך יעדער פון זיי אמוזירט נאך זיין אייגענעם געשמאק, אום זיך צו בע־פרייען פון דעם שווערען געפיהל, וואס האט זיי אזוי שטארק געדריקט. ער האט געהאט די קארטען; — האט זי דאס רעכט צו האבען א ליעבהאבער. אבער וואס האט זי אם מייסטען גע־ערגערט און זי געמאכט פראטעסטירען, איז געווען די ענגשאפט אין געלד, וואס זי האט געליטען צוליעב זיין שטענדיגען פער־לירען. זייט די פינף פראנקען'דיגע פלעגען פון דעם בעל־הבית'ישקייט איבערגעהן אין דעם קאפע „נאפאלעאן", פלעגט זי אמאל ניט האבען מיט וואס צו בעצאהלען פאר'ן וואשען גרעט. זי האט זיך געמוזט ענטזאגען פון נאשערייען, און פון פיעלע טואלעט קלייניגקייטען.

אין דיעזען אבענד האבען זיך די מאן און ווייב צוקריעגט איבער דער פראגע פון קויפען א פאר שיך. רובא האט שוין געדארפט אוועקגעהן און האט ניט געקענט געפינען דעם טיש־מעסער זיך אבצושניידען א שטיקעל ברויט, און האט גענומען דעם גרויסען מעסער, וואס האט זיך געוואלגערט אין א שיפלאד פון דעם בופעט. סעווערינע האט געקוקט אויף איהר מאן, וואס ער ענטזאגט איהר אלץ די פונפצעהן פראנק פיר די שיך; זי האט ניט געוואוסט ווי זיי צו קריגען. זי איז אלץ מעהר און מעהר בייז געווארען און האט ווידערהאלט איהר פאדערונג, און ער האט אלץ ענטזאגט. פלוצלונג האט זי מיט'ן פינגער אנגע־צייגט אויפ'ן פלאץ פון דעם פארקעט, וואו עס איז געווען בע־האלטען זייער מורא, און האט איהם געזאגט, אז דארטען האט ער געלד, און זי וויל עס. רובא איז שטארק בלאס געווארען און דאס מעסער איז איהם פון די הענד ארויסגעפאלען צוריק אין שופלאד אריין. איין ווייל[ע] האט זי געמיינט, אז ער וועט זי באלד שלאגען, ווייל ער איז צו צו איהר, שעפטשענדיג, אז דאס געלד וועט דארט פערפוילט ווערען, אז ער וועט זיך גלייכער אבשניידען א האנד איידער זיך אין דעם אנריהרען. מיט פאר־

קלעמטע פויסטען האט ער זי געסטראשעט, אז ער וועט זיך טויטען אויפ'ן שטעל, אויב זי וועט נור וואגען אין זיין אבוועזענהייט אויפצוהויבען דאס ברעטעל און ארויס'גנב'ענען אפילו איין סאנטים. ניין, קיין מאל ניט! ס'איז טויט און בעגראבען.

אבער סעווערינע אליין איז אויך א טויטע געבליבען, און ס'האט זי א שרעק אנגענומען ביים געדאנק אנצוריהרען דעם מת. זאל קומען די נויט, און זיי וועלען בעסער ביידע שטארבען פון הונגער נעבען דעם געלד. און ווירקליך, מעהר האבען זיי שוין ניט א פיפס געטהון וועגען דעם, אפילו אין די צייט פון דער גרעסטער נויט. ווען זייערע פיס פלעגען אנריהרען דאס פלאץ, פלעגען זיי דערפיהלען אזא אונערטרעגליכען געפיהל פון וועהטאג, אז זיי האבען אנגעפאנגען אויסצומיידין דאס ארט.

דאן זיינען געקומען נייע קריגערייען איבער קרוא־דע־מאפרא. ווארום פערקויפען זיי ניט דאס הויז? און זיי האבען זיך גענומען מאכען פארווירפען, אז זיי טהוען גאר ניט אום דאס זאל שנעלער פערקויפט ווערען. רובא, ווי פריהער, האט זיך העפטיג ענטזאגט עטוואס צו טהון אין דעם, און סעווערינע פלעגט יעדען מאל, וואס זי האט געשריבען צו מיזאר'ן, קריגען אונבעשטימטע אנטווארטען: ניטא קיין קונים, די פרוכטען פאלען ארונטער, די גרינוואורג וואקסט ניט, ווייל מען בעגיעסט זיי ניט.

צו ביסלאך איז די רוהע, וועלכע האט זיך שוין געהאט צוריק איינגעשטעלט אין דער פאמיליע רובא, ווידער פערשוואונדען, ווי גלייך א שרעקליכער פיעבער האט זי פערצעהרט. אלע אורזאכען פיר די אונצופרידענהייט, — דאס בעהאלטענע געלד, דער אריינגעבראכטער ליעבהאבער, — זיינען מיט יעדען טאג פארשטארקערט געווארען; זיי האבען דאס פאר פאלק פונאנדערגעשיידט און אנגערייצט איינער געגען דעם צווייטען. אין דער שטענדיגער אויפרעגונג, איז דאס לעבען זיי געווארען אן אמת'ער גהינום.

ווי אומיסטנע איז אין די אונגליקליכע צוזאמענטרעפונג פון די אומשטענדען, די רובא'ס אלעס געגאנגען מיט דער פוטער אראב. אין קארידאר האבען זיך אנגעהויבען נייע רכילות און

צאַנקערייען. פילאָמענע האָט זיך צוקריעגט מיט מאַדאם לעבלע, איבער איהרע רכילות, אַז זי האָט איהר בלומרשט פערקויפט א גע׳פגר׳טע הוהן. אָבער די ריכטיגע אורזאכע איז געווען וואָס פילאָמענע מיט סעווערינע׳ן האָבען זיך בעפריינדעט. נאָך דעם, וואָס פעקע האָט סעווערינע׳ן אמאָל געטראָפען אין די ארעמס פון זשאַק׳ן, האָט זי געמוזט אביסעל אָוועק־קוקען און ווערען בעפריינדעט מיט׳ן הייצער׳ס ליעבהאָבערין. דער כבוד צו זיין בעקאנט מיט א דאַמע, אָהנע צווייפעל, די שעהנסטע און עדעלסטע אויף דער סטאַנציע, האָט פילאָמענע׳ן אריינגע־געבען א וואפע אין האנד געגען דעם קאסיר׳ס פרוי, געגען די אַלטע בעטריגערין, ווי זי האָט זיך אויסגעדריקט, וועלכע איז פעהיג אויף אַלע נידערטרעכטיגקייטען. פילאָמענע האָט אויף איהר געזאָגט וואָס אין דער קאָרט און האָט געשריען, אַז די קווארטיר, וואָס געהט ארויס אויפ׳ן גאס געהערט צו רובא׳ן, און אַז עס איז נידערטרעכטיג פון מאַדאם לעבלע איהם זי ניט צו געבען. אויף אַזא׳ן אופן האָט עס אָנגעהויבען צו געהן שלעכט מיט מאַדאם לעבלע, איבערהויפט ווען זי האָט גענומען שפּיאָנירען נאָך מאַדמואזעל גישאָן, אום זי צו פאַקען מיט׳ן סטאַנציאָן־מייסטער. דאָס האָט זי נור אריינגעבראַכט אין ערנ־סטע אונאַנגענעהמליכקייטען: זיי האָט זי ניט געפּאקט, אָבער צום אונגליק איז זי אַליין געפּאַקט געוואָרען אונטערהערענדיג זיך אונטער דער טיהר. מ׳סיע דאַבאַדי איז זעהר אויפגערעגט געווען פון דעם שפּיאָנירען און האָט ערקלעהרט זיין אונטער־העלפער, מולען, אַז אויב די רובאָס ווילען נאָך קריגען די קוואר־טיר, איז ער פערטיג אונטערצושרייבען זייער פאָדערונג.

און ווען מולען, איבערהויפּט ניט קיין רעדעוודיגער, האָט ווידערהאָלט מ׳סיע דאַבאַדי׳ס ווערטער, האָט אין קאָרידאָר פון איין עק ביז׳ן צווייטען אויפגעפלאקערט א מלחמה, — אַזוי האָבען זיך די געפּיהלען צושפּיעלט.

צווישען דיעזע אַלע שטייגענדע אונאַנגענעהמליכקייטען, האָט סעווערינע געהאַט ניט מעהר ווי איין גוטען טאָג — פרייטאג. פון אָקטאָבער אָן האָט זי אויסגעטראַכט א תרוץ — דער

ערשטער וואָס איז איהר געקומען אין מויל אריין, — אַ וועהטאָג אין דער קניע, צוליעב וועלכען זי האָט געמוזט האָבען אַ ספּע־ציאַליסט. און יעדען פרייטאג אין דער פריה איז זי געפאָהרען פּיערציג מינוט אויף זיעבען מיט'ן שנעל־צוג, וועלכען זשאק האָט געפיהרט, און האָט מיט איהם פערבראכט דעם טאָג אין פּאריז, און איז צוריק געקומען מיט'ן שנעל־צוג האלב זיעבען פאַרנאכט. פון אָנפאנג האָט זי געהאַלטען פאר איהר פליכט דעם מאַן צו דערצעהלען, ווי עס געהט איהר מיט דער קניע: עס ווערט בעסער, עס ווערט ערגער; אָבער בעמערקענדיג, אַז ער הערט אפילו ניט וואָס זי זאָגט איהם, האָט זי גאָר אין גאנצען אויפגעהערט צו רעדען פון דעם. מאנכעס מאָל פלעגט סעווע־רינע קוקען אויף איהר מאַן און זיך פרעגען, צי ווייסט ער? ווי קומט עס, אַז אַזאַ מענש, מיט אַזאַ ווילדער אייפערזוכט, אַזאַ מענש, וואָס האָט בעגאנגען אַ מאָרד אין אַ בעוואוסטלאָזער ווילדקייט, — אַזאַ מענש זאָל איהר ערלויבען צו האָבען אַ ליעבהאָבער? זי האָט עס ניט געקענט גלויבען; זי האָט איינפאך אָנגעהויבען גלויבען, אַז איהר מאַן ווערט אַלץ דומער.

אין די ערשטע טעג פון דעצעמבער, אין איין אייז־קאלטער נאכט, האָט סעווערינע לאנג געוואַרט אויף איהר מאַן. אויף מאָרגען, פרייטאג, האָט זי פאַרטאָג געדאַרפט ארויספאָהרען מיט'ן שנעל־צוג. מיט אַ טאָג פריהער פלעגט זי געוועהנליך פּאַרטיג מאַכען איהר טואלעט, האָט זיך צוגעגרייט די קליידער, אַז אין דער פריה זאָל זי פאַרטיג ווערען ווי שנעלער. ענדליך האָט זי זיך געלעגט און איז איינגעשלאָפען ארום איינס ביי נאכט. רובאָ איז אַלץ ניט געקומען. אַ צוויי מאָל איז ער אַהיים געקומען שוין פאַרטאָג. ער האָט זיך אין גאנצען איבערגעגעבען צו זיין שטייגענדער ליידענשאַפט, און האָט זיך שוין ניט געקאָנט אָב־רייסען פון דער קאַפע, וואו אַ קליינער זאַל פון אונטען, איז ביסלעכווייז פערוואנדעלט געוואָרען אין אַן אמת'ן קאָרטען־פּלאַץ: מען האָט שוין איצט געשפּיעלט אין „עקארטע" אויף גרויסע סומען.

אַ גאַנץ צופרידענע, וואָס זי שלאָפט אליין, איז זיך סעווע־

רינע געלעגען אין בעט, פערשלעפּערט פון'ם זיסען גערדאנק פון דעם מאָרגענדיגען אנגענעהמען טאָג. זי איז געשמאַק איינגע־שלאָפען אין דער אנגענעהמער ווארעמקייט פון איהרע ווייכע קאָלדרעס.

אָבער אַרום דריי ביינאכט איז זי אויפגעוועקט געוואָרען פון אַ מין מאָדנעם געדוויש. פון אָנפאנג האָט זי עפּיס גאָר ניט געקענט פערשטעהן, און האָט געדענקט, אַז דאָס האָט זיך איהר נור גע'חלום'ט, און זי איז גלייך ווידער איינגעשלאָפען. דאָס איז געווען אַ פערשטיקטע קלאַפּעריי, דאָס קראַכען פון האָלץ, גלייך ווי מען וואָלט געבראָכען די טיהר. דאָס קלאַפּען, און נאָך אַ שטאַרקערער קראַכען האָט זי שוין געצוואונגען אַרויס־צושפּרינגען פון'ם בעט. עס האָט זי אָנגעכאַפּט אַ שרעק; קענ־טיג אימיצער ברעכט דעם שלאָס פון יענער זייט, אין קאָרידאָר. געגען אַ מינוט האָט סעווערינע ניט געוואגט זיך אַ ריהר צו טהון; זי האָט זיך צוגעהערט, און עס האָט איהר געקלונגען אין די אויערען. אָבער ענדליך האָט זי זיך געמאכט האַרץ און איז אויפגעשטאַנען צו זעהען וואָס עס קומט פאָר. זי איז גע־גאנגען שטיל, מיט די באָרפעסע פיס; זי האָט אביסעל געעפענט די טיהר פון דעם שלאָף צימער. עס האָט זי אָנגעכאַפּט אַזאַ ציי־טער, אַז זי איז אין גאנצען בלאַס געוואָרען און האָט זיך צו־זאמענגעקאָרטשעט אין איהר העמד: דאָס בילד וואָס זי האָט דערזעהען אין עס־צימער, האָט זי ווי צוגעשמידט צום אָרט און האָט זי אָנגעפילט מיט שרעק און פערוואונדערונג.

רובאָ איז געלעגען אויף דער ערד, אויפ'ן בויך, אונטערגע־שפּאַרט מיט די עלענבויגענס, האָט געהאלטען אין אויפרייסען דאָס קלעצעל פון פּאַרקעט מיט דער הילפע פון אַ שעהר. נעבען איהם איז געשטאַנען אַ ליכט, וואָס האָט איהם צוגעלויכטען און האָט אַרויפגעוואָרפען אויף דער סטעליע זיין אונגעהייערען שאָטען. אין דיעזער מינוט האָט ער צוגעבויגען דאָס פּנים צו דער שווארצער גרוב אין פּאַרקעט, און האָט אַהין אריינגעקוקט מיט צושפּרייטע אויגען. זיין געזיכט איז געווען אָנגעגאָסען מיט בלוט, דאָס איז געווען אַ געזיכט פון אַ מערדער. ער האָט

טהיעריש אריינגעלאָזט די האַנד, נור אזוי ווי ער איז געווען א דערשראָקענער, האָט ער גאָר ניט געקאָנט געפינען, און האָט געמוזט צורוקען דאָס ליכט. דאָרט טיעף זיינען געלעגען די בילעטען, דער ביימעל, דער זייגער.

סעווערינע האָט, ניט ווילענדיג, אויסגעשריען, און רובאָ, א צושראָקענער, האָט זיך אומגעקוקט. די ערשטע מינוט האָט ער זי גאָר ניט דערקענט: — ער האָט געמיינט, אז די פיגור אין ווייסען מיט די צושראָקענע אויגען, איז א מין גייסט.

— וואָס טהוסטו? — האָט סעווערינע א געשריי געטהון.

רובאָ האָט ענדליך פערשטאַנען. ער האָט גאָר ניט גע־ענטפערט, נור ער האָט א פערשטיקטען וואָרטשע געטהון. ער האָט א קוק געטהון אויף דער פרוי. איהר אנוועזענהייט האָט איהם געשטערט, און ער האָט געטראַכט ווי שיקט מען זי אוועק שלאָפען. אָבער ער האָט ניט געקענט געפינען קיין איין פער־ניִנפטיגעס וואָרט. איהם האָט זיך שטאַרק געגלוסט צו געבען עטליכע קלעפּ אָט דיעזער האלב־נאַקעטער, ציטערענדער פרוי.

— אזוי? אזוי? מיר ענטזאָגסטו א פּאָר שיך, און זיך נעמסטו דאָס געלד; דיין אייגענס האָסטו שוין פערשפּיעלט אין גאַנצען.

דאָס האָט רובאָ'ן שטאַרק צוביישערט. וועט זי איהם אימער איבערפיהרען זיין לעבען, שטערען זיין פערגעניגען? אָט דיעזע פרוי, וועמען ער בעגעהרט שוין ניט מעהר, ווייל דאָס לעבען מיט איהר פערשאַפט איהם בלויז אַן אונאַנגענעהמען געפיהל.

— וועט זי איהם אימער שטעהן אין וועג? אזוי ווי ער האָט זיך געהאַט זיין אייגענעם פערגעניגען, האָט ער זי מעהר ניט געדאַרפט. ער האָט ווידער גענומען זוכען. ער האָט ארויסגע־נומען בלויז דעם ביימעל מיט די דריי הונדערט פראַנק אין גאָלד. ער האָט מיט'ן אָבצאַס צוריק אריינגעזעצט דאָס קלעצעל אויפ'ן פּלאַץ און האָט זיך געווענדעט צו איהר, קריצענדיג מיט די צייהן:

— דו רעגסט מיך אויף!... איך טהו וואָס איך וויל! פרעג איך דיך דען וואָס דו וועסט היינט טהון אין פּאַריז?

און בייז א קוועטש טהוענדיג מיט די פּלייצעס, האָט ער זיך

צוריק געקעהרט צו דעם קאפע, איבערלאזענדיג דאס ליכט אויף דער ערד.

סעווערינע האט עס אויפגעהויבען און האט זיך צוריק גע־לעגט; די קעלט האט זי דורך און דורך גענומען. זי האט דאס ליכט ניט פערלאשען; זי האט שוין ניט געקענט איינשלאפען. זי האט געווארט אויף דער שטונדע פון דעם שנעל־צוג. זי האט זיך ביסלעכווייז דערווארעמט, און איז געלעגען מיט גרויס־ אויפ־געעפענטע אויגען.

איצט איז שוין געווען זיכער, אז דיזער מאן האט געהאל־טען אין געהן בארג אראב, און דאס האט פערניכטעט יעדע פער־בינדונג צווישען זיי. רובא האט אלעס געוואוסט.

.7

דיעזען פרייטאג האבען די פאסאזשירען, וועלכע זיינען פון האוור ארויסגעפאהרען מיט'ן עקספרעס־צוג פיערציג מינוט אויף זיעבען אין דער פריה, זיך זעהר פערוואונדערט, ווען זיי האבען זיך אויפגעכאפט: פון האלבע נאכט אן איז דער שנעע געפאלען אין אזעלכע גרויסע שטיקער, אז ער האט בעדעקט די גאסען מיט א צודעק פון דרייסיג סאנטימעטער.

אונטער דעם געדעקטען דאך פון דעם וואקזאל, איז „ליזא“ געשטאנען און האט פון זיך געבלאזען און זיך געררויכערט; זי איז געווען צוגעטשעפעט צו זיעבען וואגאנען: צו דריי פון צווייטען קלאס און פיער פון ערשטען קלאס. ווע זשאק און פעקע זיינען א האלב זעקס געקומען אין וואקזאל צו בעטראכטען דעם לאקאמאטיוו, האבען זיי ניט געקאנט בעהאלטען זייער בע־אונרוהיגונג איבער דיעזען אונאויפהערליכען שנעע, וועלכער האט זיך געשאטען פון'ם שווארצען הימעל. זיי זיינען יעצט געשטאנען אויף זייער פאסט און האבען געווארט אויפ'ן קאנדוקטאר'ס סיגנאל, מיט זייערע אויגען אנגעשטעלט אין דער ווייט, דורך דעם אפענעם טויער פון דעם וואקזאל, אויף די שטיקלאך שנעע, וועלכע זייכען לייכט און אהן איין אויפהער געפאלען אין דער פייכטער פינסטערניש.

דער מאשיניסט האָט אַ בורטשע געטהון:

דער טייוועל זאָל מיך נעהמען, צי איך זעה אפילו דאָס סיגנאַל ליכט!

— מען זאָל כאָטש קאָנען דורכפאָהרען! — האָט געזאָגט דער הייצער.

רובאָ איז געשטאַנען אויף דער פּלאַטפאָרמע מיט זיין לאַנ־טערן. ער איז געקומען צו דער ריכטיגער מינוט צו דער ארבייט. צייטענווייז האָבען זיך זיינע מידע אויגען צוגעמאכט; אָבער ער האָט ניט פארפעהלט צו טהון זיין פליכט. זשאַק האָט ביי איהם געפרעגט צי ער האָט ניט קיין ידיעות פון'ם צושטאַנד פון'ם וועג; רובאָ איז צוגעגאַנגען נעהענטער, האָט איהם געדריקט די האַנד און געענטפערט, אַז ער האָט נאָך ניט געקראָגען קיין דעפּעשע. און אַז סעווערינע איז אַראָבגעקומען, איינגעהילט אין אַ גרויסען מאַנטעל, האָט זי רובאָ אַליין אריינגעפיהרט אין אַ וואַגאָן פון'ם ערשטען קלאַס און האָט זי דאָרט איינגעאָרדענט. קיין צווייפעל, אַז ער בעמערקט דעם ליעבליכען בליק, וואָס די צוויי ליעבהאָבער האָבען זיך געגעבען; נור ער האָט זיך אפילו ניט געגעבען די מיה איהר צו זאָגען, אז ס'איז ניט ריכטיג צו פאָהרען אין אַזאַ וועטער, און זי וואָלט געדאַרפט אָבלעגען איהר רייזע.

עס האָבען גענומען קומען פּאַסאַזשירען, איינגעהילטע און טראָגענדיג זייער באַגאַזש, און עס האָט זיך אָנגעפאַנגען אַ שטור־פּעריי אין דיעזער שרעקליכער פריהמאָרגעדיגער קעלט. דער שנעע אויף די שיך האָט אפילו ניט אָנגעהויבען זיך צו צוגעהן; די טיהרען פון די וואַגאָנעס האָבען זיך האַסטיג צוגעמאַכט; יעדער האָט זיך וואָס שנעלער בעהאַלטען; די פּלאַטפאָרמע איז געוואָרען לעדיג, און איז בעלויכטען געוואָרען נור מיט איינציגע טונקעל ברענענדע גאַז־רעהרלאַך. נור דער לאַנטערן פון דעם לאָקאָמאָטיוו, וועלכער איז געווען צוגעפעסטיגט ביי דער ענדע אונטער'ן קוימען, האָט געלויכטען, ווי אַן אונגעהייער גרויסע אויג, און האָט פון זיך ארויסגעלאָזען אַן אויסשפּרייטענדען שטראָם ליכט.

איצט האט רובא אויפגעהויבען זיין לאנטערן און געגעבען דעם סיגנאל. דער אויבער־קאנדוקטאר האט געגעבען א פייף; זשאק האט געענטפערט, האט געעפענט דעם רעגולאטאר און האט א דרעה געטהון דאס רעדעל. מען איז אוועק. געגען א מינוט האט נאך רובא רוהיג נאכגעקוקט דעם צוג, וועלכער איז אין דעם שטורם אוועקגעלאפען.

— אויפמערקזאם! — האט זשאק געזאגט צו פעקע׳ן, — היינט איז ניט קיין קינדערשפיעל!

ער האט גוט בעמערקט אז זיין חבר איז שיעור געפאלען פון מיעדקייט. דאס האט ער מסתמא נעכטען אונטערגעהוליעט.

— אה, קיין געפאהר, קיין געפאהר! — האט דער הייצער ארויסגעשאמעלט.

אזוי ווי דיביידע זיינען ארויס פון אונטער׳ן וואקזאל־דאך, זיינען זיי געקומען גלייך אין שנעע אריין. דער ווינט האט גע־בלאזען פון מעריב זייט גראדע געגען דעם לאקאמאטיוו, און האט שטארק געשמיסען די מאשין. זשאק און פעקע האבען אונטער זייער בעשיצונג, פון אנפאנג ניט שטארק געליטען פון דער קעלט, ווייל זיי זיינען געווען אנגעטהון אין גראבע וואלענע קאסטיומען, און זייערע אויגען זיינען געווען בעשיצט מיט ברילען. אבער אין דער פינסטער איז די שיין פון דעם לאנטערן אזוי ווי פער־שלונגען געווארען אין דער געדיכטער פאלענדער ווייסקייט. דער וועג איז ניט בעלויכטען געווארען אויף צוויי אדער דריי הונ־דערט מעטר, ווי געוועהנליך, נור פארקעהרט, מען האט איהם קוים געקאנט באמערקען אין דיעזען מילך־ווייסען נעבעל, און די גאר נאהענטע זאכען האבען פאנטאסטיש ארויסגעשוועבט ווי אין א חלום. דער מאשיניסט איז געווארען אלץ מעהר אונרוהיג, ווען ער האט זיך איבערצייגטביים ערשטען פאסט־פייערל, אז זיין אנגסט איז גוט בעגרינדעט: אויף דער בעשטימטער שטרעקע וועט ער ניט קאנען דערזעהען די רויטע סיגנאלען, וועלכע פער־מאכען דעם וועג. איצט איז ער געגאנגען פאראויס מיט דער גרעסטער פארזיכטיגקייט, און דאך האט ער ניט געטארט פער־קלענערען די שנעלקייט, ווייל דער ווינט איז איהם געווען א

שרעקליכע שטערונג און אַ לאַנגזאַמער גאַנג וואָלט געווען זעהר געפעהרליך.

ביז דער סטאַנציאָן אַרפּליא איז „ליזא“ געגאַנגען מיט אַ גלייכען רוהיגען גאַנג. די טיעפקייט פון דעם אויסגעפּאַלענעם שנעע האָט נאָך זשאַק׳ן ניט געאַרט, ווייל ער איז נאָך ניט געווען טיעפער ווי זעכציג סאַנטימעטער, און דער שנעע־ריינינגער האָט איהם לייכט אָבגעוואָרפען אויף אַ מעטער. איצט האָט ער נור איין וואונש — אויפצוהאַלטען די שנעלקייט, ווייל ער האָט געוואוסט, אַז די וויכטיגסטע מעלה פון אַ מאַשיניסט, אַ חוץ ניכטערקייט און ליעבע צו זיין מאַשין, בעשטעהט אין דעם, אַז ער זאָל געהן רעגעלמעסיג, ניט טרייסלענדיג, און מיט דער שנעלסטער קראַפט, וואָס נור מעגליך. זשאַק׳ס איינציגער חסרון איז טאַקי גראָדע געווען דער, וואָס ער האָט זיך בשום אופן ניט געוואָלט אָבשטעלען, ניט פאָלגענדיג די סיגנאַלען, ווייל ער האָט געוואוסט, אַז ער וועט אימער קאָנען איינהאַלטען „ליזא׳ן“. ניט זעלטען איז פערגאַנגען צו ווייט און האָט צושטערט די פערהאַלטער, „די הינערנגעל אויף די פיס“, ווי מען רופט זיי, און זשאַק איז דערפאַר צוויי מאָל אַוועקגעשיקט געוואָרען פון זיין שטעלע אויף אַ וואָך. אָבער איצט, אין דער מינוט פון געפאַהר, האָט דער געדאַנק, אַז סעוועריגע איז אין צוג, און אַז דאָס לעבען פון דיעזען טהייערען וועזען איז ביי איהם אין די הענד, — אָט דער געדאַנק האָט פאַרצעהנפאַכט די קראַפט פון זיין ווילען, און ער האָט גענומען שטרעבען קיין פּאַריז, איבער דיעזע דאָפּעלטע אייזערנע ליניען, איבער אַלע שטערונגען, וואָס ער האָט געדאַרפט בייקומען.

שטעהענדיג אויף דעם אייזערנעם בריקעל, וועלכער האָט פעראייניגט די מאַשין מיט׳ן קויל־וואַגאָן, און ניט קוקענדיג אויף דעם שנעע און דאָס שטענדיגען טרייסלען, האָט זשאַק זיך אַלץ ארויסגעבויגען רעכטס, אום בעסער צו קאָנען זעהען: דורך דעם פענסטער, וועלכער איז געווען בעשפּריצט מיט וואַסער, האָט ער גאָר ניט געקאָנט זעהען, און ער איז געזעסען אונטער די לאַנטערנס און איז דורכגענומען געוואָרען פון אַזאַ קעלט, אַז

איהם האָט זיך געדאכט, אז טוויזענדער שפּילקעס שטעכען זיין קערפּער, אָדען מען שניידט איהם מיט מעסער; יעדע ווײלע האָט זיך זשאק אָבגעקעהרט אום צו כאַפּען דעם אָטהעם; ער האָט אראָבגענומען די ברילען, זיי אָבגעווישט, און האָט זיך צוריקגעקעהרט גלייך אין שטורם אריין אויף זיין וואך־פּאָסט; זיינע אויגען זיינען געווען אַנגעשטעלט צו דער ווייטער שטרעקע, מיט דער ערוואַרטונג צו דערזעהען די רויטע פייערלאַך. ער איז אזוי געווען פערטיעפט מיט דעם געדאנק, אז איהם האָבען זיך צוויי מאָל פאָרגעשטעלט בלוט־פונקען, וועלכע האָבען גע־שוועבט פאר איהם אויף א ווייסער דעק, וואָס האָט זיך געטריי־סעלט פאר איהם.

אָבער פּלוצלונג, אין דער פינסטער, האָט זשאק עפּיס דער־פּיהלט, אז דער הייצער איז ניטאָ אויף זיין פּלאַץ. בלויז איין לעמפּעל האָט בעלויכטען די אויבערפלעכע פון'ם וואסער, אום קיין שיין זאָל ניט קאָנען דעם מאשיניסט שטערען צו זעהען די הויך פון'ם וואסער. אויף דעם ריינעם, בליסטשענדען עמאַלענעם ציפערבלאַט פון דעם מאַנאָמעטער האָט זשאק בעמערקט, אז דאָס ציטערנדע בלויע ווייזערל איז שנעל ארונטער געגאנגען. עס איז ניט געווען גענוג פייער. דער הייצער האָט זיך צוגעלעגט אויפ'ן קאסטען און איינגעשלאָפען.

— פערפלוכטער שכור! — האָט זשאק בייז א געשריי גע־טהון, און האָט איהם א שטופּ געטהון.

פּעקע האָט זיך אויפגעהויבען און האָט עפּעס אונפער־שטענדליכעס אויסגעשטאַמעלט, אום זיך צו פערענטפערן. ער האָט קוים געקאָנט שטעהן אויף די פיס; אָבער זיין געוואָהנ־הייט האָט איהם זאָפאָרט צוגעטריבען צום פייער־פּלאַץ; מיט'ן האמער אין דער האַנט האָט ער צוקלאַפּט שטיקער קוילען, און מיט דער לאָפּעטע האָט ער זיי אריינגעוואָרפען אין אויוועז צו־שאַרענדיג זיי גראַד איבער'ן גאַנצען פייער; צום סוף האָט ער נאָך צוגעקערט.

בשעת דאָס טיהרעל פון דעם פייערפּלאַץ אין אויווען איז געווען אָפען, איז אויפ'ן צוג צוריקגעפאַלען א רויטער אָבשיין

פון דעם פלאם, ווי דער פלאקערענדער עק פון א קאמעטע, און האט דעם שנעע פארפארבט אין רויטען, ווי אין גרויסע טראַ־פען גין־גאָלד.

נאָך הארפלער הויבט זיך אָן א בארג־ארויף, דריי ליעגים די לענג, ביז צו סיין־ראָמעין; — דאָס איז דער שווערסטער שטיק וועג איבער דער גאנצער ליניע. און זשאק האָט זעהר אויפמערקזאם מאנעווירט; אונטערגארטלענדיג זיך פיר די גרויסע אָנשטרענגונג, וואָס מ׳דארף דאָ אנווענדען אפילו אין שעהנעם וועטער מיט דער האנט אויף דעם רעדעל, וואָס רע־גוליערט דעם גאנג, האָט ער גוט בעטראכט, ווי די טעלעגראף סלופעס לויפען צוריק, אום צו קאָנען אָבשאצען די שנעלקייט פון דעם גאנג.

דער צוג איז געגאנגען לאנגזאמער; „ליזא״ האָט גע־קרעכצט, דער שנעע־שארער האָט אַלץ מעהר געסקריפעט, און עס האָט זיך געפיהלט, אַז עס ווערט איהם שווערער. זשאַק האָט מיט׳ן שפיץ שטיוועל ווידער געעפענט דאָס טיהרעל. פעקע האָט עס פערשטאנען. א פערשלאָפענער האָט ער נאָך מעהר צו־פיהרט דאָס פייער, און ס׳איז געוואָרען מעהר פארע. דאָס רויטע טיהרעל האָט אויף זייערע פיס געוואָרפען א וויאָלעטעווע שיין, אָבער ניט זשאק און ניט פעקע האָט ניט געפיהלט די שטארקע היץ איבער דעם שטראָם אייז־קאלטע לופט, וועלכער האָט זיי א כאפ געטהון. אויף דעם צייכען פון דעם מאשיניסט, האָט דער הייצער אויפגעהויבען דאָס שטענגעל פון דעם בלאָז־זאק, און ס׳האָט געגומען בעסער ברענען. דער ווייזער פון דעם מאנאָמעטער האָט זיך שנעל אויפגעהויבען צו צעהן אטמאָספע־רען דרוק־קראפט: „ליזא״ האָט געארבייט מיט אלע כחות. ווי זי האָט נור געקאָנט. זאָגאר, איין מאָמענט, זעהענדיג ווי עס ווערט ווייניגער וואסער אין קעסעל, האָט זשאק געמוזט א דרעה טהון דעם אינזשעקטאָר, אָבוואָהל דערפון האָט געמוזט קלענער ווערן די פארע. אָבער זי איז גלייך ווידער גרעסער געוואָרען, און „ליזא״ האָט געקרעכצט און געסאָפעט, ווי א געשמיסענער פערד, און האָט זיך געריסען און געשלעפט, אַז מ׳האָט, דאכט זיך,

געקאַנט הערען, ווי עס קראַכען ביי איהר די גליעדער. און זשאק האָט זי בעהאנדעלט גראָביאנסקי, ווי א געעלטערטע פרוי און א שוואכע, צו וועלכע מ'פיהלט שוין ניט די אמאָליגע צערטליכקייט.

— זי וועט זיך ניט ארויפדראפּען, די פוילע זאך! — האָט ער געזאָגט, קריצענדיג מיט די צייהן. זשאק האָט ניט גע־האט די געוואָהנהייט צו רעדען ביי דער ארבייט.

פּעקע, זאָגאר א פערשלאָפענער, האָט אויך א קוק געטהון מיט פערוואונדערונג. וואָס איז גאָר „ליזא" שולדיג? איז זי דען ניט די גוטע מאשין, וואָס פּאָלגט, ווי תמיד, און מיט אזא לייכטען גאנג, אז עס איז א פערגעניגען צו זיין מיט. איהר אין וועג, און נעמט אין זיך פּארע אזוי פיין, אז פון פּאריז קיין האוור שפּאָרט זי זיי איין א צעהנטעל קוילען! ווען א לאָקאָמאָ־טיוו האָט אזוינע באלאנס־שרויפען ווי „ליזא", און איז אזוי זעל־טען ריכטיג געשטעלט און נעמט אָן דאמפּף־קראפט אזוי פיין, מעג מען איהר מוחל זיין אלע איהרע חסרונות, ווי א שטייגער מ'איז מוחל א בעל־הבית'טע א קאפּריזנע אָבער א בריה און א שפּאָרעקע. אמת, זי פערברויכט א סך שמיעראכץ. טאָ איז וואָס? דאַרף מען זי שמירען, און שוין!

זשאק האָט ווידערהאָלט, מיט כעס:

— זי וועט זיך קיין מאָל ניט ארויפדראפּען, ביז מען וועט זי ניט אונטערשמיערען.

און וואָס ער האָט אין זיין לעבען געטהון בלויז צוויי מאָל, האָט ער היינט געטהון צום דריטען מאָל: ער האָט גענומען דעם אייל־קאַן און האָט גענומען שמיערען די מאשין אין גאנג. ער איז אריבערגעקראָכען די פּארענטשע און איז ארויף אויף'ן שמאָלען גאניקעל ביי דער זייט פון דעם דאמפּף־קעסעל, און איז געקראָכען ביז'ן עק. דאָס איז אָבער געווען זעהר א געפעהר־ליכער ריסק; די פיס האָבען זיך איהם געגליטשט אויף דעם שמאָלען באנד אייזען, פארנעצט פון דעם שנעע: און ס'האָט איהם פארשאָטען די אויגען, און דער גוואלדיגער ווינד האָט איהם יעדע סעקונדע געקאָנט ארונטעררייסען, ווי א שטויבעלע.

מיט דעם מאַן אויף איהר זייט, איז „ליזא" קוים אָפּהענגענדיג געגאַנגען איהר וועג, אין דער פינסטערער נאַכט, איבער דעם גרויסען ווייסען ליילאַך, אין וועלכען זי האָט מיט איהם געוואָרפען און איהם דאָך געטראָגען. אַז ער האָט זיך דערשלעפּט צום פאָדערשטען שטאַנג, האָט ער זיך איינגעבויגען פאַר'ן אייל־גלעזעל פון'ם רעכטען צילינדער און האָט מיט די גרעסטע שוועריגקייט דאָס קוים אָנגעפילט, האַלטענדיג זיך מיט איין האַנט פאַר'ן דער שטאַנג. און נאָך דעם האָט ער ערשט געמוזט ארומקריכען, ווי א פליעג אויף א וואַנט, אום צו צוקומען צום לינקען צילינדער. און אַז ער האָט געענדיגט און איז ענדליך צוריקגעקומען אויף זיין פּלאַץ, איז ער געווען אויסגעמאַטערט און בלייך, ווי איינער, וואָס האָט פאַר זיך געזעהען דעם טויט.

— שמוציגע קליאַמשע! — האָט ער געמורמעלט.

איבערראַשט פון אַזא אונגעוועהנליכען כעס געגען זייער „ליזא", האָט פּעקע זיך ניט געקאָנט איינהאַלטען און האָט נאָך א מאָל איבערגעזאָגט זיין אַלטען וויץ:

— איהר וואָלט דאָס מיר בעסער געהייסען טהון. איך זוים שוין ווי צו שמירען די דאַמען.

פּעקע האָט זיך שוין א ביסעל אויסגעשלאָפען און איז געקומען צו זיך, און ער האָט אויף פון זיין זיים גענומען ארומקוקען אויף דער לינקער זייט פון דער ליניע. געוועהנליך האָט ער געהאַט א גוטע ראיה, א בעסערע פון זיין מאַשיניסט. אָבער אין דעם שנעע־שטורם איז אַלסדינג אויסגעמישט געוואָרען און זיי, וואָס האָבען גוט געקענט יעדען קילאָמעטר פון דעם וועג, האָבען היינט קוים דערקענט וואו זיי זיינען דאָ אין דער וועלט: דער וועג האָט זיך בעהאַלטען אונטער'ן שנעע; און די פּלויטען, זאָגאַר די הייזער, זיינען ווי אין שנעע אריין; און ס'איז געוואָרען איין גרויסע גראַדע שטרעקע, אָן אַן עק, א ווייסע מדבר, אין וועלכע „ליזא" האָט זיך געיאָגט ווי א משוגענע. און די צוויי מענער האָבען זיך נאָך קיין מאָל ניט אַזוי געפיהלט ווי שטאַרק זיי זיינען צוגעבונדען איינער צום אַנדערן אין זייער ברידערליכקייט, ווי איצט אויף דער צו־ווילדעטער מאַשין, וואָס

טראָגט זיך מיט זיי דורך טויזענדער ספּנות, און אויף וועלכע זיי פיהלען זיך מעהר פערוואָרפען און אָבגעריסען פון דער וועלט, ווי אין א צוגעשלאָסענעם געפענגניס, — און דערצו נאָך די געוואלדינע פארצעהרענדע פעראנטוואָרטליכקייט פאר די מענשליכע לעבענס, וואָס זיי פיהרען מיט זיך אין צוג.

זשאַק'ן האָט פּעקע'ס וויץ נאָך מעהר צורייצט; ער האָט אָבער א שמייכעל געטהון, איינהאלטענדיג זיין ביטערען כעס. געווים איז דאָס ניט געווען די צייט פאר קריגעריי. דער שנעע איז געגאנגען נאָך שטארקער, און דער האָריזאָנט איז פארצויגען געוואָרען נאָך געדיכטער. „ליזא" איז אַלץ געגאנגען בארג ארויף. פּלוצלונג דערזעהט שוין פּעקע א רויט פייערעל אין דער ווייטענס, מיט א וואָרט האָט ער געוואָרענט זיין מאשיניסט, אָבער דאָס פייערל איז גלייך פערשוואונדען: זיינע אויגען האָבען דאָס „געזעהען אין חלום", לויט זיין אייגענעם אויסדרוק. און זשאַק, וועלכער האָט גאָרניט געזעהען, איז געבליבען שטעהן מיט א קלאַפּענדעם הארץ אין איין אנגסט פון די האַלוצינאַציאָן פון פּעקע, און ער האָט זיך אַליין שוין אויך ניט געוואָלט טרויען. וואָס איהם האָט זיך בלויז אָבגעדוכט, אז ער זעהט יאָ, דורך די פליהענדע ווייסע פעדערען שנעע, איז געווען בלויז עפּעס אזא פינסטערע שווארצע מאסע, אונגעהייער גרויס, גאנצע שטיקער נאכט, וועלכע האָבען זיך געהאלטען אין איין אָברוקען אויף'ן לאָקאָמאָטיוו. וואָס איז דאָס? אָבגעריסענע פעלזען, שטיקער בערג פערשטעלען דעם וועג און ווילען צושמעטערען דעם וועג? און א צושראָקענער, ציהט ער דאָס צינגעל פון דעם פייפער און פייפט לאַנג, מורא'דיג; און דער טרויעריגער פייפען, ווי א קלאָג, שניידט דורך דעם שטורם-ווינט. און דאָ דערזעהט פּלוצים זשאַק, אז ער האָט געפייפט ניט אומזיסט: דער צוג איז דורכגעפלויגען דעם וואָקזאַל אין סיין-ראַמעין; און ער האָט גאָר געמיינט, אז ס'איז נאָך גאנצע צוויי קילאָמעטער פון דאָרט.

„ליזא" איז דערוויי'ל איבערגעקומען דעם שווערען בארג ארויף, און האָט איצט שוין געקאָנט געהן לייכטער. זשאַק האָט

געקאָנט אָבדוכען. פון סיין־ראָמעין ביז באָלבעק איז דער בארג־ארויף קוים וואָס צו בעמערקען, און אַלץ וועט שוין איצט געווים צוגעהן בשלום, ביז'ן בארג אראָפּ. פון דעסטוועגען אז מען איז געקומען אין בעזעוויל, וואו מען שטעהט דריי מינוט, האָט זשאק צוגערופען דעם סטאַנציאָן־מייסטער, וועלכען ער האָט דערזעהען אויף דער פּלאַטפאָרמע, און האָט פאר איהם אויסגע־דריקט זיין מורא פאר דעם שנעע, וואָס בעט זיך אוים דיקער און דיקער: ביז רואן וועט ער זיך גאָר ניט דערשלעפּען; זאָל מען בעסער צוטשעפּען נאָך א לאָקאָמאָטיוו און פערדאָפּלען די קראַפט, כל זמן ער שטעהט נאָך דאָ אויף דער סטאַנציע, וואו מ'האַלט שטענדיג אָנגעגרייט פּארטיגע מאשינען. אָבער דער סטאַנציאָן־מייסטער האָט איהם געענטפערט, אז קיין בעפעהל דארויף האָט ער ניט, און אויף זיך וויל ער די פעראַנטוואָרטליכ־קייט ניט נהמען. וואָס ער קאָן איהם יא טהון איז בלויז איהם מיטצוגעבען פינף אָדער זעלקס לאָפּעטעס, אָבצושארען דעם שנעע פון די רעלסען, אז מען וועט דאָס דארפען.

פּעקע האָט גענומען די לאָפּעטעס און האָט זיי אוועקגע־שטעלט אין א ווינקעל פון דעם קויל־וואָגען.

אויף דעם גלייכען וועג איז „ליזא" ווירקליך געגאַנגען מיט געניגענדע שנעלקייט, און אָהן גרויסע שוועריגקייט. זי איז אָבער קענטיג באַלד מיעד געוואָרען. אַלע מינוט האָט דער מאשיניסט געמוזט מיט'ן פוס עפענען דאָס טיהרעל, און דער הייצער האָט אונטערגעוואָרפען קוילען. און אין דער פינסטערניש האָט יעדע ווײַלע א בליאַסק געטהון דער פייערדיגער עק פון דער קאָמעטע איבער דעם מיט תכריכים בעדעקטען שווארצען צוג אין דער ווייטער וויסטעניש. ס'איז געווען א פיערטעל צו אכט, ס'האָט שוין געזאָלט טאָגען; אָבער קוים קוים וואָס עס האָט זיך גע־מערקט די בלאַסקייט פון הימעל אין דעם ווייסען שטורם וואָס האָט אָנגעפילט די לופט פון איין עק האָריזאָנט ביז'ן צווייטען. און די טונקעלע שיין, אין וועלכע מ'האָט נאָך גאָרניט געקאָנט זעהען, האָט נאָך מעהר בעאונרוהיגט די צוויי מענער, וועלכע האָבען מיט זייערע טרערענדיגע, אַבוואָהל מיט ברילען בע־

שיצטע אויגען געוואלט דורכדרינגען די ווייטקייט. ניט ארויסלאַ־זענדיג דאָס רעדעל פון דער האנט, האָט זשאק מיט דער אנ־דערער געהאלטען דאָס צינגעל, האלטענדיג אין איין פייפען יעדע ווייל אויס פּאַרזיכטיגקייט, מיט אַ קלאָגעדיגען טאָן פון הילפלאָזיגקייט אין אַ מדבר פון שנעע.

די סטאַנציע באָלבעק און דערנאָך איוועטאַ איז מען אַרי־בער אָהן אַ שטערונג. און דאָך אין מאָטעוויל האָט זשאק אויסגעפרעגט דעם סטאַנציאָן־מייסטער׳ס ארויסהעלפּער, ווי דער וועג איז ווייטער, אָבער יענער האָט איהם קיין ידיעות ניט געקאָנט געבען, קיין צוג איז צו יענער צייט נאָך ניט אריינ־געקומען; בלויז אַ דעפּעשע מעלדעט אז דער פּאסאזשיר־צוג פון פּאריז איז בשלום געקומען אין רואן. און „ליזא״ איז אוועק ווייטער מיט איהר שווערען גאנג, אן אויסגעמאטערטע, און האָט זיך אראָפּגעלאָזט די דריי ליגעס ביז באראנטען.

דערווייל איז געוואָרען טאָג, — אַ זעהר בלאסער טאָג; ס׳האָט אויסגעזעהען אז די בלאסע שיין קומט גאָר פון דעם שנעע אליין, וועלכער איז נאָך אלץ געפאלען, און געדיכטער נאָך, גלייך ווי דער הימעל אליין וואָלט אראָפּגעפאלען שטיקערווייז, בעדעקענדיג די ערד מיט אַ קאלטען, נאסען פריהמאָרגען. און וואָס מעהר ס׳האָט געטאָגט, אלץ שטירמישער איז געוואָרען דער ווינט, און דער שנעע האָט זיך געשאָטען, ווי פון אַ זאק, און פעקע האָט יעדע ווייל איהם געמוזט מיט דער לאָפּעטע אראָפּ־שאַרען פון די קוילען אין וואָגען לעבען די וואסער־פעסער. רעכטס און לינקס האָט זיך די געגענד געצויגען, אָבער אזא אונבעקאנטע, אז די צוויי מענער האָבען ווי געפיהלט, אז דאָס חלום׳ט זיי בלויז: פון די ענדלאָזע פעלדער, פון די פעטע גראָז ארומגערינגעלט מיט פלויטען פון בליהענדע בוימלאַך, פון די גאָרטענס מיט וואקסענדע עפּעל, איז געוואָרען איין ווייסער ים, כמעט גאָר אָהן כוואליעס, אַ טויטע, מאטעווע ווייסטעניש, וואו יעדע פאָרמע צוקריכט זיך אין דער ווייסקייט.

דער מאשיניסט טאָר זיך ניט צוזעצען; און דער קאלטער

ווינט שניידט איהם דאָס פּנים, און ער לײדט שרעקליך פון קעלט; ער לאָזט דאָס רעדעל ניט ארויס פון דער האַנט.

ענדליך, ווען מען האָט זיך אָבגעשטעלט אין באַראַנטען, איז דער סטאַנציאָן־מייסטער מ'סיע בעסיער אליין צוגעקומען צו דער מאַשין אום צו זאָגען זשאַק'ן אז מען האָט איהם דעפּעשירט, אז דער שנעע איז זעהר גרויס לעבען קרוא־דע־מאָפּרא.

— איך דענק, אז מען קאָן נאָך דורכגעהן, אָבער ס'וועט אָנקומען ניט לייכט.

דער יונגערמאַן איז אויפגעשפּרונגען:

— דער טייוועל זאָל עס נעהמען! איך האָב דאָך זיי דאָס געזאָגט אין בעזעוויל! וואָס וואָלט זיי געארט, ווען זיי וואָלטען מיר געגעבען נאָך א לאָקאָמאָטיוו?... נו, איצט וועלען מיר שוין האָבען!

דער אויבער־ קאָנדוקטאָר איז אויך ארויסגעקומען פון'ם באַגאַזש־וואַגאָן און ער איז אויך געווען בייז. ער איז אויך געווען פּערפראָרען, און האָט ערקלעהרט, אז ער האָט ניט געקענט בעמערקען דעם סיגנאַל אויף דעם טעלעגראַף־סלופּ. מען דאַרף אײנפאַך מאכען די רייזע נור אָנטאַפּענדיג אין דיעזער גאַנצער ווייסקייט!

— דאָך האָב איך אייך געוואָהרענט, — האָט געענטפערט מ'סיע בעסיער.

דערווייל האָבען זיך די פּאַסאַזשירען שוין געוואונדערט אויף דיעזען לאַנגען אָבשטעל אין דער שטילקייט פון דיעזער מיט שנעע פערשאָטענער סטאַנציע, וואו ס'האָט זיך ניט געהערט ניט קיין שטימע פון א בעדיענטען, און ניט קיין קלאַפּ פון א געעפענטער טיהר. עטליכע פענסטער אין די וואַגאָנעס האָבען זיך געעפענט און עס האָבען זיך ארויסגעשטעלט עטליכע קעפּ: א זעהר דיקע דאַמע, מיט צוויי יונגע בלאָנדע מיידלעך, זעהר שעהנע, אָהן צווייפעל, איהרע טעכטער, און קענטיג אַלע דריי ענגלענדערינס; און דאַן א יונגע ברונעטקע, זעהר א שעהנע, וועמען א געעלטערטער מאַן האָט אָבגעהאַלטען, אז זי זאָל ניט ארויסגעהן פון'ם וואַגאָן; צוויי מענער, איינער אַן אַלטער און

דער אנדערער א יונגער, האָבען צווישען זיך גערעדט פון איין וואגאָן אין צווייטען האלב ארויסשטעקענדיג זיך דורך די פענס־טער. און ווען זשאק האָט געגעבען א קוק צוריק, האָט ער דער־זעהען נור סעווערינע'ן, וועלכע האָט זיך ארויסגעבויגען און האָט אונרוהיג געקוקט צו איהם. אך, טייערע! ווי אונרוהיג זי מוז זיין! און די בענקעניש, וואָס ער האָט געפיהלט זעהענדיג זי אזוי נאָהענט און דאָך אזוי ווייט אין דיעזען מאָמענט פון געפאהר! ער וואָלט אוועקגעגעבען זיין גאַנצעס בלוט, אום ער זאָל שוין גיכער אָנקומען קיין פאריז און זאָל סעווערינען ארויס־זעצען געזונט און שטארק.

— נו, פאָהרט שוין, פאָהרט! — האָט געזאָגט דער סטאַנצ־יאָן־מייסטער. — מען דארף ניט שרעקען דאָס פובליקום.

ער אליין האָט געגעבען דעם סיגנאל. דער אויבער־קאָנדוק־טאָר איז אריין אין זיין וואגאָן און האָט געגעבען א פייף; און „ליזא“ האָט זיך ווידער געגעבען א לאָז, ארויסלאָזענדיג א לאַנגען קלאָגעדיגען געשריי.

זשאק האָט באלד דערפיהלט, אז דער וועג איז אין גאַנ־צען פערענדערט. דאָס איז שוין מעהר ניט געווען קיין גלייכע געגענד, קיין שנעע־דעק, אויף וועלכען די מאשין האָט זיך גע־גליטשט, ווי א דאמפף־שיף, איבערלאָזענדיג נאָך זיך א לאַנגען פאָס, די געגענד איז געווען א בערגיגע, בערגלאך און טהאָלען האָבען זיך געצויגען ביז מאלאָנע, און דער שנעע האָט זיך דאָ אָנגעזאמעלט ניט רעגעלמעסיג: ערטערווייז איז דער וועג גע־ווען ריין, און ערטערווייז איז דער שנעע געלעגען אין גרויסע מאסען און האָט פערשטעלט דעם וועג. דער ווינט האָט אראָב־געבלאָזען דעם שנעע פון די אָנגעשאָטענע בערגלעך און האָט מיט איהם אָנגעפילט די גריבער. עס איז איצט געווען אין וועג א גאַנצע רייהע מיט שטערענישען. דער אָפענער וועג איז פער־שטעלט געווען מיט וואהרע פעסטונגען. עס איז שוין איצט גע־ווען גרויסער טאָג, און די פערוויסטעטע געגענד, און די שמאָ־לע טהאָלען, די טיעפע בערגלאך, בעדעקט מיט שנעע, האָבען אויסגעזעהען ווי א טרויעריגער אייז־אָקעאן, וועלכער איז פער־

פראָרען געוואָרען בשעת ער האָט זיך געהאַלטען אין וואַרפען.

זשאַק האָט נאָך קיין מאָל ניט געפיהלט אַזאַ קעלט. איהם האָט זיך אויסגעוויעזען, אַז זיין פנים האָט זיך בעדעקט מיט בלוט פון טויזענטער אייז נאָדלען. ער האָט אויפגעהערט צו פיהלען זיינע הענט, וועלכע זיינען פאַראַליזירט געוואָרען פון קעלט, און מיט אַ ציטער האָט ער בעמערקט, אַז זיינע פינגער האָבען שוין ניט געפיהלט דאָס רעדעל אין זיין האַנט. ווען ער האָט אויפגעהויבען דעם עלענבויגען אַ ציה צו טהון דאָס שטענגעל פון פייפער, האָט זיך זיין אָרם קוים אויפגעהויבען, גראַדע ווי ער וואָלט געווען אָבגעשטאָרבען. ער האָט אַפילו ניט געקענט וויסען, צי זיינע פיס טראָגען איהם, אין דעם שטענדינען טרייסלען, וועלכער האָט איהם געריסען די געדערים אין בויך. צוזאַמען מיט דער קעלט איז אויף איהם אַרויף אַ שטאַרקע מיעדקייט, דער שאַרבען פון קאָפּ האָט ביי איהם געפרירט פון פראָסט, און ער האָט מורא געהאַט, אַז ער פערליערט דאָס בעוואוסטזיין; ער האָט שוין ניט געוואוסט ביי זיך, אַז ער פיהרט דעם צוג, ווייל ער האָט שוין נור מאַשינאַל געדרעהט דאָס רעדעל, און ווי אַ צומישטער האָט ער געזעהען, ווי עס האַלט דער ווייזער פון'ם מאַנאָמעטר. אַלע געשיכטעס, וואָס ער האָט געהערט פון האַללוצינאַציעס זיינען איהם איצט דורכגעפלויגען דורכ'ן מוח. ליעגט דאָרט עפּעס ניט קיין בוים פאָפּערעק איבער'ן וועג? פלאַטערט ניט קיין רויטע פאָהן דאָרט איבער יענע בוימלאָך? און אין דעם רויש פון די רעדער הערט ער גאָר דאָס קנאַקען פון די סיגנאַל־באָמבעס, וואָס מען לעגט אוּמיסטנע אַוועק אויף'ן וועג צו וואָהרענען אַ צוג? ער האָט דאָס ניט געקאָנט זאָגען אויף זיכער; ער האָט אַלץ געדענקט, אַז ער וואָלט געדאַרפט אָבשטעלען דעם צוג, אָבער ער האָט דעם קוראַזש ניט געהאַט דערצו. עטליכע מינוטען האָט איהם אַזוי געקוועלט דיעזער צושטאַנד, אָבער פּלוצלונג האָט ער דערזעהען, אַז דער הייצער איז וויעדער איינגעשלאָפען אויף'ן קאַסטען, אַ פערגליווערטער, ווי ער אַליין. דאָס האָט איהם אַזוי אויפגערעגט, אַז ער האָט זיך אַזש דערוואַרעמט.

— אַך, דו שווין איינער!

און זשאַק, וועלכער איז געוועהנליך געוועזן אזוי טאָלעראַנט צו די עבירות פון דעם שכור, האָט איהם איצט א שטופּ געטהון און איהם אויפגעוועקט, און האָט איהם אזוי לאַנג געשטורכעט ביז ער איז אויפגעשטאַנען. פּעקע, א פערשלאָפענער, האָט אָנגעכאַפּט די לאָפּעטע און געבורטשעט:

— גוט, גוט, אָט געה איך שוין!

ווען דער אויווען איז געוועזן אָנגעפּילט, איז די קראַפט געוואָרען שטאַרקער. און דאָס איז פּונקט געוועזן נויטיג, ווייל „ליזא" האָט נאָר וואָס געדראַפּט זיך אַראָבלאָזען אין א טהאָל, וואו זי האָט געמוזט דורכשניידען א מאַסע פון שנעע מעהר ווי א מעטר טיעף. זי האָט זיך גערוקט מיט שרעקליכער שוויריגקייט, פון וועלכער זי האָט אַזש אין גאַנצען געציטערט. געגען א מינוט איז זי אין גאַנצען געבליבען אָהן מאַכט, און ס'האָט אויסגעזעהען, אז זי וועט זיך אָבשטעלען, ווי א שיף, וואָס איז ארויף אויף א זאַמדיגען ברעג. ניט קיין קליינע משא צום שלעפּען איז געוועזן דער טיעפער שנעע, וואָס האָט צוגעדעקט די דעכער פון די וואַגאָנעס; די שווארצע וואַגאָנעס אונטער זייער ווייסען צודעק האָבען זיך געטראָגען איבער'ן ווייסען וועג, און די מאַשין אַליין האָט נור געהאַט ברעגעס פון ווייסען פוטער אויף איהרע טונקעלע זייטען, וואו די שטיקלאַך שנעע זיינען צולאָזען געוואָרען און האָבען אַראָבגעקאַפּעט אין שטראָמען וואַסער. און דאָך, ניט קוקענדיג אויף דער שרעקליכער משא, האָט זיך „ליזא" נאָך אמאָל בעפרייט און איז דורכגעגאַנגען. און ביי א ברייטען קירעווע אויף'ן זייט בארג האָט מען נאָך אַלץ געקאָנט זעהן ווי דער צוג געהט זיך לייכט, גלייך ווי עס רוקט זיך א טונקעלע שלאַנג, וואָס האָט פערבלאָנדזשעט אין א צויבערלאַנד פון העללע ווייסקייט.

אָבער אביסעל ווייטער געהט דער וועג ווידער איבער טהאָלען און זשאַק און פּעקע, דערפיהלענדיג דעם שווערען גאַנג פון דער מאַשין, האָבען זיך אָנגעטהון די גרעסטע מיהע אויסצושטעהן די קעלט, ניט אָבטרעטענדיג פון זייערע פּאָסטענס,

אפילו זיי זאָלען דאָ מוזען אויסגעהן. און ווידער פאַרליערט די מאַשין איהר שנעלקייט. זי האָט זיך אַריינגעהאַקט צווישען צוויי בערג שנעע, און האָט זיך פּאַמעלאַך אָבגעשטעלט, אָהן אַ טרייסעל. ס׳האָט אויסגעזעהען, אַז זי איז פאַרקראָכען אין אַ פּאַסטקע, מיט אַלע איהרע רעדער, וואָס ווערען אַלץ מעהר און מעהר פאַרקלעמט, און זי בלייבט אָהן אַן אָטהעם. זי ריהרט זיך מעהר ניט. אַ סוף! דער שנעע האָט זי געפאַנגען, אַ מאַבטלאָזע.

— אַט האָסטו דיר! — האָט זשאַק געמורמעלט, — צום טייוועל!

נאָך עטליכע סעקונדען איז ער געבליבען ביי זיין פּאָסטען, דאָס רעדעל אין דער האַנט, עפּענענדיג די גאַנצע רעהר פּאַרע, טאָמער וועט מען דאָך איבערקומען די שטערונג, אָבער דערהערענדיג ווי „ליזאָ“ קרעכצט און שטיקט זיך אומזיסט, האָט ער פערמאַכט דעם רעגולאַטאָר, און ער האָט גענומען שילטען פון גרויס כעס.

דער אויבער־קאָנדוקטאָר האָט זיך ארויסגעשטעלט פון דעם טיהרעל פון זיין וואַגאָן, און פּעקע, אומקעהרענדיג זיך צו איהם, האָט אויסגעשריען:

— פערטיג! מיר האָבען זיך פאַרהאַקט!

און דער קאָנדוקטאָר איז האַסטיג אַראָפּגעשפּרונגען אין שנעע אַריין ביז די קניע. ער איז צו צו זיי, און די דריי לייטע האָבען גענומען זיך האַלטען אַן עצה.

— אונז בלייבט נאָר צו פּרופען אָבשאַרען דעם שנעע, — האָט דער מאַשיניסט געענדיגט זיינע רעד. — צום גליק האָבען מיר די לאָפּעטעס. רופט צו אייער אונטער־קאָנדוקטאָר און מיר וועלען זאַלבעפיערט זיך נעהמען אָבריינינגען די רעדער.

זיי האָבען אַ מאַך געטהון צום אונטער־קאָנדוקטאָר, וועלער איז אויך אַרונטערגעשפּרונגען פון זיין וואַגאָן, האָט זיך קוים צוגעדראַפּעט צו זיי, זינקענדיג אין שנעע ביי יעדען טריט. אָבער דער אָבשטעל אין מיטען גלייבען פעלד, אין דער ווייסער וויסטעניש, און דער גערויש פון אַלערליי קולות, דיסקוטירענדע וואָס מ׳קאָן טהון, און דער אונטער־קאָנדוקטאָר קוים ריהרענ־

דיג איבער'ן שנעע פון עק צוג צום אנדערן, — דאס אלעס האט זעהר בעאונרוהיגט די רייזענדע. מ'האט אראבגעלאזט די פענ־סטער, מ'האט גענומען, שרייען, פרעגען, און ס'איז געווארען א גערודער, דערוויל נאך ניט קיין דייטליכער אבער א שטיי־גענדער.

— וואו זיינען מיר?... פאר וואס האט מען זיך אפגע־שטעלט?... וואס האט פאסירט?... אן אונגליק אפשר?.... מיין גאט!

און דער קאנדוקטאר האט געפיהלט, אז ער דארף זיי אלע־מען בערוהיגען. און ווי ער וויל נור צוגעהן צו די וואגאנעס, פרעגט איהם א דאמע, די ענגלענדערין, מיט א דיקען, רויטען פנים, מיט די שעהנע פנים'לאך פון איהרעביידע טעכטער פון ביידע זייטען; — זי רעדט פראנצויזיש מיט א שטארקען אק־צענט:

— מ'סיע, ס'איז ניט קיין סכנה?

— ניין, ניין, מאדאם, — האט ער געענטפערט, — בלויז א ביסעל שנעע, און ווייטער גאר ניט. באלד פאהרען מיר ווייע־דער.

און דאס פענסטער הויבט זיך ווידער אויף אין דעם פרעה־ליכען פיסטשענען פון די צוויי יונגע מיידלאך, — די מוזיק פון ענגלישע זילבען, וואס זיינען א מחיה אויף ראזאיווע ליפען. זיי האבען ביידע געלאכט, ווייל דאס האט זיי בלויז אמוזירט.

אבער אביסעל ווייטער, רופט צו דעם קאנדוקטאר דער אל־טער מאן, און זיין יונגע פרוי שטעלט ארויס איהר שעהן ברוי־נעטע קעפיל פון הינטער זיינע פלייצעס:

— פאר וואס איז מען ניט געווען פארזיכטיג? אונער־טרעגליך!... איך אייל זיך צוריק פון לאנדאן, איך מוז היינט אין דער פריה זיין אין פאריז צוליעב מיינע געשעפטען... און איך װאהרען אייך, אז איך האלט די קאמפאניע פעראנטווארטליך פאר דעם אבהאלט.

— מ'סיע, — האט דער אייזענבאהן־בעאמטער בלויז גע־

קאַנט ווידערהאַלען, — אין דריי מינוט געהען מיר ווייטער ווייטער.

דער פראָסט איז געווען שרעקליך; דער שנעע האָט זיך אריינגעריסען אין די וואַגאָנעס; די פּאסאזשירען האָבען אריין־גענומען די קעפּ און האָבען פערמאַכט די פענסטער. אָבער אין די פארמאַכטע וואַגאָנעס זיינען אַלע געווען צורודערט: ס׳האָט זיך געפיהלט אן אנגסט, א פערשטיקטער מורמעל. בלויז צוויי פענסטער זיינען געווען ארונטערגעלאָזט; אַנגעשפּאַרט אָן זיי האָבען צוויי פּאסאזשירען, דריי וואַגאָנעס ווייט איינער פון דעם אַנדערן, צווישען זיך גערעדט; איינער איז געווען אַן אמע־ריקאַנער, פון א יאָהר פיערציג, און א יונגער מאַן פון האַוור;ביידע זיינען געווען זעהר פעראינטערעסירט אין דעם אָפּרייני־גען פון דעם וועג.

— ביי אונז אין אַמעריקא, מיין הערר, קריעכען אַלע ארױס און מען נעהמט זיך צו די לאָפּאַטעס.

— אָה, דאָס איז גאָר ניט, איך בין שוין צוויי מאָל געווען אַזוי פערבלאָקאַדירט, פאַר א יאָהרען אין דער צייט. מיינע גע־שעפטען טרייבען מיך קיין פאַריז יעדע וואָך.

— און מיך יעדע דריי וואָכען.

— ווי? פון נויאָרק?

— יא, מ׳סיע, פון ניו־יאָרק.

זשאַק האָט אָנגעפיהרט די ארבייט. אַז ער האָט דערזעהען סעווערינע׳ן אין דער אָפענער טיהר ביי דעם ערשטען וואַגאָן — זי פלעגט זיך איצט שטענדיג אָבקלייבען א וואַגאָן, וואָס נאָ־הענטער צו איהם, — האָט ער זי געבעטען, זי זאָל זיך אָבהיטען. און זי האָט זיך טאַקי צוריקגעצויגען אין וואַגאָן אריין, כדי ניט צו זיין אויף דעם אייז־קאַלטען ווינט, וועלכער האָט געברענט דאָס פּנים. און ער, טראַכטענדיג פון איהר, האָט איצט געאַרבייט מיט נאָך גרעסערען חשק. ער האָט אָבער באַלד בעמערקט, אַז די אורזאַכע פון דעם אָבשטעל, — דער באַרג שנעע, — איז ניט אַרום די רעדער, וועלכע האָבען אייגענטליך זיך געקאָנט דורכשניידען דורך דעם געדיכטסטען שטיק שנעע; שולדיג איז

געוועזן דער בלאָז־זאַק, וואָס ליגט צווישען זיי; ער האָט עס צונויפ־געשאַרט גאַנצע בערג און האָט זיך אין זיי פערהאַקט. א געהאַנק איז איהם אריין אין קאָפּ.

— מ'דאַרף אָבשרויפען דעם בלאָז־זאַק.

פון אָנפאַנג איז דער הויפּט קאָנדוקטאָר געווען געגען דעם. דער מאַשיניסט, איבער וועלכען ער האָט צו בעפעהלען, האָט אָהן איהם ניט געטאָרט ריהרען דעם לאָקאָמאָטיוו. אָבער ער האָט זיך געלאָזט איבעררעדען.

— אויב איהר נעהמט די פעראַנטוואָרטליכקייט אויף זיך, איז גוט!

ס'איז געווען א שעהן שטיקעל ארבייט. זשאַק און פעקע האָבען זיך געמוזט אויסציהען אונטער דער מאַשין, זייערע פיס פאַרגראָבען אין שנעע, און האָבען שווער געאַרבייט א האַלבע שעה. צום גליק, האָבען זיי געהאַט אין זייער קאַסטען אינסטרו־מענטען, נאָך א שרויפען־ציהער. ענדליך, ריזיקירענדיג צוואַנציג מאָל זיך אָבצובריהען און דערקוועטשט צו ווערען, האָבען זיי אָבגעשרויפט דעם בלאָז־זאַק. אָבער דאָס איז נאָך ניט געווען גענוג: מ'האָט איהם ערשט געדאַרפט ארויסשלעפען פון אונטער די רעדער. אונגעהייער א שווערער, האָט ער זיך נאָך פערהאַקט אין די רעדער און אין די צילינדערס. דאָך זאַלבעפערט, האָבען זיי איהם אָבגעטשעפעט און אַוועקגעשלעפט אין א זייט פון וועג.

— און איצט, לאָמיר נאָך אָבריינינגען די רעלסען, — האָט דער קאָנדוקטאָר געזאָגט.

און דאָ איז שוין א שעה, ווי דער צוג שטעהט עס אזוי און דער אַנגסט פון די פאַסאַזשירען איז געוואָרען גרעסער. אַלע מינוט לאָזט זיך אראָפּ א פענסטער, און ס'הערט זיך א קול פאַר וואָס פאָהרט מען ניט. ס'איז געוואָרען דער ריכטיגער פּחד: טרערען, געוויין; מענשען פארליערען זיך.

— ניין, ניין, — רופט זיך זשאַק אָפּ: — זיי זיינען גע־נוג ריין. אַלע אריין אין די וואַגאָנעס, און וויי טער לאָזט מיך.

און ווידער איז ער אויף זיין פּאָסטען, מיט פעקע'ן, און אז

ביידע קאָנדוקטאָרען זיינען אריין אין זייער וואגאָן, האָט ער אַליין אַ דרעה געטהון דאָס הענטעל פון דעם קראַן. אַ שטראָם זודיגע פּאַרע איז ארויס מיט אַ רויש און האָט צופּרעסען דעם שנעע אויף די רעלסען. און ער האָט אַ דרעה געטהון דאָס הענ־טעל און אַ לאָז געטהון די מאַשין — צוריק. לאַנגזאַם האָט ער זיך אַזוי צוריקגערוקט, כמעט אויף גאַנצע דריי הונדערט מעטר, כדי צו קאָנען זיך בעסער פונאַנדערלויפען. ער האָט געלאָזט אַ פלאַקער טהון דאָס פייער, האָט אונטערגעגעבען מעהר פּאַרע, ווי ס'איז ערלויבט, און, אַ יאָג טהוענדיג „ליזא'ן", האָט ער זי מיט איהר גאַנצער מאַסע און מיט דער מאַסע פון די אַלע וואַ־גאָנעס הינטער איהר, אַ לאָז געטהאָן אויף דער וואַנט שנעע, וואָס איז איהם געשטאַנען אין וועג... ס'האָט זיך דערהערט אַ „אַה!" ווי ווען דער האַלצהעקער לאָזט אַראָפּ די האַק, און „לי־זא'ס" שטאַרקע אברים פון אייזען און שטאָהל האָבען גע־קרעכצט. אָבער דורכברעכען זיך אַ וועג האָט זי פאָרט ניט גע־קאָנט. זי איז געבליבען שטעהן, קרעכצענדיג און ציטערענדיג פון דעם זעץ. נאָך צוויי מאָל האָט זשאַק איבערגע'חזר'ט דאָס איי־נענע; ער איז צוריק אָבגעפאָהרען, און זיך צולאָזט און ווידער אָנגעפאַלען אויף דעם שנעע, דורכצושלאָגען זיך. און יעדעס מאָל האָט זיך „ליזא" אריינגעהאַקט מיט איהר ברוסט, און אריינ־גערוקט מיט די זייטען, אָטהעמענדיג ווי אַ צורייצטער ריעז. ענדליך, האָט זי זיך, דאַכט זיך, אָנגענומען מיט די לעצטע כחות, האָט אָנגעשטרענגט איהרע אייזערנע מוסקולען און האָט זיך דאָך דורכגעשלאָגען אַ וועג צווישען צוויי ווענט פונאַנדערגע־שטופּטען שנעע. „ליזא" האָט זיך בעפרייט, און דער שווערער צוג נאָך איהר.

— דאָך אַ גוט פערדעלע! — האָט פּעקע ארויסגעמור־מעלט.

זשאַק, זיינע אויגען מיט שנעע, האָט אויסגעטהון די ברילען און האָט זיי אויסגעווישט. דאָס הארץ האָט איהם שטאַרק געקלאַפּט; קיין קעלט האָט ער שוין איצט ניט געפיהלט. פּלוצ־לונג דערמאָנט ער זיך אָן אַ טיעפען טהאָל, אַ דריי הונדערט

מעטר פון קרוא־דע־מאָפּראַ: און דער ווינט בלאָזט פּונקט אהין, און עס האָבען זיך דאָרט געמוזט אָנזאַמלען בערג מיט שנעע. און זשאַק איז מיט אַמאָל געוואָרען זיכער אַז דאָרט וועט ער קריעגען זיין טויט־קלאַפּ, דאָרט וועט ער אונטערגעהן. זשאַק האָט זיך אַרויסגעבויגען... פון דערווייטענס, ביים לעצטען קי־רעווע פון דעם וועג, האָט זיך בעוויזען דער טהאָל, ווי אַ גראַדע ליניע פון אַן אויסגעשניטענעם קאַנאַל פאַרשאָטען מיט שנעע. ס'איז שוין געוועזן גרויסער טאָג, און ס'איז געווען אַן ענדלאָזע העללע ווייסקייט; און דער שנעע האָט נאָך אַלץ ניט אויפגע־הערט.

דערווייל איז זיך „ליזאַ“ געגאַנגען אָהן שטערונגען, דאָך ניט אַזוי שנעל. אויס פאָרזיכטיגקייט האָט מען אָנגעצונדען די סיגנאַל־פייערלעך אי פון הינטען, אי פון פאָרענט. און דער ווייטער לאַנטערן, אונטער'ן קוימען, האָט געלויכטען אין מיטען טאָג, ווי דאָס איינציגע אויג ביי אַ ריעז, און „ליזאַ“ האָט זיך געקייקעלט און איז געקומען אַלץ נעהענטער צו דעם טהאָל, איהר איינציג אויג ניט פאַרשלאָפען, און זי האָט אָנגעהויבען שווער אָטהמען, מיט אַ קורצען אָטהעם, ווי אַ דערשראָקענער פערד. און זי האָט גענומען ציטערען און זיך צוריקהאַלטען, און בלויז די מאַכט־האָבענדע האַנט פון דעם מאַשיניסט האָט זי געפיהרט ווייטער. מיט אַ ריהר פון פוס האָט זשאַק געעפענט דאָס טיהרעל פון'ם אויוועז, אַז פּעקע זאָל אויפמונטערן דאָס פייער. און איצט שיינט שוין ניט מעהר דער לייכטענדער עק פון אַ קאָ־מעטע אין דער נאַכט, זאָנדערן פעדערען פון שוואַרצען, גע־דיכטען, ציטערענדען רויך האָבען בעשמוצט דעם גרויסען, בלאַ־סען הימעל.

„ליזאַ“ קומט צו; אָט דאַרף זי זיך שוין אַראָפּלאָזען אונ־טען, רעכטס און לינקס זיינען ביידע ברעגען פאַרשאָטען, און אונטען איז קיין טראַקט גאָרניט צו דערקענען. ס'האָט אויסגע־זעהען ווי אַ פאַרפראָרענער שטראָם, וואָס דער שנעע האָט פאַר־שאָטען ביז די ברעגעס. און „ליזאַ“ האָט זיך אַראָפּגעלאָזט, איז אָפּגעגאַנגען אַ פינפציג מעטר, אַלץ לאַנגזאַמער און לאַנגזאַמער,

פארליערענדיג דעם אָטהעם. זי האָט געשטופּט דעם שנעע פאר זיך, און האָט איהם געמאכט נאָך געדיכטער, אַ גאַנצע וואַנט, וועלכע האָט איהר פארשטעלט דעם וועג ווי עפּעס בייזע כוואַ־ליעס, וואָס ווילען זי איינשלינגען. געגען אַ מינוט האָט זיך אָבגעדוכט, אַז „ליזאַ“ פארליערט די כחות, אַז זי ווערט בעזיעגט. אָבער מיט אַ לעצטען שטופּ מיטביידע זייטען האָט זי זיך ווידער בעפרייט און איז דאַן אָבגעגאַנגען נאָך אַ דרייסיג מעטר, און שוין: — דער לעצטער גוסס'ען. בערג שנעע זיינען איהר ארויף אויף די רעדער, האָבען פארהאַקט יעדעם פּיצעלע פון דעם מעכאַניזם, ווי מיט אַ קעט פון אייז. און „ליזאַ“ האָט זיך אָבגעשטעלט, שוין אויף דער אמת'ן, ווי אַ פארגליווערטע פון קעלט. זי האָט אויפגעהערט צו אָטהעמען; זי איז געוואָרען שטילל, טויט.

— אָט איז עס! — האָט זשאַק געזאָגט. — כ'האָב עס ערוואַרט.

און ער האָט זאָפאָרט געוואָלט אַ רוק טהון די מאַשין צו־ריק, איבערצו'חזר'ן דעם פריהערדיגען מאַנעוור. אָבער דאָס מאָל געהט עס ניט פון אָרט. „ליזאַ“ ריהרט זיך ניט, ניט צוריק און ניט ווייטער; זי איז פארבלאָקאַדירט פון אַלע זייטען, צוגע־שמידט צו דער ערד, טויב און טויט. און הינטער איהר, זעהט דער גאַנצער צוג אויך אויס טויט, איינגעטונקט אין געדיכטען שנעע ביז די טיהרלאַך. און דער שנעע הערט אַלץ ניט אויף און פאַלט און פאַלט אין גרויסע שטיקער, און ווי עפּעס אין אַ שיטערע זאַמד מוזען איינזינקען אי דער לאָקאָמאָטיוו, אי די וואַגאָנעס, וועלכע זיינען שוין ביז דער העלפט אריינגעזונקען אין דער ציטערנדער שטילקייט פון דער ווייסער וויסטעניש. קיין זאַך ריהרט זיך ניט מעהר. בלויז דער שנעע וויקעלט אַלעס איין.

— נו, שוין ווידער אַ מאָל? — פרעגט דער אויבער־קאָנ־דוקטאָר, ארויסבויגענדיג זיך פון'ם וואַגאָן.

— אין דר'ערד! — האָט פּעקע בלויז אויסגעשריען.

און דאָס מאָל איז די לאַגע ווירקליך געוועזן אַ קריטישע.

דער אונטער־קאָנדוקטאָר איז באַלד אַוועק צוריק אויסצולע־גען אויף׳ן וועג די סיגנאַל־באָמבעס, וואָס דאַרפען פאַרהיטען דעם צוג פון הינטען; און דער מאַשיניסט האָט דערווייל גע־פייפט ווי אַ צו־ווילדעטער, — דאָס טרויעריגע, האַסטיגע פייפען פון געפאַהר. אָבער דער שנעע האָט אָנגעפּאַקט די לופט. און דאָס פייפען איז פאַרפאַלען געגאַנגען, ניט דערגרייכענדיג אפילו באַראַנטען. וואָס טהוט מען? זיי זיינען ניט מעהר ווי פיער פערזאָן, און ס׳וועט זיי זיין אונמעגליך אָראָפּצורייניגען אַזאַ מאַסע, צו דעם פאָדערט זיך אַ גאַנצע פּאַרטיע מענשען. ס׳איז נויטיג געוועזען צו געהן נאָך הילף. און דאָס ערגסטע איז, וואָס די פּאַסאַזשירען האָבען זיך ווידער אַמאָל גענומען שרע־קען.

אַ טיהר האָט זיך געעפענט און די חן׳עוודיגע ברונעטין איז אַרויסגעשפּרונגען פון דעם וואַגאָן, ווי איינע פון זינען, פירכ־טענדיג פאַר אַן אונגליק. איהר מאַן, דער בעיאָהרענטער קויפמאַן, איז אַרויס נאָך איהר שרייענדיג: —

— איך וועל שרייבען צום מיניסטער אַליין! אַזאַ בע־האַנדלונג!

און די פענסטער אין די וואַגאָנעס האָבען זיך געעפענט מיט גערויש; פרויען האָבען געוויינט; מענער האָבען געצאָרנט. בלויז די צוויי ענגלישע מיידלאך זיינען געוועזען רוהיג און האָ־בען זיך אַמוזירט, לאַכענדיג. בשעת דער הויפּט־קאָנדוקטאָר האָט זיך בעמיהט אַלעמען צו בערוהיגען, האָט איהם די אינגערע פון די צוויי געפרעגט, אויף פראַנצויזיש מיט אַ לייכטען ענג־לישען אַקצענט:

— ווי, מיין הערר, בלייבען מיר דען דאָ שטעהן?

פיעלע מענער זיינען אַרויס פון די וואַגאָנעס, ניט קוקענ־דיג דאַרויף וואָס דער געדיכטער שנעע האָט דערגרייכט ביז׳ן גאַרטעל. דער אַמעריקאַנער איז זיך צונויפגעקומען מיט דעם יונגען מאַן פון האַוור, און זיי זיינען ביידע צו צום לאָקאָמאָטיוו, זעהען וואָס איז דאָרט אַזוינס. זיי האָבען געשאָקעלט מיט די קעפּ.

— ס׳וועט מוזען נעהמען א שעהנע פיער־פינף שעה, אייי־דער מיר וועלען זיך ארויסדראפען פון דאנעט.

— אם וועניגסטען ; — אי דאס מוז מען דערצו האבען א מאן צוואנציג ארביימער.

זשאק׳ן איז געלונגען איינצורעדען דעם אויבער־קאנדוקטאר צו שיקען זיין העלפער קיין באראנטען נאך הילף. ניט פעקע און ניט ער אליין טארען איבערלאזען די מאשין.

דער אונטער־קאנדוקטאר איז אוועק ; אז ער איז צו צו יע־נער זייט טהאל, האט מען איהם שוין מעהר ניט געקאנט זעהן. ער האט געדארפט אבשפאנען פיער קילאמעטער, און צוריקקומען וועט ער ניט אפשר פאר צוויי שטונדען. און דער אויפגערעגטער זשאק האט אויף איין מינוט פארלאזט זיין פאסטען, **און איז** צוגעלאפען צום ערשטען וואגאן, וואו ער האט בעמערקט סע־ווערינע׳ן, וועלכע האט אויך ארויסגעלאזט דאס פענסטער.

— האט קיין מורא ניט, — האט ער איהר האסטיג גע־זאגט, — איהר זייט דאך ניט קיין שרעקעדיגע.

און זי האט איהם דאנקבארליך געענטפערט. איהרצענדיג איהם, טאמער הערט אימעצער.

— איך שרעק זיך ניט. בלויז, איך בין געוועזען אונרוהיג איבער אייך.

און זי האט דאס ארויסגערעדט מיט אזא זיסקייט, אז זיי האבען זיך ביידע בערוהיגט, און ביידע האבען זיי א שמייכעל געטהון. אבער ווען זשאק האט זיך אומגעקעהרט, איז ער איבער־ראשט געווארען ; ער האט דערזעהען,ביים זייט וועג, פלארע׳ן און מיזאר׳ן מיט נאך צוויי מענער, וועלכע ער האט פון אנ־פאנג ניט דערקענט. זיי האבען געהערט דאס פייפעריי פון דעם לאקאמאטיוו, און מיזאר, וועלכער איז ניט געוועזען ביי דער אר־בייט, איז געקומען צולויפען מיט די צוויי מענער, וועלכע ער האט ביי זיך טראקטירט מיט א גלעזעל ווייסען וויין, — דעם שטיין־ברעכער קאביש, וועלכען דער שנעע האט איבערגעשלא־גען די ארבייט, און דעם וועג־סיגנאליסט אזיל, וועלכער איז דורכגעגאנגען דעם טונעל און איז געקומען פון מאלאנעי זעהן

פלאָרע'ן, פון וועלכע ער האָט זיך ניט אָפּגעטשעפּעט, ניט קור־קענדיג אויף זיין אַמאָליגען שלעכטען ברוך הבא. און פלאָרע אַליין, ווי אַ גרויסע, ווילדע מויד, אַ שטאַרקע און געוואַגטע ווי אַ מאַנסביל, איז געקומען מיט זיי, אויס נייגעריגקייט.

פיר איהר און פיר איהר פאָטער איז דאָס געווען אַ וויכטיגע פּאַסירונג, אַן אויסערגעוועהנליכע געשעהעניש, אַז דער צוג האָט זיך פאַרהאַקט דאָ, כמעט לעבען זייער טיהר. פינף יאָהר שוין ווי זיי וואָהנען דאָ, און יעדע שעה, סאַי ביי טאָג, סאַי ביי נאַכט, אין שעהן וועטער און אין שטורם־צייט, פלעגען זיי זעהען פאַרביילויפענדע צוגען, שנעל ווי דער שטורם־ווינט אַליין! און דער זעלבער ווינט טראָגט זיי אַן און טראָגט זיי אוועק, און אי איינמאָל האָט אי איין צוג אפילו ניט פאַרקלע־נערט זיין שנעלקייט, — און זיי האָבען געזעהען, ווי די צוגען פליהען אוועק, ווערען פערלאָרען, פערשווינדען, איידער מען קוקט זיי נאָך גוט אָן. אַ גאַנצע וועלט פאָהרט דאָ פאַרביי, מאַ־סען מענשען יאָגען זיך מיט אַלע כחות, און ווער וויים זיי? בלויז פון איניגע געזיכטער פון די פּאַסאַזשירען כאַפּען זיי עפּעס אַן אָנבליק ווי אין אַ בליץ, — געזיכטער, וועלכע זיי וועלען שוין קיין מאָל ניט זעהען אַ צווייטען מאָל, — אָדער אַנדערע געזיכטער, וועלכע זיי פלעגען שוין אביסעל קענען, ווייל זיי פלעגען זיך דאָ פאַרבייפליהען אַלע מאָל אין די זעלבע טעג, — אָבער אָהן נעמען פון די מענשען...

און דאָ נאָט אייך: ביי זייער טיהר פאַרהאַקט זיך אַ צוג, אין אַזאַ שנעע! גלייך ווי די נאַטור וואָלט גענומען און זיך אי־בערגעקעהרט, און זיי קאָנען איצט בעטראַכטען די אונבעקאַנטע וועלט, וואָס אַן אונגליקס־פאַלל האָט זיי דאָ צוגעוואָרפען! און זיי האָבען געקוקט מיט די פערוואונדעטע אויגען פון די ווילדע, וואָס לויפען זיך אָן אויף דעם ברעג, וואָהין דער שטורם האָט צוגעשלאָגען פאַראונגליקטע אייראָפּעער ים־רייזענדע.

די אָפענע טיהרען האָבען זיי געוויזען פרויען איינגעהילט אין פוטער; דרויסען זיינען געווען מענער אין וואַרעמע אויבער־רעק, און דערצו נאָך דער בעקוועמער לוקסוס אין די וואַגאָנעס,

וואָס שטעהען אין מיטען, דעם ים אייז, — און פון איבעררא־שונג האָבען זיי זיך אזש ניט געקאָנט ריהרען.

אָבער פלאָרע האָט דערקענט סעווערינע'ן. זי, וואָס היט אָפּ יעדען מאָל, ווען זשאַק'ס צוג לויפט פארביי, האָט שוין פון אייניגע וואָכען בעמערקט דיעזע פרוי אין דעם שנעל־צוג יעדען פרייטאג אין דערפריה; און בעמערקט האָט זי זיך נאָך מעהר דער־פאר, וואָס סעווערינע פלעגט ארויסשטעלען דעם קאָפּ פון דער טיהר, ווען דער צוג פלעגט נאָר צוקומען צום שלאַג־בוים, כדי צו כאַפּען א קוק אויף איהר אייגענטהום אין קרוא־דע־מאָפרא. און פלאָרע'ן איז פינסטער געוואָרען אין די אויגען, ווען זי האָט זי דערזעהען רעדען מיט דעם מאַשיניסט אין א שטילען טאָן.

— אה, מאַדאַם רובאָ, — האָט מיזאר אויסגעשריען, אז ער האָט זי באַלד דערקענט, און ער האָט גלייך אויף'ן אָרט זיך גענומען אונטערלעקען, — אך, ס'א שלעכטער צופאַל!... אָבער איהר קאָנט דאָך דאָ ניט פארבלייבען. קומט צו אונז.

זשאַק האָט איהם א דרוק געטהאָן די האַנט, און האָט איהם אונטערשטיצט.

— ער האָט רעכט... ס'קאָן אונז נאָך אויסקומען דאָ צו שטעהן א היבשע צייט, און איהר וועט נאָך דאָ אויסגעהן פון קעלט.

סעווערינע האָט זיך ענטזאַגט: זי איז וואַרם געקליידעט, האָט זי ערקלערט. א חוץ דעם, שרעקט זי זיך אויך א ביסעל פאר דער שטרעקע פון די דריי הונדערט מעטר שנעע. אָבער פלאָרע איז צוגעקומען נאָהענטער צו זיי. און, ניט ארויסלאָזענ־דיג פון סעווערינע'ן איהרע אָנגעשטעלטע גרויסע אויגען, האָט זי געזאָגט:

— קומט, מאַדאַם, איך וועל אייך אריבער טראָגען.

און איידער סעווערינע האָט נאָך עפּעס געזאָגט, האָט זי זי שוין גענומען אין איהרע שטאַרקע מאַנסבילשע אָרמס, און האָט זי אויפגעהויבען, ווי א קליין קינד. זי האָט זי אריבערגע־טראָגען איבער'ן וועג און זי אראָבגעלאָזט אויף אַן אָנגעטראָטע־נעם אָרט, וואו די פיס זיינען שוין ניט געזונקען אין שנעע אריין.

די ערשטווינטע פּאַסאַזשירען האָבען געלאַכט. אָט דאָס הייסט אַ מויד מיט ביינער! מיט איין טוץ אַזוינע, ווי זי, דאַרף מען אַפילו קיין צוויי שעה ניט אָבצורייניגען דעם וועג.

דערווייל איז פון איין וואַגאָן צום אַנדערן געגאַנגען דער קלאַנג פון מיזאַר'ס ווערטער: — אַ שטוב, וואו מען קאָן זיך אָנוואַרעמען, און אפשר דערצו נאָך קריגען ברויט און ווייַן ביי דעם וועג־סיגנאַליסט. און מ'האָט זיך וועניגער געשראָקען, אַז מ'האָט פערשטאַנען, אַז קיין באַלדיגע סכנה איז עס דערווייל ניט. דערפון איז אָבער די לאַגע ניט געוואָרען וועניגער קלעג־ליך; די הייץ־רעהרען אין די וואַגאָנעס זיינען אָבגעגאַנגען; ס'איז שוין ניין אַ זייגער; מ'וועט מוזען ליידען הונגער און דורשט, אויב קיין באַלדיגע הילפע קומט ניט אָן. און דאָס קאָן זיך נאָך פאַרציהען: ווער ווייסט, צי מ'וועט דאָ ניט דאַרפען נעכטיגען. און עס זיינען געוואָרען צוויי פּאַרטייען: ערשטענס, די האָפענונגסלאָזע, וועלכע האָבען ניט געוואָלט אַרויסקריכען פון די וואַגאָנעס, און האָבען זיך דאָרט מיט כעס צולעגט אויף די בענק און זיך איינגעוויקעלט אין זייערע וואַרעמע קאָלדרעס, דאָ צו בלייבען ביז'ן טויט אַריין; און צווייטענס, די פּאַסאַזשי־רען, וועלכע האָבען בעסער געוואָלט ריזיקירען אַריבערצוגעהן דעם שנעע, האָפענדיג, אַז זיי וועלען דערמיט בעסער מאַכען, ווינשענדיג מעהר פון אַלעס ניט אָנצוקוקען דעם פון שנעע פער־שאָטענעם צוג, וואו מען געהט אויס פון קעלט. און ס'האָט זיך פאַרמירט אַ גרופּע: דער בעיאַהרענטער קויפמאַן מיט זיין יונגע פרוי, די ענגלישע דאַמע מיט איהרע צוויי טעכטער, דער יונגער מאַן פון האַווער, דער אַמעריקאַנער און צו זיי נאָך אַ טוץ מענ־שען, — פערטיג אין וועג אַריין.

מיט אַ שטילען טאָן האָט זשאַק איינגע'טענה'ט מיט סע־וועריגע'ן און זיך געשוואָרען, אַז ער וועט צו איהר גלייך קומען געוואָהר ווערען, אַז ער וועט זיך נור קאָנען אָפּרייסען. פלאָרע האָט פון זיי ניט אַראָפּגעלאָזט איהר פינסטערן בליק, ווען זשאַק האָט צו איהר שטיל געזאָגט, ווי אַן אַלטער פריינד:

— אַזוי, הייסט עס, בלייבט עס. דו וועסט אונטערפיהרען

די דאַמען און די הערען... מיזאר'ן לאָז איך דאָ מיט אונז. מיר וועלען זיך נעהמען צו דער ארבייט, און וועלען דערווייל טהון וואָס מיר וועלען קאָנען.

און, ווירקליך, קאביש, אַזיל און מיזאר האָבען זיך גלייך גענומען צו די לאָפּאַטעס און זיינען צו צו פּעקע'ן און דעם אויבער־קאָנדוקטאָר, וועלכע האָבען זיך שוין גענומען צום שנעע. זיי האָבען זיך אָנגעשטרענגט צו בעפרייען דעם לאָקאָמאָטיוו, אָבדייניגענדיג די רעדער, און אָבשאַרענדיג דעם שנעע אָן א זייט. קיינער האָט ניט ארויסגערעדט א וואָרט, און אין די קלעמענדע טרויעריגקייט פון דעם פערוויסטען פעלד האָט זיך בלויז געהערט זייער אויפגערעגטע ארבייט אין דער שטיל. און אז די עטליכע פּאַסאַזשירען זיינען אוועק ווייטער, האָבען זיי דאָס לעצטע מאָל אַ בליק געטהון אויף דעם צוג, ווי ער שטעהט דאָרט זיינער אליין, ווי א דינע ליניע פון שווארצע וואגאָנעס אונטער דעם דיקען, דריקענדען ווייסען דעק. מ'האָט ווידער צוגעמאכט די טיהרלאך און די פענסטער. און דער שנעע געהט זיך ווייטער זוין לאנגזאם, זיכער און אָהן אן אויפהער פערשיט ער דעם צוג.

פלאָרע האָט ווידער געוואָלט נעהמען סעווערינע'ן אויף די הענט. אָבער יענע האָט זיך ניט געלאָזט, וועלענדיג בעסער געהן אליין, ווי אלע. ס'איז געווען זעהר שווער אריבערצוגעהן די דריי הונדערט מעטר, און איבערהויפּט אין דעם טהאָלכעל איז מען אריין ביז איבער'ן גארטעל, און צוויי מאָל האָט מען געמוזט קומען די דיקע ענגלישע דאַמע צו הילף, ווייל זי איז שיער ניט איינגעזונקען געוואָרען. איהרע טעכטער האָבען געהאלטען זיין איין לאַכען, גאָר בעצויבערט; די יונגע פרוי פון דעם בעיאָהרענטען מאן האָט זיך אויסגעגליטשט און האָט געמוזט נעהמען געאָרמט דעם יונגען מאן פון האוור; און דערווייל האָט איהר מאן צוזאַמען מיט'ן אמעריקאנער געשאָלטען פראנקרייך.

אז מ'איז ארויס פון דעם טהאָלכעל, איז דער וועג געוואָרען אביסעל לייכטער. אָבער געהן האָט מען איצט געמוזט מיט'ן בערגעל, און די קליינע גרופּע האָט זיך פּאָרזיכטיג געשלעפּט אויף דער סטעזשקע, וואָס דער ווינט האָט אָבגעבלאָזען, און

מ׳האָט זיך זעהר געהיט פאַר די געפעהרליכע, אונדייטליכע ברע־
געס אונטער דעם שנעע. ענדליך איז מען צוגעקומען. פלאָרע
האָט די רייזענדע בעזעצט אין קיך; זי האָט אָבער ניט געהאַט
געגוג בענקלאַך פיר אַלע; געוויס אַ צוואַנציג פערזאָן זיינען גע־
ווען אין דער שטוב, וועלכע איז צום גליק כאָטש געווען גענוג
גרויס. און איהר גאַנצער אויפטהו פיר די לייטע איז געווען
בלויז צו געהן ברענגען ברעטער און פון זיי מיט די בענקלאַך
וואָס זי האָט געהאַט, מאַכען צוויי בענק. דערנאָך האָט זי אונ־
טערגעוואָרפען אַ ביסעל הייצונג אין אויווען, מיט אַ צייכען גע־
בענדיג צו פאַרשטעהן, אַז מעהר זאָל מען פון איהר ניט פער־
לאַנגען. זי האָט ניט אַרויסגערעדט קיין וואָרט, און האָט בלויז
געקוקט אויף אַלעמען מיט איהרע גרויסע גרינליכע אויגען, אין
איהר בייזען און געוואַגטען שטעל פון אַ שטאַרקער ווילדער מויד,
אַ בלאָנדינקע. בלויז צוויי פּנים׳ער זיינען איהר דאָ געווען בע־
קאַנט, ווייל זי האָט זיי שוין מאָנאַטען לאַנג אָפט בעמערקט
אין די טיהרלאַך פון די וואַגאָנעס: — דעם אַמעריקאַנער און
דעם יונגען מאַן פון האַוור; און זי האָט די צוויי פּנים׳ער גוט
בעטראַכט, ווי מען בעטראַכט אַ הוזשענדע פליעגעלע, וואָס האָט
זיך ענדליך אָבגעשטעלט, און וואָס מען האָט קוים געקענט נאָכ־
קוקען בשעת ס׳איז געפלויגען. עפּעס זאָנדערבאַר זיינען זיי
איהר אויסגעקומען; זי האָט זיך זיי גאָר ניט פאָרגעשטעלט אזוי,
אָבוואָהל, אַ חוץ זייערע געזיכטסציגע האָט זי פון זיי גאָר ניט
געקענט. וואָס אַנבעלאַנגט די אַנדערע פערזאָנען, האָבען זיי
איהר אויסגעקוקט ווי פון עפּעס אַן אַנדער מין, איינוואָהנער פון
אַן אונבעקאַנטער געגענד, ווי פון הימעל אַראָפּגעפאַלען, מיטברענ־
גענדיג מיט זיך צו איהר אין איהר קיך אריין קליידער, מאַנערען,
אידעען, וואָס זי האָט קיין מאָל ניט ערוואַרט ביי זיך צו זעהן.
די ענגלישע דאַמע האָט דערצעהלט דעם קויפמאַן׳ס יונגע פרוי,
אַז זי פאָהרט קיין אינדיען צו אַ הויכען בעאַמטען, איהר זוהן;
און דעם קויפמאַן׳ס פרוי האָט זיך געוויצעלט דעריבער, וואָס זי
האָט אַזאַ שלים מזל צו האָבען אַזאַ רייזע, ווען ס׳האָט זיך
איהר איצט, צום ערשטען מאָל, פערגלוסט מיטצופאָהרען מיט׳ן

מאן קיין לאָנדאָן, וואוהין ער פאָהרט צוויי מאָל א יאָהר. יעדער האָט זיך בעקלאָגט, וואָס מען מוז דאָ זיין פערבלאָקאדירט אין דער וויסטעניש; מ'איז הונגעריג, שלעפעריג, — וואָס טהוט מען, מיין גאָט! און פלאָרע האָט דאָס אלעס צוגעהערט און זיך ניט גערירט פון אָרט. זי האָט אָבער בעמערקט סעווערי־נע'ס בליק, וועלכע איז געזעסען ביים אויווען אויף א בענקעל. און פלאָרע האָט זי מיט א צייכען א רוף געטהון מיט איהר אריינצוגעהן אין א צווייטען צימער, דאָ ביי דער האנט.

— מאמע, — האָט זי ערקלערט אריינקומענדיג, — דאָס איז מאדאם רובאָ... דארפסט איהר אפשר עפּעס זאָגען?

פאזיע איז געלעגען אין בעט; דאָס פּנים געל, די פיס אָנ־געשוואָלען, און אזוי קראנק, אז שוין צוויי וואָכען ווי זי קאָן ניט אויפשטעהן; און אין די אָרימע שטוב, וועלכע איז פון דעם אייזערנעם אויווען געווען אנגעהייצט אזש דערשטיקט צו ווע־רען, איז געלעגען די אלטע פרוי טראכטענדיג און איבערטראכ־טענדיג, אז דער מאן וויל זי פער'סמ'ען, און ניט האָבענדיג קיין שום פערלייכטערונג א חוץ דאָס קלאפּען פון די שנעל פליהענ־דע וואגאָנעס.

— אה, מאדאם רובאָ, — האָט די קראנקע געמורמעלט,— גוט! גוט!

פלאָרע האָט איהר דערצעהלט וועגען דעם באַהן־אונגליק, און וואָס פיר א גרויסען עולם זי האָט אהער געבראַכט אין קיך. אָבער די קראנקע זיינען אזוינע זאכען מעהר שוין ניט אָנגע־גאנגען.

— גוט, גוט, — האָט זי ווידערהאָלט מיט דער זעלבער מיעדע שטימע.

דאָך האָט זי זיך עפּיס דערמאָנט; זי האָט קוים אויפגע־הויבען דעם קאָפּ, און האָט געזאָגט:

— טאָמיר וויל די מאדאם געהען זעהען דאָס הויז, — ווייסטו דאָך, די שליסעל הענגען איבער'ן אלמער.

אָבער דערפון האָט זיך סעווערינע ענטזאגט, ס'האָט זי אָנגעאַכפּט א ציטער בלויז פון דעם געדאנק אריינצוגעהן אין

קרוא־דע־מאפרא אין אזא שנעע, אין אזא וויסטען טאג. ניין, ניין; זי האט דארט ניט וואס צו זעהען; זי וועט בעסער פער־בלייבען דא, און ווארטען אין דער ווארם.

— טא זעצט אייך צו, מאדאם, — האט פלארע געענט־פערט, דא איז דאך בעסער ווי אין קיך. און פאר אלעמען האבען מיר ניט גענוג ברויט; אבער פאר אייך, אויב איהר ווילט עפּיס איבערכאפּען, וועט זיך נאך אימער עפּיס געפינען.

און פלארע האט איהר צוגערוקט א בענקעל; זי האט זיך בענומען זעהר פריינדליך צו איהר און האט זיך שטארק בעמיהט ניט ארויסצו־ווייזען איהר געוועהנליכע שארפקייט. אבער די אויגען האט זי ניט אראפּגעלאזט פון דער יונגער פרוי, גלייך ווי זי וואלט עפּיס געוואלט לעזען איהרע געדאנקען אום זיך צו איבערצייגען אין איין וויכטיגען פּונקט, וואס האט זי געמאַ־טערט א שטיק צייט. און אין איהר פיינקייט צו איהר האט זיך עפּיס געפיהלט א בעדירפניס צו צורוקען זיך וואס נאהענטער צו סעווערינען, זי אנצוקוקען, זי אנצוריהרען, און, ענדליך, צו דערגעהען דעם אמת.

סעווערינע האט איהר געדאנקט און האט זיך צוגעזעצט לעבען אויוועלע; זי האט ווירקליך בעסער געוואלט פארבלייבען דא אין צימער איינע אליין מיט דער קראנקע, ווייל זי האט געהאפט, אז זשאק וועט שוין אפּרייסען א מינוט און וועט קומען צו איהר אהער. און אזוי זיינען פארביי צוויי שעה. זי האט מיט דער קראנקער איבערגערעדט א פּאאר ווערטער וועגען דער געגענד; אין דער ווארמקייט האט זי זיך דערפיהלט זעהר מיעד, און זי האט איינגעדרימעלט. פּלוצים עפענט פלארע די טיהר פון קיך, וואוהין מ׳האט זי גערופען אלע ווייל, און זאגט מיט איהר גרוביאנסקען קול:

— קומט אריין: אט האסטו זי!

דאס איז געווען זשאק; ער האט זיך ארויסגעריסען אויף א מינוט; ער איז געקומען מיט א גוטע בשורה. דער מאן, וואס מ׳האט געשיקט קיין בארענטען, איז צוריקגעקומען מיט א גאנצע פּארטיע סאלדאטען, — א מאן דרייסיג, — וואס די

אדמיניסטראַציאָן האָט געהאַלטען אַנגעגרייט פיר די געפעהר־ליכסטע פונקטען, ווי מ'האָט געקאָנט ערוואַרטען אַזוינע צופעלע. און איצט אַרבייטען זיי אַלע מיט לאַפּאַטעס צוגראָבענדיג און צושאַרענדיג דעם שנעע. אָבער געדוויערען מוז עס נאָך לאַנג, און ריהרען זיך פון דאַנען וועט מען אפשר קאָנען ערשט ביי נאַכט.

— אָבער איהר האָט זיך דאָך דאָ ניט שלעכט צוגעפּאַסט; האָט זשע געדולד, — האָט ער געענדיגט זיינע רייד. — אַה, מומע פאַזיע, איהר האָט דאָך אודאי ניט ברעה צו לאָזען מאַדאַם רובאָ ביי אייך אויסגעהען פון הונגער?

פאַזיע, דערזעהענדיג איהר „גרויסען אינגעלע", ווי זי פלעגט איהם רופען, האָט זיך אָנגעטהון אַ כח און האָט זיך אויפ־געזעצט אין בעט, און האָט איהם בעטראַכט, הערענדיג זיינע רייד, אַן אויפגעמונטערטע, אַ צופריעדענע; זי האָט איהם צו־גערופען צום בעט.

— געוויס, געוויס, — האָט זי געענטפערט, — אַך, מיין גרויס אינגעלע, ביסט דאָ! דיך האָט עס איבערגעבאַפּט דער שנעע... און די נאַרישע מויד האָט מיר אפילו ניט געזאָגט.

זי האָט זיך אומגעקעהרט צו איהר טאָכטער און האָט צו איהר געזאָגט:

— זיי דאָך אַם וועניגסטען העפליך. געה אַרויס צו די הערערען און דאַמען און גיעב זיך אָפּ מיט זיי; זאָלען זיי זיך דערנאָך ניט בעקלאָגען אויף אונז אין דער אַדמיניסטראַציאָן, אַז מיר זיינען דאָ ווי ווילדע מענשען.

פלאָרע איז געשטאַנען צווישען זשאַק'ן און סעווערינע'ן. נעגען אַ מאָמענט, האָט זי זיך געקווענקעלט, איבערטראַכטענ־דיג, צו איז אפשר ניט גלייכער דאָ צו בלייבען, ניט פאָלגענדיג די מאַמע. אָבער וואָס וועט זי דאָ זעהען, אַז איבער די קראַנקע מוטער וועלען זיי, זשאַק און סעווערינע, סאַי ווי סאַי זיך ניט אַרויסווייזען? און זי איז אַרויסגעגאַנגען, וואַרפענדיג אויף זיי אַ שאַרפען בליק, אָבער ניט אויסרעדענדיג אַ וואָרט.

— אַזוי, אַזוי, מומע פאַזיע, — האָט זשאַק געזאָגט מיט

אַ טרויעריגען טאָן, — איהר ליגט גאָר ; טאַקי קראַנק אויף דער אמת'ן ?

זי האָט איהם צוגעצויגען צו זיך ; האָט איהם זאָגאַר געצוואונגען צו צוזעצען זיך לעבען איהר אויפ'ן ברעג מאַטראַץ, און, מעהר ניט טראַכטענדיג פון די יונגע פרוי, וועלכע האָט זיך פון דעליקאַטנעקייט אומיסטנע אָבגערוקט אַן אזייט, האָט די קראַנקע גענומען זיך שטיל פאַר איהם בעקלאָגען.

— אָה, יאַ, טאַקי אמת קראַנק ! אַ נס, וואָס דו געפינסט מיך נאָך אַ לעבעדיגע... שרייבען צו דיר אַ בריוועלע האָב איך ניט געוואָלט, — ווענען אזוינע זאכען שרייבט זיך ניט... איך בין שיער ניט געשטאָרבען... אָבער ס'איז מיר איצט בעסער, און איך דענק מיר טאַקי, אז איך וועל זיך נאָך דאָס מאָל אויסדרעהען.

זשאַק האָט זי בעטראַכט ; איהר צושטאַנד האָט איהם נעשראָקען : ער האָט פאַר זיך שוין מעהר ניט געזעהען די אמאָליגע שעהנע און געזונטע פאַזיע.

— נאָך אַלץ די קאָנוואולסיעס און דער קאָפּ דרעהט זיך ? אה, מיין אָרימע מומע פאַזיע ?

זי האָט איהם נאָך שטאַרקער געדריקט די האַנד און האָט נאָך ניהדריגער אַראָפּגעלאָזט דאָס קול און האָט ווייטער געזאָגט:

— שטעל דיר פאָר, אז איך האָב איהם געפּאַקט... ווייסטו, איך האָב דאָך שוין אפילו אויפגעהערט צו טראַכטען אין וואַסערע זאכען ער שטעקט אריין זיין סם. איך האָב ניט געטרונקען און ניט געגעסען קיין זאַך צו וואָס ער האָט זיך נור צוגעריהרט, און דאָך האָב איך יעדען אָבענד געהאַט אַ בויך וועהטאַג... קענסט דיר פאָרשטעלען, אז ער האָט זיין סם מיר געלעגט אין זאַלץ אריין, און איך פלעג עס נאָך אזוי פיעל געברויכען מיט אַלעס, וואָס כ'האָב געגעסען אום זיך אָבצוריייניגען !

זייט דאָס לעבען מיט סעווערינע'ן האָט, ווי ס'האָט געשיינט, אויסגעקורירט זשאַק'ן, פלעגט ער אמאָל דענקען פון דיעזען לאַנגזאַמען, ניט אויפהערענדען פערגיפטען, ווי מען טראַכט פון אַ בייזען חלום, צווייפלענדיג. ער האָט דער קראַנקער

צערטליך א דריק געטהון די האנד, וועלענדיג זי בערוהיגען.

— איז דאָס דען מעגליך?... מען דארף זיין גאנץ זיכער, איידער מען קאָן זאָגען אזא זאך... און אויב יא אזוי, ציהט זיך עס שוין צו לאנג!... ניין, דאָס איז גיכער אזא מין קראנקהייט, וועלכע די דאָקטוירים פערשטעהען ניט.

— א קראנקהייט! — האָט ערווידערט פאזיע מיט א שמייכעל, — א קראנקייט, וואָס ער האָט מיר אייגגעגעבען אין קערפער אריין, יא... און וואָס אנבעלאנגט די דאָקטוירים ביזטו גערעכט: עס זיינען געקומען צוויי, אָבער זיי האָבען גאָר ניט פערשטאנען, זיי האָבען זיך זאָגאר ניט געאייניגט אין זייער מיינונג. איך וואָלט שוין ניט געוואָלט, אז איינער פון דיעזע הערען זאָל זיך אפילו צייגען דאָ... הערסט, איך זאָג דיר, ער האָט דעם סם אריינגעשאָטען אין זאלץ אריין. איך שווער דיר, אז כ'האָב עס אליין געזעהען! און אלץ איבער די טויזענד פראנק. — די טויזענד פראנק, וואָס מיין פאָטער האָט מיר איבערגעלאָזען, ער האָט זיך איינגערעדט, אז ווען ער וועט מיך פערניכטען, וועט ער זיי געפינען, אָבער וועגען דעם מעג ער שוין זיין גאנץ רוהיג: זיי זיינען אין אזא פלאץ וואָס קיינער וועט זיי ניט געפינען, ניע, ניע!... איך מעג שטארבען, אָבער איך בין גאנץ רוהיג, אז קיינער וועט זיי ניט האָבען, מיינע טויזענד פראנק.

— אויב אזוי, טאנטע פאזיע, וואָלט איך אויף אייער פלאץ, געשיקט נאָך די זשאנדארען, ווען איך זאָל זיין זיכער.

זי האָט געמאכט א מינע פון עקעל.

— אָ, ניין, קיינע זשאנדארען... דאָס געהט קיינעם ניט אָן; ס'איז נור צווישען מיר און איהם. איך ווייס, אז ער וויל מיך אויפפרעסען, און איך וויל זיך ניט לאָזען, נאטירליך. איך דארף זיך פערטהיידיגען, — ניט וואהר? און שוין ניט זיין אזוי נאריש מיט דעם זאלץ... אָה? ווער וואָלט עס געקאָנט גלויבען? אָט דער טויגעניכטס, דער קארליק, וועלכען מען וואָלט געקענט אין א קעשענע בעהאלטען, וואָלט מיט זיינע צייהנער, ווי ביי א מויז, געקאָנט פון אזא גרויסער פרוי, ווי איך, מאכען אן ענדע, ווען מען זאָל איהם נור דערלאָזען!

עס האט זי אזש אנגעכאפט א ציטער. זי האט שווער אבגעדיכעט, איידער זי האט געקאנט ענדיגען.

— ס'איז גאר ניט! מיר איז שוין בעסער; ס'וועט ניט אוועק קיין צוויי וואכען, וועל איך שוין זיין צוריק אויף מיינע פיס... אבער דאן, האב קיין מורא ניט; עס וועט איהם שוין ניט זיין אזוי לייכט מיך צו פערנארען! יא, יא, כ'וואלט א בעלן געוועזן צו זעהען! אויב ער וועט נאך דעם ווידער געפי־נען א מיטעל מיר צו געבען זיין גיפט, מוז איך צו געבען, אז ער איז קליגער פון מיר... און דאן, וואס קען איך טהון, איך וועל מוזען די כפרה ווערען... אבער קיין פרעמדע זאלען ניט דערוועגען זיך אריינצומישען

זשאק האט געדענקט, אז איהר קראנקהייט פילט עס אן איהר מח מיט דיעזע פינסטערע געדאנקען, ער האט זי געוואלט אביסעל צו שטרייען און האט אנגעהויבען שפאס צו מאכען, אבער פלוצלינג האט די קראנקע גענומען ציטערן אונטער דער קאלדרע.

— אט איז ער! — האט זי א שעפטשע געטהון. איך דער־פיהל עס גלייך ווען ער קומט אן.

און ווירקליך, אין עטליכע מינוט ארום איז אריינגעקומען מיזאר. פאזיע איז א טויטע געבליבען. ניט ווילענדיג, האט זי אנגעפאנגען צו ציטערן, ווי די זאנג, וואס ווערט געפרעסען פון א פליגעלע. אבוואהל זי האט געהאט א גרויסען וואונש זיך זעלבסטשטענדיג צו פערטיידיגען, האט זיך דאך פאר איהם דערפיהלט א שטייגענדען שרעק, אבער זי האט עס ניט געוואלט ארויסצייגען.

ווען מיזאר איז נאך געווען אין דער טיהר, האט ער א ווארף געטהון א שנעלען בליק אויף זיין פרוי און דעם מאשי־ניסט, אבער באלד האט ער געמאכט א מינע, אז ער האט זיי בלומר'שט גאר ניט בעמערקט; און מיט זיינע מוטנע אויגען, און מיט די פערדריקטע ליפען, און מיט דעם זיסען שמייכעלע פון א שוואך־כאראקטערדיגען מענשען, איז ער צו צו סעווערי־נע'ן און האט זיך צו לאזען פאר איהר מיט ליעבליכקייטען.

— איך האָב געדענקט, אז איהר, מאדאם, וואָלט פיעלייכט געוואָלט אויסניצען די געלעגענהייט, און א קוק טהון אויף אייער אייגענטהום, איך האָב זיך אויף א מינוט אָבגעריסען... אויב אייך איז געפעליג, וועל איך אייך אהין בעגלייטען.

נור אזוי ווי די יונגע פרוי האָט זיך ווידער ענטזאגט, האָט ער פאָרטגעזעצט מיט א וויינענדיגער שטימע:

— איהר, מאדאם, האָט זיך געווים געקענט וואונדערן איף די פרוכטען... זיי זיינען אלע געוועזען ווערימדיג און ס'האָט זיך גאָר ניט געלוינט זיי צו פאקען... א חוץ דעם האָט דער ווינד אויך אָנגעמאכט ניט ווייניג צרות... אך, ס'א שאדע וואָס איהר, מאדאם, קענט עס ניט פערקויפען! ס'איז יא עפּיס געקומען א מאן, אָבער ער האָט פערלאַנגט מען זאָל אלעם אויספערריכטען... אָבער איך בין אייך פערטיג צו דיענען, און איהר מעגט זיכער זיין, אז איך בין אייך דאָ אזוי געטריי, ווי איהר אליין.

מיזאר האָט זעהר גערן געוואָלט זי מכבד זיין מיט ברויט און מיט בארנעס, — בארנעס פון זיין אייגענעם גאָרטען, ניט קיין ווערעמדיגע. סעווערינע איז בעשטאַנען.

דורכגעהענדיג דורך דער קיך, האָט מיזאר דערצעהלט די רייזענדע, אז דאָס אוועקריייניגען פון'ם וועג געהט ווי געהעריג, אָבער עס מוז נאָך געדויערען א פיער, פינף שטונדען. ס'איז געוואָרען מיטאג צייט, און מען האָט דערהערט בייע קלאַגען, וייל אלע זיינען הונגעריג געוואָרען. פלאָרע האָט ערקלעהרט, אז איהר וועט ניט קלעקען קיין ברויט פיר אלע. ווייז האָט זי יא געהאָט; זי האָט געבראַכט פון'ם קעלער צעהן ליטער וויין און האָט איהם אוועקגעשטעלט אויפ'ן טיש. און איצט האָט אויסגעפעהלט גלעזער: מען האָט דערפאַר געמוזט טרינקען גרופּעס ווייז: די ענגלישע דאמע מיט איהרע צוויי טעכטער, דער אלטער העדר מיט זיין יונגער פרוי, די לעצטע האָט א חוץ אלעמען, געפונען אין דעם יונגען מאן פון האוור א גאַנץ געטרייען, ערפינדליכען בעדיענער, וועלכער האָט שוין גוט געזאָרגט פיר איהר. ער איז ארוים און איז צוריקגעקומען מיט עפּעל און

ברויט, וועלכע ער האָט געפונען אין דעם האָלץ־קאַמערעל. פלאָדע איז בייז געוואָרען, און האָט געזאָגט, אז דאָס ברויט איז פאַר איהר קראַנקער מוטער. אָבער דער יונגער מאן האָט־עס שוין געהאַט צושניטען און האָט עס פאָרגעלעגט די דאַמען, אָנהויבענדיג פון דער ברונעטקע, וועלכע האָט צו איהם געשמייכעלט, פאַר דיעזער אויפמערקזאַמקייט. איהר מאן איז אלץ געווען אָנגע׳ברוגז׳ט, און האָט אויף זיין פרוי אפילו ניט געקוקט, און האָט אלץ, צוזאַמען מיט׳ן אמעריקאַנער, געהאַלטען אין איין בעוואונדערען די קאָמערץ־איינריכטונגען פון ניו־יאָרק. נאָך ניע האָבען די יונגע ענגלענדערינען געגעסען עפּעל מיט אזאַ פערגעניגען. זייער מוטער האָט אָנגעהויבען צו דרעמלען פון מיעדקייט. אויף דער ערד, לעבען אויווען, זיינען געזעסען צוויי דאַמען, אויסגעמאַטערט פון דעם וואַרטען. די מענער, וועלכע זיינען ארויסגעגאנגען פאַר׳ן הויז רויכערען און פערווײלען געגען א פיערטעל שטונדע, זיינען צוריקגעקומען, פערפראָרענע. דער שלעכטער געמיטה האָט ביי אַלעמען ביסלאַכוויים אלץ געשטייגט, אי איבער דעם שלעכט בעפריעדיגטען הונגער, אי איבער דער מיעדקייט, וואָס איז געקומען פון דער אונבעקוועמליכקייט און אונגעדולד. די לאַגע פון די רייזענדע איז געווען עהנליך צו א לאַגער פון ים־רייזענדע, ציוויליזירטע מענשען, וואָס דער ים האָט זיי ארויסגעוואָרפען אויף אַן אונבעוואָהנטען אינזעל.

אזוי ווי מיזאַר האָט יעדעס מאָל, וואָס ער איז ארויס און אריין, איבערגעלאָזט די טיהר אָפען, האָט טאַנטע פאַזיע זיי געקאָנט זעהען פון איהר קראַנקען בעט. אָט דאָס זיינען עס די לייטע וואָס זי פלעגט זעהען דורכפליהען ווי א שטורם, שוין א יאָהר צייט, זייט זי קאָן זיך נור צושלעפּען פון׳ם בעט צום בענקעל. זי האָט נור זעלטען געקאָנט ארויסגעהען אין דרויסען, צו דער פּלאַטפאָרמע, און אזוי האָט זי דורכגעלעבט איהרע טעג און נעכט. איינע אליין, צוגעבונדען צו דיעזען פּלאַץ, מיט די אויגען שטענדיג אין פענסטער, ניט האָבענדיג קיין אנדער געזעלשאַפט, א חוץ די שנעל לויפענדע צוגען.

אימער פלעגט זי זיך בעקלאָגען אויף דיעזער וויסטער גע־

גענד, וואו מען זעהט ניט קיין לעבעדיגע מענשען ; און דאָ האָסטו אַ גאַנצע מענגע, וואָס איז ערשיענען ,ווער ווייס פון וואַ־ נען. און ס'איז, אזש אַן הארצוועהטאָג צו געבען אַ קלעהר, אז ניט איינער פון דיעזע אַלע מענשען, וועלכע איילען זיך צו זייערע געשעפטען, האָט אַפילו קיין פערדאַכט ניט, וואָס דאָ קומט פאָר, וואָס פיר אַ פּאַסקודסטווע מען שיט איהר אין זאַלץ אריין! פאַזיע האָט ניט געקאָנט פערשטעהען אַזאַ רעטעניש, און זי האָט זיך אַלץ געשטעלט די פראגע, ווי קאָן גאָט דערלאָזען אַזאַ געמיינע ניעדערטרעכטיגקייט, און קיינער בעמערקט עס אַפילו ניט. און דאָך, אַזוי פיעל מענשען פליהען דורך פאר זייער הויז, טויזענדער און טויזענדער מענשען, אָבער זיי פליהען טאַקי נור דורך, און ניט איינער שטעלט זיך אַפילו פאָר, אַז אין דיעזען קליינעם, נידעריגען שטיבעלע הרג'ט מען שטיל און געלאַסען. און די מומע פאַזיע האָט בעטראַכט די מענשען, וואָס זיינען ארונטער ווי פון דער לבנה, האָט געקוקט פון איינעם צום צוויי־ טען, און האָט זיך געטראַכט, אַז ווען מענשען זיינען אזוי בע־ שעפטיגט, איז גאָר קיין וואונדער ניט, וואָס זיי געהען פאַרביי אזוי פיעל ניעדערטרעכטיגקייטען און זעהען זיי ניט.

— איהר דענקט זיך אהין צוריק צו קעהרען ? — האָט מיזאַר געפרעגט ביי זשאַק'ן.

— יאַ, יאַ, — האָט זשאַק געענטפערט. — איך קום גלייך נאָך אייך.

מיזאַר איז ארויסגעגאַנגען און האָט צוגעמאַכט די טיהר. פאַזיע, האָט איינגעהאַלטען דעם יונגען מאַן פאַר'ן האַנד און האָט איהם אויפ'ן אויער אַ שעפּטשע געטהון :

— ווען איך וועל די כפּרה ווערען, וועסטו זעהען, וואָס פיר אַ זויערע צורה ער וועט מאַכען, ווען ער וועט ניט געפונען דאָס געלד... אַה, דעם פערגניגען, וואָס איך האָב, אַז איך טראַכט דערפון ; אַם ווענינגסטען וועל איך שטאַרבען אַ צופריעדענע....

— אָבער, מומע פאַזיע, וועט דאָס געלד פערלאָרען געהען פאַר יעדען ? וועט איהר עס אַפילו אייער טאָכטער אויך ניט איבערלאָזען ?

— פלאָרע׳ן ? ער זאָל עס ביי איהר קאָנען אוועקנעהמען ! אָה, ניין !... אפילו דיר, מיין גרויס אינגעל, וועל איך עס ניט אוועקגעבען, ווייל דו ביסט אויך צו גאריש : ער וועט דאָך ביי דיר פּאָרט עפּיס ארויסקריעגען... קיינעם ניט, — נור דער ערד, אין וועלכער מיר וועלען זיין צוזאמען !

זי איז געוואָרען מיעד ; זשאק האָט זי אוועקגעלעגט, האָט זי אומארמט און בערוהיגט, און האָט איהר פערשפּראָכען זי באלד צו בעזוכען, און אזוי ווי זי האָט געשיינט איינצושלאָפען, איז ער צוגעגאנגען פון הינטען צו סעווערינע׳ן, וועלכע איז נאָך אלץ געזעסען לעבען איוווען. ער האָט מיט א שמייכעל אויפ־געהויבען דעם פינגער, וואהרענדיג זי צו זיין פאָרזיכטיג. די יונגע פרוי האָט שווייגענדיג, און מיט א זעהר חן׳עווידיגער בע־וועגונג, א וואָרף געטהון צוריק דעם קאָפּ און האָט איהם אָנ־געשטעלט די ליפּען. ער האָט זיך אָנגעבויגען און האָט זיך צוגעדריקט און געגעבען א לאנגען, שטילען קוש. זייערע אויגען האָבען זיך צוגעמאכט, און זיי האָבען גע־שלונגען איינע דעם אנדערן׳ס אָטהעם. אָבער ווען זיי, ווי צו־טומעלטע האָבען געעפענט די אויגען, האָבען זיי דערזעהען פלאָרע׳ן, שטעהענדיג אין דער טיהר, וועלכע האָט שווייגענדיג געקוקט אויף זיי.

— מאדאם, איהר דארפט שוין קיין ברויט ניט ? — האָט זי געפרעגט מיט א פערשטיקטער שטימע.

סעווערינע איז צומישט געוואָרען און איז געוואָרען בייז, און האָט מיט קוים פערשטענדליכע ווערטער ארויסגעבאָלבעט :

— ניין, ניין... איך דאנק אייך...

געגען א מינוט האָט זשאק געקוקט אויף פלאָרע׳ן מיט ברענענדע אויגען. ער האָט זיך געוואקעלט, זיינע ליפּען האָבען געציטערט, גלייך ווי ער וואָלט געוואָלט רעדען, אָבער באלד האָט ער, א צובייזערטער און מיט א דראָהענדער בעוועגונג, זיך צו־ריקגעצויגען און איז ארויס פון צימער. די טיהר האָט זיך נאָך איהם צוגעמאכט מיט א קלאַפּ.

פלאָרע איז נאָך אלץ געשטאנען אויסגלייכענדיג איהר הויי־

בע טאַליע, ווי אַ קריעגס־פרוי, בעדעקט מיט דעם דיקען פאַנצער פון בלאָנדע האָאָר. הייסט עס, אז די אַנגסט, וואָס זי האָט יע־דען פרייטאג געהאט, זעהענדיג דיעזע דאמע אין זשאַק׳ס צוג, האָט זי טאקי ניט אָבגענארט. די זיכערהייט, וואָס זי האָט גע־זוכט, זייט זי האָט זיי ביידע פערדרעכטיגט, האָט זי שוין איצט אַבסאָלוט געהאט. נאָך קיין מאָל איז זי ניט געליעבט געווען פון דעם מאַן, וואָס זי האָט געליעבט. ער האָט בעסער אויסגע־קליבען דיעזע מאָגערע פרוי, אָט דיעזען גאָרניט! און די בי־טערקייט, פאַר וואָס זי האָט זיך איהם ניט איבערגעגעבען אין יענע נאכט, ווען ער האָט זי אזוי ברוטאל געוואָלט גובר זיין, האָט זיך אין איהר אזוי שמערצליך פארשטאַרקט, אז זי האָט זיך שיעור ניט צואווינט. נאָך איהר איינפאכען פערשטאַנד איז אויסגעקומען, אז זשאק וואָלט זי איצט געקושט, ווען זי זאָל זיך איהם געווען איבערגעגעבען פריהער, פאַר דיעזער פרוי. אָה, ווי קריעגט מען איהם איצט איינעם אליין, אום זיך איהם ארויפ־ווארפען אויף׳ן האלז און אויסשרייען: „אָט, נעהם מיך! איך בין געווען נאריש, ווייל כ׳האָב ניט געוואוסט!“

פלאָרע האָט אין איהר מאכטלאָזיגקייט געפיהלט אַ וויל־דען צאָרן געגען דיעזען שוואכען, צושראָקענעם וועזען, וועלכע איז געזעסען ווי אַ צומישטע. מיט איהרע שטאַרקע הענד, ווי ביי אַ קריעגסמאַן, וואָלט זי זי דערקוועטשט ווי אַ קליין פויגעלע. אָבער וואָרום טהוט זי עס ניט?... זי האָט ביי זיך אָבער גע־שוואָרען צו נעמען ראכע פון איהר געגנערין. זי האָט וועגען איהר געוואוסט זאכען, פאר וועלכע מען וועט זי פאַרשטעקען אין געפענגניס, — אָט דיעזע דאמע, וואָס שפּאצירט זיך איצט ארום פריי, ווי די אַלע אנדערע נפשות, וואָס פערקויפען זיך צו רייכע און איינפלוסרייכע אַלטע מענער.

די אייפערזוכט האָט זי געפייניגט, און דער כעס האָט זי געוואָרגען. מיט די געשווינדע קערפערליכע בעוועגונגען פון אַ שעהנהייט ביי ווילדע פעלקער האָט פלאָרע זיך גענומען אָבצו־ראַמען דאָס איבערגעבליבענע ברויט און די באַרנעס.

— אויב איהר ווילט עס ניט, וועל איך עס געבען אנדערע.

עס האָט געקלונגען דריי א זייגער, און דאן פיער. די צייט האָט זיך געצויגען אונערטרעגליך. די מיעדקייט און די אויפגערעגטקייט האָט אַלץ געשטיעגען. אָט האָבען שוין אָנגעהויבען זיך אַראָבלאָזען די טונקעלע שאָטענס פון דער נאַכט אויף די ענדלאָזע וויסע פעלדער. די מענער, וועלכע זיינען יעדע צעהן מינוט ארויסגעגאנגען זעהען, ווי עס האלט מיט דער ארבייט, זיינען צוריקגעקומען, זאָגענדיג, אז די מאשין איז נאָך אַלץ ניט בעפרייט. אפילו די קליינע ענגלענדערינען האָבען געוויינט פון אויפגערעגטקייט. אין ווינקעל איז די קליינע ברונעטקע איינגעשלאָפען אויף דעם אקסעל ביי'ם יונגען מאן פון האַוור. און איהר אלטער מאן האָט עס אפילו ניט בעמערקט צווישען דער געמיינשאפטליכע דערשלאָגענהייט, וועלכע האָט יעדען געמאכט פערגעסען אפילו אָן די געזעלשאפטליכע מאנערען. אין קיך איז געוואָרען קאַלט, אַלע האָבען געציטערט, און קיינעם איז אין געדאנקען ניט געקומען ארויפצולעגען האָלץ אויפ'ן פייער. ענדליך איז דער אמעריקאנער ארויסגעגאנגען, דענקענדיג, אז ס'וועט איהם פיעל בעקוועהמער זיין צו ליעגען אויף א קאַנאַפּע אין א וואַגאָן. איצט האָט שוין יעדען באנק געטהון; מען וואָלט בעסער געוואָלט געדאַרפט בלייבען אין די וואַגאָנעס — אַם ווענינסטען וואָלט מען זיך פארשפּאָרט צו פייניגען, ניט וויסענדיג, וואָס דאָרט קומט פאָר. מען האָט געמוזט איינהאַלטען די ענגלישע דאַמע. ווייל זי האָט אויך געוואָלט אוועקגעהען צו זיך אין איהר אבטיילונג און זיך דאָרט לעגען. ווען מען האָט אוועקגעשטעלט א ליכט אויפ'ן עק טיש, אום צו בעלויכטען די פינסטערע קיך, איז אויף אַלעמען אָנגעפאַלען א טרויער; אַלע זיינען אריינגעפאַלען אין א פינסטערע פערצווייפלונג.

דאָס רייניגען פון דעם וועג האָט ענדליך גענומען קומען צו אן ענדע. די ראָטע סאָלדאַטען, וועלכע האָט בעפרייט דעם לאָקאָמאָטיוו, האָט אָבגעקעהרט דעם וועג פאר איהם, און דער מאַשיניסט און דער הייצער זיינען שוין געשטאנען אויף די ערטער.

ווען זשאק האָט בעמערקט, אז דער שנעע האָט ענדליך

אויפגעהערט צו פאלען, איז ער מונטערער געוואָרען. דער רעל־סען־קירעוועווער, אָזיל, האָט איהם פערזיכערט, אז פון יענער זייט טונעל, פון דער זייט פון מאָלאָנע איז פיעל ווייניגער שנעע אויס־געפאַלען. זשאק האָט ווייטער געפרעגט:

— איהר זייט דורכגעגאנגען דעם טונעל צו־פוס, האָט איהר געקאָנט פריי אריינגעהען און ארויסגעהען?

— יא, זאָג איך אייך! איהר וועט דורכגעהען, איך גאַ־ראנטיר אייך.

קאביש, וועלכער האָט געארבייט מיט דער פלייסיגקייט פון א גוטמוטהיגען ריעז, איז זיך אוועקגעגאנגען אַן א זייט. זיין וויל־דער, שרעקעדיגער אויסזעהען איז נאָך פערגרעסערט געוואָרען, זייט ער האָט געהאט צו טהון מיט דעם געריכט. זשאק האָט איהם א רוף געטהון.

— זייט אזוי גוט, קאַמראַד, דערלאַנגט מיר די לאָפּעטעס, וואָס שטעהען דאָרטען ביי דער זייט. זיי וועלען אונז נאָך צו־נוץ קומען אין א נויט.

ווען דער שטיינברעכער האָט איהם געטהון די געפעליגקייט, האָט איהם זשאק א שטאַרקען דריק געטהון די האנד, אום איהם צו צייגען, אז ער אכטעט איהם, ניט קוקענדיג אויף קיין זאך, און אז ער שעצט זיין ארבייט.

— איהר זיינט א בראַווער מאַן, קאביש!

דיעזע פריינדליכע בענעהמונג האָט קאביש'ן זעהר שטאַרק געריהרט.

— א דאנק, האָט ער געענטפערט, איינפאַך, קוים איינ־האַלטענדיג די טרעהרען.

מיזאַר, וועלכער האָט זיך איבערגעבעטען מיט קאביש'ן נאָכדעם, ווי ער האָט אָנגעוויעזען געגען איהם פאר'ן אונטער־זוכונג'ס ריכטער, האָט ביי זשאק'ס ווערטער א בויג געטהון מיט'ן קאָפּ און האָט מיט זיינע צוזאַמענגעדריקטע ליפּען כיטרע א שמייכעל געטהון. ער האָט שוין פון לאנג אויפגעהערט צו אר־בייטען, און ארייִנשטעקענדיג די הענד אין די קעשענעס, האָט ער געקוקט אויף'ן צוג מיט זיינע געלע אויגען, גלייך ווי ער האָט

געוואָרט צו זעהען צי עס וועלען עפּיס ניט זיין קיין פערלאָרענע זאַכען אונטער די רעדער.

ענדליך האָט דער אויבער־קאָנדוקטאָר און אויך זשאַק בע־שלאָסען, אַז מען מעג שוין פּראָבירען פאָהרען, אָבער פּלוצלינג האָט פּעקע, וועלכער איז אַרוים אויף'ן מיט'ן וועג, אַ געשריי געטהון:

— זעהט נור, איין צילינדער איז צובראָכען.

זשאַק איז צוגעגאַנגען און האָט זיך אויך אָנגעבויגען. גוט בעטראַכטענדיג „ליזאַ'ן" האָט ער זיך איבערצייגט, אַז זי איז פערוואונדעט. אָבריינינענדיג דעם וועג, האָט מען בעמערקט, אַז דרעמבענע קלעצער, וועלכע די באַהן־אַרבייטער האָבען אוועק־געלעגט אויף דעם בערגעל ביי דער זייט פון באַהן, האָבען זיך אַראָבגעגליטשט און אין דעם שנעע און אין דעם ווינט האָבען זיי זיך צוואוואָרפען איבער די רעלסעם; דאָס אָבשטעלען־זיך איז אויך געקומען טאַקי פון דיעזער שטערונג, ווייל די מאַשין האָט זיך אריינגעהאַקט אין איינעם פון די קלעצער. מ'האָט געקענט זעהען אַ קראַץ אויף'ן קאַסטען פון'ם צילינדער, אין וועלכען דער טרייב־שטאַנג האָט געשיינט צו זיין אַביסעל אָבגערוקט. אָבער דאָס איז ניט געווען זעהר וויכטיג, און דער מאַשיניסט האָט זיך ווי בערוהיגט. פּיעלייכט זיינען דאָרט געווען אינערליכע בעשעדיגונגען. עס איז ניטאָ קיין דעליקאַטערע זאַך ווי אַ קאָמ־פּליצירטער מעכאַניזם מיט באַלאַנס־שרויפען. ס'איז ווי אַ לע־בעדיגע נשמה, מיט אַ קלאַפּענדיגע האַרץ...

זשאַק איז צוריק אַרויף אויף'ן בריקעל, האָט געגעבען אַ סווישטש, האָט אויפגעעפענט דעם רעגוליאַטאָר אום אויסצוטאָ־פּען יעדען אָבר פון „ליזאַ'ן". איהר איז געווען שווער זיך צו ריהרען פון פּלאַץ, ווי אַ מענש, וואָס איז בעטויבט פון אַ פאַל, און קען ניט פיהלען זיינע גליעדער. שווער סאָפּענדיג, האָט זי זיך ענדליך געריהרט; איהרע רעדער האָבען זיך עטליכע מאָל אַרומגעדרעהט, אָבער זי איז נאָך אַלץ געווען ווי אַ צוטומעלטע, אַ שווערע. אָבער זי וועט נאָך זיין אַ לייט. „ליזאַ" וועט נאָך געהען, וועט נאָך קאָנען ענדיגען די רייזע.

אָבער זשאַק האָט געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ, ווייל ער, וועל־כער האָט זי אַזוי גוט געקאָנט, האָט געפיהלט, אַז די הענד אַז זי איז עפּיס געוואָרען מאָדנע, אַן אַנדערע, אַ געעלטערטע און האָט ערגיץ געקראָגען אַ טויט־קלאַפּ. אין דיעזען שנעע האָט זי עס געקענט קריעגען דעם קלאַפּ אין הארצען, אַ טויטליכע פערקעלטונג, ווי די געזונטע יונגע פרויען, וואָס שטאַרבען פון ברוסט קראַנקהייטען, נאָכדעם ווי זיי קומען אהיים פון אַ באַל אין אַ קאַלטען רעגען.

זשאַק האָט נאָך אַמאָל געגעבען אַ סווישטש, ווען פּעקע האָט געעפענט דעם קלאַפּאַן.ביידע קאָנדוקטאָרען האָבען זיך גע־שטעלט אויף זייערע פּאָסטנס. מיזאַר, אָזיל און קאַביש האָ־בען זיך אַרויפגעכאַפּט אויף די טרעפּלאַך פון דעם פּראַכט־וואַגאָן אין אָנפאַנג פון צוג. און פּאַוואָלינקע איז דער צוג אַרויס פון דעם אויסגעגראָבענעם טהאָל, צווישען די סאָלדאַטען, וועלכע האָבען זיך אויסגעשטעלט פון ביידע זייטען, בעוואַפּענט מיט זייערע לאָפּעטעס. דאַן האָט זיך דער צוג אָבגעשטעלט לעבען הויז פון דעם וועג־סיגנאַליסט, אום צו פערנעמען די איב־ריגע פּאַסאַזשירען.

פלאָרע איז געשטאַנען אין דרויסען. קאַביש און אָזיל זייי־נען צו איהר צוגעגאַנגען און האָבען זיך לעבען איהר אַוועקגע־שטעלט. מיזאַר האָט זיך אין איילעניש געבוקט צו די דאַמען און הערהרען, וועלכע זיינען פון זיין הויז אַרויסגעקומען, און האָט צונויפגענומען ווייסע מטבעות. די בעפרייאונג איז ענדליך גע־קומען! אָבער אָנגעוואַרט האָט מען זיך גאַנץ לאַנג, און די ריי־זענדע זיינען געפאַלען פון קעלט, הונגער און מיעדקייט. די ענגלישע פרוי האָט געפיהרט איהרע צוויי טעכטער, כמעט האלב איינגעשלאָפענע; דער יונגער מאַן פון האוור האָט זיך אַריינ־געזעצט אין דער זעלבער אבטהיילונג, וואו די שעהנע ברונעטקע, וועלכע איז שטאַרק אָבגעשוואַכט געוואָרען, און האָט אויך פיעל געהאָלפען איהר מאַן. מען האָט געקאָנט זאָגען, אַז דאָס איז געווען אַ צוקלאַפּטע, צוזעהעטע אַרמעע, וועלכע האָט זיך גע־שלעפּט אין שמוציגען שנעע, און האָט זאָגאַר פערלאָרען דעם

אינסטינקט פון רייגליכקייט. אויף אַ מינוט, איז ערשיענען אין פענסטער, פון יענער זייט גלאָז, טאנטע פאזיע, וועלכע איז אויסנייגיעריגקייט ארונטער פון׳ם מאטראץ און האָט זיך צוגעשלעפּט צום פענסטער צו קוקען. די גרויסע, איינגעפאלענע אויגען פון דער שווערער קראנקער האָבען געקוקט אויף דיזען אונבעקאנטען עולם, אויף דיזע דורכרייזענדע לייטע, וועמען זי וועט שוין קיין מאָל מעהר ניט זעהען, וועמען דער שטורם האָט געבראכט און צוריק אַוועקגעטראָגען.

סעווערינע איז ארויסגעקומען צום לעצטען. זי האָט אויסגערדעהט דעם קאָפּ און האָט אַ שמייכעל געטהון צו זשאק׳ן, וועלכער האָט זיך אַרויסגעבויגען אום איהר נאָכצוקוקען ביז׳ן וואגאָן אריין. און פלאָרע, וועלכע האָט אויף זיי געוואַרט, איז ווידער אמאָל אַ טויטע געוואָרען ביי דיזען רוהיגען אויסטויש פון צערטליכקייט. זי איז שנעל צוגעגאנגען צו אָזיל׳ן, וועמען זי האָט פון זיך ביז יעצט געטריבען, גלייך ווי זי וואָלט געפיהלט, אַז איצט אין איהר האס האָט זי זיך גענויטיגט אין א מאַן א פריינד.

דער אויבער־קאָנדוקטאָר האָט דערלאנגט דעם סיגנאל, „ליזא“ האָט געענטפערט מיט אַ וויינענדיגען פייף, און דאָס מאָל האָט זיך זשאק אַוועקגעלאָזט אין וועג אריין שוין ביז רואַן.

ס׳איז געווען זעקס אַ זייגער. די נאכט האָט זיך פון א פינסטערען הימעל אַראָפּגעלאָזט אויף דער ווייסע ערד. בלויז אַ בלאַסער אָבשיין, א שרעקליכער און טרויעריגער, האָט זיך געזעהען אויף די פעלדער, בעלויכטענדיג די פערוויסטונג פון דעם פאַרוואָרפענעם ווינקעל. און אין דיזער בלאַסער בעלויכטונג איז זיך, ביים וועג פון באַהן, געשטאַנען דאָס הויז אין קרוא־דע־מאָפּראַ, נאָך טרויעריגער און שווארצער אין דעם ווייסען שנעע. און אויף׳ן פאַרמאַכטען טויער איז געווען אָנגעשלאָגען די אויפשריפט : „צום פאַרקויפען !“

8.

אין פאַריז איז דער צוג ניט אָנגעקומען אויף דער סטאַנציע פאַר צעהן אוהר פיערציג אויף דער נאכט. אין רואַן האָט מען

זיך אָבגעשטעלט אויף צוואנציג מינוט צו געבען די פּאַסאַזשי־רען צייט עפּיס איבערצוכאַפּען. סעווערינע האָט זיך בענוצט מיט דער געלעגענהייט צו טעלעגראַפירען איהר מאַן, אַז זי וועט קאָנען קומען צוריק אין האַווּר ערשט מיט דעם מאָרגעדיגען שנעל־צוג אויף־דער־נאַכט. דאָס ערשטע מאָל וועלען זיי היינט קאָנען איבערנעכטיגען צוזאַמען, אַליין אין אַ צימער, פאַרמאַכט, פריי פון יעדע שרעק געשטערט צו ווערען.

נאָך ביים אַרויספאָהרען פון מאַנט, איז פּעקע'ן איינגע־פאַלען אַ גוטער פּלאַן. זיין פרוי, מומע וויקטאָריע, האָט געהאַט אַ שלעכטען פאַל און ס'איז שוין איבער אַ וואָך, אַז זי ליעגט אין שפּיטאָל מיט אַ פוס. ער אַליין ווידער האָט אין פּאַריז אַן אַנדער אָרט וואו איבערצונעכטיגען, האָט ער ערקלעהרט מיט אַ שמייכעל; קאָן ער דערפאַר מאַדאַם רובאָ פאָרשלאָגען זיין היים: דאָרט וועט איהר זיין בעקוועמער, ווי אין אַ האָטעל; זי וועט זיך קאָנען אויסרוהען ביז מאָרגען אבענד, ווי ביי זיך אין דערהיים. און זשאַק האָט זאָפאָרט אנערקענט ווי פּראַקטיש אַזאַ פאָרשלאַג איז, שוין דערפאַר אַליין, וואָס זאָנסט ווייסט ער גיט וואָהין אַריינצופיהרען די יונגע פרוי..

אַז דער עולם האָט ענדליך גענומען אַרויסקריעכען פון די וואַגאָנעס אויף'ן וואָקזאַל, און סעווערינע איז ענדליך צו צום לאָקאָמאָטיוו, האָט זשאַק איהר געראַטען אָנצונעמען דעם פאָר־שלאָג, און האָט איהר דערלאַנגט דעם שליעסעל צו דער טיהר, וואָס דער הייצער האָט איהם איבערגעגעבען. אָבער זי האָט זיך געקווענקעלט, האָט ניט געוואָלט, האָט זיך זשעניערט פון דעם בעדייטונגספולען שמייכעלע פון פּעקע, וועלכער שטויסט זיך זיכער אָן.

— ניין, ניין; כ'האָב אַ קוזינע אין פּאַריז; זי וועט מיר אויסבעטען אויף אַ מאַטראַץ אויף דער ערד.

— לאָזט זיך ניט בעטען אַזוי לאַנג! — האָט פּעקע גע־זאָגט מיט זיין טאָן פון אַ פריילי כען יונג און אַ גוטען ברודער.— ס'איז אַ בעט, ווייך אַ מחיה! און גרויס גענוג פאַר פיער.

זשאַק האָט אויף איהר אַ בליק געטהון אַזוי דרינגענד, אַז

זי האט גענומען דעם שליסעל. ער האט זיך ארויסגעבויגען פון פענסטער און האט איהר א הויך געטהון אין אויער אריין:

— ווארט אויף מיר!

סעווערינע האט בלויז געדארפט צוגעהן ביז די גאס ד'אמסטערדאם און זיך נעמען אין'ם שמאלען געסעל אריין; אבער פונ'ם שנעע איז געווארען אזוי גליטשיג, אז סעווערינע האט געמוזט געהן זעהר פאמעלאך. דאך האט זי געהאט דאס גוטע מזל, אז די טיהר פון דעם הויז איז נאך געווען אפען, און זי איז זיך שטיל ארויפגעגאנגען די טרעפ און קיינער האט זי ניט געזעהען, אפילו די הויז־וועכטערין אויך ניט, — זי איז געווען צו פארטיעפט אין א פארטיע דאמינא, וואס זי האט געשפיעלט מיט א שכנה. ווען סעווערינע איז ארויף אויף'ן פיערטען גארן, האט זי אויפגעעפענט די טיהר און איז אריינ־געגאנגען און זי צוריק פערמאכט אזוי שטיל, אז געוויס האט קיינער ניט געהערט. אבער בשעת זי האט בעדארפט פון'ם דריי־טען גארן ארויפגעהן אויף'ן פיערטען, האט זי זעהר דייטליך געהערט די דאווערנס' געזאנג און געלעכטער: — געוויס עפעס א מוזיקאלישער אבענד ביי איינע פון די צוויי שוועסטער, וועל־כע פלעגען זיך איין מאל א וואך אזוי אונטערהאלטען מיט זייערע חבר'טעס.

און אז סעווערינע האט ענדליך פערמאכט די טיהר, האט זי אין די פינסטערניש פון דעם צימער נאך אלץ געהערט פון אונטען די לעבעדיגע פרעהליכקייט פון די יונגע חברה. די ערשטע מינוט האט זיך איהר אבגעדוכט, אז ס'איז פאלקאמען פינסטער; און זי האט א ציטער געטהון, ווען דער קוקוק פון'ם זייגער האט אין מיטען דערינען גענומען קלינגען עלף אוהר, מיט די טיעפע טענער פון א קלאנג, וועלכען זי האט באלד דערקאנט. אבער דערנאך האבען זיך איהרע אויגען צו־געוואהנט צו דער פינסטערניש; און די צוויי פענסטער האבען זיך פיר איהר אויסגעשניטען ווי צוויי בלאסע פיער־קאנטען, אבשטראהלענדיג אויף דער סטעליע דעם שנעע פון דרויסען. און זי האט שוין געוואוסט וואו זי איז דא; זי האט גענומען זוכען

שוועבעלאַך, אויף'ן בופעט אין אַ ווינקעלע, וואו זי האָט זיי
אַמאָל געזעהען, לויט זי געדענקט. אָבער אַ ליכט האָט זי ניט אַזוי
לייכט געפונען; ענדליך האָט זי אין קעסטעל געפונען אַ שטי־
קעל. זי האָט דאָס אָנגעצונדען; אין שטוב איז געוואָרען ליכטיג,
און זי האָט זיך ארומגעקוקט, האַסטיג און אנגסטליך, גלייך ווי
זי האָט זיך געוואָלט איבערצייגען, אַז זי איז דאָ ווירקליך איינע
אַליין. זי האָט אין צימער דערקאָנט די זאַכען: דעם קיילעכדי־
גען טיש, ביי וועלכען זי האָט מיט'ן מאַן דאַן געגעסען פריה־
שטיק; דאָס בעט מיט'ן רויטען באַוועלנעם פאָרהאַנג; דאָ
האָט זי רובאַ אַנידערגעוואָרפען מיט איין האַק פון זיין פויסט.
אַלעס האָט זיך דאָ ניט געענדערט פון יענער צייט אָן.
לאַנגזאַם האָט סעווערינע אויסגעטהון די הוט. אָבער ביים
אויסטהון פון אויבערראָק, האָט זי אַ ציטער געטהון. מ'האָט
דאָ געקאָנט פערפראָרען ווערען. ביים אויוועןִ, אין אַ קליין
שאַכטעל, איז געווען קוילען און צוהאַקטע האָלץ. און נאָך איי־
דער זי האָט זיך אויסגעטהון, איז איהר געקומען אויף'ן גע־
דאַנקען, צו מאַכען דעם אויוועןִ; דאָס האָט זי אַמוזירט; און
זי האָט זיך אַביסעל פערגעסען אָן איהר ערשטען שלעכטען איינ־
דרוק. דאָס באַלאַבאָסטעווען אין דער נאַכט פון ליעבע, דער גע־
דאַנק, אַז עס וועט זיי בײדען זיין אַזוי וואַרם, האָט אָנגעפילט
איהר האַרץ מיט פרייד פון זייער יעצטיגען איינפאַל; אַזוי
לאַנג האָבען זיי ביידע גע'חלומ'ט פון אַזאַ נאַכט, גאָרניט האָ־
פענדיג אַז דער חלום וועט מקוים ווערען. אַז עס האָט אָנגעהויבען
ברענען אין אויוועןִ, האָט זי זיך גענומען צו ווייטערע פאָרבע־
רייטונגען: זי האָט אויסגעשטעלט די בענקלאַך, נאָך איהר
געשמאַק, האָט ארויסגענומען ווייסע לײלעכער און האָט איבער־
געבעט דאָס בעט; און דאָס איז גאָר ניט געווען אַזוי גרינג,
ווייל דאָס בעט איז טאַקי אין דער אמת'ן געווען זעהר ברייט.
ליידער האָט זי אין בופעט ניט געפונען וואָס צו עסען אָדער
צו טרינקען: מסתמא האָט דאָס פּעקע אין די דריי טעג, וואָס
ער האָט דאָ געבאַלאַבאַטעוועט, אַזוי אַלעס אויסגעריינינגט ביז'ן
לעצטען ביסען. און מיט'ן ליכט איז אויך דאָס זעלבע, קוים

געפונען א קאניצעל. אָבער אז מ'געהט זיך לעגען, דארף מען קיין ליכט ניט.

סעווערינע האָט זיך שוין גוט דערוואַרימט, און איז געוואָרען מונטערער; זי האָט זיך אָבגעשטעלט אין מיטען שטוב, און האָט זיך ארומגעקוקט צי פעהלט ניט עפּעס.

ענדליך האָט זי זיך פערוואונדערט, וואָס זשאַק איז נאָך אַלץ ניטאָ. פּלוצים א פייף; זי איז צו צו א פענסטער. דאָס איז ארויסגעגאנגען דער צוג עלף אוהר צוואנציג, דירעקט קיין האוור. אונטען האָט די גרויסע שטרעקע צווישען די סטאַנציע און דעם באטיניאָלער טונעל, אויסגעזעהען ווי איין ווייס לײלאך, אויף וועלכען עס האָבען זיך געלאָזט מערקען בלויז די שווארצע רעלסעס, צושפּרייט ווי די לאַנגע פינגער פון א פּאַכער. די לאָקאָמאָטיווען און די אָנגעגרייטע וואגאָנעס האָבען אויסגעזעהען ווי ווייסע קערפּערלאַך, וואָס דרימלען אונטער א צודעק פון הערמעלין־פעל. און צווישען דעם שנעע־ווייסען גלעזערנעם דאַך פון וואָקזאַל און די מיט שפּיצעלאַך בעפּוצטע שטאַנגען פון דעם בריק „דע־ל'איראָפּ" האָבען זיך גלייך אַנטקעגען, אין דער נאכט, געלאָזט זעהען די הייזער פון דער גאס דע ראָם, — שמוציגע און געלבע אין דעם ים ווייסקייט.

דער דירעקטער צוג קיין האוור איז אַרויסגעקראָכען, א שווארצער און א לאַנגער, מיט זיין פּאָדערשטען לאמפּ, וואָס האָט דורכגעלעכערט די פינסטערניש ווי א לעבעדיגע פלאַם. און סעווערינע האָט איהם נאָכגעקוקט ביז אונטער'ן בריק; די דריי רויטע פייערלאַך אויף'ן לעצטען וואגאָן האָבען ווי פארבלוטיגט דעם שנעע.

אז זי האָט זיך אומגעקעהרט צוריק צו דער שטוב, האָט זי א ציטער געטהון: איז זי דאָ ווירקליך איינע אַליין? אימעצענס הייסער אָטהעם האָט איהר, דאכט זיך, א בריה געטהון אויף האַלז־נאַקען; אימעצענס גראָביאַנסקע האנט האָט, דורך איהרע קליידער, איהר אָנגעריהרט דאָס לייב... און די דערשראָקענע אויגען איהרע האָבען ווידער בעקוקט דאָס צימער. ניין; ס'איז קיינער ניטאָ.

וואו פארברענגט עס איצט זשאק ? וואס זאמט ער זיך אזוי? נאך צעהן מינוט זיינען פארביי. עפעס האט א רויש געטהאן ; עפעס קראצט מען ווי האלץ מיט די נעגעל ; זי האט זיך בעאונ־רוהיגט ; זי האט אבער באלד פארשטאנען און איז צו צו דער טיהר עפענען. ס'איז ער, מיט א פלאש מאלאגע און א זיעסע געבעקס.

סעווערינע האט זיך פונאנדערגעלאכט ; מיט א לאסטשענ־דע בעוועגונג פון דער האנט, האט זי איהם ארומגענומען פאר'ן האלז.

— אה, ס'א ליעבינקער דו ביסט ! האסט דאס אין זינען געהאט !

אבער זשאק האט איהר האסטיג געהייסען שווייגען.

— ששא ! ש־ש־ש־שא !

און זי איז זאפארט געווארען שטילער, מורא האבענדיג, אז די הויז־וועכטערין איז איהם נאכגעגאנגען. ניין ; ער האט געהאט א גוט מזל ; פונקט ווען ער האט שוין געוואלט אנקלינ־גען, האט זיך די טיהר געעפענט, און א דאמע מיט איהר טאכטער זיינען ארויסגעקומען, — פון די דאווערנס, מסתמא ; און ער האט געקאנט ארויפגעהן, און קיינער האט ניט געזעהן. און בלויז שוין דא, אויף דעם פיערטען שטאק, האט ער אין א האלב אפענע טיהר בעמערקט די צייטונגס־הענדלערקע ענדיגען וואשען גרעט אין א קליינעם וואש־טאפ.

— אבער לאמיר נור ניט מאכען קיין רעש, ווילסטו ? לאמיר רעדען שטיל.

דארויף האט זי געענטפערט בלויז דערמיט וואס זי האט איהם ארומגענומען און איהם ליידענשאפטליך געדריקט צו זיך און איהם בעדעקט דאס געזיכט מיט שטילע קושען. איהר איז גראד געפעלען זיך צו שפיעלען אין סעקרעטען און ניט צו טארען רעדען און בלויז מעגען זיך שושקענען זעהר שטיל.

— יא, יא ; וועסט זעהן ; מ'וועט פון אונז הערען ניט מעהר ווי פון צוויי קליינע מייזעלאך.

זי האט געגרייט צום טיש מיט די מעגליכסטע פארזיכ־

טיגקייט; צוויי טעלער, צוויי גלעזער, צוויי מעסער, יעדער ווייר־
לע אָבשטעלענדיג זיך ביים קלענסטען קלאַפּ, און קוים איינהאַל־
טענדיג זיך פון געלעכטער.

און איהם האָט דאָס אויך אַמוזירט צו זעהן, ווי זי איז אַזוי בעשעפטיגט.

— איך האָב גערעכענט, אַז דו האָסט זיך אויסגעהונגערט, — האָט ער געזאָגט.

— איך שטאַרב אָקערשט ניט. אין רואן האָבען מיר דאָך קוים וואָס איבערגעכאַפּט.

— ווילסטו גאָר, איך וועל געהן ברענגען אַ היהנדעלע.

— אָה, ניין; טאָמער וועסטו דערנאָך ניט קאָנען זיך אומ־קעהרען! ניין, ניין; געבעקס וועט זיין גענוג.

און זיי האָבען זיך געזעצט צום טיש איינער לעבען אנדערן, במעט אויף איין בענקעל, און האָבען זיך גענומען עסען די גע־בעקס, שטיפענדיג ווי פאַרליעבטע. זי האָט זיך בעקלאָגט אַז עס דורשט זי אַ טרונק, און האָט איינס נאָך דאָס אַנדערע אויס־געטרונקען צוויי גלעזער מאַלאַגע, — און דערפון איז איהר דאָס פּנים געוואָרען שוין אין גאַנצען פערפלאַמט. דאָס אויוועלע האָט זיך דערווייל צופלאַקערט, און הינטער זייערע פּלייצעס האָבען זיי דערפיהלט ווי אַ הייסען שטראָם לופט.

ער האָט איהר געקוסט אין האַלז, אָבער צו הויך, האָט זי איהם געוואָהרענט:

— ש־שאַ! ש־ש־ש־שאַ!

זי האָט איהם מיט אַ צייכען געהייסען זיך צוהערען, און אין דער שטילקייט האָבען זייביידע געהערט פון אונטען, פון די דאָווערנס, קומט ווידער ארויף עפּעס אַ פאַרשטיקטער קלאַ־פּעריי, ווי צוגעמאָסטען צום גערויש פון מוזיק; דאָס געהען זיי מסתמא זיך שטעלען טאַנצען. אין קאָרידאָריל האָט די צייטונגס־הענדלערקע אויסגעגאָסען אין רינשטאָק שמוציגע וואַסער פון איהר וואַש־טאָפּ. דערנאָך האָט זי פערמאַכט די טיהר; אונטען האָט מען באַלד אויפגעהערט צו טאַנצען; און בלויז פון דרויר־סען, אונטער די פענסטער, האָט זיך געהערט דער פאַרהילטער

גערויש פון דעם צוג, וואָס לאָזט זיך ערשט געהן איבער׳ן שנעע, און עס דוכט זיך, אַז ער וויינט, מיט זיין קלאָגעדיג פייפען.

— דאָס איז דער צוג קיין אָטעיל, — האָט ער געזאָגט, — צעהן מינוט פאר צוועלף.

און מיט אַ לאַסטשענדע שטימע, שטיל, ווי אַ הויך, האָט ער זי געפרעגט:

— מיין פויגעלע וויל שלאָפען?

זי האָט איהם ניט געענטפערט. אין איהר יעצטיגען פיעבערשען צושטאַנד פון גליק, האָט זי זיך דערמאָנט אָן איהר פּאַרגאַנגענהייט; געגען איהר אייגענעם ווילען זיינען איהר אין געדאַנק געקראָכען די שטונדען, וואָס זי האָט איבערגעלעבט דאָ מיט איהר מאַן. איז דען ניט דאָס שטיקעל געבעקס, וואָס זיי עסען איצט, בלויז די פאָרטזעטצונג פון דעם פריהשטיק פון אַ מאָל, — דער זעלבער טיש, דער זעלבער רויש, און די זאַכען אין דעם צימער בעאונרוהיגען זי אויף נאָך מעהר, עראינערונגען גרייפען זי אָן, און זי פיהלט איצט שטאַרקער ווי אַלע מאָל די שאַרפסטע בעדירפנים זיך מודה צו זיין פאר איהר געליעבטען, אין גאַנצען זיך איבערצוגעבען אין זיינע הענט. און געפיהלט האָט זי דאָס, ווי אַ מין פיזישען וואונש, וועלכען זי האָט שוין ניט געקאָנט אונטערשיידען פון איהר קערפּערליכען בעגעהר; — און ס׳האָט זיך איהר אויסגעדוכט, אַז זי וועט זיין זיינע פיעל מעהר און וועט ערשט פאָלקאָמען געניעסען דעם תענוג צו זיין זיינע, ווען זי וועט איהם אַלעם אויסדערצעהלען אויף׳ן אויער, האַלזענדיג איהם. די פאַקטען פון יעמאָלט וואַכען אויף, און איהר מאַן איז דאָ, און זי זעהט, דאכט זיך, ווי ער שטרעקט אויס זיין קורצען, האָאָריגען אָרם איבער איהר שולטער צו נעמען דאָס מעסער... זי האָט זיך אַזש אומגעקוקט.

— ווילסט שלאָפען, פייגעלע? — האָט זשאַק ווידערהאָלט.

זי האָט אַ ציטער געטהון, דערפיהלענדיג ווי זיינע ליפּען דריקען זיך צו איהר מויל, גלייך ווי ער וואָלט דערמיט נאָך אַ מאָל געוואָלט פאַרהאַלטען איהר מודה זיין זיך. און, ווי אַ שטומע, האָט זי זיך אויפגעהויבען, האָט פון זיך האַסטיג אַרונטערגע־

וואָרפען די קליידער און זיך אריינגעכאַפּט אונטער'ן קאָלדרע, זאָגאַר ניט אויפהויבענדיג איהרע זאַכען, וואָס זיינען געבליעבען ליגען אויף די פּאָדלאָגע. און ער האָט זיך אויך ניט געקימערט וועגען די זאַכען; אויף'ן טיש איז געבליבען דאָס געשיער; און דאס קאניצעל ליכט האָט שוין כמעט אויסגעברענט, און די שיין האָט שוין גענומען גוסס'ן. און אַז ער האָט זיך אויך אויסגעטהון און זיך געלעגט, האָבען זיי זיך האַסטיג אַרומגעכאַפּט, און זיי האָבען קוים געקאָנט איבערכאַפּען דעם אָטהעם אין די ליידענשאַפּטליכקייט פון זייער אומארמונג. אונטער די טענער פון דער מוזיק פון די אונטערשטע קווארטיר, האָט זיך אין די טויט־שטילקייט פון זייער צימער ניט געהערט אָי איין קול, אי איין קלאַנג, גאָר־ניט — בלויז אַ ציטער, אַ מין טיעפע קאָנוואולסיע פון ווילדע בערוישטקייט. כמעט פון בעזינונגסלאָזיגקייט.

זשאַק דערקענט שוין אין סעווערינע'ן ניט מעהר די פרוי פון דער ערשטער צייט פון זייער ליעבע, — די שטילע, פּאַסיווע סעווערינע, מיט איהרע קלאָרע, בלויע אויגען; זי ווערט איצט ליידענשאַפּטליכער מיט יעדען טאָג, אונטער דעם טונקעלען פּאַנציר פון איהרע שווארצע האאר. און ער האָט געשפּירט, ווי אין זיינע אָרמס וואַכט זי ביסלאכוויז אויף פון די פריהעריגע קאַלטקייט פון איהר מיידעלשע אונשולד, פון וועלכע עס האָבען זי ניט געקענט אַרויסרייסען ניט די עובר־בטל'שע מאַכטלאָזיגקייט פון גראַנמאָרען און ניט די גראָביאַנסקע הייראַטס־ליעבע פון רובאָ. בעשאַפען פיר ליעבע, האָט זי יעמאָלט בלויז געפאָלגט; אָבער היינט ליעבט זי, און גיט זיך אָב מיט'ן גאַנצען הארצען, און איז איהם פייערליך דאַנקבאַר פאר דעם גליק. און אין סעווערינע'ן איז ערוועקט געוואָרען די טיעפסטע ליידענשאַפט צו דעם מאַן, וועלכען זי פארגעטערט אין די ערוואַכונג פון איהרע געפיהלע, און פון גרויס גליק, וואָס ער איז ענדליך איהרער, אונגעשטערט, און זי האַלט איהם אין איהרע אָרמס און דריקט איהם צו זיך, צו איהר האַרץ, האָט עס איהר אַזש אַזוי פאר־

קלעמט די צייהנער, אז עס האָט זיך פון איהר אפילו קיין אָטהעם ניט געהערט.

אז זיי האָבען ענדליך געעפענט די אויגען, האָט ער זיך דער ערשטער פערוואונדערט :

— זעה ! דאָס ליכט איז אויסגעגאנגען.

סעווערינע האָט געמאכט א לייכטע בעוועגונג, ווי איינער זאָגט, „ס'אארט מיך ניט". און קוים איינהאלטענדיג זיך פון געלעכטער, האָט זי געזאָגט :

— כ'בין א חכמה, אה ?

— אָה, יא ; קיינער האָט ניט געהערט... ווי אמת'ע צוויי מייזעלאך.

אז זיי האָבען זיך ווידער אנידערגעלעגט, האָט סעווערינע איהם ווידער ארומגענומען, זיך צו איהם צוגעטוליעט, בעהאל־טענדיג איהר נאָז ביי איהם אויפ'ן האלז. און מיט א לייכטען זיפץ האָט זי ארויסגעאָטהעמט :

— מיין גאָט ! ווי גליקליך מיר זיינען !

זיי האָבען מעהר ניט גערעדט, דאָס צימער האָט אויסגע־זעהען שווארץ ; מ'האָט קוים געמערקט די צוויי בלאסע פיער־קאנטען פון די פענסטער ; און אויף דער סטעליע האָט זיך גאָר ניט געמערקט, א חוץ איין רויטער אָבשיין פון דעם אויוועלע, — ווי א רונדער פלעק און א בלוטיגער. און אויף דעם פלעק האָבען זיי ביידע געקוקט מיט גרויסע אָפענע אויגען...

די מוזיק האָט אויפגעהערט. מ'האָט געקלאפט מיט די טיהרען, און ביסלאכווייז איז דאָס גאנצע הויז געוועזן איינגעוויי־קעלט אין די שווערע שטילקייט פון שלאָף. אונטען, אויף דער סטאנציע, איז אָנגעקומען דער צוג פון קאאן, און די דרעה־צירקלען האָבען געקלאפט, און זייער גערויש האָט קוים דער־גרייכט ארויף אין דער הויף, עפּעס ווי פארשטיקט און פון ווייטען.

און אומארמענדיג זשאק'ן, האָט זיך סעווערינע באלד וויע־דער צוהיצט, און מיט איהר בעגעהר האָט זיך אין איהר אויך ווידער אויפגעכאפט די בעדירפנים איהם אויסצוזאָגען. וואָכען

לאַנג ווי דאָס פּלאַגט זי... דער רויטער פלעק אויף דער סטעליע ווערט גרעסער, צוגיעסט זיך, ווי אַ פלעק פון בלוט. איהרע אוי־גען זיינען ווי צואווילדעט געוואָרען, — אַט דוכט זיך איהר, אַז זאַכען ארום בעט נעמען רעדען און זאָגען אוים אַלצדינג אויף אַ קול. און זי פיהלט, ווי די ווערטער קומען איהר אַליין אויף דער צונג אַרויף, און אַ נערוועזע כוואַליע צוגיסט זיך איהר איבער'ן גאַנצען לייב. אַך, ווי גוט וואָלט דאָס געווען איהם צו דערצעהלען אַלעס, מיט איהם זיך צו פערשמעלצען ווי איין האַרץ!

— ווייסטו, ליעבינקער...

זשאַק, וועלכער האָט זיך אויך ניט געקענט אָברייסען פון דעם בלוטיגען פלעק, האָט גוט פערשטאַנען, וואָס זי וויל איהם זאָגען. ער האָט אָבער קענגען זיך געזעהען, — אין איהר דעליקאַ־טען וועזען, וואָס טוליעט זיך אַזוי צו איהם, — אַ מין אויפשטיי־גענדע פערפּלייצונג פון דעם עפּעס, — פון דעם גוואַלדיגען, פינ־סטערען עפּעס, פון וועלכען זיי האָבען ביידע געטראַכט, אָבער קיין מאָל ניט דערמאָנט אַ וואָרט. ביז היינט, האָט זשאַק זי געצוואונגען צו שווייגען, אוים מורא פאַר דעם שוידער, וואָס וועקט אויף זיין חולאת, ציטערענדיג, אַז זייער לעבען זאָל חלילה ניט צושטערט ווערען, ווען זיי זאָלען נור אַ רעד טהון פון בלוט. אָבער היינט איז ער געבליבען אָהן כח אפילו אויפצו־הויבען דעם קאָפּ און איהר צו פערמאַכען דאָס מויל מיט אַ קוש, — אַזוי האָט איהם ווי פאַרפּלייצט אַ זיסע מאַכטלאָזיג־קייט אין דעם וואַרעמען בעט, אין די ווייכע אָרעמס פון זיין געליעבטע. יעצט, האָט ער געגלויבט וועט סעווערינע איהם שוין אַלעס אויסדערצעהלען. און ער האָט דערפיהלט אַ פערלייכטע־רונג אין זיין אונרוהיגען וואַרטען, ווען זי האָט זיך עפּעס גענומען דרעהען, קווענקלען, זיך צוריקהאַלטען, און האָט צו איהם ענדליך געזאָגט:

— ווייסטו, ליעבינקער, מיין מאַן שטויסט זיך אָן, אַז איך לעב מיט דיר.

אין דער לעצטער סעקונדע, געגען איהר ווילען, אנשטאַט זיך

מודה צו זיין, איז איהר אין מויל אריין געקומען די עראינערונג פון דעם נעכטיגען אבענד אין האוור.

— אָה! דענקסטו אזוי? — האָט ער אויסגעמורמעלט, פערוואונדערט, — ער איז צו מיר אזוי פיין, היינט אין דער פריה נאָך, האָט ער מיר געדריקט די האַנט.

— איך פערזיכער דיר, אז ער ווייס אַלעס. איצט אין דער מינוט טראַכט ער זיך, אז מיר זיינען דאָ צוזאַמען און ליעבען זיך אזוי! איך האָב בעווייזע.

זי איז אַנשוויגען געוואָרען, און האָט איהם נאָך מעהר צוגעדריקט צו זיך מיט א קראַפט, אין וועלכע איהר ליעבע האָט זיך פארשאַרפט מיט האַס. זי האָט זיך פארטראַכט; זי האָט א שוידער געטהון:

— אָה, ווי איך האַס איהם! ווי איך האַס איהם!

זשאַק האָט זיך פארוואונדערט. ער האָט געגען רובאָ'ן ניט געהאַט קיין פיינדשאַפט. רובאָ איז דאָך פיר זיי אזוי בעקוועם.

— האַסט איהם? פאַר וואָס עפּעס? — האָט ער געפרעגט, — ער שטערט דאָך אונז א האָאר אויך ניט.

סעווערינע האָט גאָרניט געענטפערט; זי האָט בלויז איבער־גע'חזר'ט: — איך האַס איהם!... זאָגאָר איהם צו פיהלען נע־בען מיר איז פאַר מיר א פייניגונג. אָך, ווען איך זאָל נור קאָנען פון איהם פּטור ווערען, און צו זיין מיט דיר אַליין!

געריהרט פון אזא אויסדרוק פון פייערליכע צערטליכקייט, האָט ער, פון זיין זייט, זי א ציה געטהון צו זיך און זי געדריקט צו זיין ברוסט, — זיין סעווערינע, זיינע אין גאַנצען, פון קאָפּ ביז די פיס. און אומגעאַרעמט אין זיינע הענט, מיט איהרע לי־פּען כמעט איינגעזויפּט אונטער זיין האַלז, האָט זי ווידער א מאָל שטיל אַרויסגעמורמעלט:

— אָבער, מיין ליעבינקער, דו ווייסט נאָך ניט...

אָך, ווידער די אויסזאָגונג, די שרעקליכע, די אונפערמייד־ליכע... און דאָס מאָל האָט זשאַק קלאָר דערפיהלט, אז קיין שום זאך אין דער וועלט וועט זי שוין איצט ניט אָבהאַלטען, ווייל

איצט איז דאָס אָנגעקומען צוזאַמען מיט איהר כמעט ווילדען בעגעהר צו זיין זיינע מיט לייב און לעבען.

אין הויז האָט זיך מעהר גאָרניט געהערט, אפילו ניט דער קלענסטער שאָרך; זאָגאר די צייטונגס־הענדלערקע האָט זיך שוין בערוהיגט אין א טיעפען שלאָף. און פון דרויסען איז פאריז געווען ווי איינגעהיעלט אין שנעע און שטילקייט; קיינע רעדער פון קארעטעס האָבען מעהר ניט גערוישט; און מיט׳ן לעצטען צוג קיין האוור, וועלכער איז אָפּגעגאַנגען צוואַנציג מינוט נאָך האַלבע נאכט, איז, דאכט זיך, פון דער סטאנציע אויסגעגאַנגען דער לעצטער פונק פון לעבען.

אין אויוועלע האָט דאָס פייער שוין מעהר ניט געקנאַקט; ס׳האָט זיך בלויז נאָך געגליהט אין די קוילען און האָט אויף דער סטעליע געוואָרפען דעם רויטען פלעק, וועלכער קוקט זיי אוים ווי דאָס אויג פון דעם ניט־גוטען. אין שטוב איז געוואָרען אזוי הייס, אז איבער׳ן בעט הענגט, דאכט זיך, א דערשטיקענדע, שווערע פינסטערניס. און די פערליעבטע ווערען כמעט דערשטיקט טולענדיג זיך איינער צום אנדערן.

— ליעבינקער, דו ווייסט נאָך ניט...

און זשאק, שוין מעהר ניט בכח זיך איינצוהאלטען, האָט ארויסגערעדט:

— יא, יא; איך ווייס.

— ניין; דו שטויסט זיך אפשר אָן; אָבער וויסען קאָנסטו ניט.

— איך ווייס; ער האָט דאָס געטהון צוליעב דער ירושה.

זי האָט זיך א ריהר געטהון און האָט ווי א לאַך געטהון, געגען איהר אייגענעם ווילען.

— פונקט געטראָפען. — די ירושה!

און שטיל, אזוי שטיל, אז א פליגעלע פון דער נאכט וואָלט אויף די שויבען פון די פענסטער גערוישט פיעל העכער, האָט סעווערינע דערצעהלט זשאק׳ן פון איהרע קינדער יאָהרען ביי גראַנמאָרענ׳ען; פון אָנפאַנג האָט זי אייגענטליך געוואָלט פאר־שוויינען וועגען איהרע פערהעלטניסע מיט דעם אלטען, געוואָלט

זאָגען אַ ליעגען, אָבער דערנאָך, אָנגעגריפען פון אַ וואונש צו זיין אָפענהערציג, האָט זי דערצעהלט אלעס, געניעסענדיג דער־פון אַ פערגרינגערונג, כמעט אַ פאַרגעניגען. און אונגעשטערט גיעסט זיך ווי אַ וואסער איהר ערצעהלונג אין דער שטיל.

— שטעל דיר פאָר, אז דאָ, אין דעם צימער, דעם פערגאַנגע־נעם פעברואר, — געדענקסט, די געשיכטע מיט סוב־פּרעפעקט... מיר האָבען אָבגעגעסען פריהשטיק, גאַנץ רוהיג, דאָרט ביים טיש, וואו איך מיר דיר האָבען היינט געגעסען. געוויס, האָט ער פון גאָרניט געוואוסט. וואָס זאָל איך איהם געהען דערצעהלען אזוינע זאכען?... און פּלוצלונג, רעדענדיג פון אַ רינגעל, אַ פּרעזענט פון אַ מאָל, אַ גאָרניט, האָט ער זיך אָנגעשטויסען, איך וויים אליין ניט ווי אזוי... אך, מיין טהייערער; ניין, ניין; דו קאָנסט דיר גאָרניט פאָרשטעלען ווי ער האָט מיך בעהאַנדעלט!...

און זי האָט אַ ציטער געטהון, ער האָט דערפיהלט ווי איהרע קליינע הענטעלאך האָבען זיך שטאַרקער איינגעגראָבען אין זיין הוילען לייב.

— מיט אַ זעץ פון זיין פויסט האָט ער מיך אַ שליידער גע־טהון צו דר'ערד... און ער האָט מיך געשלעפּט פאַר די האָאָר... און ער האָט אויפגעהויבען דעם פוס, מיר צו דערלאַנגען אין פּנים אריין... אָבער, מיין גאָט! כ'וואָלט איהם שוין מוחל געווען דאָס שלאָגען... אָבער די פראַגען, וואָס ער האָט מיך געפרעגט... וואָס ער האָט מיך געצוואונגען איהם צו דערצעהלען! זעהסט דאָך, ווי אָפענהערציג איך בין מיט דיר, און דערצעהל דיר אזוינע זאכען, אָבוואָהל מיך צווינגט גאָרניט דערצו, — ניין, אפשר? נון, וועל איך, דאכט זיך, קיין מאָל ניט וואגען פאַר דיר איבער־צורעדען די שמוציגע פראַגען, אויף וועלכע ער האָט מיך גע־צוואונגען איהם צו ענטפערען. אלא ניט וואָלט ער מיך דער־הרג'עט. דאָס איז שוין זיכער... געוויס, האָט ער מיך ליעב געהאַט, און איהם האָט דאָס שרעקליך געקרענקט דערפון גע־וואָהר צו ווערען... איך גיעב זאָגאר צו, אז עס וואָלט עהרליכער געווען פון מיר, ווען איך וואָלט איהם געוואָהרנט נאָך פאַר דער חתונה. אָבער מען דאַרף דאָך פאַרשטעהן! מיט'ן אַלטען האָט

דאָך פאסירט וועד ווייס ווען, און ס'איז שוין פארגעסען געוואָ־רען. און בלויזווירקליך א ווילדער קאָן אזוי זיין משוגע איי־פערזיכטיג... אָט, זאָג דו מיר, מיין ליעבינקער, וועסטו מיך דען איצט וועניגער ליעבען, ווייל דו ווייסט דאָס אלעס, אָה ?

זשאק האָט זיך א ריהר ניט געטהאָן; ער איז געלעגען, גע־טראכט אין די אָרמס פון דער פרוי, וועלכע האָט איהם שטארק ארומגענומען דעם האלז, די זייטען. איהם ארומגערינגעלט, ווי א לעבעדיגע שלאנג. ער איז געווען שטארק איבערראשט ; אזא געשיכטע האָט זיך איהם גאָר ניט געחלום'ט. ווי דאָס ווערט אזוי פערפלאָנטערט !... די צואה אליין איז דאָך איבערגענוג צו ער־קלעהרען דעם מאָרד ! און יעדענפאלס איז זשאק'ן בעסער גע־פעלען, וואָס דאָס פּאָאר פּאָלק האָט כאָטש ניט געהרג'עט צו ליעב געלט : און זיי זיינען, אלזאָ, ניט אזוי פערעכטליך, ווי זיין גע־וויסען פלעגט איהם דאָס אָפט דערמאָנען זאָגאר בשעת סעוועד־רינגע האָט איהם געקושט.

ס'איז געוואָרען שטיל. זיי האָבען זיך ווידער ליידענשאפט־ליך געהאלדזט, און ער האָט אויף זיך דערפיהלט איהר קיילעכ־דיגען, פולען, שטייפען האלז.

— אך, ביזטו, הייסט עס, טאקי געווען דעם אלטען'ס ליו־באָווניצע ! ווי דו ווילסט זיך, אָבער ס'איז דאָך עפּיס ניט אזוי.

זי האָט זיך צוגעטולעט צו איהם און קושענדיג איהם אין די ליפּען, האָט זי געמורמעלט ;

— איך ליעב אָבער נור דיך, — א חוץ דיר האָב איך נאָך קיינעם ניט געליעבט... אך, די אנדערע, — ווען דו זאָלסט נור וויסען ! מיט זיי, גלויב מיר, האָב איך אפילו ניט פארשטאנען וואָס די ליעבע קאָן זיין... און דו, מיין טהייערער, דו מאכסט מיך גליקליך !

זי האָט איהם געברענט מיט איהרע לאסקעס, האָט זיך איהם אָבגעגעבען, האָט איהם בעגערט, האָט איהם געזוכט מיט איהרע בלאָנדזשענדע הענד. און זשאק, וועלכער האָט געברענט ניט ווע־ניגער ווי זי, האָט זי געמוזט פשוט איינהאלטען, אום איהר זיך ניט אונטערצוגעבען גלייך אויף דער מינוט.

— ניין, ניין ; ציה אויף ; באלד... נו, און דעם אלטען ?

סעווערינע האט א ציטער געטהון אין יעדען אבר איהרען און האט שטיל זיך מודה געווען.

— יא ; מיר האבען איהם ערמאָרדעט.

און דער ציטער פון בעגעהר איז אין איהר צולאזט געוואָרען אין דעם ציטער פון טויט־שרעק, וואס האט זי איצט אָנגעכאפט. ס׳האט אויסגעזעהען גלייך ווי אין די טיעפעניש פון איהר בע־געהר ווערט געבאָרען א שרעקליכער ליידען. קעגען איין מינוט איז זי געבליעבען ליעגען כמעט אָהן אָטהעם, — אזוי האט זיך איהר פארדרעהט דער קאָפּ. אָבער באלד האט זי ווידער בע־האלטען דאס פנים ביי איהר גליעבטען אויף׳ן האלז, און גע־נומען ווייטער דערצעהלען מיט דעם זעלבען לייכטען שעפּט־שענען.

— ער האט מיך געצוואונגען צו שרייבען א צעטעלע צום הויפּט־ריכטער, ער זאל ארויספאָהרען מיט דעם שנעל צוג אין דער זעלבער צייט מיט אונז, און ער זאל זיך פאר קיינעם ניט ווייזען ביז רואן... איך בין געווען אויסער זיך און האב, שווי־דערענדיג געטראכט אין מיין ווינקעל וועגען דעם אונגליק, וועל־כען מיר נעמען אליין אויף זיך. און קעגען מיר איז אין וואגאָן געזעסען א פרוי אין שווארצען, און זי האט ניט גערעדט א וואָרט און איך האב זיך פאר איהר געשראָקען, איך האב זי זאגאר ריכ־טיג ניט אָנגעקוקט ; איך האב זיך אָבער פארגעשטעלט, אז זי זעהט קלאָהר אונזערע געדאנקען און ווייסט, וואס מיר האבען אין זינען צו טהון... און אזוי זיינען פארביי די צוויי שטונדען פון פאריז ביז רואן. קיין וואָרט האב איך ניט ארויסגערעדט, כ׳האב זיך א ריהר ניט געטהון, האב צוגעמאכט די אויגען מ׳זאל מיינען, אז איך שלאָף. און לעבען מיר — ער ; אויך אזוי אָהן א שום בעוועגונג ווי איך, און איך האב זיך געשראָקען : — כ׳האב געוואוסט די שרעקליכע געדאנקען, וואס ער טראכט איצט איבער אין זיין קאָפּ, און דאָך האב איך ניט געוואוסט וואס איי־גענטליך ער האט בעשלאָסען צו טהון... אך, ס׳א רייזע דאס

איז געווען ! אַזאַ שטורם פון שרעקליכע געדאנקען און אַזאַ רויש פון פייפעריי, קלאַפעריי און קנאַקעריי פון די רעדער !

זשאק האָט זיך מיט די ליפּען צוגעבויגען צו איהרע געדיכטע שמעקעדיגע האָאר און, אליין דאָס ניט בעמערקענדיג, האָט ער זי יעדע ווײלע היים געקושט.

— אָבער איהר זייט דאָך ניט געווען אין איין וואַגאָן ; ווי אזוי־זשע האָט איהר איהם געקאָנט הרג׳ענען ?

— הער אויס, וועסט באלד פאַרשטעהען... מיין מאַן האָט עס געהאט דעם פּלאַן. דער אמת איז אָבער, אז אויב ס׳איז אונז געלונגען, איז דאָס בלויז דורך א ריינעם צופאל... אין רואַן שטעהט דער צוג צעהן מינוט. מיר זיינען ארויסגעגאנגען פון וואַגאָן ; ער האָט מיך געצוואונגען צו צושפּאַצירען מיט איהם ביז דעם הויפּט־ריכטער׳ס קופּע, גלייך ווי מיר וואָלטען זיך בלויז געוואָלט אויסגלייכען די גליעדער. ביים קופּע האָט ער זיך געמאַכט ווי זעהר פאַרוואונדערט, וואָס ער זעהט איהם דאָ, אין דער אָפענער טיהר, גלייך ווי ער האָט גאָרניט געוואוסט, אז ער פאָהרט מיט אונז אין דעם זעלבען צוג. אויף דער פּלאַטפאָרמע האָט מען זיך געשטופּט, א גרויסער עולם האָט זיך געריסען אין די וואַגאָנעס פון׳ם צווייטען קלאַס, ווייל אויף מאָרגען האָט געזאָלט זיין א גרויסער פייער טאָג אין האוור. אז מ׳האָט שוין גענומען פאַרמאַכען די טיערלאַך פון די וואַגאָנעס, האָט מ׳סיע גראַנמאָרען אליין אונז איינגעלאַדען צו זיך אין קופּע. איך האָב דעם מוטה ניט געהאט, האָב גענומען זוכען א תירוץ : — אונזער באַגאַזש ; אָבער ער האָט אונז צוגערעדט, פאַרזיכערענדיג אונז, אז ס׳איז ניטאָ וואָס מורא צו האָבען פאַר גנבה, און אז מיר וועלען זיך קאָנען צוריק אריינגעהען אין אונזער קופּע אין באַראַנטען, וואו ער דאַרף אַראָפּקריכען. איין מינוט האָט מיין מאַן, בעאונרוהיגט, כלומר׳שט געוואָלט א לויף טהון ברענגען אונזער באַגאַזש. אָבער דאָ דערלאַנגט דער קאָנדוקטאָר א פייף, און ער האָט זיך בעשלאָסען : האָט מיך אריינגעשטופּט אין קופּע, אליין פאַרמאַכט די טיהר און דערנאָך דאָס פענסטער. ווי האָט עס אונז קיינער ניט בעמערקט ? איך פערשטעה דאָס עד היום

ניט. ס'איז געווען א מאסע מענשען ; די וואקזאלס־בעאמטע האבען פארלארען די קעפ, און דער פועל יוצא איז געווען, אז מ'האט ווי איין עדות ניט געפינען, וואס האט עפּיס ריכטיג גע־זעהען. דער צוג איז דערווייל לאנגזאם ארויס פון דער סטאנ־ציע.

געגען איינינע סעקונדען האט זי געשוויגען, אפּפרישענדיג דאס בילד אין איהר זכרון. זי האט ניט בעמערקט, אז אלע אברים זיינען ביי איהר געווארען ווי מאכטלאז, און ס'האט זיך איהר געטרייסעלט א לינקער פוס, און האט ווי צום טאקט איהם צוגעקלאפּט אין די קניע.

— אך, די ערשטע מינוט אין די קופּע... כ'האב די ערד־אונטער זיך ניט געפיהלט! איך בין געווען, ווי א דערשלאגע־נע, און האב פון אנפאנג געטראכט בלויז פון אונזער באגאזש : — ווי קריעגט מען איהם ארויס ? און צו וועט ער אונז ניט מסר'ען, אז מיר זאלען איהם דארט איבערלאזען. און מיר איז אלעס אויסגעקומען אזוי נאריש, אונמעגליך, אז עס איז בלויז א מארד אין חלום, וואס נור א קינד קאן זיך אויסטראכטען, וואס מ'דארף פּשוט זיין משוגע צו וועלען דאס אויספיהרען. מ'כאפּט דאך אונז גלייך ; מארגען זיינען מיר אונטער ארעסט... און אזוי האב איך זיך אלץ געוואלט בערוהיגען, זיך איינרעדען, אז מיין מאן וועט זיך נאך בערעכענען, אז דאס וועט ניט געשעהען, עס קען ניט געשעהען. אבער ניין. איך ברויך נור א קוק טהון, ווי ער שמועסט עס דארטען מיט דעם הויפּט־ריכטער, און איך זעה שוין, אז ער איז ענטשלאסען און איז בייז ווי א חיה. דאך, אויסגעזעהען האט ער רוהיג און געלאסען, און האט זאגאר גערעדט מיט מונטער־קייט, מיט זיין געוועהנליכען אויסדרוק אויף'ן פּנים ; און בלויז אין זיין קלאהרען בליק, וואס ער האט צו מיר מאמענטענווייז געווארפען, האב איך איינגעזעהען די שטייפקייט פון זיין ווילען, ער וועט איהם ערמארדען א קילאמעטער ווייטער, אפשר צוויי ווייטער, און גראדע אויף דעם פּונקט וואו ער האט ביי זיך אב־געמאכט, און וואו איך ווייס אבער ניט : — דאס איז שוין זי־

כער ; דאָס זעה איך אין זיינע רוהיגע בליקען, וואָס ער ווארפט אויף איהם, — איהם, וואָס וועט באַלד אויף דער וועלט ניט זיין. איך האָב גאָרניט געזאָגט ; איך האָב בלויז געציטערט מיט אַן אינערליבע אנגסט, וועלכע איך האָב זיך בעמיהט ניט אַרויסצו־ווייזען, מאַכענדיג זיך שמייכלען, ווען מ'האָט צו מיר געקוקט. פאַר וואָס־זשע האָב איך זיך ניט בעזינגען דאָס ניט צו דערלאָזען ? ערשט שפּעטער, ווען איך האָב זיך בעמיהט זיך אָבצוגעבען אַ רעכנונג, האָב איך זיך אַליין פארוואונדערט, וואָס איך בין ניט צו צו דער טיהר און גענומען שרייען, אָדער וואָס איך האָב ניט אַ ציה געטהון דעם סיגנאַל שנור, אָבער דאן, אין יענער מינוט האָב איך זיך געפיהלט ווי פּאַראַליזירט, ווי אַ מענש, וואָס בלייבט גאָר אָהן כחות. אָהן שום ספק, בין איך דענסטמאָל געוועזן זיכער, אַז מיין מאַן איז גערעכט, און, אַז איך דערצעהל דיר שוין אַלעס, מיין טהייערער, טאָ וועל איך זיך שוין מודה זיין אין דעם אויך : געגען מיין אייגענעם ווילען בין איך מיט לייב און לעבען געוועזן מיט מיין מאַן געגען יענעם, וויילביידע האָבען דאָך מיך געהאט, — פאַרשטעהסטו — און מיין מאַן איז אַ יונ־גער מענש, אָבער יענער, אָך, זיין ליעבשאַפט !... און ווייסטו גאָר ; — דעם אמת געזאָגט, קאָן מען דען דאָס ערקלערען ? אַ מענש טהוט אָפּ אַ מאָל אזוינס, וואָס ער האָט זיך קיין מאָל ניט געגלויבט, אַז ער וועט דאָס טהון. אַז איך דערמאָן זיך נור אַז איך האָב קיין מאָל ניט געקאָנט שעכטען אַ הינדעלע ! אַך ! יענע שרעקליכע שטירמישע נאַכט ! אַך ! דער פינסטערער פּחד, וואָס האָט מיך פאַרכאַפּט ביז די טיעפעניש פון מיין נשמה.

און דאָס דעליקאטע בעשעפעניש, וואָס זשאק האַלט איצט אין זיינע אַרמס, קומט איהם איצט אויס אזוי אונדורכדרינגבאַר, אזוי ענדלאָז טיעף, ווי די פינסטערע טיעפעניש, פון וועלכע זי רעדט ! און ער האָט זי געדריקט און געדריקט צו זיך, — אָבער אין האַרצען האָט ער איהר ניט געקאָנט אריינדרינגען. און ס'האָט איהם אָנגעכאַפּט אַ פיעבער, הערענדיג פון דעם מאָרד, פון וועלכע זי האָט איהם געמורמעלט אין זיינע אָרמס.

— זאָג־זשע מיר, האָסטו אויך געהאַלפען טויטען דעם אַלטען?

— איך בין מיר געזעסען אין א ווינקעל, — האָט זי וויי־טער דערצעהלט, ניט ענטפערענדיג דירעקט, — מיין מאַן איז געווען צווישען מיר און דעם הויפּט־ריכטער, וועלכער איז גע־זעסען אין צווייטען ווינקעל. זיי האָבען גערעדט פון די קומענ־דע וואַהלען... עטליכע מאָל האָב איך געזעהען מיין מאַן בויגט זיך אָן, וואַרפט א בליק דורך'ן פענסטער אין דרויסען, אום צו זעהען, וואו מער זיינען, גלייך ווי ער איז אונגעדולדיג... און יעדעם מאָל וואָס איך האָב איהם נאָכגעקוקט, האָב איך מיר אויך אָבגעגעבען א רעכענונג פון דעם וועג, וואָס מיר זיינען אָבגע־לאָפען. די נאַכט איז געווען א טונקעלע, די שוואַרצע מאַסען בוימער זיינען ווילד געפלויגען צוריק. און די אונאויפהערענדע קלאַפּעריי פון די רעדער, וואָס איך האָב נאָך קיין מאָל דאָס־גלייכען ניט געהערט, — עפּיס א מין שרעקליכער טומעל פון קולות, בייזע און קרעכצענדע, ווי דער טרויעריגער געבעט פון חיות, וואָס מען פיהרט צום טויט!... און דער צוג פליהט מיט דער גרעסטער שנעלקייט... פלוצים, פייערלאָך; דער צוג פליהט פאַרביי א סטאַנציע, און פון די געביידעס רופט זיך אָפּ דאָס ווידער־קול פון דעם גאַנג... דאָס איז מאַראָם, בלויז צוויי מיט א האַלבע ליגע פון רואַן. עס בלייבט נור מאַלאָנעי, און דערנאָך באַראַנטען, וואו וועט עס אַלזאָ, געשעהען? מוז מען עס וואַרטען ביז דער לעצטער מינוט? איך האָב שוין מעהר קיין מאָס ניט געהאַט ניט פון צייט, ניט פון שטרעקע, איך האָב זיך אָבגעלאָזט, ווי דער פאַלענדער שטיין, וואָס עס טראָגט איהם ערגיץ אין דער פינסטערניש מיט א פאַרטויבענדען רויש... פלוצים, פליהען מיר איבער די סטאַנציע מאַלאָנעי, און אין אן אויגענבליק זעה איך אַלעס! אין טונעל וועט עס געשעהן, איין קי־לאָמעטר ווייטער... איך האָב זיך אומגעקעהרט צו מיין מאַן, אונזערע בליקען האָבען זיך בעגעגענט: — יאָ, אין טונעל... צוויי מינוט נאָך... און דער צוג לויפט ווייטער, די צווייג־סטאַנ־ציע קיין דיעפּ פליהט פאַרביי; איך בעמערק דעם וועג־סיגנאַ־

ליסט אויף זיין פּאָסטען. פּאַראַן דאָ בערגלאַך; און מיר דוכט זיך אַז איך זעה אויף זיי מענשען, מיט אויפגעהויבענע הענד, און זיי בעשולדיגען אונז. דער מאַשיניסט הויבט אָן פּייפען: דער טונעל פאנגט זיך אָן... און אַז דער צוג איז אהין אריין, — אָה! ס'אַ גערויש אונטער די נידריגע ארקעס! דו ווייסט דאָך דער רויש פון דעם קלאַפּענדען אייזען, ווי עפּיס אַ געוואַלדיגער האַמער איבער די קאָוואַדלע, און מיר, אין מיין שרעק, האָבען זיי זיך אויסגעדוכט ווי אַ דונער קלאַפּ.

ביי סעווערינע'ן האָט געקלאַפּט אַ צאָהן אָן אַ צאָהן: זי האָט אויפגעהערט דערצעהלען; און דערנאָך איבערבייטענדיג דעם טאָן כמעט אויף אַ געלעכטער, האָט זי געזאָגט:

— איז דאָס ניט נאַריש, האַ? אַז איצט געהט מיר נאָך דורך אַ קעלט, מיין טהייערער, אזש ביז אין די ביינער. און דאָך איז מיר דאָ אזוי וואַרם מיט דיר, און איך בין אזוי צופריעדען!... און דערצו נאָך, איז שוין ניטאָ וואָס מורא צו האָבען: די אונ־טערזוכונג איז שוין געענדיגט, און אין די הויכע פענסטער וויל מען נאָך ווענינער, ווי מיר, אַז די געשיכטע זאָל אריינגעבראַכט ווערען אין דער עפענטליכקייט... אָה! איך פערשטעה דאָס שוין גאָר גוט און איך מעג זיין רוהיג.

און איצט האָט זי זיך טאַקי צולאַכט און האָט געזאָגט:

— אָט דו, אַ שטייגער; קאָנסט זיך באמת בעריהמען, אַז דו האָסט אונז גוט אָנגעשראָקען!... דערצעהל מיר טאַקי, — דאָס האָט מיך די גאַנצע צייט אינטערעסירט; אָבער דעם אמת; וואָס האָסטו אייגענטליך געזעהען?

— איך האָב דאָך אַלעס דערצעהלט אויף'ן פערהער, — ניט מעהר: אַ מאַן שניידט איבער דעם האַלז אַן אַנדערען... און איהר האָט זיך צו מיר געהאַלטען עפּיס מאָדנע, אַז איך האָב זיך ענדליך אָנגעשטויסען. איין מאָמענט זאָגאַר האָט זיך מיר אָפּ־געדוכט, אַז איך דערקען דיין מאַן... און ערשט גאָר שפּעטער בין איך ביי זיך געוואָרען פאָלקאָמען זיכער...

זי האָט איהם פרעהליך איבערגעשלאָגען די רייד.

— יאָ, אין סקווער דאָרט, יענעם טאָג ווען איך האָב דיר

געזאָגט, אַז ניט, — דערמאָנט זיך ? דאָס ערשטע מאָל וואָס מיר זיינען צוזאמען געוועזן אין פּאַריז... זאָנדערבאַר ! איך האָב דיר געזאָגט, אַז ניט, און ביי זיך בין איך געווען זיכער, אַז דו האָסט פאַרשטאַנען, אַז יאָ. און ס'קומט אויס גלייך ווי איך וואָלט דיר אַלעס דערצעהלט, אַ יאָ?... אָה, ליעבינקער, כ'האָב אָפּט געטראַכט דערפון און מיר דוכט זיך, אַז יענעם טאָג האָב איך דיך ליעב געקראָגען.

און זיי האָבען זיך ווידער ליידענשאַפטליך אומגעאַרמט און זיך געדריקט גלייך ווי זיי וואָלטען געוואָלט ווערען איינס, און זי האָט ווייטער דערצעהלט.

— מיר זיינען אונטער'ן טונעל, — און דער צוג לויפט זיך... ס'איז זעהר אַ גרויסער טונעל. דריי מינוט געהט דאָרט דער צוג. און ביי מיר איז דאָס געווען ווי אַ שעה... דער הויפּט־ריכטער האָט געשוויגען איבער דעם פּערטויבענדען רויש פון דעם באהן. און מיין מאַן איז אין דער לעצטער מינוט, דאַכט זיך, געוואָרען אָבהענטיג ; ער האָט זיך ניט גערירט פון אָרט. איך האָב בלויז בעמערקט, אין די וואונקענדע שיין פון דעם לאָמפּ, אַז די אויערען זיינען ביי איהם רויט געוואָרען... וואָס וואַרט ער ? ביז מיר וועלען ווידער זיין אויף'ן פרייען פעלד ? מיר האָט דאָס דאַן אויסגעזעהען אַזוי אונפערמיידליך, און אַזוי איז דאָס מיר געגאַנגען אין לעבען, אַז איך האָב געהאַט בלויז איין וואונש : פּטור צו ווערען און זיך אויפצוהערען פּלאָגען אין וואַרטעניש. וואָס הרג'עט ער איהם ניט, ווי באַלד מ'דאַרף ? איך וואָלט אַליין גענומען דאָס מעסער און אַן ענד : — אַזוי בין איך געווען אויסער זיך פון מורא און ליידען... מיין מאַן האָט אויף מיר אַ בליק געטהון. ער האָט דאָס, געוויס, אָן מיר געמערקט. פּלוצים גיט ער זיך אַ וואָרף אויף דעם הויפּט־ריכטער און כאַפּט איהם אָן ביי די אַקסעל, בשעת יענער האָט זיך אומגעקערט מיט'ן פּנים צו דער טיהר. דער אַלטער האָט זיך דערשראָקען, האָט זיך אינסטינקטיוו אַ ריס געטהון און האָט אויסגעצויגען די האַנד צום סיגנאַל־שנור, וואָס איז געהאָנגען פּונקט איבער זיין קאָפּ, אָבער ער האָט דעם שנור נאָך ניט אָנגעריהרט,

האָט ער שוין געקראָגען אַזאַ זעץ, אַז עס האָט איהם אַ שליידער געטהון צו דער קאַנאַפּע און ס'האָט איהם ווי איינגעבויגען אין צווייען. זיין מויל, אָפען פון שרעק און איבערראשונג, האָט אַרויסגעלאָזט אונדייטליכע געשרייען, וואָס האָבען זיך פארלאָרען אין דעם רויש פון באהן; אָבער איך האָב דייטליך געהערט מיין מאַן, מיט'ן קוויטש פון אַ בייזער שלאַנג, ווידערהאָלען דאָס וואָרט: חזיר! חזיר! חזיר!...

אָבער דער גערויש ווערט קלענער; דער צוג געהט אַרויס פון טונעל; עס בעווייזען זיך די בלאַסע פעלדער; די שוואַר־צע בוימער לויפען צוריק... און איך — איך בין געזעסען אין מיין ווינקעל, כמעט פון זינען, איינגראָבענדיג זיך וואָס מעהר אין די קאַנאַפּע, ווי כ'האָב נור געקאָנט. ווי לאַנג האָבען זיי זיך געראַנגעלט? קוים איניגע סעקונדען, און מיר האָט זיך געדוכט, אַז ס'וועט גאָר קיין מאָל קיין ענד ניט נעמען, אַז אַלע פּאַסאַזשירען הערען שוין די געשרייען, אַז די בוימער זעהען אַלעס... מיין מאַן האָט געהאַלטען דאָס אָפענע מעסער, אָבער דערלאַנגען האָט ער איהם ניט געקאָנט, ווייל דער וואַגאָן האָט שטאַרק געטרייסעלט און דער אַלטער האָט געשטויסען מיט די פיס. מיין מאַן איז שיער אַליין ניט אַניידערגעפאַלען אויף די קניע. און דער צוג פליהט דערווייל, און עס טראָגט אונז מיט די גרעסטע שנעלקייט, און די מאַשין פייפט, צוקומענדיג צום שלאַג־בוים ביי קרוא־דע־מאָפראַ...

און דאָ האָב איך זיך אַרויפגעוואָרפען אויף די פיס פון דעם אַלטען, ווי ער ראַנגעלט זיך נאָך. ווי אַזוי דאָס איז געשעהען, קאָן איך זיך עד היום ניט דערמאָנען. אָבער איך בין איהם אַני־דערגעפאַלען אויף די פיס ווי עפּיס אַ משא און האָב איהם צו־געהריקט די פיס מיט מיין גאַנצער וואָג, אַז ער זאָל זיך ניט קאָ־נען ריהרען... געזעהען האָב איך גאָרניט: איך האָב אַלעס גע־פיהלט: דעם זעץ פון דעם מעסער אין גאָרגעל, די דויערענדע קאָנוואולסיעס, דאָס וואַרפען זיך פון דעם קערפּער און דערנאָך דער טויט אין דריי שלוכצען, ווי דאָס קרעכצען פון אַן אַלטען

זייגער... אַך, דאָס ציטערען, דאָס גוסס'ען, — איך פיהל עס נאָך איצט אין מיינע אברים!

זשאַק, פאַרצעהרט פון נייגעריגקייט, האָט זי געוואָלט אונטערברעכען כדי זי עפּיס צו פרעגען. אָבער איצט האָט זי זיך געאיילט צו ענדיגען.

— ניין, ציה אויף... אז איך האָב זיך אויפגעהויבען, זיינען מיר פאַרבייגעפלויגען קרוא־דע־מאָפראַ מיט די גרעסטע שנעלקייט. איך האָב קלאָהר געזעהען די פאַרמאַכטע פאָדערשטע טיהר פון דעם הויז און דערנאָך אויף דעם פאָסטען ביים שלאַגבוים. נאָך אַ פיערטעל קילאָמעטער, — אם העכסטען, נאָך פינף מינוט, — און מיר קומען אָן אין באַראַנטען... דער טויטער קערפּער ליעגט איינגעקאָרטשעט אויף דער קאַנאַפּע, דאָס בלוט גיסט זיך ווי א געדיכטער שטראָם. און מיין מאַן שטעהט, א צומישטער, און קוקט, און שאָקעלט זיך אין דעם טרייסלען פון צוג, און ווישט דאָס מעסער מיט'ן טיכעלע. ס'איז שוין אזוי אַוועק א מינוט, ווען מיר האָבען זיך נאָך א ריהר ניט געטהון זיך צו ראַטעווען... אַז מיר זאָלען נאָך ווייטער אזוי בלייבען דאָ מיט דעם געשטאָכענעם, אין די קופּע, וועט מען אונז נאָך פאַקען אפשר די מינוט ווי דער צוג שטעלט זיך אָפּ אין באַראַנטען... אָבער מיין מאַן בעהאַלט דאָס מעסער אין קעשענע; ער קומט, דאַכט זיך צו זיך... כ'האָב געזעהען, ווי ער בעזוכט דעם טויטען, נעמט צו זיין זייגערעל, דאָס געלד, אַלעס וואָס ער קאָן נור געפינען. און עפּענענדיג די טיהר, נעהמט ער זיך אָן מיט כח און וויל ארויסשטופּען דעם קערפּער אויף די רעלסען, ניט אָנריהרענדיג זיך מיט די הענד, כדי זיי ניט צו פאַרשמירען אין בלוט. — העלף מיר דאָך! העלף מיר איהם ארויסשטופּען!

— אָבער איך ריהר זיך אַפילו ניט; איך וויים פון מיינע הענד און פיס ניט. — צום טייוועל! העלף דאָך ארויסשטופּען! — דאָס ערשטע איז ארויס דער קאָפּ און האָט זיך אראָפּגעהאָנגען ביז'ן טרעפּעל פון וואַגאָן; אָבער דער קערפּער האָט זיך איינגעדרעהט און האָט ניט געקאָנט דורך... און דער צוג לויפט... אָבער נאָך איין לעצטע אָנשטרענגונג, און דער טויטער קערפּער

האָט זיך א וויעג געטהון און איז ארויסגעפאַלען צו די רווישענדע רעדער. — אה! דער חזיר, איצט איז שוין א סוף!“ — און ער האָט נאָך צוזאַמען געלעגט די רייזע קאָלדרע, און זי אויך ארויסגעוואָרפען...

אין קופע זיינען איצט געווען בלויז מיר אליין; מיר שטעהען און וואַגען זיך ניט צו צוזעצען אויף דער קאַנאַפּע מיט'ן טייך בלוט... און די טיהר איז אָפען און קלאַפּט... איך בין געווען צומישט, בערווישט, און האָב פון אָנפאַנג גאָרניט פארשטאַנען, ווען איך האָב דערזעהען מיין מאַן לאָזט זיך אויף ארונטער און ווערט אויף פערשוואונדען. ער בעווייזט זיך אָבער ווידער.

— קום, — זאָגט ער, — שנעל, מיט מיר, אויב דו ווילסט ניט מען זאָל אונז אָבהאַקען די קעפּ!

אָבער איך ריהר זיך ניט. ער ווערט אונגעדולדיג.

— קום דאָך, צום טייוועל! קום צוריק אין אונזער וואַגאָן; ער איז לעדיג.

לעדיג? אונזער וואַגאָן לעדיג. אהין איז ער עס געגאַנגען! און די דאַמע אין שווארצען, יענע וואָס האָט ניט גע־רעדט א וואָרט, וואָס האָט זיך ווי בעהאַלטען, — איז ער דען ווירקליך זיכער, אז זי זיצט ניט ערגיץ אין א ווינקעל?...

— געהסטו? אָדער איך שליידער דיר ארונטער אויף די רעלסען, ווי יענעם!...

און ער איז צוריק אריין אין קופּע, צו־ווילדעט, משוגע; ער וועט מיך אראָפּוואַרפען... און איך שטעה שוין אין דרויסען, אויף'ן טרעפּעל פון וואַגאָן, מיט ביידע הענד איינגעשלאָסען ארום דעם מעשענעם הענטעל. ער איז ארויס נאָך מיר, און האָט זאָרג־פעלטיג פאַרמאַכט די טיהר.

— געה, געה!

אָבער איך האָב ניט געוואַגט; ס'האָט מיר געשווינדעלט אין די אויגען פון דעם שנעלען גאַנג פון צוג, און דער ווינט, ווי עפּיס א שטורם, האָט מיר געשמיסען אין פּנים. די האָאָר האָבען זיך מיר צולאָזט, און אָט אָט וועלען מיינע אָנגעצויגענע פינגער אָפּ־לאָזען דאָס הענטעל!

— געה, געה ! דער טייוועל.

און ער האָט מיך געשטופּט, און איך האָב געמוזט געהען, אָנהאַלטענדיג זיך מיט איין האנט, אָנכאַפּענדיג זיך מיט דער צווייטער, דריקענדיג זיך צו די וואַגאָנעס, און מיינע קליידלאַך צופליהען זיך און שלאָגען מיך איבער די פיס...

פון ווייטענס, וואו דער וועג פארקירעוועט זיך, מערקט זיך שוין די שיין אויף דער סטאנציע באַראַנטען, דער לאָקאָמאָטיוו נעמט שוין פייפען.

— געה, געה ! צום טייוועל !

אַך, דער גערויש, ווי אין גיהנם, דאָס פירכטערליכע טרייסלען, און איך מוז געהען ! גלייך ווי א שטורם־ווינט האָט מיך אויפגעכאפּט און טראָגט מיך ווי א שטרויעלע און וועט מיך צו־שמעטערען אָן יענער וואַנט ; און די פעלדער איילען זיך אונטער מיינע פּלייצעס, און די בוימען יאָגען מיר נאָך אין א ווילדען גאַלאָפּ, זיי קעהרען זיך אום, הויקערען זיך איין, און לאָזען ארויס א האסטיגען געוויין, פאַרביילויפענדיג. ביים עק וואַגאָן, וואו איך האָב געדאַרפט אריבער שפּאַנען צום טרעפּעל פון צווייטען וואַגאָן, און אָנכאַפּען דאָס אַנדערע הענטעל, בין איך געבליעבען שטעהען : — איך האָב קיין מוטה ניט געהאט : — שוין צו פיעל פיר מיר.

— געה, דער טייוועל !

און ער איז צו צו מיר ; ער האָט מיך א שטופּ געטהון... איך האָב פארמאכט די אויגען... און בין געגאַנגען ווייטער. ווי אזוי ? איך וויים ניט, דער אינסטינקט האָט מיך געפיהרט, ווי א חיה, וואָס האַלט זיך אָן מיט די נעגעל, זי זאָל ניט אראָפּפאַלען. ווי האָבען עס אונז מענשען ניט דערזעהען ? מיר האָבען אזוי פארביינעקלעטערט דריי וואַגאָנעס ; איינער פון די דריי, פון צווייטען קלאס, איז בוכשטעבליך געווען אָנגעפּאקט. איך געדענק גוט, א גאַנצע רייהע קעפּ, בעלויכטען פון דעם לאָמפּ ; איך מיין, איך וואָלט זיי דערקענט, ווען איך זאָל זיי ווען עס איז בעגעגענען : — עפּיס איינער א דיקער, מיט רויטע באַקענבאַרדען,

און ספּעציעל צוויי יונגע מיידלאך, וועלכע האָבען זיך אָנגעבוי־גען און האָבען געלאַכט.

— געה, געה! צום טייוועל, געה!

און ווייטער ווייס איך ניט. די ליכט פון דער סטאַנציע באַראַנטען האָבען זיך אונטערגערוקט, דער לאָקאָמאָטיוו פּייפט... איך געדענק, אז מען שלעפּט מיך, מען טראָגט מיך, מ'הויבט מיך אויף פאַר די האָר... מיין מאַן האָט מיך, דאַכט זיך א כאַפּ געטהון פאַר דער האנד, האָט איבער מיין אקסעל א עפּען געטהון די טיהר און האָט מיך אריינגעוואָרפען אין וואַגאָן אריין.... ס'האָט מיך געשטיקט, כ'האָב שיער ניט גע'חלש'ט, ווען דער צוג האָט זיך אָבגעשטעלט. און איך האָב געהערט, אליין ניט ריה־רענדיג זיך, ווי ער רעדט איבער עטליכע ווערטער מיט דעם סטאַנציאָן־מייסטער פון באַראַנטען. און אז מיר זיינען ענדליך ארויס פון דער סטאַנציע, איז ער אויך אָהן כחות אַנידער גע־פאַלען אויף דער קאַנאַפּע אין קופּע. ביז האַוור האָבען מיר א מויל ניט געעפענט... אָה, איך האַס איהם, איך האַס איהם, פער־שטעה דאָך, פיר די אלע שוידערליכקייטען, וואָס ער האָט מיך געצוואונגען איבערצולייידען! אָבער דיך, מיין ליעבינקער, דיך ליעב איך: דו טהיילסט מיר צו אזוי פיעל גליק!

נאָך די געוואַלדיגע אנשטרענגונג בשעת דער לאַנגער ער־צעהלונג, איז סעווערינע'ס לעצטער אויסרוף געווען אַן אמת'ער אויסדרוק פון איהר דורשט נאָך גליק, ספּעציעל אין דעם שרעק פון איהרע ערינערונגען. אָבער זשאַק, צוקאָכט און אויפגערעגט ווי זי, האָט זי נאָך צוריקגעהאַלטען.

— ניין, ניין; ציה אויף... און דו האָסט איהם צוגעדריקט די פיס און דו האָסט געפיהלט, ווי ער געהט אויס?

עפּיס אונבעקאַנטעס האָט זיך געוומען ריהרען אין זשאַק'ס נשמה; א בוואַליע ווילדקייט האָט זיך אין איהם אויפגעהויבען און האָט זיך צוגאָסען אין זיין מח, ווי א רויטער חלום. איהם האָט אָנגעכאַפּט די נייגיעריגקייט צו מאָרדען.

— און דערנאָך דאָס מעסער? האָסט געפיהלט וואָס דאָס מעסער איז איהם אריין אין האלז?

— יא; א טעמפּער זעץ.

— אזוי? א טעמפּער זעץ.... ניט קיין שניט... ביסטו זיכער?

— ניין, ניין; ניט מעהר ווי א זעץ.

— און דערנאָך וואָס? קאָנוואולסיעס, אה?

— יא; דריי מאָל איז עס איהם דורכגעגאנגען פון איין עק קערפּער ביז'ן אנדערען; איך האָב עס אַזש געפיהלט אין זיינע פּיס.

— די לעצטע קאָנוואולסיעס, א? דאָס האָט איהם שוין אוועקגעלייגט?

— יא; די ערשטע איז געווען זעהר א שטארקע; די איבעריגע צוויי שוין שוואכער.

— און ער איז אויסגעגאנגען; און דו? וואָס האָסטו געפיהלט, זעהענדיג, ווי ער געהט אזוי אויס אונטער דיר, פון א שטאָך מיט א מעסער?

— איך? אָה, איך ווייס ניט.

— דו ווייסט ניט? צו וואָס זאָגען א ליגען? זאָג מיר דעם אמת, זאָג מיר, ניט פארבאָרגען, וואָס האָסטו געפיהלט.... יסורים?

— ניין; ניין; ניט דאָס.

— וואָס דען? פערגעניגען?

— פערגעניגען, אך, ניין; קיין פערגעניגען ניט.

— וואָס דען, מיין ליעבע? כ'בעט דיך, דערצעהל מיר אלעס... אז דו זאָלסט נור וויסען... דערצעהל מיר, וואָס פיהלט מען....

— מיין גאָט, קאָן מען דען דאָס איבערגעבען.... מ'פיהלט א שרעק.... ס'פארטראָגט דיך ערגיץ ווייט, — אָה, אזוי ווייט, ווייט! כ'האָב אין מיין גאנצען לעבען ניט איבערגעלעבט אזוי פיעל ווי אין דער איינער מינוט.

פארקלעמענדיג די צייהנער, און אונפערשטענדליך עפּיס אונ־טערברומענדיג, האָט ער ארומגעכאַפּט סעווערינע'ן, און זי איהם. זיי האָבען זיך געהאַלזט אַזש דערשטיקט צו ווערען, זוכענדיג לי־

עבע זאגאר ביז'ן טויט אריין,—זוכענדיג מיט א מין שמערצליכער בעסטיאליטעט, ווי יענע חיות, וואס נעמען זיך אמאל ארוים די געדערים ביים פאארען זיך. ס'האט זיך בלויז געהערט זייער הייזעריגער אטהעם, און ניט מעהר. אויף דער סטעליע איז שוין מעהר ניט געווען דער בלוטיגער אבשיין; און דער אויווען איז אויסגעגאנגען, און אין שטוב איז געווארען קאלט צוליעב דעם שטארקען פראסט פון דרויסען. קיין שארך האט זיך ניט געהערט פון די גאסען בעדעקט מיט שנעע. איין מאמענט האט זיך נאך געהערט דאס כראפען פון דער שכנה, די צייטונגס־הענד־לערקע, און דאס גאנצע הויז איז איינגעזונקען אין די שווארצע טיעפעניש פון שלאף.

זשאק, וועלכער האט סעווערינע'ן געהאלטען אין זיינע ארמס, האט מיט אמאל דערפיהלט, אז דער שלאף האט זי א כאפ געטהון, און זי פאלט ווי א דער'הרג'עטע. די רייזע, דאס לאנגע ווארטען ביי מיזאר'ן, און דערנאך די פיעבערשע נאכט זייערע, — דאס אלעס האט זי דערשלאגען. זי האט עפיס ארויסגעפלאפעלט א קינדערשען „גוט נאכט!" און זי שלאפט שוין, אטהמענדיג רוהיג. דער קוקו אויף דעם זייגער האט גענומען שלאגען דריי.

און קעגען א שטונדע נאך האט זשאק זי געהאלטען אויף זיין לינקען ארם, וועלכער איז איהם ביסלעכווייז ווי פארגלי־ווערט געווארען. ער האט קיין אויג ניט געקאנט צומאכען; אן אונזיכטבארע האנד האט איהם, ווי אויף צו להכעים געצוואונגען צו עפענען די אויגען און קוקען אין די פינסטערניש. איצט האט ער שוין גארניט געקענט מערקען אין דעם צימער, איינגעטונקט אין דער נאכט; אלעס איז געווען פארצויגען מיט די זעלבע שווארצקייט : דער אויווען, דאס מעבעל, די ווענט. און ער האט זיך געמוזט איבערקערען אום צו קענען זעהען די צוויי בלייכע פיער־קאנטען פון די פענסטער, אונבעוועגליכע און אונדייטליכע, ווי עפעס אין א חלום. ניט קוקענדיג אויף זיין אונגעהייערע מיעדקייט, האט זיך ביי איהם דער קאפ צוארבייט זעהר שטארק, דרעהענדיג זיך אלץ ארום די זעלביגע רייהע געדאנקען, און יע־דעם מאל, וואס ער מאכט אומיסטנע צו די אויגען און ווערט,

דאכט זיך, אנשלאָפען, קומען ווידער די זעלבע געסט, און עס פאנגען זיך אָן די זעלביגע פאָרשטעלונגען, און רופען ארויס די־זעלביגע געפיהלע. און זעהען זעהט ער, בשעת ער קוקט עס מיט זיינע ברייט־אָפענע אויגען אין דער פינסטערניש, בלויז די סצענע פון דעם מאָרד, מיט יעדעס פיצעלע, מיט יעדע איינצעלהייט. און דאָס בילד, — דאָס זעלביגע, פארטומלענדע, איינדרוקספולע, — דאָס וויל ניט אוועק פון איהם. דאָס מעסער רוקט זיך אריין אין גאָרגעל מיט אַ טיעפען זעץ; דער טויטער האָט דריי קאָנוואולסיעס איבער'ן גאנצען קערפער; די נשמה געהט איהם אויס אין די שטראָמען ווארימע בלוט, רויטע בלוט, און אָט — דוכט זיך זשאַק'ן, — רינט איהם דאָס דאָזיגע בלוט איבער די הענט. צוואנציג מאָל, דרייסיג מאָל — אַלץ דאָס זעלבע: דאָס מעסער אריין, דער קערפער ווארפט זיך.... שרעקליך! אונגע־הייער! זשאַק פיהלט, עס שטיקט איהם; ער ווערט אויסער זיך; אין דער פינסטערניש הויבט ער זאָגאר אָן צו זעהען! אָה! צו דערלאנגען אַזאַ זעץ מיט אַ מעסער, צו בעפרידיגען זיין אלטען בעגעהר, צו וויסען וואָס מען פיהלט דערביי, דורכצומאכען אַזאַ מינוט, ווען מען פיהלט מעהר, ווי אין אלע, דעם גאנצען לעבען...

ס'האָט איהם געשטיקט אַלץ מעהר; און ער האָט אַ טראכט געטהון, אַז ער קען ניט אנשלאָפען ווערען, ווייל סעוועריגע ליגט איהם אויף דער האנד. פאמעלאך האָט ער זיך בעפרייט, האָט זי אוועקגעלייגט לעבען זיך אַ שלאָפענדע. ס'איז איהם געוואָ־רען עטוואָס לייכטער, און ער האָט געמיינט, אַז איצט וועט ער שוין איינשלאָפען. אָבער ניט קוקענדיג אויף זיין ווילען, האָבען איהם אונזיכטבארע פינגער אויפגעריסען די אויגען; און אין דער פינסטער ווערט ווידער אוועקגעשטעלט דער מאָרד מיט'ן בלוט, און דאָס מעסער אין גאָרגעל, און דער טויטער ווארפט זיך. און עס גיעסט זיך אַ רויטער רעגען אין דער פינסטערניש, און עס עפענט זיך די גרויסע וואונד אין גאָרגעל — אַן אונגעהייערע לאָך ווי פון אַ האַק...

גענוג. זשאַק ראנגעלט זיך שוין ניט מעהר; ער לעגט זיך אוועק, מיט פנים ארויף, און קוקט אויף דעם פאר'עקשנ'טען

חלום אויף דער וואָהר. ער שפּירט אין זיך, ווי זיין מאַרך ארבייט ווי משוגע, און דער קאָפּ געהט ביי איהם אויף אלע שרויפען, פּונקט ווי אמאָל, אין זיינע יונגע יאָהרען. און ער האָט דאָך שוין גע־מיינט, אז ער האָט זיך אויסגעהיילט; דער וואונש צו הרג'ענען איז אין איהם שוין געווען טויט מאָנאַטען לאַנג, זייט ער קען סעווערינע'ן; און דאָ האָסטו דיר. ער האָט דאָס נאָך קיין מאָל ניט געפיהלט אזוי שטארק, ווי היינט פון איהר בעשרייבונג פון דעם מאָרד, וואָס זי האָט איהם דאָ אין דער שטיל אויסדער־צעהלט, ליגענדיג ביי זיין זייט, ארומנעמענדיג איהם און צודריי־קענדיג זיך צו איהם.

זשאַק האָט זיך פון איהר אָבגערוקט, כדי זיך אין איהר ניט אָנצוריהרען, ווייל דאָס האָט איהם געבריהט ווי מיט פייער. אַן אונערטרעגליכע היץ האָט איהם אַ ברען געטהון אין דער פּלייצע, גלייך ווי דער מאַטראַץ אונטער איהם וואָלט מיט אמאָל געוואָרען אַ הייץ־אויווען. מוראשקעס, פייערדיגע נאָדלען האָבען איהם געבויערט דעם האַלז־און־נאַקען; געגען אַ מינוט האָט ער ארויס־גענומען די הענד פון אונטער די קאָלדרע; זיינען זיי אָבער באַלד געוואָרען ווי אייז, און ער האָט אָנגעהויבען ציטערען. ער האָט זיך געשראָקען פאר זיינע אייגענע הענד; ער האָט זיי צוריק אריינגענומען אונטער די קאָלדרע און זיי זיך צוערשט פארלעגט אויפ'ן בויך, און דערנאָך האָט ער זיי ארונטער גערוקט אונטער זיך, און זיי דאָרט געהאַלטען ווי געפאַנגענע, און זיי ניט ארויס־געלאָזט, גלייך ווי ער האָט עפּיס מורא געהאט, אז זיי זאָלען איהם דאָ עפּיס ניט אָבטהון אזא טהאט, וואָס איצט וויל ער עס ניט און וועט עס דאָך אמאָל פאָרט טהון.

יעדען מאָל, וואָס דער קוקוק האָט געשלאָגען ,האָט זשאַק גע־צעהלט; פיער אַ זייגער, פינף אַ זייגער, זעקס אַ זייגער! ער האָט געגארט, ס'זאָל שוין ווערען טאָג, אין דער האָפנונג אז די ליכטיגקייט וועט פאַריאָגען די בייזע חלומות. ער האָט זיך אויך איבערגעקעהרט צו דעם פענסטער, און זיך איינגעקוקט אין די שויבען. אָבער געזעהען האָט ער דאָרט נאָך אלץ גאָרניט, אַ חוץ דעם בלאַסען אָבשיין פון דעם שנעע. אַ פיערטעל צו פינף האָט

ער געהערט אָנקומען דעם דירעקטען צוג פון האוור, וועלכער האָט זיך פערשפעטיגט ניט מעהר ווי אויף פיערציג מינוט, — א בע־זוייז, אז דער וועג ווערט צוריק פריי. און ערשט נאָך זיעבען א זייגער, האָט זשאק אָנגעהויבען בעמערקען, אז זעהר לאַנגזאַם נעמט זיך בעווייזען אויף די שויבען א ווייסקייט, בלאַס ווי מילך. ענדליך איז די שטוב געוואָרען פערוויסט פון יענער אונקלאָהרער שיין, און וועלכע עס דוכט זיך אָפּ, אַז דאָס מעבעל שווימט ארום. ס׳האָט זיך גענומען בעווייזען דער אויוועז, דער אלמער, דער בו־פעט...

אָבער די אויגען קאָן ער נאָך אַלץ ניט צומאכען; פאר־קעהרט, איצט האָבען זיי גאָר א בעדירפניס צו זעהען. און נאָך איידער ס׳איז אין גאנצען ליכטיג געוואָרען, דערפיהלט ער, — גיכער ווי ער דערזעהט, — אויפ׳ן טיש דאָס מעסער, מיט וועלכען ער האָט די פריהערדיגע נאכט געשניטען דאָס גע־בעקס. און מעהר ווי דאָס מעסער האָט ער ניט געזעהען, — א קליין מעסערל, פארשארפט ביים שפיץ. און דער אויפשטע־הענדער טאָג, די גאנצע ווייסע שיין דורך די צוויי פענסטער, האָט בעלויכטען בלויז דאָס איינע שמאָלע קלינגעל. און די מורא פאר זיינע הענד האָט איהם געצוואונגען זיי נאָך ווייטער צו האלטען צוגעדריקט אונטער זיך; ער האָט אָבער געפיהלט, אז זיי ווילען ניט איינרוהען אונטער איהם, אז זיי רעוואָלטירען, זיינען שטארקער פאר זיין ווילען. זיינען זיי דען שוין ניט מעהר זיינע הענד? זיינען זיי דען די הענד פון אימיצען אנדערש, און זיינען איהם בלויז אָנגעקומען בירושה פון זיינע אור־אור־על־טערען, פון דער צייט, ווען דער מענש פלעגט נאָך מיט די הענד דערשטיקען חיות אין וואלד?

אבי ניט אָנצוקוקען דאָס מעסער, האָט זיך זשאק אומגע־קעהרט מיט׳ן פנים צו סעווערינע׳ן. זי איז זיך געשלאָפען זעהר רוהיג, אטהמענדיג ווי א קינד, אין איהר אונגעהייערער מיעדקייט. איהרע געדיכטע שווארצע האָר האָבען זיך פונאנדערגעלאָזט און האָבען בעדעקט דאָס קישען ווי מיט א שווארצע כוואַליע, וואָס האָט איהר געגרייכט ביז די אקסעל; זי האָט פאררייסען דעם

קאָפּ, און ס'האָט זיך דורך איהרע לאָקאָנעם האָאר ארויסגעזעהען איהר האַלז, אַזאַ דעליקאטנער, ווייס ווי מילך, קוים וואָס רויטליך. זשאַק האָט זי אָנגעקוקט, גלייך ווי ער האָט זי ניט דערקענט. און דאָך האָט ער זי פערגעטערט; אומעטום האָט ער פאר זיינע אויגען געזעהען איהר בילד, און ער בענגט נאָך איהר, אָפּטמאָל זאָגאר, ווען ער פיהרט דעם צוג; און אויף אַזוי פיעל זאָגאר, אַז ער איז אַזש אַמאָל איבערגעפלויגען אַ סטאַנציע, ניט קוקענדיג אויף די סיגנאַלען, און האָט זיך ערשט דערנאָך אויפגעכאַפּט ווי פון שלאָף. אָבער איצט האָט דאָס ווייסע העלזעלע איהרס איהם מיט אַמאָל גענומען אין גאַנצען געפאַנגען, ווי מיט אַ בעצויבערונג, אַ פּלעצליכע, אַן אונווידערשטענדליכע. און מיט שרעק אין זיין הארצען האָט ער אין זיך דערפיהלט די שטייגענדע בעדירפניס צו נעמען דאָס מעסער פון'ם טיש און דאָס אריינשטעכען ביז'ן הענטעל אין דעם לייב פון דער פרוי. ער הערט שוין דעם טעמפּען זעץ פון דעם קלינגעל אין איהר האַלז, און איהר קערפּער ציטערט דריי מאָל, און עס רינט אַ רויטער שטראָם, און דער טויט ציהט זי אויס. ער האָט זיך געראַנגעלט מיט זיך, זיך געוואָלט אָברייסען פון דער קליפּה; אָבער מיט יעדער סעקונדע פערלירט ער זיין ווילענס־קראַפט; די שרעקליכע אידעע נעמט איהם איין, בערוישט איהם ביז אַזאַ גראַד, ווען דער מענש טהוט וואָס דער אינסטינקט הייסט. זשאַק איז געוואָרען אַ צומישטער; זיינע הענד, די רעוואָלטירענדע, זייענען בייגעקומען זיין אָנשטרענגונג זיי צו בעהאַלטען; זיי רייסען זיך אַרויס פון אונטער איהם; זיי ווערען פריי. און ער זעהט קלאָהר, אַז איצט איז ער שוין ניט דער האַרר איבער זיינע אייגענע הענד, און אַז זיי וועלען זיך ברוטאַל צופרידען שטעלען, אויב ער וועט נאָך ווייטער אַזוי קוקען אויף סעווערינע'ן.... און מיט זיין לעצטען ביסעל כחות שטרענגט ער זיך אָן ארויסצוווארפען זיך פון בעט, און פאַלט צו דער ערד, ווי אַ בעזויפענער. ער וויל זיך אויפהויבען און פאַלט שיער ניט צוריק; די פיס האָבען זיך איהם פארפּלאָנטערט אין די קליידלאַך אויף דער פּאָדלאָגע. ער געהט ווי פאר'שכור'ט, מיט ציטערענדע הענד

זוכט ער זיינע זאכען, מיט דעם איינצעלנעם זאָנדערבארען גע־דאנק זיך שנעל אָנצוטהון, צו כאפּען דאָס מעסער, ארויסלויפען אין גאס און דערשטעכען אַן אנדער פרוי. איצט פּלאגט איהם זיין ליידענשאפט שוין צו שטאַרק; ער מוז הרג'ענען אַ נקבה. ער קען ניט געפינען די הויזען; ער האָט זיי דריי מאָל געהאַל־טען אין די הענד, אליין ניט ווייסענדיג; און אָנצוטהון די שיך איז איהם געווען אַ שווערע ארבייט. און אַבוואָהל ס'איז שוין דערווייל געוואָרען גוט טאָג, האָט איהם דאָס צימער דאָך אויס־געזעהען פול מיט רויטען רויך, — אַ פריהמאָרגען פון אַן אייז־קאַלטען־טומאן, וואָס וויקעלט אַלעס איין; ער האָט געציטערט פון פיבער; האָט זיך ענדליך אָנגעטהון, געכאפּט דאָס מעסער, זיך דאָס אריינגערוקט אין ארבעל; ער וועט זיכער אימיצען הרג'ענען, די ערשטע נקבה, וואָס קומט איהם אַנטקעגען אין גאס; פּלוצים אַ שאַרך פון אַ קלייד, אַ לאַנגער זיפץ, וואָס הערט זיך פון בעט... ער בלייבט שטעהן אַ צוגעשמידטער צום טיש און ווערט בלאַס.

דאָס האָט זיך סעווערינע אויפגעכאפּט.

— וואָס איז דאָס, ליעבינקער? געהסט שוין אוועק?

ער האָט איהר ניט געענטפערט; ער האָט אויף איהר ניט געקוקט, האָפענדיג אַז זי וועט צוריק איינשלאָפען ווערען.

— וואוהין געהסטו דען, ליעבער?

— גאָרניט, — האָט ער געבאַלבעט, — איך דאַרף עפּיס ביי מיין ארבייט.... שלאָף, איך קום גלייך צוריק.

די מיעדקייט האָט איהר ווידער פערשלאָסען די אויגען, און זי האָט נאָך געזאָגט, ווי פון שלאָף, צומישטע ווערטער.

— אָה, וויל איך שלאָפען, וויל איך שלאָפען.... נעם מיך ארום, ליעבינקער.

אָבער ער האָט זיך ניט געריהרט פון אָרט, ווייל ער האָט געוואוסט, אַז אויב ער זאָל זיך אומקעהרען צוריק צום בעט, מיט'ן מעסער אין דער האנד, — ער זאָל אויף איהר זאָגאר בלויז ווידער אַ קוק טהון, — אזא שעהנינקע, אזא דעליקאַטע, מיט איהר הוילען האלז און אין אונאָרדנונג, — וועט איהם זיין אָנגע־

שטרענגטע ווילענס־קראַפט פארלאָזען... און ניט קוקענדיג אויף איהם אַליין, װעלען זיך אויפהויבען זיינע הענד, און ער וועט איהר דאָס מעסער אריינשטעכען אין גאָרגעל.

— מיין טהייערער, קום נעם מיך ארום....

און דאָס קול איז איהר אויסגעגאנגען, און זי איז ווידער איינגעשלאָפען, זעהר שטיל, מיט אַ לאָסקע אויף איהרע ליפּען, און ער, אַ צוטומעלטער, האָט געעפענט די טיהר און איז ארויס־געלאָפען.

ס'איז געווען אכט אַ זייגער, ווען זשאַק איז ארויס אויף דעם טראָטואַר אין דער גאַס ד'אַמסטערדאַם. דעם שנעע האָט מען נאָך ניט אָבגעקעהרט, און מ'האָט קוים געהערט דאָס געהן פון די וועניגע מענשען אין גאַס.

זשאַק האָט באַלד דערזעהען אַן אַלטע פרוי; זי האָט זיך אָבער גלייך געגומען מיט דער לאַנדאַנער גאַס; ער איז איהר ניט נאָכגעגאנגען. איינינע מענער האָבען זיך אויף איהם אָנ־געשטויסען; ער האָט זיך געלאָזט געהן צום פּלאַץ די־האַוור, דריקענדיג אין דער האַנד דאָס מעסער, מיט דעם אָפענעם קלינ־געל אין ארבעל. אַ מיידעלע פון אַ יאָהר פיערצעהן איז ארויס־געקומען פון אַ הויז איבער'ן וועג; און זשאַק איז גלייך אריבער־געגאנגען צו איהר; זי איז אָבער באַלד אריין אין אַ בעקעריי, ניט ווייט פון דאָרט. אָבער ער איז געווען אזוי אונגעדולדיג, אַז ער האָט ניט געוואַרט, און איז אַוועק מיט דער זעלבער גאַס זוכען ווייטער.

זייט ער איז ארויס פון שטוב איז ער שוין ניט געווען ער, זאָנדערן אַן אנדערער, — דער יעניגער, וועמען ער פלעגט אַזוי אָפט פיהלען אין זיך, עפּיס אַן אונבעקאַנטער, ערגיץ פון ווייטע מקומות, וואָס ארבייט אין איהם און ווערט פארצעהרט פון אַ מין גע'ירש'ענטען דורשט צו מאָרד. ער האָט שוין ניט איין מאָל גע'הרג.עט, און וויל הרג'ענען נאָך. און די וועלט ארום איהם, זשאַק'ן, זעהט ער שוין בלויז ווי אין אַ חלום, ווייל אַלצ־דינג זעהט ער בלויז דורך די ברילען פון זיין חולאת. זיין גע־וועהנליכער לעבען פון אַלע טעג איז ווי אָבגעשאַפט געוואָרען,

און ער געהט ארום ווי איינער אין שלאף, ניט געדענקענדיג די פערגאנגענהייט, ניט פערשטעהענדיג וואס קען ווערען, בלויז געיאגט פון זיין קליפה. זיין קערפער האט געשטעלט פיס, אבער ער איז דאביי ניט געווען....

צוויי פרויען האבען איהם איבערגעיאגט און זיך אן איהם פארבייגעהענדיג אנגעריהרט; און ער האט גענומען געהן גיכער נאך זיי. ער האט זיי אנגעיאגט, אבער עפיס א מאן האט זיי אבגעשטעלט, און אלע דריי האבען געלאכט און גערעדט. און אזוי ווי דער מאן האט איהם איבערגעשלאגען, האט ער זיך געלאזט נאכגעהן אן אנדער פרוי, וועלכע איז פונקט אין דער מינוט פארביי געגאנגען, — א דארע, א טונקעלע, אן ארימע, אין אן אלטען שאל. זי איז געגאנגען מיט קליינע טריט, מסתמא צו א שווערע, שלעכטע ארבייט, מיט קליינע שכירות, לויט דעם ווי זי האט זיך ניט געאיילט, און דאס פנים איז ביי איהר געווען אזוי טרויעריג. זשאק האט זיך שוין אויך ניט געאיילט; ער געהט איהר נאך, און טראכט נור וואוהין עס וועט זיין אם בעסטען איהר צו דערלאנגען דעם קלאפ. די פרוי האט זיך, אהן צווייפעל, געמערקט, אז דער מאן געהט איהר נאך, און איהרע אויגען האבען זיך אומגעקעהרט צו איהם מיט אן אונבעשרייבליכע טרויעריגקייט, ווי פארוואונדערט, וואס אימיצער קאן גאר צו איהר עפיס בעדארפען; זי האט איהם שוין אזוי צוגעפיהרט ביז'ן מיטען גאס די־האוור; זי האט זיך אין דער צייט אומגעקוקט צוויי מאל, שטערענדיג איהם יעדעס מאל אריינצוזעצען איהר אין האלז דאס מעסער, וואס ער האט שוין געהאט ארויסגערוקט פון ארבעל. איהרע אויגען זיינען געווען פול מיט ליידען, פול מיט געבעט אט באלד, ווי זי וועט נור אראבגעהן פון טראטואר, וועט ער זי שטעכען...

פלוצים דרעהט ער זיך אום, און לאזט זיך אוועק נאך אן אנדער פרוי, וועלכע איז איהם אייגענטליך אנגעקומען ענטקעגען, און דאס — אהן אן אורזאכע, גאר אהן זיין ווילען, פשוט דערפאר נור וואס עס איז אויסגעקומען אזוי, אז די פרוי איז אין דער מינוט פארבייגעגאנגען.

און נאָכגעהענדיג איהר, איז זשאק צוגעקומען ביז׳ן וואַק־זאל. די פרוי, גאָר א לעבעדיגע, איז געגאנגען מיט האסטיגע, קלינגענדע טריט; און זי איז געווען בעצויבערענד חנ׳עוודיג, א יאָהר צוואנציג, ניט מעהר, א פולינקע, א בלאָנדינקע, מיט צווי שעהנע פרעהליכע אויגען, וואָס האָבען געשמייכעלט צום לע־בען. זי האָט אפילו ניט בעמערקט, אז א מאן געהט איהר נאָך; זי האָט זיך געמוזט איילען, ווייל זי איז האסטיג ארויפגעלאָפען די טרעפּ צום וואָקזאל פיר האוור, איז אריין אין א גרויסען זאאל, איז כמעט לויפענדיג צו צום פענסטעריל פון דער גארטעל־באהן, וואס נעמט ארום די שטאָדט. און אזוי ווי זי האָט פאר זיך גע־נומען א בילעט פון ערשטען קלאס קיין אָטעיל, האָט זיך זשאק אויך געקויפט איינעם, און איז איהר באלד נאָכגעגאנגען דורכ׳ן ווארט־זאל ביז דער פּלאטפארמע, און איז אריין אין דעם זעל־בען וואגאָן, וואָס זי, און זיך געזעצט לעבען איהר. דער צוג האָט זיך גלייך גערוהרט.

— כ׳האָב נאָך צייט, — האָט ער זיך געטראכט. — איך וועל זי דער׳הרג׳ענען אין א טונעל.

אָבער ענטקעגען זיי איז געזעסען אן עלטערע פרוי, — די איינציגע פארשוין אין וואגאָן א חוץ זיי, — און זי האָט גלייך דערקאָנט די יונגע פרוי.

— ווי, איהר גאָר? וואוהין פאָהרט איהר אזוי פריה?

די יונגע פרוי האָט ארויסגעזעצט מיט א געלעכטער, און געמאכט א בעוועגונג פון קאָמישע האָפנונגסלאָזיגקייט.

— היינט געה ריכט זיך, אז אימעצער מוז מיך דאָך בע־געגענען! איך האָף, אז איהר וועט ניט אויסזאָגען.... מאָרגען איז מיין מאן׳ס געבורטסטאָג; און גלייך ווי ער איז נור ארויס פון שטוב צו געהן וועגען געשעפט, האָב איך זיך ארויסגעכאפּט, בין אוועק קיין אָטעיל צום גערטנער, ביי וועמען מיין מאן האָט געזעהען אזא בלום, וואָס איז איהם זעהר שטארק געפעלען.... ווייל איך איהם מאכען א סיורפריז, פערשטעהט איהר.

די אלטע פרוי האָט צוגעשאָקעלט מיט׳ן קאָפּ מיט גליק־ווינשענדע ליעבליכקייט.

— און ווי אזוי איז דאָס קינדערלע?

— מיין מיידעלע? — א גאָלד, כ'האָב דאָך זי שוין ענט־וואוינט — היינט פּונקט אכט טאָג. מעגט איהר זיך פערגינען צו זעהען ווי זי פּלעמט עס איהר סופּעלע... מיר זיינען אַלע אזוי געזונט אזש — א סקאנדאַל.

די יונגע פרוי האָט זיך צולאַכט, ארויסווייזענדיג איהרע ווייסע צייהן הינטער איהרע בלוט־רויטע ליפּען. און זשאַק איז געזעסען נעבען איהר, ביי דער רעכטער זייט, מיט'ן מעסער אין האַנד, צוגעדריקט צו זיך, קלערענדיג ווי לייכט דאָס וועט איהם זיין איהר צו דערלאַנגען דעם טויט־קלאַפּ. ער וועט נור דאַר־פען אויפהויבען דעם אָרם און זיך עטוואָס א קירעווע טהון; ס'איז איהם פּונקט צו דער האַנד. אָבער אין באַטיניאָלער טו־נעל, איז איהם אריין אין קאָפּ די בענדער פון איהר הוט.

— דער קניפּ ביים שלייף, — האָט ער זיך געטראַכט, — קאָן מיר נאָך שטערען.

די צוויי פרויען האָבען דערווייל פערהאַליך צווישען זיך גערעדט.

— ס'הייסט גליקליך; אָה, איך זאָל אייך נור לעהמען דערצעהלען! ס'איז ווי אַן אמת'ער חלום.... ערשט פּאָר צוויי יאָהרען בין איך נאָך געווען א גאָרניט, איהר ווייסט דאָך; — ביי דער מומע האָבען מיר ניט געלעקט קיין האָניג, און דערצו נאָך אָהן א פּרוטה נדן.... און אז ער פלעגט קומען, פלעג איך אזש ציטערן, — אזוי בין איך אין איהם געווען פאַרליעבט. ער איז אָבער געווען אזא רייכער און אזא שעהנער.... און איצט איז ער מיינער, מיין מאַן, און מיר האָבען א קינדערלע.... כ'זאָג דאָך אייך: — שוין צו גוט!

און זשאַק, בעטראַכטענדיג גוט דעם שלייף פון די בענדער, בעמערקט ביי איהר אויפ'ן האַלז, אויף א סאַמעטענעם בענדעל א גרויסען גאָלדענעם מעדאַליאָן, און ער רעכענט זיך:

— איך וועל זי אָנכאַפּען מיט דער לינקער האַנד און וועל איהר דעם קאָפּ א בויג טהון צוריק, און דעם מעדאַליאָן אָברוקען אַן א זייט, אזוי אז דער גאָרגעל וועט ענטבלויזט ווערען.

דער צוג שטעלט זיך אָפּ אלע מינוט, און געהט גלייך ווייטער. מ'איז שוין אריבערגעפאָהרען די קורצע טונעלען פון קורסעל און פון ג'וליע.

— אָט באַלד: — איין סעקונדע איז אויך גענוג.

די עלטערע דאמע פרעגט:

— איהר זייט דאָך זומער געפאָהרען זיך באָדען אין ים?

— יא, אין ברעטאַן. זעקס וואָכען געווען, ערגיץ אין א פארגעסען ווינקעלע — א גן־עדן. און דערנאָך האָבען מיר נאָך גאנץ סעפּטעמבער פארבראכט ביים שווער אין פּלאַטו: — ער האָט דאָרטען א פערמעגענס מיט וועלדער.

— און אויף ווינטער האָט איהר, דאכט זיך, בדעה געהאט צו פאָהרען אין די דרום־פּראָווינצען?

— יא; ארום דעם 15טען וועלען מיר זיין אין קאַנן.... שוין גענומען א הויז. א גערטענדעל א מחיה, און דער ים גלייך ענטקעגען. מיר האָבען אהין ארויסגעשיקט א מענשען, ער זאָל אלעם צוריכטען איידער מיר קומען.... מיר לײדען חלילה ניט פון קיין קעלט, ניט איך און ניט מיין מאַן. אָבער די זון — ס'איז אזא פערגעניגען ... און אין מערץ קומען מיר צוריק. איבער א יאָהר וועלען מיר פערבלייבען אין פאריז און איבער צוויי יאָהר, אז אונזער מיידעלע וועט שוין ווערען א גרויסע מאַמזעל, וועלען מיר זיך פאַרנעמען א לוסט־רייזע. ווי איך דערצעהל אייך: — דורכאנאנד יום טוב!

די יונגע פרוי איז געווען אזוי פול מיט גליק, אז וועלענדיג עפּעל מעהר אויסדריקען איהר פרייד, האָט זי זיך אומגעקוקט צו זשאַק'ן, — אן אונבעקאנטען מענשען, — און האָט צו איהם א שמייכעל געטהון, און דער שלייף האָט זיך דערפון אָבגערוקט אַן א זייט, און דער מעדאַליאָן אויך, און ס'האָט זיך בעוויזען איהר הויל העלזעל, א רויטינקס, מיט א חן־גריבעלע, אין א שאָטען פון גאָלד.

ביי זשאַק'ן האָבען די פינגער נאָך העפטיגער אָנגעגריפען דאָס העפטעל פון דעם מעסער, און ער האָט ביי זיך ענדליך בעשלאָסען גאָר ענטשיעדען: —

— אַט אהערצו, גלייך אין האלז, וועט ער עס אַריינשטעכען. יא; אַט באַלד, אין טונעל, פאַר פּאססי.

אָבער אויף דער סטאַנציע אין טראָקאַדערא איז א באַהן אָנ־געשטעלטער אריין אין וואגאָן, און דערקענענדיג זשאַק'ן, האָט ער זיך גענומען מיט איהם שמועסען פון דער ארבייט, און דער־צעהלט אַז מ'האָט גע'גנב'עט קוילען און די שולדיגע זיינען א מאַשיניסט מיט'ן הייצער.

און פון דעם מאָמענט אָן געדענקט שוין זשאַק ניט וואָס ווייטער איז געווען. ער האָט זיך קיין מאָל שוין ניט געקענט דערמאָנען די פאַקטען פּינקטליך. עפּעס האָט מען ווייטער גע־לאַכט, און מ'איז געווען אַזוי גליקליך, אַז ער איז, דאַכט זיך, אַליין דערמיט געווען דורכגעדרונקען און ווי איינגעשלעפערט, איז ער פארפאָהרען ביז אָטעיל מיט די צוויי פרויען? אפשר יא; אָבער ער געדענקט ניט, ווען זיי זיינען ארויס פון וואגאָן. ער אַליין ווידער איז אָנגעקומען אויפ'ן ברעג פון דער סעין, אַליין ניט ווויסענדיג ווי אַזוי. וואָס ער געדענקט גאַנץ דייטליך, איז בלויז אַז ער האָט אריינגעשליידערט אין טייך אריין דאָס מעסער, וואָס ער האָט געהאַלטען אין דער האַנד אין ארבעל. און ווייטער געדענקט ער ניט; ער איז געווען ווי א צומישטער, גלייך ווי ער וואָלט געווען ניט ער נור אַן אַנדערער, און דער דאָזיגער אַנדערער האָט זיך אָבגעטהון פון איהם צוזאַמען מיט'ן מעסער. נאָך דעם האָט ער מסתמא אָבגעמארשירט אין פיעלע גאַסען, שטונדען־לאַנג געגאַנגען, וואוהין די פיס האָבען איהם געטראָגען. מענשען און הייזער געדענקט ער עפּיס ווי אין א טומאַן. ער איז אויך זיכער, אַז ער האָט געמוזט ערגיץ אריינ־געהן אין א גרויסען זאאַל מיט א גרויסען עולם עפּיס אָפּעסען, ווייל ער געדענקט זעהר דייטליך די ווייסע טעלער; ער געדענקט אויך עפּיס א רויטע אויפשריפט אויף א פארמאכטע קראָם. און — ניט מעהר: אַלעס איז בלויז שווארצע פינסטערניש, תהום, אָהן צייט, אָהן פּלאַץ, וואו ער איז געווען בלויז א שטיק אייז אפשער הונדערטער יאָהרען לאַנג.

אַז זשאַק איז געקומען צו זיך, איז ער געווען אין זיין

קליין צימערעל אין דער גאס קארדינע, אויסגעצויגען אויפ'ן בעט, אין די קליידער. דער אינסטינקט האָט איהם געבראכט צופיהרען אהיים, ווי א קראנקער הונט שלעפּט זיך צו זיין קאַמערעל. אָבער ווי אזוי ער איז ארויפגעגאנגען די טרעפּ, און ווען ער איז אנשלאָפען געוואָרען, — דאָס געדענקט ער ניט. ער האָט זיך אויפגעכאפּט פון א טיעפען שלאָף און האָט זיך דערשראָקען, ווי א מענש, וואָס קומט צו זיך נאָכ'ן חלש'ען, אפשר איז ער דאָ אָבגעשלאָפען דריי שעה און אפשר דריי טעג. און מיט אמאָל האָט ער צוריק געקראָגען דעם זכרון: די נאכט מיט סעווערינ'ען, איהר מודה־זיין זיך אין מאָרד, און זיין אוועקלויפען ווי א ווילדע חיה עפּיס צו פארצוקען. נאָכדעם איז ער שוין ניט מעהר ער, און אז ער איז איצט דאָך געקומען צו זיך, דערמאָנט ער זיך ווי אין א חלום אָן אלעם דעם, וואָס האָט פּאסירט אָהן זיין אייגענעם ווילען.

פּלוצים דערמאָנט ער זיך, אז סעווערינע וואַרט אויף איהם; מיט א שפּרונג איז ער אויף די פיס. ער גיט א קוק אויף זיין זייגערל, זעהט ער, ס'איז שוין פיער. לאָזט ער זיך אוועק צוריק אויף דעם אמסטערדאמער סקוועהר. ער איז זעהר רוהיג, אין קאָפּ איז ביי איהם לעדיג, ווי נאָכ'ן לאָזען זיך אָן אָדער.

ביז מיטאג צייט, איז סעווערינע שטארק געשלאָפען; דערנאָך האָט זי זיך אויפגעכאפּט, און האָט זיך פערוואונדערט, וואָס זשאק איז נאָך ניט דאָ. זי האָט וויעדער צופיהרט דאָס אויוועלע, און האָט זיך ענדליך אָנגעטהון; און ווערענדיג ענדליך שטארק הונגעריג, האָט זי, ארום צוויי א זייגער, בעשלאָסען אראָפּ צו געהן אין גאס אריין עפּיס אָנבייסען אין א רעסטאָראן.

ווען זשאק איז צוריק געקומען, איז זי שוין געווען אין דער היים, האָבענדיג בעזאָרגט איינינגע זאכען.

— אָה, מיין טהייערער; איך בין געווען אזוי אונרוהיג!

און זי האָט זיך איהם ארויפגעוואָרפען אויפ'ן האלז און האָט איהם גוט אריינגעקוקט אין די אויגען.

— וואָס איז מיט דיר געווען?

מיעד און קאַלט, האָט זשאַק זיך גענומען זי צו בערוהיגען, גלייכגילטיג און געלאַסען.

— גאָרניט. אַ נאַרישע קלייניגקייט. מ'דאַרף דיך נור דערטאַפּען אויף דער סטאַנציע, לאָזט מען דיך שוין אַזוי גיך ניט אָפּ.

און סעווערינע האָט גענומען רעדען שטילער מיט אַ צערט־ליבען, לאַסטשעדען קול.

— און שטעל דיר נור פאָר, וואָס איך האָב שוין דאָ איבער־געטראַכט.... אך, איין געמיינער געדאַנק האָט מיר אָנגעטהון גע־נוג שמערצען!... יאָ, כ'האָב מיר געטראַכט, אַז נאָך דעם, ווי איך האָב זיך דיר מודה געווען, וועסטו מיך פיינט קריגען.... און איך האָב זיך שוין געטראַכט, אַז דו ביסט אוועקגעגאַנגען צוריק שוין קיין מאָל ניט צו קומען, קיין מאָל ניט!

די טרערען זיינען זי בייגעקומען. זי האָט זיך צו־וויינט, און, אויסער זיך, האָט זי איהם געדריקט אין איהרע אָרמס.

— אָה, מיין טהייערער, דו זאָלסט נור וויסען, ווי איך נויטיג זיך, אַז מען זאָל זיין גוט צו מיר!... ליעב מיך, ליעב מיך שטאַרק, ווייל בלויז דיין ליעבע, גלויב מיר, קאָן מיך מאַכען צו פערגעסען.... און איצט, אַז איך אָב דיר שוין אויסדערצעהלט מיין גאַנצען אומגליק, דאַרפסטו מיך ניט אַוועקוואַרפען; אָה, פאַרלאָז מיך ניט, איך בעט דיך!

זשאַק'ן האָט דאָס געריהרט, — די צערטליכקייט איהרע, — און ביסלעכווייז האָט עס איהם נאָכגעלאָזט די נערוועס, און ער איז ווייכער געוואָרען. ער האָט אַרויסגעמורמעלט:

— ניין, ניין; איך האָב דיך ליעב; האָב קיין מורא ניט.

און ס'האָט איהם אויך אָנגעכאַפּט פאַר'ן האַרצען, און ער האָט זיך אויך צואוויינט; איהם האָט געדריקט זיין פינסטערע חולאת, וועלכע רוקט זיך ווידער אויף איהם אָן, און פון וועל־כען ער וועט קיין מאָל ניט נצול ווערען. אַזאַ חרפּה! אַזא'ן אונ־ענדליכער אומגליק!

— אָה, ליעב מיך, דו ליעב מיך אויך, אָה, מיט דיין גאַנצער קראַפט, ווייל איך נויטיג זיך אויך אין ליעבע, ווי דו.

זי האט א ציטער געטהון; זי האט געוואָלט, ער זאָל איהר דערצעהלען.

— דו האסט יסורים; דערצעהל מיר וואָס.

— ניין, ניין; ניט קיין יסורים, — זאָנדערן עפּיס אזוינס, וואָס איז גאָר אויף דער וועלט ניטאָ, עפּיס אזא מין טרויער, וואָס מאכט מיך שרעקליך אונגליקליך, אז ס'איז גאָר אונמעגליך דאָס אויסצודערצעהלען.

און זיי האָבען זיך אומארמט איינער דעם אנדערען, צונויפ־גיסענדיג דעם מורא'דיגען טרויער פון זייערע וועהען. דאָס איז געווען א ליידען אָהן א סוף, אָהן דער מעגליכקייט צו פערגע־סען, אָהן פארצייהונג. און זיי האָבען געוויינט, און האָבען אויף זיך געפיהלט די בלינדע קרעפטע פון'ם לעבען, וואָס בעשטעהט פון קאמפף און טויט.

— קום, — האָט זשאק געזאָגט, זיך בעפרייענדיג, — שוין צייט צו טראכטען צוריק צו פאָהרען... היינט ביי נאכט, וועסטו נאָך זיין אין האוור.

סעווערינע, א צומישטע, האט אויף איהם א טרויעריגען בליק געטהון, און האט אין א ווייל׳ע ארום ארויסגעמורמעלט:

— אך, ווען איך וואָלט אָבער געווען פריי, ווען איך וואָלט אָבער קיין מאן ניט געהאט!... אָה, ווי שנעל מיר וואָלטען דאָס אלעם פארגעסען!

ער האט ראש א מאך געטהון מיט דער האנד, און האט זיין געדאנק ארויסגעזאָגט אין דער הויך.

— מיר קאָנען דאָך איהם ניט הרג'ענען!

זי האט אויף איהם א שטייפען בליק געטהון; ער האט א ציטער געטהון; ער האט זיך פערוואונדערט, וואָס ער האט ארויסגעזאָגט דאָס, וואָס איז איהם קיין מאָל אין זינען ניט גע־קומען. אויב שוין הרג'ענען, טאָ פאר וואָס טאקי בעסער ניט איהם, — דעם מאן וואָס שטערט זיי?

אז ער האט זיך פון איהר ענדליך געמוזט אבּרייסען, ווייל ער האט זיך שוין געאיילט צו לויפען אויף דער סטאנציע, האט

זי איהם ווידער אמאָל ארומגענומען, און איהם בעדעקט מיט קושען.

— אָה, מיין טהייערער, ליב מיך שטארק, און איך וועל דיך ליעבען נאָך שטאַרקער, פיעל שטארקער נאָך.... וועסט זעהן, מיר וועלען נאָך זיין גליקליך.

.9

זינט זשאַק און סעווערינע זיינען דאָס מאָל צוריק געקומען קיין האוור, זיינען זיי געוואָרען זעהר פאָרזיכטיג, צוליעב א חשד, אז רובאָ ווייסט אַלעס, וועט ער זיי אפשר נאָכשפּירען, זיי כאפּען, און אין איין אָנפאַל פון אייפערזוכט, זיך מיט זיי אָברעכענען. זיי האָבען זיך דערמאָנט ווי ווילד אייפערזיכטיג ער איז פון דער נאטור, און ווי ברוטאַל ער איז, דער געוועזענער באהן־ארבייטער, וואָס קריכט באַלד מיט די פויסטען. און אָנ־קוקענדיג איהם, מיט זיינע אונקלאָהרע אויגען, שווערע טריט, אין א שווייגענדיגען, האָט זיך זיי געדוכט, אז ער גראָבט עפּעס טאַקי א גרוב אויף זיי, א בייזע פּאַסטקע, וואו זיי וועלען אריינפאַלען צו איהם אין די הענד. און דערפאר האָבען זיי זיך דעם ערשטען מאָנאט טאַקי געזעהען בלויז מיט די גרעסטע פאָרזיכטיגקייט, שטענדיג אויף דער וואך.

און רובאָ פלעגט דערווייל זיין אין דער היים אַלץ וועניגער און וועניגער. און אפשר געהט ער גאָר אַוועק אומיסטנע, כדי אמאָל אָנצוקומען אונערוואַרטעט און זיי כאפּען ארומנעמענדיג זיך. אָבער אומזאָנסט זייער מורא. פארקעהרט, רובאָ'ס אבוועזענהייט האָט זיך אַלץ מעהר פארלענגערט, און ער פלעגט זעל־טען ווען זיין אין דער היים, ענטלויפענדיג ווען ער איז נור געווען פריי און קומענדיג אהיים, ווען ער האָט געמוזט צוליעב זיין אמט. די וואָכען ווען ער האָט בעדאַרפט זיין אויף דער סטאַנציע ביי טאָג, פלעגט ער אין פינף מינוט עפּיס איבערכאַפּען אין דער פריה, צעהן אַזייגער, און פלעגט זיך שוין מעהר ניט ווייזען אין דער היים ביז האַלב צוועלף; און ארום פינף אוהר פארנאַכט, ווען זיין קאָלעגע קומט איהם איבערנעהמען די הענד, פלעגט ער

זיך אװעקגעהן, אָפּטמאָל אויף אַ גאַנצע נאַכט. ער פלעגט קוים קומען אַהיים שלאָפען עטליכע שעה. און אויך דאָס גלייכען װען ער האָט בעדאַרפט זיין אויף ביי נאַכט; פריי פון פינף אַ זייגער אין דער פריה, פלעגט ער געװיס ערגיץ װאו עסען און שלאָפען, אַהיים קומענדיג בלויז פינף פאַר נאַכט. און דאָך, ניט קוקענדיג אויף דעם אַלעמען, איז רובאָ אַ לאַנגע צייט געװען דער גוטער בעאַמטער, װאָס איז פּינקטליך צו דער מינוט; צייטענװייז פלעגט ער טאַקי זיין אַזוי אויסגעמאַטערט, אַז ער איז קוים איינגעשטאַנען אויף די פיס, אָבער ניט אָבטרעטענדיג פון זיין פּאָסטען און געװיסענהאַפטיג ביי זיין בעשעפטיגונג.

אָבער ביסלעכװייז האָט ער אָנגעהויבען צו פאַרפעהלען. צװיי מאָל האָט שוין פּאַסירט, אַז זיין קאָלעגע, מולען, האָט געמוזט אויף איהם װאַרטען אַ גאַנצע שעה; איין אין־דער־פריה זאָגאַר, נאָכ'ן פריהשטיק, זעהענדיג, אַז רובאָ איז נאָך אַלץ ניטאָ, האָט ער, דער גוטער מולען, געטהון פאַר איהם זיין אַרבייט, כדי איהם צו פאַרהיטען פון אַ פאָרװאורף. און איבערהויפּט האָט זיך אָנגעהויבען פיהלען אין רובאָ'ס טהעטיגקייט, אַז ער געהט לאַנגזאַם אַרונטער. ביי טאָג איז ער שוין מעהר ניט געװען דער טהעטיגער רובאָ, װאָס לאָזט ניט דורך אַ צוג, ביים אָנקומען אָדער אװעקגעהן, אַז ער זאָל אַליין, מיט די אייגענע אויגען, ניט איבערקוקען יעדעס פּיצעלע, פערשרייבענדיג דעם מינדעסטען פאַקט אין זיין רעפּאָרט צום סטאַנציאָן־מייסטער, שטרענג צו זיך אַליין און צו אַלעמען. און ביי נאַכט פלעגט ער אָפט שלאָפען װי אַ גע'הרג'עטער אין דעם גרויסען געבעטען שטוהל אין זיין קאָנטאָר, און ער פלעגט זיך אויפכאַפּען, און פלעגט, װי איינער אין שלאָף, אַרויסגעהן אויף דער פּאַסאַזשיר פּלאַטפאָרמע, מיט די הענד פאַרלעגט פון הינטען, און פלעגט מיט אַ שלעפעריגע שטימע אָבגעבען זיין בעפעהל, ניט אַכטונג געבענדיג צו װערט עס ריכטיג ערפילט. און אויף דער סטאַנציע איז זיך אַלעס צוגעגאַנגען װי פון זיך, בלויז מיט דעם כח פון אַ געװאָהנהייט; און איין מאָל האָט מען, נור איבער רובאָ'ס נאַכלעסיגקייט, אװעקגעשטעלט אַ פּאַסאַזשיר־צוג אויף די זאַ־

פּאַסנע רעלסעם. זיינע קאַמעראַדען האָבען זיך איינפאַך אונ־טערגעלאַכט, דערצעהלענדיג, ווי ער הולטאַיעוועט.

אין אמת'ן האָט רובאַ איצט פאַרבראַכט אויף דעם ער־שטען עטאַזש פון די קאַפּע „די־קאָמערס", אין דעם קליינעם אָבגעזונדערטען זאַלכעל, וואָס איז ביסלעכווייז געוואָרען אַ ריכ־טיגע קאַרטען־שולכעל. ס'איז זאָגאַר ארוים אַ קלאַנג, אַז אפילו פּרויען קומען אהין שפּיעלען אין קאָרטען יעדע נאַכט; אָבער אין דער אמת'ן פלעגט אהין קומען בלויז איינע, די געליעבטע פון אַן אויסגעדיענטען קאַפּיטאַן, אַ פרוי פון אַ יאָהר פיערציג, אַם וועניגסטען, אַ פאַרברענטע קאַרטען־שפּיעלערקע, ווי דער ערגסטער מאַנסביל. רובאַ פלעגט אַהער קומען בלויז צו די קאַר־טען, צו בעפרידיגען זיין פינסטערע נייע קליפּה, וואָס האָט זיך אין איהם אויפגעכאַפּט צופעליג, אויף מאָרגען נאָכ'ן מאָרד, ביי אַ פאַרטיע פּיקעט. און פון יעמאָלט אָן איז די ליידענשאַפט אין איהם געוואַקסען און איז געוואָרען אַ הערשענדע געוואָהנהייט, ווייל זי האָט איהם פאַרשאַפט די איינצעלנע פערגעסענהייט פון זיינע געדאַנקען. און די קאָרטען האָבען איהם אַזוי פאַר־כאַפּט, אַז זאָגאַר ער, אַ פּשוטע מענשען־חיה, אַ זכר, האָט אַזש פערגעסען צו בעגעהרען אַ פרוי; די קאָרטען קליפּה האָט איהם פערנומען אין גאַנצען, מיט'ן לייב און לעבען, און האָט איהם פאַרשאַפט אַ מין זאָנדערבאַרע אָנזעטיגונג, וואָס האָט איהם געקענט צופרידען שטעלען. דאָס בעדייט פון דעסטוועגען ניט, אַז רובאַ'ן האָט דאָס געוויסען געפּלאַגט אַזוי, אַז ער האָט זיך געוואָלט פאַרגעסען. דאָס מיינט בלויז, אַז אין דעם בראָך, וואָס האָט געטראָפען זיין פאַמיליען־לעבען און האָט עם צערשטערט, האָט ער דאָ געפונען זיין טרייסט, זיין בעטויבונג אין זיין עגאָ־איסטישע צופרידענהייט, וואָס ער האָט געקאָנט געניסען איי־נער אַליין. און זיין גאַנצער לעבען איז יעצט אריינגעצויגען געוואָרען אין די טיעפעניש פון זיין ליידענשאַפט, און דאָס האָט איהם שוין אין גאַנצען רואינירט. שנאַפּס זאָגאַר וואָלט איהם אויך ניט געקענט פאַרשאַפען אַזוי פיעל אַנגענעהמע שטונדען, אַזוינע פרעהליכע, פרייע דאגות. זאָגאַר דאָס לעבען אַליין האָט

איהם אויפגעהערט צו אַארען; איהם האָט זיך געדוכט, אַז ער לעבט אויסערגעוועהנליך שנעל, אָבער ערגיץ אנדערש, אָהן אַן אינטערעס, און קיין שום זאַך ריהרט איהם שוין ניט מעהר, אַבוואָהל אַמאָל פלעגט דאָס איהם מאַכען ווילד פון ערגערניש. דערפאַר האָט ער זיך טאַקי געפיהלט זעהר גוט, ניט אַכטענדיג אויף די שלאָפלאָזע נעכט; ער איז זאָגאַר געוואָרען דיקער און האָט אויף זיך אַרויפגענומען פעטס — שווערע און געלע פעטס, — און די הויט־ברעמען האָבען שווער אַראָבגעהאַנגען איבער זיי־נע אונקלאָהרע אויגען. און אַז ער פלעגט קומען אַהיים, מיט די לאַנגזאַמקייט פון זיינע פערשלאָפענע בעוועגונגען, האָט ער צו אַלץ און צו אַלעמען געפיהלט בלויז איין גלייכגילטיגקייט.

די נאַכט, ווען רובאָ איז געקומען אַרויסנעהמען פון אונ־טער דעם פאַרקעט די דריי הונדערט פראַנק אין גאָלד, האָט ער דאָס געלד געוואָלט בעצאָהלען מ'סיע קאָש, דעם אונטערזוכונגס־קאָמיסאַר, צו וועלכען ער האָט אייניגע מאָל פערלאָרען דורכ־אַנאַנד. מ'סיע קאָש, אַן אַלטער קאָרטען־שפּיעלער, איז זיך גע־ווען זעהר קאַלט־בלוטיג ביים שפּיעלען, און דערפאַר אויך אַ גע־פעהרליכער געגנער. בעהויפּטען פלעגט ער אָבער, אַז ער שפּיעלט נור פיר צייט־פערטרייב; די פפליכטען פון זיין אַמט האָבען איהם געצוואונגען זיך צו האַלטען אַנשטענדיג, און ער פלעגט מאַכען דעם אָנשטעל, אַז אין קאַפע זיצט ער נור אַלס אַן אויסגעדיענטער מיליטאַריסט, וועלכער איז געבליבען אַ בחור; אָבער דאָס האָט איהם גראַד ניט געשטערט צו קעמפפען אין קאָרטען אָפטמאָל דעם גאַנצען אבענד און ביי אַלע צו־צונעמען דאָס ביסעל מזומן. ס'איז אַרויס אַ קלאַנג, אַז ער ווערט בע־שולדיגט, אַז ער איז אַזוי ניט פּינקטליך ביי זיין פּאָסטען, אַז ער קאָן נאָך גאָר פאַרלירען די שטעלע; אָבער די געשיכטע האָט זיך פאַרצויגען; דער אונטערזוכונגס־קאָמיסאַר האָט געהאַט אַזוי וועניג וואָס צו טהון, — טאָ צו וואָס זיך איילען? און ער פלעגט אימער יוצא זיין דערמיט וואָס ער פלעגט אויף אַ מינוט זיך בעווייזען אויף דער סטאַנציע, וואו יעדער פלעגט איהם בע־גריסען.

אין דריי וואָכען אַרום איז רובאָ ווידער אַמאָל שולדיג געוואָרען מ'סיע קאָש פרישע פיער הונדערט פראנק. רובאָ האָט אלעמען פערזיכערט, אַז די ירושה, וואָס איז זיי אָנגעקומען צו־ליעב זיין פרוי, האָט זיי פיעל פארבעסערט זייערע אומשטענדען, אָבער, פלעגט ער ווייטער ערקלעהרען מיט אַ שמייכעל, די ווייב האַלט עס די שליעסעל פון דעם קעסטעלע, און דערפאַר מוז מען איהם ענטשולדיגען, וואָס ער צאָהלט ניט אַזוי שנעל זיינע קאָר־טען־חובות. און אַמאָל אין אַ פריהמאָרגען, ווען ער איז געוועזען געבראָכען, און איינער אַליין אין שטוב, — האָט ער אויפגע־הויבען דאָס קלעצעל פון דעם פאַרקעט און האָט פון דאָרט ארויסגענומען אַ טויזענד־פראַנקעדיגען בילעט. ער האָט געצי־טערט מיט אַלע אברים; יענע נאַכט, ווען ער האָט גענומען דאָס גאָלד־שטיק, האָט ער גאָרניט געפיהלט אַזאַ אויפרעגונג. קיין צוויפעל ניט, אַז דאָן איז דאָס ביי איהם געוועזען בלויז אַזאַ מין הלואה; די גנבה פאַנגט זיך ערשט אָן היינט, מיט דעם בילעט. אַ סקרוך איז איהם אַריבער איבער'ן לייב, אַז ער האָט אַ טראַכט געטהון פון דעם הייליגען געלד, צו וועלכען ער האָט זיך געגעבען דאָס וואָרט קיין מאָל זיך ניט צו צוריהרען. ער האָט דאָך אַמאָל געשוואָרען, אַז ער וועט בעסער אויסגעהן פון הונגער — און דאָך ריהרט ער דאָס געלד, און ער האָט אפילו אליין ניט גע־וואוסט, ווען אייגענטליך ער האָט פאַרגעסען אָן זיין געוויסען, — מסתמא יעדע טאָג פאַרגעסען אַביסעלע, און לאַנגזאַם, לויט ווי דער סם פון דעם מאָרדטהאַט האָט איהם צופרעסען די נשמה...

אין דעם לאָך, אונטער דעם פאַרקעט, האָט זיך איהם אָב־געדוכט, אַז ער פיהלט עפּיס פייכטס, און עפּיס אַזוינס אַ ווייכס, וואָס פוילט, און ס'האָט איהם אָנגעכאַפּט אַ שרעק. און ער האָט האַסטיג צוריק פאַרהאַקט דעם פאַרקעט, און זיך גענומען די שבועה זיך גיכער אָבצוהאַקען די האַנד, איידער ווען עס איז נאָך אַמאָל זיך צוריהרען דערצו. סעווערינע האָט גאָר ניט געמערקט; ער האָט אָבגעזיפצט מיט פערלייכטערונג און האָט אויסגעטרונקען אַ גרויסע גלאָז וואַסער זיך צו בערוהיגען. דאָס האַרץ האָט איהם איצט געקלאַפּט האַסטיג, פון דעם געדאַנק

אז אי דעם חוב וועט ער בעצאהלען אי געלד וועט איהם נאך בלייבען ווייטער צו שפּיעלען.

אָבער אזא בילעט דארף מען דאך אויסבייטען, און רובא'ן האָט ווידער אָנגענומען אן אנגסט. אמאָל, פריהער, איז ער נאך געווען א בראווער מאן; און ער וואָלט זיך אליין איבער־געגעבען צו דער פּאָליציי, ווען ער וואָלט ניט בעגאנגען די נאַ־רישקייט און וואָלט ניט אריינגעמישט די פרוי; אָבער יעצט, איז נור דער איינער געדאנק וועגען די זשאנדארען שוין גענוג איהם אריינצו־ווארפען אין א קאלטען שוויים. ער האָט אפילו גאנץ גוט געוואוסט, אז די נומערען פון די בילעטען זיינען אונ־בעקאנט און אז א חוץ דעם איז דאך די אונטערזוכונג אויך איינגעשלאָפען, און די גאנצע געשיכטע איז שוין טיעף בעג־גראָבען אין די פּראָטאָקאָלען, — אָבער, ביי אלעם דעם, האָט איהם אָנגעכאפּט א מורא גלייך ווי ער האָט נור געוואָלט עפּענען א טיהר אריינצוגעהן אויסבייטען דעם טויזענד־פראנקעדיגען בילעט. פינף טעג האָט ער די אסיגנאציע געהאלטען ביי זיך. און ער האָט ניט אויפגעהערט, — ס'איז ביי איהם געוואָרען א נויט־ווענדיגקייט, — צו טאפּען דאָס פּאפּיער, דאָס איבערצולעגען און דערפון זיך ניט צושיידען זאָגאר ביים געהען שלאָפען.

ער האָט געמאכט אלערליי קונציגע פּלענער, און האָט זיך אָבער אלע מאָל אָנגעשטויסען אויף אלערליי אונפאראויסגעזע־הענע שטערונגען, פריהער פאר אלעס, פאר וואָס עפּיס ניט אָב־זעצען דעם בילעט טאקי אויף דער סטאנציאָן אליין; פאר וואָס זאָל דער קאָלעגע, וואָס נעמט צונויף דאָס לעזונג, איהם דאָס ניט אויסבייטען? אָבער דאָס, דוכט זיך איהם, איז זעהר גע־פעהרליך, און ער שטעלט זיך פאָר, אז ער געהט גאָר אוועק אויף דעם אנדערען עק שטאָדט, אָהן זיין פּאַרמענעם הוט, און וועט עפּיס קויפען, — ס'מאכט ניט אוים וואָס. אָבער וועט דען דאָס ניט זיין איבערראשענד, וואָס א מענש בייט אוים אזא סומע צוליעב א קליינינקייט? און אפשר גאָר אָט וואָס: — ער וועט אוועק אויף דעם בולוואר „נאפּאָלעאָן", אין טאבאַק־קאָנטאָר, וואו ער קומט אריין יעדען טאָג, — גאנץ פּשוט, אה? מ'ווייסט

דאָך גאַנץ גוט, אַז ער האָט בעקומען אַ ירושה, און די פּאַרקויפערין וועט זיך גאָרניט פּאַרוואונדערען. און רובאַ איז אַוועק ביז צו דער טיהר; אָבער דאַ האָט ער פּאַרלאָרען דעם מוטה, און איז אַוועק צום פּאַנטאַן וואָביין זיך אָנגעמען מיט מעהר קוראזש. געגען אַ האַלבע שטונדע האָט ער אַרומגעשפּאַצירט, דאַן זיך צוריקגעקעהרט, אָבער נאָך אַלץ ניט ענטשלאָסען. אויף דער נאכט, אין קאַפע־הויז „די קאָממערס“, ווען מ'סיע קאָש איז אויך געווען, איז רובאַ פּלוצים געוואָרען געוואַגט און ער האָט פון קעשענע ארויסגענומען דעם בילעט און געבעטען די בעל־הבית'טע, זי זאָל איהם צובייטען; זי האָט אָבער ניט געהאט אזוי פיעל, האָט זי געשיקט צובייטען אין טאבאק־קאָנטאָר. מ'האָט זיך זאָגאר צו־וויצעלט איבער דעם בילעט, וואָס ער זעהט אוים אזוי ניי, אָבוואָהל נאָכ'ן שטעמפּעל נאָך איז ער שוין צעהן יאָהר אלט, דער אונטערזוכונגס־קאָממיסאר אליין האָט איהם גענומען אין די האנד, און באלד אבער צוריקגעגעבען, בעמערקענדיג דערביי, אז דאָס פּאַפּירעל האָט ערגיץ זיכער געמוזט ליעגען אין אַ לאָך; און דאָס האָט דער געליעבטער פון דעם אויסגעדיענטען קאַפּיטאַן געגעבען די געלעגענהייט צו דערצעהלען אַן אונענדליכע געשיכטע פון אַן אוצר, וואָס מ'האָט אַ מאָל בעהאַלטען און דערנאָך געפונען אונטער דעם מארמאָר שטיין פון אַ קאָמאָדע.

עס זיינען אַוועק איניגע וואָכען, און דאָס געלד, וואָס ער האָט איצט ביי זיך געהאט, האָט נאָך מעהר צוהיצט זיין ליידענשאַפט. גרוים האָט ער אפילו ניט געשפּיעלט, אָבער די קאָרט איז איהם אזוי שטענדיג ניט געגאַנגען אָהן אַן אויפהער, אַז די קליינע סומעס, וואָס ער האָט פאַרלאָרען יעדען טאָג, האָבען איינע מיט די אנדערע בעטראָפען זעהר פיעל, און צום סוף מאָנאַט האָט ער שוין קיין פּרוטה ניט געהאט, און איז שוין געווען שולדיג געלד, אויף'ן עהרען־ווארט, און איז שיער ניט קראַנק געוואָרען דערפון, וואָס ער קאָן זיך ניט צוריהרען צו אַ קאָרט. דאָך האָט ער זיך געראַנגעלט, און האָט זיך שיער ניט אַוועקגעלעגט אין בעט־אריין. דער געדאַנק אָבער אַז דאָרט, אונטער'ן פּאַרקעט,

אין עסס־צימער, ליעגען נאך ניין אזוינע בילעטען, איז ביי איהם געוואָרען עפּיס ווי א מין משוגעת אין מח: אלע מינוט זעהט ער דאָס געלד, דורך דעם פּאַרקעט, און פיהלט ווי דאָס בריהט איהם די פיס... ער זאָל נור וועלען, און ער קאָן נעמען נאָך איינעם! אָבער דאָס מאָל וועט ער האלטען די שבועה! ער וועט זיין האנד בעסער אין פייער אריינלעגען, איידער זיך דאָרט נאָך אמאָל צוריהרען זיך...

און איין מאָל ביי נאכט, ווען סעווערינע איז פריה אנשלאָ־פען געוואָרען, האט ער געעפענט דעם פּאַרקעט, — ער האט זיך אונטערגעגעבען, אין כעס אויף זיך אליין, און אזוי צוטומעלט פון טרויעריגקייט, אז די אויגען האָבען זיך ביי איהם אָנגעפילט מיט טרערען, וואָס איז די פּעולה אזוי זיך צו ראנגלען? בלויז אומניצליכע ליידען, ווייל איצט האט ער שוין קלאָהר פארשטאַ־נען, אז ער וועט די בילעטען ארויסנעמען איינעם נאָך'ן אנ־דערען.

אויף מאָרגען האט סעווערינע אין דער פריה צופעליג בעמערקט א פרישען קראַץ אויף דעם האַלץ פון דעם פּאַרקט. זי האט זיך אָנגעבויגען און האט דערזעהען, אז דאָס קלעצעל האט מען אויפגעהויבען. ס'איז קלאָהר, איהר מאן נעמט ווייטער. און זי האט זיך פארוואונדערט, וואָס זי איז דאָ מיט א מאָל אזוי געוואָרען אין כעס, ווייל געוועהנליך חלש'ט זי גאָרניט אזוי נאָך'ן געלד, און נאָך מעהר, נאָך אזא געלד; זי האט אויך גע־שוואָרען גיכער אויסצוגעהען פון הונגער, איידער זיך צוצוריה־רען צו די בילעטען בעשפּריצט מיט בלוט. אָבער איז דען דאָס געלד ניט פונקט אזוי איהרס ווי זיינס? טאָ וואָס באַלאַבאַטע־וועט ער דאָס אזוי איבער דעם און פרעגט זי אפילו ניט, בעהאל־טענדיג דאָס פון איהר?

ביז מיטאָג האט זי געפּלאָנט דער וואונש צו וויסען אויף זיכער, און זי וואָלט אודאי אויך געעפענט דעם פּאַרקעט און אריינגעקוקט, ווען די האָאָר וואָלטען זיך איהר ניט געשטעלט קאַפּויר בלויז פון דעם געדאַנק, אז זי וועט דאָרט מוזען זוכען איינע אליין, אפשר וועט דער טויטער גאָר אויפשטעהען אונטער

די ברעטער? און די קינדערשע שרעק איהרע האָט איהר אַזוי מיאוס געמאכט דאָס עס־צימער, אַז זי האָט זיך גענומען דאָס שטריקען און איז זיך אַוועק אין איהר אייגען צימער.

אָבער דעם אויף־דער־נאַכט, בשעת זיי האָבעןביידע נאָך געגעסען וואָס איז איבערגעבליבען פון דעם געווירץ־פלייש, האָט זיך אין איהר דער כעס ווידער צוברענט, ווען זי האָט בעמערקט, ווי ער וואַרפט עס ניט ווילענדיג האַסטיגע בליקען אויף דעם ווינקעל פון דעם פּאַרקעט.

— האָסט שוין ווידער אַמאָל גענומען? — האָט זי פּלוצ־לינג געפרעגט.

ער האָט פערוואונדערט אויפגעהויבען דעם קאָפּ.

— וואָס?

— אַה! מאַך ניט קיין אָנשטעל, — דו פערשטעהסט מיך גאַנץ גוט... אָבער הער זיך צו, איך וויל ניט, אַז דו זאָלסט ריה־רען דאָס געלד, ווייל עס איז מיינס גראָדע ווי דיינס, און צוויי־טענס, ווער איך קראַנק פון דעם געדאַנק, אַז דו ריהרסט עס אָן.

ער האָט געהאַט די געוואָהנהייט אויסצומיידען קריעגערייען. זייער צוזאַמענלעבען איז בלויז געווען אַ געצוואונגענע בעריהרונג פון צוויי פּערזאָנען, וועלכע זיינען געווען פערבונדען איינע מיט דעם צווייטען און וועלכע האָבען פערבראַכט צוזאַמען גאַנצע טעג, ניט ריידענדיג קיין איין וואָרט צווישען זיך, זיי האָבען עקזיס־טירט איינע לעבען דעם אַנדערען, אָבער זיי זיינען געווען ווי צוויי פרעמדע, גלייכגילטיג און איינזאַם. דאַרום האָט ער נור אויפגעצויגען מיט די פּלייצעס און האָט זיך ענטזאַגט צו געבען אירגענד וועלכע ערקלעהרונג.

אָבער סעווערינע איז געווען צו אויפגערעגט. זי האָט גע־וואָלט מאַכען אַן ענדע מיט דער פראַגע פון דעם געלד, וואָס איז דאָרטען געלעגען בעהאַלטען, און פון וועלכען זי האָט געליטען זייט דעם טאָג פון'ם פערברעכען.

— איך וויל, דו זאָלסט מיר ענטפערן... וואָג נור צו זאָגען, אַז דו האָסט פון דאָרט גאָר ניט געריהרט.

— וואָס געהט עס דיך אָן?

— עס נעהט מיך אן, וויל עס ערגערט מיך. זאגאר היינט האב איך אזוי מורא געהאט, אז איך האב דא ניט געקאנט פער־בלייבען. יעדעס מאל, וואס דו ריהרסט עס אן, האב איך דריי נעכט אויסצושטעהן שרעקליכע חלומות... מיר רעדען דערפון קיין מאל ניט, אבער זעה זשע, צווינג מיך ניט דערפון צו רעדען.

ער האט זיך מיט זיינע גרויסע אויגען גוט איינגעקוקט אין איהר, און האט איהר מיט א האלב מויל געענטפערט:

— וואס ארט דיך, וואס איך נעהם עס, אזוי לאנג ווי איך צווינג דיך עס ניט צו נעהמען. איך נעהם עס פיר זיך, — זאל דיך ניט אארען.

זי האט קוים איינגעהאלטען איהר כעס. — דאן האט זי, מיט אן אויסדרוק פון ליידען און פעראכטונג אין איהר געזיכט געזאגט:

— אה, וואס איז מיט דיר געווארען! איך הויב דיך ניט אן צו פערשטעהען... דו ביסט דאך אמאל געוועזן אן עהרליכער מאן. דו וואלסט דאך פריהער ביי קיינעם קיין איינציגען סו ניט צו־גענומען... דאס, וואס דו האסט געטהון, קאן מען נאך פער־צייהען, וויל דו ביסט געוועזן ווי א משוגע'נער, און איך אליין בין אויך דורך דיר שיער ניט משוגע געווארען... אבער דאס געלד, אה! דאס העסליכע געלד, וואס וואלט גאר מעהר פיר דיר ניט געדארפט עקזיסטירען, גנב'סטו ארויס א סו נאך א סו פיר דיין פערגעניגען וועגען... וואס טהוט זיך מיט דיר? ווי האסטו גע־קענט פאלען אזוי ניעדעריג?

ער האט זיך צוגעהערט, און אויף איין מינוט, האט ער זיך אליין געוואונדערט, ווי ער האט געקאנט קומען צו גנבה. די גראדען פון זיין לאנגזאמער דעמאראליזאציאן האט ער שוין ניט געקאנט זעהען, און ער האט שוין ניט געקאנט בעמערקען דעם אבגרונד, וואס דער פערברעכען האט ארום איהם אויסגעגראבען. ער האט זיך אליין ניט געקענט ערקלעהרען, ווי אזוי עס האט פא־סירט, אז ס'האט זיך אנגעפאנגען א מין נייער לעבען און ער איז געווארען כמעט אן אנדער מענש, נאכדעם ווי זיין פאמיליען־לע־בען איז צושטערט געווארען, און זיין פרוי איז צו איהם פאר־

פּרעמדט און פיינדליך געוואָרען. אָבער דער געפיהל, אז מען קען שוין דאָס ניט פּעררינכטען איז צו איהם באלד צוריק געקומען. ער האָט אַ מאַך געטהון מיט דער האנד, גלייך ווי ער וואָלט זיך געוואָלט בעפרייען פון די בעאונרוהיגענדע געדאנקען.

— אז ס'ווערט אין דער היים סקוטשנע, — האָט ער אַ בורטשע געטהון, — זוכט מען צו פאַרברענגען די צייט אין אַן אַנדער פּלאַץ. דו האָסט דאָך מיך שוין מעהר ניט ליעב...

— אָ, ניין! איך ליעב דיך שוין מעהר ניט!

ער האָט אויף איהר אַ קוק געטהון, האָט מיט'ן פויסט אַ קנאַק געטהון אין טיש, און דאָס פּנים איז ביי איהם אַנגעגאָסען געוואָרען מיט בלוט:

— דאַן, לאָז־זשע מיך צורוה! שטער איך דיר דען זיך צו אונטערהאַלטען? אורטהייל איך דיך דען?... יעדער עהרליבער מענש וואָלט אויף מיין פּלאַץ געטהון פיעלעס, וואָס איך טהו ניט. צום אלעם ערשטען וואָלט איך דיך געדאַרפט מיט'ן פוס ארויסשליידערן פון יענער זייט טיהר! און דאַן וואָלט איך פיליבכט ניט געדאַרפט גנב'נען.

זי איז שטאַרק בלאַס געוואָרען; זי האָט אָפט געטראַכט, אז ווען אַן אייפערזיכטיגער מאַן ווערט אויפגעפּרעסען פון אזא אינערליכער קראַנקהייט, וואָס ברענגט איהם שוין דאַצו, אז ער קען שוין דולדען זיין פרוי'ס ליעב־האבער, איז דאָס אַן אמת'ער סימן פון מאָראַלע פערפוילטקייט, וועלכע טויטעט אין איהם אלע פּרינציפּען, און פערניכטעט זאָגאַר אין גאַנצען זיין געוויסען. אָבער זי האָט זיך פערטיידיגט; זי האָט אויף זיך ניט געוואָלט נעהמען קיינע פעראַנטוואָרטליכקייט. מיט אַ פערשטיקטער שטימע האָט זי געשריען:

— איך פערבאָט דיר אָנצוריהרען דאָס געלד!

ער האָט געענדיגט דאָס עסען. רוהיג האָט ער צוזאַמענגעלעגט די סערוועטקע, איז אויפגעשטאַנען און האָט מיט אַן איראָנישען שמייכעל געזאָגט:

— אויב ס'געהט יאָ אין דעם, קאָנען מיר זיך צוטהיילען.

און ער האָט זיך אַנגעבויגען, גלייך ווי ער וואָלט געוואָלט

אויפהויבען דאָס קלעצעל. זי איז צוגעפלויגען און א שטעל געטהון דעם פוס אויף דעם פּאַרקעט.

— ניין, ניין! דו ווייסט, אז כ'וואָלט בעסער געשטאָרבען... עפּען עס ניט. ניין, ניין! ניט ווען איך בין דאָ דערביי.

דיעזען אבענד האָט זיך סעווערינע געדאַרפט בעגעגענען מיט זשאק'ן אונטער דער פּראכט סטאנציאָן. און ווען זי איז נאָך א האַלבע נאַכט אהיים געקומען, איז איהר די סצענע פון פריהער באַלד געקומען אין קאָפּ אריין, און זי האָט זיך פערשפּארט אין איהר צימער אויף'ן שלאָס. רובאָ האָט איצט געאַרבייט ביי נאַכט, האָט זי ניט מורא געהאט, אז ער וועט קומען א היים שלאָפען, סאַי ווי סאַי פלעגט ער שוין איצט זעלטען ווען אהיים קומען. און צודעקענדיג זיך מיט דער קאָלדערע ביז איבער די אויערען, און איינדרעהענדיג דעם לאָמפּ, האָט זי פּאָרט ניט געקענט איינשלאָפען. ווארום האָט זי זיך ענטזאַגט צו צוטהיילען זיך? און איצט האָט שוין איהר עהרליכקייט אזוי שטארק ניט רעוואָלטירט ביי'ם געדאנק צו פּראָפּיטירען פון דעם געלד. האָט זי דען ניט אָנגענומען בירושה דאָס הויז אין קרואַ־דע־מאָפּראַ? טאָ מעג זי דאָך שוין געוויס נעהמען דאָס געלד אויך. אָבער זי האָט ווידער א ציטער געטהון. ניין, ניין, קיין מאָל ניט! דאָס געלד וואָלט זי גענומען, אָבער זי האָט עס ניט געוואַגט אָנצוריהרען, פירכטענדיג אָבצובריהען זיך די פינגער, מיט דיעזען געלד, דאָס געלד וואָס איז געגנב'עט ביי אַ טויטען, דאָס העסליכע געלד פון אַ פערברעכען. זי האָט זיך ווידער בערוהיגט, און האָט גענומען קלערען: זי וואָלט עס דאָך ניט גענומען אויף אויסגעבען; פערקעהרט זי וואָלט עס בעהאַלטען אין אַן אנדער פּלאַץ, וואָס נור זי אַליין וואָלט געוואוסט דערפון, און עס וואָלט דאָרט געקאָנט ליגען אויף אייביג; מען וואָלט נאָך איצט פון איהם פּאָרט געקאָנט אָבראַטעווען אַ האַלב פון דער סומע. ער וואָלט ניט געקאָנט טריאומפירען, צונעהמענדיג אַלעס, און וואָלט ניט געקאָנט פערשפּיעלען דאָס וואָס געהערט צו איהר.

ווען עס האָט געקלונגען דריי אַ זייגער האָט עס זי שטערבליך פערדראָסען, וואָס זי האָט ניט געוואָלט זיך צוטהיילען. ס'איז

איהר געקומען אין קאָפּ אריין א געדאנק, א וויטער, אן אונבע־שטימטער געדאנק: אויפצושטעהען, און א זוך טהון אונטער׳ן פּארקעט, אום אז איהם זאָל שוין גאָר ניט בלייבען. אָבער עס האָט זי דאביי א נעהם געטהון אזא קעלט, אז זי האָט שוין אפילו ניט געוואָלט דענקען דערפון. צו נעהמען אלעס, און בעהאלטען אלעס, אז ער זאָל אפילו ניט וואגען זיך צו בעקלאָגען! און דיעזער פּלאן האָט פון איהר אלץ מעהר און מעהר ניט אָבגעטראָ־טען, און איהר ווילען, פיעל שטארקער פון איהר קראפט פון ווי־דערשטעהען, איז אלץ מעהר ארויסגעוואקסען פון די פינסטערע טיעפעניסען פון איהר עקזיסטענץ, זי האָט עס ניט געוואָלט טהון, דאָך איז זי שנעל אראָבגעשפּרונגען פון בעט, ווייל אנדערש האָט זי ניט געקאָנט האנדלען. זי האָט ארויסגעדרעהט דעם קנויט פון׳ם לאָמפּ, און איז אריינגעגאנגען אין עסס־צימער.

איצט האָט זי שוין ניט געציטערט. איהר שרעק איז פאָר־איבער, זי האָט זיך בעוועגט לאנגזאם און רוהיג ווי א שלאָף־וואנדרין. זי האָט געמוזט געהן זוכען די קאָטשערע אום אויפ־צועפענען דעם פּארקעט. און ווען דער גרוב איז געווען אויפגע־עפענט, האָט סעווערינע, וועלכע האָט ניט גוט געזעהען, צוגע־בראכט נאָהענט דעם לאָמפּ. אָבער זי איז פון ערשטוינונג פער־גליווערט געוואָרען, אזוי אָנגעבויגען ווי זי איז געווען: דער גרוב איז געווען לעהר. עס ווייסט אויס, אז בשעת זי איז גע־לאָפען זיך זעהען מיט איהר געליעבטען, איז רובאָ ארויפגעקומען, האָבענדיג פיעלייכט דעם זעלבען וואונש: צו נעהמען אלעס, פערכאפּען אלעס, און האָט טאקי מיט איין מאָל צוגענומען אלע אסיגנאציעס, ניט איבערלאָזענדיג אפילו קיין איינעם. זי האָט זיך געשטעלט אויף די קניען, אָבער זי האָט דאָרט גאָר ניט געזעהען אחוץ דעם גאָלדענעם זייגער און די קייט, וועלכע האָבען געבלים־טשעט אין שטויב. א ציטער פון שרעקליכען כעס האָט זי אָנ־גענומען אויף א סעקונדע, און אזוי ווי זי איז געשטאנען האלב־נאקעט און אונבעוועגליך, אזוי האָט זי א מאָל צוואנציג ווית־דערהאָלט:

— גנב! גנב! גנב!

און מיט בייזקייט האָט זי אַ כאַפּ געטהון דעם זייגער, אַ גרויסער שווארצער שפּין, וועלכען זי האָט בעאונרוהיגט, האָט אַ לויף געטהון אויף דער וואנט. אַ קלאַפּ טהוענדיג מיט דער פּיאַטע, האָט סעווערינע צוריק פערהאַקט דאָס קלעצעל, זי האָט אוועקגע־שטעלט דעם לאָמפּ אויף'ן נאַכט טישעל און האָט זיך צוריק גע־לעגט. ווען זי האָט זיך אביסעל דערוואַרעמט, האָט זי גענומען בעטראַכטען דעם זייגער, וועלכען זי האָט געהאַלטען אין איהר צוזאַמענגעדריקטער האַנד. זי האָט איהם געדרעהט און בעקוקט, זי האָט זיך פעראינטערעסירט מיט דעם הויפּט־ריכטער'ס צוויי צוזאַמענגעפלאָכטענע בוכשטאַבען, וועלכע זיינען געווען אויסגע־קריצט אויף דעם דעקעל. אינווענינג האָט זי איבערגעלעזען דעם נומער 2516, — דעם פאַבריק נומער. דאָס איז געווען זעהר אַ געפעהרליך שטיקעל ציהרונג צו האַלטען אין הויז, ווייל דאָס גע־ריכט האָט געוואוסט פון דיעזען נומער. אָבער זייענדיג בייז, וואָס זי האָט בלויז געקענט רעטען דאָס, האָט זי פאַר קיין זאַך ניט מורא געהאַט. זי האָט זאָגאַר געפיהלט, אַז איצט איז גע־קומען אַן ענדע צו איהרע שרעקליכע חלומות, אַז ס'איז שוין ניטאָ מעהר דער מת אונטער'ן פּאַרקעט. ענדליך, וועט זי שוין קאָנען ארומגעהען רוהיג, וואו זי וועט וועלען, אין איהר וואָהנונג. זי האָט אַרונטערגערוקט דעם זייגער אונטער'ן קישען, האָט אויס־געלאָשען דעם לאָמפּ, און איז איינגעשלאָפען.

אויף מאָרגען, האָט זשאַק, וועלכער האָט געהאַט אַ וואַקאַנ־סיע, געמוזט אָבוואַרטען ביז רובאָ וועט אוועק אין דעם קאַמערץ־קאַפע, אַז ער זאָל קאָנען אַרויפגעהען צו סעווערינע'ן צו פריה־שטיק. צו מאָל, אַז זיי האָבען געוואַגט, האָבען זיי זיך ערלויבט דעם פערגעניגען. היינט, ביים עסען, האָט סעווערינע, ציטערנ־דיג דערצעהלט זשאַק'ן פון'ם געלד, און אַז זי האָט געפונען דאָס פערבאָרגענע פּלאַץ לעהר. איהר כעס געגען דעם מאַן איז גאָר ניט אָבגעשוואַכט געוואָרען, זי האָט אַלץ ווידערהאָלט :

— גנב ! גנב ! גנב !

דאַן האָט זי געבראַכט דעם זייגער און האָט ניט אַנדערש

געוואָלט, נור איהם אוועקגעבען זשאק'ן, ניט קוקענדיג אויפ'ן עקעל, וואָס דאָס האָט ביי איהם ארויסגערופען.

— בעגרייף דאָך, מיין ליעבינקער, אז קיינער וועט דאָך איהם ניט געהען זוכען ביי דיר. אויב איך זאָל איהם איבערלאָזען ביי זיך, וועט ער נאָך דאָס אויך צונעהמען. און זעהסטו, איך וואָלט זיך גיכער געלאָזט ארויסרייסען א שטיק פלייש פון לייב... ניין, ער האָט שוין אזוי אויך צו פיעל געקריגען. איך האָב ניט געדאַרפט דאָס געלד. איך האָב דערפאַר מורא געהאַט. קיין מאָל וואָלט איך דערפון קיין איינציגע פרוטה ניט אויסגעגעבען. אָבער האָט ער דען דאָס רעכט דאָס צו צונעמען פאַר זיך ? אָ, איך האס איהם !

זי האָט געוויינט, איז ניט אָבגעשטאַנען, און האָט אזוי לאַנג געבעטען, ביז דער יונגער מאַן האָט ענדליך גענומען דעם זייגער און האָט איהם ארייננעשטעקט צו זיך אין זשילעט קעשענע.

אזוי איז אוועק א שטונדע און זשאק האָט נאָך אַלץ געהאַלטען אויף די קניען סעווערינע'ן, א האַלב אַן אויסגעטהונענע. זי האָט זיך אָנגעשפּאַרט אין זיין אַקסעל, מיט דער האַנד האָט זי ארומגעכאַפּט זיין האַלז, און האָט איהם קאַקעטיש געלאַשטשעט. פּלוצלונג איז ארייננעקומען רובאָ, וועלכער האָט געהאַט זיין אייגענעם שליסעל צו דער טיהר. סעווערינע איז שנעל אויפגעשפרונגען ; אָבער ס'איז געוועזן נוצלאָז צו פערענטפערן זיך ; ער האָט זי געכאַפּט אויפ'ן שטעל. דער מאַן האָט זיך אָבגעשטעלט, ווייל ער האָט ניט געקענט דורכגעהען, און דער געליעבטער איז געבליעבען זיצען א צומישטער. סעווערינע האָט זיך אפילו ניט בעמיהט אָנצופאַנגען אירגענד וועלבע ערקלעהרונג, זי איז צוגעקומען נעהענטער און האָט מיט כעס ווידערהאָלט :

— גנב ! גנב ! גנב !

איין סעקונדע האָט זיך רובאָ געקווינקעלט. דאַן האָט ער א ציה געטהון מיט די פּלייצעס — איצט האָט ער אויף אַלעם אזוי געענטפערט — און איז אריין אין צימער אריין, צו נעמען זיין

נאַטיץ־ביכעל וואָס ער האָט פערגעסען אין דער היים. אָבער זי איז איהם נאָכגעגאנגען, און איז אויף איהם אָנגעפאַלען.

— דו האָסט דאָרט אַלעם צוגענומען, אָה... גנב! גנב! גנב!

ניט זאָגענדיג קיין וואָרט, איז ער דורכגעגאנגען דעם עסס־צימער. ערשט אין דער טיהר האָט ער זיך אָבגעשטעלט, און האָט אויף איהר אַ קוק געטהון מיט זיין פינסטערען בליק.

— לאָז מיך צו רוה, הערסטו!

און ער איז אוועק, אפילו ניט קיין קלאַפּ טהוענדיג מיט דער טיהר.

ער האָט כלומר׳שט גאָר ניט געזעהען, ער האָט אפילו קיין וואָרט ניט געזאָגט וועגען דעם אנוועזענדען ליעבהאָבער.

נאָך אַ לאַנגען שווייגען, האָט סעווערינע זיך געווענדעט צו זשאַק׳ן.

— נו, וואָס זאָגסטו דערצו?

זשאַק, וועלכער האָט ביז איצט ניט אויסגערעדט קיין וואָרט, האָט זיך ענדליך אויפגעהויבען. און ער האָט געגעבען זיין מיינונג.

— ער איז שוין אַ פערפאַלענער.

ביידע האָבען געהאַט די זעלבע מיינונג.

זייער פערוואונדערונג, אז נאָך דעם ערמאָרדען פון איהר ערשטען ליעבהאָבער, דולדעט איצט רובאָ דעם צווייטען, איז פערוואנדעלט געוואָרען אין אַ מין עקעל צו דיעזען פאַרלאָרענעם מענשען. ווען אַ מאַן האַלט שוין אַזוי וויט, איז ער שוין אויף דעם ניעדריגסטען שטאַפּעל און קען יעדע מינוט איינזינקען אין אַ זומפּ אריין.

פון דיעזען טאָג אָן, האָבען זיי, סעווערינע און זשאַק, געהאָט די גאַנצע פרייהייט, און זיי האָבען זיך אויפגעהערט צו קימערען איבער רובאָ׳ן.

אָבער איצט, ווען דער מאַן האָט זיי שוין ניט געשטערט, איז זייער גאַנצע אונרוהיגקייט געקומען נור פון דעם שפּיאָנירען פון מאדאם לעבלע, די שכנ׳טע, וועלכע איז אימער געווען אויף

דער וואך. זי האט זיכער עפּיס פערדעכטיג. ווי זשאק האט זיך ניט בעמיהט, צו פערשטיקען זיינע טריט, האט ער דאך ביי יעדען פון זיינע וויזיטען בעמערקט, אז א טיהר עפענט זיך שטיל און א פּאר אויגען קוקען אויף איהם ארויס. עס איז געוואָרען אונערטרעגליך, און ער האט ניט געוואגט ארויס־צוקומען; אז ער פלעגט פּארט א מאל ריזיקירען, פלעגט מען עס באלד אי־בעראל נעוואהר ווערען, און אן אויער פלעגט זיך צולעגען צום שלאָס, און עס איז געוואָרען אונמעגליך צו קושען זיך און זאָגאַר צו רעדען פריי. און סעווערינע, וועלכע איז בייז געוואָרען אויף דער נייער שטערונג צו איהר ליידענשאפט, האט זיך אויפ׳ס ניי גענומען צו דער אלטער פאָדערונג, אז זי וויל האבען לעבל׳ס קווארטיר.

יעדען איז געווען גוט בעקאנט, אז דער אונטער־שעף פון דער סטאנציע, האט דאָרט אימער געוואָהנט. אָבער סעווערינע האט איצט געוואָלט די קווארטיר ניט צוליעב דעם שיינעם נאַ־טור־בילד, ניט צוליעב די פענסטער, וואָס געהען ארויס אויף די אינגאָוווילער בערג, — ניט דאָס האט זי איצט געצויגען. די איינ־ציגע אורזאכע פון איהר איצטיגען וואונש — און זי האט עס נאַ־טירליך קיינעם ניט געזאָגט — איז געווען דאָס, וואָס דיעזע קוואר־טיר האט געהאט א בעזונדערן אריינגאנג, א טיהר וואָס איז ארויס בעגאנגען אויף דער אונטערשטער טרעפּ. זשאק וואָלט דורך דאָרטען געקאָנט קומען און זיך אוועקגעהען, און מאדאם לעבלע וואָלט אפילו ניט אָנגעהויבען צו וויסען. און זיי וואָלטען ענד־ליך געוואָרען פריי.

דער שטרייט איז געווען שרעקליך. דיעזע פראגע, וועלכע האט שוין אמאל אויפגערודערט דעם גאנצען קאָרידאָר, איז ווי־דער ערוועקט געוואָרען, און איז גיפטיגער געוואָרען פון שטונדע צו שטונדע. די געפאהר אָנצואוועהרען די קווארטיר האט גע־צוואונגען מאדאם לעבלע אָנצופאנגען א פערצווייפעלטע פערטיי־דיגונג. זי איז געווען זיכער, אז זי וועט שטארבען, ווען מען וועט זי פערשפּאַרען אין דער פינסטערער קווארטיער אויף דער אַנ־דערער זייט, וועלכע קומט אויס פונקט געגען א דאך פונ׳ם וואָק־

זאל און איז טרויעריג, ווי אין א געפענגניס. ווי קען זי וואהנען אין דיעזער גרוב, ווען זי איז צוגעוואהנט צו ליכטיגע צימערען מיט אן אפענעם הארייזאנט, פון וואנען מ'קאן שטענדיג זעהען ווי די פאסאזשירען דרעהען זיך ארום?

און אזוי ווי איהרע פיס ערלויבען איהר ניט צו געהן שפאצירען, וועט זי ניט מעהר זעהן פאר זיך ווי א צינערנעם דאך; אויב אזוי מעג מען זי שוין בעסער דער'הרג'ענען באלד אויף'ן שטעל. אונגליקליכערווייזע, זיינען דאס אבער נאר גע־ווען סענטימענטאלע אורזאכען, און זי האט געמוזט צוגעבען, אז דיעזע קווארטיער האט איהר אבגעטרעטען דער פריהערדיגער אונ־טער־שעף, נאך פאר רובא'ן. ער איז געווען בלויז א בחור, האט ער זי איהר געגעבען אויס ליעבליכקייט. עס איז ערגעץ וואו גע־ווען א בריעף פון איהר מאן, אין וועלכען ער פערפפליכטעט זיך אבצוטרעטען צוריק די קווארטיער אזוי באלד, ווי דער נייער בעאמטער וועט זי נור פאדערן. נור אזוי ווי דעם בריעף האט מען נאך ניט געפונען, האט זי די גאנצע געשיכטע געלייקענט, און וואס ערגער די זאך איז געשטאנען, אלץ בייזער און קריע־גערישער איז זי געווארען. זי האט זעהר געוואלט אריינמישען אין דער געשיכטע מולען'ס דעם צווייטען אונטער־שעף'ס פרוי, וועלכע האט געזעהען, האט זי געזאגט, אז מענער האבען גע־קושט מאדאם רובא אויף די טרעפ. מולען איז זעהר בייז געווא־רען, וויל זיין פרוי, א זעהר מילדעס, אבער אונבעדייטענדעס וועזען, וועלכע האט זיך צו קיינעם ניט געמישט, האט געוויינט און זיך געשווארען, אז זי האט גאר ניט געזעהען און גאר ניט געזאגט. אכט טעג דורכאנאנד האבען דיעזע פליאטקעס גע־שטורעמט פון איין עק קארידאר ביז צום צווייטען.

איינער פון די גרעסטע פעהלערן, וואס מאדאם לעבלע איז בעגאנגען, און וועלכער האט געמוזט שטארק העלפען צו איהר ניעדערלאגע, איז געווען דאס, וואס זי האט זעהר דער'רגז'ט מאדעמואזעל גישאן, פון קאנטאר, מיט איהר אונאויפהערליכען שפיאנירען: זי האט געקריגען א מין קליפה, אזא מין איינביל־דונג, אז די מיידעל געהט יעדע נאכט צום סטאנציאן־מייסטער.

דער וואונש זי צו פּאַקען איז ביי איהר געוואָרען ווי אַ מין חולאת, וואָס איז נאָך מעהר פערשאַרפט געוואָרען, ווייל אין די צוויי יאָהר, וואָס זי האָט נאָך איהר נאָכגעשפּיאָנירט, האָט זי אבסאָלוט גאָר ניט אויסגעפונען. זי איז געווען זיכער אַז יענע לעבט מיט איהם, און דאָס האָט זי פון'ם זינען געטריעבען. און מאַדעמואזעל גישאָן, וועלכע איז געווען אויפגערעגט, ווייל זי האָט ניט געקענט ניט אַרויסגעהן און ניט אַריינגעהן, ניט זייענדיג געשפּיאָנירט, האָט אויך אונטערגעהאָלפען, אַז מען זאָל די לעבלעס איבערפיהרען אויף דער אַנדערער זייט הויף: צווישען איהר און זיי איז געווען אַן אַנדער קוואַרטיער; זי וועט אַם ווענינגסטען ניט וואָהנען געגען זיי און וועט ניט זיין געצוואונגען דורכצוגעהן פאַר זייער טיהר.

עס איז געוואָרען גאַנץ קלאָהר, אַז מ'סיע דאַבאַדי, דער סטאַנציאָן־מייסטער, וועלכער איז ביז איצט גאָר ניט געווען פאַראינטערעסירט אין דיעזען שטרייט, האָט זיך איצט יעדען טאָג מעהר געשטעלט געגען לעבלע'ן; און דאָס האָט פיעל בעדייטעט.

און אַנדערע קריעגערייען האָבען נאָך פערערגערט די לאַגע. פּילאָמענע, וועלכע פלעגט איצט ברענגען צו סעווערינע'ן אַלע איהרע פרישע אייער, פלעגט ווערען זעהר פרעך יעדעס מאָל, וואָס זי האָט זיך בעגעגענט מיט מאַדאַם לעבלע. און אַזוי ווי די לעצטע פלעגט אימער אומישנע לאָזען איהר טיהר אָפען אום יעדען צו שטערען, פלעגען די בײדע פרויען זיך יעדעס מאָל געבען שטעך־ווערטלאַך. ווען די פריינדשאַפט פון סעווערינע'ן צו פּילאָמענע'ן איז דערגאַנגען אַזוי ווייט, אַז פאַר דער לעצטער איז שוין ניט געווען קיין סעקרעטען, פלעגט זי אָפט טראָגען שליחות פון זשאַק'ן צו זיין געליעבטער, ווען ער אַליין האָט ניט געוואָגט צו קומען. זי פלעגט קומען מיט די אייער, פלעגט אָבמאַכען די שטונדע, ווען זיי זאָלען זיך זעהען, פלעגט דערצעהלען וואָרום ער האָט נעכטען געמוזט זיין פּאָרזיכטיג, און האָט דערצעהלט אַלעס וואָס ער האָט געזאָגט בשעת ער איז געזעסען און גערעדט מיט איהר. אמאָל, ווען זשאַק'ן האָט עפּעס געשטערט, פלעגט ער

זעהר גערן פערברענגען אין דער קליינער הייזקע פון סאוואניא, דעם סטאנציאן־מייסטער. ער פלעגט אפט ארייגעהן נאך'ן הייצער, פעקע, אום זיך אזוי פשוט צו צושטרייען אביסעל, גלייך ווי ער האט מורא געהאט צו פערבלייבען אליין דעם גאנצען אווענד. און ווען דער הייצער פלעגט ערגעץ פערפאלען ווערען צווישען די מאטראזען־שענקען, פלעגט זשאק ארייגעהן צו פילאמענע'ן, אום איהר עפעס אנזאגען אווארט, און פלעגט זיך אוועקזעצען, און זיך אזוי פארזיצען.

אבער פילאמענע, וועלכע איז אויף אזא'ן אופן געווען אריינגעמישט אין דיזער ליעבע, האט דערפיהלט א מין צערטליכקייט צו איהם, וויל ביז איצט האט זי נור געהאט ברוטאלע ליעבהאבער. די קליינע הענט, די העפליכע מאניערען פון דיעזען טרויעריגען יונגען מאן, וועלכער האט אויסגעזעהען אזוי מילד, זיינען געווען פאר איהר אן אנגענעהמער ביסען, וואס זי האט נאך ניט פערזוכט. דאס לעבען מיט פעקע'ן איז שוין געווארען וואכעדיג, ווי ביי מאן און ווייב: א שנעפסעל צוזאמען, און מעהר גראבהייט ווי ליעבע. אבער ווען זי פלעגט איבערגעבען א צערטליכעס ווארט פון דעם מאשיניסט צו דובא'ס פרוי, פלעגט זי אליין ווי פיהלען דעם טעם פון דער פערבאטענער פרוכט.

איין מאל האט זי איהם אלעס פערטרויט, האט זיך בעקלאגט אויף'ן הייצער, דעם ביטראק, וועלכער איז פעהיג מיט א שמייכעלע אויף'ן פנים אבצוטהון מיאוסע שפיצלאך, איבערהויפט ווען ער איז שיכור. זשאק האט טאקי בעמערקט, אז זי האט אנגעהויבען מעהר אויפצופאסען אויף איהר גרויסען מאגערען, פערדישען קערפער, וועלכער איז דאך געווען אנציהענד, איבער איהרע גרויסע פייערדיגע אויגען. זי האט איצט ווניגער געטרונקען, און האט געהאלטען דאס הויז ניט אזוי שמוציג. ווען איהר ברודער סאוואניא האט איין אווענד דערהערט א מענערשע שטימע, איז ער אריין מיט איין אויפגעהויבענער האנט, אום זי דורכצוקלאפען, אבער ווען ער האט דערקענט דעם יונגען מאן וועלכער האט גערעדט מיט איהר, האט ער איהם איינפאך פארגעלעגט צו טרינקען מיט איהם א פלאש סידער. זשאק איז דאר־

טען געוואָרען אַן אָנגעלעגטער גאַסט, איז אויסגעקורירט געוואָ־רען פון זיין שלעכטען מוטה, און האָט זיך איבערהויפּט דאָרט גוט געפיהלט. און פילאָמענע האָט אָנגעהויבען ארויסצוצייגען אַלץ ווארעמערע און ווארעמערע פריינדשאַפט צו סעווערינע'ן, און אַלץ מעהר כעס צו מאַדאַם לעבלע, וועמען זי האָט איבעראַל גע־רופען אַלטע בעטריגערין.

איינמאָל, אין אָוונד, ווען זי האָט בעגעגענט די ביידע פערליעבטע אונטער איהר קליינעם גערטענדעל, האָט זי זיי בע־גלייטעט אין שאָטען, ביז דער קאַמער, וואו זיי פלעגען זיך אימער בעהאַלטען.

— כ'לעבען איהר זיינט צו גוט! די קווארטיער געהערט דאָך צו אייך, ווען ס'זאָל זיין אויף מיר, וואָלט איך זי ביי די האאר פון דאָרט ארויסגעריסען... דריקט זי גוט צו!

אָבער זשאַק האָט ניט געוואָלט אָנמאַכען קיין טאַראַראַם.

— ניין, ניין, מ'סיע דאַבאַדי האָט זיך שוין גענומען דער־צו, ס'איז בעסער צו ווארטען ביז ס'וועט זיך אַליין איינאָרדנען.

— נאָך פאַר דער ענדע פון דיעזען מאָנאַט, — האָט ער־קלעהרט סעווערינע, — וועל איך שלאָפען אין איהר צימער און מיר וועלען זיך קאָנען זעהען צו יעדער צייט.

ניט קוקענדיג אויף דער פינסטערניש, האָט פילאָמענע דער־פיהלט ווי די יונגע פרוי האָט איהר ליעבהאַבער אַ צערטליכען דרוק געטהון ביי דיעזע ווערטער. און זי האָט זיי איבערגעלאָזען און איז זיך אַהיים געגאַנגען. אָבגעהענדיג אַ שפּאַן דרייסיג, האָט זי זיך אָבגעשטעלט און האָט זיך אומגעקוקט. עס האָט זי שטאַרק אויפגערודערט צו זעהען זיי צוזאַמען. דאָך איז זי ניט געווען אייפערזיכטיג; זי האָט נור געפיהלט אַן אונבעקאַנטען וואונש אויך אַזוי צו ליעבען און צו זיין געליעבט.

מיט יעדען טאָג איז זשאַק אַלץ טרויעריגער געוואָרען. שוין אַ צוויי מאָל האָט ער אויסגעטראַכט אַן אויסרעד, ווארום ער איז ניט געקומען זעהען סעווערינע'ן, אָבוואָהל ער האָט דוקא יאָ געקאָנט קומען. ער פלעגט זיך פערזיצען ביי סאָוואַניאַ'ן, אום אויסצומיידען צו געהן צו איהר. פון דעסטוועגען האָט ער זי

גראַדע אזוי געליעבט ווי פריהער, און האָט זי בענעהרט מיט א שטייגענדער ליידענשאַפט. אָבער די לעצטע צייט, בשעת ער פלעגט זיין איינגעשלאָפען אין איהרע אָרמס, פלעגט איהם וויע־דער אָנכאַפּען זיין שרעקליכע קראַנקהייט: דער קאָפּ פלעגט איהם נעהמען דרעהען, און ער פלעגט זיך שנעל פון איהר בע־פרייען, א פאַרציטערטער פון שרעק, וואָס ער הערט שוין אויף צו זיין דערזעלבער ווי פריהער, און וואָס עס ערוועקט זיך אין איהם די חיה, וועלכע איז פערטיג איהם צו טיראַניזירען.

ער האָט גענומען זוכען בערוהיגונג אין דער מיעדקייט פון לאַנגע רייזען; ער האָט געזוכט צו טהון מעהר ארבייט, שטע־הענדיג אויף די פיס צו צוועלף שטונדען דורכאַנאַנד א צוברא־כענער פון דעם טרעסלען און מיט לונגען פער׳שרף׳טע פון׳ם ווינט. זיינע חברים פלעגען זיך בעקלאָגען אויף דיעזער שווע־רער פראַצע פון א מאַשיניסט, וועלכע, פלעגען זיי זאָגען, עסט אויף דעם מענשען ביי צוואַנציג יאָהר; אָבער ער וואָלט גראַדע געוואָלט באַלד אויפגעפרעסען ווערען. ווי מיעד ער איז ניט גע־ווען, איז איהם נאָך אַלץ ניט געווען גענוג. ער איז נור דאַן גליק־ליך געווען, ווען „ליזא“ פלעגט איהם אוועקטראָגען, ווען ער האָט פון גאָרניט געטראַכט, און פיר קיין שום זאַך ניט געהאַט קיין אויגען אחוץ פיר די סיגנאַלען. קומענדיג אהיים איז ער ווי א גע׳הרג׳עטער אַנידערגעפאַלען שלאָפען, ניט האָבענדיג אפילו קיין צייט זיך אָבצוואַשען. אָבער ווען ער פלעגט נור אויפשטעהן, פלעגט איהם שוין צוריקקומען די מאַטערניש פון דעם שרעקליכען געדאַנק.

ער האָט אויך געפּרובירט אויפוועקען אין זיך די פריהערדיגע ליעבע צו „ליזא׳ן“, פערברענגענדיג גאַנצע שטונדען אין רייניגען זי, און פאָדערענדיג פון פעקע׳ן, אז יעדער שטיקעל שטאָהל זאָל בליסטשען ווי זילבער. די אינספעקטאָרען, וועלכע פלעגען אויף׳ן וועג אַרויפקומען צו איהם, פלעגען איהם גראַטולירען; אָבער ער פלעגט נור א שאָקעל טהון מיט׳ן קאָפּ און בלייבען אַן אונצופרידענער, ווייל ער האָט געוואוסט אז זיין מאַשין, זייט זי האָט זיך אָבגעשטעלט אין שנעע, איז שוין ניט געווען אזוי

געזונט, אַזוי מונטער ווי פריהער. קיין צווייפעל, אַז בשעת׳ן פעררייכטען די שטאַנגען און צילינדערס, האָט זי עטוואָס פערלאָ־רען פון איהר זעעלע, — מסתמא יענע געהיימניספאָלע גלייכגע־וויכט פון לעבען, פיר וועלכע זי האָט געהאַט צו פערדאַנקען איהר צופעליגער צוזאַמענשטעלונג. ער פלעגט דערפון ליידען, דיעזע אומענדערונג האָט איהם פערשאַפט ביטערע יסודים אויף אַזוי פיעל, אַז ער האָט בעוואָרפען זיינע בעאַמטע מיט אונבעגרינדעטע קלאַגען. ער האָט אַלץ געפאָדערט, מען זאָל פעררייכטען, און האָט אַלץ אויסגעטראַכט אונמעגליכע פערבעסערונגען. מען פלעגט איהם דאָס ענטזאַגען, און ער איז דערפון נאָך כמורנער געוואָ־רען, ווייל ער איז געווען איבערצייגט, אַז „ליזא“ איז שטאַרק קראַנק און אַז מען קען מיט איהר שוין איצט גאָר ניט אויפטהון. זיין צערטליכקייט האָט איהם ענטמוטהיגט: צו וואָס דאַרף ער ליעבען, אַז ער פערניכטעט אַלעס וואָס ער ליעבט? און ער פלעגט צו זיין ליעבהאָבערין אָוועקטראָגען דיעזע ווילדקייט פון פער־צווייפעלטער ליעבע, וועלכע ניט קיין ליידען און ניט קיין אויס־געמאַטערטקייט האָבען ניט געקענט בעזיעגען.

סעווערינע האָט גאַנץ גוט געפיהלט, ווי ער האָט זיך אי־בערגעביטען, און זי איז אויך פערצווייפעלט געוואָרען. זי האָט געדענקט, אַז ער איז טרויעריג איבער איהר, ווייל ער האָט אַלעס געוואוסט. ווען זי האָט דערזעהען ווי ער ציטערט אויף איהר האַלז, און מיידעט פּלוצלונג אויס איהר אַ קוש צו טהון, קען עס דען אַנדערש זיין, — האָט זי זיך געטראַכט, — אַז ער האָט זיך דערמאָנט, און זי האָט איהם אָנגעפילט מיט שרעק? זי האָט קיין מאָל ניט געוואַגט אָנצופאַנגען צו רעדען מיט איהם פון דעם. זי האָט שוין חרטה געהאַט, וואָס זי האָט גאָר אין גאַנצען גערעדט, און האָט זיך אַליין געוואונדערט מיט וואָסער ליידענ־שאַפט זי איז זיך אין אַלעמען מודה געווען, אין צייט וואָס זי איז געווען מיט איהם אין דיעזען פרעמדען צימער, וואו ביידע האָבען געברענט ווי אין אַ פייער. זי האָט שוין פערגעסען אין איהר אַמאָליגען וואונש פאַר איהם זיך אין אַלעמען מודה צו זיין, און אַז זי איז געווען צופריעדען איהם איצט צו האָבען מיט זיך

אין דיעזער געהיימניס. און זי האָט איהם געליעבט און האָט איהם זיכער נאָך מעהר בעגעהרט זייט ער האָט שוין אַלעס גע־וואוסט. דאָס איז געווען אַ מין אונזיכטבאַרע ליידענשאַפט, ביי דיעזער ענדליך אויפגעוועקטער פרוי, וועלכע איז געווען אַ מענש, וואָס איז בעשאַפען געוואָרען נור פיר לאַסקעס, און איז מיט איהר גאַנצער זעעלע געווען אַ ליעבהאָבערין, און איז דערצו נאָך קיין מוטער אויך ניט געווען. זי האָט איצט געלעבט נור מיט'ן געדאַנק פון איהם. און עס איז קיין ליעגען ניט געווען, ווען זי האָט געוואונשען זיך מיט איהם צוזאַמען צו שמעלצען אין איינס, ווייל זי האָט געהאַט נור איין טרוים, אַז ער זאָל זי נעמען, זי איינזאַפען אין זיך אריין.

זי איז געווען אימער מילד, געדולדיג, און האָט געשעפּט איהר פערגניגען נור פון איהם אַליין, און האָט זיך געוואונשען צו שלאָפען ווי אַ קעצעלע אויף זיינע קניע פון אין דערפריה ביז אויף דערנאַכט.

און פון דער שרעקליכער דראַמע איז איהר איינפאַך גע־בליבען די פערוואונדערונג, וואָס זי איז אין דעם פערמישט, גראַדע ווי פון איהר פערשמירטער יוגענד האָט זי אויך געשיינט צו בלייבען ריין און אונשולדיג. דאָס אַלעס איז שוין אָבער געווען אַזוי ווייט פון איהר, אַז זי האָט נור געשמייכעלט. זי האָט אפילו קיין כעס ניט געטראָגען אויף איהר מאַן, — אבי ער זאָל איהר נור ניט שטערען. אָבער איהר אויפרעגונג געגען דיעזען מאַן איז געוואַקסען אין דער זעלבער מאָס, ווי עס האָט זיך פערגרעסערט איהר ליידענשאַפט, איהר נאָטווענדיגקייט אין דעם אַנדערן. און איצט ווען דיעזער אַנדערער האָט שוין אַלעס געוואוסט און איז איהר מוחל געווען, איז ער שוין געוואָרען דער האַרר, וועמען זי האָט נאָכגעפאָלגט, און וועלכער האָט זיך געקענט בעניצען מיט איהר, ווי מיט זיינער אַ זאַך. זי האָט ביי איהם אויסגעבעטען זיין בילד, — אַ פאָטאָגראַפישען פּאָרטרעט; זי פלעגט זיך מיט דעם לעגען און איינשלאָפען, די ליפען צוגעפּרעסט צום בילד. זי איז געווען זעהר אונגליקליך זייט זי האָט איהם געזעהען אונ־

גליקליך, און האָט ניט געקענט טרעפען די אמת׳ע אורזאכע, וועלכע האָט איהם געמאכט אזוי צו ליידען.

דערווייל האָבען זיי זיך ווייטער געזעהען אין דרויסען, וואַרטענדיג ביז זיי וועלען זיך קענען רוהיג זעהען אין איהר הויז, אין דער נייער אויסגעקעמפּפטער קוואַרטיער. דער ווינטער האָט געהאַלטען ביי דער ענדע, דער מאָנאַט פעברואַר איז געווען זעהר מילד. זיי האָבען פערלענגערט זייער שפּאַציערען, זיי זיינען שטונ־דענלאַנג ארומגעגאַנגען איבער די לעערע פּלעצער ארום דעם באהן. ער האָט געוואָלט ארומגעהן, ניט אָבשטעלען זיך, און ווען זי פּלעגט זיך איהם א וואַרף טהון אויף זיינע אַקסלען, פּלעגט ער זיך שוין מוזען צוזעצען און זי ארומנעהמען, אָבער ער האָט עס נור געוואָלט טהון וואו עס איז קיין ליכט ניט געווען, ווייל ער האָט מורא געהאַט ער זאָל איהר ניט געבען א האַק מיט׳ן מעסער, אויב ער זאָל דערזעהען א נאַקעט שטיקעל פון איהר קערפּער: און ווען ער וועט עס ניט זעהן, וועט ער פיללייכט קענען ווידער־שטעהן. אין פּאַריז, וואו זי פּלעגט קומען צו איהם יעדען פרייטאג, פּלעגט ער זאָרגפעלטיג פערציהען דעם פּאָרהאַנג, זאָגענדיג, אז די זון שטערט איהם זיין פערגעניגען. דיעזע וועכענטליכע רייזעס פּלעגט זי איצט מאכען אפילו ניט געבענדיג איהר מאַן קיין ער־קלעהרונג. פיר די שכנים איז געווען גענוג דער אַלטער אויסרעד, דער וועהטאָג אונטער דער קניע; זי פּלעגט אויך זאָגען, אז זי געהט בלומרשט בעזוכען איהר אַלטע ניאַנקע, די טאַנטע וויק־טאָריע, וועלכער עס געהט גאַנץ גוט אין האָספּיטאַל.

זיי ביידע האָבען נאָך פון דעסטוועגען אַלץ געשעפּט פיעל פערגעניגען פון דיעזע רייזעס: יענע טעג פּלעגט ער זיין שטאַרק פעראינטערעסירט אין דער גוטער אויפפיהרונג פון זיין מאַשין, און סעווערינע פּלעגט ווערען ענטציקט איהם צו זעהען אַביסעל וועניגער אָנגעכמורעט. דאָס רייזען איז איהר געווען אנגענעהם, ווייל זי איז שוין געווען בעקאַנט מיט׳ן קלענסטען בערגעלע, מיט דער קלענסטער גרופּע בוימלאך אויף׳ן וועג.

פון האָוור ביז מאָטוויל ציהען זיך לאָוקעס, פּלאַכע פעל־ער, דורכגעשניטען פון וואַקסענדע פּאַרקענס און בעזעצט מיט עפּעל־

בוימער, און ביז רואן איז שוין דאָס לאַנד הויך און וויסט. נאָך רואן בעווייזט זיך דער טייך סעין. דאָ געהט מען אריבער קיין מאַטוויל, אואסעל און פּאָן־דע־ל'ארש. און דערנאָך לויפט דער טייך איבער שטרעקעס פלאַכע לאַנד, וואו ער צושפּרייט זיך גאַנץ ברייטלאַך. נאָך גאַיאָן פארליערט זיך שוין דער טייך ניט מעהר; ער לויפט אין דער לינקער האַנט, קייקלענדיג זיך צווישען זיינע נידריגע ברעגעס, וואָס זיינען בעזעצט מיט פּאַפּעל־בוימער און ווערבעס. ווייטער געהט דער באהן מיט א זייט בארג, און דער טייך זעהט זיך ניט מעהר אין באַניער, אָבער אין ראָסני בעווייזט ער זיך פּלוצים ווידער ביים ארויסגאַנג פון דעם טונעל ראָל־בואז. און דער טייך איז ווי א פריינדליכער בעגלייטער פון דעם צוג. דריי מאָל נאָך קומט אויס איהם אריבערצופאָהרען איידער מען קומט אָן.

אָט איז מאַנט מיט זיין טהורם מיט גלאָקען, מיט בוימער־ארום, און אָט קומט טריעל מיט די ווייסע פלעקען פון זיינע גיפּ־סען־גרובען, און פּואססי, וואו דער צוג לויפט דורך אין מיטען שטאָדט, און דער סען־זשערמענער וואלד, וואו מען פאָהרט דורך ווי צווישען צוויי ווענט מיט גרינס, און די בערג־שניטען פון קאָלאָמב, בעזעצט מיט לילאַקס און, ענדליך, די פאָרשטאָדט, וואָס פיהרט אייך אריין אין פאריז, וועלכער זעהט זיך אָן פון דעם בריק ד'אסניער, און איצט זעהט זיך שוין די טריאומף־ארקע נאָך פון דערווייטענס און איבער די קעפּ פון די אָבגעניצעוועטע, שמוציגע קוימענס פון די פאבריקען, און דאָ ווערט דער צוג ווי פארשלונגען אין דעם באטיניאָלער טונעל און אָט קריעכט מען שוין ארויס אויף דער רוישענדער סטאַנציע.

ביז אויף דערנאַכט האָבען די פארליעבטע זיך בעלאַנגט איינער צום אנדערן און זיינען זיך געוועזן פריי.

צוריקוועגס פלעגען זיי פאָהרען ביי נאַכט. און סעווערינע פארמאַכט די אויגען און אין געדאַנקען לעבט זי ווידער איבער איהר גליק.

אָבער סאַי ביי טאָג, סאַי ביי נאַכט, ווען נור זיי פלעגען פארביי פאָהרען קרוא־דע־מאָפּרא פלעגט זי ארויסשטעקען דעם

קאָפּ און כאַפּען אַ פאַרזיכטיגען קוק, אַליין זיך ניט ווייזענדיג, אין דער זיכערהייט, אַז פלאָרע שטעהט דאָרט, ביים שלאַג־בוים, מיט דעם פלאַטערענדען פלאַג אין דער האַנט, און קוקט נאָך דעם צוג מיט ברענענדע אויגען.

נאָך דעם, ווי פלאָרע האָט זיי געזעהען זיך אַרומנעהמען, אין דעם טאָג פון דעם שנעע־שטורם, האָט זשאַק אָנגעזאָגט סעווערינע'ן זי זאָל זיך פאַר איהר היטען. איצט האָט ער שוין גוט אין זינען געהאַט די ליידענשאַפט פון ווילדע קינדערשע ליעבע, וועלכע פלאָרע האָט צו איהם געהאַט נאָך אַלס קליין מיידעלע, און ער האָט געשפּירט, אַז זי איז אייפערזיכטיג, אין איז ענערגיש ווי אַ מאַן, און איהר רציחה איז ענדלאָז און טויט־ליך. און אחוץ דעם, האָט זי נאָך מסתמא געוואוסט צו פיעל; זשאַק האָט גוט געדענקט איהר אָנצוהערעניש וועגען דעם הויפּט־ריכטער און אַ מיידעל, וועלכע קיינער איז גאָרניט חושד אין וועלכע ער האָט דערנאָך אויסגעגעבען. אויב זי וויים דאָס, שטויסט זי זיך געווים אויף אָן וועגען דעם פאַרברעכען. און גאָר אָהן צווייפעל וועט זי זיך אין זיי נוקם זיין דורך אַ מסירה; זי וועט שרייבען, זי וועט דערצעהלען.

אָבער עס געהען אוועק טעג און וואָכען, און קיין זאַך האָט ניט פּאַסירט; זי שטעהט בלויז ביי איהר פּאָסטען, לעבען די רעלסעס, מיט'ן פלאַג אין דער האַנט, ווי אַ פאַרגליווערטע. און קוים דערזעהט זי נור דעם צוג, פיהלט שוין זשאַק אויף זיך איה־רע ברענענדע בליקען. און זי זעהט איהם, ניט אַכטענדיג אויף דעם רויך, און נעהמט איהם אַרום מיט איהרע בליקען, און קוקט איהם נאָך אין דער שנעלקייט פון דעם צוג, אין דעם דונער פון די רעדער. און אין דער זעלבער צייט לאָזט זי ניט אוים פון אויג דעם גאַנצען צוג, קוקט איהם איבער, פאָרשט איהם דורך און זיפּט איבער יעדען וואַגאָן, פון דעם ערשטען ביז'ן לעצטען. און יעדען מאָל זעהט זי דאָרט יענע, די אַנדערע, איהר געגנערין, וועלכע זי דערוויסט דאָרט יעדען פרייטאג. אמת, סעווערינע שטעקט אַרוים דעם קאָפּ נור אויף דאָס מינדעסטע אין איהר אונווידערשטעהליכען וואונש אַ קוק צו טהון; אָבער פלאָרע זעהט

זי שווין, און זייערע בליקען שטעכען זיי ביידע ווי מיט שפּיזען.

און דער צוג פליהט אַוועק, און בלויז איינע פון די צוויי בלייבט שטעהן אויף'ן אָרט, און קאָן ניט נאָכפליהען מלא רציחה אויף דעם גליק, וואָס דער צוג פיהרט מיט זיך אַוועק. און זי ווערט עפּעס גרעסער און העכער, — אַזוי דוכט זיך זשאַק'ן ביי יעדען מאָל פאַרבייפאָהרען, און ער ווערט אַלץ אונרוהיגער, וואָס זי טהוט זיי גאָר קיין שלעכטס ניט, און ער פרעגט זיך אַלץ, וואָס פיר אַ פלענער ווערען געבאָרען אין דעם קאָפּ פון דער גרויסער בייזער מויד, וואָס היט איהם דאָ ווי אַ צוגעבונדענער שד.

אַחוץ דעם האָט זשאַק'ן און סעווערינע'ן אויך געשטערט אַ באַהן בעאַמטער, דער אויבער־קאָנדוקטאָר, האַנרי דאָווערן. גראָד דאַרף ער שטענדיג פיהרען דעם צוג יעדען פרייטאג, און ער איז געוועזן שוין צו פריינדליך צו דער יונגער פרוי, זעהענדיג די פער־בינדונג צווישען איהר און דעם מאַשיניסט, האָט ער זיך גע־טראַכט, אַז זיין צייט וועט אויך אפשר קומען. ביים אַרויספאָה־רען פון האַוור, פלעגט רובאָ, אויב דאָס איז געוועזן זיין וואָך טאָג־אַרבייט, זאָגאַר פון איהם אָבלאַכען, אַזוי קענטיג איז עס געוועזן, אַז ער שאַרט זיך צו צו סעווערינע'ן. ער פלעגט פון איהרעט וועגען צוגרייטען אַ קופּע, פלעגט זי אַליין אַריינפיהרען, פלעגט אַליין בעזאָרגען די הייץ־רערלאַך. אַמאָל האָט זאָגאַר רובאָ, רע־דענדיג מיט זשאַק'ן, צו איהם אַ מאַך געטהון מיט די אויגען אויף דעם אויבער־קאָנדוקטאָר'ס בענעמונג, גלייך ווי ער וואָלט איהם פרעגען וואָס ערלויבט ער דאָס אַלעס. און שפּעטער, קריגענדיג זיך מיט דער פרוי, האָט איהר רובאָ פּשוט אויפגעוואָרפען, אַז זי לעבט מיט זיי ביידען.

סעווערינע'ן אַליין האָט זיך אויך אָבגעדוכט, אַז זשאַק מיינט אויך און דערפאַר איז ער טרויעריג, און מיט אַ ביטערען געוויין האָט זי פאַר איהם בעהויפּטעט איהר אונשולדיגקייט; אלא ניט, זאָל ער זי דער'הרג'ענען גלייך אויף'ן אָרט, אויב זי איז איהם אונטריי. און זשאַק איז פּלוצים בלייך געוואָרען; ער האָט אָבער געמאַכט שפּאַס, און האָט זי גענומען קושען, ערקלערענדיג, אַז

ער ווייס, אז זי איז אונשולדיג, און אז ער האָט קיין מאָל קיינעם ניט צו הרג'ענען.

די ערשטע אבענדען אין מערץ זיינען געווען שרעקליך, און די יונגע מענשען זיינען געווען געצוואונגען אויפצוהערען זיך זע־הען אין געהיים; אָבער סעווערינע איז שוין מעהר ניט געווען צופרידען בלויז מיט דער רייזע קיין פאריז און מיט די עטליכע שעה פרייהייט, וועלכע מ'האָט געמוזט פאָהרען זוכען אזוי ווייט, אלץ שטאַרקער און שטאַרקער איז אין איהר געוואָרען די בע־דירפנים צו האָבען זשאַק'ן לעבען זיך, אין גאַנצען מיט זיך, צו זיין מיט איהם יעדען טאָג, יעדע שעה און זיך קיין מאָל שוין מעהר פון איהם ניט שיידען. איהר פיינדשאַפט צו איהר מאַן איז געוואָרען ביטערער, און זיין איינפאַכע אנוועזענהייט פלעגט זי פשוט קרענקען אונערטרעגליך. געוועהנליך אזא געהאָרכזאַמע און אזוי צערטליך ווי אַ גוטע פרוי, פלעגט זי ווערען כמעט אויסער זיך, ווען עס פלעגט זיך נור האַנדלען עפּעס וועגען מאַן אָדער ער האָט איהר אין עפּעס וואָס געשטערט. און עס פלעגט אויס־זעהן, ווי די שווארצקייט פון איהרע האאר פארפינסטערט די קלאָהרהייט פון איהרע בלויע אויגען. זי פלעגט ווערען ווילד, און איהם בעשולדיגען, אז ער האָט איהר צושטערט דאָס לעבען אויף אזוי פיעל, אז פון איצט אָן קאָנען זיי שוין ניט עקזיסטירען צוזאַמען. און ווער האָט דאָס אַלעס אָנגעמאַכט, ווען ניט ער? און איז עס דען ניט זיין שולד, וואָס זייער היים איז צובראָכען, און זי האָט אַ ליעבהאָבער? זיין שווערער קערפּער, זיין רוהיג־קייט, די גלייכגילטיגקייט, מיט וועלכע ער פלעגט איהר ענטפער'ן אויף איהר בעס, זיין קיילעכדיגע פּלייצע, זיין גרויסער בויך,—די גאַנצע גראָבע פעטקייט, וואָס האָט אויסגעזעהען ווי צופרידענ־הייט, — דאָס אַלעס האָט זי נאָך מעהר געערגערט אין איהרע ליידען. נעמען און דאָס אַלעס עפּעס צושטערען, ענטלויפען און אָנפאַנגען גאָר אַ נייעם לעבען — דאָס האָט איהר געעגבערט דעם מח. אָה! אָנצוהויבען פון דאָס ניי, פארגעסען די גאַנצע פאַרגאַנגענהייט, ווידער אָנצופאַנגען דאָס לעבען פון מיידעלוויז, ווי פאר דער צייט פון דיעזע אַלע לומפּערייען, ווידער צו ווערען

אזוינע, ווי זי איז געווען צו פונפצעהן יאהר, און צו ליעבען און ווערען געליעבט, און לעבען ווי זי האט אמאל געטרוימט צו לעבען !...

אכט טאג דורכאנאנד האט זי זיך געהאלטען מיט איין טהייערען פלאן — צו ענטלויפען : זי וועט אוועק מיט זשאק'ן ; זיי וועלען זיך בעהאלטען אין בעלגיען, און זיי וועלען זיך דארטען איינשטאלירען ווי א פליסיג, יונג פאאר פאלק. אבער זי האט וועגען דעם אפילו א ווארט ניט געזאגט זשאק'ן אליין ; איהר האבען זיך זאפארט פארגעשטעלט א מאסע שוועריגקייטען, — די אונגעזעצליכקייט פון אזא לאגע, דאס שטענדיגע ציטערן וואו זיי זאלען ניט זיין, און, הויפט דער פאהדרוס, אז איהר מאן וועט אנקומען איהר גאנץ פארמעגען, איהר געלט, קרוא־דע־מאפרא. מיט'ן מאן האט זיך סעווערינע אמאל צושריעבען, אז זיי זאלען זיך איינער דעם אנדערן ירש'ענען און אלס א פרוי איז זי געזעצליך געווען אונטער רובא'ס שוץ, און דאס האט איהר געבונדען הענד און פיס. און זי וואלט גיכער געשטארבען איידער צו ענטלויפען און איהם איבערלאזען וואס א פרוטה האט די ווערטה.

איין מאל איז רובא געקומען אהיים א צושראקענער און האט דערצעהלט, אז ער איז שיער ניט איבערגעפאהרען געווארען פון א לאקאמאטיוו, בשעת ער האט געוואלט אריבערגעהן די רעלסען ; האט זי זיך א טראכט געטהון ,אז ווען ער וואלט טאקי דערהרג'עט געווארען, וואלט זי דאך געווארען פריי. און זי האט אויף איהם אנגעשטעלט איהרע גרויסע אויגען : — פאר וואס זאל ער טאקי ניט אוועקשטארבען, אז זי האט דאך איהם שוין מעהר ניט ליעב און ער שטערט איצט אלעמען ?

און פון דער מינוט אן, בייט זיך סעווערינע'ס טרוים : — רובא ווערט דער'הרג'עט איבער א צופאל, און זי מיט זשאק'ן פאהרען אוועק קיין אמעריקא. אבער פאר'ן פאהרען האבען זיי חתונה ; זי פארקויפט קרוא־דע־מאפרא, און נעמט מיט זייער גאנצען פארמעגען. און הינטער זיך לאזען זיי ניט איבער דאס מינדעסטע פאר וואס זיך צו שרעקען. און אויב זיי פערלאזען זייער פאטערלאנד, איז דאס נור כדי פון דאס נייע געבארען צו

ווערען, איינער ביים אנדערן אין די אָרמס. אהין קיין אמעריקא וועט זיי ניט נאָכגעהן דאָס מינדעסטע, וואָס זי וואָלט געוואָלט פארגעסען, — און זי וועט קאָנען דענקען, אז זי הויבט אָן צו לעבען פון דאָס ניי. ביז איצט האָט זי זיך שוין גענוג גענאַרט; איצט אָבער, אָנגעלערנט פון איהרע צרות, וועט זי שוין וויסען צו בויען איהר גליק. זשאַק וועט זיך אָבזוכען א בעשעפטיגונג; זי אליין וועט אויך ניט זיצען ליידיג; א פארמעגען האָבען זיי; זיי וועלען האָבען קינדערלאַך און עס וועט זיך אָנפאַנגען א נייער לעבען פון ארבייט און פריעדען.

און ווען זי פלעגט נור זיין אליין, — אין דערפריה אין בעט צי ביי טאָג ביים שטריקען, — פלעגט זי באלד נעהמען טרוימען איהר טרוים און פלעגט איהם נאָך אויספיינערען אין די איינצעל־הייטען, אויסבעסערען און פארגרעסערען ביז זי ווערט פול מיט פריעדען און פריידען. און זי,— וואָס פלעגט זעלטען וועלען ארויסגעהן אין גאַס, — פלעגט זיך אין אזוינע מאָמענטען אוועק־געהן שפּאַציערען צום ים זעהען ווי עס געהען אָב די שיפען. זי פלעגט זיך אָבשטעלען ביים וואסער, זיך אָן עפּעס אָנשפּארען און נאָכקוקען דעם רויך פון דער אָברייזענדער שיף ביז זי פער־שווינדעט אין די ווייטקייט פון דעם ים. און סעוועריגע פלעגט זיך פאָרשטעלען, אז זי מיט זשאַק'ן זיינען אויף יענער שיף, ווייט, ווייט פון פראַנקרייך אויף דעם וועג צום גן־עדן פון איהר חלום.

איין מאָל, אויף דער נאַכט, אין מיטען מעריז, האָט דער־יונגער מאַן ריזיקירט ארויפצוגעהן זיך זעהען מיט איהר; ער האָט איהר דערצעהלט, אז מיט איהם אין זיין צוג פון פאַריז איז אויך מיטגעפאָהרען זיינער א שול־חבר, וועלכער פאָהרט אוועק קיין ניו־יאָרק דאָרט ארויסצוברענגען זיינע אן ענטדעקונג, — א מאַשין צו מאַכען קנעפּלאַך. און אזוי ווי ער דאַרף דערצו נאָך האָבען א שותף א מעכאַניקער, האָט ער איהם זאָגאר פאָרגע־שלאָגען צו פאָהרען מיט איהם. אָה, ס'איז אָן אויסגעצייכענט געשעפט: — עס פאָדערט זיך ניט מעהר ווי א דרייסיג טויזענד פראַנק, און פערדיענען קאָן מען אפשר מיליאָנען.

ער האָט איהר דאָס אלעס דערצעהלט, פשוט ווייל ס'ניט גע־

ווען פון וואס צו רעדען, און האט געענדיגט דערמיט, אז ער האט, נאטירליך ניט אנגענומען דעם פארשלאג. אבער אין דער זעלבער צייט איז איהם געווארען שווערלאך אויפ'ן הארצען, וואס ער מוז זיך אבזאגען פון זיין גליק, ווען דאס קומט איהם זאגאר אליין אין די הענד אריין.

סעווערינע האט איהם אויסגעהערט שטארק פארטיעפט. ווערט דאס אפשר מקוים איהר חלום?

— אך, — האט זי ענדליך געזאגט, — מארגען אפילו אין וועג אריין...

ער האט אויפגעהויבען דעם קאפ, פארוואונדערט.

— וואס מיינסטו אין וועג אריין?...

— יא; אויב ער וואלט געווען טויט.

זי האט קיינעמס נאמען ניט דערמאנט, און האט בלויז בעצייכענט, אז זי מיינט רובא'ן, מיט א מאך פון קאפ. אבער זשאק האט זי פערשטאנען, און ער האט עפעס אונדייטליך א מאך געטהון מיט דער האנד, ווי איינער זאגט, אז, צום אונגליק, איז דער מאן נאך ניט טויט.

— מיר וואלטען אוועקגעפאהרען און מיר וואלטען דארט געלעבט גליקליך, — האט זי ווידער געזאגט מיט איהר לאנג־זאמען און טיעפען קול; — דרייסיג טויזענד פראנק, — דאס וואלט איך געהאט פאר קרוא־דע־מאפרא, און אונז וואלט נאך גע־בליבען גענוג זיך איינצושטאלירען... און דו וואלסט דאס אלעס פארברויכט אין געשעפט, און איך וואלט צוגעריכט א היים פאר אונז ביידע, און מיר וואלטען זיך געליעבט מיט אלע קרעפטען... אה, ווי גוט דאס וואלט געווען! ווי גוט!

און זי האט איהם אריינגעשעפטשעט זעהר שטיל:

— ווייט פון אלע עראינערונגען, און פאר אונז וואלט געווען בלויז א נייער לעבען.

זשאק'ן האט ארומגעכאפט א זיסע ליעבליכקייט; זיי האבען זיך גענומען פאר די הענט, און האבען זיך אינסטינקטיוו זיי געדריקט, און ניט ער און ניט זי האט ווייטער ניט ארויסגערעדט

א וואָרט;ביידע זיינען געווען פערטיעפט אין דער איינער האָ־פענונג.

ענדליך, האָט זי די ערשטע גענומען רעדען.

— דו דאַרפסט פון דעסטוועגען זיך נאָך זעהען מיט דיין פריינד פאַר זיין אָברייזען און איהם בעטען, ער זאָל זיך ניט נעהמען קיין שותף, איידער ער לאָזט דיר פריהער וויסען.

און ער האָט זיך פאַרוואונדערט אַ צווייטען מאָל.

— צו וואָס איז דאָס?

— אָך, מיין גאָט! מאַלע וואָס עס קאָן זיך מאַכען...' אָט דאָ ניט לאַנג צוריק, מיט דעם לאָקאָמאָטיוו, — נאָך איין סעקונדע, און איך וואָלט געווען פריי... היינט לעבט מען, מאָרגען שטאַרבט מען, — ניין אפשר?

און זי האָט איהם דורכגענומען מיט איהר בליק; און זי האָט איבערגעזאָגט:

— אָך, אז ער זאָל זיין טויט.

— מיינסט דאָך ניט, אז איך זאָל איהם הרג'ענען? — האָט ער איבערגעפרעגט, בעמיהענדיג זיך אַ שמייכעל צו טהון.

און זי האָט מיט'ן מויל געזאָגט דריי מאָל „ניין"; אָבער די אויגען, איהרע צערטליכע אויגען פון דער פרוי, וואָס איז אונ־רעכטבאַר געפאַנגען פון איהר ליידענשאַפט, האָבען געזאָגט „יא!". אז ער האָט גע'הרגעט אַן אַנדערן, פאַר וואָס זשע זאָל מען איהם אַליין ניט הרג'ענען. דער געדאַנק איז איהר אַריין אין זינען מיט אַמאָל, ווי אַ רעזולטאַט, ווי אַ נויטוועגדיגער שלום. הרג'ענען רובאָ'ן און אוועקפאָהרען — וואָס קאָן זיין נאָך איינפאַכער? און איינמאָל איז רובאָ טויט, איז אַלעס געענדיגט, און זי קאָן אָנפאַנגען לעבען ווידער פון דאָס ניי. און זי זעהט שוין זאָגאַר קיין אַנדער אויסוועג ניט; זי האָט שוין ביי זיך אַזוי בעשלאָסען; אָבוואָהל מיט'ן קאָפּ האָט זי אַלץ לייכט צו־געשאָקעלט אויף „ניין", נאָך ניט וואַגענדיג זיך מודה צו זיין אין איהר מערדערליכקייט.

און ער, אָנגעשפאַרט אָן דעם שפּייז־אַלמער, האָט נאָך

בלומרש'ט געשמייכעלט. ער האָט בעמערקט דאָס מעסער אין אלמער.

— אויב דו ווילסט איך זאָל איהם הרג'ענען, דאַרפסטו מיר געבען דאָס מעסער... דאָס זייגערעל האָב איך דאָך שוין, — וועט ביי מיר ווערען אַ גאַנצער מוזעאום.

און ער האָט זיך צולאַכט. אָבער זי האָט איהם ערנסט גע־ענטפערט:

— נעהם דאָס מעסער.

און אַז ער האָט דאָס זיך אַריינגעלעגט אין קעשענע, האָט ער זי אַרומגענומען און אום דורכצופיהרען דעם שפּאַס ביז'ן סוף, האָט ער געזאָגט:

— נו, גוט; דערווייל, אַ גוטע נאַכט... איך געה גלייך אַוועק צו מיין פריינד; איך וועל הייסען אָבוואַרטען... שבת, אויב ס'וועט ניט רעגענען, וועל איך אויף דיר וואַרטען הינטער דעם הויז פון די סאַיוואַניאַס. אזוי, הייסט עס, בלייבט עס? וועסט קומען?... און זיי רוהיג: — מיר וועלען קיינעם ניט מאָרדען, — דאָס איז בלויז אַ שפּאַס.

און דאָך, ניט קוקענדיג ווי שפּעט דאָס איז, איז זשאַק דאָך אַוועק צום האַפען אין האָטעל וואו זיין פריינד איז איינגעשטאַ־נען ביז מאָרגען, ווען ער רייזט אָב, און ער האָט דעם מאַן דער־צעהלט עפּעס פון אַ ירושה, וואָס דאַרף איהם אָנקומען, און האָט איהם געבעטען אָבצוואַרטען אַ צוויי וואָכען איידער ער וועט איהם קאָנען געבען אַ בעשטימטען ענטפער. און געהענדיג צוריק אויף דער סטאַנציע, דורך די לאַנגע פינסטערע גאַסען, האָט ער געטראַכט און זיך געוואונדערט, צו וואָס ער איז געגאַנגען צו זיין פריינד, גלייך ווי ער האָט שוין בעשלאָסען צו הרג'ענען רו־באָ'ן; וואָס באַלעבאַטעוועט ער עס אַזוי איבער יענעמס געלט און יענעמס פרוי? בעשלאָסען האָט ער דאָך גאָר ניט; זיכער ניט. ער האָט דאָס אָבער בלויז געטהון טאָמער וועט ער זיך יאָ בעשליסען. און ער האָט זיך דערמאָנט אָן סעווערינע'ן, איהר הייסען דריקען פון דער האַנט, איהר אָנגעשטרענגטען בליק, וואָס

האָט געזאָגט „יא“, בשעת דאָס מויל האָט געזאָגט „ניין“. ס'איז קלאָהר: — זי וויל ער זאָל איהם ערמאָרדען.

און איהם האָט א כאַפּ געטהון א גרויסע אנגסט; ווי וועט ער דאָ דאָך האַנדלען?

אריינקומענדיג אין דער גאַס פראַנסוא מאַזעלין, און אוועקלעגענדיג זיך לעבען פּעקע'ן וועלכער האָט געבראָפּעט, האָט זשאַק ניט געקאָנט שלאָפען. געגען זיין אייגענעם ווילען האָט זיין מוח ניט אויפגעהערט צו טראַכטען וועגען מאָרד בלויז אַלס אַנפאַנג פון דער דראַמע, וואָס ער האָט געפּלאַנעוועט און בערעכענט ביז די קלענסטע פאָלגען. ער האָט זיך איבערלעגט, גערעכענט און דאַפיר און דאַגעגען.

ריכטיג אויסגערעכענט, קאַלטבלוטיג זיך איבערלעגט און זיך ניט געהיצט, זעהט זשאַק, אַז אַלעס איז דאַפיר. וואָרים, איז דען רובאָ ניט די איינציגע שטערונג צו זייער גליק? נאָך רובאָ'ס טויט וועט ער, זשאַק, הייראַטען סעווערינע'ן, וועלכע ער האָט פארגעטערט, און ער וועט זיך שוין מעהר ניט דאַרפען בעהאַלטען, זי וועט זיינע, זיין אייגענע פרוי. און געלט וועט ער אויך האָבען, א גאַנץ פערמעגען, און ער וועט אוועקוואַרפען זיין שווערע ארבייט, און וועט ווערען א בעל הבית פאַר זיך, דאָרט, אין אַמעריקאַ, פון וועלכע ער האָט געהערט זיינע חברים רעדען ווי פון א לאַנד, וואו מעכאַניקער שאַרען גאָלד מיט לאָפּאַטעס.

און ער האָט זיך אויך צופאַנטאַזירט וועגען זיין נייעם לעבען אויף יענער זייט ים: — זיין פרוי ליעבט איהם ליידענשאַפטליך; און ער האָט מיליאָנען צו פאַרדיענען, ווי ער קומט נור אָן; ברייט געלעבט, אונגעשטערט געשטרעבט, — דאָס האָט ער שטענדיג געגאַרט...

און דער חלום זאָל מקוים ווערען פאַדערט זיך בלויז איין ריהר מיט דער האַנט, בלויז איין מענשען אַראַבראַמען, — אַקוראַט ווי עפּעס א חיה, א גרעזעלע, וואָס שטעהט דיר אין וועג און וואָס מען ברויכט נור אַרויסרייסען. זאָגאָר קיין וויכטיגער פאַרשוין איז ער אויך נישט, אַט דער דיקער, פעטער חברה־מאַן, וואָס איז אַזוי פאַרטהון אין זיין נאַרישע קאָרטען־שפּיעל, וואו זיין

אַמאָליגע ענערגיע ווערט איינגעזונקען! וואָס־זשע איז דאָ איהם צו שאַנעווען? קיין אורזאַכע איז, אַלזאָ, ניטאָ, — קיין איינצעלנער רעזאָן ניט פאַר וואָס איהם צו שענקען דאָס לעבען. אַללעס איז געגען איהם, וואָרים אויף יעדער איינצעלנער פראַגע קומט אַלץ דער איינציגער ענטפער, אַז פאַר אַלעמען איז בעסער ער זאָל שטאַרבען. און זיך ניט קאָנען בעשליסען וואָלט געווען אייג־באַך נאַריש און מוטלאָז.

און זשאַק, וועלכען ס'האָט געבריהט אין פלייצע און וועלכער האָט זיך דאַריבער איבערגעקעהרט מיט'ן פּנים אַראָפּ, איז מיט אַמאָל אויפגעשפּרונגען; אַ געדאַנק, וועלכען ער האָט ביז אַהער ניט בעמערקט, האָט איהם מיט אַמאָל אַ זעץ געטהון אין קאָפּ אַריין ווי מיט אַ שפּיז. ער, זשאַק, וועלכער זוכט שוין זינט ער איז געוועזן אַ קינד אימיצען צו ערמאָרדען און ווערט אַזוי שרעקליך געפּלאָגט פון זיין שוידערליכען בעגעהר, — פאַר וואָס זאָל ער טאַקי ניט דער'הרג'ענען רובאָ'ן? אפשר וועט ער מיט דעם איינעם מאָרד אויף אימער בעפרידיגען זיין דורשט נאָך בלוט; און דאַן וועט ער ניט נור טהון אַ גוטע זאַך, נור ער וועט זיך נאָך אויסהיילען אויך. אויסגעהיילט צו ווערען, מיין גאָט! שוין קיין מאָל מעהר ניט פיהלען דעם ציטער פון מאָרד... און סעווערינע וועט קאָנען זיין זיינע אָהן דעם ווילדען בעגעהר פון דעם פאַרצייטיגען זכר, וואָס טראָגט אויף די פלייצעס אַוועק די פאַרצוקטע נקבה!... און ער האָט זיך בעגאָסען מיט שוויס, און ער האָט אין געדאַנקען שוין געהאַט דאָס מעסער אין דער האַנט, און אָט שטעכט ער דאָס אַריין רובאָ'ן אין האַלז, ווי רובאָ האָט דאָס אַריינגעשטאָכען דעם הויפט־ריכטער... און ער איז צופרידען און אָנגעזעטיגט, ווען דאָס בלוט פון דער וואונ־פליסט איהם אַרויף אויף די הענט...

ער וועט איהם ערמאָרדען; ער האָט זיך בעשלאָסען, ווייל אין דעם איז זיין רפואה, זיין טהייערע געליעבטע, זיין פאַרמעגען. אויב איהם איז שוין בעשערט אימיצען צו ערמאָרדען, טאָ וועט ער שוין ערמאָרדען דעם רובאָ'ן, וויסענדיג, אַם ווענינגסטען, אַז ער טהוט עס מיט רעזאָן, מיט לאָגיק און מיט אַ צוועק.

נאך דיעזען בעשלום האט זשאק געמאכט א פערזוך צו שלאפען; עס האט דאך שוין באלד געדארפט קלינגען דריי א זייגער. ער האט שוין אנגעפאנגען צו דרעמלען, ווי פלוצלונג האט א שטארקער טרעסעל איהם א הויב געטהון און ער איז געבליבען זיצען אין בעט קוים אטעמענדיג. טויטען דיעזען מאן, מיין גאט! האט ער דען דאס רעכט דערצו? ווען א פליעג דער־קוטשעט איהם, דערקוועטשט ער זי מיט איין קלאפ. אמאל האט זיך א קאץ איהם געדרעהט פאר די פיס, האט ער מיט א קלאפ פון פוס איהר איבערגעהאקט דעם רוקען, — אמת, ניט אומיסט־נע. אבער א מענשען, זיין גלייכען! ער האט געמוזט פאר זיך וויעדערהאלען זיינע לאגישע איבערלעגונגען, אום זיך צו דער־ווייזען, אז ער האט דאס רעכט צו טויטען, דאס רעכט פון די שטארקע, וועלכע ווערען געשטערט פון די שוואכע, וואס מוזען פערניכטעט ווערען. איהם האט איצט געליעבט די פרוי פון דיע־זען מאן און זי אליין האט איצט געוואלט זיין פריי, אום איהם צו הייראטען און איהם אוועקגעבען איהר פערמעגען. ער וועט בלויז אוועקשארען א שטערונג, ניט מעהר. ווען צוויי וועלף בעג־געגנען זיך אין וואלד, און צווישען זיי געפינט זיך א זי, בעזיעגט דען ניט דער שטארקערער דעם שוואכען מיט דער הילף פון זיינע צייהנער? און פארצייטענס, ווען די מענשען האבען געלעבט, ווי די וועלף אין די היילען, האט דען די געווינשטע נקבה, נאך אלע־מען, ניט געהערט צו דעם יעניגען, וועלכער האט זי ארויסגעריסען מיט׳ן בלוט פון זיינע געגנער? נו, אז אזוי איז דאס געזעץ פון לעבען, מוז מען פאלגען ניט נעמענדיג אין אנבעטראכט די רע־געלן, וואס מענשען האבען שפעטער איינגעפיהרט אום צו קאנען לעבען צוזאמען.

ביסלאכווייז, איז איהם זיין רעכט פארגעקומען אונבע־שטרייטבאר, און ער האט גענומען פיהלען, ווי זיין בעשלום האט זיך אין איהם וויעדער געשטארקט: פון מארגען אן וועט ער אויסזוכען דעם פלאץ, די שטונדע און וועט זיך פערטיג מאכען צו דער טהאט. דער בעסטער פלאן, אהנע צווייפעל, וועט זיין רובא׳ן צו שטעכען ביי נאכט, ווען ער געהט ארומקוקען ארום

דער סטאַנציאָן, — אַזוי אַז עס זאָל אויסזעהען, אַז ער האָט גע־וויס ענטדעקט גנבים, און זיי האָבען איהם דער׳הרג׳עט. דאָר־טען, הינטער די בערג קוילען, האָט ער געוואוסט פון אַ גוטען פּלאַץ, אַבי מען זאָל איהם נור קאָנען אַהין פערנאַרען. טראָץ זיין וואונש איינצושלאָפען, האָט ער גאָר איצט גענומען אַראַנ־זשירען די סצענע, האָט געפּלאַנעוועט, וואו ער וועט זיך אוועק־שטעלען, ווי ער וועט אַ האַק טהון און איהם אויפ׳ן שטעל אַוועקלעגען; אָבער אין דער צייט, וואָס ער האָט געהאַלטען אין אויסרעכענען יעדע קלייניגקע איינצעלהייט, האָט זיך אין איהם צוריק ערוועקט דער פערשטיקטער אָבער אונבעזיעגבאַרער עקעל, דער אינערליכער פּראָטעסט, און ער איז געוואָרען אויסער זיך. ניין, ניין! ער וועט ניט מאָרדען!

איצט קומט עס איהם שוין פאַר טהיעריש, אונדורכפיהר־באַר, אונמעגליך. אין איהם האָט זיך אויפגעבונטעוועט דער ציר־וויליזירטער מענש, די אָנגעזאַמעלטע מאַכט פון ערציעהונג, דער לאַנגזאַם־אָנגעקליבענער, אָבער אונפערניכטבאַרער קאַפּיטאַל פון גע׳ירש׳ענטע אידעען. מען טאָר ניט הרג׳ענען, — דאָס האָט ער איינגעזאַפּט אין זיך מיט דער מילך פון דור־דורות; ווי באַלד ער האָט נור גענומען זיך בעדענקען, האָט זיין אויסגעעדעלטער מוח, וועלכער איז געווען אָנגעפילט מיט פיינערע אידעען, פון זיך אָבגעשטופּט מיט שרעק דעם מאָרד. יאָ, טאַקי, ערמאָרדען, אָבער נור ווען מ׳איז געצוואונגען, ווען דער אינסטינקט ברענגט דערצו! אָבער הרג׳ענען בעוואוסט, אויסגערעכענט, צוליעב אינטערעס, ניין, דאָס וועט ער ניט קאָנען, ניעמאַלס, ניעמאַלס!

עס האָט שוין געטאָגט ווען זשאַק איז ענדליך איינגעשלאָ־פען. אָבער דער שלאָף איז געווען אַזוי לייכט, אַז די העסליכע דעבאַטע איז צומישטערהייט אַלץ אָנגעגאַנגען אין איהם. די איניגע טעג, וואָס זיינען געקומען נאָך דעם זיינען געווען די טרויעריגסטע פון זיין גאַנצען לעבען. ער האָט אויסגעמיידעט סעווערינע׳ן, ער האָט איהר בעפעהלען אַז זי זאָל ניט קומען זיך זעהען שבת: ער האָט געפירכטעט איהר צו קוקען אין די אויגען. אָבער מאָנטאָג האָט ער זי געמוזט זעהען, און ס׳איז טאַקי גע־

ווען, ווי ער האָט געפירבטעט: איהרע גרויסע בלויע אויגען, אַזוי מילד און טיעף, האָבען איהם אָנגעפילט מיט אַנגסט. זי האָט איהם גאָר ניט געזאָגט, זי האָט איהם מיט קיין וואָרט, מיט קיין בעוועגונג אָן דעם ניט דערמאָנט, אָבער איהרע אויגען זיינען געווען אָנגעפילט בלויז מיט דעם אַליין, זיי האָבען געפרעגט, זיי האָבען געבעטען. ער האָט ניט געוואוסט, ווי אויסצומיידען די אונגעדולד און דעם פאָרוואורף, וואָס איהרע אויגען האָבען אויסגעדריקט. זיי זיינען שטענדיג געווען אָנגעשטעלט אויף איהם און זיי האָבען געשיינט צו זיין פול מיט פערוואונדערונג, ווארום ער וואַגט ניט צו זיין גליקליך. ווען ער האָט זיך מיט איהר געזעגענט, האָט ער זי אַרומגענומען און האָט זי צו זיך שנעל צוגעדריקט, אום איהר צו געבען צו פערשטעהן, אַז ער האָט זיך בעשלאָסען. און דאָס איז ווירקליך געווען אַזוי, אָבער נאָר ביז ער איז אַרונטער די טרעפ; און דאַן האָט זיך ווידער אָנגעפאַנגען דאָס ראַנגלען מיט׳ן געוויסען. ווען ער האָט זיך מיט איהר אויף׳ן צווייטען טאָג ווידער געזעהען, איז ער געווען בלאַס, און ווי צומישט, זיינע אויגען האָבען געבלאָנדזשעט, ווי ביי אַ פייגלינג, וואָס וויל זיך אויסדרעהען פון אַ נויטיגער טהאַט. זי האָט אַרויסגעפלאַצט מיט אַ געוויין, ניט זאָגענדיג קיין וואָרט; זי איז איהם אַרויפגעפאַלען אויפ׳ן האַלז און געוויינט, זיך פיהלענדיג שרעקליך אונגליקליך; און ער, אַ צורודערטער, איז געווען אָבגעפילט מיט פעראַכטונג צו זיך אַליין, מען האָט געמוזט מאַכען אַן ענדע דערפון.

— דאָנערשטאַג, דאָרטען, ווילסט? — האָט זי געפרעגט מיט אַ ניעדעריגער שטימע.

— יא, דאָנערשטאַג; כ׳וועל אויף דיר וואַרטען.

יענעם דאָנערשטאַג איז די נאַכט געווען זעהר אַ פינסטערע, דער הימעל אָהן שטערען, כמורנע און שוואַרץ, בעדעקט מיט׳ן טומאַן פון׳ם ים. ווי געוועהנליך, איז זשאַק געקומען דער ערשטער; ער איז געשטאַנען אונטער סאַוואַניאַ׳ס הייזקע און האָט געוואַרט אויף סעווערינע׳ן. אָבער די פינסטערניש איז געווען אַזוי געדיכט, און סעווערינע איז געקומען צולויפען מיט אַזאַ

ליידמען טריט, אז ער, ניט זעהענדיג ווי זי האט זיך אן איהם אנגעריהרט, האט אזש א צימער געטהון. דערזעהענדיג, אז זי האט איהם איבערגעשראקען, האט זי איהם אומארעמט.

— איך האב דיך איבערגעשראקען, — האט זי א שעפטשע געטהון.

— ניין, ניין, איך האב דיך ערווארטעט... לאמיר געהן, קיי־נער וועט אונז איצט ניט זעהען.

און ארומנעהמענדיג זיך ביי דער טאליע, זיינען זיי שטיל אוועק שפאציערען איבער די פוסטע פלעצער. פון דיעזער זייט וואקזאל זיינען געווען וועניג גאז־רעהרלאך, און אין איינינע פער־רוקטע ווינקעלאך איז גאר קיין גאז ניט געווען. אבער פון דער־ווייטען צו דער סטאנציאן צו, האבען זיי געבלישטשעט, ווי ברע־נענדע פונקען.

לאנג זיינען זיי אזוי געגאנגען, שווייגענדיג. זי האט אוועק־געלעגט איהר קאפ אויף זיין אקסעל; יעדעס מאל האט זי אויפ־געהויבען דעם קאפ און איהם געקושט, און ער, אנבויגענדיג זיך, האט זי געקושט אויף די שלייפען, און אין קאפ.

פון ווייטען פון די קלויסטערס האט זיך מיט אמאל געלאזט הערען דער איינדרוקספאלער קלונג פון איינס אוהר מארגענס. אויב זיי האבען ניט גערעדט, איז דאס נור געווען, ווייל זיי, אומ־ארמטע, האבען גוט פערשטאנען איינער דעם צווייטען'ס גע־דאנקען: זיי האבען געטראכט בלויז פון דעם, און פלעגען ווערען ווי איינגעזאפט אין דעם, אזוי באלד ווי זיי האבען זיך בעגעגענט. דער שמוייט איז אנגעגאנגען, צו וואס זשע דארף מען נאך אויס־זאגען אין דער הויך די גוצלאזע ווערטער, ווען מען דארף גאר אייגענטליך האנדלען? זי האט זיך א ציה געטהון צו איהם אום איהם ארומצונעהמען, האט זי דערפיהלט דאס מעסער אין דער קעשענע פון זיינע הויזען. קען עס זיין, אז ער האט זיך בעשלאָ־סען?

אבער איהרע געדאנקען האבען זי געשטיקט, איהרע ליפען האבען זיך געעפענט און זי האט קוים א שעפטשע געטהון:

— ער איז נאר וואס צוריקגעקומען, איך וויים ניט צוליעב

וואָס... איך האָב געזעהען, ווי ער האָט גענומען דעם רעוואָלווער, וואָס ער האָט פערגעסען... דאָס הייסט, אַז ער וועט זיכער באַלד געהן בעקוקען די סטאַנציע.

עס איז ווידער געוואָרען שטיל, און אַ צוואַנציג שפּאַן ווייטער האָט ער געזאָגט:

— גנבים האָבען נעכטען ביי נאַכט צוגע'גנב'עט פון דאַנען בליי... ער וועט באַלד צוקומען, דאָס איז זיכער.

זי האָט ליַיכט אַ ציטער געטהון, זיי זיינען ביידע ווידער אַנשוויגען געוואָרען, און זיינען לאַנגזאַם געגאַנגען ווייטער. זי האָט גענומען צווייפלען: איז דאָס טאַקי אין אמת'ן אַ מעסער, וואָס שפּאַרט אָב זיין קעשענע? צוויי מאָל האָט זי איהם אַ קוש געטהון אום זיך צו איבערציַיגען. זי האָט אַ פיהר געטהון מיט דער האַנט איבער זיין פוס און איז נאָך אַלץ ניט געוועזען זיכער. האָט זי דאַן אַרונטערגעלאָזען די האַנט, און קושענדיג איהם, האָט זי אָנגעטאַפּט זיין קעשענע. יאָ, דאָס איז געוועזען דער מע־סער. ער האָט זי באַלד פערשטאַנען, און צודריקענדיג זי שטאַרק צו זיין ברוסט, האָט ער איהר אַ שעפּטשע געטהון אין אויער אַריין:

— ער וועט באַלד קומען, און דו וועסט ווערען פריי.

דער מאָרד איז שוין געוועזען בעשלאָסען; עס האָט זיך זיי אויסגעוויזען, אַז זיי געהען ניט מיט זייערע אייגענע פיס, נור אַז אַן איבערנאַטירליכע קראַפט טראָגט זיי איבער דער ערד. זייערע חושים האָבען זיך פּלוצלונג פערשאַרפט. ספּעציעל דאָס גע־פיהל פון בעריהרונג. אַז זיי האָבען זיך אָנגעריהרט ביי די הענט, האָט עס זיי געברענט, און די מינדעסטע בעריהרונג פון זייערע ליפּען האָבען זיי געפיהלט ווי אַ ריס מיט אַ נאָגעל. זיי האָבען געהערט דעם וויַיטסטען גערויש, דאָס לויפען און דאָס בלאָזען פון די לאָקאָמאָטיווען, די פערשטיקטע קלאַנגען און די שריט פון די פאַרבייגעהער, וואָס האָבען געהילכט אין דער פינסטערניש. זיי האָבען געקאָנט זעהען אין דיעזער פינסטערער נאַכט, זיי האָ־בען געקאָנט אונטערשיידען די שוואַרצע פלעקען פון די זאַכען אַרום זיי, גלייך ווי עפּעס אַ טומאַן וואָלט זיי אַראָב פון די אוי־

גען: אַ פלעדער־מויז איז דורכגעפלויגען, האָבען זיי געקענט נאָכ־פאָלגען איהרע שנעלע בעוועגונגען. זיי זיינען געבליבען שטעהן אונבעוועגליך, לעבען אַ הויפען קוילען, האָבען אָנגעשטעלט זייערע אויגען און אויערען מיט דער גאַנצער קראַפט פון זייער עקזיס־טענץ. איצט האָבען זיי זיך גענומען שעפטשען:

— האָסטו געהערט, דאָרטען, אַ מין רוף־געשריי?

— ניין, דאָס האָט מען אין שטאַל אריינגעפיהרט אַ וואַגאָן.

— אָבער דאָרט, לינקס, געהט אימיצער... די זאַמד סקריי־פעט.

— ניין, ניין, דאָס לויפען די שטשורעס איבער די הויפענס, און די קוילען שיטען זיך.

אייניגע מינוטען זיינען פאַריבער. פּלוצלונג האָט זי איהם נאָך שטאַרקער צו זיך צוגעדריקט.

— אָט איז ער!

— וואו? איך זעה גאַר ניט.

— ער איז ארומגעגאַנגען די פראַכט־אבטיילונג, און קומט גלייך צו אונז... אָט איז זיין שאָטען אויף דער ווייסער וואַנט!

— דו מיינסט אָט דיעזער טונקעלער פלעק... איז ער איינער אליין?

— יאָ, אליין; ער איז איינער אליין.

און אין דיעזען ענטשיידענדען מאָמענט האָט זי זיך איהם ווי אַ משוגענע אַ וואָרף געטהון אויף'ן האלז און האָט צוגעדריקט איהרע הייסע ליפּען צו זיינע. דאָס איז געוועזען דער קוש פון אַ לעבעדיגען קערפּער, — אַ קוש מיט וועלכען זי האָט געוואָלט איבערגיסען איהר בלוט אין איהם אריין. ווי ליעב זי האָט איהם, און ווי זי האַסט אָט דעם צווייטען! אַך! ווען זי זאָל נור געוועזען האָבען דעם מוטה, וואָלט זי עס שוין צוואַנציג מאָל געטהון, אבי איהם צו פערשפּאָרען די שרעקליכע אונאַנגענעהמליכקייט; אָבער איהרע הענט פלעגען איהר ניט דיענען, זי האָט זיך גע־פיהלט צו שוואַך; דאָ האָט מען געדאַרפט די האַנט פון אַ מאַן. און דיעזער אונענדליכער קוש איז געוועזען דאָס איינציגע, וואָס

זי האָט פון איהר געוואַנטקייט געקאָנט אריינאָטהמען אין איהם אריין, די פאָלשטענדיגע איבערגעבענהייט, די פאָלקאָמענע צו־זאַמענשמעלצונג פון זייערע לעבענס.

אין דערוואַיטענס האָט געסוויסטשעט א לאָקאָמאָטיוו, און האָט אָנגעפילט די פינסטערניש מיט מעלאַנכאָלישע טענער פון טרויער. יעדע ווייִלע האָט זיך רעגעלמעסיג געהערט א קלאַפּ, — ווי דאָס פאַלען פון א ריעזען האַמער, — יועלכער קומט, גאָט ווייס פון וואַנען. און דער טומאַן, וועלכער האָט זיך אויפגעהוי־בען פון'ם ים, האָט בעדעקט דעם הימעל מיט רייהען פון שוועבענ־דע וואָלקענס, די צוריסענע פאַסען פון וועלכע האָבען געשיינט צו פערשטעלען די פונקען פון די ברענענדע גאַז רעהרלאַך...

און אַז סעווערינע האָט זיך ענדליך גענוג אָנגעקושט, האָט זי געפיהלט, אַז זי אַליין עקזיסטירט שוין ניט מעהר, אַז איהר גאַנצע נשמה איז אריבער צו איהם.

מיט א שנעלע בעוועגונג האָט ער שוין געהאַט געעפענט דאָס מעסער. אָבער ער האָט זיך אָבגעהאַלטען מיט א פארשטיקטע קללה:

— צום טייוועל! אבי זיך געמאַטערט: — ער געהט דאָך אוועק!

און ווירקליך, דער שאַטען איז אונטערגעקומען אַלץ נאָהענ־טער ביז א פינפציג שפּאַן פון זיי, און נעמט ער מיט אַמאָל און גיט זיך א קירעווע לינקס און געהט זיך גאָר אוועק, מיט די געַ־לאַסענע טריט פון דעם נאַכט־וועכטער, וואָס האָט ניט פאַר וואָס זיך צו בעאונרוהיגען.

אָבער סעווערינע האָט זשאַק'ן ניט אָבגעלאָזט:

— יאָג איהם נאָך, — געה!

און זיי האָבען זיך בײדע אוועקגעלאָזט, ער אפריהער און זי נאָך איהם, ניט אָבטרעטענדיג א שריט; און זיי האָבען זיך בײדע געאײלט, געיאָגט נאָך דעם מאַן, בעמיהענדיג זיך ניט צו מאַכען קיין רויש. איין מאָמענט האָבען זיי איהם, לעבען דעם מאַשין־שטאַל, ארויסגעלאָזט פון אויג. האָבען זיי זיך אָבער א לאַז געטהון גלייך אריבער א זאַפּאַסנעם טראַקט, און זיי האָבען

איהם וויעדער דערזעהען, בלויז א צוואנציג טריט פון זיך. זיי האָבען זיך ווי אם בעסטען געשאַרט ביי די וועגט, מ'זאָל זיי ניט זעהען. יעדער פאַלשער טריט קאָן זיי נאָך פאַרראַטהען.

— מיר וועלען איהם ניט פאַקען, — האָט ער ארויסגעבור־משעט אונטער די צייהנער; — אז ער דערגרייכט נור דעם פאָסטען פון דעם וועג־סיגנאַליסט, דרעהט ער זיך פון אונז אויס.

אָבער זי האָט איהם געהאַלטען אין האקען אין מח:

— געה, געה!

און אין דער מינוט, אין דעם פערוואָרפענעם פּלאַץ, אין דער געדיכטער פינסטערניש, און אין דער וויסטעניש פון א גרוי־סער סטאַנציע ביי נאַכט, האָט ער זיך בעשלאָסען, ווי דער אמת'ער גאָרגעל־שניידער אין זיין פריינדליכען געסעל. ער האָט זיך אונטערגעאיילט, אָבער מיט שרעק, און האָט זיך געמאַכט מוטה, דערוויייזענדיג זיך מיט אַרגומענטען, אז דער מאָרד איז אייגענטליך א קלוגע טהאַט, א געזעצליכע, און א בעשלאָסענע נאָך לאַנגישע איבערלעגונג. געוויס האָט ער א רעכט דאָס צו טהון, דאָס רעכט פון'ם לעבען אליין, ווי באַלד יענעם'ס בלוט איז אבסאָלוט נויטווענדיג פשוט פיר זיין אייגענע עקזיסטענץ. איין שטאָך מיט'ן מעסער, און דאָס גליק איז זיינס.

מיר האָבען איהם נאָך ניט, מיר וועלען איהם ניט דעריאָ־גען, — האָט ער מיט רציחה ווידערהאָלט די ווערטער, בעמער־קענדיג, ווי דער שאַטען איז שוין אריבער דעם וועג־סיגנאַליסט'ס פאָסטען. — אומזיסט אונזער טרחה! שוין, אויס!

אָבער זי? מיט איהר נערוועזער האַנט האָט זי איהם פּלוצ־לונג אָנגעכאַפּט פאַר'ן אָרם און איהם אָבגעשטעלט לעבען זיך.

— זעה, ער קומט צוריק!

און, ווירקליך, רובאָ האָט זיך אומגעקעהרט. ער האָט זיך געבומען רעכטס, און דערנאָך זיך אומגעקעהרט צו זיי. אפשר האָט ער טאַקי עפּעס אזוי ווי געפיהלט, אז הינטער די פּלייצעס געהען איהם מערדער נאָך יעדען טריט? דאָך איז ער זיך אַלץ געגאַנגען מיט זיינע רוהיגע טריט, ווי א טרייער וועכטער, וואָס מוז פריהער אַלעם ריכטיג בעקוקען, איידער ער געהט זיך אוועק.

זשאק און סעווערינע זיינען מיט א מאָל געבליבען שטעהן און האָבען זיך ניט גערירט פון אָרט. דער צופאַל אליין האָט זיי געבראַכט אהער פונקט לעבען א באַרג קוילען. און זיי האָבען זיך געטוליעט צו די קוילען, גלייך ווי זיי וואָלטען זיך עפּעס געוואָלט אַריינרוקען אין דעם באַרג אריין, ווערען ווי א טהייל פון דער שוואַרצער וואַנט, זיך צונויפמישען מיט איהר, זיך איינטונקען אין דער טינט־שוואַרצער פינסטערניש. און זיי האָבען ניט געדוכעט.

און זשאק זעהט ווי רובאָ געהט גלייך צו זיי. קוים דרייסיג מעטער נאָך טהיילט איהם אָפּ, און מיט יעדען שריט ווערט די שטרעקע ווייניגער, רעגעלמעסיג און ריכטיג, ווי אָבגעמאָסטען מיט דעם געפיהלסלאָזען פערפּענדיקעל פון זיין פינסטערען מזל... נאָך צוואַנציג טריט געבליבען... שוין ניט מעהר ווי צעהן...

זשאק וועט איהם האָבען לעבען זיך; און דאָס מעסער וועט ער אויפהויבען אָט אזוי, און ער וועט איהם דערלאַנגען גלייך אין גאָרגעל אריין, און דערנאָך א פאָהר מיט'ן מעסער פון רעכטס אויף לינקס, אז ער זאָל קיין געשריי ניט טהון.

און ביי זשאַק'ן איז יעדע סעקונדע געוואָרען גאָר אָהן א סוף; די געדאנקען האָבען זיך איהם געדרעהט אין זיין פּוסטען מח מיט אזא איילעניש, אז ער האָט גאָר פארלאָרען די מאָס פון צייט. די אלע גוטע טעמים פאַר וואָס ער האָט זיך בעשלאָסען, זיינען איהם ווידער געקומען אויפ'ן געדאַנק, ער האָט ווידער בעטראַכט דעם מאָרד, די אורזאַכען און די פאָלגען דערפון.

נאָך פינף טריט....

זיין ענטשלאָסענהייט, אָנגעשטרענגט ביז'ן לעצטען גראַד, איז פעסט. ער מוז הרג'ענען און ער ווייסט פאַר וואָס ער וועט הרג'ענען.

נאָך צוויי טריט... נאָך איין טריט... און מיט אמאָל אַן איבערקעהרעניש. ווי פון איין זעץ איז ער אין גאַנצען איינגעפאַלען, ניין, ניין! ער וועט ניט הרג'ענען, ער קען ניט אזוי הרג'ענען אַן אונבעוואָפענטען מענשען פון הינטען. מיט קיין ראיות ווערט מען קיין מערדער ניט. דערצו דאַרף מען דעם

אינסטינקט, דעם שפרונג אויף דעם קרבן, דעם הונגער אָדער די רציחה, וואָס צעררייסט איהם אויף שטיקלאך. און אז דאָס געוויסען איז טאַקי ניט מעהר ווי די לאנגזאם בירושה אָנגעזאַמעלטע אידעען פון גערעכטיגקייט, — איז וואָס? אז דאָס געפיהל פון דעם רעכט צו הרג'ענען האָט ער אָבער פאַרט ניט, און ווי ער האָט זיך ניט בעמיהט זיך איבערצורעדען, האָט ער זיך אַלץ ניט געקאָנט איינרעדען צו נעהמען זיך אַזאַ רעכט.

און רובאָ איז זיך רוהיג פארבייגעגאנגען. ער האָט זיי במעט אָנגעריהרט מיט'ן עלענבויגען, ביי דעם בארג קוילען. זיי האָבען אויף זיך דערפיהלט זיין אָטהעם. אָבער זיי האָבען זיך ניט געריהרט, ווי טויטע. קיין האנד האָט זיך ניט אויפגעהויבען; קיין מעסער האָט מען ניט אריינגעשטאָכען, און די געדיכטע פינסטערניש איז ניט בעאונרוהיגט געוואָרען, אפילו ניט פון קיין ציטער. ער איז שוין פון זיי אוועק צעהן טריט, און זיי, נאָך אַלץ ווי צוגעגאָגעלט מיט די פלייצעס צום בארג קוילען, זיינען געשטאַנען אָהן אָן אָטהעם, אין גרויס שרעק פאר דעם איינעם מאַן, אָן אונבעוואָפענטען, וועלכער האָט זיי אָנגעריהרט אין זיין רוהיגען גאנג.

זשאַק'ן האָבען געשטיקט די טרעהרען פון חרפה און רציחה.

— כ'קאָן ניט! כ'קאָן ניט!

ער האָט געוואָלט ארומנעהמען סעווערינען, זיך צו איהר צוטוליען, זי זאָל איהם מוחל זיין, זי זאָל איהם טרייסטען. אָבער אָהן אַ וואָרט, האָט זי זיך פון איהם אָבגעקעהרט. ער האָט אויסגעשטרעקט די הענט, און האָט בלויז געפיהלט, אז איהרע קליידער האָבען זיך איהם ארויסגעגליטשט פון צווישען די פינגער. ער האָט בלויז געהערט, ווי זי לויפט שטיל אוועק. ער לויפט איהר נאָך איניגע סעקונדען. אָבער אומזיסט! איהר פלעצליכער ענטרינען האָט איהם נאָך מעהר צומישט. האָט זיין שוואַכקייט זי טאַקי אַזוי אויפגעבראַכט? פאַראַכטעט זי איהם שוין?

אוים פאַרזיכטיגקייט טאָר ער איהר ניט נאָכיאָגען. און אז ער איז געבליבען איינער אַליין אין דער פאַרלאָזענער וויסטעניש, בעפלעקט פון די געלע פינטעלאך גאַז־ליכט, האָט איהם אָנגע־

כאַפּט אַ האַפנונגלאָזע שרעק, און ער האָט זיך געאײַלט אַוועק פון דעם פּלאַץ, אַרײַנצוגראָבען זיך מיט'ן קאָפּ אין קישען, כדי זיך צו פאַרגעסען און זײַן עקעלהאַפטען לעבען.

אין אַ צעהן טעג אַרום, שוין בײַם ענדע מערץ, האָבען די דובאָ'ס ענדליך בעזיעגט די לעבעלס. די באַהן־אַדמיניסטראַציאָן האָט אַנערקענט זײער גערעכטע פאָדערונג, אויך אונטערשטיצט פון מ'סיע דאַבאַדי, שוין ניט רעדענדיג דערפון, אַז די בעריהמ־טע אונטערשריפט פון דעם קאַסיר, אַז ער מוז אָבטרעטען די קוואַרטיר ווי באַלד עס קומט נור אָן אַנדער אַרויסהעלפער פון דעם סטאַנציאָן־מײסטער, איז אויך געפונען געוואָרען צווישען די אַרכיוועןפון דער סטאַנציע, וואו מאַדמואַזעל גישאָן האָט געדאַרפט אויפזוכען עפּיס אָן אַלטע רעכענונג. און מאַדאַם לעבעלע, אויסער זיך פון איהר נידערלאַגע, האָט ערקלעהרט, אַז זי מוז זיך איבערציהען טאַקי באַלד אויף דער מינוט: — וואָרים, אַז מ'וויל איהר שוין נעהמען דאָס לעבען, טאָ צו וואָס זיך נאָך לאַנג פּלאַגען מיט וואַרטעניש?

און דרײַ טעג דורכאַנאַנד האָט דער גאַנצער קאָרידאָר גע־קאָכט מיט די אונפערגעסליכע איבערציהעניש. זאָגאַר די קלײ־נינקע מאַדאַם מולען, די שטילענקע, וואָס קײנער האָט ניט געזעהען און ניט געהערט ווען זי קומט און ווען זי געהט אַוועק, — זאָגאַר זי האָט זיך אַרײַנגעמישט: — זי האָט סעווערינע'ס אַרבײטס־טישעלע אַריבער געטראָגען פון אײן דירה אין דער צווײטער. אָבער מעהר פאַר אַלע האָט פילאָמענע פונאַנדערגעבלאָזען די שנאה; פון דער ערשטער מינוט אָן, איז זי געקומען העלפען צונויפבינדען די זאַכען, איבעררוקען די מעבעל, און האָט פאַר־באַפּט מאַדאַם לעבעלע'ס קוואַרטיר אײדער יענע האָט זיך נאָך פון דאָרט אַרויסגעצויגען. און טאַקי זי אַלײן האָט זי משלח געוועזען פון דאָרטען אין דער מיט פון די בערג אָנגעוואָרפענע און צוזאַמענגעמישטע מעבעל פון די בײדע פאַמיליעס. זי האָט אָנגעהויבען אַרויסצײַגען אַזאַ מין איבערגעבענהײט צו זשאַק'ן און צו אַלעס, וואָס איהם איז געווען ליעב, אַז דער פערוואונדערטער פעקע האָט געקריעגען אַ פערדאַכט און האָט בײַ איהר גענומען

פרעגען מיט דער ביטרער מינע פון א ראכע־נעמענדען שכור, צי וואהנט זי שוין אפשר מיט זיין מאשיניסט, און האט זי גע־ווארענט, אז ער וועט זיך מיט זייביידע אברעכענען, ווען ער וועט זיי טרעפען צוזאמען. און עס האט זי איבער דעם נאך מעהר געצויגען צום יונגען מאן און זי איז פשוט געווארען זייערע א דיענסט — זי האט געדיענט אי איהם, אי זיין געליעבטער מיט דער האפנונג, אז ווען זי וועט שטעהן אזוי נאהענט צו זיי, וועט זי איהם פיעלייכט אויך האבען.

אז זי האט געבראכט דאס לעצטע בענקעל, האט זי מיט א קלאפ צוגעמאכט די טיהר. דאן, בעמערקענדיג דער קאסירשע'ס א פערגעסענע טאבורעטקע, האט זי צוריק געעפענט די טיהר און עס א שליידער געטהון איבער'ן קארידאר. און דערמיט האט זיך אלעס געענדיגט.

ביסלעכווייז איז זיך דאס לעבען צוריק געקומען אויפ'ן אל־טען שטייגער. אין דער צייט וואס מאדאם לעבלע, אין'ם אונ־טערשטען טייל פון הויז, איז דורך איהר רעוומאטיזם געזעסען א צוגענאגעלטע צום שטול און איז אויסגעגאנגען פאר אומעט, און האט געוויינט מיט טרעהרען אין די אויגען, וואס זי קאן גארניט זעהען אחוץ דעם צין פון דעם דאך, וואס פערשטעלט איהר דעם הימעל, איז סעווערינע געזעסען און האט אויסגעגעהט איהר אונענדליכען צודעק, נעבען איינעם פון די פענסטער פון דעם פראנט הויז. פאר איהר האט ניט אויפגעהערט דער פרעה־ליכער רעש פון וואקזאל־הויף, דער אונאויפהערליכער שטראם פון דורכגעהער און קארעטען.

דער פריהער פריהלינג האט שוין גענומען בעדעקען מיט גרינע קנאספען די גרויסע בוימער נעבען די טראטוארען, און דארט, ווייטער, האבען זיך ארויסגעזעהען די אינגואווילער בערג־לאך און זייערע מיט וואלד בעדעקטע זייטען, וועלכע זיינען ווי מיט ווייסע פלעקען געווען בעזעצט מיט זומער־הייזלאך. אבער זי האט זיך געוואונדערט, וואס זי קלייבט אזוי ווייניג נחת אין דעם ענדליך פערווירקליכטען טרוים צו זיין דא, אין דער נע־

ווינשטער קווארטיער, און צו האָבען פאר זיך אַן אָפענע וועלט, ליכט און די זון. און אָפט, ווען איהר אויסהעלפערין, די טאַנטע סימאָן, פלעגט וואָרטשען, און זיך בייזערען, וואָס מען האָט איהר צושלאָגען איהרע געוואָהנהייטען, פלעגט זי פערלירען דעם געדולד און עס פלעגט איהר נעהמען באַנג טהון נאָך דער פריהע־ריגער גרוב, וואו — פלעגט זי זאָגען — מען האָט כאָטש די שמוץ ניט געקענט ארויסזעהען.

און רובאָ? איהם האָט עס גאָר ניט געאַארט. ער האָט כמעט ניט בעמערקט, אַז מען האָט איבערגעביטען די וואָהנונג; און זעהר אָפט פלעגט ער זיך פערגעסען און האָט נור דאן ענט־דעקט זיין פעהלער, ווען זיין נייער שליסעל פלעגט ניט קענען אריין אין דעם אלטען שלאָס. און אחוץ דעם פלעגט ער אלץ מעהר און מעהר פערפאַלען ווערען, און איז אלץ ווייטער אין ווייטער געגאַנגען צו גרונדע. אויף אַ שטיקעל צייט, פון דעסט־וועגען, האָט ער אויסגעזעהען ווי אויפגעלעבט אונטער'ן איינפלוס פון זיינע פאָליטישע אידעען; מען קאָן ניט זאָגען, אַז זיי זיי־נען ביי איהם געווען שטאַרק בעשטימט אָדער זעהר טייער; אָבער ער האָט געהאַט נאָהענט צום הארצען זיין געשיכטע מיט'ן סוב־פּרעפעקט, וועלכע האָט איהם שיער ניט געקאָסט זיין שטע־לע. זייט די אלגעמיינע וואהלען האָבען צוטרעסעלט די אימ־פּעריע, און זי האָט איבערגעלעבט אַ שרעקליכען קריזיס, האָט ער טריאומפירט און האָט ווידערהאָלט, אַז ניט תמיד וועלען דיעזע לייטע בלייבען די בעל הבתים. מ'סיע דאַבאַדי'ס פריינדליכע פּערזיכערונגען, וואָס זיינען צו איהם געקומען פון מאַדמואַזעל גישאָן, וועלכע האָט געוואוסט פון אלע ריידערייען געגען דער רעגיערונג, זיינען געווען גענוג איהם צו בערוהיגען. און אזוי ווי אין קאָרידאָר איז שוין געווען שטיל, און מען האָט שוין דאָרט געלעבט בשלום, און מאַדאַם לעבלע, וועלכע איז אויסגעגאַנגען פון טרויער, איז אלץ שוואכער און שוואכער געוואָרען, — טאָ צו וואָס דארף ער נייע צרות און זיך מישען אין רעגיערונגס גע־שעפטען? און ער האָט אַ שפּיי געטהון אויף דער פּאָליטיק, גראַ־דע ווי אויף אלע אנדערע זאכען. און ווערענדיג מיט יעדען טאָג

דיקער, איז ער ארומגעגאנגען מיט זיין שווערען טריט, מיט דער גרעסטער גלייכגילטיגקייט און אָהן שום געוויסענסביסע.

אָבוואָהל זשאק און סעווערינע האָבען זיך שוין איצט גע־קענט זעהען צו יעדער צייט, האָבען זיי זיך דאָך געפיהלט אַלץ מעהר אונבעקוועם. עס האָט זיי שוין איצט גאָר ניט געשטערט צו זיין גליקליך, ער פלעגט שוין צו איהר קומען איבער די אַנ־דערע טרעפ, ווען ער האָט נור געוואָלט, אָהן שום מורא געשפּיאָ־נירט צו ווערען; און די קווארטיער איז אויך געווען פיר זיי אַליין; זיי וואָלטען דאָרט געקענט נעכטיגען צוזאמען, ווען זיי זאָלען נור געווען וואגען! אָבער די געוואונשטע, דאָך ניט פערווירקליכטע טהאט, צו וועלכע זיי האָבען ביידע צוגעשטימט, און האָבען זי פאָרט ניט דורכגעפיהרט, און דער שטענדיגער געדאנק דערפון האָט זיי פערשאפט אַן אונבעקוועמליכקייט, אַן אונרריינגליכע שטערונג. זשאק, מיטבורענגענדיג מיט זיך די שאַנדע פון זיין שוואכהייט, פלעגט סעווערינע'ן יעדעס מאָל טרעפען אַלץ כמורנער, קרענקענדיג פון דעם אומזיסטען וואר־טען. זייערע ליפּען האָבען שוין ניט געדורשט נאָך אַ קוש, ווייל אַזא האלבע, ניט פאָלקאָמענע בעזיצונג איז שוין געווען אויס־געשעפּט; זיי האָבען געדורשט נאָך אַ פאָלשטענדיגען גליק: דאָס אָבּרייזען, די הייראט, אַ נייער לעבען.

איינמאָל, אין אַן אבענד, האָט זשאק געטראָפען סעווערינע'ן אין טרעהרען, און דערזעהענדיג איהם, האָט זי ניט אויפגעהערט צו וויינען: פארקעהרט, זי האָט נאָך גענומען מעהר וויינען און האָט זיך איהם ארויפגעוואָרפען אויפ'ן האלז. זי האָט שוין אַמאָל געוויינט אזוי, אָבער מיט'ן צודריקען זי צו זיך האָט ער זי בערוהיגט; אָבער איצט האָט ער געפיהלט ווי זי, ליגענדיג אויף זיין ברוסט, ווערט פערצעהרט פון אַ שטייגענדער פער־צווייפלונג, וואָס מעהר ער דריקט זי צו זיך. ער איז געוואָרען געריהרט; ער האָט אָנגענומען איהר קאָפּ מיט זיינע ביידע הענט, און אריינקוקענדיג אין איהרע ביידע פערגאָסענע אויגען, האָט ער פאר איהר געשוואָרען, פערשטעהענדיג גאנץ גוט, אַז איהר פערצווייפלונג קומט דערפון, וואָס זי איז אַ פרוי און וואגט

ניט אין איהר פאסיווער מילדקייט אליין צו געבען דעם קלאפ.

— פערצייהע מיר... ווארט נאך אביסעל.... איך שווער דיר, באלד... ווען כ'וועל נור קאנען.

און טאקי באלד האט זי צוגעדריקט איהרע ליפען צו זיינע, גלייך ווי זי וואלט פערזיגעלט די שבועה, און זיי האבען זיך געגעבען איינעם פון די אונענדליכע קושען, וועלכער האט זיי ווי צוזאמענגעשמאלצען.

.10

טאנטע פאזיע איז געשטארבען דאנערשטאג, אין אווענד, ניין א זייגער, אין אן אנפאל פון קאנוואולסיען. אומזיסט האט מיזאר, וועלכער איז געשטאנען ביי איהר בעט, געפרובירט איהר צומאכען די אויגען: זיי האבען זיך ווי פער'עקשנ'ט און זיינען געבליבען אפען. דער פערשטארצטער קאפ האט זיך עטוואס אנגעבויגען צום אקסעל, כדי ווי צו קוקען אין צימער אריין, און די פערצויגענע ליפען האבען געהאט דעם אויסדרוק פון אן איראנישען שמייכעל.

איין איינציג ליכטעל האט געברענט אויפ'ן עק טיש נעבען איהר. און די צוגען, וועלכע זיינען זייט ניין אוהר דורכגעפלויי־גען מיט דער גרעסטער שנעלקייט, גאר ניט וויסענדיג פון דיע־זער נאך ניט אבגעקיהלטער טויטער, האבען זי אויף א סעקונדע צוטרעסעלט, אונטער דעם ציטערענדען פלאם פון דעם ליכטעל.

אום זיך אבצושטשעפען פון פלארע'ן, האט זי מיזאר באלד אוועקגעשיקט קיין דואנוויל צו וויסען צו געבען פון דער מאמע'ס טויט. פאר עלף א זייגער קאן זי ניט זיין צוריק, און ער וועט פאר זיך האבען צוויי שטונדען צייט. רוהיג האט ער זיך אבגע־שניטען א שטיקעל ברויט, פיהלענדיג א ליידיגקייט אין מאגען: היינט האט מען איבער איהר ענדלאזער מאטערניש ניט געגעסען קיין מיטאג. און ער האט געגעסען, שפאנענדיג אהין און צוריק איבער'ן צימער, ברענגענדיג אין ארדנונג די זאכען. דער הוסט האט איהם אלע וויילע אבגעשטעלט. ער איז געווען איינגעבויגען אין צווייען, אליין אויף א האלב־טויטער: אזוי מאגער, אזוי

אויסגעדארט, מיט פערלאָשענע אויגען און פארבלאָזע האָר, אַז מען האָט געקענט זעהען, אַז ניט לאנג וועט ער קענען געניעסען זיין נצחון. און דאָך, אָט ווי איהר קוקט איהם אָן, האָט ער אויפגעפרעסען די פרעהליכע, גרויסע, שעהנע פרוי, גראדע ווי אַ קליין פליעגעלע פרעסט אויף אַ גרויסען דעמבע־בוים; אָט ליעגט זי אויפ'ן רוקען, אַ פערניכטעטע, אַ גאָר־ניט, און ער לעבט נאָך.

פלוצלונג דערמאָנט ער זיך אָן עפּיס און בויגט זיך אָן און נעמט ארויס פון אונטער'ן בעט אַ שיסעל, אין וועלכע ס'איז נאָך געווען אַביסעל וואסער מיט קלייען, פאר אַן אינערליכע וואשונג: זייט זי האָט זיך אָנגעשטויסען מכח דער זאלץ, האָט ער שוין איהר אריינגעשאָטען דעם סם פיר מייז אין איהר שווענק־וואַסער; און זי, צו אונוויסענד, האָט זיך פון דערפון גאָר ניט געהיט, און זי האָט די וואסער אין זיך גענוג איינגעשפּריצט, און איז געוואָרען אַ פּאַרטיגע.

אַז מיזאַר האָט אויסגעגאָסען די שיסעל אויפ'ן הויף, איז ער צוריק אריין אין שטוב, און האָט מיט אַ לאַפּען אָבגעווישט אלע סמנים. און צו וואָס איז זי טאַקי געווען אַזא'ן עקשן? מיט גוטען האָט זי ניט געוואָלט, איז אַ מצוה אויף איהר! אַז אין אַ פאמיליע געהט שוין אין דעם ווער ווען עס וועט פריהער בע־גראָבען, און מ'לאָזט קיין מענשען זיך ניט אריינמישען, דארף מען האָבען אָפענע אויגען. און מיזאַר איז ביי זיך געווען שטאָלץ דארויף; און ער האָט זיך אונטערגעלאכט ווי פון עפּיס אַ שעהנע מעשה, כ'לעבען, וואָס זי האָט איינגענומען דעם סם אַזוי אונוויסענד פון הינטען, אין דער צייט וואָס זי האָט יעדעס פּיצעלע אַזוי זאָרגפעלטיג בעקוקט איידער זי האָט דאָס איינגע־נומען פון אויבען.

אין דיעזער מינוט האָט אַ פאַרביילויפענדער שנעל־צוג ארויפגעהויכט אויף דער איינגעפאלענער שטוב אַזא ווינט מיט שטורם, אַז זאָגאר דער צוגעוואָהנטער מיזאר האָט אַ ציטער גע־טהון און האָט אַ קוק געטהון אין פענסטער. אָך, יאַ! דאָס איז דער ענדלאָזער שטראָם פון מענשען פון דער גאנצער וועלט,

וואָס זיי הויבט ניט אָן צו אַארען וועמען זיי דערקוועטשען דאָרט אויפ׳ן וועג, אבי זיי פליהען זיך אזוי שנעל צום טייוועל! אין אז דער צוג איז פאַרביי, האָט ער, אין די דריקענדע שטילקייט, ווידער דערזעהען די גרויסע אָפענע אויגען פון דער טויטער, מיט די אָנגעשטעלטע שוואַרצאַפעל, וועלכע האָבען איהם, דאכט זיך, נאָכגעקוקט יעדע בעוועגונג זיינע; און אין די ווינקעל פון איהרע אָפענע ליפען איז אַלץ געווען דער שמייכעל.

מיזאַר, געוועהנליך אזא קאַלטע בריאה, איז דאָס מאָל זאָגאר געוואָרען בייזלאך. ער האָט פארשטאנען איהר מיין: — „זוך, זוך!“ אָבער זי האָט דאָך זיי מיט זיך ניט מיטגענומען אויף יענער וועלט, — די טויזענד פראַנק. און איצט, אז זי איז שוין פערכאַפט געוואָרען, וועט ער דאָס געלד שוין געפינען. האָט זי דען דאָס איהם ניט געקענט אוועקגעבען מיט גוטען? וואָלט מען די אַלע צרות ניט בעדאַרפט.

אָבער איהרע אויגען קוקען איהם אַלץ נאָך: — „זוך זוך!“

די שטוב, וואו ער האָט ניט געוואגט אַ ריהר צו טהון אַ זאך, כל זמן זי האָט נאָך געלעבט, האָט ער יעצט דורכגענומען מיט זיינע בליקען. ערשטענס, קומט דער אַלמער. ער האָט ארויסגענומען דעם שליסעל פון אונטער דעם קישען, האָט איבער־געקעהרט די פאַליצעס מיט גרעט, אויסגעלעדיגט צוויי שיפאַלדען און זיי זאָגאר אין גאַנצען ארויסגעשלעפט, כדי צו זעהען, צי איז דאָרט, אפשר ניטאָ עפּיס אַ סעקרעטנער שאַכטעל. — ניין, ניטאָ! אפשר גאָר אין דעם נאַכט־טישעל נעבען איהר בעט? און ער האָט אראָפּגעריסען דאָס מאַרמעל־שטיינערנע דעקעל, האָט עס איבערגעקעהרט, — אומזיסט די מיה! איבער׳ן קאמין איז גע־ווען אַ שפּיגעל — אַ דינער, ביליגער שטיקעל שפּיגעל, צוגע־קלאַפּט מיט צוויי ציוועקעס, — האָט ער דאָ אויך געזוכט; האָט ארונטערגערוקט אַ דינע ווירע, און האָט ארויסגעשלעפט שטי־קער שוואַרצען שטויב.

„זוך! זוך!“

און אום אויסצומיידען די גרויסע אָפענע אויגען, וועלכע ער האָט אויף זיך געפיהלט, האָט ער זיך אראָבגעלאָזט אויף

אַלע פּיער און גענומען אויספאָרשען די פּאָדלאָגע, מיט לייכטע קלעפּ פון פויסט, צי איז ערגיץ ניטאָ, לויט׳ן קלאַנג, אַ פערבאָר־גענער פוסטער פּלאַץ. אייניגע ברעטלאַך האָבען זיך געטריי־סעלט, האָט ער זיי אויפגעריסען. אַלץ גאָרניט און גאָרניט!

און ער האָט זיך אויפגעהויבען, און די טויטע אויגען האָבען איהם ווידער אָנגעקוקט; און ער האָט זיך אומגעקעהרט צו דעם מת און געוואָלט אויסהאַלטען דעם בליק, אָבער די טויטע האָט זיך אַלץ אונטערגעלאַכט מיט איהר שרעקליכען שמייכעל אויף איהרע האַלב־אָפענע ליפּען. קיין פראַגע מעהר: — זי לאַכט עס פון איהם.

„זוך! זוך!“

און ס׳האָט איהם אַריינגעוואָרפען אין אַ היץ. ס׳איז אין איהם אַריין אַ שרעקליכער בילד, אַ גאָט־שפּאָטענדער געדאַנק, און זיין בלאַס פּנים איז אַזש נאָך בלאַסער געוואָרען. ער איז צו צו דער טויטער. אַה? מיט וואָס איז ער עס אַזוי זיכער, אַז זי נעמט טאַקי ניט מיט זיך די טויזענד פראַנק אין קבר אַריין? אפשר טאַקי יאָ? און ער איז צו צום מת, האָט זי אָבגעדעקט, אויסגעטהון, און האָט בעקוקט און בעטאַפּט יעדעם ווינקעלע פון דעם טויטען קערפּער, — זי האָט דאָך איהם געהייסען זוכען! און ער האָט געזוכט, צוקאָפּענס, ביי די זייטען, אונטער איהר; ער האָט איבערגעקעהרט דאָס בעט, אַריינגערוקט די הענד ביז די אַקסעל אין שטרוי־זאַק, — ניטאָ!

„זוך! זוך!“

און דער טויטער קאָפּ ליגט צושויבערט אויפ׳ן קישען און קוקט אויף איהם מיט שפּאָטענדע אויגען.

און אין איין כעס און אין איין ציטערען נעמט ער זיך צור־רעכט מאַכען דאָס בעט. דאָ קומט אָן פלאָרע, ערשט צוריק פון דואַנוויל.

— איבער־מאָרגען, שבת, עלף אַ זייגער, — האָט זי ער־קלעהרט.

דאָס האָט זי געמיינט די לויה. אָבער אין איין אויגענבליק האָט זי גלייך פערשטאַנען פון וואָס מיזאַר האָט זיך אַזוי פאַר־

סאָפּעט דאָ איינער אַליין, און זי האָט מיט פּעראַכטונג גלייכ־גילטיג געזאָגט:

— הערט שוין אויף. איהר וועט ניט געפינען.

און איהם האָט זיך אַבגעדוכט, אַז זי לאַכט פון איהם אויך אָפּ. און ער איז צו צו איהר, קריצענדיג מיט די צייהנער.

— זי האָט דאָס דיר אַוועקגעגעבען. דו ווייסט וואו דאָס איז.

אַן איינפאַל! איהר מאַמע האָט עס געקאָנט אימיצען אויף דער וועלט אַוועקגעבען די טויזענד פראַנק, אַפילו איהר, איהר אייגענער טאָכטער! און פלאָרא האָט אַ ציה געטהון מיט די פּלייצעס.

— נו, אודאי! געגעבען... בעסער אין דר'ערד אריין, — דאָס יא... נעמט, זוכט, אָט דאָ ערגיץ, — קאָנט איהר דאָס נאָך געפינען.

און מיט אַ ברייטען מאַך מיט דער האַנד האָט זי ארומגע־נומען דאָס גאַנצע הויז, און דעם גאָרטען מיט'ן ברונען, און דעם אייזענבאהן, און אין אַלגעמיין די גאַנצע געגענד. יא, דאָ, ערגיץ וואו, אין אַ לאָך, וואו קיינער וועט דאָס קיין מאָל ניט געפינען! און אויסער זיך און אַ צוטראָגענער האָט מיזאר ווידער גענומען דוקען די מעבעל, קלאַפּען אין די ווענט, גאָר אונגעשטערט, וואָס פלאָרא זעהט עס. זי האָט זיך אַוועק געשטעלט קוקען אין פענ־סטער, רעדענדיג צו זיך אַליין זעהר שטיל.

— אַך, ווי שעהן ס'איז אין דרויסען! ס'אַ שעהנע נאַכט!.. איך בין מיר געגאַנגען שנעל, און די שטערען האָבען צוגעלויכטען ווי ביי טאָג... און מאָרגען, אַז די זון וועט אויפגעהן, ס'אַ מחיה דאָס וועט זיין!

געגען אַ מינוט איז פלאָרא נאָך געשטאַנען ביים פענסטער, ארויסקוקענדיג אויף די פּראַכטפאָלע געגענד, — אַזוי ליעבליך אין די ערשטע וואַרימקייט פון אַפּריל. און זי האָט זיך פאַר־טראַכט. ס'האָט איהר אויפגעריהרט איהר הערצענס־וואונד און זי האָט נאָך מעהר געליטען. און ווען זי האָט דערהערט, אַז מיזאר איז ארויס פון שטוב און איז אַוועק זוכען אין די אנדערע צימער,

איז זי אויך צו צום בעט; זי האָט זיך א נידער געזעצט, קור־
קענדיג אויף דער פערשטאָרבענער מוטער. אויפ'ן טיש האָט נאָך
אַלץ געברענט דאָס ליכט, און דער פלאַם איז געווען גראד און העל.
א צוג איז פארבייגעגאנגען, און די שטוב האָט א ציטער געטהון.

פלאָרע האָט זיך בעשלאָסען צו פארברענגען די נאכט דאָ.
זי האָט ווידער גענומען טראכטען. פון אָנפאנג האָט איהר דער
טויטער קערפּער פון איהר מוטער אוועקגעצויגען דעם געדאנק
פון דעם, פון וואָס זי האָט געהאלטען אין איין טראכטען, וואָס
האָט זי ניט געלאָזט לעבען, און וואָס ס'איז איהר פון קאָפּ ניט
ארויס אויף דעם גאנצען לאנגען וועג פון דואנוויל איבער די
פינסטערע פעלדער, אונטער די שיינענדע שטערען. איצט איז
זי אייגענטליך געווען איבערראשט; און דאָס האָט געשטילט
איהר ליידען. פאר וואָס פארשאפּט איהר ניט דער טויט פון דער
מאמע פיעל מעהר טרויער? און פאר וואָס, זאָגאר איצט,
וויינט זי גאָרניט?

פלאָרע האָט טראָץ אלעמען, ליעב געהאט די מאמען, ניט
קוקענדיג וואָס זי, די גרויסע ווילדע מויד, פלעגט באלד נאָך
דער ארבייט פארפאלען ווערען, די גאנצע פרייע צייט ארומלוי־
פענדיג אין די פעלדער. אז ס'האָט די קראנקע שוין צום לעצ־
טען מאָל א כאַפּ געטהון, האָט פלאָרע זיך א מאָל צוואנציג
געבען איהר אנידערגעזעצט און זי געבעטען הייסען רופען א דאָק־
טאָר; ווייל זי האָט זיך אויך אָנגעשטויסען, וואָס מיזאַר אַר־
בייט דאָ אָן, און זי האָט געהאָפּט איהם דערמיט אָבצושרעקען
און איהם איינצוהאלטען. אָבער זי האָט פון דער קראנקער
ארויסגעקראָגען ניט מעהר ווי א „ניין" מיט א בייזער; וואָרים
די אונגליקליכע האָט איהר גאנצען שטאָלץ אין דעם קאמפּף
א פּנים געשטעלט דארויף, פון קיינעם ניט אָנצונעהמען קיין הילף,
ווייל זי איז געווען זיכער מיט'ן זיעג: — דאָס געלד וועט ער
ניט האָבען. און פלאָרע האָט זיך שוין ווייטער ניט געמישט;
זי האָט זיך געהאט איהרע צרות, און זי פלעגט פערפאלען ווע־
רען אין די פעלדער כדי זיך צו פארגעסען. און דאָס האָט עס איהר
פארקלאפּט איהר טאָכטער־הארץ; אז מ'טראָגט אליין א גרוי־

סען וועהטאָג אין הארצען, בלייבט קיין פלאץ ניט פאר נאָך. די מאַמע איז געשטאָרבען; און זי ליגט איהר פאר די אויגען, די פערניכטעטע, אזא בלאַסע; אָבער ווי זי זאָל זיך ניט בעמיהען, קאָן זי ניט ווערען נאָך טרויעריגער. אפשר גאָר רופען די זשאַנ־דארען, זיי אָנווייזען אויף מיזאר'ן? צו וואָס? אז אַלץ מוז סאַי ווי סאַי געהן צו גרונד.

און ביסלעכווייז, און אונוויִדערשטעהנדליך, און נאָך אַלץ ניט אויפהערענדיג צו קוקען אויף דער טויטער מאַמע, האָט זי אויפגעהערט צו זעהען, און זי האָט זיך ווידער גענומען צו איהרע געדאנקען, בעזיעגט פון די יסורים, וועלכע זיינען איהר אריין ווי אַ צוואַק אין קאָפּ. און זי האָט בלויז געפיהלט דעם טיעפען טרייסעל פון די פארבייגעהענדע צוגען, וועלכע זיינען פיר איהר געוועזען ווי דאָס שלאָגען פון אַ זייגער.

געגען אַ מינוט שוין, ווי עס הערט זיך דער גערויש פון דעם צוקומענדען צוג פון פאַריז. אז דער לאָקאָמאָטיוו האָט זיך ענד־ליך אַ יאָג געטהון פארביי דעם פענסטער, מיט זיין גרויסען לאַנטערן, איז אין שטוב ווי אריין אַ בליץ, אַ גאַנצער פלאַם.

— איינס אוהר אכטצעהן, — האָט זי אַ טראַכט געטהון. — נאָך זיעבען שעה — אין דער פריה, אכט אוהר זעכצעהן, איז זייער צוג.

מאַנאַטען לאַנג שוין ווי פלאָרע וואַרט עס אזוי יעדע וואָך. זי ווייסט, אז יעדען פרייטאג אין דער פריה פאָהרט סעווערינע ארויס פונקט מיט דעם שנעל־צוג, וואָס זשאַק פיהרט. און איצט לעבט זי נור, זיי אָבצוּוואַרטען, זיי צו זעהען, זיך צו קאָנען זאָגען, אין איהרע יסורים פון אייפערזוכט, אז זיי פאָהרען עס אהין דאָרט צו זיין פריי צוזאַמען. אך! דער פליהענדער צוג! די מאַטערנישׂ צו וויסען, אז דו קאָנסט זיך ניט נאָכהעגנען אויף דעם לעצטען וואַגאָן און זיי נאָכפליהען! און איהר דוכט זיך נעבאָך, ווי די רעדער אליין וואָלטען געשניטען דאָס הארץ. זי האָט אזוי געליטען, אז איין מאָל, אויף דער נאַכט, האָט זי זיך ערגיץ פאררוקט אָנצושרייבען בשתיקה אַ מסירה אין געריכט אריין, און זאָל ווערען אַן ענדע, זאָל מען די בחור'טע ארעסטירען.

און זי, פּלאָרע, וועלכע ווייסט פון איהרע אמאָליגע שעהנע פּער־העלטניסע צום הויפּט־ריכטער גראַנמאָרען, האָט געהאָפט, אַז ווען די ריכטער זאָלען דערפון נור דערהערען, ווערט זי פון איהר פּטור.

אָבער, אַז ס'איז געקומען צום שרייבען, האָט זי בשום אופן ניט געקענט אויפהויבען די פעדער. און ווער ווייסט גאָר, צי וועלען די ריכטער זי ווירקליך הערען? די אַלע פיינע דאַמען און הערען זיינען דאָך אַלע איין חברה, סוף כל סוף. ס'קאָן נאָך לייכט זיין, אַז מען זאָל גאָר זי אריינוואַרפען אין געפענגניס, ווי מ'האָט דאָס געטהון מיט קאַביש'ן. ניין! זי מוז זיך נוקם זיין, און זי וועט זיך מיט זיי אַליין אָפּרעכענען, אָהן זייטיגע הילפע.

און איהר נקמה איז זאָגאַר ניט געווען די געוועהנליכע נקמה, פון וועלכע זי האָט געהערט רעדען אלס אַ מיטעל צו טהון יענעם שלעכטס כדי זיך צו פערלייכטערען. זי האָט געדורשט צו מאַ־כען אַ סוף, צו פערניכטען אַלעס, ווי דער דונער וואָלט זיי פון דער ערד אָבגעראַמט. פּלאָרע איז ביי זיך געווען שטאָלץ: שטאַרקער און שעהנער פון יענער, דער אַנדערער, און איבער־צייגט אין איהר פאָלקאָמען רעכט געליעבט צו ווערען. און זי וואַנדעלט ארום איינע אַליין איבער די שמאָלע סטעזשקעס פון דער ווילדער געגענד, — איהר קאָפּ געדיכטע בלאָנדע האָר קיין מאָל ניט צוגעדעקט, — און זי טראַכט זיך, אַז זי זאָל אַהער אריינקריגען סעווערינע'ן, אום מיט איהר אויסצוקעמפּפען זייער שנאָה, ווי צוויי פיינדליכע קריעגס־פרויען. קיין מאַנספּערזאָן האָט זי נאָך קיין מאָל ניט בעריהרט, — די מאַנסבילען האָט זי תמיד צוריק־געשטויסען — דאָס איז איהר אונבעזיעגבארע גבורה; זי וועט זיין די זיעגערין.

די וואָך פאַר דעם, איז איהר פּלוצים מיט אמאָל עפּיס אריין אין קאָפּ, ווי מיט אַ האַמער אַ צוואָק אריינגעהאַקט, גאָט ווייסט פון וואַנען, אזא מין געדאַנק: — כדי זיי זאָלען דאָ מעהר ניט פאָרביי פאָהרען, זאָלען מעהר ניט זיין אין פּאַריז צוזאַמען,

מוז זי זיי ביידע טויטען. זי האָט דאבײ ניט געקלעהרט; זי האָט זיך בלויז נאָכגעגעבען דעם ווילדען אינסטינקט צו צערשטערען. אַז זי פארשטעכט זיך אַ פינגער, גיט זי זיך אויך באַלד נאָך דעם כעס און גלייך אויפ'ן אָרט רייסט זי זיך אַרויס דאָס שטיק האָלץ, אפילו צוזאַמען מיט אַ שטיק פלייש. אָה, זי וועט זיי הרג'ענען, — הרג'ענען באַלד, ווי זיי פאָהרען דאָ פאַרביי דאָס ערשטע מאָל; און, צוליעב דעם, וועט זי צוברעכען דעם גאַנצען צוג; זי וועט אויפ'ן וועג אַוועקלעגען אַקלאָץ, אָדער אויסרייסען אַ רעלסע, — זאָל אַלעס צערשמעטערט ווערען, אַלעס פערניכטעט ווערען. ער איז דאָך געווים אויפ'ן לאָקאָמאָטיוו, — וועט דאָס איהם צוקוועטשען יעדען אבר; און זי, די פרוי, פאָהרט דאָך תמיד אין ערשטען וואַגאָן, צו זיין נעהענטער צו איהם, — זי קאָן זיך אויך ניט אויסדרעהען. אַי די איבעריגע פאַסאַזשירען, דער שטענדיגער שטראָם פון מענשען, — פון זיי האָט זי גאָרניט גע־טראַכט. האָט זי דען זיי אימיצען געקאָנט? פיר איהר זיינען זיי קיינער ניט... און די צערשמעטערונג פון דעם גאַנצען צוג, דאָס מקרב־זיין פון אַזוי פיעל לעבענס האָט איהר געבויערט דעם מח יעדע מינוט, — דער איינער אונגליק, וואָס איז געווען גרויס גענוג און גענוג אָנגעזאַפּט מיט מענשליכע בלוט און יסורים, אַז זי זאָל זיך קאָנען קיהלען איהר מעכטיג הארץ, וואָס איז בע־וואשען מיט טרעהרען.

דאָך איז זי פרייטאג אין דער פריה געוואָרען אביסעל אָב־העענטיג; זי האָט נאָך גענוי ניט בעשלאָסען ניט דעם פלאַץ וואו, און ניט די אַרט ווי אַזוי אַרויסרייסען אַ רעלסע. אָבער אויף־דער־נאַכט, נאָך דער אַרבייט, איז איהר אַריין אַ געדאַנק: — זי וועט געהן דורכ'ן טונעל און גוט אויסקוקען דעם וועג ביז צו דער צווייג־ליניע קיין דיעפּ. איינער פון די ערטער, וואו זי פלעגט געוועהנליך געהן שפּאַצירען, איז אויך געווען דיעזער אונטערערדישער טונעל, אַ גוטע האַלבע ליעגע די לענג, ווי אַ גראַדע פינסטערע גאַס, מיט אַ האַלב־קיילעכדיגע סטעליע פון שטיינער, וואו מען קאָן פיהלען, ווי דער באַהן לויפט אויף דיר און מיט זיין פאָדערשטען פאַרבלענדענדען לאַנטערן, און אָט־אָט

צערריבט ער דיך. און טאקי אט די סכנה אליין האט עס זי אהין געצויגען אין איהר ווילדער בעדירפניס פון געוואגטקייט.

אבער יענעם אבענד, נאך דעם ווי זי האט אויסגעמידען די שארפע בליקען פון דעם וועכטער און איז אבגעגאנגען א האלבען טונעל, האלטענדיג זיך לינקס, כדי צו זיין זיכער, אז יעדער צוג, וואס קומט איהר ענטקעגען, וועט איהר פארבייגעהן רעכטס, האט זי זיך אבער אונפארזיכטיג אומגעקעהרט, פשוט נאכצוקוקען די סיגנאל־לאנטערנעם פון דעם צוג, וואס געהט קיין האוור; און אז זי האט ווידער גענומען געהן, האט זי זיך איבער א שלעכטען טריט געמוזט א קעהר טהון א צווייטען מאל: — האט זי שוין מעהר ניט געוואוסט, אין וועלכער זייט די רויטע פייערלאך זיינען פערשוואונדען געווארען. און ניט קוקענדיג אויף איהר מוטה, איז זי, נאך בעטויבט פון דעם רויש פון די רעדער, געבליבען א פערציטערטע; פון שרעק האבען זיך איהר די האאר געשטעלט קאפויר און די הענד זיינען איהר געווארען אייז־קאלט. איצט, אז א צוג קומט נור אן, וועט זי שוין ניט וויסען, צי דאס איז א צוג קיין פאריז, צי אפשר פון פאריז, און זי האט זיך שוין פארגעשטעלט, אז זי שפרינגט אפ, רעכטס צי לינקס, און קאן דאן גאנץ גוט צושניטען ווערען אויף שטיק־שטיקלאך. מיט אן אנשטרענגונג האט זי זיך געוואלט אנהאלטען ביים זינען, זיך דערמאנען, בעטראכטען. אבער מיט אמאל האט זי דער פחד א כאפ געטהון און א טראג געטהון, — עס מאכט ניט וואוהין, אבי ווייטער פון דאנען, און זי פליהט ווי א ווילדע. ניין, ניין! זי וויל ניט ווערען דער׳הרג׳עט כל זמן יענע צוויי לעבען נאך!

איהרע פיס האבען זיך געקלאפט אן די רעלסעם; זי גליטשט זיך אלע ווייל׳ע אויס, זי פאלט, און לויפט ווידער אין לויפט, פונקט ווי דער טונעל אליין וואלט עפיס אראפ פון זינען, און די ווענט רוקען זיך אומיסטנע צוזאמען כדי זי צו דער־קוועטשען, און איבער דעם קיילעכדיגען שטיינערנעם געוועלב קייקעלט זיך א שרעקליכער גערויש, מורא׳דיגע קולות, א געוואל־דיגער ברומען. און יעדע מינוט קוקט זי זיך אום, זי פיהלט,

דאכט זיך, ביי איהר אויפ'ן האלז, פון הינטען דאס הייסע דוכען פון א לאקאמאטיוו.

צוויי מאל שוין איז פלארע'ן פלוצלונג אריין דער געדאנק, אז זי האט געהאט א טעות, אז זי מוז געה'רג'עט ווערען דוקא ד'א, וואו זי לויפט, און מיט איין שפרונג בייט זי דעם וועג. און זי לויפט און לויפט, ווייטער און ווייטער, ביז זי דערזעהט פון ווייטענס וואקסט אויס פאר איהרע אויגען א שטערענדעל, אן אויג, א ברענענדיגס, א קיילעכדיגס, וואס ווערט אלץ גרעסער. אבער ניין, איצט לויפט זי שוין ניט צוריק; זי האלט זיך איין מיט אלע כחות דאס מעהר ניט צו טהון, און דאס אויג ווערט א פייער, אן אפען מויל פון א קאלך־אויוועז....

פארבלענדעט, האט זי, אליין ניט וויסענדיג, אבגעשפרונגען לינקס, און ווי א דונער איז איהר פארבייגעלאפען א צוג און האט זי ארומגעכאפט מיט זיין שטורם־ווינט.

פינף מינוט נאך דעם, איז פלארע ארויס פון טונעל, ביי מאלאניע, געזונט און שטארק.

ס'איז געווען ניין א זייגער. נאך עטליכע מינוט, און דער שנעל־צוג מוז אנקומען פון פאריז. און פלארע האט זיך גלייך געלאזט געהן, ווי אויפ'ן שפאציער, צו דער צווייג־ליניע קיין דיעפ, א צוויי הונדערט מעטר ווייטער, בעקוקענדיג דעם וועג, טאמער וועט זי עפים דערזעהען וואס קאן איהר צונוץ קומען. און אויף דעם דיעפער וועג, — וואס מ'האט איצט געהאלטען אין פארריכטען, — דארף גראד שטעהען א צוג מיט זאמד און שטיינער, וועגען וועלכען איהר פריינד אזיל האט געהאט צו זאר־גען. און שנעל ווי א בליץ איז איהר קלאהר געווארען און געפור־נען געווארען א פלאן. פשוט: — מ'דארף דעם וועג־סיגנאליסט בארהאלטען ער זאל ניט אבקירעווען די רעלסע צוריק אויף דעם וועג קיין האוור, וועט זיך דער אנקומענדער שנעל־צוג צער־שמעטערען אן דעם צוג מיט'ן זאמד און שטיינער.

פון דעם טאג אן, ווען אזיל פארשכורט פון ליעבע, האט זי אנגעגריפען און זי האט איהם מיט א שטיק האלץ שיער ניט צושפאלטען דעם קאפ, איז זי צו איהם געווארען פריינדליך און

פלעגט איהם אָפט מאַכען אַזוינע אונערוואַרטעטע וויזיטען דורכ'ן טונעל, ווי אַ שטייגער אַ ווילדע ציעג וואָס ענטלויפט פון די בערג. ער ווידער, אַן אויסגעדיענטער פון מיליטער, אַ דאַרער און אַ שוויינענדיגער, אָבגעגעבען צו זיין ארבייט, האָט געגען זיך נאָך ניט געהאַט דאָס מינדעסטע פערנאַכלעסיגקייט, ווייל אַי ביי טאָג אַי ביי נאַכט האָט ער געקוקט מיט אָפענע אויגען. בלויז אָט די איינע ווילדע מויד, געזונט ווי אַ מאַן, האָט מיט איהר מינדסטען פינגער מיט איהם געקאָנט דרעהען נאָך איהר פערלאַנג. אמת, ער איז געווען עלטער פון איהר מיט פיערצעהן יאָהר, אָבער ער האָט זי געוואָלט, און ער האָט געשוואָרען, אַז זי מוז זיין זיינע, — איז ניט מיט שלעכטען, איז מיט גוטען, — אַבי נור געדולד.

און אַז פלאָרע איז יענעם אויף דער נאַכט, אין דער פינס־טער, צו צו זיין פאָסטען און האָט איהם אַ רוף געטהון צו זיך, איז ער גלייך ארויס צו איהר, פערגעסענדיג אַלעם אויף דער וועלט. פלאָרע האָט איהם פארדרעהט דעם קאָפּ, האָט איהם פארנאַרט אויפ'ן פעלד ארויף, דערצעהלענדיג איהם אַ פארפּלאָנ־טערטע געשיכטע, אַז די מאַמע איז קראַנק און אַז זי זאָל שטאַר־בען, וועט זי, פלאָרע, מעהר ניט ווילען זיין אין קרוא־דע־מאָפּרא. דערווייל האָט איהר אויער אָבער גאַנץ גוט זיך צוגע־הערט צו דעם רויש פון דעם צוג, וואָס קומט ארויס פון מאַלאָנעי און קומט אָן מיט זיין גאַנצער שנעלקייט. און אַז זי האָט שוין דערשפּירט, אַז דער צוג מוז שוין זיין אויפ'ן ריכטיגען פּלאַץ, האָט זי זיך אומגעקעהרט אַ קוק צו טהון.

זי האָט אָבער גאָר פארגעסען אָן די נייע אַפּאַראַטען אליין צו וואָהרענען אַ צוג אין גאַנג. אַז דער לאָקאָמאָטיוו איז נור ארויף אויף דער דיעפּער ליניע, האָבען זיך די אַפּאַראַטען פון זיך אַליין אַ ריהר געטהון און דערלאַנגט דעם סיגנאַל שטעהן צו בלייבען; און דער מאַשיניסט האָט נאָך געהאַט צייט איינצו־האַלטען דעם לאָקאָמאָטיוו, — בלויז עטליכע טריט פון דעם צוג מיט די שטיינער און זאַמד.

מיט אַ געשריי פון אַ מענשען, וואָס כאַפּט זיך אויף, בשעת דאָס הויז פאַלט איין, האָט זיך אָזיל מיט אַלע כחות אַ לאָז געטהון

צו זיין פּאָסטען, און זי, שטרענג, שטיל, ניט גערירט זיך, האָט פון דער פינסטער נאָכגעקוקט יעדע מאנעוור, וואָס האָט זיך איצט געפּאָדערט איבער דעם צופאל.

צוויי טעג נאָכדעם, איז דער וועג סיגנאליסט געקומען מיט איהר זיך זעגענען, ניט האָבענדיג קיין פארדאכט, אז איבער איהר האָט ער פארלאָרען זיין שטעלע, און האָט זי געבעטען צו קומען צו איהם, ווען איהר מאמע זאָל שטארבען.

מילאָ וואָס, האָט זי דאָס מאָל ניט געטראָפען! דארף מען זוכען אַן אנדער מיטעל.

דאָס אלעס האָט איצט פלאָרע איבערגעטראכט, און די ארויסגערופענע ערינערונגען האָבען ענדליך פון איהר פארטרי־בען דעם טומאן פון פארטראכטקייט און זי האָט ווידער אמאָל פאר זיך דערזעהען די טויטע מאמע, אויפ'ן בעט, אין די געלע שיין פון דעם ליכט. נישטאָ שוין די מאמע, דארף זי, הייסט עס, געהן חתונה האָבען מיט אָזיל'ן, וועלכער וויל זי און ביי וועלכען זי קאָן נאָך אפשר זיין גליקליך. איהר גאנצער וועזען האָט געגען דעם פּראָטעסטירט. ניין, ניין! אויב זי איז אזא שרעקע־דיגע, אז זי קאָן לאָזען יענע צוויי ביידע לעבען, אבי זי זאָל אליין אויך קאָנען לעבען, מעג זי שוין בעסער זיך וואלגערען אויף אלע וועגען, בעסער זיך פארדינגען פאר אַ דיענסט אין דער פרעמד, איידער צו לעבען מיט אַ מאַן, וואָס זי ליעבט ניט.

אַן אונגעוועהנליכע קלאָפּעריי האָט זי געצוואונגען זיך צו צוהערען; און זי האָט גלייך פארשטאנען, אז דאָס איז מיזאר, און ער צוגראָבט מיט אַ לאָפּעטע די פון טריט פארהארטעוועטע ערד פון קיך. דער מיזאר איז פשוט ווילד פון זוכעניש; ער וועט דאָך באלד דאָס הויז איבערקעהרען מיט'ן קאָפּ אראָפּ. ניין, מיט איהם וויל זי דאָ ניט פארבלייבען. וואָס טהוט מען?

אַ שטורם־ווינט האָט אַ פייף געטהון, די ווענט האָבען אַ ציטער געטהון, און איבער דעם ווייסען פנים פון דעם מת איז אריבער די שיין פון צוגליהטע קוילען, בעגיסענדיג ווי מיט בלוט די אָפענע טויטע אויגען און די שטשירענדע צייהנער צווישען

די ליפּען. דאָס איז געווען דער לעצטער צוג פון פּאריז, מיט אַ שווערען און לאנגזאַמען לאָקאָמאָטיוו.

פלאָרע האָט אויפגעהויבען דעם קאָפּ און האָט ארויסגעקוקט צו די לויכטענדע שטערען אין דער קלאָהרער פריהלינג־נאַכט.

— דריי אוהר צעהן; נאָך פינף שעה, און זיי פאָהרען דאָ פארביי.

זי וועט פּרובירען נאָך אַמאָל, — זי ליידט דאָך זעהר שטארק.... זיי צו זעהען, זיי צו זעהען יעדע וואָך אזוי פאָהרען געניסען די ליעבע, — דאָס איז איהר איבער די כחות. און אַז זי איז שוין יאַ זיכער, אַז זשאַק קאָן קיין מאָל שוין ניט זיין נור איהרער, טאָ זאָל ער בעסער גאָר ניט זיין אויף דער וועלט, בעסער אין גאַנצען פערניכטעט ווערען, און די טרויעריגע שטוב, וואו זי וואַכט יעצט נעבען דער טויטער מאַמע, האָט איהר נאָך פּאר־גרעסערט איהר טרויער אונטער דעם אימער שטייגענדען בעגעהר אַלעס צו פערניכטען. איצט, אַז ס'איז שוין קיינער מעהר ניטאַ, וואָס זאָל זי ליעב האָבען, מעגען אַלע זיך אָבטראָגען צוזאַמען מיט איהר מוטער. טויטע וועט דאָך זיין נאָך און נאָך, — זאָלען זיי געהען מיט איין קלאַפּ. די מאַמע איז טויט, די שוועסטער איז טויט, די ליעבע איז טויט, — וואָס האָט זי דאָ צו טהון? בלייבען איינע אליין? געהען און קומען איינע אליין, אימער אליין, און זיי ביידע וועלען דאָרטען זיך זיין צוזאַמען, שטענדיג צוזאַמען. ניין, ניין! זאָל בעסער אַלעס אין דר'ערד אריין. זאָל דער טויט, וועלכען זי זעהט דאָ, אין דער פארררויכערטער שטוב, אַ הויך טהון אויף דעם באַהן און זאָלען זיי אַלע אויסגעכאַפּט ווערען!

און ענדליך, ענטשלאָסען נאָך איהר לאַנגע דעבאַטע מיט זיך אַליין, האָט זי גענומען קלעהרען וועגען די בעסטע מיטעל, ווי דאָס דורכצופיהרען, און זי האָט זיך ווידער גענומען צום געדאַנק אויפצורייסען אַ רעלסע. דאָס איז געווען דאָס זיכערסטע מיטעל און דאָס פּראַקטישסטע, און ס'איז לייכט אויסצופיהרען. איינפאַך ארויסהאַקען צוויי שרויפען מיט אַ האַמער, און דערנאָך אַנידערוואַרפען די רעלסע פאַפּערעק. די אינסטרומענטען דאַצו

האָט זי; קיינער וועט זי׳ ניט זעהען, אין זייער פארוואָרפען ווינקעל. דאָס בעסטע אָרט דערצו איז געווים נאָכ׳ן אויסגעגראָ־בענעם וועג, צו באראַנטטען צו, וואו דער באהן גיט זיך א גרוי־סען קירעווע אויף אַן אָנגעשאָטענעם בארג ערד, זיעבען אָדער אכט מעטער די הויך; דאָ מוז דער צוג אראָפּשפּרינגען פון די רעלסען; דער ברוך וועט זיין א מורא׳דיגער.

אָבער אַז זי האָט זיך גענומען אויסרעכענען די צייט, איז זי געוואָרען אונרוהיג. אויף דעם וועג צו פאריז, האָט פלאָרא געוואוסט, קומט פאר דעם שנעל־צוג פון האוור, וועלכער געהט דאָ פארביי אכט אוהר זעכצעהן, אַן אַנדער פאסאזשיר צוג, זיעבען אוהר פופציג־פינף. דאָס לאָזט איהר, הייסט עס, איין און צוואַנציג מינוט אָבצוטהון איהר שטיקעל ארבייט, — צייט גענוג. אָבער צווישען די בעשטענדיגע צוגען, שטעלט מען אָפט אריין צונויפגעטשעפּעטע פראכט־צוגען, און ספּעציעל אין די צייטען פון גרויסען טראַנספּאָרט. און ווי באלד אזוי, — ס׳אַן אונ־ניצליכער ריסק! ווי קאָן מען אין פאראויס וויסען, אַז צערשמעט־טערט וועט עס ווערען טאַקי דער געווינשטער עקספּרעס? און זי האָט אַ שעהן שטיק צייט דאָס געהאַלטען אין איין איבער־קלעהרען. ס׳איז נאָך אַלץ געווען נאכט, דאָס ליכט האָט נאָך אַלץ געברענט און ס׳האָט זיך געשמאָלצען, מיט אַ שטאַרק אָנגע־ברענטען קנויט, וועלכע פלאָרא האָט ניט צורעכט געמאכט.

אין דעם מאָמענט, ווען אַ פראכט־צוג פון רואן האָט גע־האַלטען אין פארביי־געהן, איז מיזאַר אריינגעקומען. די הענט זיינען איהם געווען איינגעריכט אין ערד, ווייל ער האָט זיך גע־פּאָרעט צווישען די האָלץ אין שטאַל; מיזאר האָט קוים גע־אטהעמט, איז געווען ווי צוטומעלט פון זיינע אומזיסטע זוכעניש און זעהר צוקאָכט פון מאכטלאָזען כעס; און ער האָט זיך ווידער גענומען זוכען אונטער׳ן מעבעל, אונטער׳ן אויוען, איבעראַל. דער ענדלאָזער פראכט־צוג האָט זיך נאָך אַלץ געצויגען מיט די געוועהנליכע קלאפּעריי פון זיינע שווערע רעדער, וואָס האָבען מיט יעדען זעץ געטרייסעלט די טויטע אין איהר בעט. און מיזאר, אויסציהענדיג די הענט צו דערלאַנגען אַ קליין בילד פון

דער וואנט, האָט ווידער געזעהען די אָפענע טויטע אויגען, וועל־כע האָבען איהם נאָכגעקוקט: און די ליפּען האָבען זיך נאָך אַלץ געטרייסעלט אין זייער שמייכעל.

מיזאר איז געוואָרען בלאס און א דערציטערטער און האָט ארויסגעמורמעלט אין כעס און שרעק:

— זוך! זוך, — נו, טאַקי, טאַקי, טאַקי!... און כ'וועל דאָס גע־פינען, צום טייוועל! אפילו איך זאָל דארפען איבערקעהרען יע־דען ציגעל אין הויז, יעדען הייפעלע ערד אין פעלד.

דער פינסטערער צוג אָהן פענסטער איז ענדליך אַריבער־געפאָהרען, מיט די דריקענדע לאנגזאמקייט אין דער נאכט; און די טויטע, ניט מעהר געטרייסעלט, האָט ווידער געקוקט אויף איהר מאַן, מיט אזא שפּאָט און מיט אזא זיכערהייט פון זיעג, אז ער איז וויעדער אנטלאָפען פון שטוב, ניט צומאכענדיג די טיהר.

פלאָרע, געשטערט אין איהרע געדאנקען, האָט זיך אויפ־געהויבען. זי האָט צוגעמאכט די טיהר, אז ער זאָל ווידער ניט קומען ריהרען די טויטע. און זי האָט, אונגעריכט פיר זיך אליין, אויסגערעדט אין דער הויך:

— מיט צעהן מינוט פריהער, — גאנץ גוט.

און ווירקליך, צעהן מינוט דארפען זיין גענוג. אויב צעהן מינוט איידער דער עקספּרעס קומט אָן, וועט ניט זיין קיין דעפּעשע פיר קיין אנדער צוג, נעמט זי זיך צו דער ארבייט.

און פון דער מינוט אָן, ווען זי האָט זיך ענדליך בעשלאָסען, אז איהר פּלאַן איז זיכער, איז זי געוואָרען רוהיג, אָהן אנגסט.

אַרום פינף א זייגער האָט געגומען טאָגען. ס'איז געווען שעהן, קלאָהר, פריש. ניט קוקענדיג אויף דעם פריהמאָרגענדיגען פרעסטעל, האָט פלאָרע געעפענט דאָס פענסטער אין גאנצען, און אין דעם טרויער־צימער, פול מיט רויך און דעם גערוך פון טויט, איז אריין א מחיה פון דרויסען. די זון איז נאָך געהאנגען אונ־טער דעם האָריזאָנט, הינטער א בערגעל מיט א קראנץ פון בוי־מער; אָבער שטעהט זי אויף, די זון, — א רויטע פול מיט שיין, וואָס צוגיסט זיך איבער די בערגלאַך און פארפלייצט די וועגען

און די טהאָלען אין דער פרעהליכער לעבעדיגקייט פון דער ערד, ווי אין יעדען נייעם פריהלינג.

פלאָרא האָט קיין טעות נעכטען ניט געהאט: ס'וועט זיין א שעהנער מאָרגען, — א מאָרגען פון יוגענד און שטראהלענדע געזונדהייט, ווען עס ווילט זיך לעבען. אין דעם פארוואָרפענעם ווינקעל, צווישען די בערגלאך און שמאָלע טהאָלכלאך, ס'א פער־געניגען דאָס איז צו וואנדלען איבער די סטעזשקעס אויף די בערג וואוהין דאָס האַרץ גלוסט!

אז פלאָרא איז אָבגעטראָטען פון פענסטער צוריק אין שטוב אריין, האָט זי מיט פערוואונדערונג בעמערקט, אז דאָס ליכט־איז ווי פינסטער געוואָרען און ס'איז דערפון געבליבען בלויז איין קליינער בלאסער פלעק אין דעם גרויסען טאָג. איצט האָט די טויטע, דאכט זיך, שוין ארויסגעקוקט אויף דעם וועג, וואו די צוגען הערען ניט אויף צו געהן און בעמערקען זאָגאר ניט דאָס בלאסע ליכטעל נעבען דעם מת.

אז ס'איז געוואָרען גוט טאָג, איז פלאָרע אוועק צו איהר פּאָס־טען; זי איז ערשט ארוים פון שטוב פיר דעם שנעל־צוג פון פאריז, פונקט זעקס אוהר צוועלף. מיזאר האָט אויך זעקס א זייי־גער איבערגענומען די הענט פון זיין קאָמעראד פון נאכט וואך. אויף דעם צורוף פון זיין טרומייטעל איז זי עם ארוים צום שלאַג־בוים זיך שטעלען מיט'ן פלאג אין דער האנד. געגען א סעקונדע האָט זי נאָכגעקוקט דעם צוג.

— צוויי שעה נאָך, — האָט זי א טראכט געטהון אין דער הויף.

די מאמע דארף שוין איצט קיינעם ניט. און פון דער מי־נוט אָן פיהלט פלאָרע אַן אונגעהייערען עקעל אריינצוגעהן צוריק אין שטוב אריין. גענוג! זי האָט זיך מיט דער מאמע אָבגעזע־גענט, און איצט קאָן זי טראכטען פון די לעבעדיגע, — פון זיך און אנדערע. נאָך איהר געוואָהנהייט, ווערט זי, געוועהנליך, פארשוואונדען צווישען איין צוג און דעם נעקסטען. אָבער היינט איז זי עפּיס בעזונדערס פאראינטערעסירט, און עס לאָזט זי ניט

אבטרעטען פון איהר פאסטען נעבען דעם שלאגבוים, אויף דער נידעריגער באנק, — א פשוט ברעט, נעבען דעם וועג.

די זון האט זיך אויפגעהויבען איבער דעם האריזאנט, און א גאלדענע ווארימקייט האט דורכגענומען די ריינע לופט. פלארע ריהרט זיך ניט; זי באדט זיך אין די זיעסע זון, אויף דעם גרויסען פעלד, איינגעטונקט אין דעם אפריל זאפט. איין מינוט בלויז האט זי זיך פעראינטערעסירט מיט מיזאר'ן און זיין הילצערן שטיבעלע, אויף דער אנדער זייט וועג; ער איז, קענטיג, געווען צוטראגען, שוין ניט דער שלעפעריגער ווי געוועהנליך. ער געהט ארויס און אריין אין זיין סיגנאל־שטיבעלע, דרעהט נערוועז די אפאראטען און לאזט קיין אויג ניט אראפ פון דער שטוב, גלייך ווי ער האלט נאך אלץ אין זוכען דארטען אין געדאנקען, אבער באלד האט פלארע פארגעסען זאגאר, אז ער איז דא אויף דער וועלט. זי איז געווען פארטיעפט, פארטראכט און אין איין ווארטעניש, — איהר פנים שטרענג און שטייף, די אויגען אנגעשטעלט אויף דעם וועג, צו באראנטען צו. פון דארט מוז זיך איהר, אין דער פרעהליכער זונען־שיין, בעווייזען א געשטאלט; אהין האט עס געצויגען איהר ווילדען בליק.

די צייט שטעהט ניט און פלארע ריהרט זיך ניט פון ארט. ענדליך, זיבען אוהר פינף־און פופציג, דערלאנגט מיזאר צוויי מאל דעם סיגנאל פון זיין טרומייטעל פיר דעם האוור צוג אויפ'ן וועג קיין פאריז; פלארע האט זיך אויפגעהויבען, אראפגעלאזט דעם שלאג־בוים, און זיך אוועקגעשטעלט מיט'ן פלאג אין דער האנד.

די ערד האט א ציטער געטהון, און דער צוג איז שוין פארביי, און פון דער ווייטענס הערט זיך שוין ווי ער זינקט אריין אין טונעל, פון וואנען קיין רויש קומט שוין ניט. פלארע האט זיך צוריק ניט אנידער געזעצט; זי האט ווידער גענומען איבעררעכענען די מינוטען. אויב אין פערלויף פון צעהן מינוט איז ניטא קיין סיגנאל פיר א פראכט־צוג, לויפט זי אוועק גלייך אהין, צו דעם אבגעקליבענעם ארט, און רייסט ארויס א רעלסע. זי איז געווען גאנץ רוהיג; ס'האט איהר בלויז צונויפגעדריקט די

ברוסט, ווי פון די געוואלדיגע שווערקייט דערפון, וואָס זי וויל דאָ אויפטהון. און אין דער לעצטער מינוט האָט איהר דער געדאנק, אז זשאק און סעווערינע קומען און וועלען נאָך ווייטער אזוי פאָהרען צו לעבען און ליעבען, אויב זי זאָל זיי ניט אָבשטעלען, — אָט דער געדאנק האָט איהר פארשטיינערט דאָס הארץ און זי איז געוואָרען שטרענג פארבלענדט אין איהר בעשלוס, אפילו ניט איבערקלעהרענדיג: — שוין פארפאלען, — ווי די „זי“ ביי די וועלף הרג'עט אוועק איהר געגנערין מיט א זעטץ פון איהרע נעגעל. און אין דעם עגאָאיזם פון איהר ראכע האָט זי, א חוץ זייערע צוויי צוקוועטשטע קערפּערם אפילו א טראכט ניט געטהון פון די אנדערע פּאסאזשירען, פון דעם גאנצען שטראָם אונבע־קאנטע מענשען, וואָס פאָהרט דאָ פארביי שוין יאָהרען לאנג. זאָל זיין בלוט און גע'הרג'עטע, — זאָל די זון אליין זיך אפשר בעהאלטען פון שרעק, — די ליכטיגע זון, וואָס ווארמט זי איצט מיט איהר צערטליכקייט.

נאָך צוויי מינוט, — איין מינוט נאָך בלויז, — און זי וועט געהן אהין — און אָט געהט זי שוין טאקי. פּלוצלונג בלייבט זי שטעהן; עס הערט זיך א שווערער גערויש אויף דעם וועג פון בעקור, — מסתמא א וואָגען; מען פאָדערט זי זאָל דורכלאָזען, זי מוז עפענען דעם וועג, וועט מוזען רעדען א פּאָר ווערטער, וואר־טען; זי וועט מוזען פארשפּעטיגען; אונמעגליך; זי וועט גאָרניט קאָנען טהון. אָבער צו־ווילדעט פון האָפנונגס־לאָזע רציחה, האָט זי זיך ווידער א לאָז געטהון איהר וועגס אהין, פער־לאָזענדיג איהר פּאָסטען מיט דעם וואָגען, מיט דעם פוהרמאן, — זאָל ער זיך דאָרט אויסדרעהען ווי ער קען.

אָבער אין דער פרישער לופט האָט זי דערהערט א קנאק מיט א בייטש, און א שטימע האָט פרעהליך א רוף געטהון:

— עה, פלאָרע!

דאָס איז געווען קאביש. זי איז געבליבען שטעהן, ווי צו־גענאגעלט ביים שלאָג־בוים, נאָך איידער זי האָט געמאכט א טריט.

— וואָס איז מיט דיר? — האָט ער ווייטער געזאָגט, —

דו שלאָפּסט נאָך אין אזא שעהנעם פריהמאָרגען? עפּען מיר שנעלער, איידער דער עקספּרעס־צוג קומט אָן!

און פלאָרען האָט עפּיס א ריס געטהון אין הארצען. ס'איז איהר ניט געלונגען, און יענע צוויי װעלען זיך געזונטערהייד אװעק צו זייער גליק, און זי האָט ניט מיט װאָס זיי צו צער־שמעטערען און זי האָט לאַנגזאַם גענומען עפּענען דעם אַלטען, האַלב־צופוילטען שלאַג־בוים, װעלכער האָט געסקריפּעט מיט זיינע פאַרזשאַװערטע זאַװיעסעס. און אין קאָפּ האָט זי אַלץ געטראַכט פון עפּיס א שטערונג, עפּיס א זאַך, װאָס זי זאָל קאָנען אַרױפ־װאַרפען אויפ'ן װעג... און אין איהר רציחה װאָלט זי זיך אַליין, דאַכט זיך, אויסגעצויגען אויף דעם װעג, װען זי זאָל נור װיסען, אז מיט איהרע ביינער קען זי צװינגען דעם לאָקאָמאָטיװ אראָפּ צו שפּרינגען פון די רעלסעס. און דאָ דערזעהט זי דעם שװערען װאָגען, אזא מין גראָבער און א נידעריגער, מיט צװיי־ריעזען־שטיינער, װאָס פינף פערד האָבען קוים־קוים געשלעפּט, הויכע און גרויסע, פון אונגעהייערער משא, גענוג צו פאַרשטעלען דעם װעג, זיינען די צװיי ריעזיגע שטיינער געװען, און זיי האָבען אין איהר הארצען מיט אמאָל אויפגעװעקט א װילדען װאונש, א בע־געהר זיי צו נעהמען און אװעק לעגען אין מיטען װעג. זי האָט אויפגעהויבען דעם שלאַג־בוים. די פינף פערד, פאַרשװיצטע און סאָפּעדיגע, האָבען געװאַרט.

— װאָס איז דיר היינט? — האָט קאַביש געפרעגט, — עפּיס זעהסטו מיר אויס אזוי מאָדנע.

און פלאָרע האָט געענטפערט:

— די מאַמע איז געשטאָרבען, נעכטען אויף דער נאַכט.

ער האָט א פריינדליכען טרויעריגען זיפץ געטהון. ער האָט אַרויסגעלאָזט די בייטש פון דער האַנט, און האָט פלאָרע'ן גע־דריקט פאַר די הענט.

— אָך, מיין אָרימע פלאָרע! מ'האָט דאָס שוין געקאָנט ערװאַרטען פון לאַנג. אָבער דערפון װערט ניט לייכטער!.... אזוי, ליגט זי אין שטוב דאָרטען, — איך װעל געהן א קוק טהון;

מיר וואָלטען זיך מיט איהר געווים איבערגעבעטען סוף כל סוף, ווען ניט דער אונגליק.

און שטיל האָט ער מיט פלאָרע'ן זיך געלאָזט געהן צו דער שטוב. אויף דער שוועל, האָט ער זיך אָבער אומגעקוקט צו זיינע פערד. מיט איין זאַץ האָט זי איהם בערוהיגט:

— נישט קשה, זיי וועלען זיך שטעהן! און אַ חוץ דעם איז דאָך דער צוג נאָך אַזוי וויט.

זי האָט איהם גענאַרט. מיט איהר געניטען אויער האָט זי אין דער ציטערענדער ווארעמקייט פון די פעלדער שוין געהערט ווי דער צוג געהט ארויס פון באַראַנטען. אין פינף מינוט ארום וועט ער אָנקומען; ער וועט זיך בעווייזען פון דעם אויסשניט אין וועג, אַ הונדערט מעטער פון דעם שלאַג־בוים. און קאַביש, שטעהענדיג אין שטוב לעבען דעם טויטער, האָט זיך פארגעסען און, אַ צורודערטער, האָט ער זיך פארטראַכט פון לואיזעט'ען. און פלאָרע שטעהט זיך דערוויל אין דרויסען און הערט זיך צו צו דעם אָטהמען פון דעם לאָקאָמאָטיוו אין דער ווייטען, און ווי ער קומט אַלץ נעהנטער. פלוצים דערמאָנט זי זיך אָן מיזאַר'ן; ער וועט זי זעהען. ער וועט איהר שטערען. און ס'האָט איהר דער־פרעהט דאָס הארץ, ווען, אומקעהרענדיג זיך, האָט זי איהם ניט געזעהען אויף זיין פּאָסטען. זי האָט איהם דערזעהען אויף יענער זייט שטוב, גראָבענדיג די ערד ביים ברונען, ניט זייענדיג בכח אויסצוהאַלטען דעם נסיון צו זוכען; איהם האָט זיך, מסתמא, אָבגעדוכט, אַז דער שאַץ ליעגט געווים דאָ. און געטריבען פון זיין ליידענשאפט, בלינד און טויב צו אַלעם אויף דער וועלט, האָט ער געגראָבען און געגראָבען. און דאָס האָט פלאָרע'ן צוגעגעבען נאָך מעהר מוטה; די אומשטענדען אַליין. אַלזאָ, ווילען עס. איין פערד האָט אָנגעהויבען הירזשען. און דער לאָקאָמאָטיוו, איידער מ'האָט איהם נאָך געקענט דערזעהען, האָט געאָטהעמט זעהר הויך, ווי אַ מענש, פארסאָפּעט פון לויפען.

— איך געה זיי איינהאַלטען, די פערד, — האָט פלאָרע גע־זאָגט צו קאַביש'ן, — זיי רוהיג.

און זי איז צו, האָט אָנגעכאַפּט דאָס ערשטע פערד ביי דער

צוים, און האָט עס אַ ציה געטהון צום באהן מיט אַ קראפט פון צעהן. די פערד האָבען זיך פארעקשנ'ט; און געגען אַ מינוט האָט דער וואָגען זיך בלויז אַ וואקעל געטהון מיט זיין שווערער משא, אָבער ניט פון אָרט; אָבער פלאָרע האָט זיך ווי אליין איינגעשפאנט צו העלפען די פערד, און דער וואָגען האָט זיך אַ ריהר געטהון און איז ארויף אויף דעם אייזערנעם וועג. אין דעם מאָמענט בעווייזט זיך דער לאָקאָמאָטיוו, בלויז הונדערט מעטר פון דאנען. אוים מורא, אַז דער וואָגען זאָל דערווייל ניט אריבער פאָהרען דעם וועג, לאָזט זי ניט אָפּ דעם צוים; און מיט אַן איבערמענשליכע אָנשטרענגונג, פון וועלכע עס קנאקען ביי איהר די ביינער, האלט זי איין די פערד. און ניט אומזיסט האָט מען זיך ארומגעטראָגען מיט געשיכטעס וועגען איהר אויסער־געוועהנליכען כח, — אַז זי האָט אָבגעשטעלט אַן אָבגעקעטעלטען וואגאָן, וואָס איז געפלויגען בארג אראָפּ, אַז זי האָט פון דעם וועג אראָפּגעשטופּט אַ וואָגען און איהם אָבגעראטעוועט פון דעם אָנקומענדען צוג. היינט האָט זי נאָך אמאָל בעוויזען די זעלביגע גבורה; מיט איהר אייזערנער האנד האָט זי איינע אליין איינגעהאלטען פינף פערד, וועלכע האָבען געשפרונגען אין געהירזשט אין זייער אינסטינקטיווען שרעק.

בלויז צעהן סעקונדען פון אונבעשרייבליכען פחד... די צוויי ריעזיגע שטיינער האָבען, דאכט זיך, פארשטעלט דעם האָריזאָנט. און דער לאָקאָמאָטיוו, מיט זיין בליאסק פון מעש און שיינענדע שטאָהל, איז זיך געגאנגען זיין וועג, פעסט און שנעל, קומענדיג אַלץ נעהענטער אונטער דעם גאָלדענעם רעגען פון זונען שטראהלען אין דעם שעהנעם פריהמאָרגען, און עס מוז געשעהן — דאָס אונפערמיידליכע; קיין קראפט אין דער וועלט קאָן שוין איצט ניט פארהאלטען דעם קראך. אָט באלד, באלד.

מיט אַ שפרונג איז מיזאר אויסגעוואקסען צוריק ביי זיין פאָסטען; ער האָט געשריען, געמאכט מיט די הענט, מיט די פויסטען אין זיין ווילדען בעגעהר אָבצושטעלען, איינצוהאלטען דעם צוג. און קאביש, דערהערענדיג דאָס הירזשען פון די פערד און דעם גערויש פון די רעדער, האָט זיך אַ לאָז געטהון מיט אַ

געשריי צו די פערד, זיי אונטערצוטרייבען. אָבער פלאָרע האָט מיט א שפּרונג אָן א זייט איהם אָבגעהאַלטען, — דאָס האָט איהם געראַטעוועט דאָס לעבען. ער האָט גאָר געמיינט, אז זי האָט קיין כח ניט געהאַט צו בעהערשען די פערד, און אז זיי האָבען זי אַהער פארשלעפּט. און ער האָט בעשולדיגט זיך אַליין; ער האָט ארויסגעפּלאַצט מיט א געוויין פון שרעק און יסורים. אָבער פלאָרע, מיט אָפענע ברענענדע אויגען איז געשטאַנען, ווי א סטאַטוע, אויסגעצויגען, און האָט געוואַרט. אין דעם מאָמענט, ווען דער לאָקאָמאָטיוו האָט שוין געזאָלט מיט דער ברוסט זיך א האַק טהון אָן די ריעזען־שטיינער, ווען ס'איז געווען שוין ניט מעהר ווי איין מעטר איבערצולויפען, — אָט אין דער אונבעשרייבליכער רגע, האָט זי גאַנץ קלאָהר געזעהען זשאַק'ן, זיין האַנד ביים רעדעל צו ענדערען די גאַנג, מיט'ן פּנים צו איהר. זייערע בליקען האָבען זיך בעגעגענט אויף א מאָמענט, וועלכער האָט איהם אויסגעזעהען אזוי אונגעהייער לאַנג.

אין דער פריה, פאַר דעם, האָט זשאַק א שמייכעל געטהון צו סעווערינע'ן, ווען זי איז ארויסגעקומען אויף דער פּאַסאַזשיר־פּלאַטפאָרמע, אין האַוור, צו נעמען דעם שנעל־צוג, ווי געוועהנליך, יעדע וואָך. צו וואָס זאָלען זיי זיך דערווייל פאַרביטערען דאָס לעבען מיט פינסטערע חלומות? פאַר וואָס זיך בעסער ניט בענוצען מיט די גליקליכע טעג, כל זמן מ'קאָן נאָך? פיעלייכט, וועט זיך עס נאָך ווי עס איז איינאָרדענען. און ער האָט בע־שלאָסען צו געניסען אַם וויניגסטען די פרייד פון דיעזער רייזע. ער האָט געמאַכט פּלענער און געטרוימט, ווי ער וועט מיט איהר עסען פריהשטיק אין א רעסטאָראַן. און ווען זי האָט איהם א וואָרף געטהון א טרויעריגען בליק, ווייל עס איז ניט געווען קיין וואַגאָן פון'ם ערשטען קלאַס נעבען דעם לאָקאָמאָטיוו, און זי האָט דארום זיך געמוזט זעצען ווייט פון איהם, ביים אַנדערען עק, האָט ער זי געוואָלט אויפמונטערען און האָט צו איהר א פרעהליכען שמייכעל געטהון. אַלץ איינס וועלען זיי דאָך אָנ־קומען ביידע גלייך, און דאָרט וועלען זיי זיך שוין בעלוינען פאַר דעם זיין צוטיילט.

נאָך דעם ווי ער האָט זיך ארויסגעבויגען צו זעהען, ווי סעַ־ווערינע זעצט זיך אריין אין דעם וואגאָן ביים סאמע עק פון צוג, איז ער געוואָרען אזוי גוט אויפגעלעגט, אז ער האָט גענומען אבי־סעל שפאס מאכען איבער דעם אויבער־קאָנדוקטאָר, האנרי דאָ־ווערן, וועלכער, ער האָט געוואוסט, איז געווען איינגעליעבט אין איהר. מיט א וואָך צוריק האָט זיך זשאַק'ן אויסגעוויזען, אז דער אויבער־קאָנדוקטאָר איז אַלץ מעהר צוגעשטאַנען, און זי האָט איהם זאָגאר ניט אָבגעטריבען נור אוים דעם וואונש זיך אביסעל צו צושטרייען, און צו פערגעסען אין דער שרעקליכער לאַגע, וועלכע זי האָט זיך אליין פערשאפט. רובאָ פלעגט טאקי זאָגען, אז די געשיכטע וועט זיך נאָך אמאָל ענדיגען דערמיט, וואָס זי וועט לעבען מיט דיעזען יונגען מאן אויך, אָבער ניט אוים פער־געניגען, נור גלאט אזוי, אבי אָנצופאנגען עפּים נייעס. אין זשאַק האָט געפרעגט ביי האנרי'ן צו וועמען האָט ער עס געשיקט לופט־קושען, נעכטען, ווען ער האָט זיך בעהאלטען אונטער איינעם פון די בוימער אין וואָקזאל־הויף.

פעקע, וועלכער האָט געהאלטען אין אָנשיטען קוילען אין דעם אויוון פון „ליזא'ן", וועלכע האָט שוין געסאָפּעט און איז שוין געווען פארטיג אין וועג אריין, האָט ביי דיעזע ווערטער ארויסגעפלאצט מיט א הויכען געלעכטער.

פון האוור ביז באראנטען איז זיך דער עקספּרעס געלאָפען מיט דער געוועהנליכער שנעלקייט, אָהן א שום צופאל. האנרי האָט דער ערשטער דערזעהען פון דער הויך פון זיין וואָך־שטיבעלע אז ביים ברעג פון דעם באהן גרוב שטעהט א שווערער וואָגען אויפ'ן וועג. דער פאָדערשטער וואגאָן איז געווען אָנגעפילט מיט באגאזש, ווייל אין דיעזען צוג זיינען געווען פיעלע פּאסאַ־זשירען, וואָס זיינען נעכטען ערשט אָנגעקומען מיט דער שיף. אין דעם דורכגאנג צווישען דיעזען בארג קאסטענס און רייזע־פעקלאך, וועלכע האָבען פון'ם טרעסלען אַלץ געהאלטען אין איין אונטערשפּרינגען, איז געשטאַנען דער אָבער־קאָנדוקטאָר ביי זיין קאָנטאָרעל און האָט געסאָרטירט פּאפּיערען, און א קליין פלע־שעלע טינט, וואָס איז געהאנגען אויף א צוועקעל, האָט זיך

אויך געהוידעט מיט אַן אונאויפהערליכער בעוועגונג. נאָך יעדער סטאַנציע, וואו ער האָט אַראָבגעלאָזען באַגאַזש, האָט ער געהאַט אַ פיער, פינף מינוט צו פערשרייבען. צוויי פּאַסאַזשירען זיינען אַרונטערגעגאַנגען אין באַראַנטען; האַנרי האָט געבראַכט אין אָרדנונג זיינע פּאַפּירען, און אַרויפּקומענדיג צו זיך אין דעם וואַך־שטיבעלע, האָט ער, לויט זיין געוואָהנהייט, אַ בליק געטהון מיט'ן אויג פאָרווערטס און ריקווערטס אויפ'ן וועג. אין דיעזען שטיבעלע פלעגט ער אָבזיצען אַלע זיינע פרייע שטונדען, אויפ־פּאַסענדיג. דער קוילען־קאַסטען האָט פערשטעלט דעם מאַשי־ניסט, אָבער אַ דאַנק, וואָס ער איז געזעסען אַזוי הויך, האָט ער זעהר אָפט געקענט זעהן פיעל ווייטער פון איהם. דאַרום, בשעת דער צוג האָט ערשט געהאַלטען אין אַרויסקומען פון דעם באַהן־גרוב האָט ער שוין, העט וויט, דערזעהען דעם פערשטעלטען וועג. ער האָט זיך אַזוי שטאַרק פערוואונדערט, אַז ער האָט זיינע אויגען ניט געגלויבט און איז ווי פּאַראַליזירט און פערטומעלט געוואָרען. איינינע סעקונדען זיינען אויף אַזאַ'ן אופן פערלאָרען געגאַנגען, דער צוג איז שוין אַרויס פון'ם גרוב און האָט אַרויסגעלאָזט אַ הויכען פייף. און ערשט דאַן האָט ער זיך בעשלאָסען אַ ציה צו טהון דעם סיגנאַל־שטריק, דער עק פון וועלכען איז געהאַנגען נעבען איהם.

אין דיעזען ענטשיידענעם מאָמענט. האָט זיך זשאַק גראַדע פערטראַכט, האַלטענדיג די האַנד אויפ'ן רעגולירענדען רעדעל, און האָט געקוקט, אָבער גאָר ניט געזעהען. ער האָט געטראַכט פון עפּיס אונדייטליכעס, ערווייטערטעס. אפילו סעווערינע'ס בילד האָט דאָרט קיין פּלאַץ ניט געהאַט. דער ווילדער קלונג פון'ם גלאָק, דער געשריי פון פּעקע'ן אונטער איהם, האָבען איהם אויפ־געוועקט.

פּעקע איז גראַדע ניט געווען צופרידען, ווי דאָס פייער האָט געצווינגען, האָט ער אויפגעהויבען דעם שטאַנג פון דעם בלאָזער, און אָנבויגענדיג זיך, אום צו פערזיכערען זיך אין דער שנעל־קייט, האָט ער אַלעם דערזעהען. און זשאַק. אַ בלאַסער, ווי דער טויט, האָט אויך אַלעם דערזעהען. אַלעם פערשטאַנען: דער

וואָגען אויפ'ן וועג, דער פליהענדער צוג. דער שרעקליכער קנאַק, — דאָס אלעס האָט זיך איהם פאַרגעשטעלט מיט אזאַ שרעקלי־כער קלאָהרקייט, אַז ער האָט אַפילו געקענט בעמערקען די זאמ־דעלאַך פון די שטיינער אין דער צייט, וואָס אין זיינע ביינער האָט ער שוין דערפיהלט דעם קראַך פון דעם צוזאמענשטויס. אויסמיידען האָט מען עס ניט געקענט. מיט קראַפט האָט ער אַ דריי געטהון צוריק דעם רעדעל, האָט פערמאכט דעם רעגולאַטאָר און האָט אַ דריק געטהון די צוים־קעטען. ער האָט אומגעקירע־וועט דעם גאנג פון דעם לאָקאָמאָטיוו, האָט אונבעוואוסטערהייט אָנגעדריקט דאָס קנעפעל פון'ם פייפער, מיט דעם מאַכטלאָזען, שרעקליכען וואונש צו פערמיידען, אַוועקצוראמען פון דאָרטען דיעזע ריעזען באַריקאדע.

אָבער ניט קוקענדיג אויף דיעזע שרעקליכע אונגליקס־פיי־פעריי, וועלכע האָט געשניטען די לופט, האָט „ליזאַ“ ניט אָנגע־הויבען צו פאָלגען, אָבוואָהל זי איז געלאָפען עטוואָס לאנגזאָמער. זי איז שוין ניט די געהאָרכזאמע וואָס אמאָל, איידער זי האָט אין שנעע פארלאָרען איהר דאמפף־קראַפט, איהר לייכטע ריהרעוו־דיגקייט און איז געוואָרען פאר'עקשנ'ט און אָנגעכמורעט, ווי אַן עלטערע פרוי, ביי וועמען אַ פערקעלטונג האָט קראַנק געמאַכט די ברוסט. זי האָט פון זיך געבלאָזען, האָט זיך איינגעהאלטען איבער די צוים־קעטען און איז דאָך געלאָפען און געלאָפען מיט דער עקשנות פון איהר אומגעלומפערטער שווערקייט.

פעקע, וואַהנזיניג פון שרעק, איז אַראָפגעשפרונגען. זשאַק, אַ פערגליווערטער אויף זיין פאָסט, מיט דער פארקלעמטער רעכ־טער האַנד אויפ'ן רעדעל, און מיט דער צווייטער ביים פייפער, האָט געוואַרט, אַליין ניט וויסענדיג אויף וואָס. און „ליזאַ“, סאָפענדיג און פייפענדיג, און מיט איהר אונאויפהערענדע קנאַ־קעריי, איז צוגעלאָפען און האָט זיך אַ האַק געטהון אָן דעם וואָגען, מיט איהר שרעקליכער משאָ פון די דרייצעהן וואַגאָנעס, וואָס זי האָט מיט זיך געשלעפט.

מיזאַר און קאַביש, ווי צוגענאגעלטע צו דער ערד און מיט אויפגעהויבענע הענט, און פלאָרע מיט ווייט־געעפענטע אויגען,

האָבען אַ צוואַנציג מעטר פון זיך,ביים ברעג פון וועג, דערזעהן אַ שרעקליכע סצענע: דער צוג האָט זיך אויפגעהויבען אין דער לופטען, זיעבען וואַגאָנעס זיינען ארויף איינער אויפ'ן אנדערען און דאן האָבען זיי זיך מיט אַ שרעקליכען קראַך איבערגעקעהרט און זיינען פערוואנדעלט געוואָרען אין פּאַרמלאָזען חורבן פון צו־בראָכענע שטיקער. די ערשטע דריי וואַגאָנעס זיינען צובראָכען געוואָרען אויף שפּענדלאַך; פון די אנדערע פיער איז באַלד גע־וואָרען אַ באַרג, אַ הויפען צובראָכענע דעבער, צופּיצעלטע רעדער, טהירען, קעטען, ברעטער און ברעקלאַך גלאָז. און איבערהויפּט האָט זיך געהערט דער שרעקליכער קלאַפּ פון דעם לאָקאָמאָטיוו: אָן די שטיינער, אַ שרעקליכער פערטויבענדער הילך, וועלכער איז באַלד איבערגעגאַנגען אין אַ שמערצענס־געשריי. די צווי־סענע „ליזאַ" איז אנידער געפאַלען לינקס, איבער'ן וואַגען, און די שטיינער זיינען ארויפגעפלויגען אין דער לופטען, גלייך ווי זיי וואָלטען געוועזען אויפגעריסען פון אַ מינע, און פון די פינף פערד, האָט עס פיער פון זיי געקייקעלט און געשלעפּט ביז זיי זיינען געבליבען ליגען דער'הרג'עטע אויף טויט. די לעצטע זעקס וואַגאָנעס, ביים ענדע צוג, זיינען געבליבען שטעהן גאַנצע, אפילו ניט אראָפּ פון די רעלסען.

און עס האָבען זיך אויפגעהויבען געשרייען. געבעטען, די ווערטער פון וועלכע זיינען פערלאָרען געגאַנגען אין דער מיטען פון אַן אונמענשליכען יאָמער.

— ראַטעוועט! העלפט!.... אַך, גאָט! איך געה אוים! העלפט, ראַטעוועט!

מעהר האָט מען ניט געהערט און ניט געזעהען. „ליזאַ" איז געלעגען אויף אַ זייט מיט אויפגעריסענע געדערים. דורך די אָפּגעדרעהטע קראַנלאַך פון די צובראָכענע רעהרען איז געגאַנגען די פּאַרע, דער סאָפּענדיגער פּייף פון וועלכער איז געוועזען ענליך צו דעם שרעקליכען כראָפּען פון אַ ריעז. דער ווייסער אָטהעם איז פון איהר געגאַנגען, אָהן אַן אויפהער, און האָט זיך אויף דער ערד אויסגעשפּרייט ווי געדיכטע וואָלקענס. און פון'ם אויוועז זיי־נען געפאַלען ברענענדיגע קוילען, רויט ווי דאָס בלוט פון איהרע

גערערים, און האָבען צו דעם אַלעמען נאָך צוגעגעבען זייער שוואַרצען רויך. דער קוימען האָט זיך מיט דער קראַפּט פון'ם קלאַפּ אַריינגעהאַקט אין דער ערד, צוברעכענדיג דעם גאַנצען גע־שטעל פון דער מאַשינערי. און „ליזא". מיט די רעדער אין דער לופטען, האָט אויסגעזעהען, ווי עפּיס אַ פאַנטאַסטישער פערד, דורכגעשטאָכען פון שרעקליכע הערנער. איהרע שטאַנגען זיינען צובויגען, די צילינדערס צובראָכען: די עקסצענטריקעס פון די באַלאַנס־שרייפען זיינען פערניכטעט. די נשמה איז איהר אַרויס דורך איהר אָפענער וואונד, מיט דעם גערויש פון ווילדער פער־צווייפלונג. דאָס איינציגע פערד, וואָס איז געבליבען לעבען, האָט זיך געוואַלגערט גראָדע נעבען איהר אין שרעקליכע שמערצען. די פאָדערשטע פיס זיינען געווען אָבגעהאַקט און די גערערים זיינען אַרויסגעדריקט געוואָרען פון'ם אויפגעשניטענעם בויך. נאָך דעם אויפגעהויבענעם קאָפּ נאָך, וועלכער איז געווען ווי פאַרגליווערט, אין דעם אָנפאַל פון שרעקליכע שמערצען, האָט מען געקענט זעהען, אָבער ניט הערען, אַז די חיה כראַפּעט און הירזשעט שרעק־ליך; אָבער דיעזע געשרייען זיינען ניט צוגעקומען צו די אויערען איבער דעם פערטויבענדען גערויש פון דער שטאַרבענדער מאַשין.

די געשרייען פון די מענשען זיינען געווען פערשטיקט, אונהערבאַר און פערלאָרען.

— ראַטעוועט מיך! הרג'עט מיך!... איך לייד צו פיעל, בעסער הרג'עט מיך! איך בעט אייך, הרג'עט מיך!

אין דיעזען פערטויבענדען גערויש און פערבלענדענדען רויך, האָבען די טיהרען פון די גאַנץ געבליבענע וואַגאָנעס שנעל זיך אויפגעעפענט, און אַ מחנה פּאַסאַזשירען האָבען זיך אַ לאָז געטהון פון דאָרטען. זיי זיינען געפאַלען אויפ'ן וועג, האָבען זיך אויפ־געהויבען, האָבען זיך געראַנגעלט מיט הענט און מיט פיס. און דערפיהלענדיג אונטער זיך די ערד, און דערזעהענדיג פאַר זיך די פרייע פעלדער, האָבען זיי גענומען לויפען, אַריבערשפּרינגענדיג איבער די פּלויטען פון בוימלאָך, זיינען געלאָפען איבער די פעל־דער. פאָלגענדיג דעם איינציגען אינסטינקט צו זיין ווייט, ווייט

פון דעם געפאהר. פרויען און מענער זיינען מיט געשרייען גע־לאָפּען אין וואלד אריין.

סעווערינע, א צוטראַטענע, א צושויבערטע און מיט די קליי־דער צוריסען אויף שטיקלאך, האָט זיך ענדליך בעפרייט; זי איז ניט אווקגעלאָפען, זי האָט זיך א וואָרף געטהון צו דער קרעכצענדער מאשין, און דאָ האָט זי זיך בעגעגענט מיט פּעקע׳ן.

— זשאַק... זשאַק! ער האָט זיך גערעטעט, ניט וואהר?

דער הייצער, וועלכער האָט זיך עפּיס ווי מיט נסים אפילו קיין אבר ניט צושעדיגט, איז אויך געקומען צולויפען. עס האָט איהם פערקוועטשט ביים הארצען אוים געוויסענביסע, ביים גע־דאנק, אז זיין מאַשינסט ליגט אפשר דאָרטען אונטען. זיי האָ־בען דאך ביידע צוזאמען אזוי פיעל געררייזט, אזוי פיעל געליטען, אויסשטעהענדיג די מיעדקייט און די קאלטע ווינטען! און זייער מאשין, זייער מאַשין נעבאך, די גוטע, די געליעבטע חבר׳טע פון זייער לעבען אין דרייען. אָט ליעגט זי אויפ׳ן רוקען, אויסדובענ־דיג איהר לעצטען אטהעם דורך איהרע פערוואונדעטע לונגען!

איך בין אראָפּגעשפּרונגען, — האָט ער א שעפּטשע געטהון, — איך וויים גאָר ניט, טאקי גאָר ניט.... לאָמיר לויפען, לאָמיר שנעל לויפען!

ביים שלאַג־בוים האָבען זיי זיך אָנגעשלאָגען אָן פלאָרע׳ן, וועלכע האט געקוקט ווי זיי לויפען. זי האָט זיך נאָך ניט א ריהר געטהון. איהר טהאַט, די שעכטעריי פון די מענשען, האָט זי ארייגעבראכט ווי אין א מין הינערפלעט. עס איז געקומען אז ענדע, — גאַנץ גוט; זי האָט געשפּירט א געפיהל פון פער־לייכטערונג, ניט מעהר, אָבער גאָר קיין מיטלייד צו די איבעריגע, וועלכע זי האָט אַפילו ניט געזעהען. אָבער ווען זי האָט דער־קענט סעווערינע׳ן, האָבען זיך איהרע אויגען ווייט צושפּרייט, א שאָטען פון שרעקענס ליידען האָט פערדונקעלט איהר געזיכט. וואָס! זי, דיעזע פּרוי לעבט! און ער איז געוויס טויט! מיט דיעזען שאַרפען וועהטאַג פון איהר ערמאָרדעטער ליעבע, מיט דיעזען קלאַפּ פון מעסער, וועלכען זי האָט אליין זיך געגעבען אין הארצען אריין, האָט זיך אין איהר שנעל אויפגעוועקט דאָס בע־

וואוסטזיין פון איהר עקעלהאפטען פערברעכען. זי האט דאס געטהון, זי האט איהם דער׳הרג׳עט, זי האט דער׳הרג׳עט די אלע מענשען!... א שרעקליכער קוויטש האט זיך ארויסגעריסען פון איהר האלז, זי האט גענומען ברעכען די הענד און איז ארומגעלאפען ווי א משוגה׳נע.

— זשאק, א! זשאק!... ער איז דארט, עס האט איהם א שליידער געטהון אונטען, איך האב איהם געזעהען... זשאק, זשאק!..

„ליזא“ האט איצט שוין שטילער געקרעכצט, איהר יאמערגעוויין איז געווארען שוואכער, און מען האט איצט שוין אנגעהויבען צו הערען אלץ מעהר, די הערצרייסענדע געשרייען פון די פערוואונדעטע. נור דער רויך איז נאך אלץ געוועזן געדיכט, און דער אונגעהייערער בארג פון דעם חורבן, פון אונטער וועלכען עס זיינען ארויסגעקומען די קולות פון מאטערניש און שרעק, איז געוועזן ווי איינגעוויקעלט אין שווארצען שטויב, וועלכער איז געשטאנען אונבעוועגליך אין דער שיין פון דער זון. וואס טהוט מען? פון וועמען הויבט מען אן? ווי קומט מען צו צו די אונגליקליכע?

— זשאק! — האט פלארע אלץ געשריען. — איך זאג אייך, אז ער האט אויף מיר א קוק געטהון, און אז ער האט א פאל געטהון אהין, אונטער דעם קויל קאסטען... קומט! העלפט מיר!..

קאביש און מיזאר האבען שוין אויפגעהויבען דעם אויבערקאנדוקטאר האנרי, וועלכער איז אין דער לעצטער סעקונדע אויף אראבגעשפרונגען. ער האט זיך אויסגעלינקט א פוס. זיי האבען איהם אניעדערגעזעצט אויף דער ערד, לעבען א פלויט פון בוימלאך, און ער האט שווייגענדיג, ווי צומישט געקוקט אויף׳ן גערודער, און האט קענטיג נים געפיהלט קיינע וועהטאגען.

— קאביש, קום העלף מיר, איך זאג דאך דיר, אז זשאק איז דארט!

דער שטיין-ברעכער האט זי נים געהערט, ער איז צוגעלאפען צו די אנדערע פערוואונדעטע, ער האט איבערגעטראגען א

יונגע פרוי. די פיס זיינען איהר געווען צובראָכען אונטער די קניע און האָבען נאָכגעהאנגען.

סעווערינגע איז צוגעלאָפען צו פלאָרע׳ן.

— זשאק, זשאק !... וואו איז ער ? איך וועל אייך העל־פען...

— יא, יא, העלפט איהר מיר !

זייערע הענד האָבען זיך אָנגעריהרט,ביידע צוזאמען האָ־בען זיי געשלעפט א צובראָכענעם ראָד. אָבער סעווערינע׳ס צערטליכע פינגער האָבען ניט פיעל געקאָנט אויפטהון, און פלאָ־רע׳ס שטאַרקע פויסטען האָבען אוועקגעשארט אלע שטערונגען.

— פאָרזיכטיג ! — האָט א געשריי געטהון פעקע, וועלכער האָט זיך אויך גענומען העלפען.

מיט א שנעלער בעוועגונג האָט ער אָבגעשטעלט סעווערי־נע׳ן, וועלכע האָט שיער ניט ארויפגעטרעטען אויף א האנד, וועל־כע איז אָבגעשניטען געווען ביים אקסעל, און איז געווען אָנגע־טהון אין אַן ארבעל פון בלויען געוואנט. זי איז מיט שרעק אָבגעשפרונגען. אָבער דערקענט האָט זי די האנד ניט : דאָס איז געווען אַן אונבעקאַנטע האנד, וועלכע האָט זיך אָפּגעריסען פון א קערפּער, וועלכען מען וועט שפּעטער, געוויס געפונען ער־גיץ וואו. און זי איז אזוי פערציטערט געוואָרען, אַז זי איז ווי פּאַראַליזירט געוואָרען ; זי איז געשטאַנען און געוויינט און איז אַפילו ניט געווען אומשטאַנדע אויפצוהויבען די שטיקער גלאָז, וואָס האָבען געשניטען די הענד.

צו העלפען די שטערבענדע, דאָס נאָכזוכען פון די טויטע, איז געווען פול מיט שרעק און געפאהר, ווייל דאָס פייער פון דעם לאָקאָמאָטיוו האָט אָנגעצונדען די שטיקער האָלץ, און מען האָט געמוזט שיטען לאָפּעטעס ערד אום אויסצולעשען די שרפה.

מען איז אוועק קיין באראַנטען בעטען הילפע ; מען האָט געשיקט א דעפּעשע קיין רואן ; און מען האָט זיך גענומען זעהר טהעטיג צום אוועקרייניגען. אַלע הענד האָבען זיך מוטהיג גע־נומען צו דער ארבייט. פיעלע פון די אנטלאָפענע האָבען זיך צוריקגעקעהרט, שעהמענדיג זיך פאר זייער פייגהייט. אָבער

מען האָט געדאַרפט אָנגעהען מיט דער גרעסטער פאָרזיכטיגקייט. דאָס אויפהויבען פון יעדען געגענשטאַנד האָט געפאָדערט אויפמערקזאמקייט, ווייל מען האָט מורא געהאט אין גאנצען צוצוקוועטשען די אונגליקליכע, ווען זיי וואָלטען נאָך מעהר פערשאָטען ווערען. פון אונטער'ן חורבן האָבען, קרעכצענדיג, זיך גענומען ארויסרייסען פערוואונדעטע, פערשאָטענע ביז דער ברוסט, צודריקטע, גלייך ווי זיי וואָלטען נאָר וואָס ארויס פון אַ שרויבשטיק. געגען אַ פיערטעל שטונדע האָט מען געאַרבייט, אום ארויסצורייסען איינעם א בלאסען ווי לייוועגט, וועלכער האָט זיך גאָר ניט בעקלאָגט, זאָגענדיג, אז עס האָט מיט איהם גאָר ניט פּאַסירט, און אז ער ליידעט ניט; אָבער ווען מען האָט איהם ארויסגעצויגען האָבען איהם געפעהלט ביידע פיס. ער איז באַלד אויסגעגאַנגען, ניט וויסענדיג און אפילו ניט פיהלענדיג אין זיין גרויסען שרעק, וואָס מיט איהם האָט פּאַסירט. פון א ברענענדען וואַגאָן פון צווייטען קלאַס, האָט מען אַרויסגעשלעפּט אַ גאַנצע פאַמיליע: ביים פּאָטער און ביי דער מוטער זיינען געוועזן פערוואונדעט די קניע, דער באַבע'ס האַנד איז געוועזן צובראָכען; אָבער זיי האָבען גאָר קיינער ניט געפיהלט זייערע שמערצען, זיי האָבען געיאָמערט און גערופען זייער קליין טעכטערל, וואָס איז פערשוואונדען געוואָרען אין דעם חורבן, — זייער בלאָנדינקעלע, קוים דריי יאָהר אלט, וועלכע מען האָט אָבער שפּעטער געפונען אונטער אַ שטיק דאך, א געזונטע און אן אונבעשעדיגטע, מיט א שמייכעל אויף איהר פרעהליכע צורה'קעלע. אַ צווייטע מיידעלע איז געלעגען בעגאָסען מיט בלוט: ביי איהר נעבאך זיינען די הענטלאך געוועזן צופּיצעלט. מען האָט זי אַוועקגעטראָגען אין אַ זייט, ביז מען וועט געפינען איהרע עלטערן. זי איז געלעגען אַן איינזאַמע און אַן אונבעקאַנטע, כמעט ניט דוכענדיג. זי האָט ניט ארויסגעלאָזען קיין איינציג וואָרט, נור איהר געזיכט האָט זיך קאָנוואולסיוו בעדעקט מיט אונאויסדריקליכען שרעק, אז מען איז צו איהר צוגעקומען. מען האָט ניט געקענט עפענען די טיהרען, ווייל פון דעם צוזאמענשטויס האָבען זיך די שלעסער שטאַרק צובויגען, און מען האָט

דארום געמוזט אריינגעהען אין די וואגאָנעם דורך די צובראָכענע פענסטער.

פיער קערפּער האָט מען שוין אוועקגעלעגט זייט ביי זייט, ביים ברעג פון וועג. א צעהנדליג פערוואונדעטע זיינען אויס־געשטרעקט לעבען די טויטע; זיי ליגען אָהן שום הילף, וואר־טענדיג אויף א דאָקטאָר, וואָס זאָל זיי איבערבינדען. דאָס אוועקראמען האָט זיך קוים אָנגעפאנגען; פון אונטער יעדען שטיק וואגאָן האָט מען ארויסגעצויגען א נייעם אָפּפער, און דער בראָך איז גאָר ניט קלענער געוואָרען. דאָס בלוט האָט זיך גע־גאָסען, און מענשליכע אברים האָבען זיך געוואָרפען אין דיעזער שרעקליכער מענשליכער יאַטקע.

— איך זאָג דאָך אייך, אז זשאק איז דאָרט אונטען! — האָט פלאָרע אַלץ געשריען. דיעזער זינלאָזער געשריי האָט זי ווי געטרייסט אין דער פערצווייפלונג פון איהרע שמערצען.

— אָט רופט ער: הערט, הערט!

דער קוילען־קאסטען איז געווען אריינגעהאקט אונטער די וואגאָנעם, וועלכע זיינען פריהער ארויף איינער אויף'ן אַנדערען, און דערנאָך ערשט אַלע צוזאמען אויף'ן קאסטען. און ווירקליך, זייט די מאשין האָט גענומען קרעכצען אביסעל שטילער, האָט מען דערהערט א הויכע שטימע פון א מאַן, קרעכצענדיג אונטער דעם בארג פון דעם חורבן. וואָס נעהענטער מען האָט זיך דער־גראָבען צו איהם, אַלץ שטארקער האָט מען געהערט דאָס קרעכ־צען, זיינע וועהטאָגען זיינען געווען אזוי אונגעהייער, אז די פּאַ־סאַזשירען האָבען איהם ניט געקענט ארויסטראָגען, ווייל זיי האָבען אליין געוויינט און געשריען, און ווען זיי האָבען איהם ענדליך ארויסגעשלעפּט און האָבען בעפרייט זיינע פיס, האָט ער אויפגעהערט צו קרעכצען. דער מאַן איז געווען טויט.

— ניין, — האָט פלאָרע געזאָגט, דאָס איז ניט ער. ער איז טיעפער, דאָרט אונטער.

און מיט איהרע מעכטיגע הענד האָט זי אויפגעהויבען די רעדער און זיי ווייט אוועקגעשליידערט, זי האָט אוועקגעבויגען דעם צין פון די דעכער, האָט צובראָכען די טיהרען און צורי־

סען שטיקער קעטען. און ווען זי האָט דערזעהען אַ טויטען אָדער־ אַ פערוואונדעטען, האָט זי גערופען צו אַנדערע, מען זאָל איהם בעפרייען, אַליין ניט וועלענדיג פערליערען קיין סעקונדע פון איהר ווילדען זוכען.

אונטער איהר האָבען געאַרבייט קאַביש, פעקע און מיזאַר ; סעוווערינע, פאַלענדיג פון די פיס, און ניט קאָנענדיג עפּיס טהון, האָט זיך צוגעזעצט אויף אַ צובראָכענער באַנק פון אַ וואַגאָן. מיזאַר, וועלכער איז שוין צוריקגעוואָרען בערוהיגט, האָט שטיל און גלייכגילטיג אויסגעמיעדען שטאַרקע אָנשטרענגונגען, און האָט אַם מייסטען געהאָלפען ביי'ם איבערטראָגען די טויטע. און ער, גראַדע ווי פלאָרע, האָבען בעטראַכט די טויטע קערפּער, גלייך ווי זיי וואָלטען געהאָפט זיי צו דערקענען, אונטער די טויזענדער און טויזענדער געזיכטער, וועלכע זיינען אין די צעהן יאָהר פאַר זיי דורכגעפלויגען, ווי אַ בליץ, איבערלאָזענדיג זיי בלויז אַ צו־ מישטען איינדרוק פון אַ מענגע מענשען, וואָס דער ווינט האָט געבראַכט און דער שטורם האָט פאַרנומען. ניין, דאָס איז דער זעלבער, אונבעקאַנטער, דורכפליעסענדער שטראָם ; און דיע־ זער אונדעליקאַטער, צופעליגער טויט איז גראַדע אויך אַזוי נאָ־ מענלאָז, ווי דאָס איילענדיגע לעבען, וואָס פליהט דורך און איילט זיך ענטגעגען צו קומען דער צוקונפט.

מיזאַר און פלאָרע האָבען ניט געוואוסט זייערע נעמען, און וואָלטען ניט געקענט געבען קיינע אויסקינפטע איבער דיעזע פעראונגליקטע, דיעזע געפאַלענע אויף'ן וועג, דיעזע צוטרעטענע, צוקוועטשטע, גראַדע ווי די סאָלדאַטען, וועלכע פילען אָן מיט זייערע קערפּערס די גריבער, איידער די אַרמיי לאָזט זיך אויף אַ נייער אַטאַקע. דאָך האָט פלאָרע דערקענט איינעם, מיט וועלכען זי האָט גערעדט, ווען דער צוג איז אַריין אין שנעע אַריין : דאָס איז געווען דער אַמעריקאַנער, וועמען זי האָט גוט דער־ קענט נאָך זיין פּראָפיל, אָבער זי האָט ניט געוואוסט זיין נאָמען, אָדער ווער ער איז, און ווער זיינע קרובים זיינען. מיזאַר האָט איהם צוגעטראָגען צו די איבריגע טויטע, וועלכע זיינען געקומען,

וועד ווייסט פון וואנען, און זיינען דאָ פערבליבען אום צו געהען, גאָט ווייסט וואוהין.

דאָן איז געקומען נאָך א הערצרייסענדע סצענע. איין אַן איבערגעקעהרטען וואגאָן פון ערשטען קלאַס האָט מען געפונען אַ יונג פּאָרעל, — נאָר וואָס פערהייראטע, אָהנע צווייפעל; זיי זיינען געוועזען צונויפגעוואָרפען אזוי, אז די פרוי האָט מיט איהר קערפּער איהם צוגעדריקט דעם האלז און זי האָט זיך ניט גע־קענט אַ ריהר טהון אום איהם צו בעפרייען. ער האָט שוין גע־כריפּעט, א דערשטיקטער, און זי, ווי וואהנזיניג האָט געבעטען מען זאָל זיך איילען; איהר הארץ האָט שיער ניט געפּלאצט, פיהלענדיג, אז זי אליין הרג'ט איהם. אז מען האָט זיי פאנאנ־דערגענומען, איז זי באלד אויסגעגאנגען, ווייל איהר זייט איז איהר געוועזען דורכגעלעכערט. ווען דער מאן איז געקומען צו זיך, האָט ער געשריען פון יסורים, איז געפאלען אויף די קניען פאר זיין טויטע פרוי, וועמעס אויגען זיינען נאָך געוועזען פול מיט טרערען.

איצט האָט זיך שוין אָנגעקליבען צוועלף טויטע און מעהר פון דרייסיג פערוואונדעטע. ענדליך האָט מען ארויסגעשלעפּט דעם קוילען־קאסטען, און פלאָרע האָט זיך יעדע ווילע אָבגע־שטעלט, האָט צוגעבויגען דעם קאָפּ צום בארג צובראָכענע האָלץ, צובויגענע אייזען, זוכענדיג אנגסטליך מיט די אויגען, צי וועט זי ניט דערזעהען דעם מאשיניסט. פּלוצלונג האָט זי הויך א געשריי געטהון.

— איך זעה איהם, ער ליעגט דאָרטען... אָט זעהט! דאָס איז זיין האנד, און זיין בלויער, וואָלענער זשילעט... ער ריהרט זיך ניט, ער דוכעט ניט...

און זי האָט זיך אויסגעגלייכט און האָט גענומען שילטען, ווי א פויער.

— אך, צום טייוועל! שנעלער אביסעל, שלעפּט איהם ארויס פון דאָרטען!

מיט איהרע ביידע הענד האָט זי גענומען רייסען א ברעט פון א וואגאָן, אויף וועלכע עס איז געוועזן אָנגעוואָרפען א בארג

מיט צובראָכענע שטיקער. זי איז אוועקגעלאָפען און איז צוריק־
געקומען מיט א האק, מיט וועלכער מען האָט ביי מיזאר'ן גע־
האקט האָלץ, און אויפהויבענדיג זי אין דער לופטען ווי א האָלץ־
העקער אין וואלד, האָט זי א האק געטהון די ברעט מיט שרעק־
ליכער קראפט. אלע האָבען זיך אָבגערוקט און מען האָט זי גע־
לאָזט טהון וואָס זי האָט געוואָלט, נור מען האָט געשריען, אז
זי זאָל זיין פאָרזיכטיג. אָבער דאָרט איז ניט געווען מעהר קיין
פערוואונדעטע א חוץ דעם מאשאניסט, און ער אליין איז געלעגען
אונבעשעדיגט, אונטער א בארג פון רעדער און אקסען. זי האָט
גאָר ניט געהערט, זי איז געווען פערטיעפט אין דעם איינציגען
אונוויעדערשטעהליכען וואונש צו דערגראָבען זיך צו איהם. זי
האָט געהאקט די האָלץ, און יעדער האק האָט אוועקגעראמט עפּיס
א שטערונג. מיט איהרע צולאָזענע בלאָנדע האָאָר, מיט איהר
צוריסענעם לייבעל, פון וועלכע עס האָבען זיך ארויסגעזעהען
איהרע נאקעטע ארעמס, האָט זי אויסגעקוקט ווי א שרעקליכע
זאנגען־שניידערין, וועלכע שלאָגט זיך דורך א וועג צווישען דעם
חורבן, וואָס זי האָט אליין פעראורזאכט. דער לעצטער קלאפּ,
וואָס זי האָט געגעבען אויף אן אקס האָט צושפּאָלטען אויף צוויי;
דאָס אייזען פון דער האק. אנדערע האָבען געהאָלפען אוועק־
צורוקען די רעדער, וועלכע האָבען בעשיצט דעם יונגען מאן פון
א זיכערן טויט ; זי האָט איהם די ערשטע א כאפּ געטהון און
האָט איהם אין איהרע ארעמס אוועקגעטראָגען.

— זשאק, זשאק !... ער אטהמט, ער לעבט ! אך, גאָט
מיינער, ער לעבט !... כ'האָב איהם געזעהען פאלען ; כ'האָב
געוואוסט, אז ער איז דאָרטען !

די פארטומעלטע סעווערינע איז איהר נאָכגעגאנגען. זיי
ביידע האָבען איהם אניעדערגעלעגט ביי'ם גרינעם פּלויט, לעבען
האנרי'ן, וועלכער איז נאָך אלץ געווען צוטומעלט און האָט גע־
קוקט, ניט וויסענדיג וואָס עס טהוט זיך ארום איהם. פּעקע איז
צוגעקומען און איז געבליעבען שטעהן פאר זיין מאשיניסט,
שטארק צוטראָגען, וואָס יענער איז אין אזא קלעגליכען צושטאנד;
און די צוויי פרויען, ביידע אויף די קניע, איינע אויף דער רעכ־

טער זייט און די אנדערע אויף דער לינקער, האָבען אונטערגע־
האַלטען דעם אונגליקליכען'ס קאָפּ, נאכפאָלגענדיג אנגסטליך נאָך
דער קלענסטער בעוועגונג פון זיין געזיכט.

ענדליך האָט זשאק געעפענט די אויגען. זיין צומישטער
בליק איז געפאלען פון איינער צו דער צווייטער ; אָבער ער
האָט זיי ניט אָנגעהויבען צו דערקענען. זיי האָבען איהם ניט
אינטערעסירט. אָבער זיינע בליקען האָבען דערזעהען דעם לאָ־
קאָמאָטיוו, עטליכע מעטער ווייטער,—דער לאָקאָמאָטיוו, וואָס האָט
געהאַלטען אין שטאַרבען ; און ער האָט זיך דערשראָקען ; זיי־
נע אויגען האָבען זיך אָבגעשטעלט און געקוקט מיט שטייגענדער
אונרוהע. ס'איז זי, „ליזא" !... ער האָט זי גלייך דערקענט, און
ער האָט זיך באלד אָן אַלעם דערמאנט : די צוויי גרויסע שטיי־
נער אין רעכטען מיטען וועג, דער שרעקליכער אָנשטויס, דער
ברוך, וואָס ער האָט דערפיהלט אין דער זעלבער צייט, אי אין
זיך, אין אין איהר ; און ער, אָט האָט ער זיך אויפגעכאפּט, אָבער
זי וועט זיכער שטאַרבען ! ס'איז ניט געוועזען איהר שולד, וואָס
זי איז געוואָרען אזוי אונגעהאַרכזאַם ; זייט זי האָט געקראָגען
איהר חולאת אין שנעע, האָט זי שוין ניט געקענט זיין אזוי ריה־
דיוודיג, שוין ניט רעדענדיג דערפון, אז די עלטער מאכט די גליע־
דער שווער און פערהאַרטעוועט אין זייער צוזאמענבינדונג. און
מיט'ן גאנצען הארצען האָט ער איהר פערצייהט, און איז אָנגע־
פיהלט געוואָרען מיט גרויסען קומער, אז ער האָט דערזעהען, אז
זי איז טויטליך פערוואונדעט און האלט ביים גוסס'ען.

דער אָרימער „ליזא'ן" נעבאָך, איז נור געבליעבען אייניגע
מינוטען צו לעבען ; זי האָט אָנגעהויבען ווערען קאַלט ; פון
די ברענענדע קוילען איז געוואָרען אש ; דאָס סאַפּען, וואָס איז
פריהער ארויסגעקומען מיט אזאַ געוואַלד איז געוואָרען שוואַך,
ווי דאָס קלאַגען פון א וויינענדען קינד. אימער אזאַ פונקעלנדע,
איז זי איצט געוועזען איינגעשמירט אין ערד און אין שמוץ, אי־
בערגעקעהרט אויף'ן רוקען, אין א קויל־שווארצען טייך ; זי האָט
געהאַט די טראַגישע ענדע פון א געליעבטע חיה, וואָס אן אונ־
גליק האָט גע'הרג'ט אין מיטען גאַס. געגען א מינוט נאָך האָט

מען געקענט זעהען דורך איהרע צוריסענע גערערים, ווי איהרע אברים ארבייטען: די טרייב־שטאנגען קלאַפּען ווי צוויי צווי־לינג־הערצער; די פּארע לויפט אין דעם דאמפּף־קאסטען, ווי דאָס בלוט אין די אָדערן; און ווי צוויי מאכטלאָזע אָרמס, האָ־בען די צוויי טרייב־אַקסעל קאָנוואולסיוו זיך געוואָרפען אין דעם לעצטען אויפפלאקערען פון לעבען; און צוזאמען מיט דער קראפט וואָס גיט איהר דאָס לעבען, איז אויך אויסגעגאנגען איהר נשמה — דער מעכטיגער אָטהעם, מיט וועלכען זי איז אימער געווען אָנ־געפילט. די צוריסענע ריעזין האָט זיך גענומען בערוהיגען, איז צוביסלאך איינגעשלאָפען מיט א מילדען, זיסען שלאָף, און איז ענדליך אין גאנצען שטיל געבליבען. „ליזא“ איז געשטאָרבען.

דער בארג אייזען, שטאָל און קופּער, וואָס ס'איז איבערגע־בליעבען נאָך איהר, נאָך דיעזער פּערניכטעטער גיגאנטין, מיט דעם צובראָכענעם קערפּער, מיט די אָבגעשניטענע גליעדער, מיט די געטויטעטע אברים, האָבען אין מיטען העלען טאָג פאָרגעשטעלט א טרויעריגעם בילד פון א אונגעהייערען מענשליכען **קערפּער**, — ביין, פון א גאנצער מענגע מענשען, וועלכע האָבען אָקאָרשט גע־לעבט, און דאָס לעבען איז פון זיי ארויסגעריסען געוואָרען מיט גרויסע שמערצען.

ווען זשאַק האָט ענדליך בעגריפען, אז קיין „ליזא“ איז שוין ניטאָ, האָט ער צוריק צוגעמאכט די אויגען מיט'ן איינציגען וואונש אויך צו שטארבען. ער איז געווען אזוי שוואך, אז איהם האָט זיך געדאכט, אז ער וועט אויסגעהן מיט'ן לעצטען לייכטען אָטהעם פון דער מאשין; און פון זיינע פערמאַכטע אויגען האָבען זיך לאנגזאם ארויסגעקייקעלט גרויסע טהערען, און האָבען פער־גאָסען זיינע באקען.

דאָס איז שוין געווען צו פיעל פאר פעקע'ן, וועלכער איז גע־שטאנען דאביי, ווי א צוגעשמידטער, און מיט א פערקוועטשט הארץ. זייער טהייערער פריינד איז געשטאָרבען, און אָט שטארבט זיין מאשיניסט אויך... איז שוין זייער לעבען אין דרייען געקור־מען צו אן ענדע? אן ענדע צו די רייזעס, וואו, זיצענדיג אויף

„ליזא'ס" רוקען, האבען זיי געמאכט הונדערטער מיילען, ניט רעדענדיג קיין ווארט, און אלע דריי זיינען זיי געוועזן אזוי ענג פערקניפּט, אז זיי האבען זיך אפילו קיין צייכען זיך ניט געדארפט געבען אום זיך צו פערשטעהען! אה! ארימע „ליזא"! אזוי מילד אין איהר מאכט, אזא שעהנהייט אין דעם גלאנץ פון דער זון! און פעקע, אבוואהל ער איז ניט געוועזן שכור, האט ארויסגעפלאצט מיט אזא שטארקען געוויין, אז ס'האט אזש געטרעסעלט מיט זיין ריעזיגען קערפער, און ער האט זיך גאר ניט געקענט בערוהיגען.

סעווערינע און פלארע זיינען אויך געווארען אויסער זיך וואס זשאק איז ווידער געבליבען חלשות. פלארע איז אוועק אהיים, האט געבראכט צוטראגען בראנפען מיט קאמפער, און גענומען איינרייבען זשאק'ן, אבי עפּיס צו טהון, אבער די אנגסט פון די צוויי יונגע פרויען האט זיך נאך פארגרעסערט פון די אונענדליכע ליידען פון דעם איינעם פערד, — דער איינער פון אלע פינף, וועלכער האט נאך געלעבט;ביידע פאדערשטע פיס זיינען איהם געוועזן איבערגעהאקט. און דער פערד האט זיך נעבאך, דא לעבען זיי געראנגעלט און געפלאגט, און געהירזשעט, ארויסלאזענדיג אזעלכע כמעט מענשליכע געשרייען, הויכע און קרעכצענדע, אז צוויי פון די פערוואונדעטע, גלייך ווי זיי וואלטען זיך אנגענומען, האבען אויך אנגעהויבען כמעט צו הירזשען ווי די בהמה. און קיין מאל האט דאס קרעכצען פון דעם גוסס'ען אזוי ניט געשניטען דאס געהער מיט אזא טיעפען צער, אז אונפערגעסליכען, פון וועלכען דאס בלוט ווערט פארקיהלט אין די אדערען. און ס'איז געוועזן אזא שרעקליכער רחמנות, אז מענשען האבען גענומען פאדערען מיט כעס אדער אוים מיטלייד, אז מען זאל שוין מאכען א סוף צו דעם אונגליקליכען פערד, וואס ליידט אזוי. דער לאקאמאטיוו איז שטיל געווארען, זיינען איצט נאך געבליבען די ענדלאזע קרעכצען פון דעם פערד, אלס די לעצטע געשרייען פון דעם באהן־אונגליק, און פעקע, וועלכער האט נאך אלץ ניט אויפגעהערט צו קלאגען, האט אויפגעהויבען א צובראכענע האק און האט מיט איין זעץ אין קאפּ איינגעשטילט דאס

פערד, און אויף דעם שרעקליכען שלאַכט־אָרט איז געוואָרען שטיל.

ענדליך, נאָך צוויי שעה וואַרטען, איז אָנגעקומען הילפע. אין דעם זעץ פון דעם צוזאַמענשטויס זיינען אַלע וואַגאָנעם אָפּ־געשפּרונגען לינקס, אַזוי, אַז מ׳האָט דעם וועג געקאָנט אָפּריי־ניגען אין איניגע שטונדען. און אַ הילפס־צוג פון דריי וואַ־גאָנעס מיט אַ מאַשין איז געקומען פון רואַן מיט דעם הויפּט פּער־וואַלטער פון דער פּרעפעקטור, מיט׳ן קעניגליכען פּראָקוראָר, אַן אינזשעניער און דאָקטוירים פון דער קאָמפּאַניע, און אַ גאַנצער עולם דערשראָקענע און מענשען אין איילעניש; אין דער זעלבער צייט איז שוין דער סטאַנציאָן־מייסטער פון באַראַנטען, מ׳סיע בעססיער דאָ געשטאַנען מיט זיינע מענשען און האָט זיך גענומען צו דעם חורבן.

אַן אויסערגעוועהנליכע נערוועזע טהעטיגקייט איז איצט אָנגעגאַנגען אין דעם פערוואָרפענעם שטיקעל ווינקעל, וואָס איז געוועהנליך אַזוי וויסט און שטיל. די געזונטע און געראַטעטע פּאַסאַזשירען האָבען נאָך זייער געוואַלדיגען שרעק דערפיהלט אַ פיעבערשע בעדירפניס עפּעס צו טהון: איניגע האָבען זיך גע־זוכט פוהרען, מורא האָבענדיג צוריק איינצושטייגען אין די וואַ־גאָנעס; אַנדערע ווידער, זעהענדיג אַז מ׳געפינט אפילו קיין וועגעלע אויך ניט, האָבען זיך גענומען זאָרגען, וואו זיי וועלען עפּעס איבערכאַפּען אָדער איבערנעכטיגען. אַלע האָבען געדאַרפט צום טעלעגראַף, און איניגע זיינען גלייך אַוועק צו־פוס קיין באַראַנטען קלאַפּען דעפּעשען. מ׳האָט זיך זאָפאָרט גענומען צו אונטערזוכען דעם אונגליק; די דאָקטוירים האָבען דערווייל זיך האַסטיג גענומען צו די פערוואונדעטע. פיעלע זיינען געלעגען אין חלשות אין טייכען בלוט. אַנדערע האָבען אונטער די דאָק־טאָרשע אינסטרומענטען אַרויסגעלאָזט שוואַכע קרעכצען, קוים צו הערען.

אין סך־הכל זיינען געווען פינפצעהן טויטע און צוויי־און־דרייסיג שווער פאַרוואונדעטע. איידער מ׳וועט זיי דערקענען, האָט מען זיי דערווייל אויסגעלעגט מיט׳ן פּנים אַרויף, לעבען

א פּלויט. בלויז איין בעאַמטער, פון קלענערען ראַנג, א יונגער בלאָנדין און א ראַזאָווער, האָט זיך מיט גרויס כונה מתעסק גע־ווען און געזוכט ביי זיי אין די קעשענעס, טאָמער געפינט זיך א פּאַפּירעל, א קאַרטעל, א בריעוו, וואָס מען זאָל דערפון קאָנען אויסגעפינען דעם נאָמען און אַדרעס פון דער פּערזאָן. אַרום איהם האָט זיך דערווייל אָנגעזאַמעלט אַן עולם צושויער. אַבוואָהל א ליעגע אַרום האָט קיין לעבעדיגער מענש דאָ ניט גע־וואָהנט, האָבען זיך דאָך גאָט ווייסט פון וואַנען גענומען א דריי־סיג פּאַרשוין, נייגעריגע מענער, פרויען און קינדער, וואָס האָ־בען אליין גאָר ניט געטהון און נור אַלעמען געשטערט.

און דער שוואַרצער שטויב און די וואָלקענס רויך און פּאַ־רע, וואָס האָבען אַלעס איינגעוויקעלט, זיינען זיך ביסלעכווייז צוגאַנגען און דער שטראַהלענדער אַפּריל מאָרגען האָט זיך פונאַנ־דערגעוויקעלט איבער דעם שלאַכט־אָרט, בעגיעסענדיג מיט זיין זיסער שיין די טויטע און די שטאַרבענדע, די צו־וואונדעטע „ליזא“, דעם אָנגעוואָרפענעם באַרג חורבה, ביי וועלכע ס'האָט זיך גערודערט א גאַנצער עולם אַרבייטער, ווי די אונגליקליכע מוראַשקעס, וואָס איילען זיך צו פאַרריכטען זייער נעסט, וועלכע אַן אונפאַרזיכטיגער פאַרבייגעהער האָט צוטראָטען מיט זיין פוס.

זשאַק איז נאָך געלעגען אין חלשות, און סעווערינע איז מיט א געבעט צו צו איינעם פון די דאָקטוירים. דער דאָקטאָר האָט איהם אונטערזוכט, — קיין אבר איז ביי איהם, דאַכט זיך, ניט געוועזן צובראָכען; אָבער עס האָבען ערגעץ געמוזט זיין אינערליכע וואונדען, ווייל זשאַק'ן איז פונ'ם מויל געגאַנגען א דינער שטראָם בלוט. נאָך ניט וואַגענדיג אויסצודריקען קיין בעשטימטע מיינונג, האָט דער דאָקטאָר דערווייל געהייסען אי־בערפיהרען זשאַק'ן, — זעהר פאָרזיכטיג, אָבער ווי אַם שנעל־סטען, — און איהם לעגען אין א בעט.

בשעת דער דאָקטאָר האָט איהם געטאַפּט מיט די הענט, האָט זשאַק ווידער אויפגעעפענט די אויגען, מיט א לייכטען קרעכץ פון וועהטאָג; אָבער איצט האָט ער שוין דערקענט סע־ווערינע'ן און ער האָט אויסגעמורמעלט מיט שרעק:

— פיהר מיך אוועק פון דאַנען! פיהר מיך אוועק!

פלאָרע האָט זיך אָנגעבויגען. זשאק האָט אויסגעדרעהט דעם קאָפּ און האָט זי אויף דערקענט. אין זיינע אויגען האָט זיך בעוויזען אַ מורא, ווי ביי אַ קינד; ער האָט זיך אַ ציה געטהאָן צו סעווערינע׳ן, מיט אַן אויסדרוק פון שרעק און האַס.

— נעהם מיך צו פון דאַנען, גלייך, די מינוט!

און סעווערינע האָט איהם אויף געזאָגט „דו" גלייך ווי זיי וואָלטען דאָ געווען אַליין און וואָלטען פלאָרע׳ן ניט גערעכענט.

— ווילסט קיין קרוא־דע־מאָפּרא, אַה? — האָט זי איהם געפרעגט. — אויב דו ביזט ניט געגען דעם, איז דאָך דאָס דאָ ענטקעגען, — מיר זיינען ווי ביי זיך אין דער היים.

זשאַק האָט איינגעווילּיגט, נאָך אַלץ ציטערענדיג און קוק־קענדיג אויף פלאָרע׳ן.

— וואָהין דו ווילסט, אַבי שוין! — האָט ער געענטפערט.

פלאָרע איז געוואָרען בלאַס און שטיל פון זיין בליק פון פיינדליכען שרעק. אין דעם אויסשעכטען פון אונבעקאַנטע און אונשולדיגע מענשען, האָט זיך איהר זאָגאר ניט איינגעגעבען זייביידען צו נעהמען דאָס לעבען, — ניט איהם און ניט איהר: — סעווערינע איז אַרויס אַפילו אָהן אַ קראַץ; און ער וועט אַ ודאי אויך געזונט ווערען; און איהר האָט זיך נור איינגעגעבען זיי נאָך נאָהענטער צוזאַמען צו ברענגען, זיי צוזאַמען צו פיהרען, אויג אויף אויג, הינטער די פאַרמאַכטע טיהרען פון דעם אָבגעזונדערטען הויז. און זי האָט זיך שוין פאָרגעשטעלט, ווי דער געליעבטער קומט צו זיך און ווערט געזונט, און דערפאַר וואָס זי, זיין געליעבטע, היט איהם אַזוי אָפּ און פאַר איהרע שלאָפּ־לאָזע נעכט בעלוינט ער זי מיט ענדלאָזע לאַסקעס; און זיי זייענען זיך ביידע אונגעשטערט פון דער אויסערער וועלט און ביידע ווילען וואָס מעהר פאַרלענגערען דעם זיסען ליעבע־מאָנאַט אין זייער פאָלקאָמענער פרייהייט נאָך דעם אונגליק. און אַ קעלט האָט איהר פאַרגליווערט דאָס הארצען, און זי האָט בעטראַכט די טויטע, — זי האָט דאָך געמאָרדעט אומזיסט.

און אין דעם מאָמענט, אין דעם אויגענבליק, וואָס זי האָט

א קוק געטהון אויף די הריגה, האט זי בעמערקט מיזאר'ן און קאביש'ן, וועלכע עפעס אונבעקאנטע העררען האלטען אין אויס־פרעגען, — געווים, די אונטערזוכונגס ריכטער. דער אמת איז, אז דער קעניגליכער פראקוראר און דער פערוואלטער פון דער פרעפעקטור האבען אלץ געוואלט זיך דערקלערען, ווי קומט אזא שווערער וואגען מיט שטיינער אין מיטען וועג פון'ם באהן. מיזאר האט געהאלטען אין איין טענה'ן, אז ער האט זיין פאס־טען ניט פארלאזט, אבער קיינע גענויע ערקלערונגען האט ער ניט געקאנט געבען. ער האט טאקע גאר ניט געוואוסט, און האט די לייטע פארזיכערט, אז ער איז געשטאנען מיט דער פלייצע צום שלאגבוים, פארנומען מיט די סיגנאל־אפאראטען. קאביש ווידער, וועלכער איז נאך געווען צוטומעלט, האט דערצעהלט א לאנגע, פארדרעהטע געשיכטע, ווי ער האט אונפארזיכטיג איי־בערגעלאזט די פערד אליין צו געהן א קוק טהון, אויף דער פער־שטארבענער, און ווי די פערד זיינען פון זיך אליין ארויף אויף דער ליניע און ווי די יונגע מיידעל האט זיי ניט געקאנט איינ־האלטען. ער האט זיך געמישט אין די רעד, האט אלע מאל אנ־געהויבען פון אנהויב, און פארשטעהן האט מען איהם ניט גע־קאנט.

און א ווילדע דורשט נאך פרייהייט האט ווידער גענומען ווארעמען די פארגליווערטע בלוטען אין פלארע'ן. זי וויל זיין פריי, פריי זאגאר פון זיך אליין, פריי זיך צו בעטראכטען און זיך עפעס פארנעהמען ; איהר איז נאך קיין מאל ניט אויסגעקור־מען צו דארפען ביי אימיצען בעטען מ'זאל איהר געבען א ריכ־טיגע עצה. צו וואס דארף זי דאווארטען, אז מ'זאל זיך איהר נאך נעהמען דערעסען מיט פראגעס, און אפשר גאר זי ארעס־טירען ? און א חוץ די הריגה, איז זי דען דא ניט בעגאנגען א שטיקעל חטא אין איהר ארבייט, און זי איז דאך פעראנטווארט־ליך. דערווייל האט זי זיך אבער ניט געריהרט פון ארט און איז ניט אוועק, כל זמן זשאק איז נאך דא.

סעווערינע האט אזוי לאנג געבעטען פעקע'ן, ביז יענער איז אוועק און האט געבראכט א טראג־בעטעל און א מאן, וואס

זאָל איהם העלפען איבערטראָגען דעם פערוואונדעטען. דער דאָקטאָר האָט אויך איינגעבעטען סעווערינע'ן, זי זאָל צו זיך הייסען איבערטראָגען דעם הויפט־קאָנדוקטאָר האנרי אויך; יענער האָט, דאכט זיך, ניט געליטען מעהר ווי פון אַ מין צו־מישעניש, — און ער איז נאָך געווען זעהר צוטומעלט. און מ'האָט איהם איבערגעטראָגען באַלד נאָך זשאַק'ן.

און בשעת סעווערינע האָט זיך אָנגעבויגען אויפצושפּילען זשאַק'ן דעם קאָלנער, וואָס האָט איהם געשטערט, האָט זי איהם אַ קוש געטהאָן אין די אויגען, פאַר'ן גאַנצען עולם, כדי איהם איינצוגעבען מוטה איידער מען נעמט איהם איבערטראָגען.

— האָב קיין פורכט ניט, מיר וועלען נאָך זיין גליקליך.

מיט אַ שמייכעל האָט ער איהר אומגעקעהרט אַ קוש.

פיר פלאָרע'ן איז דאָס געווען דער ענדליכער ריס אין האר־צען: — זשאַק וועט שוין קיין מאָל ניט זיין איהרער. און איהר האָט זיך געדוכט, אַז ביי איהר אין הארצען רינט אויך דאָס בלוט פון אַן אינערליכער וואונד, וואָס קאָן זיך ניט פארהיילען. און אַז מ'האָט זשאַק'ן אַוועקגעטראָגען, איז זי אַוועקגעלאָפען. פאַרביי לויפענדיג זייער אָרימע שטוב, האָט זי אָבער אין פענ־סטער דערזעהען, דורך די שויבען, די טויטע אין צימער, און דעם בלאַסען פלעק שיין פון דעם ליכטעל, וואָס האָט נאָך אַלץ געברענט אין מיטען טאָג — לעבען איהר טויטע מאַמע. אין דער גאַנצער צייט, זייט דאָס אונגליק האָט פאַסירט, איז די טויטע געבליבען איינע אליין, דער קאָפּ עטוואָס ארויפגעבויגען, די אויגען אָפען, די ליפּען אויפגעהויבען, גלייך ווי זי האָט אויך צוגעזעהען דעם חורבן און דעם טויט פון דעם איהר אונבעקאַנטען עולם.

פלאָרע איז אַוועק. גלייך ביים ווינקעל, וואו דער וועג נעמט זיך קיין דואַנוויל, האָט זי זיך אַ קירעווע געטהאָן, זיך גענומען לינקס, צו די קוסטיעס צו. דאָ איז איהר געווען בעקאַנט יעדער ווינקעלע, און זי מעג זיך גאַנץ גוט אויסלאַכען פון די זשאַנדאַר־רען, ווען זיי זאָל זיך פערוועלען איהר נאָכיאָגען אום זי צו ארעסטירען. און דאָ איז זי שוין אַזוי ניט געלאָפען; זי האָט

גענומען געהן לאנגזאמער, און איז אוועק צו איהרען א פער־באַרגענעם פלאַץ, וואו זי האָט ליעב געהאַט צו פארוויילען איה־רע טרויעריגע טעג — דאָס איז געווען א גרוב איבער'ן טונעל.

זי האָט אויפגעהויבען דעם קאָפּ צום הימעל און ביי דער זון האָט זי געוואוסט, אז ס'איז שוין מיטאג צייט. זי איז אריין אין גרוב, האָט זיך אויסגעצויגען אויף דער הארטער ערד, מיט'ן פּנים אַרויף, מיט די הענט צוקאָפּענס, און האָט זיך פארטראַכט. און דאָ האָט זי אין זיך ערשט דערפיהלט ווי שרעקליך פּוסט ס'איז איהר אין הארצען, ווי דער טויט אליין פּרירט איהר שוין לאנגזאַם די גליעדער. אָבער דאָס איז ניט געווען קיין געוויי־סענסביסע, וואָס זי האָט אומזיסט אומגעבראַכט אזוי פיעל מענשען; פארקעהרט, ס'איז איהר גאָר שווערליך איינצוזעהען וואָס דאָ איז דאָ אַזוינס צו בעדויערען אָדער צו פּירכטען.

אין איינס איז זי אָבער געווען זיכער: זשאַק האָט געזע־העז, ווי זי האַלט איין די פערד, און זי האָט אויך פערשטאַנען אין זיין צוריקציהען זיך פון איהר, אז ער פיהלט צו איהר דעם האַס און שרעק, וואָס מען פיהלט צו א שד. ער וועט דאָס קיין מאָל ניט פערגעסען.

יאַ, איצט מוז זי זיין פאַרזיכטיגער; אז איהר האָט זיך ניט איינגעגעבען זיי צו נעהמען דאָס לעבען, מוז זי אויף זיך אַליין שוין ניט מאַכען קיין פעהלער. זי וועט מיט זיך באַלד מאַכען א סוף. קיין אנדער האָפענונג האָט זי ניט מעהר...

וואָס מעהר זי איז געווען אין איהר גרוב און האָט זיך בעי־רוהיגט און בעקלעהרט, אַלץ מעהר האָט זי געדורשט נאָך'ן טויט. און בלויז איהר מיעדקייט און וואָס זי איז אזוי גענצליך געבליבען אָהן כח האָט איהר געשטערט זיך אויפצוהויבען גלייך אויף'ן אָרט, געפינען עפּעס א מיטעל צו שטאַרבען.

און דאָך פון דער רעכטער טיפעניש פון די פערגליוועדונג, וואָס האָט זי אַרומגענומען, האָט זיך נאָך אַלץ געלאָזט הערען דער דורשט צו לעבען, די בעדיהפנים צו זיין גליקליך. די לעצטע האָפענונג, אז זי אַליין קען נאָך לעבען אין גליק, ווען זי זאָל נור זיין, יענע צוויי, לאָזען לעבען אין איינעם פריי און אין פריע־

דען. פאַרוואָס טאַקי ניט אויסוואַרטען ביז אויף דערנאַכט, און דערנאָך אַוועקלויפען צו אָזיל, וועלכער פאַרגעטערט זי און וועלכער וועט שוין וויסען ווי זי צו בעשיצען?

איהרע געדאַנקען זיינען געוואָרען רוהיגער, שטילער און אונדייטליכער, און זי איז איינגעשלאָפען געוואָרען מיט אַ טיעפען שלאָף אָהן חלומות.

— ווען פלאָרע האָט זיך אויפגעכאַפּט איז שוין געווען טיעפע נאַכט. פאַרוואונדערט, האָט זי גענומען טאַפּען ארום זיך; דערפיהלענדיג בלויז דעם נאַקעטען הארטען שטיין, אויף וועלכען זי איז געלעגען, האָט זי זיך מיט אַמאָל דערמאָנט. ווי אין דער שיין פון אַ בליץ האָט זי זאָפאָרט דערזעהען זעהר קלאָהר די געוואַלדיגע גרויסיגקייט: — זי מוז שטאַרבען. ס'האָט אויסגעזעהען, ווי איהר פריהעריגער דורשט צו לעבען, איהר פריהערדיגער שרעקען־זיך האָט זיך פון איהר מיט אַ מאָל אָבגעטהון צוזאַמען מיט איהר מיעדקייט. ניין, ניין! נור דער טויט, — ניטאָ קיין בעסערס! אין דעם טייך בלוט, מיט איהר צושמעטערט הארץ, פאַראַכטעט פון דעם איינצעלנעם מענשען, וועלכען זי וויל און אַן אַנדערע האָט, — האָט זי ניט געקאָנט לעבען. איצט, ווען זי האָט צוריק איהרע כחות, — מוז זי שטאַרבען.

פלאָרע האָט זיך אויפגעהויבען און האָט פאַרלאָזען איהר שטיינערנע הייל. זי איז געגאַנגען ווי אויף אַ זיכערען וועג, ווייל זי האָט מיט איהר אינסטינקט געפונען וואוהין זי דאַרף געהן. מיט איין בליק צום הימעל, האָט זי ביי די שטערן געוואוסט, אַז ס'איז שוין ניין אַ זייגער. ווען זי איז צוגעקומען צו דער ליניע פון דער אייזענבאַהן, איז אַ צוג פאַרבייגעלאָפען מיט אַ געוואַלדיגע שנעלקייט, קומענדיג פון פאַריז; דאָס האָט איהר דאַכט זיך געמאַכט אַ ביסעל פערגעניגען; הייסט עס, אַז אַלעס געהט גוט, אַז דעם זייט וועג האָט מען שוין אָבגערייניגט, אָבער דעם אַנדערן נאָך ניט, ווייל די צוגען געהען נאָך ניט ווי תמיד.

פון דעם פונקט אָן, איז זי געגאַנגען מיט די פלויטען פון בוימלאַך אין די איינדרוקספאָלע איינזאַמקייט פון דער ווסטער

געגענד. איילען זיך האָט זי ניט געהאַט וואָס; קיין צוג דאַרף ניט פאַרביילויפען פאַר דעם עקספּרעס פון פּאַריז, וועלכער קומט ערשט אָן ניין אוהר פינף־און־צוואַנציג. און זי איז זיך פּאַמעלאַך געגאַנגען לעבען די פּלויטען, אין די געדיכטע פינסטערניש, זעהר רוהיג, גלייך ווי זי געהט עס איצט אויף איהר געוועהנליכען שפּאַציער איבער די פאַרלאָזענע סטעזשקעס. דאָך, פאַר׳ן טונעל, איז זי אריבערגעשפּרונגען א פּלויט, און האָט זיך גענומען געהן מיט דער אייזענבאַהן ליניע אליין, מיט איהרע לאַנגזאַמע טריט, און אַנטקעגען דעם ערוואַרטעטען שנעל־צוג. זי האָט זיך וויע־דער געמוזט בעהאַלטען, אז דער וועכטער ביים טונעל זאָל זי ניט בעמערקען, — ווי זי פּלעגט דאָס טהון אַלע מאָל, ווען זי פּלעגט זיך געהן זעהן מיט אָזיל׳ן, אויף דער אַנדער זייט.

אין טונעל איז זי זיך געגאַנגען, ווייטער און ווייטער. אָבער ניט ווי יעמאָלט, מיט מורא, טאָמער קעהרט זי זיך אום, ועט זי שוין מעהר ניט וויסען איף זיכער וואו זי איז דאָ. די טונעל־שרעקעניש האָט איהר שוין מעהר ניט געהאַקט אין מוח, האָט איהר שוין מעהר ניט גערויבט דאָס בעוואוסטזיין פון רוים און צייט און דאָס געפיהל פון זאַכען צווישען דעם דונערנדען גע־פּילדער פון די צוגען און אין דעם קראַכען פון דעם שטיינערנעם געוועלב. וואָס געהט דאָס איהר איצטער אָן! זי קלעהרט ניט, זי טראַכט ניט; זי האָט בלויז איין בעשטימטען בעשלוס, — געהן ווייטער, ווייטער, ביז זי וועט אָנקומען אויף א צוג, און דאַן ווידער געהן, גלייך אַנטקעגען דעם סיגנאַל־לאַנטערן, ווען זי דערזעהט נור זיין שיין אין דער פינסטערער נאַכט.

ענדליך האָט זיך פּלאָרע פערוואונדערט; איהר האָט זיך געדוכט, אז זי געהט שוין אזוי שטונדען לאַנג. ווי ווייט דער טויט איז עס! ווי לאַנג מ׳דאַרף עם איהם זוכען! און אפשר וועט זי איהם גאָרניט געפינען! אפשר וועט זי אזוי אָבגעהן ליעגעס און ליעגעס ווייט, און דער טויט וועט אַלץ ניט קומען! זי איז געוואָרען אויסער זיך. די פיס האָבען זיך איהר אונטערגעהאַקט; זי מוז זיך גאָר צוזעצען, וואַרטען; זיך אויסציהען אויף די רעל־סען. אָבער דאָס איז ביי איהר אויסגעקומען ווי אונווירדיג; זי

מוז געהן ביז'ן סוף: זי טאָר ניט שטאַרבען צולעגט; דאָס פאַר־דערט פון איהר איהר אינסטינקט פן פריילין און קריגערין.

און די ענערגיע האָט זיך אין איהר נאָך אַ מאָל ערוועקט, און זי האָט זיך ווידער אַ לאָז געטהון פאָרווערטס. זי בעמערקט, זעהר ווייט דעם סיגנאַל־לאַנטערן פן דעם שנעל־צוג, ווי אַ קליין שטערענדיל, וואָס בלאַנקט איינער אַליין אין אַ טינט־שוואַרצען הימעל. דער צוג איז אייגענטליך נאָך ניט געווען אין דעם טו־נעל; קיין רויש האָט זיך נאָך ניט געהערט: און עס זעהט זיך בלויז דאָס פייעריל, אַזאַ לעבעדיגס, אַזאַ פרעהליכס, וואָס ווערט אַלץ גרעסער און גרעסער.

פלאָרע האָט זיך אויסגעצויגען אין איהר גאַנצען וואוקס; מיט איהר בויגיגע פיגור, מיט איהרע פעסטע טריט, איז זי איצט געגאַנגען עטוואָס שנעלער, אָבער ניט געלאָפען, ווי מען געהט, אַ שטייגער, ענטקעגען אַ פריינד, איהם צו פארשפּאָרען אַ האַלבען וועג.

און אָט קומט דער צוג אריין אין טונעל. דער געוואַלדיגער רויש ווערט נאָהענטער; עס פיהלט זיך דאָס דוכען פון דעם שטורם, און דאָס שטערענדעל ווערט אַ ריעזען־אויג, און ווערט אַלץ גרעסער, גלייך ווי ער ווייזט זיך אַלץ מעהר אַרויס פון אַ פינסטערען קעלער. און פלאָרע, — אונטער דער ווירקונג פון אַן אונערקלערליכען געפיהל, — פיליכט אויס דעם וואונש, אַז גע־הרג'עט ווערען זאָל נור זי אַליין, — ליידיגט זי אויס איהרע קעשענעס, אַלץ פאָרטזעצענדיג איהר גאַנג מיט העלדישע עקשנות; זי האָט אויף דער זייט פון דער ליניע אַוועקגעלעגט אַ גאַנץ בינטעל זאַכען; דאָס טיכעלע, די שליסעל, אַ שנירעל, צוויי מעסערלאַך; זי האָט פון זיך זאָגאַר אַראָבגענומען דאָס טיכעל פון האַלז, און האָט זיך אויפגעשפּילעט די ברוסט, איינ־רייסענדיג זיך דאָס קלייד.

און דאָס אויג פון דעם לאָקאָמאָטיוו איז שוין געוואָרען ווי אַ פלאַם פייער, ווי דאָס אָפענע מויל פון אַ קאַלך־אויווען, וואָס הויכט אַרויס מיט פלאַמען; אָט פיהלט זיך שוין דער אָטהעם פון דער שרעקליכער בעשעפעניש, גליהענד און זודיג, און עס

דווישט דער דונער און הילכט אַלץ העכער און העכער. אָבער זי געהט אַלץ פּאָרוועדטס, גלייך אויף דעם פּלאַם, כּדי חלילה ניט אויסצומיידען דעם לאָקאָמאָטיוו, ווי אַ פליגעלע פון דער נאַכט, וואָס ציהט זיך צום פייער... און אין דעם מורא'דיגען זעץ, אין העם לעצטען קוש פון טויט, גלייכט זי זיך נאָך אויס, גלייך ווי אין דעם לעצטען מאָמענט פון קאַמפּף, ווייל זי נאָך ארומכאַפּען דעם ריעז און מיט איהם זיך ראַנגלען.

פּלאָרע'ס קאָפּ האָט זיך אַריינגעהאַקט אין דעם סיגנאַל־לאַנטערן און האָט איהם פערלאָשען.

און ניט מעהר ווי אין אַ שטונדע ארום האָט מען שוין געפונען איהר טויטען קערפּער. דער מאַשיניסט ביים לאָקאָמאָטיוו האָט גאַנץ גוט געזעהען די הויכע בלאַסע פיגור געהן גלייך אַנט־קעגען דעם צוג, ווי עפּעס אַ שרעקליכער גייסט אין דעם ווייסען שטראָהם שיין, וואָס האָט זיך אויף איהר געגאָסען; און אַז דער לאַנטערן פון דעם לאָקאָמאָטיוו איז פּלוצים פערלאָשען גע־וואָרען, און דער צוג האָט זיך ווייטער געקייקעלט אין דער פינסטערניש, האָט דער מאַשיניסט אַ ציטער געטהון: ער האָט דערפיהלט, אַז דאָ שוועבט דער טויט. ביים אַרויסגאַנג פון טו־נעל, האָט ער צום וועכטער אַ געשריי געטהון וועגען דעם אונ־גליק, און ערשט אויף דער סטאַנציע אין באַראַנטען האָט ער געקאָנט דערצייהלען, אַז אימיצער האָט זיך געלאָזט איבערפאָה־רען אין טונעל; אַז דאָס איז געווים געוועזען אַ פרוי; און אויפ'ן סיגנאַל־לאַנטערן האָט מען נאָך געפונען צוגעקלעפּטע האאָר מיט שטיקלאַך שאַרבען. און אַז די מענשען, וואָס מ'האָט אַרויסגעשיקט אויפזוכען דעם קערפּער, זיינען צו צו דער גע'הרג'עטער, זיינען זיי ערשטוינט געוואָרען פון דער ווייסקייט פון איהר לייב, ווי ווייסער מאַרמעל־שטיין. דער קערפּער איז געלעגען אויף דער אַנ־דערער ליניע; דער שרעקליכער זעץ האָט זי אָבגעשליידערט אָן אַ זייט; דער קאָפּ איז געוועזען צושמעטערט; אָבער דער גאַנצער קערפּער, האַלב אויפגעדעקט, איז אפילו ניט געריהרט געוואָרען אין זיינע שעהנע גליעדער, פיין און שטאַרק צום בעוואונדערען. מ'האָט זי דערקענט; קיינער האָט ניט גערעדט אַ וואָרט; מ'האָט

זי צוגעדעקט; די אונגליקליכע האט זיך מסתמא גענומען דאס לעבען, אום אויסצומיידען די שרעקליכע פעראנטווארטליכקייט, וואס איז איבער איהר געהאנגען.

און אין דער ארימער, נידריגער שטוב רוהט יעצט, אין מיטען דער נאכט, לעבען דעם טויטען קערפער פון איהר מוטער אויך דער קערפער פון פלארע'ן. אויף דער ערד האט מען אוועקגעלעגט א מאטראץ און אוועקגעשטעלט אן אנגעצונדענע ליכט צווישען די צוויי טויטע. פאזיע, — דער קאפ אלץ נאך אביסעל פאררריסען ארויף, מיט דעם שרעקליכען שמייכעל אויף די פארהארטעוועטע ליפען, — האט איצט מיט איהרע אפענע אויגען, דאכט זיך, געקוקט אויף דער טאכטער. און אין דער טיעפער שטילקייט פון דער איינזאמקייט, האט זיך פון אלע זייטען געהערט די פערשטיקטע ארבייט פון דעם פערסאפעטען מיזאר, וועלכער האט ווייטער געגראבען און געגראבען. און די צוגען זיינען זיך געגאנגען אין דער צייט, און זיך פארביי געלאפען אויף די צוויי ליניעס פון דער אייזענבאהן, אהין און צוריק; דער וועג איז שוין געווען פאלקאמען פאררריכט. און די צוגען זיינען זיך געלאפען, אין זייער מעכאנישער קראפט, גלייכגילטיג און קאלט, ניט וויסענדיג אפילו פון די אלע דראמעס און פארברעכענס. ווען ארט דאס, וואס אימיצער, אן אונבעקאנטער, פאלט אויפ'ן וועג און ווערט צוריבען אונטער די רעדער! די טויטע האט מען אבגעראמט, דאס בלוט אבגעוואשען, און די צוגען פליהען ווייטער, א יעדער צו זיין שיקזאל.

11.

א גרויס שלאף־צימער אין קרוא־דע־מאפרא. ס'איז בעצויגען מיט רויט־זיידענס: די צוויי הויכע פענסטער געהען ארויס אויף דער אייזענבאהן ליניע, איינינגע מעטר ווייטער. ליגענדיג אויפ'ן בעט, — אן אלט־מאדיש בעט מיט זיילען, — וואס שטעהט פונקט ענטקעגען די פענסטער, קאן מען זעהן די פארבייגעהענדע צוגען. יאהרען לאנג שוין האט מען דא ניט געריהרט קיין זאך, ניט איבערגערוקט קיין שטיקעל מעבעל.

סעווערינע האט געהייסען אהער ארויפטראגען דעם פער־וואונדעטען, פאר׳חלש׳טען זשאק׳ן, — און דעם אויבער־קאנ־דוקטאר דאווערן האט זי געהייסען לעגען אויף דעם ערשטען עטאזש, אין אן אנדער צימער, א פיעל קלענערס. פיר זיך אליין האט זי גענומען א צימער לעבען זשאק׳ס; בלויז א שטיקעל קארידאר איז געווען צווישען די צוויי. אין צוויי שטונדען צייט איז שוין אלעס געווען איינגעשטעלט גאנץ בעקוועם: דאס הויז איז דאך געווען אין גאנצען איסגעמעבלירט; און אין די שראנ־קען איז זאגאר געווען גענוג וועש. סעווערינע האט זיך אנגעטהון א פארטוך אויפ׳ן קלייד, און איז געווארען א וועכטערין ביים קראנקען. זי האט טעלעגראפירט רובא׳ן, אז ער דארף זי ניט ערווארטען, אז זי וועט דא פערבלייבען אין קרוא־דע־מאפרא איי־ניגע טעג, אכטונג צו געבען אויף די פערוואונדעטע, וואס ליע־גען איצט ביי זיי אין הויז.

דעם צווייטען טאג איז געקומען א דאקטאר, און האט פאר־זיכערט, אז ער נעמט זשאק׳ן אויף זיך, אז אין א וואך, האפט ער, וועט דער קראנקער שוין זיין אויף די פיס, ווייל ווי עפעס דורך א נס האט ער זיך בלויז לייכט פערוואונדעט אינערליך. דער דאקטאר האט געהייסען זיין זעהר פארזיכטיג און זשאק׳ן אב־סאלוט ניט ריהרען פון ארט.

און אז דער קראנקער האט געעפענט די אויגען, האט סע־ווערינע, וועלכע האט איהם געהיט ווי אן אייגען קינד, איהם געבעטען צו ליעגען שטיל און זי צו פאלגען אין יעדעם פיצעלע. און ער, זעהר שוואך נאך, האט איהר צוגעזאגט מיט א שאקעל פון׳ם קאפ.

דער געדאנק איז ביי איהם געווען קלאהר; ער האט גלייך דערקענט דאס צימער לויט איהר בעשרייבונג אין דער נאכט פון איהר מודה זיין זיך: דאס רויטע צימער, אין וועלכען זי האט זיך, א מיידעלע בלויז זעכצעהן און א האלב יאהר אלט, אונטערגע־געבען צו די פערגוואלדיגונג פון דעם הויפט־ריכטער גראנמארען. און פאסירט האט עס טאקי אויף דעם זעלבען בעט, וואו ער ליעגט איצט; און די פענסטער זיינען אויף די אייגענע, און ער

קאָן דורך זיי, אפילו ניט אויפהויבענדיג דעם קאָפּ, זעהען די פארבייגעהענדע צוגען, וואָס ווארפען פּלוצים דאָס גאנצע הויז אריין אין א גוואלדיגען ציטער. און דאָס הויז, פיהלט ער, איז אויך דאָס אייגענע הויז, וואָס ער האָט אליין געזעהען יעדעס מאָל, וואָס ער פלעגט דאָ פארבייפאָהרען, אויף זיין שנעלען לאָקאָמאָ־טיוו. יעדעס מאָל פלעגט ער דאָס זעהען, א ביסעל אָן א זייט פון דעם וועג, פארלאָזען און אומעטיג, מיט די פארמאכטע לאָדען; איצט איז עס נאָך פיעל טרויעריגער איבער די ארויסגעשטעלטע גרויסע אויפשריפט, אז ס'איז צום פארקויפען, — וואָס דאָס האָט נאָך מעהר פערוויסטעט דעם מיט דערנער פארוואקסענעם גאָרטען, און זשאק דערמאָנט זיך אָן דעם שרעקליכען אומעט, וואָס פלעגט איהם אימער בעפאַלען ביים פארבייפאָהרען דאָס הויז; עפּעס ווי דאָס הארץ וואָלט איהם טרויעריג געזאָגט, אז דאָ מוז איהם נאָך א מאָל טרעפען אָן אונגליק. און היינט, ליי־גענדיג אין דעם צימער, אזא שוואכער, האָט ער ווי פארשטאנען, אז דאָס הארץ האָט איהם טאקי ניט גענאַרט: אין דעם הויז וועט ער איצט פערליערען דאָס לעבען.

אז סעווערינע האָט נור בעמערקט, אז זשאק קאָן זי הע־רען און פארשטעהן, האָט זי איהם גלייך גענומען בערוהיגען, אריינשעפּטשענדיג איהם אין אויער, בשעת זי האָט אויסגע־גלייכט די קאָלדרע:

— האָב קיין מורא ניט; איך האָב דיר אויסגעליידיגט די קעשענעס און האָב בעהאַלטען דאָס זייגערעל.

ער האָט זי אָנגעקוקט מיט פארוואונדערטע אויגען, בעמיי־הענדיג זיך עפּעס צו דערמאָנען.

דאָס זייגערעל?.... אַך, יא; דאָס זייגערעל.

מ'האָט דיך דאָך אפשר געווען בעזוכט, איך האָב עס בע־האַלטען צווישען מיינע זאַכען. האָב קיין מורא ניט.

ער האָט איהר געדאנקט מיט א דרוק פון דער האנט. אומ־קעהרענדיג דעם קאָפּ האָט ער דערזעהען אויף טיש דאָס מעסער, וואָס ער האָט אויך געהאַט ביי זיך אין קעשענע. דאָס מעסער

איז ניט נויטיג געווען צו בעהאלטען : — א מעסער ווי אלע מע־סער.

אבער אויף דעם צווייטען טאג שוין האט זיך זשאק גע־פיהלט שטארקער ; און ער האט שוין געהאפט, אז ער וועט צוריק געזונט ווערען. און ס'האט איהם אמת הנאה געטהון צו זעהען לע־בען זיך קאביש'ן, ווי ער דרעהט זיך דא ארום איהם, בעמיהענ־דיג זיך ניט אזוי צו קלאפען מיט זיינע שווערע טריט פון א ריעז.

זייט דעם אונגליק איז דער שטיין־ברעכער ניט אפגע־טראטען פון סעווערינע'ן, גלייך ווי איהם וואלט אויך אנגע־כאפט א בעגעהר זיך אויפצואפפערען ; ער האט פערנאכלעסיגט זיין ארבייט און פלעגט קומען יעדען פריהמארגען איהר העלפען טהון די שווערע טהייל פון דער שטוב־ארבייט, פאלגענדיג זי ווי א טרייער הונט, קוקענדיג איהר אין די אויגען אריין. נאך זיין מיינונג נאך איז סעווערינע געווען א שטרענגע פרוי, ניט קוקענדיג וואס זי איז אזא שוואכינקע. זי פארדיענט זיך געוויס מ'זאל איהר העלפען אז זי אליין העלפט אזוי פיעל יענעם. און די צוויי פארליעבטע האבען זיך צו איהם ביסלאכווייז צוגע־וואהנט, און האבען זיך געדוצט, און זאגאר געקושט, ניט זשעני־רענדיג זיך אפילו וואס ער געהט דא ארום זעהר פארזיכטיג, ווי אם מעגליכסטען פאררוקענדיג זיך, מ'זאל ניט ארויסזעהן זיין מעכטיגע פיגור.

דערווייל איז זשאק'ן געווארען קשה, וואס סעווערינע געהט אזוי אפט ארויס. דעם ערשטען טאג, לויט דער דאקטאר האט איהר אנגעזאגט, האט זי פון איהם פערבארגען, אז דער אויבער־קאנדוקטאר ליגט דא אויך אויף'ן ערשטען עטאזש, פיהלענדיג ווי אנגענעהם דאס וועט ווירקען אויף זשאק'ן, וואס זיי זיינען דא איינע אליין.

— מיר זיינען אליין, — ניין ?

— יא, מיין טהייערער, אליין ; טאקי איינע אליין... שלאף רוהיג.

און דאך געהט סעווערינע עפעס ארויס יעדע מינוט ; און גלייך פון דעם צווייטען טאג אן הערט ער, אונטער איהם, אויף'ן

ערשטען גארן, געהט מען ארום אין דער שטיל און מען שושקעט זיך. און נאך א טאג שפעטער הערט ער, ווי מען לאכט עפעס שטיל, אבער דייטליך, — צוויי יונגע, פרישע שטימעס, וועלכע ווערען גאר ניט אנטשוויגען.

— וואס טהוט זיך דארט? ווער איז דאס?... מיר זיינען דאך דא ניט אליין?

— ניין! זעהסטו, מיין ליעבער, — פארשטעהסטו, דא אונטער אונז ליגט נאך א פערוואונדעטער, וועלכען מען האט געמוזט הייסען ברייננגען אהער.

— אזוי?... .ווער איז ער?

— האנרי, — ווייסט דאך, דער אויבער קאנדוקטאר.

— האנרי... אה!

— און היינט אין דער פריה זיינען געקומען צופאהרען זיינע שוועסטער. דאס האסטו זיי געהערט. זיי האלטען אין איין לאכען... אן אזוי ווי ער פיהלט זיך זעהר גוט, וועלען זיי נאך היינט אויף דער נאכט צוריק אהיים פאהרען צוליעב זייער פא־טער; דער אלטער קאן זיך אהן זיי ניט בעגעהן; און האנרי וועט דא בלייבען נאך אויף א צוויי דריי טעג, אום אין גאנצען צו קומען צו זיך... שטעל דיך פאר, ער איז אראפגעשפרונגען, און האט זיך אפילו קיין ביינדיל ניט צושעדיגט. ער איז בלויז גע־ווען פארטומעלט, ווי אן אידיאט; אבער ס'איז איהם שוין אי־בערגעגאנגען.

זשאק האט געשוויגען; ער האט זי בלויז אנגעקוקט מיט אזא לאנגען, לאנגען בליק, און זי האט נאך צוגעגעבען:

— פארשטעהסט? ווען ער וואלט מיט אונז דא ניט גע־ווען, וואלט מען אונז ביידע געווים בערעדט... און אז איך בין דא ניט מיט דיר אליין, האט מיין מאן ניט וואס צו רעדען, און איך האב א גוטען תירוץ לענגער דא צו פערבלייבען... פאר־שטעהסט?

— יא, יא, זעהר גוט.

און ביז אויף דערנאכט האט זשאק געהערט דאס לאכען פון די קליינע דאווערנס; און ער האט זיך דערמאנט, אז ער האט זיי

שין אמאָל געהערט אין פאַריז, און אויך פון אַן אונטערשטעטען גאָרן אונטער דעם צימער, וואו סעווערינע האָט זיך איהם מודה געווען, אין זיינע אָרעמס. אָבער דערנאָך איז געוואָרען שטיל; און זשאַק האָט בלויז געהערט סעווערינע׳ס טריט, ווי זי געהט אַרונטער פון איהם צו דעם צווייטען חולה. די טיהר אין דעם אונטערשטען צימער האָט זיך פאַרמאַכט, און אין הויז איז וויע־דער געוואָרען טויט־שטיל. צוויי מאָל, שטאַרק וועלענדיג א טרונק, האָט ער געמוזט מיט׳ן שטוהל אַנקלאַפּען אין דער פּאָד־לאָגע, אַז זי זאָל אַרויפקומען. און אַז זי איז ווידער אריין אין צימער, האָט זי געשמייכעלט און אין איילעניש ערקלערט, אַז זי האָט זיך דאָרט פערזאַמט, ווייל זי האָט געמוזט האַנרי׳ן האַל־טען קאָמפּרעסען פון אייז וואַסער אויף׳ן קאָפּ.

אויף דעם פיערטען טאָג האָט זשאַק שוין געקאָנט זיך אויפ־הויבען און געגען אַ צוויי שעה זיצען אין אַ ווייכען שטוהל ביים פענסטער. ארויסבויגענדיג זיך אביסעל, האָט ער געקאָנט זעהען דעם שמאָלען גאָרטען, וועלכען עס שניידט דורך די אייזענבאַהן־ליניע, און די נידעריגע וואַנט אלס אַ פּלויט, בעצומען מיט שטע־כעדיגע קוויטען מיט בלאַסע בלומען. און זשאַק האָט זיך דער־מאַנט אַן יענע נאַכט, ווען ער האָט זיך אויפגעהויבען אויף די שפּיץ פינגער אריבערצוקוקען איבער דער וואַנט; און ער זעהט פאַר זיך ווידער אַ מאָל דאָס גרויסע שטיק פּלאַץ פון יענער זייט הויז, פאַרצוימט בלויז מיט פאַרפּלאָנטערטע קוסטעס מיט בוים־לאַך, — די בוימלאַך, איבער וועלכע ער איז אריבערגעשפּרונ־גען און האָט דאָ געפונען פלאָרע׳ן, זיצענדיג איינע אַליין, אַזוי שפּעט, ביי דער שוועל פון דעם פערלאָזענעם פּלאַנץ־הויז, מיט דער שער אין דער האַנט, שניידענדיג שטיקער גע׳גנב׳עטע שטריק. אָה, יענע פערפלוכטע נאַכט! פול מיט די שרעקעניס פון זיין חולאת! און פלאָרע, אַזוי הויך און בויגיג, די בלאָנדע קריעגערין, איהרע ברענענדע אויגען אריינקוקענדיג גלייך אין זיי־נע, — זי געהט איהם פון זינן ניט ארויס, זייט ער איז געקומען צו זיך און דער זכרון האָט זיך צו איהם אומגעקעהרט.

פון אַנפאַנג האָט ער אפילו דאָס מויל ניט געעפענט צו

פרעגען וועגען דעם באהן אומגליק; און קיינער האט איהם, אויס פארזיכטיגקייט, אויך גארניט דערצעהלט. אבער יעדע איינצעלהייט איז איהם צוריק געקומען אויף'ן זכרון, און ער האט דאס אלעס ווידער אמאל איבערגעלעבט. און ער האט געהאלטען אין איין טראכטען דערפון מיט אזא אנשטרענגונג, אז איצט, זיצענדיג ביים פענסטער, איז איהם קיין אנדער זאך ניט געלעגען אין קאפ ווי נור צו געפינען עפעס א צייכען פון דעם אונגליק, צו דערקאנען אימיצען, וואס איז געוועזען דערביי. פאר וואס זשע זעהט ער זי שוין ניט מעהר ביי איהר פאסטען, ביים שלאג־בוים, מיט'ן פלאג אין דער האנד? ער האט ניט געוואגט אימעצען צו שטעלען די פראגע, און דאס האט איהם נאך מעהר געמאכט פיהלען שלעכט אין דעם טרויעריגען הויז, וואס איז, דוכט זיך איהם, בעזעצט מיט שדים.

איין מאל, אין דער פריה אבער, אין די אנוועזענהייט פון קאביש'ן, וועלכער האט עפעס ארויסגעהאלפען סעווערינע'ן, האט ער ניט אויסגעהאלטען:

— און וואס איז מיט פלארע'ן? — האט ער געפרעגט, — איז זי קראנק?

דער שטיין־ברעכער, ניט פערשטעהענדיג וואס סעווערינע מאכט עפעס צו איהם מיט דער האנט, האט געמיינט, אז זי הייסט איהם יא ענטפערן.

— ארימע פלארע, נעבאך! — זי איז שוין טויט!

זשאק האט זיי ביידען אנגעקוקט; ער האט א ציטער געטהון; אבער מ'האט איהם שוין געמוזט אלעס דערצעהלען. און זיי ביידע האבען איהם אויסדערצעהלט, ווי פלארע האט זיך געלאזט איבערפאהרען פון א צוג אין טונעל. און מ'האט פארהאלטען דער מאמע'ס לויה ביז אויף דער נאכט, ווען מען וועט מיט איהר צוזאמען שוין קאנען בעגראבען די טאכטער אויך; און זיי ליעגען זיך ביידע, איינע לעבען דער אנדערער, אויף דעם קליינינקען בית־עולם אין דואנוויל, וואו עס רוהט אויך די דריטע, די איינגסטע, די שטילע, אומגליקליכע לואיזעט, וועלכע מ'האט אהין אויך פארשיקט דורך גוואלד, א פארבלוטיגטע און

אין שמוץ. דרײ אונגליקליכע נשמות, — דרײ, וואָס זײנען גע־פאַלען אויף'ן וועג, און זײנען דערקוועטשט געוואָרען, און זײנען שוין מעהר ניטאָ, גלײך ווי זײ וואָלט אַוועקגעטראָגען דער שטורם־ווינד פון די צוגען וואָס פליהען דאָ פאַרבײ!

— טויט, מײן גאָט! — האָט ער איבערגעזאָגט זעהר שטיל, — די מומע פאַזיע, נעבאַך, און פלאָרע, און לואיזעט!

בײ דעם נאָמען לואיזעט, האָט קאַביש, וועלכער האָט סע־ווערינע'ן געהאָלפען איבעררוקען דאָס בעט, אינסטינקטיוו אויפ־געהויבען דעם קאָפּ צו סעווערינע'ן; איהם האָט בעאונרוהיגט דער אַנדענקען פון זײן אַמאָליגע ליעבע אין דער אַנוועזענהײט פון זײן נײער לײדענשאַפט, וועלכע האָט איהם איצט פאַרכאַפּט, אַן אונבעשיצטען, אַ צערטליכען, ניט איבערגעשפּיטצטען און געטרײען, ווי אַ הונט, וואָס גיט זיך איבער פאַר דער ערשטער לאַסקע. אָבער די יונגע פרוי, וועלכע האָט געוואוסט פון דער טראַגישער ליעבע זײנע, איז געווען ערנסט און האָט איהם צו־געוואָרפען אַ סימפּאַטישען בליק; און דאָס האָט איהם זעהר גערירט; און אַז זײן האַנט האָט אונגערן אַנגעריהרט איהר האַנט, בשעת ער האָט איהר דערלאַנגט די קישען, האָט ער, שטיקענדיג זיך און מיט אַ ציטערענדע שטימע עפּעס אַרויסגע־מורמעלט זשאַק'ן אַן ענטפער אויף זײן פראַגע.

— מ'מײנט, אַלזאָ, אַז זי האָט עס אָנגעמאַכט דעם אונ־גליק?

— אָה! נײן, נײן... אָבער ס'איז דאָך געווען איהר שולד, פערשטעהט זיך.

אין געבראָכענע זאַצען, האָט ער דערצעהלט, וואָס ער האָט געוואוסט. אַלײן האָט ער גאָר ניט געזעהען, ווײל ער איז דאַן געווען אין שטוב, ווען די פערד האָבען זיך אַ ריהר געטהון און האָבען דעם וואָגען אַ שלעפּ געטהון אויף די רעלסעס. און דאָס וועט ער זיך קײן מאָל ניט מוחל זײן, און די העררען ריכטער האָבען איהם דערפאַר שוין גענוג געגעבען; וואָלט ער ניט אײ־בערגעלאָזט די פערד אַלײן, וואָלט דער שרעקליכער אונגליק ניט פּאַסירט; אַזאַ זאַך טהאָר מען ניט טהון. און די אונטער־

זוכונג האָט בלויז אַרויסגעבראַכט פלאָרע׳ס אַן איינפאַכע נאַכ־לעסיגקייט; און אַזוי ווי זי האָט זיך אַליין בעשטראָפט, און דערצו נאָך אַזוי גרויזאַם, איז אַלעס געענדיגט; זאַגאַר מיזאַר׳ן לאָזט מען אויף זיין שטעלע, ווייל ער, מיט זיין שטילינקען דרך ארץ, האָט זיך אויסגעדרעהט, וואָרפענדיג די גאַנצע שלד אויף דער געהרג׳עטער פלאָרע׳ן: זי פלעגט שטענדיג טהון, וואָס איהר האָט זיך געוואָלט, און ער פלעגט, נעבאַך, אָפט מוזען פאַרלאָזען זיין אייגענעם פּאָסטען און געהן פאַרמאַכען דעם שלאַג־בוים. פון דער קאָמפּאַניע אַליין האָט מען אויך אנערקענט, אַז יענעם טאָג איז ביי מיזאַר׳ן אַלעס געווען אין דער בעסטער אָרדנונג; און ביז ער וועט נאָך אַ מאָל חתונה האָבען, האָט מען איהם ערלויבט זיך צו נעהמען אַלס וועכטערין ביים שלאַג־בוים די אַלטע דיוקלאַ, אַ שכנה, וואָס איז אַ מאָל געווען אַ דיענסט אין אַ גאַסט־היז און וועלכע לעבט נאָך היינט אויך פון די ניט כשר׳ע פאַרדיענסטען פון אַמאָל.

אַז קאַביש איז אַרויס פון שטוב, האָט זשאַק מיט אַ בליק פאַרהאַלטען סעווערינע׳ן. ער איז געווען זעהר בלאַס.

— ווייסטו, פלאָרע האָט דאָך דאָס אומיסטנע אַרויפגעפיהרט די פערד און מיט די שטיינער פאַרשטעלט דעם וועג.

און איצט איז סעווערינע געוואָרען בלאַס.

— מיין טהייערער, וואָס רעדסטו... דו האָסט היץ. לייג זיך בעסער צו.

— ניין, ניין; איך רעד ניט פון היץ... הער מיך אויס. כ׳האָב זי געזעהען, ווי איך זעה איצט דיך. זי האָט איינגעהאַלטען די פערד, אָבגעשטעלט דעם וואָגען מיט איהר מעכטיגער האַנט.

און ווי מ׳וואָלט איהר אונטערגעהאַקט די פיס, האָט זיך די יונגע פרוי אַרונטערגעלאָזט אויף אַ שטוהל קעגען איהם.

— מיין גאָט, מיין גאָט! ס׳איז דאָך שרעקליך... ס׳איז טייוווליש. ס׳וועט מיך ניט לאָזען שלאָפען.

— דער טייוועל! — האָט ער פאַרטגעזעצט, — ס׳איז דאָך אַזוי קלאָהר. זי האָט אונז געוואָלט הרג׳ענען, מיך מיט דיר, אין דעם חורבן... זי איז געווען אין מיר פערליעבט פון לאַנג, און

זי איז געווען איבערזיכטיג, און דערצו נאך אזא פארדרעהטער קאפ, מיט אזוינע משוגענע געדאנקען... אזוי פיעל הרוגים מיט א מאל, אזוי פיעל מענשען אין בלוט! אך, די נידערטרעכטיגע!

די אויגען זיינען ביי איהם געווארען גרעסער; און די ליפען האבען ביי איהם געציטערט נערוועז; ער איז אנטשוויגען געווארען; זיי האבען זיך ביידע אנגעקוקט א גוטע מינוט. און זשאק, וועלענדיג זיך אוועקרייסען פון די עקעלהאפטע געדאנקען וואס זיי האבען זיך ביידע דערמאנט, האט געזאגט גאנץ שטיל:

— אך, זי איז טויט, — דערפאר קומט זי צו מיר יעדע מינוט! זינט ס'איז מיר בעסער געווארען, דאכט זיך מיר אויס, אז זי איז דא אין שטוב. ערשט היינט אין דער פריה נאך, האב איך זיך געמוזט אומקוקען, ווייל איך האב געמיינט, אז זי שטעהט מיר צוקאפענס... זי איז טויט, און מיר לעבען נאך. זי זאל אונז איצט נור ניט וועלען אבצאהלען...

סעווערינע האט א ציטער געטהון.

— שוויינ, רעד ניט! איך וועל אראפ פון זינען.

און זי איז ארויסגעלאפען; זשאק האט געהערט, ווי זי געהט אראפ צו דעם אנדער חולה. אליין איז ער געבליבען שטעהן ביים פענסטער, און ער האט זיך ווידער פארטראכט, קוקענדיג אויף דער אייזענבאהן־ליניע, אויף דער ארימער שטוב פון דעם שלאג־בוים וועכטער, מיט דעם גרויסען ברונען, אויף דעם שטיבעל פון דעם וועג־סיגנאליסט, — א ענגעס, פון ברעטער, וואו מיזאר איז, דאכט זיך, תמיד געווען פערשלאפען ביי זיין רעגעלמעסיגער און סקוטשנער ארבייט. און דאס אלעס האט איצט אינטערעסירט זשאק'ן שטונדען לאנג, גלייך ווי ער וואלט זיך עפעס געדרעהט דעם מוח מיט א רעטעניש, וואס ער האט ניט געקאנט טרעפען, און דאס איז איהם געגאנגען ווי אין לעבען.

ספעציעל מיט מיזאר'ן האט ער זיך גאר ניט געקאנט גענוג אנקוקען, — דער דארינקער, שטילינקער, בלאסינקער נפש'ל, וואס האלט אין איין הוסטען, האט פאר'סם'ט זיין פרוי און פון איהר, אזא מונטערע, געמאכט א סוף, ווי א ווערימיל גראבט

אונטער אַ בוים, — און אַלץ צוליעב זיין משוגעת. זיכער, האָט ער שוין יאָהרען לאַנג ניט געקאָנט האָבען קיין אַנדער געדאַנק אין קאָפּ בשעת די ענדלאָזע צוועלף שעה אַרבייט ביי טאָג אָדער דערנאָך ביי נאַכט... ביי יעדען קלינגען פון דעם עלעקטרישען סיגנאַל־גלעקעל, אַז עס קומט אַ צוג, אַ בלאָז צו טהון אין טרומייטעל; דערנאָך אַז דער צוג לויפט פאַרביי, אַ דריק צו טהון אין קנעפּעל, כדי צו וויסען צו געבען פאָרוועררטס, אַז דער צוג קומט, און אַ קוועטש טהון אַן אַנדער קנעפּעל צו וויסען צו געבען צוריק צום ערשטען סיגנאַליסט, אַז דער צוג איז שוין אַוועק און דער וועג איז פאַרמאַכט, — דאָס אַלעס איז דאָך געוועזען אַזוי איינפאַך, אַזוינע פּשוטע מעכאַנישע בעוועגונגען, וועלכע האָבען שוין געקאָנט ווערען איינגעוואָרצעלטע געוואָהנהייטען אין זיין נודנעם לעבען. אונוויסענד־נאַריש, האָט ער קיין מאָל ניט געלייענט, — ער פלעגט זיצען די הענט פאַרלייגט, די אויגען פערלאָשען און געדאַנקענלאָז און פלעגט אַזוי קוקען אויף די סיגנאַל־אַפּאַראַטען. כמעט אימער זיצענדיג אין זיין וואַך־שטיבעלע, האָט דער מיזאַר קיין אַנדער צייט־פערטרייב ניט געהאַט, ווי צו עסען וואַרמעס זעהר לאַנג, און דערנאָך וויעדער פערלעגט די הענט, דער קאָפּ איז פוסט, אָהן אַ שום אידעע, און דער שלאָף מאַטערט צום טויט... און מיזאַר דרעמעלט דאָך איין, — אָפט מיט אָפענע אויגען. אָבער ביי נאַכט, אום זיך איינצוהאַלטען פון דעם אונווידערשטענדליכען אַנגריף פון שלאָף, מוז ער אויפשטעהן, אַרומגעהען, פאַלענדיג פון די פיס, ווי אַ שכור.

און די ביטערע מלחמה מיט דער פרוי איבער די טויזענד פראַנק, די פאַרשטיקטע מלחמה, ווער וועמען עס וועט איבער־לעבען און ירש'ענען, — דאָס איז, מסתמא, מאַנאַטען און מאָ־נאַטען לאַנג געווען דער איינציגער געדאַנק אין דעם פוסטען קאָפּ פון דעם אבגעזונדערטען מענשען. בלאָזענדיג אין זיין טרו־מייט, דריקענדיג די עלעקטרישע סיגנאַל־קנעפּלאַך, און ווי אַ גולם השגחה געבענדיג איבער אַזוי פיעל לעבענס, האָט ער אָבער געטראַכט בלויז פון סם. און אַז ער האָט געוואַרט אויף ווייטע־

רע סיגנאַלען, מיט פאַרלעגנטע הענט, ווען די אויגען קלעפּען זיך פון שלאָף, האָט ער אַלץ געטראַכט פון סם און פון ווייטער גאָר ניט. ער וועט פאַר׳סם׳ען די פרוי, דערנאָך וועט ער זוכען און ער וועט דאָך האָבען דאָס געלד.

זשאַק האָט זיך פאַרוואונדערט, וואָס מיזאַר איז היינט, ווי אַמאָל : גע׳סם׳ט דאָס ווייב און גאָר ניט ; לעבט זיך ווי פריהער.

נאָך די פיעבערשע היץ פון די ערשטע זוכעניש נאָך איהר טויט, איז זיך מיזאַר ווידער אַמאָל געוואָרען ווי פאַרשלעפּערט, מאַכענדיג זיך פאַר אַ נעבאַכעל, וואָס האָט מורא פאַר אַ שאָרך. אין אמת׳ן האָט ער דאָך אומזיסט ערמאָרדעט די פרוי ; אפילו אין קבר פיהרט זי דאָך אַלץ אוים איהרס. און בעזיעגט איז ער ; דאָס גאַנצע הויז האָט ער איבערגעקעהרט מיט׳ן קאָפּ אַראָפּ, און האָט דאָך גאָר ניט געפונען, אפילו ניט אַ פּרוטה ; און בלויז זיי־נע בליקען, אונרוהיגע, פאַרשענדע אויגען, און זיין פּנים, שוואַרץ ווי די ערד, האָבען דערצעהלט פון וואָס ער טראַכט. און שטענדיג זעהט ער פאַר זיך די גרויסע אָפענע אויגען פון דער טויטער :

„זוך ! זוך !"

און ער זוכט, און דער קאָפּ רוהט איצט ביי איהם אי איין מינוט ניט. אַהין און אויפהער זוכט ער און זוכט, און גראָבט צו געפינען דאָס אָרט, וואו עס ליעגט בעגראָבען דאָס געלד ; און ער געהט אוועק פון די שוין אויפגעגראָבענע ווינקעלאָך, און גראָבט אויף נייע מעגליכע בעהאַלטונגס־פלעצער, ווערענדיג אין איין פיעבער־היץ פון דעם געדאַנק, אַז איצט אין דעם נייעם אָרט וועט ער עס שוין געוויס געפינען, און די אונגעדולד בריהט איהם אַזוי, אַז ער וואַרפט אַלעס אוועק און פליהט אַהין — אָבער אומזיסט ! און דאָס פּלאָגט איהם אונערטרעגליך און דער וועהטאָג איז שרעקליך, — אַ מין גרויזאַמע ראַכע — און דער קאָפּ אַרבייט און לאָזט ניט שלאָפען און צווינגט איהם עפּעס אידיאָטיש צו האַלטען אין איין טראַכטען דערפון, אַ שטייגער ווי דער זייגער האַלט אין איין קלאַפּען. און בשעת ער בלאָזט אין טרומייטעל, — איין בלאָז פאַר די צונגען פון פאַריז און צוויי בלאָז פאַר די צונגען קיין פאַריז, — זוכט ער ; און בשעת ער

פאָלגט דעם עלעקטרישען סיגנאַל, אָדער ער קוועטשט אליין צו דעם עלעקטרישען קנעפעל, און מאַכט אויף אָדער ער פארמאַכט דעם וועג, — האַלט ער אין איין זוכען; אָהן איין אויפהער, זוכט ער און זוכט, און איז אויסער זיך; ער זוכט ביי טאָג, אין די לאַנ־גע שטונדען פון ווארטעניש, מיט פארלעגטע הענד, שלעפעריג; און ער זוכט ביי נאַכט, ווען דער שלאָף מאַטערט איהם, ווי אַ פארשטיקטען אין די איינזאַמקייט פון די גרויסע שווארצע פעל־דער, וואו ערגעץ אין עק וועלט. און דיוקלאָ, די פרוי, וואָס שטעהט איצט ביים שלאַנ־בוים, ארבייט איצט מיט אַלע כחות, — ווייל זי וויל מיזאַר זאָל זי נעהמען — און זארגט זיך זעהר פאר איהם, וואָס דער מאַן שלאָפט גאַר ניט.

איין מאָל ביי נאַכט, איז זשאַק, וועלכער האָט שוין אָנגע־הויבען אויפצושטעהן פון דער קרענק און האָט שוין געקאָנט איבערגעהן די שטוב, צו צום פענסטער און האָט דערזעהען דאָס ליכט פון אַ לאַנטערן געהן הין און צוריק ביי מיזאַר'ן אין הויז. קלאָהר, — יענער זוכט אַלץ. אָבער אַז דער אויפקומענדער חולה האָט די צווייטע נאַכט ווידער ארויסגעקוקט פון פענסטער, האָט ער מיט פערוואונדערונג גאַר דערזעהען קאַביש'ן, מיט זיין גרוי־סער פיגור, ווי אַ שאָטען אויף'ן וועג, אונטער'ן פענסטער פון דעם צווייטען צימער, וואו סעווערינע שלאָפט. און אנשטאַט דערפאַר בייז צו ווערען, איז ער גאַר, אַליין ניט ווייסענדיג פאר וואָס, געוואָרען טרויעריג און פול מיט מיטלייד: נאָך איין אונ־גליקליכער, הייסט עס, — אָט דער גרויסער פערד, וואָס שטעהט דאָרט, ווי אַ געטריייע, שטומע בהמה... דאָס הייסט, אַז די דאָרע סעווערינע, וועלכע איז זאָגאַר ניט איבעריג שעהן, אַז מען קוקט זיך צו איהר גוט צו, האָט אין זיך דאָך אַזאַ בעצויבערונגס־קראַפט, מיט איהרע טינט־שווארצע האאַר און איהרע לייכט־בלויע אויג־ען, אַז זאָגאַר די ווילדע אַליין, די נארישע ריעזען, ווערען אַזוי צוגעצויגען צו איהר, אַז זיי שטעהען אָב גאַנצע נעכט לעבען איהר טיהר, ציטערענדיג ווי קליינע אינגלאָך.

און זשאַק האָט זיך אָנגעהויבען דערמאָנען ווי עס איז אַלעס געשעהען: ווי דער שטיין־ברעכער איז אויפגעפאָדערט געוואָרען

מיטצוהעלפען ביים אונגליק און ווי ער האָט סעווערינע׳ן גע־פּאָלגט מיט אַזאַ איבערגעבענהייט. יאָ, ריכטיג: קאַביש וויל זי. און אַז זשאַק האָט אויף מאָרגען אין דער פריה נאָכגעקוקט קאַ־ביש׳ן, האָט ער בעמערקט, ווי דער שטיין־ברעכער האָט בשתיקה אויפגעהויבען אַ האאר־נאָדעל, וואָס איז אַרויסגעפאַלען פון סעווערינע׳ס קאָפּ, בשעת זי האָט פאַרבעט די בעט, און ווי ער האָט דאָס בעהאַלטען אין דער האַנט אויף ניט אָבצוגעבען. און זשאַק האָט זיך פאַרטראַכט פון זיינע אייגענע יסורים, וואָס ער האָט געהאַט אויסצושטעהן פון דער ליעבע, און פון די צרות און שרעק, וואָס קומען צו איהם צוריק מיט זיין געזונדהייט.

נאָך צוויי טאָג זיינען אַוועק, און ס׳איז געוואָרען אַ וואָך, און, ווי דער דאָקטאָר האָט פאָראויסגעזעהען, זיינען די צוויי קראַנקע שוין אים שטאַנד געווען צוריק צו געהן אַ יעדער צו זיין בעשעפטיגונג. איין פריהמאָרגען, האָט דער מאַשיניסט, שטע־הענדיג ביים פענסטער, געזעהען זיין אַלטען הייצער פּעקע פאַר־בייפאָהרענדיג אויף גאָר אַ נייעם לאָקאָמאָטיוו און מאַכענדיג צו איהם מיט דער האַנט, ווי רופענדיג איהם צו זיך. אָבער זשאַק האָט זיך ניט געאיילט. די ליעבע האָט זיך אין איהם צוברענט און איהם דאָ פערהאַלטען ווי אין אַנגסטליכע ערוואַרטונג צו זעהען, וואָס דאָ וועט ווייטער זיין. דעם זעלבען טאָג האָט ער ווידער אַ מאָל געהערט פון דעם אונטערשטען עטאַזש דאָס פריי־שע לעבעדיגע געלעכטער, די פרעהליכקייט פון די יונגע מיידלאַך, און דאָס טרויעריגע הויז איז מיט אַ מאָל געוואָרען פול מיט דעם רויש פון אַ פּאַנסיאָן־שולע צווישען די לעקציאָנען. ער האָט דערקאָנט די יונגע דאָווערנס. ער האָט סעווערינע׳ן גאָרניט גע־זאָגט; אַז זי איז דערצו נאָך דעם גאַנצען טאָג געווען אונטען, ניט קאָנענדיג איינזיצען לעבען איהם קיין פינף מינוט דורכאַ־נאַנד. אין אבענד איז ווידער אַמאָל געוואָרען שטיל, ווי אין אַ קבר. און סעווערינע, בלאַס און ערנסט, האָט זיך עפּעס פאַר־ווײַלט אין זיין צימער. מיט אַ שאַרפען בליק אויף איהר, האָט ער זי געפרעגט:

— ער איז, אַלזאָ, שוין אַוועקגעפאָהרען. די שוועסטער זייַ־נען געקומען נאָך איהם?

און זי האָט איהם געענטפערט קורץ:

— יאָ.

— און מיר זיינען איצט, אַלזאָ, אַליין, אָבער טאַקע, ענדליך, אַליין?

— יאַ; ווירקליך אַליין... מאָרגען מוזען מיר זיך שיידען; איך קעהר זיך אום קיין האַוור. געגוג שוין אונז דאָ פאַרווייַלען אין דער ווּיסטעניש.

און זשאַק האָט אויף איהר אַלץ געקוקט מיט אַ שמייכעל, און ווי עפּעס פאַרבאָרגענדיג. דאָך האָט ער זי פּאָרט געפרעגט:

— דיר טהוט באַנג, וואָס ער איז אַוועקגעפאָהרען, אַה?

ס'האָט מיט איהר אַ טרייסעל געטהון; זי האָט געוואָלט פּראָטעסטירען, אָבער ער האָט איהר איבערגעשלאָגען.

— איך וויל זיך מיט דיר ניט קריעגען. זעהסט אַליין אַז איך בין ניט אייפערזיכטיג. איין מאָל, געדענקסטו, האָסטו מיר געזאָגט, איך זאָל דיך ערמאָרדען אויב דו ווערסט מיר אונטריי, און איך זעה, דאַכט זיך, גאָר ניט אויס ווי אַ פאַרליעבטער, וואָס טראַכט צו טויטען זיין געליעבטע, — ניין, אפשר?... אָבער זאָג אַליין, — ביסט דאָך אונטען אָבגעזעסען ווי אַ צוגעבונדענע, — ניט צו דעררופען זיך, אַז דו זאָלסט לעבען מיר זיצען איין מי־נוט. און איך האָב זיך דערמאָנט, וואָס דיין מאַן האָט אמאָל געזאָגט, אַז דו וועסט איין שעהנעם אָבענד זיין מיט דעם האַנרי, ניט אויס פאַרגעניגען, נור בלויז אַזוי, אַבי אָנצופאַנגען עפּעס נייעס.

אָבער סעווערינע האָט זיך מעהר ניט פערטהיידיגט, זי האָט בלויז צוויי מאָל לאַנגזאַם איבערגע'חזר'ט:

— עפּעס נייעס, עפּעס נייעס...

און פּלוצים אין אַן אויסברוך פון אונווידערשטעהליכע אָפענהערציגקייט, האָט זי גענומען רעדען:

— נו, גוט. הער מיך אויס; ס'איז אמת... מיר קאָנען זיך איצט אַרויסזאָגען דעם גאַנצען אמת, — מיר זיינען שוין גענוג פאַרבונדען צווישען זיך... מאָנאַטען לאַנג שוין, ווי ער געהט

מיר נאָך, דער יונגער מאַן. ער האָט געוואוסט, אַז איך בין דיינע און ער האָט געמיינט, אַז מיר וועט זיין לייכט אַמאָל צו ווערען זיינע אויך. און אַז ער איז דאָ געווען אין הויז, אונטען, האָט ער מיר ווידער אַ מאָל געזאָגט דאָס זעלבע, אַז ער ליעבט מיך צום שטאַרבען, און ער איז מיר געווען אַזוי דאַנקבאַר פאַר דאָס ביסעלע, וואָס איך האָב פאַר איהם געטהון און איז געווען אַזוי פיין און צערטליך, אַז, דעם אמת געזאָגט, האָב איך אַ טראַכט געטהון איהם צו ענטפערן מיט ליעבע, אָנצופאַנגען עפּעס נייעס, בעסערעס, רוהיגערעס... יאַ, עפּעס נייעס, אפילו אָהן פאַרגעניגען, אָבער וואָס זאָל מיך בערוהיגען...

זי האָט זיך אָבגעשטעלט, ווי ניט ענטשלאָסען ווייטער צו רעדען.

— פאַר מיר און דיר, פאַרשטעהסטו מיך, איז דאָך איצט דער וועג פאַרשלאָסען, ווייטער געהען מיר ניט... אונזער האָפּענונג אַוועקצופאָהרען, אונזער חלום צו זיין אַמאָל רייך און גליקליך, דאָרט, אין אַמעריקאַ, — דיעזער גאַנצער גליק, וואָס איז דאָך ביי דיר אין די הענט, — דאָס אַלעס איז געוואָרען אונמעגליך, ווייל דו קאָנסט ניט... אָה, איך וואַרף דאָס דיר ניט אויף, — ס'איז זאָגאַר בעסער, וואָס דאָס איז ניט געשעהען; אָבער איך וויל דו זאָלסט פאַרשטעהן, אַז מיט דיר האָב איך שוין מעהר ניט אויף וואָס צו האָפען: דער מאָרגען וועט זיין ווי דער נעכטען, די זעלבע דאגות, די זעלבע ליידען.

זשאַק האָט זי געלאָזט רעדען און זי קיין זאַך ניט געפרעגט ביז זי איז אַליין אַנטשוויגען געוואָרען.

— און דערפאַר, הייסט עס, האָסטו געלעבט מיט איהם?

זי האָט אַ פּאָאר שפּאַן געטהון איבער'ן צימער, און האָט זיך אומגעקעהרט, פאַרציהענדיג מיט די פּלייצעס.

— ניין, ד'האָב מיט איהם ניט געלעבט, און איך זאָג עס דיר גאַנץ איינפאַך, און דו גלויבסט מיר, בין איך זיכער, — ווייל צו וואָס זאָלען מיר איצט געהן נאַררען איינער דעם אַנדערן... ניין, איך האָב פּשט ניט געקאָנט, ווי דו האָסט דאַן ניט געקאָנט,— ווייסט דאָך, אַה? דיך וואונדערט, אַז אַ פרוי זאָל פּשוט ניט

קאָנען זיך אָבגעבען צו אַ מאַנספערזאָן, ווען זי בערעכענט זיך גוט און זעהט איין, אַז זי האָט דאַביי יאַ אַן אינטערעס. איך אַליין פלעג זיך פריהער ווענינ וואָס קימערען דערפון, און מיר איז ניט שווער געווען נאָכצוגעבען זיך אייך, — איך מיין, אָנצו־טהון דעם פאַרגעניגען מיין מאַן און דיר, ווען איך האָב געזע־הען, ווי שטאַרק איהר ליעבט מיך. אָבער אַזוי איז עס: דאָס מאָל האָב איך ניט געקאָנט. ער האָט מיר געקושט די הענט, — אפילו ניט די ליפען, שווער איך דיר. און פון איצט אָן וועט ער אויף מיר וואַרטען אין פאַריז, ווייל ער האָט אַזוי שטאַרק געליטען, אַז איך האָב קיין האַרץ ניט געהאַט איהם צו רויבען יעדע האָפענונג.

סעווערינע האָט ניט געהאַט קיין טעות; זשאַק האָט איהר געגלויבט; ער האָט געזעהען אַז זי זאָגט קיין ליגען ניט, און עס האָט איהם אָנגעכאַפט אַן אַנגסט פון די שרעקענדע פער־לעגענהייט פון זיין שטייגענדען בענעהר, ווען ער איז איצט דאָ מיט איהר איינער אַליין אין אַ פערשלאָסען הויז, ווייט פון דער וועלט, פאַרצעהרט פון די פלאַמען פון זייער לייזדענשאַפט. און ער האָט זיך געוואָלט ווי אויסניכטערן און דערפאַר האָט ער עס אויסגעשריען:

— נו, און יענער, דער צווייטער? דו האָסט דאָך נאָך אַ צווייטען, דעם קאַביש!

מיט אַ האַסטיגער בעוועגונג האָט זי זיך ווידער געשטעלט אַנטקעגען.

— אַה, דאָס האָסטו אויך בעמערקט, דאָס ווייסטו אויך... יאַ, דאָס איז אויך אמת. ס'איז נאָך דאָ אַ צווייטער... וואָס טהוט זיך דאָ מיט זיי, פאַרשטעה איך ניט. דער קאַביש האָט מיר קיין מאָל קיין איין וואָרט אפילו ניט געזאָגט. אָבער איך זעה שוין גאַנץ גוט, ווי ער ברעכט זיך די הענט, ווען מיר נעהמען זיך אַרום, אַז ער הערט מיך דיר זאָגען „דו“, געהט ער אַוועק אין אַ ווינקעל און וויינט. און אַחוץ דעם בע'גנב'עט ער מיך פשוט; ער נעהמט ביי מיר צו קלייניגקייטען; עס ווערען ביי מיר פאַר־

פאַלען אַ הענטשקע, אַ טיכעלע, — ער טראַגט זיי זיך אַוועק אין זיין נאָרע אין וואַלד, ווי עפּעס רעכטס... אָבער, דו מיינסט דאָך ניט, אַז איך בין אים שטאַנד זיך אָבצוגעבען צ אַזאַ ווילדען. ער איז צו גראָביאַנסקי; איך האָב פאַר איהם מורא. און אַ חוץ דעם פאָדערט ער גאָר ניט... ניין, ניין די אַלע ווילדע חיות זיינען אָפּט אַזוינע שטילינקע, און זיי וועלען בעסער שטאַרבען פון ליעבע, איידער צושטעהן צו דיר. דו מעגסט מיך אויף אַ גאַנצען מאָנאַט איבערלאָזען אויף זיין השגחה, און ער וועט מיך ניט אָנריהרען אפילו מיט די שפּיץ פינגער, ווי ער האָט קיין מאָל ניט אָנגעריהרט די אָרימע לואיזעט, — בין איך דיר ערב.

ביי דיעזער עראינערונג, זיינען זיי אַנטשוויגען געוואָרען, זיי האָבען זיך אָנגעקוקט מיט אַ בליק, און די פערגאַנגענהייט האָט זיך זיי ווידער פאָרגעשטעלט: ווי זיי האָבען זיך צום ערש־טען מאָל געטראָפען ביים אונטערזוכונגס ריכטער אין רואַן; דער־נאָך זייער ערשטע רייזע קיין פאַריז, — אַזאַ מחיה'דיגע: זייער ליעבע, זייער לעבען אין האוור, און אַלעס, אַלעס, אי דאָס גוטע אי דאָס שרעקליכע. און סעווערינע איז צו צו זשאַק'ן, און אַזוי נאָהענט, אַז ער האָט דערפיהלט די וואַרעמקייט פון איהר אָטהעם.

— ניין, ניין! מיט דעם נאָך ווענינער ווי מיט יענעם. מיט קיינעם ניט, — הערסט, — ווייל איך קאָן ניט... ווילסט אפשר וויסען פאַר וואָס? אָה, ענדליך, פאַרשטעה איך עס שוין; איך בין זיכער, איך האָב ניט קיין טעות: — דאָס איז דערפאַר, וואָס דו האָסט מיך אין גאַנצען צוגענומען. קיין אַנדער וואָרט איז ניטאָ דאַפיר: — יאָ, צוגענומען, ווי מען נעמט עפּעס צו מיטביידע הענט, און מ'טראָגט עס אַוועק און מ'בענוצט זיך דערמיט יעדע מינוט, ווי מיט עפּעס אַן אייגענע זאַך. פריהער, פאַר דיר, בין איך קיינעמ'ס ניט געווען. און איצט בין איך דיינע, און וועל בלייבען דיינע, אפילו דו זאָלסט שוין אַליין ניט וועלען, אפילו איך זאָל שוין אַליין ניט וועלען.... איך קאָן דאָס דיר גאָרניט ער־קלערען! עפּעס האָבען מיר זיך אַזוי צוזאַמענגעטראָפען! מיט אַנדערע שרעקט דאָס מיך, עקעלט דאָס מיך זאָגאַר. אָבער מיט דיר... דו האָסט מיר געגעבען די וועלט צו זעהן, — אַ וואַהרער

הימעלשער פארגעניגען... איך ליעב נור דיך; איך קאָן שוין גאָר קיין אנדערען, א חוץ דיר, ניט ליעבען!

זי האָט אויסגעשטרעקט די אָרמס אום איהם צוציהען, צו־דריקען צו זיך, אוועקצולעגען דעם קאָפּ ביי איהם אויפ׳ן אַקסעל, מיט איהרע ליפּען צו בעריהרען זיין מויל. אָבער ער האָט זי אָנ־געכאַפּט פאר די הענט און זי אָבגעהאַלטען. ער איז געווען א צו־שראָקענער, אויסער זיך, — זיין שרעקליכע חולאת איז איהם ווידער אריין אין הארצען, האָט איהם, ווי דאָס בלוט, געהאַקט אין מח. ס׳האָט איהם געקלונגען ווי מיט האמערס, געשריען מיט קולות ווי פון טויזענדער מענשען, פּונקט ווי אין די ערגסטע צייטען פון זיין קראַנקהייט. שוין א צייט, זייט ער קאָן זיך מיט איהר ניט צונויפקומען אין מיטען העלען טאָג, אָדער זאָגאר ביים שיין פון א ליכט, אוים מורא ער זאָל פון זינען ניט אראָפּ, קו־קענדיג אויף איהר. און אין שטוב האָט איצט געברענט א לאָמפּ, וואָס האָט זיי ביידען גוט בעלויכטען. און ער האָט עס געציטערט אזוי און איז אַזוי געוואָרען אויסער זיך נור דערפאר, וואָס ער האָט דערזעהען איהר ווייסען קיילעכדיגען גאָרגעלע אונטער דעם צושפּיעלטען קאָלנער פון איהר הויז־קלייד.

בעטענד און ליידענשאַפטליך האָט זי פאָרטגעזעצט:

— אונז איז פארשפּארט די וועלט, — וואָס קאָן מען טהון? פון דיר ערוואַרט איך שוין גאָר ניט, קיין נייעס ניט, און איך וויים, אז דער מאָרגען וועט אונז מיטברענגען שטענדיג די זעלבע ליידען און שמערצען, — אָבער וואָס קאָן איך טהון? מיר בלייבט נור איינס: — אזוי אויסצולעבען דאָס לעבען, צו ליידען צו־זאמען מיט דיר. מיר וועלען זיך באַלד אומקעהרען קיין האוור, — זאָל זיך דאָס לעבען געהען, ווי עס וויל זיך, אבי דו זאָלסט זיין מיינער, אפילו ווען נור אויף איין שטונדע פון צייט צו צייט. דריי נעכט שוין ווי איך שלאָף ניט. און איך פלאָג זיך אין מיין צימער, אויף יענער זייט קאָרידאָרעל, און עס ציהט מיך צו דיר. און דו האָסט אַזוינע שמערצען, האָסט מיר אויסגעזעהען עפּים אזוי שטרענג, אז איך האָב ניט געוואגט... אָבער הער, זאָל זיין היינט. דו וועסט זעהען ווי איך וועל זיין שטיל, איך

וועל זיך פארדוקען אין ווינקעלע אבי דיר ניט צו שטערען. און פארגעס אויך ניט, ס'איז דאך אונזער לעצטע נאכט... דא, אין דעם הויז, זיינען מיר ווי אויף עק וועלט. הער אליין, קיין לעבע־דיגער נפש, קיין אטהעם ; און קיינער וועט ניט קומען ; מיר זיינען דא אליין, אזוי אבסאלוט אליין, אז קיין מענש וועט ניט וויסען, ווען מיר זאלען אפילו אויסגעהען איינער ביים אנדערען אין די ארמס.

אין דעם שרעקליכען הורשט זי צו האבען, אויסער זיך פון איהרע לאסקעס, האט שוין זשאק, ניט האבענדיג קיין אנדער וואפע אונטער די הענד, זיך געהאט א לאז געטהון צו איהר זי צו דערווערגען פשוט מיט די הוילע פינגער ; אבער זי האט זיך פלוצים, פון זיך אליין, בלויז אויס געוואהנהייט, א קעהר געטהון און האט אויסגעלאשען דעם לאמפ, און ער האט זי בלויז ארומ־גענומען און צוגעטראגען צום בעט. זיי זיינען געגאנגען שלאפען.

דאס איז געווען איינע פון די ליידענשאפטליכסטע מאמענ־טען פון זייער ליעבע, דער בעסטער, דער איינצעלנער מאמענט, ווען זיי האבען ווירקליך געפיהלט, אז זיי זיינען געווארען איינס, לייב און לעבען. און דאס גליק האט זיי ווי צערשיטערט, האט זיי אזוי אויסגעמאטערט, אז זיי האבען זיך אליין כמעט שוין מעהר ניט געפיהלט ; זיי האבען פון דעסטוועגען ניט געקאנט איינשלאפען, און זיי האבען בלויז גערוהט זיך אומארמענדיג. און פונקט ווי יענע נאכט אין פאריז, ווען זי האט זיך איהם מודה געווען, ביי מומע וויקטאריע אין צימער, האט ער אויך איצט בלויז געהערט און געשוויגען, און זי, מיט'ן מויל לעבען זיין אויער, האט איהם זעהר שטיל געהאלטען אין איין דערצעה־לען אהן אן ענד...

אפשר האט זי גאר היינט ביי נאכט, איידער זי האט אויס־געלאשען דעם לאמפ, דערפיהלט דעם מלאך־המות הינטער'ן רו־קען ? סעווערינע פלעגט תמיד זיין פרעהליך, און זארגלאז אין די ארמס פון איהר געליעבטען, אבוואהל איבער איהר איז געה־האנגען דער טויט. אבער היינט האט זי עפעס א ציטער געטהון, ווי פון קעלט, און עפיס אן אונערקלערליכער שרעק האט זי געי־

צוואונגען זיך נאָך מעהר צו צוטולען צו דער ברוסט פון דעם מאַן, וואָס זאָל זי בעשיצען. און מיט איהר לייכטען אטהעם האָט זי איהם פאַרטרויעט איהר נשמה.

— אָה, מיין טהייערער, ווען דו וואָלסט נור געקאָנט, ווי גליקליך מיר וואָלטען געווען, דאָרט אין אמעריקא !... ניין, ניין ! איך בעט דיך שוין מעהר ניט דאָס צו טהון, וואָס דו קאָנסט ניט טהון ; בלויז ס'טהוט מיר נור אזוי באַנג נאָך אונזער זיסען חלום !... אַך, איך האָב מורא ! עפּיס שרעקט מיך איצט ! איך ווייס אַליין ניט וואָס, נור מיר דוכט זיך, אַז עפּיס וויל מיר נעמען דאָס לעבען. בלויז אַ קינדעריי, — גאַנץ זיכער ; אָבער יעדע ווייַלע קוק איך זיך אום, גלייך ווי אימיצער שטעהט דאָ איבער מיר און וויל מיר דערלאַנגען אין קאָפּ... און אַ חוץ דיר, מיין ליעבער, האָב איך קיינעם ניט, וואָס זאָל מיך פאַרטהיידיגען. מיין גאַנצע פרייד איז איצט אין דיר ; נור צוליעב דיר וויל איך לעבען.

ניט ענטפערענדיג אַ וואָרט, דריקט ער זי צו זיך נאָך מעהר, ווי ער וואָלט דערמיט געוואָלט אויסזאָגען אַלעס דאָס, וואָס ער האָט פאַרשוויגען : — זיינע געפיהלען, זיין אויפריכטיגע וואונש צו זיין גוט צו איהר, און די פייערדיגע ליעבע, וואָס ער פיהלט נאָך אימער צו איהר. און דאָך ערשט דעם אבענד האָט ער זי נאָך געוואָלט הרג'ענען ; וואָלט זי זיך צום גליק ניט געווען אַ קעהר געטהון און פאַרלאָשען דעם לאָמפּ, וואָלט ער זי געווען דערוואָרגען, — דאָס איז שוין זיכער. ער וועט זיך שוין קיין מאָל ניט אויסהיילען ; די קליפּה זיינע קומט איהם אָן גאָר אונ־ערוואַרטעט, און ער קאָן ניט אויסגעפונען די אורזאַכע, — ער קאָן דאָס ניט פאַרשטעהען. ווי, צום ביישפּיעל, היינט, ווען עס האָט זיך גאָר ארויסגעוויזען, אַז זי איז איהם טריי, און איהר ליעבע איז נאָך הערצליכער, ליידענשאַפטליכער. און אפשר טאַקי וואָס מעהר זי ליעבט איהם, אַלץ מעהר וויל ער זי האָבען, וויל ער זי עפּיס איינשלינגען, פאַרניכטען, אין די שרעקליכע פינסטערניש פון זיין מאַנסבילשען עגאָאיזמוס ? ער וויל זי, ווי די ערד וויל זי האָבען, — אַ טויטע !

— זאָג מיר, מיין טהייערער, פאַר וואָס האָב איך עפּיס אזוי מורא ? אפשר, ווייסטו פון עפּיס, וואָס בעט מיין טויט ?

— ניין, ניין ! זיי רוהיג. האָסט ניט פאַר וואָס זיך צו שרעקען.

— אָבער עס ציטערט אין מיר יעדער אבר, מאָמענטענווייז. איבער מיר הענגט עפּיס א שטענדיגע סכנה ; איך זעה דאָס ניט, אָבער איך פיהל עס זעהט גוט... טאקי פאַר וואָס האָב איך אזוי מורא ?

— ניין, ניין ! האָב קיין מורא ניט... איך ליעב דיך, איך וועל קיינעם ניט דערלאָזען דיר עפּיס שלעכטס טהון... זעה, ווי גוט דאָס איז, — זיך ארומצונעהמען, אזוי, אזוי !

איין מאָמענט איז געווען שטיל, א מחיה.

— אַך, מיין געליעבטער, — האָט זי פאַרטגעזעצט מיט איהר לאַסטשענדען שטילען טאָן, — ווי פיעל נאָך און נאָך אזוינע נעכט וואָלטען מיר עס אזוי געקאָנט פאַרברענגען, ווי איין מענש... ווייסטו, מיר וואָלטען פאַרקויפט דאָס הויז, און וואָל־טען אוועק מיט אונזער פאַרמעגען און וואָלטען צוגעשטאַנען צו דיין פריינד אין אמעריקא, וועלכער וואַרט נאָך אַלץ אויף דיר... קיין טאָג געהט ניט אוועק, אז איך זאָל ניט טראַכטען דערפון. ווען איך לעג זיך נור צו... און אַלע אבענדען וואָלטען געווען ווי דער אבענד היינט. דו וואָלסט מיך ארומגענומען, איך וואָלט געווען דיינס, און מיר וואָלטען זיך אזוי געשלאָפען איינער ביים אנדערען אין די ארמס... אָבער דו קאָנסט עס ניט, — איך ווייס, איך ווייס. און אז איך רעד דערפון, איז ניט ווייל איך וויל דיר פאַרשאַפען שמערצען, נור ווייל דאָס קומט מיר פון׳ם האַר־צען, גאַר אָהן מיין ווילען.

און פּלוצים האָט זשאַק׳ן ווידער אָנגעכאַפּט דער בעשלוס, וועלכען ער האָט זיך שוין אזוי אָפט געמאַכט : — ער וועט הרג׳ענען רובאַ׳ן, כדי זי ניט צו הרג׳ענען. און אויך דאָס מאָל, ווי אַלע מאָל, האָט ער באמת געמיינט, אז ער האָט דערצו גע־נוג ווילענס־קראַפט, און איז פעסט.

— איך האָב ניט געקאָנט, — האָט ער אויסגעמורמעלט, — אָבער איך וויל קאָנען, האָב איך דיר דען ניט פאַרשפּראָכען ?

זי האָט פּראָטעסטירט, אָבער שוואַכליך.

— ניין ; פאַרשפּרעך מיר בעסער ניט, כ׳בעט דיך... מיר ווערען דערנאָך קראַנק, ווען דיר פעהלט דער מוטה... און ס׳איז ווירקליך זעהר שרעקליך ; מ׳דאַרף ניט ; ניין, ניין ! מען דאַרף ניט.

— אַך, דו ווייסט שוין גאַר גוט, אז אין געגענטהייל, מ׳דאַרף יאָ. און טאַקי ווייל מ׳דאַרף, וועל איך געפינען דעם כח דערצו... כ׳האָב מיט דיר געוואָלט רעדען דערפון, און מיר וועלען טאַקי נאָך רעדען דערפון, ווייל מיר זיינען דאָ אַליין און קאָנען אין דער פינסטער זאָגאַר אַליין ניט זעהען די ריכטיגע בעדייטונג פון אונזערע ווערטער.

און סעווערינע האָט אָבגעזיפצט, און האָט, אפילו שוין מיט אַ שווער האַרץ, זיך דאָך געלאָזט איבעררעדען, און דאָס האַרץ האָט ביי איהר געקלאַפּט אזוי שטאַרק, אז ער האָט יעדען קלאַפּ געפיהלט אויף זיין אייגענע ברוסט.

— אָה ! מיין גאָט ! אז ס׳האָט נאָך ניט געהאַלטען דאַביי, האָב איך דאָס אזוי שטאַרק געווינשט... און איצט, אז עס ווערט טאַקי ערנסט, געהט מיר אויס דער כח.

און זיי זיינען ווידער אַנשוויגען געוואָרען. און ס׳איז ווידער געוואָרען שטיל אונטער דעם שווערען דרוק פון זייער בעשלוס. ארום זיך האָבען זיי געפיהלט די פאַרוואָרפענקייט, די וויסטעניש פון דער ווילדער געגענד. ס׳איז זיי געוואָרען הייס ; זייערע קערפּערס, איינער איינגעוויקעלט אין דעם אַנדערען, זיינען געווען פייכט, ווי צוזאַמענגעשמאָלצען.

און ער האָט זי ווייטער געהאַלזט און געקושט ; און אז ער האָט איהר אַ קוש געטהון אין העלזעלע, האָט זי ווידער אַ מאָל גענומען רעדען מיט איהר שטיל קול׳כעל :

— ס׳וואָלט געווען גוט, אז ער זאָל קומען אהער.... יאָ, איך קאָן איהם אָנשרייבען, ער זאָל קומען. כ׳וועל אויסטראַכטען צו וואָס. דערוויילע ווייס איך נאָך אַליין ניט. דאָס וועלען

מיר שפעטער זעהן... און דו וועסט איהם אפוואַרטען; דו וועסט זיך בעהאַלטען, אה? און אַלעס קאָן דאָ נאָך צוגעהען ווי געוואונשען, — קיינער וועט דאָ ניט שטערען... אַזוי וועט טאַקי זיין גוט, אה?

אַלץ קושענדיג זי, פון'ם מויל ביז'ן גערגעלע, האָט ער זיך בעגנוגט בלויז צו ענטפערען שטיל:

— יא, יא.

אָבער זי, שטאַרק פאַרטראַכט, האָט איבערגעקלעהרט יעדעס פּיצעלע. און ווי דער פּלאַן האָט זיך פונאַנדערגעאַרבייט ביי איהר אין קאָפּ, האָט זי איבערגערעכענט יעדע איינצעלהייט און דאָס אויסגעבעסערט.

— און דאָך, מיין טהייערער, וואָלט עס געווען זעהר נאַריש פון אונז, זיך ניט צו פאַרזאָרגען אויף יעדען פאַל; און אויב אונז דאַרף אויסקומען אַרעסטירט צ ווערען גלייך אויף מאָרגען, וויל איך שוין בעסער זיין ווי מיר זיינען איצט... ווייסטו, איך האָב ערגיץ געלעזען, כ'געדענק שוין ניט וואו, — מסתמא אין א ראָמאַן, — אז ס'איז בעסער, ווען עס זעהט אויס ווי זעלבסט־מאָרד... און ער זעהט אויס אַזוי מאָדנע די לעצטע צייט, אַזוי פאַרטראַכט און פאַרפינסטערט, אז קיינעם וועט דאָס ניט פאַר־וואונדערען, — מ'וועט באַלד פאַרשטעהן, אז ער איז אהער געקומען דאָ זיך נעמען דאָס לעבען... אָבער מ'דאַרף עס אַזוי אויסאַרבייטען, אויסגעפינען עפּיס אַזא וועג, אז אַלע זאָלען גלייך אָננעמען די אידעע פון זעלבסט־מאָרד... ווי זאָגסטו?

— געוויס; זיכער.

און זי האָט ווייטער געטראַכט; עס האָט זי געשטיקט, וויל זשאַק, קושענדיג זי, האָט אין זיך אריינגעצויגען איהר גערגעלע.

— אה? עפּיס אַזוינס, וואָס זאָל ניט איבערלאָזען קיינע סימנים... שאַ, כ'האָב אַן אידעע! אז, עס זאָל איהם, אַ שטייגער, טרעפען אין האַלז, וואָלט אונז ניט מעהר איבערגע־בליבען ווי איהם צו נעהמען און אַוועקלעגען אויף דער באַהן־ליניע, — פאַרשטעהסט? מיר וועלען איהם אַוועקלעגען מיט'ן

האַלז אויף דער רעלסע, אזוי אז דער ערשטער, אָנקומענדער צוג האָקט איהם אָפּ דעם קאָפּ. און דערנאָך זאָל מען זוכען, אז ער איז אין גאנצען צוקוועטשט, — קיין וואונד, גאָרניט !... גוט, אָה ?

— יאַ, גוט ; זעהר גוט אזוי.

און זיי זיינען ביידע געוואָרען מונטערער, און זי איז געוואָרען כמעט פרעהליך און שטאָלץ דארויף, וואָס זי האָט די ערשטע דאָס אויסגעטראכט. זי האָט אָבער אַ ציטער געטהון ווען זשאַק האָט זי מיט נאָך מעהר ליעבשאַפט ארומגענומען.

— ניין, לאָז מיך ; ווארט אוים אביסעל... ווייסטו, מיין טייערער, אז איך בעטראכט דאָס גענויער, איז דאָך דאָס ניט אַלץ ריכטיג. אז דו זאָלסט דאָ מיט מיר ווייטער פארבלייבען, וועט דאָך די זעלבסטמאָרד אידעע עפּיס ניט אזוי גוט אויסזעהען. דו מוזט אוועקפאָהרען. הער מיך אוים. דו פאָהרסט מאָרגען אוועק, אזוי אָפען, אז דיך זאָלען זעהען אי מיזאַר, אי קאַביש, אז מ'זאָל גוט וויסען, אז דו ביזט אוועקגעפאָהרען. דו וועסט נעמען דעם צוג קיין באַראַנטען, און וועסט אראָפּקריכען אין רואַן, — וועסט שוין געפינען עפּיס אַן אויסרעד. און דערנאָך, אז ס'וועט ווערען נאכט, וועסטו זיך אומקעהרען ; איך וועל דיר עפענען די הינטערשטע טיהר. ס'איז בלויז אַ פיער ליעגעס וויט, און דו קאָנסט זיין צוריק אין ווייניגער, ווי אין דריי שטונדען... און איצט איז שוין דאכט זיך, אלעס ריכטיג. און ס'קאָן געטהון ווערען, אויב דו זאָלסט נור וועלען.

— יאַ, כ'וועל עס טהון, — וועסט זעהען.

און ער אליין האָט איצט אויך געקלעהרט ; ער האָט זי שוין מעהר ניט געקושט, און איז געווען רוהיג.

און ס'איז ווידער אַ מאָל געווען שטיל ; און זיי זיינען זיך אזוי געלעגען, ארומגענומען, ניט ריהרענדיג זיך, ווי איינגעטיעפט אין זייער פּלאַן וואָס צו טהון, וועלכער איז שוין איצט געווען אָבגעמאכט, בעשלאָסען איין מאָל פאַר אַלע מאָל. ביסלעכווייז זיינען זיי ווידער געקומען צו זיך פון זייער פארטראכט־

קייט, און זיי האָבען זיך ארומגענומען מיט אַלץ שטייגענדע ליי־דענשאפט; פלוצים איז סעווערינע געוואָרען אָבהענטיג.

— הערסט? און מיט וואָס פיר אַן אויסרעד קאָן איך איהם ארויסרופען אהער? ער קאָן דאָך ערשט ארויספאָהרען ניט פריהער ווי אכט א זייגער אין אבענד, נאָך דער ארבייט, און אָנקומען אהער קאָן ער ערשט ארום צעהן, — נאָך בעסער אזוי... שאַ, מיזאַר האָט מיר דערצעהלט וועגען א קונה פאַר'ן הויז, — ער דאַרף דאָ זיין איבערמאָרגען אין דער פריה! זעהר גוט! וועל איך, ווי איך שטעה נור אויף, טעלעגראַפירען מיין מאַן, אז ער מוז דאָ נויטווענדיג זיין. וועט ער קומען מאָרגען ביי נאכט. און דו פאָהרסט אוועק מאָרגען נאָך מיטאג, און דו וועסט זיך קאָנען אומקעהרען איידער ער קומט אָן, ס'וועט זיין נאכט, קיין לבנה אויך ניט, און אונז וועט קיין זאך ניט שטערען.. ס'וועט זיין ריכטיג אויף א האָאַר.

— יאָ, פאָלקאָמען ריכטיג.

און איצט האָבען זיי זיך געהאַלזט און געליעבט, שיער פארמאַטערט צו ווערען אויף טויט. און אז זיי זיינען ענדליך אנשלאָפען געוואָרען, אין דער שטילקייט, אומגעארמט, האָט שוין געגומען טאָגען, אָבוואָהל ס'איז נאָך ניט געוואָרען ליכטיג; אָבער די פינסטערקייט, וואָס האָט בעדעקט די פארליעבטע ווי מיט א שווארצען מאַנטעל, האָט שוין אָנגעהויבען ווייס צו ווערען.

ביז צעהן אין דער פריה איז ער געשלאָפען ווי א גע'הרג'ע־טער, ניט זעהענדיג קיין חלומות; און אז ער האָט געעפענט די אויגען, איז ער שוין געוועזען איינער אליין: זי האָט זיך שוין גע־האַלטען אין אָנטהון אין איהר צימער פון יענער זייט קאָרידאָ־רעל. זיילען פון קלאָהרע זונענשיין זיינען אריין דורך'ן פענס־טער, האָבען ווי מיט פלאַמען בעגאָסען דעם רויטען פאָרהאַנג בייס בעט, דעם רויטען אנצוג אויף די ווענט, און דאָס גאנצע רויטע צימער; און דאָס הויז האָט געציטערט אין דעם דונער פון א פארבייגעהענדען צוג. מסתמא האָט דאָס טאַקי דער צוג איהם אויפגעוועקט. ווי פארבלענדעט האָט זשאַק געקוקט אויף דער זון, אויף די רויטע שטראָהמען שיין, און ער האָט זיך דערמאָנט:

ס׳איז שוין בעשלאָסען; היינט ביי נאכט הרג׳עט ער איהם, ווען די שעהנע זון וועט פארגעהען.

דעם טאָג איז אלעס צוגעגאנגען, ווי זשאק און סעווערינע האָבען געפּלאַנעוועט.

פאר פריהשטיק נאָך האָט זי אוועקגעשיקט מיזאר׳ן קיין באַראַנטען קלאַפּען אַ דעפּעשע צו רובאָ׳ן. און אַרום דריי אַ זייגער האָט זשאק, ווען קאביש איז געווען דערביי, זיך גענומען אָפען פערטיג מאכען אין וועג אריין. און אז ער האָט זיך שוין אוועקגעלאָזט קיין באַראַנטען, וואו ער האָט געזאָלט נעמען דעם צוג פיער אוהר פיערצעהן, איז דער שטיין־ברעכער מיט איהם מיטגעגאנגען; טהון האָט ער ניט געהאט וואָס, און איהם האָט זיך עפּיס געגלוסט צו זיין נאָהענטער צו זשאק׳ן, פיהלענדיג אז לעבען איהר געליעבטען איז ער ווי עפּיס נאָהענטער צו איהר אליין.

אין רואַן איז זשאק אָנגעקומען צוואַנציג מינוט פאר פינף; ער איז אראָפּגעקראָכען, און האָט זיך אָבגעשטעלט אין אַ גאַסט־הויז, לעבען וואָקזאל, ביי זיינע אַ בעקאַנטע, אַ פרוי מיט איהם פון איין פּראָווינץ. און ער האָט גלייך גענומען דערצעהלען, אז מאָרגען וויל ער דאָ פארברענגען מיט זיינע חברים, איידער ער פאָהרט ארוים קיין פּאַריז ווידער זיך נעמען צו דער ארבייט, אָבער דערווייל איז ער זעהר מיעד, — ער האָט אַ פּנים איבערשעצט זיינע כחות; און זעקס אַ זייגער איז ער אוועק זיך צולעגען אין זיין צימער, וואָס ער האָט זיך אָבגעקליבען אויף׳ן ערשטען עטאזש, מיט אַ פענסטערעל, וואָס געהט ארוים אין אַ קליין, וויסט געסעל.

צעהן מינוט נאָך דעם איז ער שוין געווען אויף׳ן וועג קיין קרוא־דע־מאָפּראַ. ער איז ארויסגעשפּרונגען פון פענסטער; קיי־נער האָט איהם ניט געזעהען; און ער האָט ניט פארגעסען גוט צו צומאכען דעם לאָדען, אזוי אז ער זאָל דערנאָך קאָנען בעשתיקה אריינקריעכען צוריק.

און ס׳איז ערשט געווען אַ פיערטעל אויף צעהן, ווען זשאק

איז צוגעקומען צו דעם איינזאַמען הויז, וואָס שטעהט אביסעל אָן א זייט פון דער באהן־ליניע, פאַרלאָזען און טרויעריג.

ס'איז געווען זעהר א פינסטערע נאכט ; קיין שיין האָט זיך ניט געמערקט אונטער די זאָרגפעלטיג צוגעמאכטע לאָדען, און עס האָט איהם ווידער א מאָל פאַרקלעמט דאָס הארץ מיט טרויער, גלייך ווי עס וואָלט איהם געוואהרנט פון דעם אונגליק, וואָס ווארט דאָ אויף איהם.

לויט ווי ער האָט אָבגעמאכט מיט סעווערינע'ן, האָט ער דריי קליינע שטיינדעלאך ארויפגעוואָרפען צום לאָדען פון דעם רויטען צימער ; און באלד נאָך דעם איז ער אוועק צום הינטער־גאַנג פון דעם הויז, וואו עס האָט זיך, ענדליך, זעהר שטיל גע־עפענט א טיהר, ער איז אריין : די טיהר האָט ער צוגעמאכט הינטער זיך ; און ער האָט זיך מיט שטילע, פאָרזיכטיגע טריט געלאָזט געהן נאָך סעווערינע'ן אויף די טרעפּ, אָנטאַפּענדיג דעם וועג.

אין צימער, ביי דער שיין פון דעם גרויסען לאָמפּ, אויף'ן ברעג טיש, האָט ער בעמערקט, אז דאָס בעט איז שוין געווען צו־קנייטשט ; סעווערינע איז שוין געווען אויסגעטהון, איהרע קליידער אויף א שטוהל, און זי אליין, אין נאַכט־העמד, באָרפיס, פאַרקעמט ווי פיר'ן שלאָף, איהרע געדיכטע האָאָר פאַרצויגען ארויף, גאַנץ הויך, ארויסשטעלענדיג איהר נאקעטען האלז. און ער איז געבליבען שטעהען פון פאַרוואונדערונג.

— ווי ? ביזט גאָר געגאנגען שלאָפען ?

— געוויס ; אזוי איז פיעל בעסער... מיר איז דאָס עבען אריין אין קאָפּ. אז ער, פאַרשטעהסטו, וועט אָנקומען און איך וועל אזא פאַרשלעפערטע אראָפּגעהען איהם עפענען, וועט ער קיין שום חשד ניט קאָנען האָבען, איך וועל איהם זאָגען, אז כ'האָב שטארקע קאָפּשמערצען. מיזאַר ווייסט שוין, אז איך לייד זעהר. און דערנאָך, וועל איך קאָנען זאָגען, אז איך בין זאָגאַר פון דעם צימער ניט ארויסגעגאנגען, אז מען וועט איהם מאָרגען אין דער פריה געפינען, — דו ווייסט, — אויף דער ליניע.

אָבער זשאק האָט אזש א ציטער געטהאָן; דאָס האָט איהם אויפגערעגט.

— ניין, ניין! טהו זיך אָן... דו מוזט זיין אויף די פיס; דו טאָרסט אזוי ניט ארומגעהען.

סעווערינע האָט זיך פארוואונדערט און האָט געשמייכעלט.

— אָבער פאר וואָס, מיין טהייערער? דו דארפסט זיך ניט בעאונרוהיגען; איך פארזיכער דיך אז ס'איז מיר גאָרניט קאַלט... נאַ, זעה, ווי היים איך בין!

און מיט א ליעבליכע בעוועגונג האָט זי זיך א לאָז געטהון איהם ארומצונעמען מיט איהרע נאקעטע אָרמס, פארדייסענדיג ארויף איהר קיילעכדיגען האַלז, וואָס האָט זיך אויפגעדעקט, ווייל דאָס העמד האָט זיך איהר אראָפגערוקט פון איין אקסעל. אָבער ער האָט זיך צוריקגעצויגען, ווערענדיג נאָך מעהר אויפגערעגט, און סעווערינע האָט מילד צו איהם געזאָגט: —

— נו, בייזער זיך ניט; איך גראָב זיך גלייך איין אין בעט. זיי רוהיג, איך וועל זיך ניט פארקיהלען.

און, ווירקליך, אז סעווערינע האָט זיך צוריק אריינגעלעגט אין בעט און האָט זיך די קאָלדערע ארויפגעשלעפט ביז'ן האַלז, איז ער, דאכט זיך, טאקי געוואָרען רוהיגער. דערצו נאָך, האָט זי ווייטער גערעדט אלץ מיט איהר רוהיגען טאָן; זי האָט איהם ערקלעהרט, ווי זי האָט זיך דאָס אויסגעארבייט איהר פּלאַן אין קאָפּ.

— אז ער וועט אָנקלאַפּען, וועל איך איהם געהען עפענען. פון אָנפאַנג האָב איך גערעכענט איך זאָל איהם ארויפפיהרען אהער, און דו וועסט אויף איהם ווארטען; אָבער ס'וואָלט דאָך דערנאָך געווען שווער איהם אראָפּצונארען צוריק אהער; און אין דעם צימער איז דאָ א פּארקעט, און דער אריינגאַנג איז גע־פלאַסטערט, און מיך וואָלט לייכט געווען אויסצו־וואשען, אויב ס'וואָלט פארפלעקט געוואָרען מיט בלוט... און זאָגאר, אז איך האָב זיך נאָר וואָס אויסגעטהון, האָב איך זיך דערמאָנט אָן א ראָמאַן, וואָס איך האָב געלעזען פון א מאַן, וואָס האָט זיך אויס־

געטהון גאר נאקעט אום צו הרגענען אן אנדערען, — פאר־שטעהסט ? מ׳וואשט זיך דערנאך ארום, און מ׳האט אויף זיך איין פארגליווערט טראפען בלוט ניט... נו, זאלסט זיך אויך בעסער אויסטהון, מיר זאלעןביידע פון זיך אראפנעהמען די העמדער ?

מיט שרעק האט זשאק אויף איהר געקוקט. אבער זי איז זיך געווען אזוי שטיל, די אויגען קלאהר ווי ביי א קליין מייד־דעלע, וואס זארגט בלויז דאפיר, אז די זאך זאל אזוי געטהון ווערען, אז עס זאל זיין דער בעסטער ערפאלג. אזוי האט זי איהם אויסגעזעהען, און ביים געדאנק, ווי זיי שטעהען עם ביידע אזוי נאקעט און ווערען בעשפריצט מיט דעם בלוט פון דעם ער־מארדעטען, האט איהם ביז׳ן מארך פון די ביינער אנגעכאפט א ציטער, דער אלטער עקעלהאפטער ציטער.

— ניין, ניין !... ס׳איז דאך טאקי ווי ביי די ווילדע, לאמיר איהם שוין פאר איין וועג, אויפעסען ? דו האסט דאך איהם זאגאר אויף אזוי פיעל ?

סעווערינע איז פלוצים געווארען פינסטער אין פנים. זשאק׳ס פראגע האט זי מיט א מאל אוועקגעריסען פון די איינ־צעלהייטען פון דעם פלאן און האט איהר געוויעזען דעם שרעקלי־כען מארד אליין, און די טרערען האבען זיך איהר געשטעלט אין די אויגען.

— שוין עטליכע מאנאטען, אז איך לייד פון איהם זעהר פיעל, — איך קאן איהם מעהר ניט ליעבען. הונדערט מאל האב איך דאס דיר שוין געזאגט : — כ׳בין בערייט אויף אלעם, אייד־דער צו פערבלייבען מיט איהם נאך א וואך. אבער ביזט גע־רעכט... ס׳איז שרעקליך צו דערגעהען אזוי ווייט !... אונזער בעגעהר צו זיין גליקליך אין איינעם דארף ווירקליך זיין שוין זעהר שטארק... בקיצור, מיר וועלען דאס טהון אין דער פינס־טער ; דו וועסט שטעהען הינטער דער טיהר, און אזוי ווי איך עפען איהם און ער קומט נור אריין, וועסטו טהון ווי דו פאר־שטעהסט... און איך וועל דיר דאביי עפים קאנען העלפען, אז דו

זאָלסט ניט דאַרפֿען אליין אלעם אויסשטעהען. איך וועל טהון וואָס איך וועל אם בעסטען קאָנען.

זשאק איז געשטאנען פאר'ן טיש; דאָ האָט ער בעמערקט דאָס מעסער, וואָס רובאָ אליין האָט שוין פריהער בענוצט, און וואָס סעווערינע האָט איצט דאָ אומיסטנע אוועקגעלעגט פאר זשאק'ן, אז ער זאָל איהם איצט דערלאנגען. דאָס אָפענע קלינגעל האָט געבלישטשעט אין דעם שיין פון'ם לאָמפּ. זשאק האָט גענומען דאָס מעסער, און עס בעטראַכט. זי האָט געשוויגען, אויך קוקענדיג אויף דעם קלינגעל. בשעת ער האָט דאָס נאָך געהאַט אין די הענד, איז קיין נוצען ניט געווען פון דעם צו רעדען. און זי האָט ניט געזאָגט א וואָרט, ביז ער האָט ער צוריק־אוועקגעלעגט אויף'ן טיש.

— ליעבינקער, זעהסט, איך איל דיך ניט; זאָל זיין אן אנדערש מאָל, אויב דו קאָנסט ניט.

אָבער זשאק האָט געמאַכט אן אונגעדולדיגע בעוועגונג; ער האָט זיך איינגע'עקשן'ט.

— וואָס מיינסטו בין איך דיר, — א פייגלינג? דאָס מאָל איז געענדיגט, שווער איך דיר!

אין דער מינוט, האָט דאָס הויז גענומען ציטערען אין דעם דונער פון א פאַרבייגעהענדען צוג, וועלכער איז פאַרביי ווי א בליץ, און אזוי נאָהענט, אז ער איז, דאַכט זיך, מיט דעם רויש פון די רעדער דורך געלאָפען דאָס צימער. זשאק האָט צוגע־געבען:

— דאָס איז זיין צוג. דירעקט פון פאַריז. ער וועט אַראָפּ אין באַראַנטען, און פון דאָרט אהער נעמט בלויז א האַלבע שעה.

און ניט זשאק און ניט סעווערינע האָט מעהר קיין וואָרט ניט גערעדט; זיי האָבען לאנג געשוויגען. און זיי האָבען זיך פאָרגעשטעלט רובאָ'ן, ווי ער קומט צו זיי איבער די שמאָלע סטעזשקעס, אין דער פינסטערער נאַכט. און זשאק האָט מע־באַניש, אויך גענומען געהען איבער'ן צימער, גלייך ווי ער וואָלט עפּיס געוואָלט אויף אַזאַ'ן אופן נאָכצעהלען יענעמ'ס טריט, וואָס ברענגען איהם בּיסלאַכווייז אַלץ נאָהענטער און נאָהענטער.

נאָך א טריט, נאָך א טריט ; און ענדליך וועט ער, זשאק, זיך אוועקשטעלען הינטער דער טיהר אין דעם אריינגאנג, און גלייך ווי יענער עפענט נור די טיהר, שטעקט ער איהם אריין דאָס מעסער אין האלז.

סעווערינע, מיט דער קאָלדרע איבער די אקסעל, איז זיך אלץ געבליבען אין בעט, מיט'ן פנים ארויף, און האָט אויף איהם נאָכגעקוקט מיט איהרע גרויסע אויגען, ווי ער געהט זיך הין און צוריק, און דאָס האָט זי איינגעשלעפערט, — די רעגעלמעסיג־קייט פון זיינע טריט, וואָס זיינען דאכט זיך, געווען, ווי דער צבקלאנג פון די טריט פון דעם אנדערען, דאָרט, אין דער ווייטענס. — א טריט נאָך א טריט, אָהן אן אויפהער, אָהן אן אָבשטעל. און אז ער וועט שוין ענדליך אָנקומען, וועט זי אראָפּשפּרינגען פון בעט און וועט איהם געהען עפענען די טיהר, באָרפיס, אָהן א ליכט. „דו ביסט עס מיין פריינד? קום אריין ; איך האָב זיך שוין געלעגט". און ער וועט איהר אפילו קיין צייט ניט האָבען צו ענטפערן, — ער וועט ניעדערפאלען אין דער פינסטער מיט א צושניטענעם האלז.

און ווידער איז א צוג פארבייגעלאָפען ; דער געהט שוין קיין פאריז, און בעגעגענט זיך מיט'ן ערשטען דירעקט ביי קרואַדע־מאָפּרא, בלויז א פינף מינוט רייזע פון דאנען, ערשט פינף מינוט, אלזאָ! אך, ווי לאנג דאָס וועט נעהמען צו וואַרטען א גאנצע האלבע שעה. אין זשאק'ן האָט ווידער געגומען צו טרייבען זיין בעדירפנים צו געהען, און ער איז געגאנגען פון איין עק צימער צום צווייטען. און ער האָט שוין געהאלטען אין פרעגען זיך די בעאונרוהיגענדע פראגע, ווי אלע מענער, וואָס זיינען אָבגעשוואכט פון עפּיס א נערוועז־קראנקהייט: — וועט ער דאָס זיין בכח?

זשאק האָט זיך שוין אין דעם פונקט גוט געקענט, דאָס קומט שוין פאָר צום צעהנטען מאָל: .. צוערשט, די ענטשלאָסענהייט, די פאָלקאָמענע זיכערהייט, אז ער וועט הרג'ענען... דערנאָך, פארקלעמט דאָס הארץ, און עס נעמט איהם ווארפען הענד און פיס. און דערנאָך זיין אָבהענטיגקייט ; ער האָט קיין דעה

ניט איבער זיינע אייגענע מוסקולען, וועלכע ווערען מיט א מאָל ווי ליימענע. און אום זיך ווידער א מאָל אריינצוגעבען מעהר מוטה, נעמט ער זיך ווידער ברענגען די ראיות, וואס ער האָט שוין אזוי פיעל מאָל איבערגעקייט: אז זיין אינטערעס פאָדערט דעם טויט פון דעם מאן, אז איהם שטעהט פאר א גליק אין אמעריקא, אז ער וועט קאָנען נעמען די פרוי, וואס ער ליעבט.

און דאס ערגסטע דאביי איז איצט דאס, וואס זי, סעווערינע, ליעגט דא פאר איהם א האלב־נאקעטע, און ער ווייסט שוין, אז ער וועט דאס מאָל אויך ניט קאָנען: ווייל ער פיהלט, אז ער איז שוין ניט ביי זיך אין די הענד, .. זיין אלטע קליפה האלט איהם ווידער. דער נסיון איז צו גרויס, .. דאס אָפענע מעסער, די פרוי... און געגען א מינוט שוין, ווי ער ראנגעלט זיך מיט זיך אליין. אָבער ניין; דאס מאָל איז ער ענטשלאָסען, ער וועט דאס טהון; היינט וועט ער קאָנען...

און זשאק ווארט אויף דעם מאן, שפאנענדיג איבער'ן צימער, פון דער טיהר צום פענסטער; און ער געהט יעדעס מאָל פארביי דאס בעט, און וויל אויף דעם אפילו א קוק ניט טהון.

סעווערינע ליעגט זיך אין בעט; ווי זיי האָבען זיך עס אביסעל געהאלזט און געליעבט אין די הייסע און פינסטערע שטונדען פון דער פערגאנגענער נאכט! זי ליעגט און ריהרט זיך ניט. דער קאפ ריהרט זיך ניט אויף דעם קישען. בלויז מיט די אויגען קוקט זי איהם נאך הין און צוריק; זי שרעקט זיך אויך; זי האָט אויך אנגסט, טאָמער וועט ער היינט אויך ניט וואגען, .. היינטיגע נאכט אויך ניט... אך, צו מאכען אן ענדערפון, אנצוהויבען פון דאס ניי, .. זי האָט מעהר ווי דאס ניט געוואָלט אין דער אונבעוואוסטזיננינקייט פון איהר הארצען, וואס קאן ליעבען, און זיך איבערגעבען נור דעם מאן; וואס זי ליעבט, און האָט קיין רחמנות זאגאר ניט פאר יענעם מאן, וועלכען זי האָט קיין מאָל ניט געוואָלט. אז ער שטערט זיי, דארף מען פון איהם פטור ווערען, .. וואס קאן זיין נאך נאטירליכער? און זי, פארקעהרט, האָט גאר בעדארפט זיך ברענגען ראיות, אז דער פארברעכען איז עקקעלהאפט; און גלייך ווי דאס בילד פון בלוט

איז איהר נור ארויס פון קאָפּ, צוזאַמען מיט די שרעקליכע איינ־צעלהייטען, ווערט זי ווידער רוהיג, און שמייכעלט, און איהר פּנים איז אונשולדיג, צערטליך, שטיל.

סעווערינע האָט, דאכט זיך, גאַנץ גוט געקענט זשאַק'ן. דאָך האָט זי זיך איצט עפּיס פאַרוואונדערט. ער האָט געהאַט אַ שעהנעם, קיילעכדיגען קאָפּ, געקרייזעלטע האָאָר, זעהר שווארצע וואָנסעס, שווארצע אויגען, מיט גאָלד־געלע פּינטעלאך ארום דעם שוואַרצאַפּעל; אָבער זיין אונטערשטער באַק־ביין האָט ביי איהם ארויסגעשטאַרטשעט זעהר ווייט, ווי ביי א חיה, און דאָס האָט איהם זעהר ניט געפּאַסט. פאַרבייגעהענדיג לעבען בעט, האָט ער ווי געגען זיין אייגענעם ווילען אויף איהר דאָך אַ קוק געטהון, און דער בליק אין זיינע אויגען האָט עפּיס אַ שיין געטהון ווי מיט עפּיס רויטעס, און ער איז מיט אַ מאָל מיט'ן גאַנצען קערפּער אָב־געשפּרונגען צוריק. פאַר וואָס מיידט ער זי אויס? איז דאָס אפשר דערפאַר, וואָס זיין מוטה פאַרלאָזט איהם אויך דאָס מאָל?

שוין אַ צייט, זייט סעווערינע פיהלט אין זיך עפּיס אַן אונ־ערקלעהרליכען אינסטינקטיווען שרעק; ניט האבענדיג די מינ־דעסטע אידעע פון דעם געפאהר, וואָס העגנגט איצט שטענדיג איי־בער איהר, מיינט זי, אז דאָס האַרץ זאָגט איהר, אז זי וועט זיך מיט זשאַק'ן גיכען שיידען. און דאָ קומט איהר פּלוצים אָן די זיכערהייט, אז אויב ער וועט חיינט אויך דעם מוטה ניט האָבען צו דערלאַנגען דעם קלאַפּ, וועט ער זי אוועקוואַרפען און וועט שוין מעהר צוריק ניט קומען, און זי בעשליעסט ביי זיך, אז ער מוז הרג'ענען, אז זי ווייסט שוין ווי איהם איינצוגעבען מוטה, אויב ער וועט אליין ניט קאָנען.

און ווידער פליהט פאַרביי נאָך אַ צוג, .. אַן ענדלאָזער פראַכט־צוג, און די וואַגאָנעס קייקלען זיך אָהן א עגד און אָהן א סוף אין די דריקענדע שטילקייט פון דעם צימער.

סעווערינע האָט זיך אָנגעלעהנט אויף אַן עלענבויגען און האָט געוואַרט אז דאָס קלאַפּעריי פון דעם שטורם־ווינט זאָל זיך שוין אָבטראָגען פון דאנען ערגיץ וואו אין די פאַרשלאָפענע פעלדער.

.. נאָך איין פיערטעל שטונדע, .. האָט זשאַק ארויסגע־רעדט אין דער הויך. .. ער איז שוין אַריבער דעם וואַלד אין בעקור, ער איז שוין האַלב וועג. אַך, ווי לאַנג דאָס געדויערט!

אומקעהרענדיג זיך צוריק צום פענסטער, האָט זשאַק, ביים בעט, דערזעהען סעוורינע׳ן אין איין העמד.

— אז מיר זאָלען אראָפּנעהמען מיט׳ן לאָמפּ, — האָט זי ער־קלעהרט, וואָלסטו גוט געקענט בעקוקען דאָס פּלאַץ, וואָלסט זיך אוועקגעשטעלט, און איך וועל דיר ווייזען, ווי איך עפען די טיהר, און ווי דו דאַרפסט דערלאַנגען דעם קלאַפּ.

ער איז אָבגעשפּרונגען, ציטערענדיג.

— ניין, ניין! קיין לאָמפּ.

— הער דאָך אויס: מיר וועלען גלייך פאַרשטעלען די שיין. מיר מוזען דאָך וויסען, וואו מיר זיינען דאָ.

— ניין, ניין! ליעג וואו דו ליעגסט!

אָבער זי האָט איהם דאָס מאָל ניט געפאָלגט; אין געגענ־טהייל, זי האָט זיך געלאָזט צוגעהען צו איהם מיט דעם אונווידער־שטעהנדליכען און דעספּאָטישען שמייכעל פון דער פרוי, וועלכע ווייסט איהר מאכט, וואָס די ליעבע שענקט איהר. אז זי וועט איהם נור ארומנעמען, וועט ער איהר נאָכגעבען, וועט ער טהון, ווי זי הייסט. און זי האָט ווייטער גערעדט, מיט א לאַסטשענדע שטימע, כדי איבער איהם צו געוועלטיגען.

— אַך, מיין טהייערער, וואָס איז היינט מיט דיר? ס׳קומט אויס, ווי דו שרעקסט זיך פאַר מיר. אז איך וויל צוגעהען צו דיר, טרעטסטו אָפּ פון מיר. און דו זאָלסט וויסען, ווי איך נויטיג זיך איצט, אין דער מינוט, אַז דיר זיך אָנצושפּאַרען, דיך צו פיהּ־לען לעבען מיר, אז מיר זיינען בעשטענדיג איינס, אויף אימער און אימער, — הערסט!

און זי האָט איהם ענדליך צוגעשפּאַרט צום טיש. און ער האָט זיך שוין ווייטער ניט געקאָנט אָבטראָגען פון איהר, און ער האָט אויף איהר געקוקט אין דעם העלען שיין פון לאָמפּ. קיין מאָל האָט ער זי פריהער נאָך ניט געזעהען אזא ווי יעצט, — דאָס אראָפּגעגליטשטע העמד, די האָאר פאַרקאַמט ארויף זעהר הויך,

— אזוי אַז זי איז געוועזן כמעט נאַקעט, דער האַלז אין גאַנצען נאַקעט, די ברוסט נאַקעט... זשאַק האָט זיך ווי געשטיקט, נאָך זיך ראַנגלענדיג מיט זיך; אָבער דער ציטער האָט איהם שוין אַרומגעכאַפּט; ער איז שוין ווי פאַרשיכור'ט פון דעם בלוט; ער קאָן זיך שוין ניט בעהערשען. ער דערמאָנט זיך, אַז דאָ ליעגט דאָס מעסער, אויף'ן טיש, הינטער זיינע פּלייצעס: ער פיהלט שוין דאָס מעסער; ער דאַרף בלויז אויסשטרעקען די האַנד.

אָבער ער שטרענגט זיך נאָך אָן און רעדט קוים אַרויס:

— לעג זיך צוריק, — איך בעט דיך!

אָבער זי פאַרשטעהט איהם ניט; זי מיינט גאָר, אַז ער ציטערט עס אַזוי אויס שטאַרקע ליידענשאַפט צו איהר. און זי אַליין האָט דערמיט זאָגאַר ווי שטאָלצירט. און צו וואָס זאָל זי איהם איצט פאָלגען, אַז זי וויל, היינט אבענד זיין געליעבט שטאַרק, שטאַרק מיט אַלע כחות, — משוגע צו ווערען, און ווי א בוויגיג קעצעלע, איז זי צו נאָהענטער צו איהם, אַלץ נעהענטער.

— אַך, נעהם מיך אַרום... נעהם מיך אַרום שטאַרק, שטאַרק, ווען דו ליעבסט מיך, און דאָס וועט אונז גיעבען מוטה... יאַ, מוטה! אַך, ווי מיר דאַרפען מוטה. מיר דאַרפען זיך ליעבען אַנדערש ווי אַנדערע מענשען, שטאַרקער ווי אַנדערע, כדי מיר זאָלען קאָנען טהון, וואָס מיר ווילען טהון... נעהם מיך אַרום מיט'ן גאַנצען הארצען, מיט דיין גאַנצער נשמה.

ווי א דערשטיקטער, האָט ער שוין מעהר ניט געקאָנט אָטהעמען. אין קאָפּ האָט ביי איהם אָנגעהויבען צו רוישען, ווי אין דעם טומעל פון א גאַנצען עולם, און ער האָט ניט געקאָנט הערען. הינטער די אויערען האָט איהם געברענט ווי מיט צוויי פייערדיגע שפּיעזען, וואָס האָבען איהם געלעכערט דעם מח, איהם אָבגענומען הענד און פיס, אַרויסיאָגענדיג איהם פון זיך אַליין, מאַכענדיג פּלאַץ פאַר דער חיה אין איהם. שוין, אויס: די הענד זיינען ניט זיינע, אין זיין בעזוויפענהייט מיט דער נאַקעטער פרוי. איהרע הוילע בריסט דריקען זיך צו זיינע קליידער, דער נאַקעטער האַלז, — אַזאַ ווייסינקער, אַזאַ דעליקאַטער, — איז אויסגעשטרעקט. און עס ציהט איהם; ס'איז ניט

אויסצוהאלטען; און דער ווארעמער, שארפער, בעזויפענדער געדוך פון איהר ווארפט איהם אריין אין דעם לעצטען גראד היץ, דער קאפ דרעהט זיך, זיין בעוואוסטזיין געהט אויס; און זיין ווילענסקראפט, — צערשטערט, פארניכטעט, — ווערט פאר־שווינדען.

— נעהם מיך ארום, מיין טהייערער; מיר האבען נאך איין מינוט... ווייסט דאך, ער דארף גלייך אנקומען, און אויב ער איז געגאנגען שנעלער אביסעל קען ער דא באלד זיין, אנקלאפען יעדע סעקונדע... אויב דו ווילסט טאקי ניט מיר זאלען ארונ־טערגעהען צו איהם, טא געדענק גוט... איך עפען די טיהר; דו שטעהסט פון הינטען און — ווארט ניט, און טאקי באלד, אה! באלד, אויף'ן ארט... אבי וואס שנעלער צו מאכען אן ענד... איך ליעב דיך אזוי, מיר וועלען זיין אזוי גליקליך! און ער, — ער איז א שלעכטער מענש; ער האט מיך געצוואונגען צו ליידען, אזוי פיעל; ער איז די איינציגע שטערונג צו אונזער גליק!... אה, גיב מיר א קוש, אך! שטארק, שטארק! גיב מיר אזא קוש, גלייך ווי דו וואלסט מיך וועלען אויפעסען, ווי דו וואלסט מיך איינגעשלונגען!...

ניט אומקוקענדיג זיך, האט זשאק געטאפט פון הינטען מיט דער רעכטער האנד, און גענומען דעם מעסער. געגען א מינוט האט ער איהם געדריקט אין זיין פויסט. איז איהם ווירקליך צו־ריקגעקומען די דורשט ראכע צו נעמען פאר די פארצייטיגע בע־ליידיגונגען, וועלכע ער האט ניט אנגעהויבען צו געדענקען, — דיעזע אנגעזאמעלטע ביטערקייט פון זכר צו זכר, וואס איז גע־באָרען געווארען פון דעם ערשטען געשלעכטס בעטרוג אין די טיעפעניש פון די פינסטערע הוילען? ער האט אנגעשטעלט אויף סעווערינע'ן זיינע צוטומעלטע אויגען, פיהלענדיג אין זיך די דורשט ארויפצוווארפען זי צו זיך אויף די פלייצעס א טויטע,— דעם קרבן, וואס ער האט ארויסגעריסען פון די אנדערע זכרים. עס האט זיך געעפענט די שרעקליכע טיהר צו דיעזען פינסטערען געשלעכט אבגרונד, —אויס ליעבע זאגאר צו טויטען, פערניכטען, אבי איינער אליין צו בעזיצען.

— גיב מיר א קוש, גיב מיר א קוש !...

סעווערינע האָט צוריקגעוואָרפען איהר מילדעס געזיכט, און מיט א מין בעטענדער צערטליכקייט האָט זי אויסגעשטרעקט איהר נאקעטען, רייצענדען האלז...

ווען ער האָט נור דערזעהען דאָס ווייסע לייב, האָט ער מיט דער שנעלקייט פון א בליץ, א הויב געטהון דעם פויסט, וואָס איז געווען בעוואפענט מיט'ן מעסער. זי האָט דערזעהען דאָס שיינ־ענדע קלינגעל און האָט זיך געגעבען א וואָרף צוריק, דאָס מויל אָפען פון איבערראשונג און שרעק.

— זשאק, זשאק... מיך, גאָט, מיין גאָט ! וואָרום ? וואָרום ?

מיט צוזאַמענגעדריקטע צייהנער, און ניט ענטפערענדיג א וואָרט, איז איהר זשאק נאָכגעלאָפען, און נאָך א קורצען שטרייט מיט איהם, איז זי ווידער אויסגעקומען ביי'ם בעט. זי האָט אָב־געטרעטען א צוואוויילדעטע, אן אונבעשיצטע ; דאָס העמד איז אויף איהר געווען אין גאנצען צוריסען.

— וואָרום ? מיין גאָט ! וואָרום ?

זשאק האָט ארונטערגעלאָזט די האנד און דאָס מעסער האָט איהר די פראגע איבערגעהאקט. ארייגשטעכענדיג דאָס מעסער, האָט ער עם מיט א מין שרעקליכען תענוג איהר אין האלז אויס־געדרעהט. ער האָט איהר געגעבען דעם זעלבען שטאָך, ווי דער הויפט־ריכטער גראנמארען האָט געקראָגען ; און אויף דעם זעל־בען פלאץ ; און מיט דער זעלבער רציחה... האָט זי צייט גע־האָט א געשריי צו טהון ? דאָס ווייסט ער ניט...

גראדע אין דער מינוט איז דורכגעפלויגען דער עקספרעס־צוג פון פאריז מיט אזא שטורם און אזוי שנעל, אז די ערד האָט אזש געציטערט ; סעווערינע איז געווען טויט גלייך ווי דער דונער פון דעם שטורם האָט זי דערשלאָגען.

איצט האָט זשאק אונבעוועגליך געקוקט אויף סעווערינע'ן, וועלכע איז געלעגען ביי זיינע פיס, לעבען בעט, דער צוג האָט זיך נאָך געהערט פון דער ווייטען און זשאק האָט געקוקט אויף איהר אין דער דריקענדער שטילקייט פון דעם רויטען צימער. און צווישען די מיט רויטען בעצויגענע ווענט און די רויטע פאר־

האנגען, איז סעווערינע געלעגען אויף דער ערד. און האט שטארק געבלוטעט ; דער רויטער שטראם האט איהר גערינען צווישען די ברוסטען, האט זיך איהר צוגאסען איבער'ן בויך, איבער די ריפען, און פון דארטען איז ער אראבגערונען אין גרויסע טראָ־פען אויף'ן פארקעט. דאס האלב־צוריסענע העמד איז אין גאנ־צען געווען איינגעווייקט אין בלוט. ער וואלט קיין מאל ניט גע־גלויבט אז זי קאן האבען אזוי פיעל בלוט. און וואס האט זשאק'ן שטארק צוגעצויגען, אזוי אז ער האט ניט געקענט אוועקנעהמען די אויגען, איז געווען די מאסקע פון עקעלהאפטען שרעק, וואס דער טויט האט איהר אנגעטהון אויף'ן פנים, — דאס פנים פון דער שעהנענקער, אנגענעהמער, מילדער פרוי. איהרע שווארצע האאר האבען זיך אויפגעשטעלט, — א שלייער פון שרעק, פינס־טער ווי די נאכט. איהרע ברייט־געעפענטע, בלויע אויגען — צור־ווילדעטע און צושראקענע — האבען נאך אלץ געקוקט מיט א פראגע אין דער געהיימניס : — ווארום, ווארום האט ער זי ער־מארדעט ? און אזוי איז זי צוטראטען און אוועקגעראמט גע־ווארען דורך דעם שלעכטען שיקזאל, א צערטליכע און אן אונ־שולדיגע, ניט וויסענדיג און ניט פערשטעהענדיג אז דאס לעבען איז פול מיט שמוץ און מיט בלוט.

זשאק האט זיך פערוואונדערט. ער האט דערהערט דאס וואָרטשען פון א בהמה, דאס ברוקען פון א חזיר, דאס רעווען פון א לייב ; אבער באלד האט ער זיך בערוהיגט, ווייל דאס האט ער אליין אזוי געבראפעט. ענדליך, ענדליך ! ער האט זיך בע־פריעדיגט, ער האט ערמאָרדעט ! יא, ער האט עס ענדליך ער־פילט ! א גרענצלאזע פרייד ! אן אונגעהייערער פערגעניגען האט איהם ארומגענומען אין דיעזער פולער בעפריעדיגונג פון זיין אייביגען וואונש. ער האט געשפירט ווי א מין שטאלצע פער־וואונדערונג, דאס שטייגענדע געפיהל פון הערשונג פון דעם זכר, די נקבה האט ער ערמאָרדעט, זי איז געווען זיינע אליין, גראדע ווי ער האט דאס שוין אזוי לאנג געוואלט: זי זאל זיין זיינע, אין גאנצער, אפילו מיט'ן רעכט זי צו פערניכטען. זי איז שוין ניטא, זי וועט שוין קיין מאל צו קיינעם ניט געהערען...

מיט א שארפען וועהטאג האט ער זיך פלוצלינג דערמאנט אין א צווייטען מארד, אן דעם טויטען קערפער פון דעם הויפט־ריכטער גראנמארען, וועלכען ער האט געזעהען אין יענער שרעק־ליכער נאכט, געגען א פינף הונדערט מעטר פון דאנען. גראדע ווי פון יענעם, איז אויך פון דיעזען ווייסען מענשליכען קערפער, וואס איז בעגאסען מיט בלוט, געווארען ניט מעהר, ווי צוריסענע שטיקער, — א מין צובראכענע ליאלקע, א צופוילטע טראנטע; און דאס האט געמאכט פון דעם מענשען נור איין קלאפ פון'ם מעסער. יא, אזוי איז דאס טאקי געווען! ער האט ערמארדעט, און אט וואס ליעגט פאר איהם איצט אויף דער ערד. זי אויך, גראדע ווי יענער, האט געגעבען א פאל צוריק; אבער זי איז געפאלען אויפ'ן רוקען, די לינקע האנד אונטער דער זייט, די רעכטע איינגעבויגען און האלב אבגעריסען פון'ם אקסעל. אין יענער נאכט, קוקענדיג אויף דעם געשטאכענעם מאן, האט ער דען ניט געשווארען, מיט א שטארק קלאפענדעם הארץ, אז ער מוז אויך אמאל וואגען, ווען עס וועט איהם אנכאפען דער שטייגענדער דורשט צו הרג'ענען. אה! ניט צו זיין קיין פייגלינג, זיך בע־פריעדיגען, און ארייננשטעכען דאס מעסער! אונבעוואוסטער־הייט איז דאס געפיהל געוואקסען און זיך געשטארקט אין איהם; זייט א יאהר שוין, אז ס'איז ניט אוועקגעגאנגען קיין איינציגע שטונדע, וואס ער זאל זיך ניט ערנעהענטערן צו דעם אונפער־מיידליכען. זאגאר אין די ארעמס פון דיעזער פרוי, אונטער איהר קושען, איז זיך די שטילע ארבייט געגאנגען פארווערטס; די ביידע מארדען זיינען צוזאמענגעשמאלצען געווארען אין איי־נעם, איז דען דער צווייטער ניט געווען די לאגישע פאלגע פון דעם ערשטען?

א פערטויבענדע קנאקעריי, דאס ציטערען פון דעם הויז האבען זשאק'ן געבראכט צו זיך; ער איז געשטאנען מיט'ן מויל אפען, שטארק פערטיעפט, לעבען דער טויטער. וואס איז דאס? האט אימיצער די טיהרען איינגעבראכען? זיינען דאס מענשען געקומען איהם ארעסטירען? ער האט זיך ארומגעקוקט און האט ארום זיך גאר ניט געפונען. אך, יא, דאס איז געווען ווידער

א מאָל א צוג און רובאַ, וואָס דארף באַלד אָנקלאַפּען, און וועלכען ער וויל הרג'נען? אָן איהם האָט ער גאָר פערגעסען. זשאַק'ן האָט דאָס גאָר ניט באַנג געטהון, אָבער ער האָט געהאַל־טען זיין טראָט פאר נאַריש. צו וואָס? וואָס האָט דאָ פּאַ־סירט? די פרוי, וואָס ער האָט געליעבט, און וואָס האָט איהם ליידענשאפטליך געליעבט, ליעגט איצט אויף'ן פארקעט מיט א צושניטענעם האַלז; אין דער צייט, וואָס איהר מאַן, — די הויפּט־שטערונג צו זייער גליק, — לעבט. און אָט קומט ער איצט אָן, שריט ביי שריט, אַלץ נעהענטער און נעהענטער, אין דער פינסטערניש. מאָנאַטען לאַנג שוין ווי איהם רובאַ'ן, היטען אָפּ זשאַק'ס ערציהונג און זיינע אידעען פון מענשליכקייט, לאַנזאַם ערוואָרבענע און גע'ירש'ענטע פון דור דורות. אָט דעם מענשען האָט ער ניט געקאָנט אָפּוואַרטען! און דאָ, אין געגענטהייל, זאָגאָר געגען זיין אייגענעם אינטערעס, לאָזט ער זיך הינרייסען פון די דורשט נאָך געוואַלד, — אויך א גע'ירש'ענטע, — פון דער בעדירפנים צו בעגעהען א מאָרד, וואָס האָט אין די פּאַרצייטיגע ווילדער געצוואונגען איין חיה זיך צו וואַרפען אויף דער צוויי־טער. און ווירקליך, הרג'ט מען דען מיט איבערלעגונג? מען הרג'ט נור אונטער'ן איםפּולס פון בלוט און נערווען, — אן אי־בערבלייבעניש פון די פּאַרצייטיגע שטרייטען, די נויטיגקייט צו לעבען, און די פרייד זיך צו פיהלען דער שטאַרקערער.

זשאַק האָט שוין איצט געפיהלט נור די מיעדקייט פון דער בעפריעדיגונג, אָבער ער איז ווי צוטומעלט: ער וויל דאָס פער־שטעהען, אָבער אין דער טיעפעניש פון זיין בעפריעדיגטער ליי־דענשאפט האָט ער ניט מעהר געפונען, ווי די ערשטוינונג און דאָס ביטערע, טרויעריגע בעוואוסטזיין, אַז פאַרריכטען קאָן מען שוין דאָס ניט. דאָס אויסזעהען פון דער אונגליקליכער מיט איהר דערשראָקענעם, פראַגענדען בליק איז איהם געוואָרען אונערטרעג־ליך. ער האָט געוואָלט אָבקעהרען די אויגען, אָבער ער האָט דערפיהלט, אַז עפּעס אַן אַנדערע, ווייסע פיגור שטעהט ביים עק בעט... קומט שוין דער מת אַזוי שנעל איהם זיך צו בעווייזען? אָבער ער דערקענט פלאָרע'ן. זי איז שוין אמאָל געקומען, ווען

ער האָט געהאט היץ נאָך׳ן אונגליק. קיין צווייפעל, זי טריאומ־פירט איצט אין איהר ראַכע...

זשאַק ווערט פערגליווערט פון שרעק; ער האָט זיך געוואונ־דערט, וואָס מהוט ער דאָ? וואָס זאמט ער זיך דאָ אזוי לאנג אין דיעזען צימער? ער האָט בעגאנגען א מאָרד, ער איז אָנ־געזעטיגט, בעפריעדיגט און בעזויפט פון דעם שרעקליכען וויין פון פערברעכען...

און ער אנטלויפט. ער פארטשעפּעט זיך אָן מעסער אויף דער ערד; ער לויפט שנעל אראָפּ פון די טרעפּ און עפענט די פּאַ־ראדנע טיהר, גלייך ווי די קליינע טיהר וואָלט ניט געווען גרויס גענוג, און פליהט ווי משוגע ארויס אין דרויסען, אין דער טינט־שווארצער נאַכט, און ווערט פערשוואונדען. ער האָט זיך אפילו קיין איין מאָל ניט אומגעקוקט. און דאָס פערשאָלטענע הויז, וואָס איז געשטאַנען מיט דער זייט ביים ברעג פון וועג, איז איבער געבליבען פון הינטען אין דער מאַכט פון טויט.

דיעזע נאַכט, גראדע ווי אין די פריהערדיגע, איז קאַביש אריבערגעקראָכען דעם פּלויט, און האָט זיך אַרומגעדרעהט אונ־טער סעווערינע׳ס פענסטער. ער האָט גוט געוואוסט, אז מען ווארט אויף רובאָ׳ן און האָט זיך ניט געוואונדערט, וואָס ער האָט געזעהען די שיין דורך די שפּאלטען פון׳ם לאָדען. אָבער דיזער מאַן וואָס איז אראָבגעשפּרונגען פון דעם פּאַראַדנעם אַריינ־גאַנג, און איז ווי אַ צו־ווילדעטער אוועקגעלאָפען איבער די פעל־דער, האָט איהם ווי צוגענעגעלט פון פערוואונדערונג. עס איז שוין סאַי ווי סאַי געווען צו שפּעט נאָכצויאָגען זיך נאָך דעם אַנטלאָפענעם. און דער דערשראָקענער און פערוואונדעטער שטיין ברעכער איז געבליבען שטעהן פאר דער אָפענער טיהר פון דעם אַריינגאַנג, וועלכע האָט אויסגעזעהען ווי די עפענונג פון אַ פינ־סטערער הייל. ער האָט זיך געשלאָגען מיט דער דעה. וואָס האָט פּאַסירט? זאָל ער אפשר אריינגעהן? די טיעפע שטילקייט, די פאָלקאָמענע אונבעוועגליכקייט און דער ברענענדער לאָמפּ, דאָרט אויבען, האָבען איהם געדריקט אויפ׳ן הארצען מיט אַ שטייגענדער אַנגסט.

ענדליך האָט זיך קאַביש בעשלאָסען און איז, אַנטאַפּענדיג מיט די הענד, ארויםגעגאַנגען. פאַר דער אָפענער טיהר פון׳ם צימער האָט ער זיך ווידער אָבגעשטעלט. אין דער שטילער ליכט פון׳ם לאָמפּ, האָט זיך איהם פון דער ווייטען אויסגעוויזען, אז נעבען בעט ליעגט אַ גאַנצער באַרג קליידלאַך. סעווערינע האָט זיך שוין, אָהנע צווייפעל, אויסגעטהון. מיט שרעקעניש און מיט אַ קלאַפּענדען האַרץ האָט ער זי שטיל אַ רוף געטהון. דאָ האָט ער פּלוצלונג דערזעהען דאָס בלוט, ער האָט אַלעס פערשטאַנען, האָט זיך געגעבען אַ לאָז מיט אַ שרעקליכען געשריי, וואָס האָט זיך ארויסגעריסען פון זיין צובראָכענעם האַרצען. מיין גאָט! דאָס איז זי — אַן ערמאָרדעטע, און אַנידערגעשליידערט אין איהר אונגליקליכער נאַקעטקייט!.....

עס האָט זיך איהם אויסגעוויזען, אַז זי אָטהעמט נאָך, און איהם האָט אָנגענומען אַזאַ פערצווייפלונג, אַזאַ פּיינליכע שאַנדע זי צו זעהען גוסס׳ן אַ נאַקעטע, אַז ער האָט זי אַ כאַפּ געטהון, ווי אַ ברודער, אין זיינע אָרמס, האָט זי אויפגעהויבען, אוועקגע־לעגט אויפ׳ן בעט; ער האָט אויפגעהויבען דאָס ליילאַך, זי צוצודעקען. אָבער מיט דיעזער אומאַרמונג, — די איינציגע ליעבליכקייט, וואָס ער האָט ווען עס איז פון איהר געהאַט — האָט ער זיך מיט בלוט איינגעשמירט ביידע הענט און די ברוסט. איהר בלוט האָט פון איהם געקאַפּעט...

פּלוצלונג האָט ער דערזעהען רובאָ׳ן און מיזאַר׳ן, וועלכע זיינען נאָר וואָס אריינגעגאַנגען. זיי האָבען זיך אויך בעשלאָסען ארויפצוקומען, ווען זיי האָבען געפונען אַלע טיהרען אָפען. רובאָ איז אָנגעקומען אַביסעל שפּעטער, ווייל ער האָט זיך אָבגעשטעלט רעדען מיט מיזאַר׳ן, וועלכער האָט איהם דאַן אַביסעל באַגלייט, פאַרטזעצענדיג דעם געשפּרעך. זיי האָבען ביידע פערוואונדערט געקוקט אויף קאַביש׳ן, ביי וועמען די הענט זיינען געוועזען פאַרבלוטיגט, ווי ביי אַ קצב.

— דער זעלבער שטאָך, ווי ביים הויפּט־ריכטער, — האָט געזאָגט מיזאַר, בעטראַכטענדיג די וואונד.

רובא האָט געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ, ניט ענטפערענדיג און ניט זייענדיג אים שטאַנדע אָבצורייסען די אויגען פון סעווע־רינע'ן, פון איהר פּנים מיט'ן אויסדרוק פון העסליכען שרעק, מיט איהרע שוואַרצע האאר, אויפגעשטעלט איבער'ן שטערן, און מיט איהר ברייט אויפגעעפענטע בלויע אויגען, וואָס האָבען גע־פרעגט: ווארום?

.12

דריי מאָנאַט שפּעטער, אין א ווארימער יוני נאַכט, האָט זשאַק געפיהרט דעם עקספּרעס קיין האַוור, וואָס איז ארויס פון פּאַריז האַלב זיעבען. זיין נייע מאַשין, נומער 608, וועלכע ער האָט דער ערשטער גענומען צו דער ארבייט, איז ניט געווען גע־האָרכזאַם אָדער ריהרעווריג; זי איז געווען גראַדע ווי די יונגע פערדלאַך, וועלכע מען דאַרף לאַנג צוגעוואָהנען, איידער זיי לאָזען זיך אָנטהון דעם צוים. זעהר אָפט האָט ער זי געשאָלטען מיט קללות און האָט געבענקט נאָך „ליזאַ'ן"; ער האָט אויף איהר שטענדיג געמוזט אויפּפּאַסען, און האָט קיין מאָל ניט געטאָרט אראָבנעהמען די האַנד פון דעם רעגוליאַר־רעדעל. אָבער יענע נאַכט איז דער הימעל געווען אַזוי שעהן און אַנגענעהם, אַז איהם האָט זיך פערגלוסט צו זיין עטוואָס וועניגער שטרענג און איהר געבען אביסעל די פרייהייט צו לויפען לויט איהר פאַנטאַזיע; דאָס איינאָטהמען פון דער פרישער, פרייער לופט האָט איהם זעהר צופרידען געמאַכט. ער האָט זיך נאָך קיין מאָל ניט גע־פיהלט אַזוי גוט: קיינע געוויסענביסע, א בערוהיגטער און פול מיט גליקליכער צופרידענהייט.

זשאַק, וועלכער האָט אויפ'ן וועג קיין מאָל ניט גערעדט, האָט איצט געמאַכט שפּאַס מיט פּעקע'ן, וועלכען מען האָט איהם ווידער געגעבען אַלס הייצער.

— ווי קומט עס? עפּיס קוקסט איהר מיט די אויגען אַזוי גלייך ווי איהר וואָלט א חוץ וואסער קיין מאָל גאַר ניט גע־טרונקען.

און ווירקליך, פּעקע האָט געגען זיין געוואָהנהייט אויסגע־

זעהען ניכטער און זעהר טרויעריג. ער האט געענטפערט מיט א שארפער שטימע:

— מען דארף עפענען די אויגען, ווען מען וויל זעהן קלאהר.

זשאק האט מיט פערדאכט אויף איהם א קוק געטהון, ווי א מענש ביי וועמען דאס געוויסען איז ניט גאנץ ריין.

א וואך פאר דעם האט זשאק ענדליך בעשלאסען זיך צו־זאמען קומען מיט דער געליעבטער פון זיין חבר, מיט דער שרעקליכער פילאמענע׳ן, וועלכע האט זיך שוין פון א לאנגער צייט געדרעהט ארום איהם ווי א מאגערע פערליעבטע קאץ. ביי זשאק׳ן האט זיך דא ניט געהאנדעלט וועגען דעם געשלעכט־ליכען געפיהל; ער האט זיך נור נאכגעגעבען דעם וואונש צו מאכען א פראבע, צי ער איז שוין אין גאנצען אויסגעהיילט, נאך דעם ווען ער האט שוין צופרידען געשטעלט זיין שרעקליכע בעדירפנים? קען ער, אט מיט דיעזער פרוי לעבען און איהר ניט אריינשטעכען א מעסער אין האלז אריין? שוין צוויי מאל איז ער ביי איהר געוועזען, — און גאר ניט: — קיין אונרוהע, קיין שרעק! זיין גרויסע פרייד, זיין רוהיגער פרעהליכער אויס־זעהען, האט, קאן זיין, אבגעהאנגען, אפילו אהן זיין וויסען, פון דער צופרידענהייט, אז ער איז א מענש גלייך מיט אלע מענ־שען.

ווען פעקע האט געעפענט דעם אויוון פון לאקאמאטיוו אריינצו־ווארפען קוילען, האט איהם זשאק אבגעשטעלט:

— ניין, ניין! טרייבט זי ניט צו פיעל; די מאשין געהט גוט.

דער הייצער האט אויסגעשאסען מיט א שטראם זידלעריי.

— גוט? אזא יאהר אויף איהר.... אזא שמוציגע.... אזא בעסטיע.... אז איך דערמאן זיך נור אז אויף יענע, די פריהעריגע, האט מען זי יא געבלאזען, אבוואהל זי איז געוועזען אזא שטי־לענקע!.... און די שלעפערקע דא, — זי האט אפילו ניט די ווערטה צו קריעגען א בריק מיט׳ן פוס אין הינטען.

אום זיך ניט צו צובייזערען, האט זשאק בעסער אין גאנ־צען פארשוויגען. ער האט אבער אויך גאנץ גוט געפיהלט, אז

זייער אמאליגער לעבען אין דרייען וועט שוין צוריק ניט קומען. מיט'ן טניט פון „ליזא'ן" איז אויך אבגעשטארבען די פריינד־שאפט צווישען איהם און פעקע'ן און דעם לאקאמאטיוו. איצט קריגען זיי זיך איבער א גארניט, איבער א שרייפעל, וואס איז צו פעסט פארשרויפט, איבער א לאפעטע קוילען, וואס איז ניט ריכטיג אונטערגעווארפען. און זשאק האט ביי זיך אבגעמאכט צו זיין פארזיכטיג מיט פילאמענען; ער האט ניט געוואלט ס'זאל ווערען אן אפענער קריעג צווישען זיי דא אין דעם ענגען ארט ביי דער מאשין, וואס טראגט זיי, איהם און זיין הייצער. כל זמן פעקע פיהלט, אז ער ווערט גוט בעהאנדעלט, אז ער קאן אב־שפארען פון די קוילען, און אויך אבעסען וואס זשאק לאזט איבער, און איז דערפאר געטריי ווי א הונט און פאלגט, און וואלט פאר זשאק'ן א יעדען ארויסגענומען די אויגען, קענען זיי לעבען ווי צוויי ברידער, אומגערעדט, אין זייער טעגליכע גע־פאהר, ניט נויטיגענדיג זיך אין פיעלע ווערטער אום זיך צו פארשטעהן. אבער אז מען הערט זיך אויף צו פארשטעהן, און מען מוז טאג־טעגליך שטעהען זייט ביי זייט, זיך טרייסלען צוזא־מען, און זיך דאביי איינער דעם אנדערען האלטען אין איין עסען, מוז דאס ווערען פשוט א גיהנם. ניט אומזיסט האט די קאמ־פאניע, ערשט יענע וואך, צושיידט דעם מאשיניסט און דעם הייצער פון דעם שערבורגער עקספרעס־צוג; ווייל עפיס איבער א פרוי, האט דער מאשיניסט איינפאך געגעסען דעם הייצער, און יענער ווידער האט ניט געוואלט פאלגען; און זיי האבען זיך געשלאגען און גע'הרג'עט, זאגאר אין גאנצען פארגעסענדיג אן די גאנצע מאססע פאסאזשירען וואס זיי פיהרען דא מיט די גרעסטע שנעלקייט.

צוויי מאל האט פעקע שוין נאך דעם ווידער געעפענט דעם אויוועז, אריינוווארפען קוילען, איינפאך אבי ניט צו פאלגען, אבי ס'זאל ווערען א קריעג; און זשאק האט זיך געמאכט ניט זע־הענדיג, שטארק פארטיעפט אין זיין ארבייט, בלויז אין זינען האבענדיג אלע ווייעלע א דרעה צו טהון דאס רעדעל פון דעם אינזשעקטאר, וואס פארקלענערט דעם דרוק. און אין דרויסען

איז געווען אזוי שטיל, דאס פרישע ווינטעל אויפ'ן וועג איז גע־ווען אזוי אנגענעהם אין דער ווארימער יוני נאכט!

עלף אוהר פינף, ווען דער צוג איז אריין אין האוור, האבען די צוויי מענער, ווי צוויי גוטע פריינד, זיך מתעסק געווען מיט דער מאשין ווי אלע מאל.

אבער אין דער מינוט, ווען זיי האבען שוין געזאלט ארויס־געהן פון דער סטאנציע צו געהען זיך לעגען אין דער גאס פראנסוא־מאזעלין, האט זיי אימיצער א רוף געטהון.

— וואס איילט איהר זיך אזוי ? קומט אריין אויף א וויילע.

דאס איז געווען פילאמענע, וועלכע האט קענטיג אבגעווארט זשאק'ן ביי איהר ברודער'ס שוועל. זי האט האסטיג אן אונ־צופרידענעם מאך געטהון ווען זי האט דערזעהען פעקע'ן ; און זי האט זיך בעשלאסען זיי ביידען צו רופען צוזאמען נור צוליעב דעם פארגעניגען צו קענען רעדען א פאאר ווערטער מיט איהר בייעם פריינד, ווען זי זאל דערפאר מוזען אויסשטעהן די אנווע־זענהייט פון איהר אלטען פעקע.

— לאז אונז געמאך, עה ! — האט פעקע ארויסגעבורטשעט.

— טשעפע זיך אפ, מיר ווילען שלאפען.

— ווי פריינדליך, ער איז אביסעל ! — האט פילאמענע גע־ענטפערט מיט א געלעכטער ; — אבער מ'סיע זשאק איז ניט ווי דו ; ער וועט אויסטרינקען מיט מיר א גלעזעלע.... ניט וואהר, מ'סיע זשאק ?

דער מאשיניסט האט שוין בדעה געהאט, אוים פארזיכ־טיגקייט, זיך צו ענטזאגען ; נעמט פעקע און שטימט איין ; איהם איז אריין אן אידעע אז ער וועט זיי ביידע גוט נאכקוקען און וועט זיך דא זיכער קאנען איבערצייגען.

זיי זיינען אריין געגאנגען אין קיך, האבען זיך אוועקגע־זעצט ביים טיש, און זי האט אוועקגעשטעלט א פלעשעל שנאפס, ערקלעהרענדיג אין א נידריגען טאן :

— מ'דארף זיך בעמיהען ניט צו מאכען צו פיעל לארם, וויל מיין ברודער שלאפט פון אויבען, און ער האט ניט איבריג ליעב, אז ביי מיר איז דא אן עולם.

און דערלאַנגענדיג די גלעזלאַך, האָט זי באַלד נאָך צו־געזעצט:

— שוין געהערט? מאַדאַם לעבלע האָט דאָך צוגעמאַכט אַן אויגעל, היינט אין דער פריה!... אַה, כ'האָב תמיד געזאָגט, אַז דאָס וועט זיין איהר טויט, איהר נייע דירה פון הינטען — אַן אמת'ער געפענגניס. זי האָט נאָך דאָ אָבגעמוטשעט זיך פיער מאָנאַט, און האָט זיך אויסגעגעסען דאָס האַרץ, וואָס מעהר ווי דעם צינערנעם דאַך זעהט זי ניט.... און וואָס, מיינט איהר, האָט איהר געמאַכט דעם סוף, ווען זי האָט שוין מעהר ניט גע־קאָנט אויפשטעהן פון איהר וויכען שטוהל? זי האָט מעהר שוין ניט געקאָנט נאָכשפּיאָנירען מאַדמואַזעל גישאָן און מ'סיע דאַבאַדיע, — און דאָס איז שוין געוואָרען ביי איהר אַזאַ גע־וואָהנהייט, גלויבט מיר, ס'האָט זי געקרענקט ביז'ן טויט אַריין, וואָס זי קאָן זיי ניט כאַפּען, און זי איז טאַקי געשטאָרבען דערפון.

פילאָמענע האָט זיך אָבגעשטעלט, פאַרזוכט אַ טראָפּען שנאַפּס, און האָט אַ לאַך געטהון.

— קיין פראַגע ניט, אַז זיי לעבען צוזאַמען. אָבער זיי זיינען אַזוי קלוג... מען זעהט זיי ניט, און מען הערט זיי ניט, און געה כאַפּ זיי.... אָבער נאָך אַלעם דעם ווייס איך, אַז די קליינינקע מאַדאַם מולען האָט זיי יאָ אַמאָל געזעהען, אין אבענד. אָבער זי וועט ניט רעדען, מעגט איהר זיך פאַרלאָזען; זי איז צו אַ גרויסער נאַר, און אַ חוץ דעם, איז איהר מאַן, דער אַרויסהעל־פער...

און זי האָט זיך אַליין דאָ איבערגעשלאָגען די רעד.

— הערט, כ'בעט אייך, איבער אַכט טאָג, הויבט זיך דאָך אָן, אין רואַן, רובאָ'ס פאַרהער פאַר'ן געריכט.

ביז אַהער האָבען זשאַק און פּעקע געהערט, אַליין ניט אַריינשטעלענדיג אַ וואָרט. פּעקע האָט פּשוט זי געהאַלטען פאַר אַ פּוסטע פּלאַפּערקע; מיט איהם פלעגט זי אָבער קיין מאָל ניט רעדען אַזוי פיעל, און ער האָט איצט פון איהר די אויגען ניט אַראָפּגעלאָזט, וויל ער האָט זיך בּיסלעכווייז אַלץ מעהר

געקאָכט פון אייפערזוכט, וואָס זי שמייכעלט זיך דאָ אזוי צו זיין עלטסטען.

— יאַ, — האָט דער מאַשיניסט געענטפערט מיט פאָלקאָ־מענע רוהיגקייט, — מען רופט מיך ארויס צום געריכט.

פילאָמענע האָט זיך צו איהם צוגערוקט, שוין צופרידען מיט דעם אליין וואָס זי קאָן זיך אָן איהם אָנריהרען מיט'ן עלענ־בויגען.

— און מיך אויך, איך בין אויך אַן עדות... אָך, מ'סיע זשאַק, בשעת מ'האָט מיך גענומען אויספרעגען וועגען אייך, — איהר ווייסט דאָך, מ'האָט געוואָלט אויסגעפינען אויף ריכטיג אייערע פערהעלטניסע צו דער ערמאָרדעטע נעבאך; — יאַ, אז מ'האָט מיך גענומען אויספרעגען, האָב איך דעם ריכטער געזאָגט: „אָבער, הערר ריכטער, ער האָט דאָך זי פארגעטערט, — אונמעגליך אז ער זאָל איהר וועלען עפּים שלעכטס טהון!" ניין, אפשר! איך האָב אייך ביידע געזעהען צוזאמען, — איך האָב געקאָנט וויסען פון וואָס איך רעד.

— אָה, — האָט דער יונגער מאַן געענטפערט זעהר גלייכ־גילטיג, — איך האָב זיך ניט געזאָרגט: איך האָב זיי געקאָנט געבען אַ רעכנונג פון דער גאַנצער צייט, וואו איך בין געוועזן, שטונדע נאָך שטונדע.... און אַז די קאָמפּאַניע האָט מיר ניט אָבגעזאָגט פון מיין שטעלע, איז דאָס טאַקי דערפאר, וואָס מ'האָט געגען מיר ניט דאָס מינדעסטע.

ס'איז געוואָרען שטיל; זיי האָבען אַלע הרייי לאַנגזאם געטרונקען.

— ס'נעמט אַזש אָן אַ ציטער, — האָט פילאָמענע ווידער געזאָגט. — די בייזע חיה, דער קאַביש, וועלכען מ'האָט ארעי־טירט, — אין גאַנצען איינגעטונקט אין די בלוט פון די אָרימע דאַמע! ס'אַ מין אידיאָטען אייניגע מענער זיינען! הערסט, געהן הרג'ענען אַ פרוי, ווייל מען וויל זי, — און אַז די פרוי איז שוין טויט, האָבען זיי עפּעס דערפון!... און ווייסט איהר, דאָס וועל איך אין מיין לעבען ניט פארגעסען, ווי מ'סיע קאָש האָט יעמאָלט ארעסטירט מ'סיע רובאָ, אויף דער פּלאַטפאָרמע פיר

די פּאַסאַזשירען. כ'בין אַליין געווען דערביי. איהר ווייסט דאָך, אַז רובאָ'ן האָט מען אַרעסטירט ערשט אַ וואָך נאָך דעם, — גלייך אויף מאָרגען נאָך דער לויה, ווען ער איז זיך גאַנץ קאַלטבלוטיג געקומען אויפ'ן וואָקזאַל. געהט צו איהם צו מ'סיע קאַש און קלאַפּט איהם אָן אין פּלייצע, ערקלעהרענדיג דאַביי, אַז ער האָט בעקומען אַ בעפעהל איהם אָבצופיהרען אין גע־פענגניס. בערעכענט נור! איינער אָהן דעם אַנדערן ניט אַ טריט, אין איינעם געשפּיעלט אין קאָרטען גאַנצע נעכט! אָבער אַז מ'איז אונטערזוכונגס־קאָמיסאַר, — וואָס קאָן מען טהון? פיהרט מען דעם טאַטען מיט דער מאַמען צו דער גיללאָטינע, — אַז דאָס איז שוין אַזאַ בעשעפטיגונג אַזוינע. און ער געהמט זיך ווייניג וואָס צום הארצען, דער מ'סיע קאַש! כ'האָב איהם געזעהען אין די קאַפע „די־קאָממערס“, דאָ ניט לאַנג, — האָט ער עם אַביסעל געהאַקט אין קאָרטען; ער מאַכט זיך פון זיין פריינד ווי פון דעם טירקישען פּאַשאַ.

פּעקע, די צייהנער פאַרקוועטשט, האָט אַ זעץ געטהון מיט'ן פויסט אין טיש.

צום טייוועל! ווען איך זאָל זיין אויף רובאָ'ס פּלאַץ און דאָס ווייב וואָלט מיר צוגעשטעלט אַ פּאָאַר הערנער.... איהר לעבט מיט זיין ווייב, אַן אַנדערער הרג'עט זי אַוועק, און וועמען געהט מען משפּט'ען? איהם אַליין.... איך זאָג אייך, מ'קאָן פּלאַצען פון אַזאַ רציחה!

— אָבער, גרויסע בהמה, — האָט פּילאָמענע זיך אָבגע־רופען, — מען בעשולדיגט דאָך רובאָ'ן, אַז ער האָט עם יענעם אונטערגעהעצט, אום זיך צו בעפרייען פון דער פרוי, צוליעב עפּיס געלד־זאכען, ווי מען דערצעהלט. עס ווייזט זיך ארויס אַז מען האָט ביי קאַביש'ן געפונען דאָס זייגערל פון דעם הויפּט־ריכטער גראַנמאָרען. — געדענקט איהר, דעם הערר, וואָס מ'האָט ערמאָרדעט אין וואַגאָן נאָך מיט אַ אָנדערהאַלבען יאָהר צוריק. נו, האָט מען יענעם מאָרד פאַרקניפּט מיט דער יעצטיגער גע־שיכטע און ס'איז געוואָרען אַ פינסטערע מישעניגע. איך קאָן

עס אייך ניט ערקלעהרען. ס'איז געוועזן אין צייטונג, אנגע־שריבען א גאנץ גרויס שטיק.

זשאק איז געוואָרען צוטראָגען; ער האָט דאכט זיך גאָרניט געהערט; ער האָט געמורמעלט:

— וואָס דארפען מיר זיך דאָ דרעהען דעם קאָפּ? וואָס געהט דאָס אונז אָן?.... אויב דאָס געריכט ווייסט ניט וואָס עס טהוט, פון וואנען זאָלען מיר וויסען?

און ער האָט זיך ווי פארטראכט, און דאָס פּנים איז איהם געוואָרען בלאס, און ער האָט צוגעזעצט:

— ס'איז נור אַ רחמנות אויף דער אָרימער פרוי.... אַך, די אָרימע, אָרימע פרוי, נעבאַך!

— און איך, — האָט פּעקע אויסגעשריען מיט היץ, — איך האָב אַ פרוי, און אַז אימיצער זאָל זיך ביי מיר דערוועגען זי אָנצוריהרען, וואָלט איך זיי ביידע דערוואָרגען, און דערנאָך זאָל מען מיר אָבהאַקען דעם קאָפּ, — אַפּילו מיך שוין ניט.

און ס'איז ווידער אַמאָל געוואָרען שטיל. פילאָמענע האָט צום צווייטען מאָל אָנגעגאָסען די קליינע גלעזלאַך, האָט זיך גע־מאַכט כלומרשט לאַכענדיג און האָט אַ ציה געטהון מיט די פּלייצעס. אָבער אין הארצען האָט זי זיך ריכטיג דערשראָקען, און האָט מיט אַן אויגעל געקוקט אויף פּעקע'ן. זייט מומע וויק־טאָריע איז קראַנק געוואָרען אויפ'ן פוס, און האָט געמוזט אריין אין אַ שפּיטאָל, און געמוזט פארלאָזען איהר פּאָסטען ביי די וואָרט־זאַאַלען, איז פּעקע ביי זיך געוואָרען אָבגעלאָזען, אונריין, און אָבגעריסען; נישטאָ שוין די גוטע, מוטערליכע וויקטאָריא, וואָס גליטשט איהם אריין אין דער האַנד אַ ווייסע מטבעה, און פאַרריכט איהם דאָס וועש, ווייל זי וויל ניט, אַז די אַנדערע, אין האָוור, זאָל זי בעשולדיגען, אַז זי גיט קיין השגחה ניט אויף זייער מאַן. און פילאָמענע, קוקענדיג אויף דעם פיינעם און אויסגעפּוצטען זשאַק, האָט זיך פארקרימט.

— דיין פאריזער וויב ווילסטו דערשטיקען? — האָט זי איבערגעפרעגט איהם צו רייצען; — האָב קיין מורא ניט, מען וועט זי ביי דיר ניט צונעמען, די טהייערע מציאה.

— די פאריזער אָדער אַן אַנדערע, — האָט ער אַרויס־געמורמעלט.

אָבער זי האָט שוין צו איהם געזאָגט מיט שפּאַס:

— נו, לחיים! און ברענג מיר אַהער דיין וועש, וועל איך עס געבען וואַשען און עס אויספאַרריכטען, ווייל, אויף עהרען וואָרט, דו טהוסט אונז ביידען אַן קנאַפּע כבוד... לחיים, מ׳סיע זשאַק!

זשאַק האָט זיך אַ כאַפּ געטהון, ווי אַ פאַרטראַכטער. קיינע געוויסען־ביססע האָט ער ניט געהאַט; ער האָט זיך נאָך גע־טרייסט, האָט זיך זעהר גוט געפיהלט פיזיש די גאַנצע צייט נאָך דעם מאָרד. אָבער סעווערינע קומט איהם אָפּט אויפ׳ן זינן, און זשאַק׳ן — דעם באמת גוטען זשאַק׳ן פון דער נאַטור, — כאַפּט אַן אַ רחמנות אַזש צום וויינען. און ער האָט פילאָמענע׳ן אָבגע־ענטפערט מיט אַ „לחיים!“ און, צו בעהאַלטען זיין אונרוהיגקייט, האָט ער אין דער גיך געזאָגט:

— שוין געהערט? ס׳קאָן נאָך ווערען אַ מלחמה.

— אונמעגליך! — האָט פילאָמענע אויסגעשריען; — מיט וועמען, אַה?

— ס׳הייסט, — מיט די פּרייסען.... יאַ, עפּיס זייערער אַ פּרינץ וויל ווערען קעניג פון שפּאַניען. נעכטען האָט מען אין דער דעפּוטאַטען־קאַמער בלויז דערפון גערעדט.

און פילאָמענע איז געוואָרען אויסער זיך.

— מעהר האָבען מיר ניט בעדאַרפט! ניט גענוג נאָך אונז פאַרדרעהט אַ מח מיט זייערע וואַהלען, פּלעביסציטען, שטימ־רעכט, און בונטען אין פּאַריז!... און אַז מען געהט זיך שלאָגען, וועט מען דאָך מן הסתם פאַרנעמען אַלע מאַנסבילען.

— אָה, מיר, — מיר האָבען קיין מורא ניט: — דעם אייזענבאַהן טאָר מען ניט ריהרען... אָבער מיר וועלען האָבען גענוג צרות ביי דעם טראַנספּאָרט פון חיל און פּראָוויזיאָן! און לאָמיך אייך גאָר זאָגען, — אַז ס׳וועט האַלטען דאַביי, מוז דאָך יעדער טהון זיין פליכט.

ביי דיזע ווערטער האָט ער דערפיהלט, אַז זי האָט אונ־

טער'ן טיש איהם אַנגעריהרט מיט איהר פוס זיין פוס, און אז פעקע האָט עס אויך בעמערקט און איז געוואָרען אַנגעצונדען, און האָט שוין געמאַכט א פּאָר פויסטען.

זשאק האָט זיך אויפגעהויבען.

— לאָמיר געהן זיך לעגען, שוין צייט.

— יא ; טאקי בעסער אזוי, — האָט דער הייצער ארויס־געמורמעלט.

ער האָט אַנגעכאַפּט פילאָמענע'ס האנד און האָט זי שיער ניט צוּבראָכען דריקענדיג. זי האָט זיך קוים איינגעהאלטען ניט צו שרייען פון וועהטאָג, און האָט דעם מאשיניסט דערוויילאַ שעפּטשע געטהון אויפ'ן אויער, בשעת פעקע האָט בייז געענדיגט זיין גלעזעל וויין :

— היט זיך פאר איהם ; ער איז אַן אמת'ע חיה, ווען ער טרינקט זיך אָן.

אויף די טרעפּ האָט מען דערהערט שווערע טריט, און פי־לאָמענע האָט זיך דערשראָקען.

— מיין ברודער !... געהט אוועק שנעל, געהט אוועק שנעל !

דיביידע מענער זיינען נאָך ניט אָבגעגאנגען קיין צוואנציג שריט פון דעם הויז, ווי זיי האָבען דערהערט פּעטש און קוויט־שרייען. זי האָט געקריגען א לעקציאָן, ווי א קליינע מיידעלע, וועלכע מען פאקט מיט דער נאָז אין א טאָפּ איינגעמאַכטס. דער מאשיניסט האָט זיך אָבגעשטעלט און איז שוין געווען פערטיג איהר געהען העלפען, אָבער דער הייצער האָט איהם איינגע־האַלטען.

— וואָס ? וואָס געהט עס אייך אָן ?... אַך די פערפלוכטע, אויסגעלאסענע פרוי ! ער זאָל זי שוין ענדליך ווען ס'איז דער־הרג'ענען.

ווען זשאק און פעקע זיינען געקומען אין דער גאס פראנ־סוא־מאזעלין, האָבען זיי זיך געלעגט שלאָפען, ניט האָבענדיג גערעדט קיין וואָרט ; זייערע ביידע בעטען האָבען זיך כמעט אַנגעריהרט, אין דיעזען שמאָלען צימער ; און לאנג זיינען זיי

געלעגען וואכענדיג, די אויגען אָפען, און האָבען געהערט איינער דעם אנדערן׳ס אָטהמען.

מאָנטאָג האָט זיך געדאַרפט אָנפאַנגען רובאָ׳ס פּראָצעס אין רואן. דיעזער פּראָצעס איז געווען אַ מין טריאומף פיר דעם אונטערזוכונגס־ריכטער דעניזעי, ווייל אין די יוריסטישע קרייזען האָט מען ניט אויפגעהערט צו לויבען די קונסט, מיט וועלכער ער פיהרט דיעזען פערפלאָנטערטען און דונקעלען פּראָצעס: דאָס איז אַ קונסט־שטיק פון דעם פיינסטען סאָרט, האָט מען געזאָגט, אַ לאָגישע צוזאַמענשטעלונג פון דער וואהרהייט— מיט איין וואָרט, די קונסט אליין!

ווען מ׳סיע דעניזעי איז עטליכע שטונדען נאָך סעווערינע׳ס מאָרד געקומען אויף׳ן פּלאַץ, קיין קרוא־דע־מאָפּראַ, האָט ער פריהער פאר אַלעמען געהייסען אַרעסטירען קאַביש׳ן. אַלעס האָט געוויזען אויף איהם: דאָס בלוט, וואָס איז אויף איהם געווען, די שווערע בעווייזע פון רובאָ׳ן און מיזאַר׳ן, וועלכע האָבען דערצעהלט, ווי זיי האָבען איהם געפונען אליין מיט׳ן קערפּער, אַ צוטראָגענעם. ווען מען האָט איהם געפרעגט, וואָרום און ווי אַזוי ער האָט זיך גראַדע געפונען אין דיעזען צימער, האָט דער שטיין־ברעכער אויסגעפּלאַפּעלט אַזאַ געשיכטע, אַז דער ריכטער האָט נור פאַרצויגען מיט די פּלייצעס, — אַזוי אומגעלומפּערט און גוט בעקאַנט איז געווען דער תירוץ זיינער. מ׳סיע דעניזעי האָט שוין געהערט ניט איין מאָל אַזוינע געשיכטעס וועגען אַ ניט געשטויגענעם מערדער, אַן אויסגעטראַכטען פאַרברעכער, ווען דער אמת׳ער שולדיגער האָט כלומרשט געזעהען אנטלויפען איבער די פינסטערע פעלדער, ווי אַ שד. „און פון כאַפּען איהם, איז דאָך קיין רעדע ניט; ער לויפט נאָך עד היום, אַה?״ און אַז מען האָט איהם בייז געפרעגט, וואָס ער האָט דאָרט געטהון פאַר׳ן הויז, אַזוי שפּעט, איז ער צומישט געוואָרען, האָט זיך ענטזאָגט צו ענטפערן, און האָט ענדליך געזאָגט, אַז ער האָט זיך אַזוי סתם געשפּאַצירט. דאָס איז פּשוט קינדיש! ווי קאָן מען גלויבען אין אַזאַ מין געשיכטע פון אַ געהיימען אונבעקאַנטען, וואָס האָט גע׳הרג׳עט, איז ענטלאָ־

פען, האָט איבערגעלאָזען אַלע טיהרען אָפען, און האָט גאָר ניט געריהרט, אפילו קיין נאָז־טיכעל האָט ער ניט גענומען! פון וואנען איז ער געקומען? צוליעב וואָס האָט ער גע׳הרג׳עט?

דער ריכטער, וועלכער האָט געוואוסט פון די פערהעלט־ניסע צווישען דעם קרבן און זשאַק׳ן, האָט פון׳ם אָנפאַנג אָן באַלד געפרעגט, וואו ער האָט פערבראַכט זיין צייט. דער בע־שולדיגטער קאַביש אַליין האָט דערצעהלט, אַז ער האָט זשאַק׳ן בעגלייט קיין באַראַנטען, צום צוג פון פיער אוהר פיערצעהן, און די בעל־הבית׳טע פון דעם גאַסט־הויז אין רואַן האָט זיך גע־שוואָרען מיט טויטע קללות, אַז דער יונגער מאַן איז באַלד נאָך׳ן מיטאָג געגאַנגען שלאָפען, און איז ערשט אַרויסגעקומען פון זיין צימער אויף מאָרגען, נעגען זיעבען אַ זייגער אין דער פריה. אחוץ דעם, וועט דאָך אַ ליעבהאָבער ניט נעהמען און שטעכען אָהן אַ אורזאַכע די געליעבטע, וואָס ער פערגעטערט, און מיט וועלכער ער האָט קיין סימן פון קיין קריעג ניט גע־האַט. דאָס איז דאָך פשוט אונזין. ניין! ניין! דאָ איז נור גע־ווען איין איינציג מעגליכער מערדער, איין זיכערער פארברע־כער, וואָס איז שוין אַמאָל אָפּגעקומען זיין פּסק פון דער גע־רעכטיגקייט, וועמען מען האָט געפּאַקט אויף׳ן פלאַץ מיט די הענט רויט פון בלוט, מיט׳ן מעסער לעבען זיינע פיס, — דאָס איז דיעזע ווילדע חיה, וואָס האָט דעם ריכטער אָנדערצעהלט געשיכטעס פשוט צום לאַכען.

דאָך ווען דער ריכטער איז צוגעקומען צו דיעזען פונקט, האָט ער דערפיהלט, אַז דאָ איז פאַרט פאַראַן אַ שוועריגקייט, ניט קוקענדיג אויף זיין איבערצייגונג, ניט קוקענדיג אויף זיין פעהיגקייט באַלד צו דערשמעקען עפּעס אַן עסק, — וואָס דאָס איז, פלעגט ער זאָגען, פיעל וויכטיגער, ווי בעווייזע.

אַז מען האָט צום ערשטען מאָל בעזוכט דעם בעשולדיג־טענס שטיבעלע, טיעף אין דעם בעקורער וואַלד, האָט מען דאָרט אַבסאָלוט גאָר ניט געפונען. און אַז מען האָט ניט געקאָנט דערווייזען קיין גנבה, האָט מען געמוזט זוכען איין אַנדער אור־זאַכע פיר דעם פערברעכען.

דעם וואונק דערצו האָט צופעליגער ווייזע צוגעשטעלט מיזאר, וועלכער האָט אויף׳ן פערהער ערקלעהרט, אז ער האָט אמאָל ביי נאכט געזעהען, ווי קאָביש האָט ארויפגעקלעטערט אויף דער וואנט פון דער געביידע און האָט דורכ׳ן פענסטער פון דעם צימער געקוקט ווי מאדאם רובאָ האָט זיך געלעגט שלאָ־פען. און ווען מען האָט זשאק׳ן גענומען אויף׳ן פערהער, האָט ער אויך אַלעס רוהיג דערצעהלט, וואָס ער האָט געוואוסט. ער האָט געזאָגט, אז דער שטיין־ברעכער האָט זי שטילערהייט פער־געטערט, און ער האָט אימער נאָכגעפאָלגט נאָך איהרע קלייד־לאַך מיט אַ מין ליידענשאַפטליכען וואונש איהר צו דיענען. דאָ איז דאָך שוין אַלזאָ ניט געווען קיין ספק : זי איז געווען איינע אַליין, איהם האָט אָנגענומען אַ בעסטיאַלע ליידענשאַפט. איצט איז שוין אַלעס געוואָרען קלאָהר : דער מאַן איז אריין דורך דער טיהר, צו וועלכער ער האָט זאָגאר געקענט האָבען אַ שליסעל, און האָט זי אין זיין צוטומעלטקייט געלאָזט אָפען, דאַן האָט זיך אָנגעפאנגען דאָס ראנגלען, וואָס האָט געבראַכט צום מאָרד. און ער האָט זי ניט פערגוואַלטעוועט, נור דערפאַר ווייל איהר מאַן איז פּלוצלונג אָנגעקומען.

אויך אין דעם איז נאָך אַלץ עפּעס ניט געווען גלאַט : עס איז אויסגעקומען מאָדנע, וואָס קאָביש האָט אויסגעקליבען גראָדע דיעזע שטונדע, וויסענדיג, אז איהר מאַן קאָן אָנקומען יעדע מינוט ; דאָך אַז מען האָט זיך גוט בערעכענט, האָט אפילו דאָס געדיענט נעגען דעם בעשולדיגטען, עס האָט פערשטאַרקט די בעווייזע, צייגענדיג, אז ער האָט געמוזט האַנדלען אונטער־די שרעקליכע אויפרעגונג פון דער ליידענשאַפט, ווי וואַהנזיניג פון׳ם געדאַנק, אז אויב ער וועט זיך ניט צואיילען איצט, ווען סעוועריגע איז נאָך אַליין, אין דיעזען לעערען הויז, וועט ער זי שוין קיין מאָל ניט קריגען, ווייל מאָרגען פאָהרט זי שוין אוועק. פון דיעזען מאָמענט אָן איז דעם ריכטער׳ס איבערציי־גונג געוואָרען פאָלשטענדיג, און פעסט.

אָן אויסגעמאַטערטער פון דעם פערהער און אריינגעפלאָנ־טערט אין דער קינצליך אויסגעוועבטער נעץ פון פראגעס און ניט

בעמערקענדיג די פּאַסטקעס, וואָס מען האָט אַרום איהם אַרומ־געשטעלט, האָט קאַביש זיך געהאַלטען אַלץ ביי זיינע ערשטע ווערטער. ער איז דאָ פאַרביי געגאַנגען ביים הויז, האָט געשעפּט די פרישע נאַכט לופט, ווי פּלוצלונג האָט זיך עפּעס איינער אָן איהם אָנגעשלאָגען, לויפענדיג אין דער פינסטער אַזוי שנעל, אַז ער ווייסט אַפילו ניט אין וועלכער זייט ער איז אַוועק. דערנאָך איז ער געוואָרען אונרוהיג, ווען ער האָט אַ קוק געטהון אויף׳ן הויז, און האָט בעמערקט, אַז די טיהר איז אין גאַנצען אָפען. ער האָט זיך בעשלאָסען אַרויפצוגעהן, און ער האָט געפונען די טויטע, נאָך אַ וואַרימע, וועלכע האָט אויף איהם געקוקט מיט איהרע גרויסע אויגען. און דענקענדיג, אַז זי לעבט נאָך, האָט ער זי אַרויפגעלעגט אויף׳ן בעט, און האָט זיך אויף אַזאַ אופן איינגעשמירט אין בלוט. מעהר האָט ער ניט געוואוסט, און קיין אַנדערעס האָט ער ניט דערצעהלט; קיין מאָל האָט ער ניט געענדערט קיין ברעקעל, ווי איינער וואָס דערצעהלט איבער אַן אויסגעלערנטע מעשה. און אַז מ׳האָט זיך געפּרופט איהם צווינגען צו ענדערן זיינע ווערטער, איז ער גאַר צוטומעלט גע־וואָרען און האָט געשוויגען, ווי אַ פּלאַטשיגער קאָפּ, וואָס קאָן קיין סך ניט פערנעהמען.

דאָס ערשטע מאָל וואָס מ׳סיע דעניזעי האָט איהם גענו־מען אויף׳ן פערהער וועגען זיין ליידענשאַפט, וואָס האָט אין איהם געברענט צו דער ערמאָרדעטער, איז ער געוואָרען זעהר רויט, ווי גאָר אַ יונגער אינגעל, אַז מען וואַרפט איהם פאָר זיין ערשטע ליעבע; און ער האָט געלייקענט, ער האָט זיך פערטיידיגט געגען די בעשולדיגונג, אַז איהם האָט זיך זאָגאַר געקענט חלומ׳ען אַזאַ זאַך ווי מיט איהר צו וועלען לעבען, וואָס דאָס וואָלט געווען צו ניעדריג, צו שענדליך; זיין ליעבע דאַרף ביי איהם בלייבען איינגעוויקעלט טיעף אין הארצען, ווי עט־וואָס געהיימניספולעס און דעליקאַטעס, און ער טאָר קיינעם דערפון ניט דערצעהלען. ניין, ניין! ער האָט זי ניט געליעבט, ער האָט זי ניט געוואָלט, און מ׳וועט איהם קיין מאָל ניט צווינ־גען רעדען דערפון, וואָס איז איצט ביי איהם אַ חלול השם, ווען

זי איז שוין טויט. אָבער די עקשנות צו לייקענען דאָס, וואָס איינציגע עדות האָבען בעשטעטיגט, איז באַלד פערדרעבענט געוואָרען אַלס אַ בעוויז געגען איהם. און געווים, לויט די בעשולדיגונג, האָט ער דאָך געהאַט אַן אינטערעס צו פאַרלייקענען זיין ווילדען בעגעהר צו דער אונגליקליכער, וועלכער ער האָט איבערגעשניטען דעם האַלז אום דערנאָך זיך צו בעפרידיגען, און אַז דער אונטערזוכונגס ריכטער האָט ענדליך צונויפגענומען אַלע בעווייזע און האָט ביי איהם געוואָלט אַרויסרייסען דעם אמת, דערלאַנגענדיג איהם דעם ענטשיידענדען האַק אין מח, דערמיט וואָס ער האָט איהם געשטאָכען די אויגען אַז מיט׳ן מאָרד, אַז מיט׳ן פערגוואַלטעוען, איז קאַביש געוואָרען ווילד פון רציחה און פראָטעסט! ער! ער וועט זי הרג׳ענען אום זי צו האָבען! ער, וואָס האָט פאַר איהר געהאַט דעם דרך־ארץ ווי פאַר אַ צדקת... מ׳האָט געמוזט אַריינרופען די זשאַנדאַרען, זיי זאָלען איהם צוהאַלטען די הענט, און ער האָט געשריען, ער מוז זיי אַלעמען אויסווערגען די גאַנצע לומפען־געזינדעל.

בקצור, אַ געפעהרליכער יונג פון די געפעהרליכסטע, און אַ כיטרער, וואָס קאָן אָבער דאָך ניט איינהאַלטען דעם כעס, וואָס דאָס גיט אַרויס די אַלע זיינע פאַרברעכענס, וועלכע ער פאַרלייקענט.

און אַזוי איז עס געבליבען. דער בעשולדיגטער שרייט, אַז דער מערדער איז אַן אַנדערער, דער אונבעקאַנטער, וואָס איז ענטלאָפען, און ער ווערט אויסער זיך יעדעס מאָל, וואָס מען דערמאָנט איהם דעם מאָרד. פלוצים מאַכט מ׳סיע דעניזעי אַן ענטדעקונג, וואָס ענדערט דעם גאַנצען פראָצעס און פארגרעסערט צעהן מאָל די וויכטיגקייט דערפון. ניט אומזיסט האָט ער אַליין געזאָגט, אַז ער שפּירט דעם אמת. און ווי דאָס האַרץ וואָלט איהם געזאָגט, האָט ער געהייסען פאַר זיינע אויגען נאָך פון דאָס נייע גוט זוכען ביי קאַביש׳ן אין שטיבעלע. און מען האָט געפונען, פשוט הינטער אַ קלאָץ, אַ פאַרבעהאַלטען ווינקעלע, אָנגעפּאַקט מיט די טיבעלאָך און די ענטשקעס פון דער פרוי; און צווישען די זאַכען איז געלעגען אַ גאָלדען זייגערל, וואָס דער

אונטערזוכונגס־ריכטער האָט גלייך דערקענט, ווערענדיג מלא שמחה: דאָס איז געווען דאָס זייגערל פון דעם הויפּט־ריכטער גראַנמאַרען, וואָס ער האָט נאָך יעמאָלט אַזוי לאַנג געזוכט, — אַ גרויסער זייגער, מיט איבערגעפלאָכטענע איניציאַלען, און אינוועניג אויף'ן דעקעל איז געווען דער פאַבריק־נומער 2516.

און ווי אַ בליץ וואָלט איהם אַ שיין געטהון, איז איהם מיט אַמאָל אַלעס געוואָרען קלאָהר, די פערגאַנגענהייט האָט זיך אָנגענומען מיט דער געגענוואַרט, און די פאַקטען, יעצט אַזוי פיין צוזאַמען געשטעלט, האָבען איהם בעצויבערט מיט זייער לאָגיק. די פּולע בעדייטונג דערפון האָט אָבער געקענט פיהרען זעהר ווייט, און דערוויילע, ניט דערמאָנענדיג אַ וואָרט וועגען דעם זייגערל, האָט מ'סיע דעניזעי גענומען אויספרעגען קאַביש'ן בלויז וועגען די הענטשקעס און די טיכעלאַך.

איין מינוט האָט קאַביש שוין געוואָלט זיך אין גאַנצען מודה זיין: אמת, ער האָט זי פאַרגעטערט; אמת, ער איז נאָך איהר אויסגעגאַנגען, די זוים פון דעם קלייד וואָס זי טראָגט, וואָלט ער געקושט; ער האָט אויפגעהויבען וואָס זי האָט אַראָפּ־געלאָזט פון די הענט, און דאָס ער האָט זיך צוגעגנב'עט שטיק־לאַך בענדלאַך, עקעלאַך, שפּילקעס. אָבער ער האָט זיך פאַר־שעהמט; אַן אויסערגעוועהנליכער געפיהל פון ריינליכקייט האָט איהם פאַרמאַכט דאָס מויל. און אַז דער אונטערזוכונגס־ריכטער האָט זיך ענדליך בעשלאָסען און האָט איהם געוויזען דאָס זיי־גערל, האָט ער דאָס אָנגעקוקט זעהר דערשלאָגען. קאַביש האָט זעהר גוט געדענקט, ווי ער האָט איין מאָל מיט ערשטוינונג גע־פונען דאָס זייגערל פאַרבונדען אין אַ נאָז־טיכעלע, וואָס ער האָט געפונען אונטער אַ קישען, און ער האָט דאָס אוועקגע־טראָגען צו זיך אַהיים; און אַזוי איז דאָס זייגערל ביי איהם געבליבען בשעת ער האָט זיך געדרעהט דעם קאָפּ, ווי דאָס איהר אָבצוגעבען.

אָבער צו וואָס זאָל ער דאָס געהן דערצעהלען? ער וועט דאָך דאַרפען אויסזאָגען פון די אַנדערע גנבות אויך, די אַלער־ליי קלייניגקייטען, דאָס שטיקעל וועש, וואָס שמעקט אַזוי גוט,

און ער שעהמט זיך אָבער. מען גלויבט דאָך איהם סאַי ווי סאַי ניט וואָס ער זאָגט. אַ חוץ דעם איז ער שוין אין גאַנצען צו־טומעלט געוואָרען: לויט זיין פשוט'ען פאַרשטאַנד, איז דאָס ניט מעהר ווי אַזאַ שלעכטער חלום. און איהם האָט אַזש אויפ־געהערט צו ערגערן זאָגאַר די בעשולדיגונג אין מאָרד. ער איז געוועזן דערשלאָגען, און אויף אַלע פראַגעס האָט ער געהאַט איין ענטפער: איך ווייס ניט. וואָס מכח די הענטשקעס און די טיכעלאַך, — כ'ווייס ניט; און דאָס זייגערל, — כ'ווייס ניט. מ'האָט זיך איהם אַזוי אויך שוין גענוג צוגעגעסען; זאָל מען איהם בעסער לאָזען צורוה, און דערנאָך אפילו דעם קאָפּ אָפּהאַקען.

אויף דעם צווייטען טאָג האָט מ'סיע דעניזעי געהייסען אַרעסטירען רובאָ'ן. דעם בעפעהל אויף אַרעסט האָט ער אַרויס־געלאָזט אין אַ מאָמענט פון זעלבסט־בעוואונדערונג, ווען ער האָט גאָרניט געצווייפעלט אין זיין אייגענעם וויטען בליק, אין האָט נאָך קיין שום בעווייזע ניט געהאַט געגען רובאָ'ן, און האָט זיך בלויז געשטעלט אויף זיין אייגענע אַלמעכטיגקייט. ניט קוק־קענדיג אויף די פיעלע טונקעלע פונקטען, האָט ער דאָך גע־שפּיערט, אַז דאָ האָט ער פאַר זיך דעם שליסעל, דעם אָנהויב פון די דאָפּעלטע טראַגעדיע. און ער האָט פשוט טריאומפירט, ווען ער האָט געקריגען דעם אָבמאַך צווישען סעווערינג'ען און רובאָ'ן אויף וועלכען זיי האָבען זיך אַ וואָך נאָך זייער איבער־נעהמען קרוא־דע־מאָפראַ ביידע צושריבען ביי דעם נאָטאַריוס, מייסטער קאָלען, פון האַוור, אַז זיי זאָלען זיך איינער דעם אַנ־דערן ירש'ענען. און פון דעם מאָמענט אָן לעגט זיך איהם אויף'ן שכל אַ גאַנצע געשיכטע; אַלעס איז אַזוי אמת לאָגיש און פול מיט אַזוינע שטאַרקע בעווייזע און די גאַנצע אָנגעקעטעלטע געביידע פון בעשולדיגונגען איז אַזוי קרעפטיג און אונאָנגרייפ־באַר, אַז דער אמת אַליין מוז אויסזעהען ווייניגער אמת, ווייניגער לאָגיש און מעהר פאַרמישט מיט פאַנטאַזיעס.

רובאָ, הייסט עס, איז אַ פייגלינג, און צוויי מאָל שוין, אַליין ניט וואַגענדיג צו בעגעהן דעם מאָרד, האָט ער אונטערגע־

רעדט די ווילדע בהמה, קאַביש׳ן. דאָס ערשטע מאָל, איילט ער זיך צו ירש׳ענען דעם הויפּט־ריכטער גראַנמאָרען; דער אינ־האַלט פון דער צוואה איז איהם גוט בעקאַנט; דערצו ווייסט ער אויך וואָס פאַר אַ הארץ דער שטיינבערבער האָט געגען דעם אַל־טען; און ער דערלאַנגט איהם אויף דער סטאַנציע אין רואַן דאָס מעסער און שטופּט איהם אַריין צו יענעם אין קופּע. און זיי האָבען זיך צוטיילט מיט די צעהן טויזענד פראַנק. און זיי וואָלטען נאָך דעם אפשר קיין מאָל ניט צוזאַמען געקומען; אָבער איין פאַרברעכען פיהרט צום צווייטען. און אָט דאָ שיינט ערשט אַרויס די טיעפקייט פון דעם אונטערזוכונגס־ ריכטער׳ס קוק אין די קרימינעלע פּסיכאָלאָגיע, וואָס אַלע בעוואונדערען אין איהם אַזוי! ער האָט אַליין איצט ערקלעהרט, אַז ער האָט אייגענטליך נאָך פון יעמאָלט אָן ניט אַרויסגעלאָזט קאַביש׳ן פון׳ם אויג, ווייל ער האָט בעשיינפּערליך געזעהען, אַז דער ערש־טער מאָרד מוז, מאַטעמאַטיש אויסגערעכענט, פיהרען צו אַ צווייטען. דאַרויף איז אַכטצעהן מאָנאַט צייט געווען גענוג. פון דעם פאַמיליען לעבען פון די רובאָ׳ס ווערט אַ תל; דער מאַן פאַרשפּיעלט אין קאָרטען די פינף טויזענד פראַנק; דאָס ווייב זוכט זיך אָפּ אַ געליעבטען, צו פאַרברענגען די צייט. זי האָט געוויס זיך ענטזאָגט צו פאַרקויפען קרואַ־דע־מאָפּרא, אויס מורא ער זאָל דאָס אויך ניט פאַרשפּיעלען אין קאָרטען; און ס׳קאָן אויך אודאי זיין, אַז בשעת׳ן קריעגען זיך האָט זי מן הסתם געזאָגט, אַז זי וועט איהם מסר׳ן, און יעדענפאַלס האָבען דאָך פיעל עדות ריכטיג בעשטעטיגט, אַז דאָס פּאָאר פּאָלק זיינען געווען אויף מעסער; און דאַ קומט אַריין דער לעצטער רע־זולטאַט פון דעם ערשטען פאַרברעכען: קאַביש בעווייזט זיך ווידער מיט זיין אַפּעטיט פון אַ בעסטיע, און רובאָ, אין אַ ווינקעלע, דערלאַנגט איהם בשתיקה דאָס מעסער, כדי זיך צו פערזיכערען, אַז דאָס פאַרפלוכטע הויז, וואָס האָט שוין געקאָסט איין מענשליך לעבען, איז ענדליך זיינס.

און דאָס איז דער אמת, דער איבערראַשענדער אמת, און אויף איהם ווייזען אָן דאָס געפונענע זייגערל ביי דעם שטיינ־

ברעכער, און ספּעציעל די צוויי טויטע קערפּערס מיט די זעלבע וואונדען אין האַלז, געשטאָכען פון דער זעלבער האַנט, מיט דער זעלבער וואַפע, — דאָס זעלבע מעסער, אויפגעהויבען אין שטוב. אָבער, נאָך אַלעמען, איז די בעשולדיגונג אויף דעם פּונקט פון דעם מעסער ניט זעהר פעסט: די וואונד ביי דעם הויפּטריכטער איז, ווי עס זעהט אויס, געמאַכט געוואָרען מיט אַ קלענער און שאַרפער קלינגעל.

פון אָנהויב האָט רובאָ, ווי אַ שווערער מענש, געענטפערט בלויז מיט אַ שלעפּעריגען „יאָ“ אָדער „ניין“. זיין אַרעסט האָט איהם, דאַכט זיך, ניט פאַרוואונדערט; ער איז געוואָרען גלייכגילטיג צו אַלעמען; ער איז ביסלאַכווייז געוואָרען אַלץ מעהר אויס מענש. אום איהם צו מאַכען רעדעוודיגער, האָט מען איהם אריינגעשטעלט אַ היטער, מיט וועלכען ער האָט געשפּיעלט אין קאָרטען פון אין דערפריה ביז אויף דער נאַכט; און ער איז געוועזען פאָלקאָמען גליקליך. דערצו נאָך איז ער געוועזען זיכער, אַז קאַביש איז שולדיג: נור ער האָט עס געקענט זיין דער מערדער. אַז מ'האָט איהם געפרעגט וועגען זשאַק'ן, האָט ער נור פערצויגען מיט די פּלייצעס, מיט אַ שמייכעל; דאָס מיינט, אַז ער האָט גאַנץ גוט געוואוסט די שייכות פון דעם מאַשיניסט צו סעווערינע'ן.

אָבער נאָך אַ צוויי דריי פּראָבעס, האָט מ'סיע דעניזעי גענומען פונאַנדערלעגען זיין אייגענע סיסטעמע, און האָט איהם גענומען דריקען און בעווייזען, אַז ער איז אויך שולדיג אין דעם מאָרד; ער האָט איהם אַלץ געשטאָכען די אויגען, אום איהם צו צווינגען זיך מודה צו זיין; דאָ איז שוין רובאָ געוואָרען פאַרזיכטיג. וואָס דרעהט ער איהם דעם מח? ניט ער האָט גאָר גע'הרג'עט גראַנמאָרען, נור דער שטיינברעכער, וועלכער האָט גע'הרג'עט סעווערינע'ן אויך; און פון דעסטוועגען איז ער אַלץ דער שולדיגער, ווייל ער, הייסט עס, האָט עס ביידע מאָל יענעם אונטערגערעדט און אונטערגעשטעלט אַנשטאָט זיך. די גאַנצע פערפּלאָנטערטע געשיכטע האָט איהם צוטומעלט, און ער האָט זיך גענומען שרעקען: דאָס שטעלט מען איהם אור־

מיסטנע אונטער א פיסעל, דא דערצעהלט מען איהם אומיסטנע ליגענס, כדי איהם צו צווינגען זיך מודה צו זיין אין זיין חלק מערדעריי, אין דעם ערשטען פערברעכען.

פון זיין ארעסט אן, האט רובא ערווארטעט, אז מ'וועט די אלטע געשיכטע ווידער אויספארשען. אז מ'האט איהם געשטעלט פנים לפנים מיט קאביש'ן, האט ער ערקלערט, אז ער קען איהם ניט. אבער, אזוי ווי ער האט דאביי ניט אויפגעהערט צו בעהויפטען, אז ער האט איהם געטראפען אויסגעשמירט אין בלוט, אין דעם מאמענט פון פערגוואלטיגען די אונגליקליכע, איז דער שטיין־ברעכער געווארען אויסער זיך, און ס'איז געווארען א שרעקליכע סצענע, אן אונגעהייערע מישענינע, און די גאנצע געשיכטע איז נאך מעהר צודרעהט געווארען. דריי טעג נאכאנאנד האט דער אונטערזוכונגס־ריכטער זיי געהאלטען אין איין פרעגען און איבערפרעגען ; ער איז געוועזן זיכער, אז די צוויי מערדער האבען זיך נור אזוי אבגערעדט צו שפיעלען אזא קאמעדיע פון פיינדשאפט.

רובא, אן אויסגעמאטערטער, האט ביי זיך אבגעמאכט, אז ער וועט מעהר גאר ניט ענטפערן. אבער פלוצים, מיט א מאל, אין א מאמענט פון אונגעדולד צו מאכען א סוף דערפון, ענדליך אונטערגעבענדיג זיך אן אונקלאהרע בעדערפניס, וואס האט איהם שוין געצויגען מאנאטען לאנג, האט ער ארויסגעזאגט דעם אמת, דעם גאנצען אמת, און טאקי נור דעם אמת.

גראד יענעם טאג איז מ'סיע דעניזעי געזעסען אין זיין קאבינעט און זיך געשארפט דעם מח. זיינע אויגען זיינען געווען האלב־פערמאכט מיט די שווערע הויט־ברעמען, און די בעוועגליכע ליפען זיינע האבען זיך איינגעצויגען אין דער אנשטרענגונג פון גרויס חכמה. א גאנצע שעה שוין ווי ער מאטערט זיך ווי אזוי מיט א קלוג שפיצעלע צו דערטאפען דעם בעשולדיגטען, אזא דיקען, איינגעטונקטען אין געלע ניט־געזונטע שמאלץ, און וועלכער איז נאך דערצו דאך זעהר א כיטרער, ניט קוקענדיג וואס ער איז אזא שווערער מענש. מ'סיע דעניזעי האט שוין געגעכענט, אז ער האט רובא'ן אויסגעשפיערט פון טריט

צו טריט, האָט איהם אַריינגענומען אין דער נעץ פון אַלע זייי־טען, און האָט איהם שוין, ענדליך געפּאַקט; קומט גאָר רובאַ, און, ווי איינער וואָס וויל מאַכען אַלעמען אַ סוף, שרייט ער אויס, אַז דאָס האָט זיך איהם שוין גענוג דערעסען און ער וויל בעסער אַליין אַלעם אויסזאָגען, אבי מען זאָל איהם שוין אויפ־הערען אַזוי צו פּלאַגען. אַז מ׳וויל איהם שוין יאָ אַריינשלעפּען אין אַ מאָרד פאַרברעכען, טאָ זאָל מען איהם דאָך, אַם וועניגס־טען, בעשולדיגען אין דעם, וואָס ער האָט ווירקליך געטהון.

און ער האָט גענומען דערצעהלען די גאַנצע געשיכטע מיט זיין פרוי, וועלכע גראַנמאָרען האָט מאָראַליש רואינירט, ווען זי איז נאָך געווען כמעט אַ קינד, און ווי ער איז דערנאָך געוואָהר געוואָרען פון די אַלע לומפּעריייען און איז געוואָרען ווילד פון אייפערזוכט, און ווי ער האָט איהם גע׳הרג׳עט און ביי איהם ארויסגענומען די צעהן טויזענד פראַנק. דער אונטערזוכונגס־ריכטער האָט געעפענט אַ פּאָאַר אויגען; ער האָט געצווייפעלט, ניט געגלויבט, — ניט געגלויבט פּראָפעסיאָנעל, פעסט, — און אַן איראָנישער שמייכעל האָט זיך בעוויזען אויף זיינע ליפּען. ער האָט זיך גאָר אין גאַנצען צולאַכט, ווען דער בעשולדיגטער איז אַנטשוויגען געוואָרען. דער יונג איז נאָך כיטרער, ווי מען קען זיך דענקען: זיך מודה זיין אין דעם ערשטען מאָרד, און איהם מאַכען בלויז אַ ליידענשאַפטס מאָרד, און דערמיט זיך אין גאַנצען ריין מאַכען פון׳ם פערדאַכט פון גנבה, און איבער־הויפּט פון זיין אנטייל נעהמען אין סעווערינע׳ם מאָרד, — דאָס איז, אָהנע צווייפעל, אַ גאַנץ געוואַגטער שריט, וועלכער צייגט אויף אינטעליגענץ און אויף אַן אונגעוועהנליך שטאַרקען ווילען. אָבער עס האָט ניט די ווערטה קיין פּרוטה.

— הערט זיך איין, רובאַ, איהר דאַרפט דאָך אונז ניט האַלטען פאַר קיין קינדער... איהר ווילט האָבען, אַז איהר זייט געווען אייפערזיכטיג, אַז איהר האָט גע׳הרג׳עט אין אַ מאָמענט פון שטאַרקער אייפערזוכט?

— געוויס!

— און נאָך אייערע ווערטער נאָך קומט אויס, אַז איהר

האָט געהייראַט אייער פרוי ניט וויסענדיג פון איהרע פערהעלט־ניסע מיט'ן הויפּט ריכטער... איז דאָס מעגליך? גראַדע פאַר־קעהרט, אין דיעזער געשיכטע צייגט אַלעס אָן אויף אַן אַנגע־באַטענעס, אַ גוט בעטראַכטען און דאַן אָן אַנגענומענעם מסחר. מען גיט אייך אַ יונגע מיידעל, וועלכע איז ערצויגען ווי אַ פרייליין, מען גיט איהר נדן, איהר בעשיצער ווערט אויך אייע־רער, און אייך איז גוט בעוואוסט אַז ער זאָגט אויף איהר אָב אַ זומער־הויז, און נאָך דעם אַלעמען מאַכט איהר זיך אַז איהר זייט גאָר ניט געווען פערדעכטיג, טאַקי גאָר ניט! געהט שוין, געהט! איהר האָט אַלעס געוואוסט, אויב ניט, איז אייער חתונה זיך גאַנץ שווער צו ערקלעהרען... אחוץ דעם, צייגט איין קליינער פאַקט אָן, אַז איהר זאָגט ניט דעם אמת. איהר זייט ניט איי־פערזיכטיג; איהר קאָנט ניט זאָגען אַז איהר זייט אייפערזיכ־טיג.

— איך זאָג דעם אמת, איך בין בעגאַנגען דעם מאָרד אין אַן אָנפאַל פון אייפערזוכט.

— ווי באַלד אַזוי, אַז איהר האָט גע'הרג'עט דעם הויפּט־ריכטער פאַר די אַלטע אונבעשטימטע פערהעלטניסע, וועלכע איהר האָט אָם מייסטען אַליין אויסגעטראַכט, ערקלערט זשע מיר, ווי האָט איהר געקענט דולדען אייער פרוי'ס געליעבטען, יאַ, דיעזען זשאַק לאַנטיע, אַזאַ געזונטען יונג? פיעלע האָבען מיר דערצעהלט פון דיעזער פערבינדונג, און איהר אַליין האָט דאָס אויך ניט אָבגעלייקענט, אַז איהר ווייסט דערפון... איהר האָט זיי געגעבען די פרייהייט זאָגאַר צו פאָהרען צוזאַמען; וואָס זאָגט איהר דערצו?

ווי אַ דערשלאָגענער, האָט רובאָ געקוקט מיט צומישטע אויגען און האָט ניט געפונען קיין ערקלעהרונג. ער האָט אויס־געשטאַמעלט:

— איך ווייס ניט... יענעם האָב איך גע'הרג'עט, און איהם ניט.

— דערצעהלט מיר ניט, אַז איהר זייט אַזוי אייפערזיכ־טיג, אַז איהר מוזט זיך נוקם זיין, און איך ראַטה אייך ניט צו

ווידערהאָלען דיעזע באָבע־מעשה צו די געשוואָרענע, ווייל זיי וועלען נור א ציה טהון מיט די פּלייצעס... גלויבט מיר, בייט אי־בער אייער פּלאַן פון פערטהיידיגונג, — נור דער אמת אליין קאָן אייך ראַטעווען.

און פון דעם מאָמענט אָן, וואָס מעהר רובא האָט ארויס־געוויזען דעם אמת, אלץ מעהר איז דער ריכטער געווען אי־בערצייגט, אז דאָס איז א ליגען. אלעס איז אייגענטליך געווען נעגען איהם, דער פּונקט ביי דעם פריהערינען פּראָצעס, וועל־כער וואָלט געדאַרפט אונטערשטיצען זיינע איצטיגע ווערטער, ווייל ער האָט דאַן עדות געזאָגט געגען קאַביש׳ן, איז גאָר איצט געוואָרען א בעוויז, אז זייביידע האָבען געהאַט צווישען זיך א קינצליכען אָבמאַך. דער ריכטער האָט דורכגעשטודירט די פּסיכאָלאָגיע פון דיעזער אנגעלעגנהייט, סתם אויס ליעבע צו דער קונסט. נאָך קיין מאָל ניט, האָט ער געזאָגט, האָט ער זיך אריינגעלאָזט אזוי טיעף אין דער מענשליכער נאַטור; און מען האָט געקאָנט זאָגען, אז דאָס איז ניט געווען בלויז אַן אויספאָר־שונג, נאָר א קוק גלייך אין דער נשמה אריין. ער האָט זיך בע־ריהמט, אז ער בעלאַנגט צו דעם סאָרט ריכטער, וואָהרזאָגער און הערצען־קענער, וואָס זעהען א מענשען דורך און דורך מיט איין בליק. און ענדליך האָבען שוין קיין בעוויזע אויך ניט גע־פעהלט, ס׳האָט זיך אָנגעקליבען גענוג. פון איצט אָן וועט די אונטערזוכונג שוין געהן אויף אַן אייזערנער בריק, די זיכער־הייט האָט געלויכטען אין די אויגען ווי דאָס ליכט פון דער זון.

מ׳סיע דעניזעי׳ס גלאַנץ איז נאָך מעהר פערשטאַרקט גע־וואָרען, ווייל ער האָט מיט איין קלאַפּ צוגעשטעלט א דאָפּעלטע געשיכטע, וועלכע ער האָט געדולדיג דורכגעפאָרשט אין דער טיעפסטער געהיימניס. און איצט זייט דעם רווישענדען ערפאָלג פון דעם פּלעביסציט, איז דאָס גאַנצע לאַנד אריין אין א פיע־בער, פּונקט ווי אין די נאַציאָנאַלע אויפרעגונגען, וואָס קומען פריהער און מעלדען אָן גרויסע קאַטאַסטראָפעס. ביים סוף פון דער אימפּעריע, האָט אין דער געזעלשאַפט, אין דער פּאָליטיק, און הויפּטזעכליך אין דער פרעסע, געהערשט א בעשטענדיגע

אונרוהע, און אזא געהויבענע שטימונג, אז זאָגאר אין די פּריי־
דען אליין האָט זיך געפיהלט א שמערצליכע איבערטרייבונג.
און אז נאָך דער ערמאָרדונג פון דער פרוי אין דעם אָבגעזונדער־
טען הויז אין קרוא־דע־מאָפּרא, איז מען געוואָהר געוואָרען מיט
וואָס פאר א געניאלען איינפאל דער אונטערזוכונגס־ריכטער פון
רואן געהט איצט אויסגראָבען די פארגעסענע טראגעדיע פון
גראנמאָרען און זי צוזאמען בינדען מיט דעם נייעם פערברעכען,
האָבען אלע אָפיציעלע צייטונגען ארויסגעפלאצט מיט א יובעל־
געשריי. אמת, פון צייט צו צייט בעוויזען זיך נאָך אלץ אין
די אָפּאָזיציאָנעלע צייטונגען אלערליי וויצען מכח דעם לעגענ־
דארען מערדער, וואָס מען קאָן ניט געפינען און וואָס די פּאָליציי
האָט אומיסטנע אויסגעטראכט כדי צו פארדעקען די לומפּערייען
פון אייניגע קאָמפּראָמעטירטע הויכע פערזענליכקייטען. דערפאר
אָבער קומט דער ענטשיידענדער ענטפער: דער מערדער און
זיין שותף זיינען ארעסטירט, און דער נאָמען פון דעם הויפּט־
ריכטער גראנמאָרען וועט פון דער גאנצער געשיכטע ארויס אונ־
בעפלעקט.

און ס'האָט זיך ווידער צופלאקערט א דעבאטע, און די
אויפרעגונג איז געשטיגען פון טאָג צו טאָג, אי אין רואן, אי
אין פאריז. אחוץ דעם עקעלהאפטען ראָמאַן, וואָס האָט געברענט
די מחות, האָט מען זיך נאָך געקאָכט גלייך ווי דער ענדליך ענט־
דעקטער, אונבעשטרייטבארער אמת אין דעם סקאנדאל קען
שטארקער מאכען דעם שטאאט. א גאנצע וואָך האָט די פּרעסע
זיך בעשעפטיגט מיט די איינצעלהייטען.

ארויסגערופען קיין פאריז, איז מ'סיע דעניזעי גלייך אוועק
אין דער גאס די־ראָשע, אויף די פּריוואט וואָהנונג פון דעם
גענעראל סעקרעטאר, מ'סיע קאמי־לאמאָטי. ער האָט איהם
געטראָפען אין זיין שטרענגען קאבינעט, אויסגעמאגערט אויף'ן
פּנים, און אויסגעמאטערט, אָבער טהעטיג. ער האָט אויסגע־
זעהען נידערגעשלאָגען און טרויעריג אין זיין צווייפלען, גלייך
ווי ער וואָלט פאראויס געפיהלט, אין דעם גאנצען שיין פון
טריאומף, די באלדיגע נידערלאגע פון דער רעגיערונג, וועלכער

ער האָט געדיענט. צוויי טעג שוין ווי ביי איהם קומט פאָר אַן אינערליכער קאַמפּף צו בעשליסען, וואָס ער זאָל איצט טהון מיט סעווערינג׳ס צעטעלע, וואָס ער האָט בעהאַלטען ביי זיך, — דאָס צעטעלע, וואָס קאָן אין גאַנצען מאַכען אַ תל פון די בעהויפּ־טונגען פון דער בעשולדיגונג און אונטערהעלפען רובאַ׳ן מיט אַן אונבעשטרייטבאַרען בעוויז.

קיין איין לעבעדיגער מענש ווייסט דערפון ניט; ער קאָן דאָס צעטעלע פאַרניכטען. אָבער נעכטען האָט איהם דער קייזער אַליין געזאָגט, אַז דאָס מאָל ערוואַרטעט ער אַז די גערעכטיגקייט זאָל זיך אונגעשטערט טהון איהרס, ניט קוקענדיג אויף קיין זייטיגען איינפלוס, אפילו ווען די רעגיערונג זאָל דאַרפען דערפון ליידען, — אַן איינפאַכע פאָדערונג פון עהרליכקייט אָדער, אפשר איז דאָס גאָר געווען דער אבערגלויבען, אַז איצט, ביי דער פריידענספולער געהויבענער שטימונג אין לאַנד, קאָן נאָך איין אונעהרליכע טהאַט אומבייטען דאָס גאַנצע מזל. און אויב דער גענעראַל סעקרעטאר האָט שוין פיר זיך אַליין מעהר ניט געהאַט קיינע געוויסענסביסע און האָט די גאַנצע וועלט בע־טראַכט מיט די אויגען פון פשוט׳ער מעכאַניקע, האָט איהם אָבער בעאונרוהיגט דער קייזערליכער בעפעהל, און ער האָט זיך אַליין געפרעגט די שאלה, צי מעג ער אוים ליעבע צו זיין האַר איהם ניט וועלען פאָלגען.

מ׳סיע דעניזעי האָט גלייך גענומען זיך בעריהמען.

— וואָס האָב איך אייך געזאָגט: — כ׳האָב ריכטיג דער־שמעקט; קאַביש איז פאָרט דער מערדער, וועלכער האָט צו גע׳הרג׳עט דעם הויפּט־ריכטער... איך גיב אייך אָבער צו, אַז אין דעם אַנדערן חשד איז אויך געווען אַ שטיקעל אמת, און איך האָב אַליין געפיהלט אַז מיט רובאַ׳ן איז דאָ עפּעס אויך ניט גלאַט... ענדליך, האָבען מיר זיי איצט ביידען.

מ׳סיע קאַמי־לאַמאָט האָט אויף איהם אַ שאַרפען בליק געטהון מיט זיינע בלאַסע אויגען.

— הייסט עס, אַז אַלץ, וואָס ווערט געמעלדעט אין די פּראָטאָקאָלען, וואָס איהר האָט מיר צוגעשיקט, איז דערוויזען

געוואָרען, און איהר זייט פּאָלקאָמען איבערציינגט?

— פּאָלקאָמען, — ס'איז גאָר אונמעגליך צו צווייפלען... אז איינס פּאַסט זיך אזוי גוט צום אַנדערן; איך קאָן זיך גאָר ניט דערמאָנען פון אַן אַנדער פאַל אזוינעם, וואו, ניט קוקענדיג אויף אלע שיינבארע פּלאָנטערס, זאָל זיך אַ פאַרברעכען ענט־וויקלען אזוי לאָגיש, און עס זאָל אזוי לייכט זיין אלעס פּאָראויס צו זעהן.

— אָבער רובאָ פּראָטעסטירט דאָך; ער נעמט דעם ערש־טען מאָרד אויף זיך אליין, דערצעהלט אַ מעשה, זיין פרוי — געשענדעט, ער — אייפערזיכטיג, פון זינען, און בעגעהט דעם מאָרד אין אַ מאָמענט פון בלינדע רציחה. די אָפּאָזיציאָנס צייט־טונגען שרייבען דאָס אלעס.

— אָה, די צייטונגען גיבען דאָך דאָס אליין איבער בלויז ווי אַ געזאָגט־און־געדעדט, וואָס זיי וואַגען אליין ניט צו גלוי־בען. אייפערזיכטיג, — דער רובאָ, וועלכער האָט אליין אונטער־געהאָלפען זיין ווייב זי זאָל זיך זעהען מיט איהר געליעבטען; אַך! ער וויל פאַר'ן געריכט פאַרברענגען די אלע זאכען, — זאָל ער: — דעם געווינשטען סקאנדאל וועט ער דאָך ניט קאָנען אויפהויבען!... ער זאָל עפּעס ברענגען נייע בעווייזע, נו... אָבער ער האָט דאָך קיינע ניט! אמת, ער דערצעהלט עפּעס וועגען אַ צעטעלע, וואָס ער האָט זיין פרוי געצוואונגען צו שרייבען צום הויפט־ריכטער און וואָס דארף זיך געפינען צווישען די פּאַפּירען פון דעם ערמאָרדעטען... האָט איהר דאָך, מ'סיע גענעראַל־סעקרעטאַר, איבערגעקוקט זיינע פּאַפּירען, — איהר וואָלט דאָך דאָס געפינען, ניט וואָהר?

מ'סיע קאַמי־לאַמאָט האָט גאָרניט געענטפערט. אמת, לויט ווי ער האַלט זיך, וועט דער סקאנדאל ענדליך בעגראָ־בען ווערען. קיינער וועט דאָך רובאָ'ן ניט גלויבען, און דעם הויפּט־ריכטער'ס נאָמען וועט ריין־געוואשען ווערען פון אללע מיאוסע חשד'ען, און די אימפּעריאַלע רעגיערונג וועט פיעל גע־ווינען דערפון, וואָס איינער פון איהרע קרעאטורען וועט אזוי ווידער ריין ווערען. און אַ חוץ דעם, כל זמן רובאָ האָט זיך

אליין מודה געוועו אין זיין שולד, וואס מאכט דאס אויס פאר די גערעכטיגקייט, ווי די מעשה איז געוועו, אבי מ׳וועט איהם פאראורטהיילען! אמת, קאביש איז דא אויך פארמישט; אבער צוגעגעבען, אז ער האט קיין אנטהייל אין דעם ערשטען מארד ניט גענומען, שיינט ער דאך ווירקליך צו זיין דער מערדער אין דעם צווייטען פאל. און, ענדליך, מיין גאט! גערעכטיגקייט, — אן אילוזיאן בלויז, און ניט מעהר. צו וועלען זיין גערעכט, איז דאך ניט מעהר ווי א תירוץ, ווען דער אמת איז אזוי פארדרעהט אין א פלאנטער! אימער גלייכער צו זיין פארזיכטיג: מ׳דארף בעסער אונטערשפארען מיט׳ן אקסעל די געזעלשאפט, וואס האט שוין אבגעלעבט און האלט ביים פאלען.

— ניט וואהר? האט מ׳סיע דעניזעי איבערגעפרעגט, — איהר האט דאס צעטעלע ניט געפונען?

און מ׳סיע קאמיל־לאמאט האט ווידער א מאל אויפגעהויבען די אויגען צו איהם; און, גאנץ רוהיג, די גאנצע זאך־לאגע ביי איהם אין די הענט, האט ער אויף זיך גענומען די געוויסענס־ביסע, וואס פלאגען דעם אימפעראטאר, און האט געענטפערט:

— איך האב אבסאלוט גאר ניט געפונען.

און גלייך אויפ׳ן ארט האט ער זיך גענומען זעהר פריינדליך און שמייכלענדיג בעזינגען דעם אונטערזוכונגס־ריכטער מיט א לויב־געזאנג. קוים־קוים האט א לייכטער קנייטשעלע ביי די ליפען אנגעדייטעט זיין אונווידערשטעהנדליכע איראניע. קיין מאל איז נאך קיין אונטערזוכונג ניט געפיהרט געווארען מיט אזא טיעפען בליק; און דארט, אין די הויכע ספערען, איז שוין פון לאנג בעשטימט געווארען, אז גלייך נאך די פרייע זומער־טעג קומט ער אן אין פאריז אלס מיטגליעד פון דעם ריכטער־קאמער. און דער גענעראל סעקרעטאר האט איהם זאגאר בעגלייט ביז דער טיהר.

— נור איהר אליין האט עס ריכטיג פערשטאנען, — ס׳איז ווירקליך צו בעוואונדערן... און אז דער אמת נעמט שוין דאס ווארט, טאר קיין שום זאך איהם ניט אבשטעלען, — ניט אי־מעצענס א פערזענליכער אינטערעס, און זאגאר ניט קיין

שטאאטס־צוועקען... גערהט אייך אייער וועג, זאל די אונטערזור־כונג פארטגעזעצט ווערען אונגעשטערט, מעג דערפון ארויסקומען וואס עס וויל זיך.

— דאס איז אייגענטליך די ריכטיגע פפליכט פון דער מאגיסטראטור, — האט מ'סיע דעניזעי געזאגט צום סוף און האט זיך פארנייגט און איז אוועק, א גליקליכער.

און מ'סיע קאמי־לאמאט איז געבליבען איינער אליין; צום אלעם ערשטען האט ער אנגעצונדען א ליכט, און האט פון דעם שיפלאד, וואו ער האט עס געהאט בעהאלטען, ארויסגענו־מען סעווערינע'ס צעטעלע. דאס ליכט האט געברענט זעהר העלל; ער האט פונאנדערגעשפרייט דאס צעטעלע און האט געוואלט איבערלייענען די צוויי שורות, און ער האט זיך פלו־צים דערמאנט אן דער פיינער פערברעכערין מיט איהרע בלויע אויגען, ווי זי האט ביי איהם אמאל ארויסגערופען אזא סימ־פאטיע. איצט איז זי טויט, און מיט אזא טראגישען טויט! ווער ווייס דעם סעקרעט וואס זי האט מיט זיך מיטגענומען. אמת... גערעכטיגקייט... אך, בלויז אן אילוזיאן, געוויס.

וואס איז איהם געבליבען פון דער אונבעקאנטער שעהניג־קע פרוי? — בלויז א מאמענטאלער בעגעהר, וואס זי האט אין איהם אנגעצונדען, און וועלכען ער האט זאגאר ניט בעפרידיגט. און ער ריהרט צו דאס צעטעלע צו דעם ליכט, און עס הויבט אן צו ברענען; און איהם נעהמט אן א גרויסע טרויעריגקייט, און דאס הארץ זאגט איהם עפעס אן אן אונגליק: — צו וואס דארף ער פארברענען די בעווייזע, צו וואס דאס אלעם נעהמען זיך אויף זיין געוויסען, אז ס'איז שוין אזוי באשערט, אז די אימפע־ריע זאל אבגעראמט ווערן פונקט ווי דאס ביסעלע שווארצע אש, וואס איז איהם ארויף אויף די פינגער?

קיין וואך איז נאך ניט פאראיבער, ווען מ'סיע דעניזעי האט געענדיגט די אונטערזוכונג. אין דער מערב־באהן קאמ־פאניע האט ער געפונען א פאלקאמענעם וואונש איהם בעהיל־פיג צו זיין; מ'האט איהם צוגעשטעלט אלע נויטיגע פאפירען,

אַלע ניצליכע בעווייזע. די קאָמפּאַניע אַליין האָט אויך זעהר געוואָלט עס זאָל שוין ווערען אַן ענד פון דער מיזעראַבלער געשיכטע מיט איינעם פון איהרע אָנגעשטעלטע, — אַ געשיכטע, וואָס האָט אַלץ געשטייגט העכער און העכער איבער אַלע פאַרפּלאָנטערטע רעדער פון דעם גרויסען מעכאַניזם און האָט אַזש שיער ניט אָנגעריהרט דעם פערוואַלטונגס־ראַטה פון דער אַדמיניסטראַציאָן אַליין. מ׳דאַרף וואָס אַם שנעלסטען אַרונטערשניידען דאָס וואונד־פלייש. און ווידער זעהט מען אין דעם קאַבינעט פון דעם אונטערזוכונגס־ריכטער דורכגעהן איינעם נאָך דעם אַנדערן די אָנגעשטעלטע אויף דער סטאַנציע אין האַוור, — מ׳סיע דאַבאַדיע, מ׳סיע מולען, און אַנדערע; און זיי האָבען אַלע עדות געזאָגט געגען רובאָ׳ן, ווי ער האָט זיך זעהר שלעכט אויפגעפיהרט; און דערנאָך קומט דער סטאַנציאָנס־מייסטער פון באַראַנטען, מ׳סיע בעססיער, און אויך אייניגע אָנגעשטעלטע אין רואַן, וועלכע האָבען ענטשיידענד־וויכטיגע עדות געזאָגט וועגען דעם ערשטען מאָרד; און ענדליך קומט מ׳סיע וואַנדאָרפ, דער סטאַנציאָן־מייסטער פון פּאַריז און אויך דער וועג־סיגנאַליסט מיזאַר און דער אויבער־קאָנדוקטאָר האַנרי דאָווערן, — די לעצטע צוויי האָבען גאַנץ בעשטימט זיך אויסגעדריקט וועגען דעם, ווי דער בעשולדיגטער האָט אַזוי פיעל ערלויבט זיין פרוי. און האַנרי האָט זאָגאַר דערצעהלט, אַז איין מאָל ביי נאַכט, אין קרואַ־דע־מאָפראַ, וואו סעווערינע האָט איהם בעדיענט אין זיין קראַנקהייט, האָט ער אַליין, — אַזוי דאַכט זיך איהם, — געהערט ווי רובאָ און קאַביש האָבען זיך אונטער זיין פענסטער צונויפגערעדט, — וואָס דאָס האָט פיעל ערקלעהרט און האָט אין גאַנצען צו׳הרג׳עט דעם אָנשטעל פון די צוויי בעשולדיגטע, אַז זיי האָבען זיך קיין מאָל ניט געקאָנט. און אַלע אָנגעשטעלטע ביים באַהן האָבען אין איין קול פערדאַמט די שולדיגע, און אַלע האָבען מיטלייד געהאַט אויף די אונגליקליכע אָפּפער, — די אונגליקלעכע יונגע פרוי, מעבאָך, וועלכע מ׳האָט געמעגט פאַרגעבען איהרע פעהלערן, און דער עהרענהאַפטער זקן, וועלכער איז שוין אין גאַנצען

ריין־געוואַשען פון די אַלע שמוציגע געשיכטעס, וואָס מ׳האָט אויף איהם אויסגעטראַכט.

אָבער מעהר פון אַלץ, האָט דער נייער פּראָצעס צורייצט די געפיהלען אין דער פאַמיליע פון גראַנמאָרען׳ען, און אָבוואָהל פון דעם צד, האָט מ׳סיע דעניזעי געהאַט אַ גאַנץ גוטע אונטער־שטיצונג, האָט ער אָבער אויך געדאַרפט זיך גענוג אָנשטרענגען איינצוהאַלטען דעם צוזאַמענהאַנג פון זיין אונטערזוכונג. די לאַשענעים האָבען געטאַנצט פון פרייד, ווייל זיי האָבען דאָך די גאַנצע צייט געשריען, אַז שולדיג זיינען די רובאָ׳ס, וועלכע ס׳האָט אויפגערייצט די צוואה מכח קרוא־דע־מאָפראַ און אין וועלכע עס האָט געברענט די געלדזוכט. דערצו נאָך האָבען זיי אין דער נייער אונטערזוכונג ווידער אַמאָל דערזעהען אַ געלעגענ־הייט צו אָנגרייפען די צוואה; קיין אַנדער מיטעל זי פּסול צו מאַכען, האָבען זיי ניט געהאַט, ווי בלויז דאָס, אַז סעווערינע איז געווען שולדיג אין איהר אונדאַנקבאַרקייט; דערפאַר האָ־בען די לאַשענעים טאַקי אָנגענומען אַ טהייל פון רובאָ׳ס אויס־זאָגונגען; און נעהמליך, דאָס די פרוי האָט טאַקי געהאָלפען איהר מאַן צו בעגעהן דעם מאָרד, — אָבער ניט אויס ראַכע פיר אַן אויסגעטראַכטע געמיינהייט געגען איהר, זאָנדערן פּשוט צו בערויבען דעם אַלטען. און דער אונטערזוכונגס ריכטער האָט זאָגאַר געמוזט זיך מיט זיי האַמפּערען, און ספּעציעל געגען בערטהאַ׳ן, וועלכע איז געווען זעהר ביטער געגען סעווערינע׳ן, איהר אַמאָליגע פריינדין, אויף וועלכע זי האָט ארויפגעוואָרפען העסליכע בעשולדיגונגען; און וועלכע ער, מ׳סיע דעניזעי, האָט אָבער אַלץ געמוזט פאַרטהיידיגען: און עס האָט איהם זעהר גער־גערט און זעהר דערצאָרענט, וואָס מען ריהרט זיך צו צו זיין מייס־טערווערק, אַזוי לאָגיש אויפגעבויט, אַזוי שעהן צוזאַמען גע־שטעלט, אַז ווען מען זאָל נאָר דערפון נור איין שטיין ארויסריי־סען מוז עס זיך אין גאַנצען צופאַלען, — ווי ער אליין האָט מיט שטאָלץ ערקלערט.

און דערפאַר איז טאַקי ביי איהם אין קאַבינעט פאָרגעקומען אַ לעבעדיגע סצענע צווישען די לאַשענעים און מאַדאַם באָנעהאָן.

זי האָט זיך אמאָל געהאלטען זעהר פריינדליך צו די רובאָ'ס; אָבער איצט האָט זי זיך געמוזט צוריק האלטען פון רובאָ'ן; אָבער זי האָט נאָך, ווי פריהער, געהאלטען פאר סעווערינע'ן, אויס א צערטליכען מיטגעפיהל, וואָס פערצייהעט לייכט די פערליעבטע אין די שעהנינקע; מאַדאַם באָנעהאָן איז באמת גערירט פון דער ראָמאַנטישער טראגעדיע, וואָס איז פארפארבט מיט בלוט. און זי האָט גערעדט אָפען און מיט פעראכטונג געגען געלד. ווי שעהמט זיך עס ניט איהר פלימעניצע ווידער אמאָל אויפצוהויבען די פראגע פון דער צוואה? אויב סעווערינע איז שולדיג, מוז מען דאָך רובאָ'ס ווערטער אָננעהמען אין גאנצען, און דאן ווערט דעם הויפט־ריכטער'ס נאָמען ווידער אמאָל בעשמוצט. און ווען דער אונטערזוכונגס־ריכטער וואָלט דורך זיין ווייטען בליק נאָך ניט אויסגעפונען דעם אמת, וואָלט מען אזא אמת געדארפט אויסטראכטען צו ראטעווען דעם נאָמען פון דער פאמיליע. און מאַדאַם באָננעהאָן האָט עטוואָס ביטערליך זיך אויסגעשפּראָכען געגען די גאנצע געזעלשאפט אין רואן, וואו די געשיכטע האָט אָנגעמאכט אזא רושם, — א געזעלשאפט, ביי וועלכע זי הערשט שוין ניט מעהר, ווען זי איז געקומען אויף דער עלטער און פערלירט זאָגאר איהר גרויסארטיגע שעהנקייט פון א בלאָנדער, געעלטערטער געטין. ערשט נעכטען זאָגאר האָט מען ביי מאַדאַם לעבוק, די פרוי פון דעם שטאַאטס־ראטה, די פיינע ברונעטין וואָס האָט פארנומען איהר פלאַץ אויפ'ן טהראָן, — יא, אָט ביי איהר האָט מען זיך ארייגעשושקעט איינער דעם אַנדערען עפּיס לייכטזיניגע אנעקדאָטען און מעשה'לעך פון דעם הויפט־ריכטער און לואיזעט, און גערעדט אַלץ וואָס שלעכטע צינגער קאָנען אויסטראַכטען.

און ביי די ווערטער האָט איהר מ'סיע דעניזעי איבערגעשלאָגען די רעד, אום איהר מיטצוטיילען, אז מ'סיע לעבוק וועט זיין איינער פון די ריכטער אין דעם קומענדען טערמין פון געריכט, און די לאַשענעיס זיינען באַלד אַנשוויגען געוואָרען, און, בעאונרוהיגטע, האָבען זיי זיך כלומרשט אונטערגעגעבען. אָבער מאַדאַם באָננעהאָן האָט זיי בערוהיגט, אין איהר זיכערהייט,

אז דאָס געריכט וועט טהון זיין פּפליכט, ווייל דער הויפּט־ריכ־טער ביים פּאָרזיץ וועט זיין איהר אלטער פריינד, מ'סיע דע־באַזייל, וואָס קאָן איבער זיין רעוומאַטיזם זיך מעהר שוין ניט ערלויבען ווי בלויז די גוטע ערינערונגען; דער צווייטער ריכטער דאַרף זיי מ'סיע שאָמעט, דער פאַטער פון אַ יונגען מיטהעלפער פון פּראָקוראָר, וועלכען זי זוכט בעהילפיג צו זיין. און דער־פאר קאָן זי זיין גאַנץ רוהיג; אָבער אויף איהרע ליפּען האָט זיך בעוויזען אַ טרויעריגער שמייכעל, בשעת ער האָט דערמאָנט מ'סיע שאָמעט; און דאָס איז דערפאר, וואָס זייט אַ שטיקעל צייט איז דער יונגער זוהן אַן אָפטער גאַסט ביי מאַדאַם לעבוק, וואוהין זי האָט איהם זאָגאַר אליין געמוזט שיקען אום איהם ניט צו שאַ־דען זיין צוקונפט.

און אַז דער בעריהמטער פּראָצעס איז ענדליך געקומען אין געריכט, האָט דער קלאַנג פון אַ נאָהענטע מלחמה און די אויפרעגונג, וואָס האָט פארכאַפּט גאַנץ פראַנקרייך, זעהר גע־שטערט אַז מען זאָל דערפון אַ סך רעדען. אָבער אין רואן איז מען ניט וועניגער ווי דריי טעג געוועזן אין איין פיעבער; ביי די טיהרען פאר'ן געריכטס־זאַאל האָט מען זיך געשטופּט דער־קוועטשט צו ווערען; איבער די בילעטען אריינצוגעהן האָבען זיך די פּאָרנעמסטע דאַמען שיער ניט גע'הרג'עט. זייט דער אַלטער פּאַלאַץ פון די נאָרמאַנדער הערצאָגען איז געוואָרען אַ גע־ריכטס־קאַמער, איז דאָ נאָך קיין מאָל ניט געוועזן אַזאַ גרויסאר־טיגער עולם.

ס'איז געוועזן סוף יוני; ס'איז געוועזן היים; די זון האָט געברענט אין די שויבען פון די צעהן פענסטער פון דעם פּאַלאַץ און האָט בעגאָסען מיט איהר שיין די שניצערייי אויף די דעמבע־האָלץ, דאָס בילד פון דעם געקרייציגטען יעזוס אויף ווייסען שטיין, וואָס ווייסט זיך אָרויס אַזוי בולט אויף דעם פעלד פון רויטען שטאָף, בעשפּריצט מיט ביהנען, און די בעריהמטע סטע־ליע פון די צייטען פון לואי דעם צוועלפטען, געשניצט און גע־גילט, אין אַ זעהר דעליקאַטער שאַטירונג פון דער פאַרב פון אַלט גאָלד.

נאָך איידער דער פערהער האָט זיך אָנגעפאַנגען איז שוין געוועזן דערשטיקט צו ווערען. פרויען האָבען זיך געשטעלט אויף די שפּיץ פינגער צו זעהען די זאַכליכע בעווייזע אויף דעם ריכטער טיש, — גראַנמאָרען'ס זייגערעל, דאָס מיט בלוט פערפלעקטע נאַכט־העמד פון דער ערמאָרדעטער און דאָס מעסער, וואָס האָט גענוצט אין צוויי מאָרדען. דער פאַרטהיידיגער פון קאַביש'ן, אַן אַדוואָקאַט וואָס איז געקומען פון פאַריז, האָט אויך אויף זיך געצויגען אַלע בליקען. אויף דער באַנק פון די געשוואָרענע זיינען געזעסען צוועלף רואַנער בירגער, פאַרשפּילעט אין זייערע שווארצע רעק, דיקע און ערנסטע. און ווען די ריכטער זיינען אריינגעקומען, איז געוואָרען אַזאַ שטופּעניש צווישען דעם שטעהענדען פובליקום, אַז דער הויפּט־ריכטער האָט זאָפאָרט געמוזט אָנשרייען, אַז ער וועט הייסען אַלעמען ארויספיהרען פון זאַל.

ענדליך האָט זיך אָנגעפאַנגען דער פערהער; די צוועלף געשוואָרענע האָט מען גענעבען די שבועה, און מ'האָט גענומען אויסהערען די עדות; דאָ איז ווידער געוואָרען אין פובליקום אַ קאָך אויס נייגיעריגקייט; ביי די נעמען פון מאַדאַם באַנגעהאַן און מ'סיע דע־לאַשאַנעי, האָבען אַלע אויפגעהויבען די קעפּ; אָבער מעהר ווי מיט אַלעמען, האָבען זיך די דאַמען פעראינטערעסירט מיט זשאַק'ן, נאָכקוקענדיג איהם מיט די אויגען, דערצו נאָך, זייט מען האָט אריינגעפיהרט די צוויי בעשולדיגטע, — יעדען איינעם צווישען צוויי זשאַנדאַרען, — האָט מען זיי געהאַלטען אין איין אָנקוקען, און מ'האָט זיך וועגען זיי איבערגעוואָרפען מיט מיינונגען. זיי זעהען אויס אַזוי שרעקליך און געמיין, ריכטיגע צוויי באַנדיטען. רובאָ, אין זיין קורצען רעקעל פון טונקעלען קאָליר, און מיט אַ נאַכלעסיג אָנגעטהוענעם האַלזטוך, האָט אַלעמען איבערראשט מיט זיין געעלטערטען, נאַדישען און מיט פעט פאַרגאָסענעם פּנים, און וואָס אַנבעלאַנגט קאַביש'ן, האָט ער ווירקליך אויסגעזעהען, ווי מ'האָט איהם געמאָלט: אָנגעטהון אין אַ לאַנגע בלויע בלוזע, דער ריכטיגער טיפּ פון אַ מערדער, מיט גרויסע פויסטען, מיט צייהנער ווי ביי אַ ווילדע

חיה, — בקיצור, איינער פון די חברה־לייט, וואָס איז בעסער ניט צו בעגעגענען ערגיץ אין וואַלד אין אַ ווינקעל.

און דער פערהער האָט נאָך פערגרעסערט דעם שלעכטען איינדרוק, און ביי איניגע אַנטוואָרטען האָט זיך אין זאַאַל גע־הערט אַ שטאַרקע שושקעריי. אויף דעם הויפּט־ריכטער'ס אַלע פראַגען, האָט קאַביש געענטפערט, אַז ער ווייס גאָרניט; ער ווייסט ניט פון וואַנען עס קומט צו איהם דאָס זייגערל; ער ווייסט ניט, פאַר וואָס ער האָט געלאָזט ענטלויפען דעם אמת'ן מערדער: און ווייטער האָט ער זיך געהאַלטען ביי דאָס זייניגע, ביי דעם געהיימניספולען אונבעקאַנטען, וועלכען ער האָט גע־הערט אַנטלויפען אין דער פינסטער. און אַז מ'האָט איהם גע־נומען פאַנאַנדערפרעגען וועגען זיין בעסטיאַלע ליעבע צו זיין אונגליקליכען קרבן, האָט ער עפּיס גענומען דרעהען מיט דער צונג און איז מיט אַמאָל געוואָרען אַזוי ווילד אין כעס, אַז די זשאַנדאַרען האָבען איהם געמוזט כאַפּען פאַר די הענד, — ניין, ניין! ער האָט זי ניט געליעבט, זי ניט בעגעהרט; דאָס איז אַלעס בלויז ליגענס; ער וואָלט דאָך זי נור בעליידיגט מיט אַזאַ חוצפּה, זי — אַ דאַמע און ער בלויז אַ ווילדער, וואָס איז נאָך דערצו געזעסען אין געפענגניס! און דערנאָך, אַז ער האָט זיך שוין עטוואָס בערוהיגט, האָט ער זיך ווידער אָנגענומען מיט כעס און האָט געשוויגען, ענטפערענדיג בלויז מיט איינציגע ווערטער, גאָר אין גאַנצען גלייכגילטיג וואָס מ'קאָן איהם פאַר־משפּט'ען.

דאָס גלייכען, רגבאָ. ער האָט זיך אויך געהאַלטען ביי זיין פּלאַן, ווי די בעשולדיגונג האָט דאָס אָנגערופען; ער האָט אויסדערצעהלט ווי אַזוי און פאַר וואָס ער האָט ערמאָרדעט גראַנמאָרענ'ען, און האָט געלייקענט די מינדעסטע אַנטהייל אין דעם מאָרד פון זיין פרוי; און דאָס אַלעס האָט ער דערצעהלט אין אַזוינע אָבגעהאַקטע זאַצען, כמעט אָהן אַ צוזאַמענהאַנג, פּלוצים פערלירענדיג אַלע מינוט דעם זכרון, און מיט אַזאַ פאַר־שטיקטען קול און מיט אַזוינע אונקלאָהרע אויגען, אַז ס'האָט זיך מינוטענווייז זאָגאַר געדוכט, אַז ער טראַכט דאָס ערשט דאָ

אויס און בעקלעהרט ערשט איצט די איינצעלהייטען. דער הויפט־ריכטער האָט איהם גענומען אויפ׳ן פערהער, בעוויזענדיג איהם דעם אונזין פון זיין ערצעהלונג; דארויף האָט רובאָ בלויז פארקוועטשט מיט די פּלייצעס, און האָט מעהר ניט געוואָלט ענטפערען: — צו וואָס זאָל ער געהן דערצעהלען דעם אמת, אז דער ליעגען קומט אוים לאָגיש. און אזא פערעכטליכע, חוצפה׳דיגע האלטונג צום געריכט האָט רובאָ׳ן שטארק געשאדט.

מ׳האָט אויך געקאָנט זיך מערקען ווי די צוויי בעשולדיגטע אינטערעסירען זיך ווייניג־וואָס איינער מיט דעם אַנדערען. אָבער דאָס איז געווען נאָך א בעוויז, אז זיי האָבען זיך פריהער אָבגעי־רעדט, — אַן אויסגעצייכענטער פּלאַן, דורכגעפיהרט מיט אַן אונגעוועהנליכע ווילענס־קראפט. דאָס מאַכען זיי זיך אזוי, אז זיי קענען זיך ניט; זיי בעשולדיגען זיך זאָגאר איינער דעם אַנדערען, — און אַלץ אבי אָבצונארען דאָס געריכט. אז דער פערהער פון די אַנגעקלאָגטע האָט זיך געענדיגט, איז דער אורטייל אייגענטליך שוין געווען פערטיג; דער הויפט־ריכטער האָט דאָס אַלעס אזוי פיין געפיהרט, אז רובאָ און קאביש זיינען ריכטיג ארייַנגעפאַלען איבער׳ן קאָפּ, און האָבען זיך ווי אַליין איבערגעגעבען אין די הענט פון דער גערעכטיגקייט. דעם זעלבען טאָג האָט מען נאָך אויסגעהערט אייניגע עדות, ניט קיין וויכטיגע. ארום פינף א זייגער איז די היץ געוואָרען אונערטרעגליך, און צוויי דאמעס פון פּובליקום האָבען גע׳חלש׳ט.

אָבער אויף דעם צווייטען טאָג האָבען אייניגע עדות אָנגעמאַכט א גרויסען רושם. מאדאָם באָנגעהאָן האָט זיך באמת אויסגעצייכענט מיט איהר האַלטונג און טאַקט. מ׳האָט מיט אינטערעס אויסגעהערט די אָנגעשטעלטע פון דער קאָמפּאניע, מ׳סיע וואַנדראָפּ, בעססיער, דאבאדיע און ספּעציעל מ׳סיע קאָש, וועלכער האָט מיט אַלע איינצעלהייטען דערצעהלט, ווי ער האָט גוט געקענט רובאָ׳ן, און האָט מיט איהם זאָגאר זעהר אָפט געשפּיעלט א פּארטיע אין קאָרטען אין קאפע „די־קאָממערס“. האנרי דאוועדן האָט נאָך אמאָל איבערגע׳חזר׳ט זיינע שלאגענדע אויסזאגונגען, אז ער איז כמעט זיכער, אז ער האָט אליין געהערט

אין שלאף און אין פיעבער, ווי די צוויי בעשולדיגטע האבען זיך מיט פערשטיקטע שטימעס צונויפגערעדט, און אז מ'האט איהם גענומען אויפ'ן פארהער וועגען סעווערינע'ן, איז ער געווארען זעהר בעשיידען און האט נעגעבען צו פארשטעהן, אז געליעבט האט ער זי טאקי, אבער וויסענדיג, אז זי איז אן אנדערן'ס, האט ער זיך גאנץ עהרליך צוריק געצויגען.

און ענדליך, אז מ'האט דעם אנדערען, זשאק'ן לאנטיע, אויפגערופען פאר'ן געריכט, איז אין עולם געווארען א שושקעריי, מ'האט זיך אויפגעשטעלט איהם בעסער צו זעהען; זאגאר צווישען די צוועלף געשווארענע האט זיך געמערקט א שטארקע אנשטרענגונג בעסער צו הערען. זשאק האט זיך גאנץ רוהיג אנגעשפארט מיטביידע הענט אויף די פארענטשעס פון די אבצאמונג, וואו עם שטעהען די פארגערופענע עדות, — גלייך ווי ער איז דא ביי זיין לאקאמאטיוו אין דעם געוועהנליכען שטעל פון זיין פראפעסיאן.

דאס אויפטרעטען פאר'ן געריכט, וואס האט אייגענטליך איהם געזאלט שטארק בעאונרוהיגען, האט איהם גאר געפונען אין די בעסטע שטימונג, גלייך ווי איהם הויבט די גאנצע געשיכטע גאר ניט אן צו אארען. ער האט עדות געזאגט, ווי א זייטיגער, אונשולדיגער מענש. זייט דעם פארברעכען, האט ער אפילו א ציטער ניט געטהון; ער האט דערפון אפילו ניט געטראכט; ס'איז איהם גאר אין גאנצען פון זכרון ארויס; אלע אברים ארבייטען ביי איהם ריכטיג אויף א האאר, און ער איז פאלקאמען געזונט. און זאגאר דא, פאר'ן געריכט, האט ער ניט קיין געוויסענס-ביסע, ווייסט פון קיין עולה ניט, גלייך ווי ניט ער איז עס.

צו אלעם ערשטען, האט ער א קוק געטהון אויף רובא'ן און קאביש'ן, מיט זיינע קלאהרע אויגען. דער ערשטער, האט ער געוואוסט, איז שולדיג; ער האט צו איהם א לייכטען נייג געטהון מיט'ן קאפ, א מין שטילע בעגריסונג, גארניט איבערטראכטענדיג, אז ער ערשיינט דא היינט עפענטליך ווי דער געליעבטער פון יענעם'ס פרוי. און צו קאביש'ן, דעם אונשולדיגען, וואס ער אליין וואלט אייגענטליך געדארפט אנשטאט איהם זיין

אויף דער באַנק פון די בעשולדיגטע, האָט ער אַ שמייכעל געטהון: דאָך נישט קשה'דיג פון אַ מענשעל אין תוך אריין, אָבוואָהל ער זעהט אויס ווי אַ באַנדיט; ער איז דאָך אַ בראַווער יונג, וואָס קאָן ארבייטען און ווענמען מען מעג דריקען די האַנט.

און עדות האָט זשאַק געזאָגט מיט חשק, גענענטפערט קלאָהר און קורץ אויף יעדע פראַגע פון דעם הויפּט־ריכטער, וועלכער האָט געוואָלט וויסען אַלע איינצעלהייטען פון זיינע פערהעלטניסע צו דער ערמאָרדעטע, און האָט איהם דערנאָך זיך געהייסען דער־צעהלען, ווען ער איז ארויסגעפאָהרען פון קרוא־דע־מאָפּרא, ווי פיעל שעה פאַר דעם מאָרד, ווען האָט ער זיך אויפגעזעצט אין באַראַנטען און ווי האָט ער פאַרבראַכט די נאַכט אין רואַן.

קאַביש און רובאָ האָבען זיך ביידע צוגעהערט און האָבען מיט זייער האַלטונג, ווי בעשטעטיגט זיינע ווערטער. און אין דער זעלבער מינוט איז צווישען די דריי מענער געבאָרען געוואָרען אַ גרויסער טרויער. אין געריכטס־זאַאַל איז געוואָרען שטיל ווי אין אַ קבר. און עפּיס אַזאַ געפיהל האָט זיך גענומען, קיינער ווייסט ניט פון וואַנען, און האָט ביי די צוועלף געשוואָרענע ווי געשטעלט זיך אין האַלז: — דער אמת האָט דאָ פאַרבייגע־שוועבט, דער שטילער אמת...

און אַז דער הויפּט־ריכטער, דער פּאָרזיצענדער, האָט זשאַק'ן ענדליך געפרעגט זיין מיינונג מכח דעם אונבעקאַנטען, וואָס איז פערשוואונדען אין דער פינסטער, פון וועלכען דער שטיין־האַקער האַלט אין איין רעדען, האָט זשאַק זיך בלויז בע־גניגט אַ מאַך צו טהון מיט'ן קאָפּ, גלייך ווי ער וויל דעם בעשול־דיגטען חלילה ניט שאַדען.

און דאָ האָט פּאַסירט נאָך אַ פּאַקט, וואָס האָט שוין אויפ־גערודערט אַלע אנוועזענדע. טרערען האָבען זיך בעוויזען ביי זשאַק'ן אין די אויגען, זיינען אריבערגערונען, און זיינען איהם ארויף אויף די באַקען. איהם האָט זיך ווידער אין געדאַנקען פאָרגעשטעלט די אונגליקליכע ערמאָרדעטע, דער אָנבליק פון וועלכע האָט זיך איינגעשניטען אין זכרון, מיט איהרע בלויע אויגען, גרויס גאָר אָהן אַ שיעור, איהרע שווארצע האָאָר, און

זיי האָבען זיך ביי איהם גלייך איבער'ן שטערען געשטעלט קאַפּויר, עפּיס ווי אַ קרוין פון שרעק. און זשאַק פאַרגעטערט זי נאָך איצט, און עס נעהמט איהם פאַר'ן האַרצען אַ גרויס רחמנות, און ער קלאָגט אויף איהר מיט הייסע טרערען, אונבע־וואוסטזיניג פון זיין פאַרברעכען, פאַרגעסענדיג, אַז ער שטעהט דאָ פאַר אַ גאַנצען עולם.

און די פרויען האָט עס אויך גענומען פאַר'ן האַרצען, און זיי האָבען זיך צו־וויינט. אויסערגעוועהנליך ריהרענד איז גע־ווען דאָס צו צוזעהען — דעם טרויער פון דעם פאַרליעבטען, אין דער צייט, וואָס ביים געזעצליכען מאַן זיינען די אויגען געווען טרוקען.

דער פּאָרזיצענדער האָט געפרעגט די פערטהיידיגונג צו וויל זי דעם עדות ניט שטעלען נאָך איניגע פראַגען; אָבער די אַד־וואָקאַטען האָבען געדאַנקט, און די בעשולדיגטע האָבען ווי צר־מישטע נאָכגעקוקט זשאַק'ן, ווי ער געהט זיך צוריק זעצען אויף זיין פּלאַץ צווישען דעם סימפּאַטיזירענדען פּובליקום.

די דריטע זיצונג פון דעם געריכט איז אין גאַנצען אוועק מיט די בעשולדיגונגס־רעדע פון דעם פּראָקוראָר און די פערטיידיגונג פון די אַדוואָקאַטען. אָנגעפאַנגען האָט זיך עס מיט די איינליייטונגס־רעדע פון דעם הויפּט־ריכטער, וועלכער איז כלומרשט געווען זעהר אונפּאַרטייאיש, און האָט אָבער דאָך פאַרשטאַרקט די בעשולדיגונג. דערנאָך האָט גערעדט דער קייזערליכער פּראָקוראָר; ער האָט, דאַכט זיך, ניט זעהר גוט אויס־גענוצט זיינע בעווייזע; און יעדעס מאָל, וואָס ער האָט גע־בראַכט די שטאַרקסטע ראיות, איז זיין רעדנער־קראַפט געווען אַם שוואַכסטען; דאָס האָט מען זיך ערקלעהרט דערמיט, וואָס ס'איז אַזאַ היץ, אַז מען קאָן ווירקליך אומקומען. אים געגענטהייל אָבער איז דעם פערטהיידיגער פון קאַביש'ן, דעם אַדוואָקאַט פון פּאַריז, געווען זעהר אַנגענעהם צו הערען, אָבער איבערצייגט האָט ער קיינעם ניט. און רובאָ'ס פאַרטיידיגער, אַן אַנגעזעהענער פאַר־שטעהער פון דער רואַנער אַדוואָקאַטור, האָט זיך אויך געלעגט אין דער לענג און אין דער ברייט ארויסצודראפּען זיך פון דעם

שלעכטען עסק. און דער אויסגעמאטערטער פּראָקוראָר האָט זאָ־
גאר ניט געוואָלט ענטפערען. און אז די געשוואָרענע זיינען זיך
ענדליך אוועק אין זייער בעראטהונגס־צימער, איז ערשט געווען
זעקס א זייגער, און דער שעהנער טאָג האָט זיך געשפּארט אין די
צעהן פענסטער, און א לעצטער שטראהל האָט נאָך געשיינט אויף
דעם געוועלב, וועלכער איז געווען בעציהרט מיט די הערבען
פון די שטעדט פון נאָרמאַנדיע. א גרויסער געררויש פון קולות
האָט זיך אויפגעהויבען ביז די געגילטע אלט־צייטיגע סטעליע,
און די אונגעדולדיגע שטופּעניש פון דעם אויפגעשטאַנענעם עולם
האָט זאָגאר אויפגעמאכט די טיהר פון די אבטיילענדע אייזערנע
גראטעס.

אָבער אז דער געריכט און די געשוואָרענע האָבען זיך ווידער
בעוויזען, איז ווידער געוואָרען שטיל ווי אין א טעמפּעל. דער
פּסק האָט זאָגאר אנערקענט, אז עס זיינען געווען פאַרלייכטע־
רענדע אומשטענדען, און דער געריכט האָט די בעשולדיגטע פער־
משפּט בלויז צו לעבענסלענגליכע שווערע ארבייט, און אלע אנ־
וועזענדע זיינען ערשטוינט געוואָרען; דער עולם האָט זיך גע־
נומען טומלען ביים ארויסגעהן; מ'האָט זאָגאר א פּאָר מאָל
אויסגעפייפט, ווי אין טהעאטער.

און דעם גאנצען אבענד נאָך דעם האָט גאנץ רואן געקאָכט
מיט דעם אורטהייל אויף טויזענדערליי אופנים. לויט דער אל־
געמיינער מיינונג, איז דאָס געווען א קלאָפּ פיר מאדאם באָננעהאָן
און די לאשענעים, און נור א טויט־שטראָף, ווי עס שיינט,
האָט געקאָנט בעפרידיגען די פאמיליע פון גראַנמאָרען; זיכער,
שטעקט דאָ א פיינדליכע האַנט. און מען האָט שוין גענומען
אין דער שטיל דערמאָנען מאדאם לעבוק'ס נאָמען; צווישען די
צוועלף געשוואָרענע זיינען פיער איהר געווען געטריי. אין דעם
ווידער ווי איהר מאַן, אלס איינער פון דעם געריכט האָט זיך
אויפגעפיהרט ביים פארהער, איז נאַטירליך ניט געווען וואָס
אויסצוזעצען. און דאָך האָט מען, דאכט זיך, בעמערקט, אז ניט
מ'סיע שאָמעט, דער צווייטער ריכטער, און זאָגאר אויך ניט
דער פּאָרזיצענדער, דער הויפּט־ריכטער דעבאַזייל אליין, האָבען

ניט געפיהרט דעם פארהער, ווי זיי וואָלט זיך עס באמת געוואָלט.

און אפשר האָבען גאָר די איינגעשוואָרענע, לויט זייער איינענעם געוויסען, פשוט אליין אנערקענט פערלייכטערענדע אומשטענדען, ווייל זיי האָבען זיך געלאָזט בעאיינפלוסען פון יענעם צווייפעל, וואָס האָט אין מאָמענט אָנגענומען אלע אנווע־זענדע אין זאאל, בשעת דער טרויעריגער אמת איז זיך שטיל פארבייגעפלויגען. יעדענפאלס איז דער פראָצעס געווען א זיעג פיר דעם אונטערזוכונגס־ריכטער, מ׳סיע דעניזעי; זיין מייס־טער־ווערק האָט מען איהם ניט געקאָנט צונעמען. זאָגאר די פאַ־מיליע פון גראַנמאָרען אליין האָט פיעל פערלאָרען, אז ס׳איז ארוים דער קלאַנג, אַז אום צוריק צו קריגען קרוא־דע־מאָפרא, האָט מ׳סיע דע־לאשענעי, להפך די גאנצע יוריספרודענץ, גע־וואָלט אָנהויבען א פראָצעס צו פסל׳ען די צואה, ניט קוקענדיג דארויף וואָס דער מאַן איז שוין געשטאָרבען, — וואָס דאָס פאסט שוין גאָר ניט פיר איינעם, וואָס איז אליין א יוריסט.

ארויסגעהענדיג פון דעם געריכטס־זאאל, האָט זשאק זיך אָנגעטראָפען מיט פילאָמענע׳ן, וועלכע איז דאָ אויך געווען אלס אַן עדות. און זי האָט איהם פון זיך שוין ניט אָבגעלאָזט, און געשלעפט מיט זיך, ער זאָל מיט איהר פארברענגען די נאכט אין רואַן. צוריק אָנצוקומען צו דער ארבייט דארף ער דאָך ערשט מאָרגען, און זשאק האָט אודאי געוואָלט מיט איהר פארבלייבען עפּיס איבערכאפּען אין דעם גאסט־הויז, נעבען דער סטאנציע, וואו ער האָט געזאָגט, אז ער האָט איבערגענעכטיגט יענע נאכט פין דעם פארברעכען; אָבער נעכטיגען דאָרטען וועט ער געוויס ניט, ווייל ער איז אבסאָלוט געצוואונגען אומצוקעהרען זיך קיין פאריז מיט דעם צוג צוועלף אוהר פופציג מינוט.

— וויסטו, — האָט פילאָמענע צו איהם געזאָגט, געהענ־דיג מיט איהם געאָרמט צום גאסט־הויז, — מיר דאכט זיך אז איך האָב נור וואָס געזעהען פארבייגעהען אונזערען א בעקאנטען... און דוקא פעקע׳ן, און ער האָט מיך ערשט די טעג פארזיכערט, אז זיין פוס וועט ניט ארייננקומען אין רואן בייצר־וואָהנען דעם גרויסען פראָצעס.... איך האָב זיך בלויז א קעהר געטהון אויף

א רגע און א מאַן, וואָס איך האָב נור געקאָנט זעהען זיין פּלייצע, האָט זיך א שטופּ געטהון צווישען דעם עולם...

דער מאַשיניסט האָט איהר איבערגעשלאָגען די רעד, פאַר־ציהענדיג מיט דער אַקסעל.

— פּעקע איז אין פּאַריז און אונטערהאַלט זיך אַביסעל, גאַנץ צופרידען מיט דער פרייער צייט, וואָס מיין אַבוועזענהייט פון דער אַרבייט לאָזט איהם האָבען.

— דאָס איז מעגליך... אָבער דאָס מאַכט ניט אויס; מיר מוזען זיך דאָך היטען, ווייל ער איז ווירקליך דער שמוציגסטער לומפּ, ווען ער איז נור גוט אין כעס.

און זי האָט זיך צוגעטוליעט צו איהם, און ווייטער געזאָגט, וואַרפענדיג א בליק צוריק:

— און אָט דער, וואָס געהט אונז נאָך, — קענסטו איהם?

— יאָ; בערוהיג זיך... ער וויל מיך מן הסתם עפּיס פרעגען.

דאָס איז געווען מיזאַר; און, ווירקליך, ער איז זיי פון ווייטען נאָכגעגאַנגען פון דער גאַס דעי־זשוויעף. ער האָט אויך עדות געזאָגט, ווי א פאַרשלאָפענער; און ער איז דאָ געבליבען, אַרומדרעהענדיג זיך אַרום זשאַק'ן, ניט וואַגענדיג אָבער איהם צו שטעלען די פראַגע, וואָס איז איהם, קענטיג, געווען אויפ'ן צונג. און אַז דאָס פּאָאַרעל איז ענדליך אַריין אין גאַסט־הויז, איז מיזאַר אויך אַריינגעגאַנגען און האָט זיך געהייסען דערלאַנגען א גלאָז וויין.

— אַך, דאָס זייט איהר, מיזאַר! — האָט דער מאַשיניסט אויסגעשריען, — און ווי געהט'ס אייך עפּעס מיט אייער נייער פּלונית'טע, אַה?

— יאָ, יאָ, — האָט דער וועג־סיגנאַליסט אַרויסגעבורט־שעט. — אַך, די נידערטרעכטיגע! זי האָט עס מיך אַביסעל אַריינגענאַרט! איך האָב דאָך אייך דאָס דערצעהלט, ווען איך בין דאָ שוין געווען איין מאָל.

זשאַק'ן איז די געשיכטע זעהר שעהן געפעלען. די פרוי דיוקלו, די אַלטע ניט זעהר כשר'ע דיענסט, וואָס מיזאַר האָט

אָנגעשטעלט צו היטען דעם שלאָג־בוים, האָט געזעהען ווי מיזאַר זוכט אין אַלע ווינקעלאַך און האָט זיך באַלד אָנגעשטויסען, אַז ער זוכט דאָס געלד, וואָס די פערשטאָרבענע האָט ערגיץ בע־האַלטען; און איהר איז אריינגעפאַלען די גענייאַלע אידעע, אַז זי קאָן צווינגען מיזאַר'ן, ער זאָל זי הייראַטהען מאַכענדיג דעם אָנשטעל, מיט א געלעכטערל און א חן'דעלע, אַז זי האָט שוין דאָס געלד געפונען. פון אָנפאַנג האָט מיזאַר זי שיער ניט דער־שטיקט: דערנאָך אָבער, בעדענקענדיג זיך, אַז ער וועט דער־פון נאָך אַלץ ניט האָבען די טויזענד פראַנק, אויב ער וועט זי אָב'פּטר'ען ווי פאַזיע'ן, איז ער געוואָרען זעהר פריינדליך, זעהר פיין; אָבער זי האָט איהם פון זיך אָבגעשטויסען; זי האָט אפילו ניט געוואָלט, אַז ער זאָל זיך צו איהר צוריהרען; ניין, ניין; אַז זי וועט ווערען זיין פרוי, וועט ער זי נעמען, — אי זי, אי דאָס געלד.

און מיזאַר האָט מיט איהר חתונה געהאט; און זי האָט נאָך פון איהם חוזק געמאַכט, וואָס ער איז אַזא בהמה און גלויבט אַלעס, וואָס מען דערצעהלט איהם. אָבער דאָס שענסטע איז דאָס, וואָס זי אַליין, ווען זי האָט ריכטיג פאַרשטאַנען, אום וואָס דאָ האַנדעלט זיך, — האָט זיך אויך אָנגעצונדען מיט דעם פיעבער, און האָט גענומען זוכען פונקט ווי ער, פונקט אַזוי צוקאָכט. אַך, די טויזענד פראַנק, וואָס מען קאָן זיי ניט גע־פינען, — זיי וועלען זיי איין שענעם טאָג דאָך אַמאָל גע־פינען, — זיי זוכען דאָך איצט אין צווייען! און זיי זוכען נאָך, און זיי זוכען נאָך.

— הייסט עס, נאָך אַלץ ניט געפונען?— האָט זשאַק גע־פרעגט, שפּאָטענד — העלפט זי אייך גאָרניט, די דיוקלו?

מיזאַר האָט אויף איהם א שטייפען בליק געטהון און האָט ענדליך געזאָגט:

— איהר ווייסט דאָך יאָ, וואו דאָס געלד איז; כ'בעט אייך, זאָגט מיר.

אָבער דער מאַשיניסט איז געוואָרען בייז.

— איך וויים גאָרניט; די מומע פאַזיע האָט מיר גאָרניט

געגעבען, — צי איהר מיינט אפשר גאר אז איך האב דאס צו־גע׳גנב׳עט ?

— אה, געגעבען האט זי אייך עס ניט, — דאס איז שוין זיכער..... זעהט, איך בין שוין דערפון קראנק געווארען. אויב איהר ווייסט, וואו דאס איז, זאגט מיר אויס.

— אך, פארדרעהט אייך אייער קאפ ! זעהט בעסער, אז איך זאל ניט ווערען אויסזאגען צו פיעל.... זעהט בעסער אין זאלץ־מעסטעל — אפשר דארט.

בלאס, מיט ברענענדע אויגען, האט איהם מיזאר אנגעקוקט. פלוצלונג, האט ער ווי אויפגעלעבט.

— אין זאלץ־מעסטעל, — אה ? אודאי. איצט דערמאן איך זיך ; אין קעסטעל מיט זאלץ איז דא א סעקרעטנע שאב־טעלע, — און דארט האב איך נאך ניט געזוכט.

און אין איילעניש האט ער בעצאהלט פאר זיין גלאז וויין, און איז אוועקגעלאפען צום באהן, אפשר וועט ער נאך דערוויסען דעם צוג פון זיעבען אוהר צעהן.

און אין דעם נידריגען שטיבעלע, אין דעם פארוואָרפענעם געגענד, זוכט ער נאך עד־היום.

אויף דער נאכט, נאכ׳ן עסען, איידער עס געהט אפ דער צוג פון צוועלף אוהר פופציג, האט פילאמענע זיך געוואלט דורכ־געהן מיט זשאק׳ן אין די פינסטערע געסלאך, ביז אונטער׳ן שטאדט. ס׳איז געווען א הייסע, פינסטערע יולי נאכט, אהן א לבנה, און זעהר דושנע. און פילאמענע האט זיך קוים אבגע־זיפצט, און האט זיך כמעט ווי אנגעהאנגען זשאק׳ן אויפ׳ן האלדז. צוויי מאל שוין האט זי געהערט כ״יט פון הינטען און האט זיך אומגעקוקט, אבער זי האט קיינעם ניט געזעהען, ווייל ס׳איז געווען זעהר פינסטער.

זשאק האט זיך זעהר ניט גוט געפיהלט יענע נאכט, ווי פאר א שטורם : מיט זיין גאנצע רוהיגע גלייכגעוויכט, און מיט זיין פאלקאמענע געזונדהייט זייט דעם מארד, האט ער איצט אבער פארט אלץ געשפיערט, זאגאר נאך זיצענדיג אין גאסט־הויז ביים טיש, אז איהם קומט ווידער אן זיין חולאת יעדעם

מאָל, וואָס די פרוי ריהרט איהם אָן מיט איהרע ציטערענדע הענד. ס'איז בלויז איבער דער היץ, אָהן צווייפעל; ער איז זעהר מיעד. און איצט האָט זיך איין איהם נאָך פערשטארקט דער אנגסטליכער בעגעהר, און אויך דער אונדייטליכער פחד, וואָס ער האלט זי אזוי נאָהענט צו זיך. און דאָך האָט ער זיך שוין אויסגעהיילט; ער האָט זיך שוין איין דעם איבערצייגט, ער איז שוין, גאנץ געלאסען, ביי איהר אומיסטנע געווען אום זיך אויס־צופרופען.

אָבער איצט האָט ער זיך געפיהלט אזוי צוקאָכט, אז אויב מורא פאר זיין חולאת וואָלט ער זיך אויסגעריסען פון איהרע ארמס, ווען ניט די פינסטערניש, וואָס בערוהיגט איהם; ווייל קיין מאָל, זאָגאר אין די ערגסטע מאָמענטען פון זיין קרענק, וואָלט ער ניט גע'הרג'עט אין דער פינסטער. און מיט אמאָל, ווען זיי זיינען פארבייגעגנאנגען א בערגעלע מיט אויסגעטריקענטע גראָז, נעבען אַן איינזאמען וועג, וואו פילאָמענע האָט זיך צו־געלעגט און איהם גערופען צו זיך, האָט איהם די קליפה ווידער א נעהם געטהון, און די רציחה האָט איין איהם גענומען ברענען, און ער האָט געזוכט, איין גראָז, עפּיס א זאַך, א שטיין, מיט וואָס איהר צו שפּאלטען דעם קאָפּ. מיט א ציטער און אויסער זיך איז ער אָפּגעשפּרונגען פון איהר און האָט גענומען לויפען.

פּלוצים דערהערט ער דאָס קול פון א מאַנספּערזאָן, זידלע־רייען, — א גאנצע שלאכט.

— אה, דו אויסגעלאסענע! כ'האָב געוואַרט ביז'ן סוף, גע־וואָלט זיין זיכער!

— ס'איז א ליגען! לאָז מיך אָפּ.

— א ליגען, אה? און ער איז ענטלאָפען, — ער וועט זיך ביי מיר ניט אויסדרעהען!.... נו, דו שטראסען־פרוי; וואָג מיר נאָך צו זאָגען, ס'איז א ליגען.

און זשאַק איז ווייטער געלאָפען איין דער פינסטער, — ניט אוים מורא פאר פּעקען, וועלכען ער האָט אונטערדעסען דער־קענט, נור אוים מורא פאר זיך אליין, אויסער זיך פון וועהטאָג. אַך, ווי? איין מאָרד איז ניט גענוג? ער האָט זיך ניט

אַנגעזעטיגט מיט סעווערינע'ס בלוט, ווי ער האָט ערשט היינט אין דער פריה נאָך געגלויבט, און די קליפּה קומט ווידער אַמאָל. הרג'ע נאָך איינע, און דערנאָך נאָך איינע, און נאָך, און נאָך. ווי ער זעטיגט זיך נור אָן אויף אַ פּאָר וואָכען, ווען ער ווערט ווי פאַרגליווערט, כאַפּט זיך אין איהם באַלד ווידער אויף זיין שרעקליכער הונגער, און אָהן אַן אויפהער וועט ער עס אַלץ בעגעהרען פרויען־בלוט צו בעפרידיגען זיין דורשט. און איצט דאַרף ער אפילו ניט זעהען דאָס הוילע אויפרייצענדע לייב: — פאַר איהם איז גענוג נור צו פיהלען אין זיינע אָרמס די וואַרימ־קייט פון דער פרוי, און ער מוז שוין מאָרדען, ווי אַ צו־ווילדעטער „ער“ וואָס צעררייסט די „זי“.

גענוג, צו וואָס אַזאַ לעבען? בלויז די טיעפע, פינסטערע נאַכט שטעהט איהם פאָר, אַ שרעק אָהן אַ סוף, אַן אייביגער לויפען.

איניגע טעג זיינען פאַרביי. זשאַק האָט זיך ווידער גענו־מען צו דער אַרבייט; ער מיידעט אויס זיינע קאַמעראַדען; און איז ווידער ווילד איינזאַם ווי אַמאָל.

ס'ווערט אַ סברה, נאָך איניגע שטירמישע זיצונגען אין דעפּוטאַטען־קאַמער, אַז עס וועט דאָך ערקלעהרט ווערען מלחמה; ס'איז שוין זאָגאַר געווען אַ שטיקעל געשלעג אויף אַ וויטען פּאָסטען, — מיט ערפאָלג, ווי עס הערט זיך. אַ גאַנצע וואָך שוין ווי די אייזענבאַהן אַנגעשטעלטע מאַטערען זיך אויפ'ן טויט צו טראַנספּאָרטירען דאָס חיל. די רעגעלמעסיגע צייט פון די צוגען איז צודרעהט געוואָרען; איבער די אונפאָראויסגעזעהענע מיליטער צוגען, האַלטען מען אין איין פאַרשפּעטיגען זיך, און דערצו נאָך האָט מען די בעסטע מאַשיניסטען צוגענומען פיר דעם שנעלערען טראַנספּאָרט פון דעם מיליטער.

און אויף אַזאַ'ן אופן האָט עס אַמאָל, אין אבענד פּאַסירט, אין האַוור, אַז זשאַק, אַנשטאָט זיין אייגענעם געוועהנליכען עקספּרעס, האָט געמוזט פיהרען אַן אונגעהייערען צוג פון אַכט־צעהן וואַגאָנעס, בוכשטעבליך אָנגעפּאַקט מיט סאָלדאַטען.

דעם אבענד איז פּעקע געקומען אויף דער סטאַנציע גוט

שכור. אויף מארגען נאך דעם, ווי ער האט געפאקט זשאק'ן מיט פילאמענע'ן, איז ער, אלס הייצער, געווען מיט זשאק'ן אויף דעם לאקאמאטיוו 608; אבער קיין ווארט האט ער פון דענסטמאל אן דערפון ניט דערמאנט: ער איז בלויז געווען אנגע'ברוגז'ט און האט זשאק'ן עפיס ניט געקוקט גלייך אין פנים. ער איז אבער געווארען אלץ מעהר און מעהר צוקאכט, האט ניט געוואלט פאל־גען, און האט יעדעס מאל געווארטשעט אין זיך, ווען זשאק האט איהם געהייסען עפיס טהון. דער סוף איז געווען, אז זיי האבען גאר אין גאנצען אויפגעהערט צו רעדען איינער צום אנדערען. דער שמאלענקער בריקעלע, דאס שטיקעלע פלאץ אויף דעם פליי־הענדען לאקאמאטיוו, וואס פלעגט זיי פריהעריגע צייטען אויף זיך טראגען אזוי פעראייניגט, איז איצט געווארען בלויז א שמאל ברעטעל, און א געפעהרליכס, וואו עס שטופען זיך צוויי שונאים. און זייער האס איז געווארען אלץ גרעסער, און זיי וואלטען זיך איינער דעם אנדערען אויפגעגעסען לעבעדיגערהייט, שטעהענדיג אויף די עטליכע קוואדראט פוס, וואס טראגט זיי מיט געוואלדיגע שנעלקייט, און פון וואנען זיי קאנען אראפפאלען ביי דעם מינ־דעסטען שטופ.

און, דעם אויף־דער־נאכט, קוקענדיג אויף דעם שכור'ען פעקע'ן, איז זשאק געווארען אונרוהיג, ווייל ער האט גוט גע־וואוסט, אז דער הייצער איז צו ביטרע צו צוקאכען זיך, ווען ער איז ניכטער, און נור דער ווייז קען אין איהם צורייצען די בעסטיע.

דער צוג האט געזאגט אבגעהן ארום זעקס א זייגער; מ'האט זיך אבער פארשפעטיגט. ס'איז שוין געווען נאכט, און מ'האט די סאלדאטען אריינגעפאקט ווי שעפסען אין די וואגא־נעס פאר בהמות. מ'האט פשוט אנגעקלאפט ברעטער, אנשטאט בענק, צום זיצען, און מ'האט אנגעשטופט די וואגאנעס באנדעס־ווייז, אזוי ווי נור מעגליך, — א קאפ אויף א קאפ; און מ'איז געזעסען איינער אויף'ן אנדערען; פיעלע זיינען געשטאנען, צוגעדריקט אזוי, אז ס'איז ניט געווען ווי א ריהר צו טהון זיך. אין פאריז האט אויף זיי געווארט אן אנדער צוג זיי צו פיהרען

ווייטער צום רהיין. די סאָלדאַטען זיינען שוין אויסגעמאַטערט און מיעד, פון דער שטופּעניש נאָך פאַר'ן ארויספאָהרען. אָבער מ'האָט זיי דערלאַנגט א שנעפּסעל א יעדען; פיעלע זיינען אויך געווען אין די ארומיגע שענקען; זיינען זיי איצט געווען פרעה־ליך, אונטערגעוואַרעמט, און ברוטאַל, פאַרפּלאַמט, מיט אויס־געסטאַרטשעטע אויגען. און אז דער צוג האָט זיך ענדליך גע־ריהרט און גענומען ארויסגעהען פון דער סטאַנציע, האָבען זיי גענומען זינגען.

זשאַק האָט זאָפאָרט א קוק געטהון אויף'ן הימעל; די וואָלקענס פון א קומענדען שטורם האָבען פאַרשטעלט די שטערן. די נאַכט וועט זיין זעהר א פינסטערע, און קיין ווינטעלע האָט זיך ניט געפיהלט אין דער הייסער לופט; זאָגאַר דאָס ווינטעל פון דעם פאָהרען, וואָס איז אימער אזוי פריש, איז היינט אויך געווען וואַרם, און אויף דעם ווייטען האָריזאָנט האָט זיך ניט געזעהען קיין אנדער ליכט, ווי נור די לעבעדיגע פייערלאַך פון די סיגנאַלען.

זשאַק האָט געהייסען אונטערגעבען מעהר פּאַרע, כדי בעסער צו קאָנען ארויפקריכען דעם בארג ארויף צווישען האַרפּלער און סעינט־ראָמעין. ער האָט שוין איינינגע וואָכען געשטודירט זיין נייע מאַשין 608, האָט ער זי נאָך אַלץ ניט געקענט; אלע מאָל מיט א נייעם קאַפּריז, מיט איהרע משוגעת'ען פון דער נייער האָט זי איהם אָפּט איבערראַשט, און ספּעציעל היינט; ער האָט געפיהלט, אז זי איז זעהר פאַרעקשן'ט, קאַפּריזנע, און בע־רייט צו שפּרינגען פון די כלים, ווען זי קריגט נור אריין א פּאָאָר איבריגע שטיקלאַך קוילען. און דער מאַשיניסט, מיט דער האַנד אויף דעם רעגוליר־רעדעל, האָט דערפאַר קיין אויג ניט אראָפּגע־לאָזט פון דעם אויוועז, און די אויפפיהרונג פון זיין הייצער האָט איהם אַלץ מעהר און מעהר בעאונרוהיגט. דאָס קליינע לעמפּעל, וואָס בעלויכט דעם וואַסער־גראַד, וואַרפט אויף די שטיקעל פּלאַטפאָרמע א האַלב־שאָטען; אָבער אז מען עפענט די טיהר פון דעם אויוועז, ווערט דאָס פאַרפאַרבט מיט א וויאָלעטעווע רויטקייט. פּעקע'ן האָט ער ניט געקאָנט זעהען גאַנץ דייטליך,

און צוויי מאָל האָט ער שוין געפּיהלט, ווי מען ריהרט איהם אָן פאַר די פיס, גלייך ווי א פּרוּף צו טהון, צו קאָן מען איהם אויף אַזאַ אופן אָנכאַפּען. אָבער דאָס איז געווים ניט מעהר, ווי בלויז די ניט פלינקייט פון דעם שכור'ן פּעקע, ווייל זשאַק האָט אין דעם גערודער פון דעם פאָהרען דאָך איהם דייטליך גע־הערט לאַכען זעהר הויך, און געוואַלדיג האַקען די קוילען מיט'ן האַמער, און וואַרפען מיט דער לאָפּעטע. יעדע מינוט עפענט ער דאָס טיהרעל, און וואַרפט אָן קוילען, וואָס מ'דאַרף גאָרניט אַזוי פיעל.

— גענוג ! האָט זשאַק א געשריי געטהון.

אָבער פּעקע מאַכט זיך ניט הערענדיג, און וואַרפט ווייטער, א לאָפּעטע נאָך א לאָפּעטע ; און אַז דער מאַשיניסט האָט איהם אָנגעכאַפּט פאַר דער האַנד, האָט ער זיך צו איהם א קעהר געטהון מיט כעס, צו פריערען וואָס ענדליך קומט עם שוין צו דעם גע־שלעג, וואָס ער האָט אַזוי געוואָלט אין די שטייגענדע רציחה פון זיין שכרות.

— נעהם צו די האַנד, אָדער דו קריעגסט ביי מיר !... איך וויל פאָהרען שנעל, — אַזוי וויל איך !

און דער צוג פליהט זיך דערווייל מיט אַלע כחות אויף דעם גראַדען וועג צווישען באַלבעק און מאַטעוויל. ביז פּאַריז דאַרף ער זיך ניט אָבשטעלען, א חוץ אויף די בעקאַנטע פּונקטען, וואו מען נעמט אָן וואַסער, די אונגעהייערע מאַסע, די אַכטצעהן וואַ־גאָנעס, אָנגעפּאַקט ביז גאָר, ווי א סטאַדאָלע מיט מענשען, פליהט איבער די פינסטערע פעלדער, מיט אַן ענדלאָזער טראַסקעריי. און די מענשען, וואָס מען פיהרט זיי צו דער הריגה, זינגען, — זינגען אויף'ן קול, און פילדערען אַזוי הויך, אַז זיי פאַרשרייען אַזש דעם געפּילדער פון די רעדער.

מיט א זעץ פון דעם פוס האָט זשאַק צו דאָס טיהרעל ; ער עפענט דעם אינזשעקטאָר ; ער האַלט נאָך קוים איין דעם כעס, און זאָגט :

— דאָס פייער איז צו גרויס !... לעגט זיך שלאָפען אויב איהר זייט אַזוי פול !

אָבער פּעקע עפּענט זאָפאָרט דאָס טיהרעל און וואַרפט ווייטער קוילען, אפילו דער קעסעל זאָל פּלאַצען.

דאָס הייסט, אלזאָ, געבונטעוועט, ניט געפאָלגט קיין בעפעהלע, די רציחה צופלאַקערט אזוי, אז איהם אַרט שוין ניט מעהר דאָס לעבען פון אזוי פיעל מענשען. און זשאַק האָט זיך אליין געמוזט אָנבויגען אום מיט'ן שטענגעל צו פארקלאַפּען דעם בלאָז־זאַק, אז עס זאָל, אָט ווענינסטען, אזוי ניט ציהען. פלוצים כאַפּט איהם דער הייצער ארום אין זיינע הענד, און שטרענגט זיך אָן מיט אַלע כחות איהם אנידער צו־וואַרפען, ארונטערצושליידערען ,אויף'ן וועג ארויף.

— אה, דו לומפּ !... אָט וואָס דיר האָט זיך פאַרוואָלט !.. דערנאָך וועסטו זאָגען, אז איך בין אליין ארונטערגעפאַלען, דו ביטערער לומפּ איינער !

זשאַק האָט זיך אָנגעכאַפּט ביים קויל־וואָגען, און זיי האָבען זיך ביידע אויסגעגליטשט און זיי האָבען זיך געראַנגעלט איינער געגען דעם אנדערען אויף דעם קליינינקען אייזערנעם בריקעל, וואָס האָט זיך געוואַלדיג געטרייסעלט. ניט ארויסרעדענדיג אַ וואָרט, מיט פאַרקלעמטע צייהנער, האָבען זיי זיך מיט אלע כחות געוואָלט איינער דעם אנדערען אראָפּשטופּען אין די שמאָלע עפענונג, וואָס איז געווען פארשטעלט בלויז מיט איין אייזערנע שטאַנג. אָבער דאָס איז ווייט־ווייט ניט געווען אזוי לייכט צו טהון. און דער אָבגעלאָזטער לאָקאָמאָטיוו פרעסט דעם וועג און ער פליהט ווייטער און ווייטער. שוין אריבער באַראַנטען, אריין אין דעם טונעל ביי מאַלאָנעי, און די צוויי ראַנגלען זיך נאָך, וואַלגערען זיך אויף דר'ערד און די קוילען, האקען זיך מיט די קעפּ אָן די ריפּען פון דעם וואַסער־קעסעל, אבי ניט אָן די רויטע טיהרעל פון דעם אויווען, וואָס ברענט זיי די פיס יעדען מאָל, ווען זיי ריהרען זיך גור צו.

זשאַק האָט אַ טראַכט געטהון, אז איהם זאָל זיך נור איינגעבען אויפצוהויבען זיך בלויז אויף איין מאָמענט, וואָלט ער פארמאַכט דעם רעגולאַטאָר, וואָלט אַ רוף געטהון מען זאָל איהם העלפען זיך בעפרייען פון דעם ווילדען משוגענעם, וואָס ברענט

פון שכרות און אייפערזוכט, אָבער זשאַק איז געווען דער קלע־
נערער און דער שוואַכערע, און ער פיהלט אַז איהם פעהלט דער
כח יענעם פון זיך אַראָפּצו־וואַרפען; ער פערלירט די האָפ־
נונג; ער איז שוין בעזיעגט, די האָאָר שטעלען זיך איהם קעי־
פויער פון דעם שרעק, אַז ער פאַלט. און מיט אַן אויסערגעי־
וועהנליכע אָנשטרענגונג האָט ער איהם געוואָלט אַ כאַפּ טהון
מיט דער האַנד... פעקע האָט אָבער פאַרשטאַנען, און האָט
איהם אָנגעגריפען און מיט אַלע כחות איהם אויפגעהויבען ווי
עפּיס אַ קליין קינד.

—— אה, ווילסט'ם אָבשטעלען... אה, מיינע ווילסטו צונע־
מען... כ'וועל דיר ווייזען, געה, געה!

און דער לאָקאָמאָטיוו יאָגט זיך אַלץ און יאָגט זיך... אַרויס
פון דעם טונעל מיט אַ שרעקליכען גערויש, און פליהט ווייטער
איבער די ברייטע שוואַרצע פעלדער. די סטאַנציע מאַלאָנעי
שוין אויך פאַראיבער און מיט אַזא מורא'דיגען אימפּעט, אַז דער
סטאַנציאָן־מייסטער אויף דער פּאַסאַזשיר פּלאַטפאָרמע האָט
אפילו ניט בעמערקט די צוויי ראַנגלענדע, וואָס ווילען איינער
דעם אַנדערען פאַרניכטען אויף דעם צו־ווילדעטען שטורם־ווינט,
וואָס טראָגט זיי אַוועק.

ענדליך, מיט'ן לעצטען הויב, געלינגט פעקע'ן אַראָפּצו־וואַר־
פען זשאַק'ן; אָבער דערפיהלענדיג אַז ער איז אין דער לופט,
אויסער זיך פון שרעק, כאַפּט איהם זשאַק אָן פאַר'ן האַלז, מיט
ביידע הענד, אַזוי שטאַרק, אַז ער שלעפּט איהם נאָך מיט זיך.
צוויי שרעקליכע געשרייען, צוזאַמען געמישט אין איינעם, און
זיי זיינען באַלד ביידע פאַרלאָרען. ביידע זיינען די צוויי מענ־
שען אַרונטערגעפאַלען, צוזאַמען איינער מיט'ן אַנדערען, און
ס'האָט זיי ביידע, אין דער שנעלקייט פון דעם צוג, אַריינגעצוי־
גען צווישען די רעדער און זיי צושניטען און צוהאַקט, בשעת זיי
געהאַלטען זיך אַלץ נאָך אַזוי שרעקליך אַרום און האַלזען זיך, ווי
צוויי ברידער וואָס האָבען אַזוי לאַנג געלעבט צוזאַמען...

מ'האָט זיי דערנאָך געפונען, — אָהן קעפּ, אָהן פיס, צוויי

פארבלוטיגטע קערפער, וואס דריקען זיך איינער דעם אנדערען צום דערשטיקען.

און דער לאָקאָמאָטיוו, פריי פון אירגענד וועלכע מענשלי־כע האנד, יאָגט זיך און יאָגט זיך אלץ ווייטער, ענדליך קאָן די מאשין, די קאפריזנע, די פארעקשן'טע, זיך אין גאנצען פונאנ־דערלאָזען אין איהר אונאיינגעצוימטע יוגענדליכע ווילדקייט, ווי א צו־ווילדעטער פערד, וואס רייסט זיך ארוים פון די הענד פון דעם קוטשער און פליהט איבער'ן פרייען פעלד. אין הייץ־קעסעל איז געווען געגוג וואסער, און די קוילען, וואס זיינען אריינגע־פאקט געוואָרען אין אויווען, האָבען זיך ערשט גוט צובערענט; און אין דער ערשטער האלבע שטונדע איז געוואָרען אלץ מעהר פארע, און ס'איז געוואָרען א שנעלקייט, א שרעק...

ניט אנדערש, ווי דער הויפט־קאָנדוקטאָר, טויט־מיעד, איז אניעדערגעפאלען און איז אנשלאָפען געוואָרען. און די סאָלדאַ־טען, וואס זיינען פון די שטיקעניש און ענגשאפט נאָך מעהר פאר־שכור'ט געוואָרען, זיינען מיט א מאָל גאָר בעגייסטערט געוואָ־רען פון אזא משוגענעם פליהען און זיי האָבען זיך ערשט גוט צו־זינגען אויף'ן קול.

מ'איז פארביי נאָך א סטאנציע, מאראָם, ווי א דונער.

שוין, אוים פייפעריי, וואָס דארף זיך לאָזען הערען צו קו־מענדיג צו די סיגנאל־פייערלאך אָדער פארביילויפענדיג א סטאנ־ציע...

פליהט גליך, פאָרווערטס, ווי א צו־ווילדעטע חיה, וואָס פארבייסט די מאָרדע, און טראָגט זיך איבער אלע שטערונגען.

און די רעדער יאָגען זיך און יאָגען זיך אָהן אן עק, גלייך ווי דער לאָקאָמאָטיוו שרעקט זיך אליין אלץ מעהר און מעהר פאר דעם הודזשען פון זיין זודיגען אטהעם.

אין רואן דארף מען אָננעמען וואסער, דאָס בלוט איז ביי יע־דען אויף דער סטאנציע פארגליווערט געוואָרען פון שרעק, אז מ'האָט דערזעהען אין א שטורם פון רויך און פלאם פארביי־פליהען דעם צוג, א צו־ווילדעטען, אָהן א מאשיניסט, אָהן א הייצ־ע, מיט די וואגאָנעם פאר בהמות, אָנגעפאקט מיט סאָלדאַטען,

וואָס שרייען פּאַטריאָטישע לידער. זיי איילען זיך עס צו דער מלחמה, ווי אַם שנעלסטען אָנצוקומען אהין, צו די ברעגעס פון דעם רהיין. די אָנגעשטעלטע האָבען געעפענט די מיילער, גע־מאַכט מיט די הענד. אין אַ מאָמענט האָבען אַלע גענומען שרייען: — דער צו־ווילדעטער צוג, אָבגעלאָזט איינער אליין, וועט קיין מאָל בשלום ניט איבערפליהען די סטאַנציע אין סאָט־וויל, וואו דער וועג איז שטענדיג פאַרנומען מיט מאַנעווירענדע לאָקאָמאָטיווען און איז אָנגעשטעלט מיט וואַגאָנעס און מאַשי־נען, ווי אויף יעדען גרויסען דעפּאָ.

מ'האָט זיך אַ לאָז געטהון צום טעלעגראַף קלאַפּען אַ דעפּעַ־שע, צו וויסען צו געבען: אַ פּראַכט־צוג איז אויף'ן וועג, אפשר קאָן מען איהם נאָך אָבפיהרען אָן אַ זייט.

דערווייל איז דער צו־ווילדעטער שוין אַוועק, און דער געפּיל־דער פון איהם הערט זיך שוין אין דערווייטענס. ער האָט זיך אַריינגעיאָגט אין די צוויי טונעלען, הינטער רואַן, און איז אָב־געקומען מיט אַ משוגענע איילעניש, ווי אַן איבערנאַטירליכע קראַפט, וואָס קיינער קאָן שוין ניט ענטגעגען שטעהען און קאָן שוין מעהר ניט אָבשטעלען. ער האָט אַ בליץ געטהון פאַרביי סאָטוויל, אַ זוך געטהון צווישען די אַלע שטערונגען, וואָס זיינען איהם געוועזען אין וועג, האָט גאָרניט אָנגעריהרט, און איז ווידער אַריינגעשפּרונגען אין די ווייטע פינסטערניש, וואו דער רעווען זיינער איז ביסלאַכווייז פאַרזינקען געוואָרען.

און איצט איז איבער דער גאַנצער ליניע געוואָרען אַ קלינ־גערייי פון די טעלעגראַף־אַפּאַראַטען... און ביי מענשען האָבען די הערצער געקלאַפּט פון דער ידיעה פון דעם צוג, דעם שד, וואָס האָט זיך בעוויזען אין רואַן און אין סאָטוויל. מ'האָט געציטערט פון שרעק: — אַן עקספּרעס איז אויף'ן וועג פאָראויס, — וועט עס איהם געוויס צערשמעטערען.

אָבער דער צוג, דער צו־ווילדעטער קאַבאַן אין וואַלד, פליהט, ווייטער, קוקט ניט אויף די רויטע פייערלאַך, הערט ניט די סיג־נאַל־טאָרפּעדעס. אין אויסעל שלאָגט ער זיך שיער, שיער ניט אָן אָן אַ לאָקאָמאָטיוו, און אין פּאָן־דע־ל'אַרש יאָגט ער אויף

אלעמען אַן אַ פּחד, — און די שנעלקייט זיינע וויל גאַרניט קלע־נער ווערען. און ער ווערט ווייטער פאַרשוואונדען און ער פליהט ווייטער און ווייטער, אהין, און מען ווייסט ניט וואוהין, אין דער פינסטערער נאכט.

ווען אמערט ווען דאס ווענען די אונגליקליכע, וואָס די מאשין צעררייבט אויף'ן וועג! און זי אליין, — יאָגט זי זיך דען ניט צו דער צוקונפט, זיך ווייניג געקימערט ווענען דעם פאַרגאָסע־נעם בלוט! און אָהן אַ קאָנדוקטאָר, אין דער פינסטעניש, ווי אַ בלינדע, טויבע חיה, צו־ווילדעט אויף טויט, האָט ער זיך געיאָגט, און געיאָגט, דער צוג, פול געפּאַקט מיט קאַנאָנען־פלייש, מיט סאָלדאַטען, בעטויבטע פון מיעדקייט, פאַר'שכור'טע, און זינ־גענדע.

ע נ ד ע.

